Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

GÖTEBORGS UNIVERSITET
GÖTEBORGS UNIVERSITETSBIBLIOTEK

GÖTEBORGS UNIVERSITETSBIBLIOTEK
100163 3848

Litt.
Sv.

ALBERT HALLBERGS
DONATION

TILL

GÖTEBORGS
STADSBIBLIOTEK

1937

Litt.
Sv.

Cajanello

ANNE-CHARLOTTE LEFFLER:

UR LIFVET.

TREDJE SAMLINGEN.

ANDRA HÄFTET:

GAMLA JUNGFRUN. — I FATTIGSTUGAN. — EN BRÖDKAKA. — MOSTER MALVINA. — GRÅTANDE VENUS.

STOCKHOLM
Z. HÆGGSTRÖMS FÖRLAGS-EXPEDITION.
IVAR HÆGGSTRÖMS BOKTRYCKERI
1885.

GÖTEBORGS STADSBIBLIOTEK

INNEHÅLL:

Gamla jungfrun ... Sid. 85

I fattigstugan ... » 117

En brödkaka ... » 153

Moster Malvina ... » 199

Gråtande Venus ... » 223

GAMLA JUNGFRUN.

Jag har ej som du att bida
dag att fröjdas, dag att lida:
jemt sig lika mina vågor välla i oändligt tal.
Du skall blomstra upp till qvinna,
älska, älskas, tända, brinna,
medan tyst min källas flöden glida i den stilla dal
Viktor Rydberg.

Det hade spridt sig i hela trakten, att det skulle bli storfrämmande på Lindesnäs i år. Gamla friherrinnan hade gått där ensam nu i så många år utan att någonsin få se de sina. Man visste ju, att det var osämja mellan henne och mågen, att dottern hade tagit sin mans parti och att därför hvarken hon eller hennes barn ville komma till Lindesnäs.

Gamla friherrinnan var märkvärdigt rask för sina 70 år, och till allas förvåning syntes hon alltid lika glad, älskvärd, polerad och oåtkomligt förbindlig som under forna lysande tider. Många tyckte, att det var riktigt upprörande, att de många motgångarna ej böjt och ödmjukat henne, men det fans några — de voro dock de färre — som tyckte det var ståtligt att stå på sig som hon.

Om sin dotter och måg talade hon alltid i de vänligaste ordalag, och hvarje vår hette det att de skulle komma ned till sommaren. Men alltid kom det något hinder i sista stund.

Med sina barnbarn brefväxlade hon flitigt, och man ville veta att hon, oaktadt sitt ensamma lif, hade mer att säga där i familjen och ingrep mer i deras öden än hon ville låtsa om.

Nu var emellertid mågen borta, han hade försvunnit på ett mystiskt sätt, som aldrig blef utredt, men man trodde att han tagit lifvet af sig. Och så hade då dottern ändtligen beslutat sig för att komma ned en sommar med sina barn.

Det reparerades och rustades hela våren på Lindesnäs. Under de år friherrinnan varit ensam hade stället fått förfalla betydligt; endast den stora fruktträdgården var alltid hållen i ett utmärkt skick, men det var emedan den inbragte så mycket. Det var för resten obegripligt hvad friherrinnan alltid behöfde så mycket pängar till, så indraget som hon lefde. Men det gick åt, så att det väckte anstöt i hela bygden. Från den stora, präktiga egendomen hade under årens lopp allt säljbart afskilts. Först fick skogen gå, som stått där orörd snart sagdt sedan urminnes tider — sedan det ena hemmanet efter det andra. Nu var det nästan bara trädgården och parken kvar — den härliga parken med sina gamla ekar, kastanjer och lindar, sina lummiga i vattnet utskjutande uddar, det friska vågskvalpet kring stenarna. Ja, Lindesnäs hade nu alltid ansetts för det vackraste stället i hela trakten och fastän parken numera var till hälften förvildad samt dystrare än någonsin, sedan alla uthuggningar fått växa igen, dammarna gro ihop och trädens grenar

sopa marken så att man på sina ställen ej kunde gå upprätt vägen fram, hvilade det dock alltid öfver den en egendomligt fängslande romantisk stämning, hvilken väl passade samman med de många minnen, som den gamla friherrinnan odlade och underhöll i skuggan af dessa hundraåriga träd. Ty familjen på Lindesnäs hade alltid haft en egendomligt upprörd och händelserik historia, och ännu gingo många sägner i trakten från friherrinnans ungdom i världen.

Men detta trädde nu i bakgrunden, då det blef tal om att dottern från Stockholm skulle komma hem med sina barn. Ty henne mindes nu alla från hennes unga dar, och hon hade varit mycket afhållen på sin tid, något som gamla friherrinnan aldrig hade varit. Glad, lite förflugen, till hälften uppfostrad som pojke, sedan hennes ende bror dött, hade hon med fadern kört och ridit omkring på vägarna jämt, och det fans inte en stuga, där hon inte brukade vara inne och prata om med invånarna, taga reda på deras förhållanden, läxa upp karlarne, om de befunnos supa, och lära kvinnorna att hålla snyggt omkring sig och sköta barnen förnuftigt.

Ja, det var då riktigt sanning, att hon var fasligt rar, fröken Axelina. Och så vacker hon var se'n, ja, så man kunde aldrig se sig mätt på henne.

Så många historier döko upp om henne nu, då man pratade i stugorna om hennes väntade ankomst. De som voro gifta med utsocknes berättade för sina män eller hustrur alla dessa små anekdoter, som be-

varas i ett så troget minne hos dem, hvilkas eget lif är så föga händelserikt, så färglöst, att trettio år för dem ofta innnebära mindre själsspänningar och sinnesrörelser än en dag för deras herrskap, och för hvilka hvarje beröring med dessa därför vanligen står med en egendomlig glans för minnet.

Ja, trettio år var det nu sedan hon lemnade hemmet som brud. Åh, hvem af dem, som varit med på det bröllopet, mindes inte den dagen! De flesta hade väl också fällt en tår eller två, när de sågo den afhållna fröken draga bort med den mannen, som var så litet tåld för sin hetsighets och sitt högmods skull. Men han sades vara omänskligt rik på den tiden, och maktlysten hade nog unga fröken alltid varit. Och så ville hon gärna bort från hemmet, allt sedan fadern dog, för med modern kom hon nog aldrig riktigt öfverens, det var visst hårdt mot hårdt!

Ja, den enda, som visste riktigt besked om allt det där, det var nog gamla jungfrun. Men det var aldrig värdt att få henne till att berätta något annat än det som kunde vara till herrskapets beröm. För det var alldeles otroligt, så tillgifven hon var herrskapet, den gamla jungfrun. Hon lefde då inte för något annat än sina minnen från de år hon tjänt hos dem, och det förstås, det var då också länge nog, ty hon kom till gamla barons redan när de gifte sig, hon var med, när Axelina kom till världen och var alltid hennes förtrogna, mycket mer än modern, och när hon sedan gifte sig kom hon med henne upp till

Stockholm och var hos dem i tio år. Men då blef hon för gammal, och så hade det under tiden gått så utför med herrskapet, att de väl icke kunde ha någon hushållerska mer — fast det erkände hon förstås aldrig, att så var. Gamla friherrinnan ville inte veta af henne, när hon kom tillbaka, för under tiden hade ovänskapen med mågen kommit på, men gamla jungfrun ville ändå lefva sina sista dagar på den ort där hon hade haft sin lyckliga tid, och när hon icke kunde få bo under Lindesnäs-godset, tog hon in hos ett folk under Ekeby, som var granngodset i söder, och hos dem hade hon suttit i backstugan allt sedan. Hon var nu fylda 90 år och dugde icke mer till något. Men hon kunde betala bra för sig, hela 125 kronor om året — tack vare de besparingar hon gjort under sin långa tjänstetid, menade somliga, ja, hon borde ju ha samlat en riktig förmögenhet på alla de åren. Men andra sade, att hon icke hade en skilling på banken eller någonstans, utan att de 125 kronorna, dem fick hon af herrskapet i Stockholm. Men hvar hon då skulle gjort af alla pängarna, det kunde nu ingen alls begripa.

Hon var rätt rask för sina år eljest, och förståndet, det var då så klart som någonsin, men det var nog synd om henne ändå, för hon hvarken hörde eller såg stort. Blid och stilla var hon alltid, satt med händerna i skötet och liksom bara väntade — väntade på att vår Herre skulle vara så nådig att komma och taga henne.

Men nu var det som om hon hade fått nytt lif igen vid underrättelsen om, att herrskapet skulle komma ned i sommar. Nu visste hon då hvarför hon fått lefva så länge; det var för att vår Herre ville unna henne den glädjen, innan hon dog, att få se med sina skumma ögon de kära dragen af dem, som ständigt voro närvarande i hennes tankar.

Folket, som hon bodde hos, sade att hon hade blifvit tio år yngre sedan det brefvet kom, där det stod att herrskapet skulle komma. För hon fick bref om det, förrän någon annan på orten visste det. Hon brukade alltid få bref två gånger om året genom honom, skomakar Petersson därborta vid björkhagen. Till honom skickade herrskapet pängarna, och då stod det alltid i brefvet så mycket om dem allesammans. Han fick allt komma och läsa det högt många gånger, för när hon hade fått det ena vid jul så visste hon ju alltid, att hon skulle få vänta på det nästa ett halft år, och då måste hon ju lefva på det som stod skrifvet i detta hela tiden.

Kära hjärtanes, en så'n glädje det blef, när hon nu på våren fick dät der enkomna brefvet, där det stod om deras resa, och att de skulle komma och besöka henne när de nu kom ner till orten. Petterson fick ropa tre gånger i luren: »bref från herrskapet!» innan hon kunde begripa, hvad det var fråga om. Och när hon så slutligen hade förstått alltsammans, blef hon som ifrån sig, satt och vaggade och slog sig på knäna och sade: Åh, Herre Gud!

Åh, Herre Gud! under det tårarna sipprade utför näsan.

Yngste sonen, studenten, hade skrifvit på baksidan af brefvet en hälsning, att hon skulle ställa sig väl med vår Herre, så att hon finge lefva tills de hunno ner. Ja, det skulle hon nog, och hon visste allt, att vår Herre hade tänkt på henne med detta här.

Hon kände sig också så märkvärdigt kry och rask nu hela våren. Hon tyckte hon hade inte rört sig så lätt på mången guds dag. Ögonen blefvo också liksom litet klarare, hon märkte tydligt en förbättring och hon trodde det var, emedan vår Herre ville unna henne den glädjen att riktigt kunna se, hur de unga sågo ut nu när de blifvit så stora — och så märkvärdiga och berömda, ett par af dem. Och inte tyckte hon, att hon hörde så illa nu häller. Hon skulle nog kunna känna deras röster.

Ja, de hade blifvit fasligt berömda, ett par af barnen. Äldsta sonen var författare och hade skrifvit en hel mängd böcker, som man talt mycket om i Stockholm. Hon hade läst så mycket i tidningarna om det — för Anna i handelsboden brukade komma till henne med tidningar — och hon hade väl icke förstått allt hvad som stod om böckerna hans, men det begrep hon ändå, att han fick både beröm och klander. Och de tidningar, som klandrade honom, tyckte hon inte om. Så mild hon annars var i sina omdömen om alla, påstod hon dock bestämdt, att de voro skrifna af ovänner, som afundades honom hans

framgångar, och berättade att hon hört så mycket om sådant, de år hon var i Stockholm. Men hufvudsumman var, att otroligt lärd och berömd var han, och han hade varit i Paris och på många andra ställen i utlandet.

Och så den äldsta flickan. Ja, se hon var en annan Kristina Nilsson, hon hade en röst som en orgel, det hade hon haft redan som en liten fem, sex års unge, den tiden jungfrun ännu var i Stockholm, och det var alltid sagt att hon skulle bli något stort. Om henne stod det också ofta i tidningarna. Hon hade nu varit utrikes i många år för att studera, och sedan hade hon sjungit i London i vintras och varit så firad.

Men hvem hade bekostat barnen alla dessa resor, undrade somliga, då det ju gått så utför för bankdirektören.

Till något skulle väl alla friherrinnans stora hemman gå, menade andra.

Men gamla jungfrun sade, att det var herrskapets egen sak hvar de tog pängar ifrån, men att de fick dem på ärligt sätt, så mycket var säkert.

Andra påstodo dock, att det var just det som icke var så säkert, och att gamla friherrinnan nog hade sina skäl, hvarför hon icke kunde tåla mågen, samt att hade icke hemmanen blifvit sålda hade det nog blifvit värre skandal för familjen.

Ja, det var så mycket tal både hit och dit, och hur det nu var eller icke var, fasligt mycket öden

hade allt herrskapet haft, och det skulle då bli underligt att se, hur fru Axelina stått sig under allt det och om hon var sig något lik som då hon var ung och glad i världen.

De första dagarna de voro där såg ingen till dem utom gården. Man sa' att ungdomen var alldeles betagen i den gamla parken och sprang omkring där hela dagarna, och fru Axelina hade så mycket räkenskaper med friherrinnan, så att de två sutto hela dagarna inne i skrifrummet med stängda dörrar.

Men på söndagen fick gamla vursten köra fram för den mossbelupna stentrappan mellan de två kanonerna, som icke hade saluterat sedan på frökens bröllop, och upp steg ett brokigt och något bullersamt sällskap. Gamla friherrinnan själf var icke med, hon stod på trappan och såg dem fara af, men annars voro de där allihop. Fru Axelina, ståtlig och rak som i sin ungdom och med samma lifliga blå ögon, som på en gång voro så befallande och så varma. Men för öfrigt var hon allt myckat tärd, med skarpa veck kring mun och ögon; ja, gamla friherrinnan var finare och slätare i ansigtet än hon.

Ungdomen pratade lifligt under hela färden till kyrkan. Ena sonen och mågen disputerade. Deras häftiga röster genljödo längs den stilla landsvägen och ekade långt in i de tysta skogarna. En och annan enstaka kyrkobesökare, som de foro om, stannade och såg länge förundrad efter dem.

Dottern, den gifta, lyssnade oroligt till de båda herrarnes tvist. Det var något i den ängsliga blick, hvarmed hon följde uttrycket i sin mans ansigte, som talade om vanan att häri läsa sitt öde för hvarje dag, hvarje timme, och det var något i hennes nervösa hopfarande, när rösten fick ett allt för hårdt tonfall, som vittnade om pinsamma erfarenheter. Hon var för öfrigt vacker såsom mor och mormor men utan dessas energi i uttrycket. Här var allt blödt, mjukt, barnsligt ömt, och man anade, att detta var en natur, som var lätt att förtrycka, men som lika lätt reste sig igen, och som kunde öfvergå från tårar till skratt utan att skakas däraf djupare än ett barn.

Yngste sonen, han som hade skickat den i sitt eget tycke kvicka helsningen till gamla jungfrun, satt och såg sig om med lifliga, spelande ögon, gjorde narr af folket, som de sågo på vägen, lade märke till allt och skrattade åt allt. Författaren iakttog äfven allt, men på ett mera stilla, yrkesmässigt sätt, antecknande sig till minnes alla smådrag med tanke på att använda dem en gång.

Den enda som hvarken såg någonting eller tog del i något samtal, var äldsta dottern, den stora sångerskan. Hon var en egendomlig blandning af sin mormor och sin far. Hon hade mormoderns metallaktiga, hårda, blå ögon i faderns bleka, långlagda ansigte med det askblonda håret. Ögonbrynen voro starkt upptecknade som ett par sotstreck — det var en egenhet hos henne, att ehuru hon eljest icke må-

lade sig utanför scenen, omgaf hon dock alltid de ljusa ögonen med så mycket mörker, att deras naturliga klarhet grumlades och intrycket förvirrades. Man var aldrig riktigt säker på om det var dessa mörka skuggor hvilka gåfvo åt ansigtet det egendomliga uttrycket af en inre, brännande eld, som låg och glödde under den kalla ytan, eller om detta låg i något annat, i det intensiva och skarpa draget kring de fina läpparna, hvilka tillsammans med dessa ögon och detta askgrå, mjukt böjliga hår kring ett litet ovanligt fint formadt hufvud, samt med den spensliga, smärta gestalten och den metallklara stämman gåfvo åt hela hennes personlighet en oroande blandning af barnslighet och erfarenhet, af kyla och lidelse, af känslighet och hårdhet.

Vid de visiter, som familjen nu efter hand begynte göra i granngårdarna, var naturligtvis Olga alltid föremål för den största uppmärksamheten. En sångerska som gjort lycka i London och som i sin toalett, sin hållning, hela sitt väsende förde med sig något af denna atmosfer, som omger den verkliga verldsdamen, imponerade naturligtvis mycket på landsortsborna. Men hon mottog den hyllning, som mötte henne, med så mycken likgiltighet, visade sig så frånvarande och otillgänglig, att de flesta blefvo stötta, troende henne bortskämd och anspråksfull.

Men så småningom började dock vissa rykten löpa omkring, som förklarade hennes dåliga lynne. Gamla friherrinnan hade under den förflutna vintern

oupphörligt berättat för alla, hon råkade, om den lycka hennes älskling gjort vid sina debuter i London, och huru hon var säker om ett ytterst förmånligt engagement vid stora operan där. Men för hvar gång man frågade om engagementet var afgjordt ännu, kom det alltid undvikande svar. Inte ännu, det hade varit det och det hindret, men nu väntade hon underrättelse därom med nästa post. Och nu till sist på våren hade det hetat, att engagementet visserligen erbjudits henne, men att hon nödgats afslå det tillsvidare, emedan hon var klen och behöfde sköta sin hälsa. Lite hvar anade nog, att det ej hängde så riktigt ihop, men friherrinnan var ogenomtränglig som alltid.

Men nu begynte man dock få en liten aning om sammanhanget. Olga satt mycket ofta ensam hos friherrinnan om kvällarna, sedan alla de andra gått till sängs, och tjänstfolket hade uppsnappat ett och annat från dessa enskilda samtal, som, när det lades tillsammans med Olgas ofta förgråtna ögon, samt med hvad postbiträdet i den lilla staden hade att berätta om de bref, som kommo till fröken Olga och de som afgingo med hennes handstil, samt hvad telegrafisten antydde, hjälpte en rätt bra på trafven till den firade sångerskans historia. Ja, inte som skulle telegrafisten berättat något, förstås. Gubevars, hon var ju edsvuren och så samvetsgrann, att när hennes vänner bland stadens fruar bådo henne att få veta den oskyldigaste sak, svarade hon aldrig an-

nat än med fingret på munnen, en så bekant gest hos henne, att det blifvit en vana i staden att säga: »jag gör som Hilda Ahlstrand», och så lägga fingret på munnen — när man var på väg att låta ett skvaller komma ut.

Men det var nu alldeles säkert att fröken Olga flera gånger själf varit uppe på telegrafen i sommar — och när då telegraffröken, bara som en förmodan förstås, kunde framkasta: Stackars flicka! Hon har nog varit utsatt för nedriga intriger där i London — så visste man ju, hvad man visste, och kunde både stafva och lägga ihop.

Ja, det var nu det minsta det om intrigerna. Men orsaken till dessa intriger, orsaken till att Olga på sista året förslösat så mycket pängar, att det medtagit friherrinnans sista tillgångar, ja, det var den, som var det häpnadsväckande. Det tycktes som hade hon begärt alla dessa pängar af mormodern under förevändning, att hon behöfde muta så många inflytelserika personer vid teatern för att få det stora engagementet. Men nu hade det kommit i dagen att hon offrat alltsammans för att i sin ordning hjälpa fram en ung engelsk konstnär, i hvilken hon sades vara vansinnigt förälskad och som hon hade ämnat gifta sig med, när det väntade engagementet skulle gifva henne tillräckliga inkomster för att underhålla dem båda. Men när så engagementet gick henne ur händerna ock hennes glans som *diva* bleknade, så hade friaren plötsligt blifvit kallsinnig och dragit

sig tillbaka. Och nu hade den arma Olga kommit tillbaka hem med det förödmjukande medvetandet att troligen aldrig kunna betala den stora skuld, hon åsamkat sig till mormodern, och att aldrig kunna nå den lysande framtid, hon hoppats på — i följd af sorg och sinnesrörelse hade också hennes röst lidit — och värst af allt, med den bittra känslan att ha blifvit på ett skamligt, kränkande sätt bedragen af den man, hon älskat med hela den lidelsefulla intensitet, som låg i hennes blod, och som under hennes teaterlif blifvit uppdrifven och eggad utan att förrän nu ha kommit till utveckling.

Friherrinnan var skoningslös, då sanningen slutligen kom i dagen, och Olga såg med bitterhet, att äfven denna kärlek, som hon trott vara oegennyttigt moderlig, icke hade varit annat än beräkning, den också. Den gamla damens omättliga fåfänga, som först hade förmått henne att kasta sin enda dotter i armarna på en känd äfventyrare, emedan han ansågs ofantligt rik, och sedan att offra stora summor för att hindra honom från att vanära familjen, hade också varit orsaken till hennes särskilda svaghet för detta barn, som var ämnadt att blifva en ryktbarhet af första ordningen, och som lätt på en enda afton skulle kunnat sjunga ihop en större summa än den mormodern offrat på hela hennes utbildning. Friherrinnan var svag för finansspekulationer i den vägen och var nu lika förbittrad på dotterdottern, som hon förut varit på mågen, då denne svikit hennes förväntningar.

Olga drog sig undan från alla och gick ständigt ensam med sina mörka, gnagande tankar. Till modern kunde hon ej förtro sig, ej häller till syskonen — hur kunde hon för någon bekänna sin förödmjukande historia. Hennes fåfänga och äregirighet voro lika stora som mormoderns, men den hade blifvit ändå långt bittrare kränkt, och den fanns hos henne i ännu farligare form, ty den var förenad med faderns omättliga njutningslystnad. Hon ville njuta af lifvet, hon ville vara älskad, beundrad, applåderad, hon ville vara omgifven af all rikedomens och lyxens förfining — hon ville lefva ett lif af oafbruten spänning, strider, triumfer, som Patti och Nilsson — och där bredvid ville hon ha sin stora kärlek, en man, för hvilken hon kunde offra allt, som hon tillbad, som hon, *divan*, hvilken behärskade en värld, i sin ordning behärskades af och tjänade — detta var hennes sällhetsdröm. Och hon tyckte sig blifva vansinnig vid tanken på att hon nu plötsligt stod där beröfvad allt detta, och hon tyckte, att om hon kunde köpa tillbaka den flydda lyckan för blott några ögonblick, mot ett helt lif af lidanden sedan, så vore hon villig att göra det.

Det var en och annan som trodde, att hon rent af gick i självmordstankar. Man hade sett henne några gånger i sommaraftonens gråblå skymning stå nere vid stranden och stirra i vattnet på ett så underligt sätt, som om hon haft något styggt i sinnet. En af grannarna, som hade varit i Stockholm och

sett fadern kort före dennes mystiska slut, påstod att hon hade alldeles samma underliga, fixa blick i ögonen, som han hade haft då.

Många andra dramatiska berättelser kommo för resten ut från det gamla Lindesnäs murar under sommarens lopp. Det tycktes som om hvar och en af familjen hade sin historia, och häftiga scener förekommo ofta mellan de olika medlemmarna, hvarom åtskilligt berättades. Den fredliga bygden hade icke på 30 år haft så mycket att tala om som i år.

Emellertid fortfor den stora vursten att hvarje vecka föra familjen omkring på utfärder i trakten och besök i herrgårdarna rundt omkring. Och alltid hördes från vagnen ett glam, ett prat, ett skratt, som genljöd genom de tysta skogarna och ej lät ana annat än en fullkomligt sorglös och enig syskonskara. De hälsade älskvärdt och vänligt på alla förbigående, och fruntimren voro så granna som prinsessor, i synnerhet hon från London, hon såg rakt ut som hon skulle flyga bort, och det var som hade man mött en hel kunglig cortège, när gamla vursten kom körande med allt det fina herrskapet och kusken i nytt livré. Och öfver allt på herrgårdarna omkring var det middagar och fester för de resande. På det sättet flög den korta sommaren förbi, och gamla jungfrun satt ännu och väntade på det utlofvade besöket. Hon satt där i sin gamla ställning med händerna i knäet, litet framåtböjd hållning, halföppen mun, och hela uttrycket ett lyssnande och väntande. Men det

var mindre frid och andakt i hennes väntan nu än förr. Ty förr väntade hon blott på vår Herre, som skulle komma och taga henne, när det var honom välbehagligt, men nu satt hon i spänning för den jordiska glädje, som han hade lofvat henne innan hon dog, och hon kunde icke förstå, hvarför den dröjde så länge. Han hade väl någon mening med det, ty han gjorde aldrig något utan mening, det visste hon nog. Men aldrig hade hon trott, att det kunde vara så svårt att tåla sig under hans vilja.

Under tiden kommo äfven till henne då och då några af de rykten, som omgåfvo herrskapet på Lindesnäs. Hon var så tacksam, när någon ville ansträngа sig och skrika dem till henne i luren, men sedan sörjde hon så öfver hvad hon hade hört, att hon grät därför hvar dag och suckade stilla: Herre Gud, att du skulle lägga dem allt detta uppå.

Och mest grät hon öfver fröken Olga, hon, som alltid varit som ett litet änglabarn, med en stämma klar som en orgels.

Slutligen en dag fram i Augusti körde verkligen familjevursten åt Ekebyhållet till. Det var långt från Lindesnäs till jungfruns bostad, två hela mil, hvarför man körde ut från gården redan klockan tio på morgonen för att kunna hinna hem till middagen. Det var denna omständighet som gjort, att man så länge uppskjutit färden; det var ganska besvärligt att sitta och åka fyra mil på en förmiddag.

Det var hos nattvakten på Ekeby, gamla jung-

frun bodde. En liten röd stuga till höger om vägen skulle det vara, strax innan Ekebyskogen begynte — det var hela den anvisning, man hade att gå efter, och Lindesnäskusken hade aldrig varit åt det hållet, så att man fick fråga sig för litet hvarstans på vägen.

När de kommo i närheten, roade sig ungdomen med att gå in i alla röda stugor till höger om vägen och fråga, om det var här nattvakten på Ekeby bodde. Och de kommo då alltid skrattande tillbaka till vagnen och beskrefvo de lustiga interiörer de sett. På hvarje ställe var det en nyfiken fråga: hvad är detta för ett herrskap? — eller: det är välan aldrig herrskapet från Lindesnäs, som far till gamla junfrun? Kära hjärtanes, hvad ho ska bli glad!

Alla hade de vetat om hennes oroliga väntan hela sommaren, och alla gladde de sig nu med henne, ty hon hade inga afundsmän, gamla jungfrun, trots det att hon hade råd betala för sig ända till 125 kr. om året.

Se den här röda stugan ligger ju alldeles vid början af en skog. Här måste det vara.

Den här gången ville Emy, den gifta dottern, hoppa ur och gå in och fråga. Hon trippade försigtigt med sina små guldskinnskor och lyfte högt på den röda, näjlikefärgade klädningen. Dörren stod öppen på glänt, och hon stack in hufvudet utan att våga sig längre på så okänd mark. En fattig stuga var för henne något lika främmande och oroväckande som hennes fina stockholmssalong säkert skulle varit

för stugans invånare, och hon såg sig ängsligt om efter Arvid, yngste brodern, som hon bedt följa efter sig. Den syn, som mötte henne i stugan, var just icke egnad att lugna henne. En vedervärdig snuskluft slog emot henne och i en oredd, ruskig säng låg en urgammal gubbe, som tydligen icke ännu sofvit ruset af sig, då han väcktes af Emys förskrämda stämma, som frågade: »kan ni vara så god och säga mig hvar nattvakten på Ekeby bor?»

»Låt mig vara i fred!» fick hon till svar. »Nycklarna kan ho ta hvar ho vill.»

Arvid beskref sedan många gånger denna scen, som han påstod var för en målares pensel. Emy, som stod där så fin på tåspetsarna med upplyftad klädning och framskymtande spetskjolar, och gubben, som tog henne för grannkvinnan, hvilken skulle hjälpa honom till lite mat efter ruset.

Då de kommo ut till vagnen igen sågo de utanför en mindre stuga tvärs öfver vägen en gammal häxa, som stod och stirrade på dem. Arvid ropade till henne: »nycklarna får ho ta, hvar ho vill», men hon svarade blott utan att röra sig ur stället: »ja ä inte go' te höra på så långt håll».

Under återstoden af färden var Emy alldeles uppfylld af oro för att också nattvakten på Ekeby skulle påträffas liggande i en sådan där ruskig säng. Han var ju nattvakt, han sof väl alltså på dagen. Ja, i sådant fall ville hon då inte gå in.

De hade farit igenom den ena skogen efter den

andra och kunde därför ej förstå hur de särskildt skulle känna igen Ekeby skog, ehuru fru Axelina mindes, att den på hennes tid var ovanligt stor. Men när de slutligen kommo dit, sågo de dock att det var något, som man ej kunde ta miste på, ty här syntes landsvägen sluta i ett svart mörker, så tät och djup var denna skog. Fru Axelina tänkte med bitterhet på, att sådana hade äfven Lindesnäs skogar varit i hennes ungdom.

Där låg verkligen en liten röd stuga, som såg prydligast ut af alla de sett. Den var omgifven af en liten trädgårdstäppa med syrén- och törnrosbuskar.

Här hoppade alla ur, ty det var tydligt, att de nu voro vid målet. En snyggt klädd, medelålders hustru kom strax emot dem med ytterst belåten uppsyn, neg och sade: »de ä väl herrskapet från Lindesnäs, kan jag tro. Hvad gamla jungfrun nu ska bli glad! Ho har väntat så faselit».

De gingo upp den lilla trädgårdsgången mellan krusbärsbuskar och körsbärsträd och på trappan kom den gamla själf emot dem, stödd på sin käpp. Det blida ansigtet lyste som af en inre glans, figuren var rank och smärt, håret ljust och slätt med obetydligt grått i.

Fru Axelina och hon gräto bägge två, då de omfamnade hvarandra. Emy bara undrade om nattvakten låg och sof därinne, Olga hade sin vanliga fixa blick och tycktes knappt veta, hvar de befunno sig, författaren passade på att hjälpa upp sina något brist-

fälliga kunskaper i landsortsförhållanden och antecknade, hvilka träd och buskar som växte i trädgården, hvad det var för en säd på fältet där bakom huset — han var likväl ej fullt säker på, om det var hafre eller korn. Arvid ropade i luren till jungfrun, att när han nu såg, att hon var så kry, skulle han bjuda henne på sitt bröllop, och madamen frågade om hon fick lof att bjuda herrskapet på kaffe. Emy skyndade att svara att de druckit, innan de foro hemifrån, men modern gaf henne en rättande vink och anmärkte, att det gjorde visst ingenting, det skulle nog smaka mycket bra ändå, när de rest så långt.

Sedan Emy försigtigt sett sig om i stugan, började hon att få förtroende till omgifningen och beslöt sig till och med att sätta sig ned. Nattvakten syntes ej till, där stod endast en uppbäddad säng med hvitt täcke, som tydligen var jungfruns egen, stolarna voro rena, borden täckta med hvita dukar, i fönstret stodo krukor med blommande växter bakom nystärkta gardiner, allt bar vittne om en ordning och en omsorg, som ingen, efter att ha tittat in i så många nakna och ruskiga stugor på vägen, hade väntat sig att finna. Men det var väl gamla jungfruns herrskapsvanor, som satt sin prägel på stugan. Nattvakten på Ekeby, som förtjänade femtio öre natten, hvarpå han och hustrun skulle lefva, hade väl icke höjt sig så mycket öfver sin omgifning, om icke det tjuguåriga inflytandet af en fin herrskapsjungfru med tillhjälp af hennes 125 kr. om året hade haft sin förfinande inverkan.

Kaffet kom nu in serveradt på en bricka med en virkad duk och åtföljdt af en hel korg med färskt småbröd, kringlor, bullar och pepparkakor.

»Har ni alltid så fint småbröd i huset?» frågade förundrad författaren, som skref upp sorterna i anteckningsboken.

»Åja, lite småbröd får en väl alltid ha för folk, som kommer och hälsar på» — femtio öre om dygnet i inkomst och fint småbröd alltid i huset, antecknade författaren — »men det förstås, att nu har vi också väntat herrskapet i sommar.»

»Och hur ofta har ni bakat för vår skull?»

»Åh, det ska väl inte herrskapet tänka på», sade hustrun grannlaga och lite sårad i sina husmoderliga känslor.

Emy upptäckte nu och påpekade för Olga ett ansigte bakom den lilla rutan i köksdörren, som betraktade sällskapet, men skyggt drog sig tillbaka, då det såg sig upptäckt. Det var väl nattvakten, som stigit upp ur sängen för att se på dem. Men snart sågo de det ena ansigtet aflösa det andra i denna tittglugg. Grannarna hade visst kommit från flera håll för att njuta åsynen af gamla jungfruns storfrämmande.

Samtalet med denna själf gick emellertid icke just synnerligen lätt. De fingo tura en efter en att sitta och skrika i luren, men det hände oftare, att hon inte förstod, än motsatsen, och de förlorade tålamodet lite hvar.

Och ändå, berättade hon, var det alltid någon, vare sig hustrun själf eller någon af grannkvinnorna, som läste en hel predikan för henne i luren hvarje söndag.

»Ville du göra det?» frågade syskonen hvarandra.

Men det var icke blott svårt att få jungfrun att förstå, hvad man sade, det var ej häller lätt att få henne att tala själf. Hon tycktes så gripen af den lycka, som beskärts henne, att hon liksom ej riktigt kunde sansa sig; och så hade hon så mycket att göra med att känna igen alla barnen.

»Detta är ju Emy?» sade hon ock tog Olga i handen. — »Jaså, det är Olga. Och det här är ju Emys man. — Jaså, det är Arvid. Ock det här var ju Olga?» frågade hon om igen och fick fatt i Emy.

Det var tydligt, att hon alldeles icke kunde särskilja dem, men hon ville ej själf tro, att hennes ögon verkligen nekade henne denna tjänst.

»Ho kommer sig inte riktigt för nu», sade hustrun. »Eljest har hon väl så mycket att berätta jämt om herrskapet allesamman och om alla barnen, när di var små, och om allt som på något sätt har med herrskapet att göra.»

»Kommer jungfrun ännu ihåg, när jag föddes?» frågade henne Arvid.

»Ja, Herre Gud, om jag mins det! Och jag mins väl mer än så, för jag kommer allt så grant ihåg, när hans mor föddes.»

»Kommer jungfrun ihåg de där födelsedagskusarna då, som vi alla tyckte så mycket om?»

»Ja, Herre Gud, det var ett skålpund fin hvetebrödsdeg, ett halft skålpund smör och ett kvarts skålpund socker. Och ibland, när det skulle vara fint främmande, kunde gamla baron själf komma ut i köket och säga: 'i dag skall jungfrun bjuda på födelsedagskusar till kaffet'. Och då blef lilla Axelina så glad och hängde mig i kjolen hela dagen för att få smaka på degen.»

»Ja, det har hon berättat om så många gånger», sade hustrun.

Men författaren ville gärna veta något om jungfrun själf, och han begynte fråga henne om hennes lif innan hon kom till Lindesnäs. Hon var ju ändå gamla människan redan då, 40 år.

Ja, det var då ingenting att tala om. Då hade hon bara tjänt hos tarfligt folk; Lindesnäs var hennes första herrgårdstjänst.

Det var allt hvad de fingo veta om det.

»Ja se det har jag aldrig hört henne orda någe om», sade hustrun. »Det är som om hon inte funnits till i världen förrän när hon kom till herrskapet. Men om de kan hon sitta och tala hela dagarna, antingen man har tid te höra på henne eller inte — och de kan då också vara detsamma, för nu har en väl hört de samma historierna hundra gånger.»

»Och har jungfrun inga slägtingar, som hälsar på sig någon gång?»

»Nej, nu har jag inte sett till dem på några år.»

Hon ville icke säga mer härom, men hustrun upplyste, att så länge hon kunde förtjäna lite själf, så att hon hade lite mer godt om pängar, så kunde hon nog få besök af sina syskonbarn ibland, för då visste de, att det kunde vankas en femma då och då — men nu syntes de aldrig till mer.

»Men jungfruns egen historia?» frågade författaren. »I föräldrahemmet som ung flicka, hur var det då?»

»Ja, de va ingenting. De va fattigt förstås, och när jag var på tolfte åre så kom jag ut i tjänst.»

»Men har jungfrun aldrig haft en fästman?» försökte Arvid i luren.

»Nej, de har jag aldrig brytt mig om te tänka på!»

»Åjo, fram med det. Visst tyckte väl jungfrun lite om någon vacker gosse ändå?»

»Det tror jag inte», vidhöll hustrun. »Nu har hon ju bott här i stugan hos oss i tjuge år, och aldrig har hon talt om annat än herrskapet.»

Tjugu år här i stugan! Alla de år, som innefattade deras hela lif med sina många växlingar, sina intensiva intressen, förhoppningar, planer och missräkningar, lifliga fröjder och häftiga sorger. Till och med Olga blef uppmärksam.

»Hvad har jungfrun gjort alla de tjugu åren?» frågade hon.

»Åh, i början spann jag rätt mycke, så länge ögonen någorlunda räckte till och jag inte hade den

här darrningen i händerna. Men nu på de sista tio åren har jag just inte kunnat göra någe.»

Det var allt. I tio år hade hon suttit där i stolen och spunnit — sedan i tio år med händerna i kors.

Hon talade om en tidrymd af tio år, som om det vore en dag! Och för Olga syntes de två månader hon nu tillbragt på landet såsom en oändlighet. Hur otåligt hon sett hvarje ny dag gå upp med sin evigt nya, tärande längtan efter en ljusning, en räddning undan den förtviflan, som gnagde henne! Hur omöjligt det syntes henne att uthärda lifvet på detta sätt, hur hela hennes inre uppreste sig, när hon kastade tanken framåt och föreställde sig, att det blott kunde dröja en vecka ännu, innan det komme en ändring, ett nytt uppslag.

Ock återigen, när hon tänkte tillbaka, tio år! Hela hennes studietid, hennes första bäfvande, ännu osäkra förhoppningar om en lysande framtid, hennes första framgångar, den beundran och hyllning, som redan tidigt omgifvit henne och närt hennes fåfänga och äregirighet — och så på samma gång missnöje med de allt för lättköpta segrarna, som hon visste berodde mer på den tjusning hon som kvinna utöfvade öfver männen än på ett äkta konstnärskap, anfall af misströstan och modlöshet — men så ett nytt, kraftigt tag, en ansträngande arbetstid, nya illusioner, nya missräkningar — och så slutligen de sista par åren af oändlig lycka och gränslös förtviflan! Och

under allt detta hade gamla jungfrun suttit blid och lugn i sin stol och inte kunnat spinna mer.

Olga närmade sig henne med upprördt utseende, tog de tunna, darrande händerna i sina, som glänste af juvelringar, lade sina läppar intill luren och ropade i den, med stämman lite darrande af gråt: »Ock tycker inte jungfrun, att det är grymt, att hon ska vara tvungen att lefva så länge?»

Det dröjde en liten stund innan hon förstod.

»Grymt? Sa hon grymt? Åh, kära hjärtanes, om det är vår Herres vilja att jag ska lefva, så får jag väl göra det. Men nog ber jag alltid, att han ska vara så nådig ta mig, för nog vore det godt få komma hem.»

»Och om det är hans vilja att jungfrun ska fylla hundra år?»

»Hundra år! Åh, Herre Gud, det vore allt svårt. Men så fick jag väl vara nöjd ändå. Han hade väl alltid någon mening med det.»

Tio år till på samma sätt! Utan sysselsättning, utan någon, som egentligen brydde sig om henne, utan att kunna se människorna eller höra lifvets röster omkring sig. Och ingen otålighet vid den tanken!

Det ropade högt inom Olga af ett inre uppror mot denna resignation. Tio år! Nej, icke tio dagar till ville hon lefva utan lycka, njutning, innehåll och mål. Hon visste att lifvet kunde vara rikt och skönt, och hon ville ha sin del med däraf, hon ville icke

stå utanför och blott se, huru de andra lefde, fröjdades och ledo — hon ville själf vara med, taga sin del af lidandet, ja, men också af lyckan. Ett gränslöst, outsägligt behof af lycka förtärde henne, hon hungrade och törstade därefter och hon ville icke, nej, hon ville icke afstå därifrån.

Hon tyckte sig höra sig själf ropa och skrika ut sitt förtviflade kraf på ett rikt och njutningsfullt lif, men på samma gång lade det sig som en tung, våt, grå dimma omkring henne, som liksom ville kväfva henne, och en röst sade: det hjälper inte. Du *måste* i alla fall.

Måste! Måste! Hvad var det för en röst som talade till henne. Det var de tjugu årens, tåligt fördragna här i stugan — det var hela det långa, nittioåriga lefnadsloppets, utan en egen historia, utan en enda tilldragelse, som var värd att minnas, annat än det som varit andras glädje och andras sorg. Det var resignationens, den oundvikliga underkastelsens torra, klanglösa röster, som talade genom den våta, grå dimman, hvilken lade sig dämpande och kväfvande kring hennes brännande inre.

Besöket var slut, nu måste de taga afsked. Gumman blef mildt upprörd, hon visste ju, att detta var den sista glädje, som lifvet kunde beskära henne, att det var för att få njuta denna stund, som hon fått lefva de många, tomma åren, och att nu hade hon ingenting mer att vänta på annat än befrielsen.

»Ja, nu vet jag då visst, att hon har att tala om, så länge hon ännu får lefva», sade hustrun.

Med ett sakta uttaladt: »Gu välsigne!» omfamnade hon den ena efter den andra af hela familjen. Hon såg icke Olga, som stod på afstånd. Med döfvas oförmåga att moderera rösten sade hon högt till modern: »Hvar är Olga? Hon har legat mig så mycket på järtat för allt hvad di berättat om henne i sommar. Jag tycker det är så synd om henne.»

Emy sköt systern fram till gumman, och denna lade då sin darrande hand på hennes axel och sade: »Hon ska inte vara ledsen, för allting går öfver, bara man har tålamod. Gu välsigne henne!»

Olga brast i gråt och sprang ut.

Denna gång, då vursten for framåt vägen, gaf det intet eko af muntra röster genom de tysta skogarna. Olgas utbrott af sinnesrörelse, gummans blida »Gu välsigne!» och det underliga intryck, som den nittioårigas historia eller frånvaro af historia hade gjort på alla de unga, lade en dämpad ton öfver deras samtal.

Olga satt som vanligt tyst, men i hennes ännu fuktiga ögon glödde som en ny eld. Hon hade hakat sitt brännande hopp fast vid den gamlas välsignelse, men icke i den mening, som denna tagit det, att hon skulle lära att hafva tålamod; nej, på denna välsignelse från en nittioårig, hvars hela lif varit en enda lång försakelse, byggde hon på nytt upp sina bedårande drömmar om den lycka, som hennes hela va-

relse åtrådde; hon tillbakavisade på nytt med ovilja den möjlighet till resignation, som ett ögonblick framställt sig för henne, och när vursten körde upp på gården, hade hon redan hunnit så långt i sina drömmar, att hon trodde, att ett bref skulle möta henne med underrättelsen om att hon dock fått engagement ock att *hans* förräderi blott varit skenbart, ett bref som på nytt öppnade portarna till den värld af starka och ljufva sinnesrörelser, som för henne var ifvet.

I FATTIGSTUGAN.

Lektor Holmberg hade blifvit nämd till kyrkoherde i Åskulla församling, där han var alldeles främmande. Stadsbarn född, läsvurm redan från barnaåren, samt nu sedan flera år lektor i teologi i Göteborg, var han mycket obekant med landtförhållanden, men hans hustru hade alltid svärmat för att bli prestfru på landet och det var hon, som förmått honom att söka sig ett pastorat. Emellertid föll det sig så illa att just när han skulle tillträda sin plats lågo barnen sjuka i messlingen, så att hans fru ej kunde komma med. Hela sommaren fick han gå som gräsenkling. Efter messlingen kom kikhostan och det var redan långt lidet på hösten, när slutligen fru Holmberg kom ditflyttande med sina barn. Hon hade nätt och jämt hunnit komma sig i ordning, när julbestyren begynte. Det hade nu alltid hägrat för fru Holmbergs fantasi såsom något af det roligaste hon kunde tänka sig att få fira julen såsom prestfru på landet — men icke blott för att njuta sin egen familjelycka utan främst för att få sprida glädje i stugorna rundt omkring. I en stor stad som Göteborg var det så svårt att komma i något personligt förhållande till de fattiga; men som prestfru i en landtförsamling borde man ju kunna göra mycket.

Hon frågade sin man om församlingsboarnas personliga förhållanden, men fann, att han under de månader han varit där ensam, just icke tagit reda på någonting. Han ursäktade sig med att presten numera icke hade med fattigvården att göra, man hade ju tagit ifrån honom alla kommunala bestyr för att han skulle egna sig uteslutande åt själavården.

Men fru Holmberg gillade ingalunda denna uppfattning. När hon var ung flicka och inne på stadsgatorna i Göteborg drömde om att bli prestfru på landet, var det alltid under förutsättning af att presten skulle vara sin församlings rådgifvare och stöd äfven i alla världsliga angelägenheter, och hon upprördes djupt öfver det opersonliga, hjärtlösa och poesilösa sätt hvarpå fattigvården nu sköttes, sedan den blifvit skild från den kristliga barmhärtigheten och lagd som en annan affär i en kommunalnämds händer. Men var presten icke längre självskrifven ordförande i kommunalnämden, så hindrade ju icke det att prestfrun kunde åtminstone som enskild person sätta sig i beröring med de fattiga och detta var fru Holmberg besluten att göra.

Ett af hennes första besök gällde skolorna och när hon i storskolan, som låg helt nära prestgården, fick reda på att småbarnskolan var i samma hus som fattigstugan, greps hon af en öm medkänsla med de stackars små, som vid sitt första utträde ur hemmet skulle kastas in i en så sorglig omgifning. Hon beredde sig strax på en dust med kommunalnämden, för

att få detta förhållande ändradt, och med hufvudet fullt af tankar härpå anlände hon till fattigstugan, som låg ganska idylliskt i en backsluttning under björkar och ekar. Hon hade trott sig komma under skoltimmen, men möttes af en hel flock af små barn som troppade ut därifrån med sina tömda matsäckskorgar i händerna.

»Är skolan redan slut för i dag?»

Ungarna stannade och stirrade på henne, stucko fingrarna i mun eller fnittrade.

»Hur kommer det sig, att ni går hem så tidigt?»

Fru Holmbergs reformifver hade trott sig komma ett nytt missförhållande på spåren. Skickade man hem barnen en hel timme för tidigt?

»Lärarinnan har hufvudvärk i dag», svarade den modigaste.

»Så! Det ska vi ha reda på», tänkte hon.

På trappan mötte hon en urgammal gubbe, hvilken hon frågade, hvar lärarinnan bodde. Men han gjorde ej det minsta försök att svara, utan styltade sig fram på sina två käppar förbi henne, som om hon varit bara luft.

Hon kände sig förödmjukad af att ej blifva visad mer hänsyn. Halft omedvetet hade hon visst väntat att hela fattigstugepersonalen skulle skynda ut på trappan för att hälsa den nya prestfrun välkommen.

Hon knackade på måfå på en dörr till vänster. Ingen svarade. Hon öppnade dörren och kom in i den tomma skolsalen, där det luktade illa af paltor,

barn och vägsmuts. Ventilationen måste förbättras här, tänkte hon i förbifarten, i det hon gick igenom salen och knackade på en inre dörr. Och barnen måste hållas till större snygghet.

Ett svagt: »hvem är det?» kom till svar på hennes knackning.

»Det är prestfrun. Får jag stiga på?»

Hon trädde in i ett litet snyggt rum med hvita gardiner och blomkrukor i fönstret. På en soffa låg en ung blek flicka med ättikskompresser på hufvudet. Hon gjorde ett försök att resa sig, men fru Holmberg häjdade henne.

»Ligg för all del stilla, det var ledsamt, att ni är sjuk.»

Hon drog fram en stol och satte sig vänligt bredvid soffan.

»Har ni ofta hufvudvärk?»

»Åh, det kan vara några veckor emellan. Men när det kommer, är det så svårt, att jag kan få ligga i flera dar.»

»Och hur går det då med barnen?»

»Ja, di får lof, det kan inte hjälpas.»

»Men har ni ingen, som kan vikariera för er?»

»Nej, hvem skulle det vara. Men det går väl an med barnen, det är värre för mig, som inte har en lefvande själ att hjälpa mig, när jag är så sjuk, att jag inte kan röra en finger.»

»Ja, det har ni rätt i.» Fru Holmbergs pedago-

giska intressen trädde genast i bakgrunden för hennes rent mänskliga medkänsla.

»Har ni inga anhöriga?» frågade hon.

»Inte här i Åskulla. Jag är från helt annan trakt — långt bort åt Smålandshållet till. Och fattighushjonen är just inte muntert sällskap. Men det gjorde ändå ingenting, bara jag vore frisk. Jag bryr mig inte om stort annat än läsa.»

»Såå? Hvad läser ni då?»

»Jag läser till examen. Jag har bara tagit småskolelärarinne-examen, men jag ville så gärna läsa upp mig till storskolan. Ock så läser jag andra böcker — allt hvad jag kan få låna.»

»Ock hvem har ni att umgås med?»

»Å, ingen. Jag har mitt lif för mig själf, för jag passar ej med någon. Jag är för tarflig för herrskaperna, förstås. Men med folket, som jag väl genom födsel skulle höra till, tycker jag inte häller att jag passar samman, allt sedan jag var på seminariet.»

»Är ni aldrig bjuden i herrgårdarna?»

»Aldrig.»

Ett nytt missförhållande att rätta, tänkte fru Holmberg, belåten. Lärarinnans sociala ställning måste förbättras!

Och hon gladde sig redan vid tanken på att få bjuda henne tillsammans med några af de allra förnämsta herrskapsfamiljerna i trakten.

»Om jag bara inte hade denna eländiga sjuklig-

heten!» fortfor den unga flickan. Med en häftig och kanske lite grof men dock icke oskön åtbörd slängde hon det upplösta håret tillbaka ur pannan och sprang upp.

Fru Holmberg iakttog henne med intresse; det var ett intelligent, vackert ansigte och hela uttrycket vittnade om en rastlös sträfvan efter att gå framåt, utveckla sig själf och förbättra sin ställning.

»Vi ska se till, hvad som kan göras för er. Jag ska nog laga att ni får hjälp att komma på seminariet igen och vi ska tala vid läkaren om er hälsa.»

I sin välmening anade hon icke själf den fruktansvärda vigten af dessa sina ord. Hennes erfarenhet af lifvet sträckte sig ännu icke längre, än att hon trodde att det som var rätt och bra alltid måste lyckas och att det som var skeft fans det alltid någon bot för. Ock därför tvekade hon icke att hos den unga flickan väcka en förhoppning som för dennas fantasi blef till ett bestämdt löfte. Understödet till att fortsätta studierna *var* redan funnet, läkaren *hade* redan gjort henne frisk ock stark, vägen var öppen, på alla herrgårdarna var hon daglig gäst, fattigstugan hade sjunkit ner i jorden eller var i alla händelser så långt borta att den ej rörde henne vidare. Fru Holmbergs säkra ock friska, lite burdusa men så äkta välvilliga väsende var så oändligt förtroendeingifvande, och den unga flickan kramade hennes händer under tacksamma tårar, utan att hennes beskyddarinna i minsta mån oroades af det ansvar hon påtagit sig.

»Nu ska ni hvila er igen medan jag tittar in i fattigstugan», sade hon vänligt.

»Nej, får jag inte gå med. Det gör ingenting — nu är jag alldeles bra igen», mötte hon invändningen i den andras blick.

De gingo tillbaka ut i förstugan och kommo därifrån in i ett stort rum till höger, som motsvarade skolsalen. Här behöfde fru Holmberg all sin optimism, för att ej känna sig stå inför lifvets tröstlösaste nattsida; de mänskliga varelser, som lefde här, tycktes stå till den grad utanför allt hvad man eljest betraktar såsom drägligt och uthållbart, att medkänslan förstummades och förkrympte till en blott oförstående ömkan, en känsla af att de människor, som kunna uthärda ett sådant lif, redan äro så långt nere, att vår egen känsloskala icke har några strängar, som vibrera i samklang med deras.

Det var det första intrycket. Men fru Holmberg kämpade modigt däremot, besluten att äfven här spåra någon tröst och någon utväg. Hon visste ju att dessa varelser hade samma Fader som hon och vi alla, följaktligen kunde deras elände ej vara så hopplöst som det först syntes.

Fem gamla fällbänkar kring väggarna var det enda möblemanget. I den första, närmast dörren, låg något, som man knappt kunde kalla annat än skelettet af en nittiårig gumma. Ur hufvudskallen stirrade ett par ljusa, blå, tomma ögon mot den inträdande; för öfrigt låg hon orörlig.

Fru Holmberg försökte tala till henne, men utan att få något svar. Det väntade hon sig för öfrigt ej, hon skulle nästan blifvit lika förskräckt öfver att höra henne tala, som om hon hört en lefvande röst ur en kista på kyrkogården.

»Hur länge har hon legat så där?» frågade hon lärarinnan.

»Ja, jag vet inte. När jag kom hit för två år sedan låg hon på samma sätt. Hon är lite sinnessvag.»

»Jaså, nå då lider hon väl inte af sitt tillstånd.»

Det var den första tröstglimten.

»Har hon inga anhöriga, som kunde ta vård om henne?»

»Nej, hon har väl lefvat ut dem alla, kan jag tro. Aldrig har någon frågat efter henne, sedan jag kom hit, och det fins visst ingen, som vet något om hur hon haft det förr i världen.»

På det sättet hade hon alltså legat i många år — ingen mindes så noga huru många — med samma stillastående, förundrade, halft förskrämda blick, som liksom tycktes fråga: hvar i all världen befinner jag mig? Hvad är meningen med det här?

Ja, men det var ju bara inbillning. Hon var ju sinnessvag, hon tänkte ingenting, hon led inte. Och var det inte en Guds lycka, att hon inga anhöriga hade som behöfde se henne så där. Tänk för en dotter eller son eller barnbarn att se sin gamla mor eller mormor i detta tillstånd år ut och år in! Hennes omgifning här brydde sig ju inte om det.

Med denna tröst inom sig vände sig fru Holmberg ifrån denna kropp utan själ, dessa ben utan kött, och närmade sig nästa bädd. Här satt, fullt påklädd, en annan gumma på omkring sjutti år med ett tämligen friskt ansigte. Men ej häller hon svarade på tilltal och äfven hennes ögon voro egendomligt tomma och stillastående. Hon tycktes ej ens märka, att en främmande närmade sig henne.

»Hon hör illa och är alldeles blind», sade lärarinnan.

Fru Holmberg hade ej för tillfället mod att inlåta sig i samtal med henne, utan gick vidare till nästa säng i hopp att dock slutligen råka på någon, som hon kunde tala med.

Här satt på en pall vid sängfoten en ännu ung kvinna med ett ansigte fullt af sårnader, hvilken strax vid den lättaste uppmaning begynte berätta sin historia, därvid understödd af sin mor, en åttioåring med ett fint ansigte, som vittnade om en ovanlig skönhet i flydda dar.

»Tösen» hade varit frisk och duktig tills hon var tjugu år. Men då begynte hon få en sådan förskräcklig hufvudvärk natt och dag, så hon trodde hon skulle bli tokig, ända till det började slå ut så där i ansigtet, för då gick värken öfver.

»Hu, det är det värsta jag vet, när jag hör den historien», sade lärarinnan. »Hvar gång jag har hufvudvärk tänker jag på henne och är så rädd, det ska gå mig på samma sätt. Tänk, nu har hon varit

sådan i aderton år! Det ginge väl an att vara sjuk annars — men det har varit min förfärliga fasa, den tanken, att om jag blefve så dålig, att jag inte kunde arbeta, skulle de sätta in mig här bland gummorna.»

Hon talade redan om detta i förfluten tid. Nu var ju denna fara afvärjd, men hon blef dock upprörd genom att blott återkalla den för minnet.

Den sjuka »tösen» fortfor att berätta om hvad hon lidit, men alltjämt i en glad, förtröstansfull ton och med talet späckadt af bibelspråk.

»Jag vet nog att Herren inte öfverger oss. Och när han bara vill ta oss hem till sig, så får vi det så bra.»

»Det är rätt, ni behöfver ingen tröst af andra, ty ni har funnit den rätta trösten, hör jag», sade prestfrun, inom sig besluten att sända sin man hit att tala med denna stackare ibland, icke så mycket för hennes skull, som för hans egen, ty det stärker ens egen tro och nit att se hur religionen verkligen kan trösta och hjälpa, där ingen annan tröst finnes.

Nu kom en gumma in utifrån, som tycktes alldeles frisk och färdig, fastän ansigtet var fullritadt af djupa linier kors och tvärs.

»Det är föreståndersken», sade lärarinnan.

Fru Holmberg vände sig då till henne för att få reda på deras vilkor, huru mycket församlingen gaf dem att lefva af, o. s. v.

»Jo, de som har hel stat får aderton kronor.»

»Aderton kronor! I månaden?»

»Om året, förstås.»

»Aderton kronor om året i hel stat! Och hvad annars?»

»Jo, så har vi tjuguåtta skålpund mjöl i månaden och litet salt — och så har vi ett par potatisland här utanför.»

»Och hvad mer?»

»Ingenting mer — utom husrum och värme, förstås.»

»Men för aderton kronor om året ska ni således köpa all mat — utom mjölet och potatisen?»

Fru Holmberg kunde ej tro annat, än att hon missförstod; men föreståndersken tycktes fatta hennes förundran i motsatt riktning, ty hon upprepade: »ja, men det är bara di, som ä så gamla eller usla, att di inte kan bju te att förtjäna nån smula själfva. Di andra har bara hälften eller en tjärdedel så mycket.»

»Och så har vi femti öre i klädpengar», inföll den förtröstansfulla flickan med bibelspråken.

»Femti öre! I veckan — eller — i månaden?» frågade fru Holmberg med osäker stämma, rädd att återigen hugga i sten.

»Nej, om året, förstås.»

Om året! Femti öre i klädpengar!

Det gick för långt. Nu kunde fru Holmberg ingenting begripa längre.

»Ja, det räcker till ett par nya träskor hvart år. Men föreståndersken har en krona.»

»En krona om året?»

»Ja, för hon sliter mer skodon, efter hon ska ställa för de andra, som inte kan reda sig själf.»

»Men hur mycket har ni eljest i lön?» frågade fru Holmberg, vänd till denna själf.

»Det är min lön. Jag har ingenting annat.»

»Men det är ju inte möjligt. Femti öre om året i lön?»

»Ja, och så full stat förstås. Det skulle di eljest inte ge mig än, för jag är inte mer än tre och sexti år.»

»Och hvad har ni att göra? Skall ni laga maten åt alla?»

»Nej, för all del, hvar och en lagar åt sig själf, di som bara kan vara uppe ur sängen.»

Fru Holmberg, som stått alldeles rådvill inför dessa bedröfliga sifferuppgifter, spårade på denna punkt med glädje en möjlighet till reform och utbrast:

»Men det är alldeles galet. Det borde vara gemensam matlagning för alla — det blefve ju mycket billigare och bättre.»

»Nej, det kunde visst aldrig gå! Det kunde di inte bli sams om, för hvar och en vill ha det på sitt vis och på olika tider.»

Detta var ytterst nedslående och fru Holmberg, som hade en viss dragning åt den kristna socialismen, stod alldeles förbryllad inför denna uppenbarelse af den trångaste individualism. När det med de begränsade tillgångarna af aderton kronor om året kunde finnas utrymme för så många olika tycken,

såg det verkligen hopplöst ut att kunna bringa mänskligheten till att gå in på lika vilkor för alla.

»Men brödet — det bakar ni väl åtminstone tillsammans?»

»Nej — det bakar också hvar och en för sig.»

Fru Holmberg började redan dunkelt hvälfva en plan inom sig, men hon sade ingenting utan fortsatte undersökningen af det rum, hvari hon befann sig. Hon upptäckte en dubbel fällbänk, på hvars kant en kvinna satt och redde sitt tofviga, slitna hår utan att just visa något intresse för det ovanliga främmandet.

»Ligger det två där i samma säng?»

»Ja — det är ett gift folk.»

»Såå? Det fins också äkta makar här — man och hustru, som följas åt till fattighuset.»

Fru Holmberg visste ej om hon skulle tycka det var vackert eller upprörande.

»Nej, di har allt blifvit man och hustru sedan di kom på fattighuset. Men det är väl nu en tjugu år sedan, så då var ingen af oss här än. Berätta du själf om det, Kajsa, så frun får höra hur det var.»

Kajsa, som i början vid fruns inträde sett all deles slö och frånvarande ut, begynte bli något upplifvad vid denna uppmaning. Hon smålog lite brydd, som en ung hustru, hvilken uppmanas att tala om sin kärlekshistoria och kastade en blick på en gubbe, som stod blygsamt i en vrå, och hvilken fru Holmberg först nu uppdagade.

»Är det er man?»

»Ja, vi har blitt gifta i fattighuset, vi.»

»Var det här, ni lärde känna hvarandra?»

»Ja, det var det. Han kom på samma rum som jag, och jag såg att han var så bortkommen och var inte go te å sköta sig på någe sätt. Och jag var föreståndersk a då, och så tyckte jag han kunde behöfva någon, som tog hand om'en, och så gick jag till kyrkoherden och frågte om vi kunde gifta oss, och han sa, att det inte var någe hinder.»

»Det vill säga, det var ni, som friade till honom och inte tvärt om?»

»Ja, det var det, förstås. För jag var ju föreståndersk a, och han kunde inte reda sig själf.»

»Hvarför kunde han inte reda sig? Han var väl unga karlen då?»

»Ja, inte var han gammal, det kommer inte i fråga. Han var bara femti år då och jag var femtitvå. Men se han var bättre folks barn och hade aldrig dugt till grofarbete, och därför fick han lof te komma på församlingen så tidigt.»

Den äkta mannen upplät nu sin röst, en mild, dämpad stämma, som tycktes skapad för att med ömma och vänliga ord inträng a i kvinnohjärtan.

»Min farfar var prost», sade han, »och far min var handlande. Men han dog när vi barn var små och sen fick vi slå oss fram själfva.»

»Nå, och hur kom det sig att ni fick lust att gifta er med gumman här då?» fortfor fru Holmberg,

förtjust öfver denna ljusglimt i den grå halfdager, hvari dessa människor lefde.

»Åh, för jag tyckte hon var beskedlig mot mig och så kunde jag hjälpa henne lite med att bära ved och vatten och sånt där, som en karl kan vara bra till.»

»Jaså, det var bara af barmhärtighet mot hvarandra, som ni gifte er»? sade fru Holmberg leende. »Men kunde ni inte hjälpa hvarandra och göra hvarandra tjänster, utan att behöfva vigas för det?»

»Det kunde man väl inte på det sättet.»

»Nej, må tro, det gick inte», inföll en liten humoristisk gumma, som just kommit in och med intresse lyssnade till samtalet. »Då hade väl de andra rifvit ut ögonen på henne, för då hade de förstås velat haft samma hjälp allihop. Det var nog svårt förn ändå, säger di, för di ville allesammans gifta sig med honom.»

»Såå! Var han så intagande?» frågade prestfrun, mer och mer road.

Gumman skrattade.

»Å, det behöfdes väl inte. Men han var den enda karlen på fattighuset.»

Lärarinnan, som hittills med en trött, likgiltig min lyssnat till samtalet, brast härvid ut i ett så muntert, häjdlöst, ungdomligt skratt, att fru Holmberg helt förvånad såg på henne. Hon kände icke mer igen den bleka, lidande flickan med sin starka ärelystnad och sin djupa, naggande fruktan för att se

den sluta med ett fall in i den omgifning, hon såg omkring sig. Detta var i stället ett sorglöst, ungt väsende, som finner verkligheten så grotesk och löjlig, att hon med sina varma, färgrika drömmar aldrig tycker sig kunna nås af den.

Den lilla muntra gumman fortfor: »Ja, hade Kajsa inte blifvit gift med honom, så hade hon minsann inte haft det så godt, som hon nu har det. För hon var inte länge föreståndерska, förr än hon fick slaget och blef så där nervsvag, som hon nu är, så att hon inte kan förtjäna något. Men gubben han förtjänar bra på sina käppar, så att hon kan få kaffe hela året om.»

Gubben hade stått försjunken i tankar och inom sig fortsatt sitt svar på prestfruns fråga, om det således bara var af barmhärtighet, som han gift sig med henne. Och så undslapp det honom det klassiska ordet: »ser frun, jag tyckte allt också, det var godt få ett hem».

Ett hem! Han sade det med en så hjärtlig öfvertygelse, att fru Holmberg såg sig om i rummet på nytt för att upptäcka någonting, som kunde tyda på att Kajsa lyckats sprida en antydan af hemkänsla omkring sig i det stora, gemensamma rummet; blott en vrå, som kunde ha karaktären af att vara för dem två allena! Men hon såg intet annat än den stora, dubbla fållbänken, som med fötterna gränsade till den sjuka flickans med det såriga ansigtet, och med hufvudet till det nittiåriga skelettets. Och dock var det

tydligt att gubben menade något därmed, att detta ord varit ett uttryck för en verklig känsla hos honom. Var det, emedan det dunkelt och oredigt bodde i hans själ ett medvetande om att begreppet *hem* djupast betyder: ett ställe där man lefver med en människa, som är en kärare och närmare än alla andra?

Fru Holmberg tyckte att gubbens uppfattning kastade mer poesi och innerlighet öfver det gamla, mycket missbrukade ordet, än någonsin den besjungna vinterbrasan på spiselhällen i ett mattbelagdt, väl ombonadt rum. Och när gubben nu kom fram och visade sina käppar, lade hon med intresse märke till, att äfven i detta arbete framskymtade något, som tydde på fantasi. Af trädrötterna hade han utskurit djur och människohufvuden, gubbar, som räckte ut tungan, gummor, som grinade och visade ett par tandbetar, hundar, som morrade etc., allt med en så god karaktäristik, att fru Holmberg blef helt förtjust och genast lofvade att uppmuntra de omisskänneliga konstnärsanlagen genom att skaffa gubben storartade käppbeställningar från alla herrgårdarna rundt omkring.

»Ja, se han är bättre folks barn», upprepade gumman. »Grofarbete har han aldrig kunnat med.»

Och den välvilliga blick, hon kastade på sin äkta hälft, utvisade tydligt, att hon betraktade denna hans oförmåga som en heder för sig och honom.

Fru Holmberg tog nu reda på hvad julglädje fattighushjonen väntade sig vid den snart stundande

högtiden och fick då veta, att den helt enkelt brukade bestå däri, att en af kommunalnämdens medlemmar kom dit *en af dagarna* mellan jul och nyår och delade ut en extra måltid, som dock icke förtärdes under något slags högtidlighet, utan fördelades i lika portioner mellan alla och intogs på det vanliga, glädjelösa sättet, hvar och en sittande för sig själf på fällbänkskanten. Och så fingo de två stearinljus till hvart och ett af de tre rummen — sex stearinljus inalles — det var hela högtidligheten.

»Och hvad ska ni med ljusen att göra, då församlingen ju i alla fall består lyse hela året om?»

»Futtigskenlampor ja — men det här är stearinljus. Det är till att sätta i fönstren vid julottan.»

»Vid julottan. Orkar ni vara uppe då alla?»

»Åh nej, det är väl inte många, som orkar. Men se det får lof att se ljust ut utifrån då, förstås, annars kunde ju folk, som far förbi, tro att fattighuset blifvit glömdt vid julen. Och det vill väl inte kommunalnämden, när di kostat på oss så mycket, må veta.»

Fru Holmbergs plan hade emellertid mognat, och hon förkunnade, att i år skulle det bli ett helt annat julfirande af på fattighuset. De skulle alla tillsammans intaga en festmåltid i skolsalen vid dukadt bord, hon skulle också själf vara med — och sen finge man väl se, om de inte skulle få smak för gemensam hushållning och en hel mängd andra förbättringar, som hon ville införa.

Gummorna lyssnade häpna och utan att förstå.

Denna tanke var allt för främmande — det var som om prestfrun talat till dem på ett obekant språk.

Och när bud kom julafton på morgonen, att de skulle ha skolsalen i ordning kl. 4 på e. m., ty då skulle det gemensamma bordet dukas, blef det en fullständig villervalla bland gummorna, som sprungo omkring hvarandra som yra höns.

Hur skulle allt det här gå till, hvad för ett bord skulle man duka, hur var det öfver hufvud taget möjligt att femton personer skulle kunna äta tillsammans?

Hela förmiddagen gick utan att det blef gjordt det allra minsta för att förbereda denna märkvärdiga fest, som ingen kunde riktigt begripa, hvad meningen var med.

Slutligen hade den åttiåriga Eva, den sjuka »tösens» mamma, ett förslag, som vann mycket bifall. Hon skulle springa till Smeds-Anna, hon som alltid var så hjälpsam och redig, och be henne komma dit och ställa om att allt blef i ordning. Det var först inemot den tid, då prestfrun skulle komma, som de fingo denna idé, och mor Eva gaf sig af i mörker och snöglopp bort åt smedens till. Men där fans en annan gumma, som icke hade blifvit rådfrågad vid öfverläggningen härom, och när hon fick höra beslutet, blef hon ytterst förbittrad och förklarade att om Smeds-Anna skulle vara med på festen, så skulle hon, Maja, inte vara det.

Och när fru Holmberg kom, medförande tvänne jungfrur, som skulle hjälpa till att sköta serveringen,

såg hon gummorna skymta i förstugan och trappan, men ingen kom ut och tog emot henne, dörrar slogos igen midt framför henne, och förvirringen tycktes större än den tacksamhet och glädje, hon väntat läsa i allas ansigten. Äfven lärarinnan visade en mulen uppsyn. Hon hade redan flere gånger varit bjuden i prestgården, och hon hade så säkert hoppats att hon skulle blifva ombedd fira julaftonen med dem. Fru Holmberg hade också haft denna tanke, men hennes man hade så bestämdt tillbakavisat den, att hon måst afstå.

»Du har då också en märkvärdig mani att strax draga in folk i din intimitet», hade han sagt. »Hvad vet vi egentligen om den där flickan för att på det sättet behandla henne rent af som en medlem af familjen. Och hur störande att på en sådan afton ha en främling ibland sig.»

Fru Holmberg hade då tröstat sig med den tanken, att när det ändå blef fest i fattighuset och hon själf kom dit, så skulle den unga flickan icke få det så tråkigt ändå. Hon hade ingen aning om hvilka stora förhoppingar hon uppväckt hos henne, och hur fattigt det som hon i verkligheten hittills gjort måste synas henne. Hon visste ju med sig själf, att hon hade den ärligaste afsigt att hålla alla sina löften, men hon trodde att den unga flickan skulle inse, att det icke kunde ske strax, hon hade ju mycket annat att tänka på.

Men det insåg tyvärr icke den unga flickan,

Hon tyckte icke att fru Holmberg nu kunde ha någon annan uppgift i lifvet än att taga sig af hennes sak, och hvarje dag, som gick utan att det blef något af, var för henne en bitter missräkning.

Emellertid begynte nu slutligen gummorna att samlas, förlägna och med bekymrade och oroliga miner.

På uppmaning af prestfrun tog lärarinnan upp en julpsalm, hvarvid kyrkminen genast kom fram på alla ansigten och spruckna stämmor följde osäkert efter den klara, friska unga rösten. Sedan läste fru Holmberg en kort julbetraktelse, och detta hjälpte mycket till att taga bort den stämning af bekymmer inför något nytt och ovanligt, som förut bemäktigat sig de gamla. De hade i hela sitt lif varit vana att förbinda begreppet högtid med predikningarnas halft oförstådda, mystiska ord, med psalmsång och böner, endast vid gudstjänsten hade de varit vana att samlas och att lägga bort hvardagstankarna. Därför lockade nu också psalmsången slutligen fram ett par gummor, som hittills envist gömt sig på sitt rum under förklaring, att de ej ville vara med om ett sådant spektakel som denna s. k. festmåltid.

När Fader vår och Herren välsigne oss till slut lästes mumlade gummorna efter slutorden, och nu först sågo de sig lugna omkring och kände sig hemmastadda oaktadt det underliga i att vara så många samlade på en gång.

Sedan festen på detta sätt blifvit lyckligen in-

vigd, dukades bordet i hast och många intresserade blickar flögo till den medförda maten. Då de skulle sätta sig till bords blef det lite kinkigt igen, de flesta ville hällre stå för sig själfva i vråarna och äta. Kajsa var så darrhänd, hon kunde omöjligt äta bland de andra, den sjuka tösen var alldeles bortkommen för att hennes mamma icke var där. När nu fru Holmberg märkte att både mor Eva och mor Maja fattades, sökte hon få reda på, hvar dessa tagit vägen. Men det ville ingen tala om, de hade gått ut något ärende, sade man blott.

Det lät mycket mystiskt, hvad kunde gummorna ha för viktiga ärenden, som förmått dem att gå bort vid ett sådant tillfälle som detta, så ensamt i sitt slag?

Slutligen kom dock mor Eva tillbaka och förde med sig i triumf Smeds-Anna, hvilken emellertid ville vända om strax vid dörren, när hon såg att prestgårdsjungfrurna voro där och passade upp. Frn Holmberg fick truga och be henne en lång stund för att förmå henne att vara kvar och taga del i måltiden, och hon protesterade alltjämt för hvarje bit under förklaring att när hon nu inte behöfdes och ingen nytta gjorde, så —

Emellertid begynte den goda maten och det visserligen försiktigt serverade men dock mycket värmande julölet att förjaga alla misstämningar hos de närvarande, gummorna blefvo meddelsamma, och gubbens ögon glimmade till vid åsynen af ölet på ett

sätt, som kom fru Holmberg att ana, att det inte bara var för att han var »för fin», som han blifvit insatt som försvarslös på fattighuset vid femti års ålder.

Efter måltidens slut blef det ett särskilt högtidligt ögonblick, då prestfrun hade den glädjen att kunna utdela penningebref från Amerika till icke mindre än fem af gummorna. De allra flesta hade en son eller en dotter i Amerika och dessa hade det mycket bättre än de andra, ty de fingo nästan alltid en penningesändning hvar jul, som räckte till att förse dem med mången kaffetår under årets lopp — och ibland kunde det nog bli öfver till lite kläder med. En fick sju kronor, en annan tio, den blinda och döfva gumman fick hela tjugu. Det var dock flera som väntade utan att få något, hvarvid emellertid fru Holmberg tröstade dem med att det var inte sagdt det kom fram så precis på själfva julafton, det kunde nog komma sedan. Och hon meddelade att kyrkoherden hade fått ett bref från Minneapolis med tio kronor i, som det inte stått på till hvem det var, bara att det var till »gumman i fattigstugan». Var det någon som hade en son i Minneapolis?

Jo, mor Maja hade väl haft en där, men di sa, att han var död. Tänk om han inte var död ändå. Och hon, som hade sörjt så!

Jo visst var det säkert, han var död, försäkrade Smeds-Anna, hennes son hade ju skrifvit om det, han hade ju varit med när olyckan skedde. Men det

kanske var något han lemnat efter sig, som någon annan nu skickade modern.

»Ja, det tar nog Anna reda på, hur det är», menade de andra. »Hon är så kunnig i att skrifva och har själf barn i Amerika, så hon vet ackurat hur det ska vara både med utanskrift och allt.»

»Ja, men när man inte vet hvem det är ifrån.»

»A, det ska nog gå», menade Anna, hon skulle nog skrifva till sin son, som just var i Minneapolis.

Hon tycktes för öfrigt vara hela fattighusets sekreterare, ty hon fick nu åtskilliga förtroenden om bref, som skulle skrifvas med anledning af denna julfest. Från somliga skulle hon tacka för hvad de fått, från andra säga att ingenting kommit, d. v. s. det skulle inte sägas rent ut, men man skulle bara tala om denna julfesten och säga, att man hade helsan och att man hoppades, att »min kära son eller dotter befunne sig i samma lyckliga förmåner», fast man nu ej hört af dem alltsedan förra julen.

Den blinda gumman, som fått hela tjugu kronor, var utom sig af glädje. Hela hennes ansigte var ett enda leende och när fru Holmberg skrikit henne i örat en välvillig fråga om sonen, bröt det fram en ström af ord, och med döfvas entoniga, uttryckslösa stämma begynte hon berätta allt om honom nästan från det han föddes och till nuvarande stund och hur snäll han alltid varit mot henne. Fru Holmberg kunde ej höra på hela tiden, ty hon hade

de andra att tala med, men det gjorde ingenting, gumman gick på ändå, omedveten om de röster som korsade hennes, utan att märka att hon blifvit sittande alldeles ensam kvar vid bordet. Ännu länge efter hörde man den svaga, entoniga rösten, som berättade utan att ha en enda åhörare om hur rar och präktig hennes gosse var, och hur hon, gudskelof, inte hade behöft ta några kläder af församlingen utan kunde hålla sig snygg ändå, fast hon inte mer kunde förtjäna något själf.

Åtskilliga fotografier af eleganta unga herrar med styfva stärkkragar och klockkedja samt fina unga damer med snörlif och turnyr kommo nu fram och förevisades fru Holmberg. Det var »min sons» eller »min dotters» barn, födda i Amerika eller ditförda vid späd ålder. De voro allesammans fullkomligt lika välklädda som prestens egna barn. Fru Holmberg hade sina moraliska betänkligheter vid tanken på det stora svalget mellan de olika generationerna, som denna Amerika-utvandring vanligen medförde.

Nu kom käppgubben, som varit utgången ett ögonblick, in med något i handen, som han sökte sticka till sin äkta hälft, men som denna tvekade att ta emot, under det båda kastade något förlägna blickar på frun. Hon förstod att det äfven var en fotografi och närmade sig dem, frågande: »Ha ni också några barn?»

Det hade ej fallit henne in att fråga detta förut, de voro ju båda öfver femti år, när de gifte sig.

Emellertid stack nu gubben henne i handen ett kabinettsporträtt af en hel familj, man och hustru och tre barn, alla välklädda och i mycket herrskapslika ställningar.

»De ä *hennes* son», sade han. »Hon hade ställt sig på det viset, innan jag kände henne.»

Hans min sade tydligt att han var stolt å hennes vägnar öfver denne elegante son.

»Och hvem var hans far då?»

»Å, det var en trädgårdsdräng på Lindesnäs.»

»Men hvarför blef ni då inte gift med honom?»

»Nej, för han fick kärlek till en annan, som hade lite pengar, och så ville han inte ve mig.»

»Ho höll på te sörja sig från vettet öfver det ho, stackarn», sade gubben med öm medkänsla.

»Höll ni så mycket af honom?»

»Ja, det förstås — annars händer väl inte sådant utan det är kärlek», sade gumman, och fru Holmberg, som genast varit rustad med en liten förmaning angående det oregelbundna i denna historia, kände sig så slagen af det uttryck af innerlighet hvarmed detta sades, att hon blef stum. Hon tyckte nästan att det gamla skrynkliga, slagrörda ansigtet fick något vackert i uttrycket vid denna hänsyftning på hennes ungdomsroman.

Men mor Maja blef fortfarande borta, gummorna hviskade härom sins emellan, men det var ej möj-

ligt för fru Holmberg att få någon förklaring häröfver. Blott det fick hon veta, att hon kommit springande till smeds-stugan strax efter mor Eva, men då hon funnit att denna redan var på återväg med Anna, hade hon ej velat tala med dem utan gått vidare åt motsatt håll mot fattighuset.

Det kunde fru Holmberg icke finna sig vid, det störde allt hennes nöje af sin goda gärning, och det var dessutom allt för orimligt för att kunna tålas, att den stackars gumman skulle traska ensam på landsvägen i mörka julnatten och vända ryggen åt den glädje man velat bereda henne. Fru Holmberg beslöt att resa och taga rätt på henne och tvinga henne att få lite trefligt mot sin vilja.

Hennes gästers tacksamhet blef emellertid nu i afskedets stund så stor, att hon hade svårt att komma ifrån dem.

Aldrig i sin tid hade de varit med på ett så ståtligt kalas, och de kunde rakt inte begripa, hur frun kunde ha råd att kosta på dem så mycket, de funno det gå öfver all måtta, att man kunde ha sådana bottenlösa tillgångar. Och när de då därtill funno att frun lemnade kvar allt det som blifvit öfver och icke stoppade någonting tillbaka i korgarna för att ta med sig hem igen, steg deras förvåning öfver alla gränser.

»Ho tar det inte me sej — hör I, ho tar det inte me — ho lemnar det kvar alltihop! Herre Gud, det får vi ju att kalasa på hela julen!

Fru Holmberg gick nu in i det stora rummet midt emot skolsalen för att taga afsked af den nittioåriga, som ej kunnat deltaga i festen. Denna låg där i sin fållbänk lika orörlig som alltid, med sina förundrade, förskräckta ögon stirrande mot den inträdande utan att med den minsta min besvara hennes hälsning. Men hon hade ätit upp allt, hvad man gifvit henne.

En stor brasa — på församlingens bekostnad — flammade i rummet, och framför denna satt mor Kajsa, som tidigt hade smugit sig bort från de andra i enlighet med sin vana att alltid hälst söka ensamheten. Hon satt och stirrade in i elden och märkte ej ens fruns inträde. Det sprakade till från elden och en glöd föll i hennes knä, utan att hon rörde sig. Men innan fru Holmberg hunnit riktigt fatta, att hon så där helt lugnt lät den ligga kvar och bränna sig in i hennes kjol, hade hennes äkta hälft, som stod i närheten och vaktade henne, skyndat fram och hjälpt henne.

»Så gör ho ofta», sade han med ett ursäktande leende till frun. »En får alltid passa på, när ho sitter vid elden. Ho har bränt upp kjolen flera gånger, så att jag har fått laga den åt henne så godt jag kunnat. Ho har varit sådan allt sedan ho hade slaget.»

Fru Holmberg kastade en flyktig tanke på sin egen kära hälft och undrade, om hon skulle ha lika mycket tålamod med honom, om han en gång blefve

så där gammal och afsigkommen. Hon hade några dunkla filosofiska funderingar i hufvudet om huruvida icke den gemensamma olyckan närmar människor mera till hvarandra än den gemensamma lyckan — hon ville så gärna tro det för att däri se en tröst och en mening med denna bedröfliga tillvaro här på det yttersta trappsteget af det mänskliga eländet — men hon hade ännu icke fått alla de företeelser hon iakttagit att gå ihop med denna teori, då hon knackade på lärarinnans dörr för att ta afsked af henne. Hon steg in utan någon inbjudan och fann den unga flickan, som slängt sig ner liksom i förbigående på en stol, sitta och stirra framför sig med en så missbelåten och olycklig uppsyn, att det gaf den välvilliga frun ett styng i hjärtat. Hon förstod att hon varit grym, när hon blott velat glädja, det smärtsamma i kollisionen mellan olika plikter pinade henne. Hade hon följt sitt hjärtas röst skulle hon tagit den unga flickan med sig till prestgården i kväll för att dela med till henne allt hvad hon kunde af sitt eget hems trefnad — men då skulle hon ju i stället skämma trefnaden för sin man. Ja, om bara alla människor älskade hvarandra som de borde, sin nästa som sig själf, så skulle det ju inte bli några konflikter, tänkte hon; men hur skall man få dem till det?

Hon var helt beklämd, då hon satte sig upp i slädan för att leta efter den försvunna gumman.

Det hade blifvit ett tätt snöfall och allt detta

glänsande hvita, som lade sig öfver marken och träden, lyste upp natten så pass, att man kunde se vägen framför sig. Fru Holmberg var besluten att fara fram till närmaste gård för att efterhöra om gumman blifvit sedd där, men innan hon hunnit så långt, märkte hon redan en mörk gestalt framför sländan. De hunno upp henne, figuren vek åt sidan och frun ropade: »Är det Maja från fattighuset?»

Intet svar, figuren begynte på nytt att röra sig framåt med påskyndad gång, som när man ser sig förföljd.

Fru Holmberg for förbi och hoppade sedan ur och mötte vandrerskan, så att hon stängde vägen för henne.

»Hvart går I ensam i mörka julkvällen, kära mor?»

»Jag må väl få lof te gå hvar jag vill. Visst ä jag fattighushjon, men inte ä jag väl fånge för det.»

»Men det är varmt och ljust i fattighuset i kväll och fullt upp att äta, och alla ä glada. Hvarför vill ni då gå här ensam?»

»Där som de ä varmt och ljust och alla ä glada, där ä de inte Majas plats, ska jag säga frun. Och di andra ä nog så glada att vara af med mig, för de ä ingen, som tål mig, di säger, att jag har ett så elakt humör. Och de ä nog sant också, men så har jag väl mina orsaker att inte vara så glad.»

»Alla har vi väl våra bekymmer, kära mor, men en sådan här afton ska man söka slå ifrån sig och vara tacksam för Guds stora nåd mot oss. Kom nu

upp i slädan, så ska jag köra er tillbaka, så att ni kan få vara med medan det ännu är lite festligt.»

Å, herre gud, att en inte kan få vara i fred!» utbrast gumman och den gamla, spruckna stämman darrade af gråt. Hon lät sig emellertid hjälpas upp i slädan och frun klappade henne och frågade om det var någon som gjort henne förtret, efter hon gått sin väg så plötsligt.

»Å, det var det att hon rakt inte kunde tåla te se henne, Smeds-Anna, som de andra gummorna hade velat haft hit i kväll.»

»Och hvad i all världen kan hon ha gjort er för ondt, den beskedliga Smeds-Anna?»

»Hon har gjort mig det värsta, hon kunde göra — hon tog ifrån mig sonen min, som var det enda jag hade i världen.»

»Hon! Hur kunde hon ta er son ifrån er?»

»Han var så ordentlig och redde sig så bra och var så beskedlig mot mig. Jag hade aldrig haft annat än sorg i all min dar, för gubben, han var nu ett riktigt svin, som söp och slogs och gjorde en ett hälvete. Men sen han var dö och jag bodde hos min son, som var sådan där godtemplare och så ordentlig, så hade jag så roligt, så det var som ett himmelrike. Och så kom den där Smeds-Annas son och satte i honom att han skulle fara till Amerikat med honom.»

»Ja — men det rådde väl inte hon för.»

»Hvarför kunde hon inte hålla efter sin son att

låta honom vara i fred? Ja, i början gick det nog bra för honom, och sista julen fick jag bref att han skulle skicka mig respengar till våren, och att jag, så gammal jag var, skulle få komma ut till honom, Herre Gud, så lycklig jag var! Ja, hade frun kommit hit och gjort fest då, skulle hon fått sett på den, som varit glad få vara med.»

»Nå?»

»Ja, så på våren kom i stället underrättelsen att han råkat i olycka och slagit ihjäl sig.»

Det kom fram i en snyftning, som var som ett skrik.

Det brände i fru Holmbergs oförsigtiga hjärta, att hon ej vågade säga: »Men tänk om han ändå inte är död. Det har kommit pengar från Minneapolis.»

Men på samma gång som hon kände hvilken grymhet det skulle varit att bjuda på denna bedrägliga tröst, sved det i henne att tänka att den stackars gumman nu ändå ej kunde sparas detta nya upprifvande af hennes sår, de andra gummorna skulle naturligtvis tala om den hemlighetsfulla penningesändningen, de skulle framkasta sina gissningar — och hvem vet hur länge det skulle dröja om, innan det komme visshet — en visshet, som enligt all sannolikhet blott skulle låta gumman få slaget af sonens död för andra gången.

Å, den som kunde hindra gummorna att prata, den som kunde taga mor Maja bort från dem på en

tid — den som kunde — men Gud, Gud, man kunde ju ingenting, när verklig nöd var på färde!

När de höllo utanför fattigstugan och mor Maja skulle stiga ur, sade hon: »Om nu frun ville vara barmhärtig, så lät hon mig vänta att gå in tills di alla sofve. Jag vet, att di nu fått bref från Amerika lite hvar, och att di sitter där med sina fotografikort och pratar om sina, och det kan jag rakt inte tåla.»

»Ja, ja — gör som ni vill, förstås!»

Fru Holmberg förvånade sig öfver sig själf, hur hon kunde låta sådant ske; låta den stackars gumman gå och sätta sig borta vid vedskjulet i det fallande snögloppet, insvept bara i sin tunna sjal, när hon skulle haft fest och julglädje.

Och aldrig hade hon känt sig så hjälplös gent emot missförhållandena i världen, som då hon sedan satt i sitt eget, trefliga, ljusa hem bland man och barn. Hon, som hoppats att kunna vara glad själf, sedan hon ansträngt sig af bästa förmåga att glädja andra, hon satt där nu med en tyngd på sinnet, som icke ens hennes varma, religiösa tro kunde lätta; känslan af hur litet man ändå kan göra för andra och hur hvar och en måste bära sitt lidande ensam; det hopplösa i att bränna af önskan att trösta och känna hur all verklig olycka ändå undandrar sig ens hjälp — tomheten i att vara lycklig själf, då ej andra äfven kunna vara det.

EN BRÖDKAKA.

I.

Det hade varit skymning hela dagen, så att man ej egentligen kunde tala om skymningsstunden. Men det var i alla fall den tid på dagen, som kallas så. Luften var kompakt som en gråhvit vägg — full af dunster och mikrober. Det ville aldrig komma snö i år. Gatorna i den lilla småstaden sågo ut som lervälling. Det regnade icke — d. v. s. det föll inga droppar, men man hade ändå en förnimmelse af väta och rå kyla inpå bara kroppen, när man gick ut.

Barnen hade bedt om en skymningsbrasa, men modren tyckte det var onödigt — det var ju icke egentligen kallt, och det fans intet vinterförråd af ved uppstapladt i källaren i år. Man lefde för dagen, och pappa blef så otålig och retlig, när man kom och bad om pengar. Stackars pappa, han hade det så bekymmersamt.

»Men låt oss då åtminstone nu tända lampan och inte sitta längre i mörkret», sade äldsta flickan och reste sig från en vrå bakom kakelugnen, där hon setat tyst med pannan lutad mot den kalla kakeln. Det var ett tonfall af retlighet i hennes stämma, som påminde om fadern.

Modern såg blidt och liksom bedjande på henne — samma ömma, lenande blick, hvarmed hon alltid sökte väja undan för sin mans dåliga lynne.

»Du vet, att vi inte har mer olja, än som är på lampan, Lisa lilla», sade hon. »Och det går inte an, att vi bränner opp den, så att den inte räcker, om pappa vill sitta oppe sent i kväll.»

»Lite olja är ju så billigt», mumlade Lisa halfhögt. »Till och med i den fattigaste stuga har di råd att bränna en fotogénlampa.»

»Ja, söta barn, det hoppas jag väl att vi också, med Guds hjälp — men det är bara i kväll, ser du — du såg hur det var med pappa — jag *kunde* inte be honom om mer pengar i dag —»

»Men man kan ju mycket väl få litet i kryddboden, utan att strax betala kontant. Låt mig få gå dit och säga till», bad hon ifrigt.

Modern sänkte stämman ännu mer än förut. De mindre barnen fingo ej höra det — det var blott för Lisa: »Två månaders räkning är ju obetald, mitt söta barn», sade hon.

»Men det kan inte hjälpas — vi kan inte förgås i mörkret för det», utbröt Lisa med gråten i halsen. »Det är så förskräckligt detta! Jag hade föresatt mig — så bestämdt föresatt mig, att jag skulle sluta Geijers historia i dag — i morgon måste jag lemna igen den.»

Hon tog sin bok och gick och satte sig vid fönstret, försökande att hålla den så, att den sista glim-

ten af det dagsljus, som höll på att försvinna utan att egentligen någonsin ha varit framme, skulle falla därpå, samt begynte läsa.

»Min älskade flicka, nu förstör du ju alldeles dina ögon», sade moderns klagande stämma.

»Det bryr jag mig inte om — när man ändå ska lefva i mörker, kan man ju lika gärna vara blind» — kom det fram genom sväljda tårar.

Modern satte sig ned på en stol och lade hufvudet tillbaka mot väggen med en min af trött hopplöshet.

»Nu är du allt lite hjärtlös mot din stackars mamma, mitt barn», sade hon svagt.

Lisa såg hastigt upp från boken. Därefter reste hon sig långsamt, gick några steg halft motvilligt, framåt rummet, som ville hon närma sig modren, men blef så stående midt på golfvet. Hennes hjärtas impuls var att springa och kasta sig i moderns armar och gråta ut vid hennes bröst, men hon afhölls af denna blygsel inför småsyskonen, som ofta kommer den nyss vuxna flickan att göra våld på alla de ömmare, vekare känslor, som vid den åldern ligga nyväckta och skälfvande inom henne, af fruktan att vara »pjunkig» och sentimental. Och ännu en annan känsla var det, som återhöll henne. Hon kunde ej böja sig under de försakelser, som oupphörligt ålades henne i hemmet — hon visste, att det ej var föräldrarnes fel, hon visste att modern gärna skulle beröfvat sig allt för att kunna uppfylla hennes önskningar — och ändå

var det i hennes unga sinne ett inre uppror mot dessa ständiga umbäranden, som gjorde henne hård och sluten mot föräldrarne, hvilka måste neka henne tillfredsställelsen af hennes mest lidelsefulla önskningar.

Hon öfvervann därför den impuls, som velat drifva henne i moderns famn, och gick i stället in i rummet bredvid, där hennes och två af småsystrarnas bäddar stodo, samt satte sig här att »tjura», som syskonen kallade det.

Modern hade snart rest sig igen från sin stol och begagnade nu skymningsstunden till att genomsöka och ordna en hög barnkläder, som kommit från tvätten. Det som behöfde lagas — och det var tyvärr det mesta — staplades upp på en särskild stol bredvid sybordet — det andra lades undan i en byrå i barnkammaren. Hon gick med trött släpande gång — figuren var vanställd och hyn brunfläckig. Barnen voro så vana att se henne i detta tillstånd, att de alls ej kunde tänka sig att »en mamma» kunde se annorlunda ut — ty knappt hade hon fått en liten i vaggan, förr än hon bar på en ny. Den äldsta flickan var femton år — åtta barn lefde, och två voro döda.

Några af barnen lekte »tag fatt» kring matbordet: en liten hängde modren i kjolen jämt, en skrek i vaggan, en hade klifvit upp på ett bord och fallit ned samt blef nu liggande på golfvet med stirrande förskrämda ögon, utan att gifva ett ljud ifrån sig. Modren vaggade fram emellan dem — rödflammig i ansigtet och kallsvettig om pannan af oro och trötthet.

Ändtligen var tiden inne, då man kunde våga tända lampan. Den upplyste ett tämligen stort rum med ursprungligen eleganta och anspråksfulla möbler, ehuru nu något passerade. Små soffor för två — små fantasibord med plysch, broderade stolar och puffar. Matsalsmöbeln och salongsmöbeln stodo nu i samma rum — men äfven den förra var vacker, ett massivt matbord af ek, skulpterade stolar, ett antikt skåp.

Ja, när allt detta hade skaffats! Då hade just den unga Clas Hallin fått öfvertaga bruket efter sin far, och om det också var skuldsatt och med invecklade affärer, så hade han dock varit så viss om att kunna reda ut alltsammans, han med sin ungdomliga kraft, sitt friska mod och sin praktiska duglighet, att de unga med oblandadt ljusa förhoppningar gått framtiden till mötes.

Hon var van att göra ingenting, var en af småstadens firade baldockor — men med hvilken glädje hon nu tänkte på sitt eget hem, där hon skulle bli så verksam och nyttig. Hon var inte rädd för arbete, visst inte — det skulle bli bara roligt.

Och arbete blef det. Men roligt blef det icke alltid. Affären lät icke rycka upp sig — tiderna voro dåliga — och efter några år var det ingen annan råd än sälja bruket till ett bolag och använda pengarne till att betala skulderna. Sedan hade han haft platser, än här, än där, som bruksförvaltare, som verkmästare, som ritare. De vackra möblerna, som voro

beställda efter rummen i det första hemmet, fingo släpa med på många flyttningar och buro snart spår af att ha upplefvat hvarjehanda.

Nu hade han gått ett halft års tid utan plats. De hade flyttat till en fabriksstad, och han gick hvar dag omkring och hörde sig för — svarade på alla annonser, förstörde pengar på resor hit och dit — men hittills allt förgäfves. Det var ovanligt hårda tider för industrien — öfverfullt med sökande till alla platser. Och att ha haft en stor affär, som gått omkull, var just ingen rekommendation.

Han hade tagit till vana att gå och drifva på gatorna. Hemma var ingen ro. De hade alltid förr bott på landet och haft godt om rum, och detta att ha barnen så tätt inpå sig pinade honom — och den gnagande oron dref honom alltid till att söka sig någon kroppslig ansträngning — ansträngning till ersättning för arbete. Ensam på de mörka smutsiga gatorna dref den kraftiga, högväxta gestalten framåt — stannade här och där vid fabrikerna i stadens utkanter och såg in.

Icke ens en plats som s. k. »simpel arbetare» kunde han få. Ty det var icke så »simpelt» att vara arbetare häller. Han hade icke den specialskicklighet som dessa, hvilka hela sitt lif hållit på med samma sak.

Den plats, han nu sökte, var hans sista hopp. Det var icke stora inkomster — det var en förvaltarplats vid ett mindre bruk — men det var en solid

liten affär, ett sundt och vackert beläget ställe och en rymlig bostad.

Och var det väl mer än rättvist, om han nu finge denna plats, han som väntat så länge — som hade så många att sörja för — han som visste sig vara dugligare än de flesta.

Rättvist ja — men det var icke rättvisan, som regerade världen. Det var icke de dugliga, som kommo fram — det var bara de, som hade tur. Världen var ett planlöst stort lotteri — och han hörde aldrig till vinnarne.

Han hade just varit inne på kontoret, där ansökningarne mottogos — i dag var sista ansökningsdagen — och hade fått veta, att tretti sökande anmält sig. Tretti sökande till en så pass obetydlig plats! Ja det var verkligen hårda tider.

Och hvarför skulle han just vara den enda bland tretti, som drog den vinstgifvande lotten? Därför att ingen behöfde det så väl som han — därför, att hans barn annars snart skulle begynna svälta? Bah! Liksom det blinda ödet brydde sig om det!

Barnen läste lexor kring lampan. Lisa satt med händerna för öronen, armbågarne på bordet och ögonen i boken, slukande de sista bladen i Geijers historia. Hennes lidelsefulla önskan var, att få studera på allvar. Det fans ingen skola i den lilla staden, där hon kunde få lära hvad hon önskade, och om enskilda lektioner kunde det naturligtvis icke alls vara tal — men hon lånade böcker och läste för sig

själf, för att förbereda sig till student-examen. Ty om bara pappa fick platsen, så hade han lofvat, att hon skulle få komma upp i gymnasial-afdelningen i en flickskola i Stockholm.

Lisa var en lång, smal flicka med alldeles outvecklade former, blekblond hy, en lång, ljus fläta utåt ryggen samt gråblå, lite närsynta ögon, med denna inåtvända blick, som tyder på ett starkt utveckladt tankelif. Hon var lite konfys och tafatt, rörde sig lite fubbligt och hade för långa armar, som alltid hängde raka. Hon var icke alls hvad man kallar »en söt flicka», och ingen man skulle fallit på den idén att svärma för *dessa* femton vårar, lika litet som det ännu fallit henne in, att i en man se en varelse, som kunde framkalla hjärtklappning eller ljuf förvirring. Hon läste allt hvad hon kom öfver och visste därför också, att åtskilliga författare ansågo att den unga flickan borde vara erotisk vid femton år. Och hon hade skolkamrater, som visat henne kärleksbref. Men allt detta berörde henne icke det minsta. Hon tyckte, att allt det där var så dumt och fjolligt. Nej läsa och lära någonting, taga examen, blifva självständig och lefva ensam på ett student-rum — det var hennes drömmars högsta mål. Gifta sig ville hon visst aldrig göra — gifta sig och få barn och släpa ut sig som mamma — nej tack.

Men om fadern nu icke fick platsen — hvad skulle då bli hennes lott! Som barnpiga måste hon gå qvar i hemmet — modern hade sagt, att då kunde

de icke ha någon piga alls längre, och fadern hade yttrat, att »stora flickan får väl hjälpa sin mamma».

»Lisa! Lisa!» skrek lilla Osvald, »förhör mig nu min lexa!»

»Jag har inte tid. Det får Otto göra.»

»Jag!» sade den trettonårige Otto, röd i ansigtet af förargelse. »Är du tokig, jag, som har så många lexor själf och inte kan en enda.»

»Jag kan inte häller min.»

»Din — din lexa! Det måtte väl göra det samma, du läser ju bara för ditt nöjes skull. Men om jag blir kuggad vid flyttningen —»

»Ja, än se'n. Så kan du lemna skolan och lära dig ett handtverk. Om pappa inte får platsen, har han inte råd att låta oss studera.»

»Oss! Dig menar du. En karl måste väl i alla händelser lära sig något. Men en flicka kan göra sig nyttig hemma.»

Lilla Osvald vädjade under syskonens strid till modern.

»Mamma, *ska* inte Lisa förhöra min lexa?»

»Lisa lilla», sade modern på sitt undfallande sätt, »vill du inte ändå vara snäll. Du vet — jag kan inte tyska — annars skulle jag —»

Lisa slog häftigt ihop Geijers historia, tog Osvald vid armen och lät honom utpeka sin lexa, samt började förhöra med hög och retlig röst.

Det ringde nu på dörren. Lilla Margreta sprang och öppnade för tant Marie, en vän till familjen,

hvilken kom med sin arbetspåse på armen för att prata en stund.

De båda fruarna talade om sina barn och hushållsbestyr.

»Det är ändå godt för dig, att du har en så stor flicka till hjälp», sade tant Marie.

Margreta och Gustaf hade hittat på en synnerligen rolig lek. De hade lagt ett bräde från fönsterposten ner till golfvet, som skulle föreställa en kälkbacke, och kasade utför denna till stor glädje för dem själfva, men till stort men för byxorna. Och snart visade sig äfven långt värre följder. Margretas klädning fastnade, hon förlorade balansen och föll framstupa mot golfvet, stötte ut en tand och ref sin kjol i trasor.

Nu blef det stor uppståndelse. Lisa måste naturligtvis upp från böckerna och hjälpa modern att tvätta blodet ur hennes ansigte, rycka bort tanden, som hängde lös samt lugna hennes förskrämda gråt. Och så var det den trasiga klädningen. Hon hade ingen annan att ha i skolan i morgon. Att laga den skulle taga hela aftonen — och farväl med Geijers historia.

»Jag bryr mig inte om det», sade Lisa häftigt. »Du får gå trasig bäst du vill — jag har inte tid.»

»Lisa lilla», hördes åter moderns lenande stämma. »Du ser — hela min strumphög här och så Ottos byxor — jag *kan* inte hinna.

»Otto kan laga sina byxor själf — hvad har jag med det att göra.»

»Usch Lisa, att du inte skäms att vara så okvinlig», utbrast Otto.

»Att *du* inte skäms att vara så omanlig», genmälte Lisa, »att du inte kan hjälpa dig själf.»

»Men, min lilla Lisa», inföll nu tant Marie. »Det kan jag väl aldrig tro, att inte du med glädje hjälper din mamma. Det är ju så roligt för en vuxen flicka, att kunna vara sin mamma till hjälp, är det inte det?»

»Det tycker inte jag», mumlade Lisa, i det hon gick efter sin sykorg och tog itu med klädningen. »Det pinar lifvet ur mig», tillade hon kväfdt med en snyftning.

»Det har jag alltid sagt dig, Lisbeth», sade tant Marie till modern, »att du får bara ledsamt af den flickan, så som du skämt bort henne. En flicka måste tidigt lära sig, att hon inte ska lefva för sig själf, utan för andra — eljest går det henne illa i lifvet.»

»Men jag vill inte — jag vill inte lefva bara för andra», utbrast Lisa lidelsefullt. »Det är ju det, jag fått göra hela det sista året, och det gör mig elak och retlig och stygg på alla vis. Det är inte sant, att man blir bättre af det — tvärtom, man blir bara sämre — jag åtminstone.»

»Det är verkligen sant», sade modern lågt. »Lisas natur är sådan. När hon får vara i fred och läsa, är hon min snälla, lilla flicka, som aldrig går i vägen för någon, aldrig fordrar något af andra, men är så flitig och så ihärdig med sitt arbete det — är

stor synd, att hon inte blifvit gosse, då skulle man bara gladt sig åt detta hos henne och tänkt, att af honom blir det något riktigt dugligt — jag önskar Otto hade halfva hennes flit — men nu, för att hon är flicka, får hon bannor för sin ihärdighet, stackars barn.»

Lisa gaf modern en tacksam blick.

»Ja, det där kan väl vara sant, min goda Lisbeth, men när hon nu är flicka, skall hon väl uppfostras som en sådan», sade tant Marie.

Lisa teg och sydde återstoden af aftonen. Tårarne svällde oupphörligt i hennes ögon, men hon kämpade mot dem. Hon var stygg, hon visste det, men hon kunde inte hjälpa det — hon ville inte ens vara annorlunda. Hon ville icke gifva tappt och blifva hvad tant Marie och andra kallade »en snäll flicka» — kväfva hela sitt kunskapsbegär, afstå från hoppet att blifva något för sig själf — tillbringa hela sitt lif med att träla för andra som modern — nej hon ville icke, hon kunde icke. Hon måste kämpa, måste sätta sig till motvärn. Gick hon in på allt, hvad man bad henne om, så skulle hon snart icke få någon tid öfrig för sig själf; hon skulle glida bort som personlighet och bara bli — en symaskin — en damborste — en trampkvarn.

Det var hennes dagliga, pinande tanke. Om hon icke fick bli det hon ville, skulle hon bli mindre än intet, ty hennes natur kunde icke tvingas in i det husliga lifvets starkt begränsade område. Om hon

åtminstone hade haft någon talang, tänkte hon — om hon kunnat spela eller sjunga eller måla eller dikta — så skulle man nog ändå medgifvit henne att gå sin egen väg, ty talangen respekterar man, t. o. m. hos en kvinna. Men nu när det icke var annat än att hon bara skulle bli olycklig, om hon icke fick gå sin egen väg — nu, när man icke hade minsta säkerhet för, att hon någonsin skulle blifva något utmärkt — nu tyckte allesamman — utom modern, men hon var så god — men alla de andra tyckte, att det var bara själfviskhet och en beklaglig förvillelse hos henne, att hon icke ville nöja sig med att gå hemma och hjälpa mamma.

Men om pappa fick platsen hade hon fått löfte, bestämdt löfte på att få studera.

Åh, Gud i himmelen, du, som vet, hvad detta skulle betyda för mig — du, som förstår hvad annars ingen förstår, att det icke är bara själfviskhet, utan att min natur är sådan, att jag går under, om jag ska bli här hemma — du som vet allt, gode kärleksrike Gud, du *kan* inte, du kan inte ställa det så, att pappa inte får platsen. Du kan det inte, ty du kan inte vilja dina barns olycka. Och det vore en så gräslig, så förfärlig olycka för mig! Låt mig få studera! Låt pappa få platsen! Jag ska inte bli själfvisk — jag ska göra allt hvad jag kan, för att bli duglig till något och få egna inkomster, så att jag sedan kan hjälpa småsyskonen — bara jag får läsa! bara jag slipper, att gå här och lappa kläder och höra dem

skrika på mig från alla håll. — Gode Gud — gode Gud! — —

»Hvad sitter flickan och mumlar?» sade tant Marie lågt till modern. »Ser du, läpparne går på henne hela tiden, och hon stirrar så underligt. Gud vet, hvad det är med den flickan, hon är så besynnerlig.»

»Ja — hon är inte lik andra barn, det är visst. Men hon är så god i botten. Och kyrkoherden talte med henne häromdagen lite om, hvad hon läst på egen hand, och han sade, att hon hade ovanliga kunskaper. Det ligger mig förfärligt tungt på sinnet, den tanken, att vi kanske inte får råd att låta henne studera. Jag vet inte, hur det då ska gå med henne — jag fruktar — allt möjligt — du vet, hur det var med hennes fars syster.»

»Hon, som blef sinnessjuk?»

»Ja. Det var förstås af olycklig kärlek. Men jag tror detta skulle ta lika våldsamt på Lisa, hon är så lik faster.»

»Det är också fasligt, att flickor ska få sådana idéer nu för tiden», sade tant Marie. »Nog var det i alla fall bra mycket lugnare på vår tid, då en flicka åtminstone inte hade andra än kärlekssorger. Det är ju så'nt man kan begripa sig på — men det här.»

Nu hördes steg i trappan, och fru Hallin reste sig med en snabbhet, som man knappt skulle trott

henne i stånd till, samt röjde undan en del småsaker och skräp från bordet.

»Maka åt er lite, barn, så att det blir plats för pappa», sade hon ifrigt. »Och hvar är tidningen? Spring strax till magasinet, Otto, och bed att få hämta den. Flytta hit pappas stol, Lisa!»

Fadern kom långsamt in, nickade mulet åt hustrun och barnen, räckte flyktigt handen åt husets väninna samt frågade strax efter tidningen.

»Otto sprang och hämtade den — han är genast här igen», sade hustrun med kort, ängslig röst.

»Jag tycker, det inte vore för mycket, om man tänkt så pass på mig, att den fans, när jag kom hem», mumlade fadern.

Ingen svarade, och strax därefter kom Otto andtruten springande med tidningen.

»Det är då märkvärdigt, att du inte kan hålla barnen tysta den lilla stund jag är hemma», vände sig nu mannen vredgad till sin hustru.

Lisa hade blifvit röd om kinderna och sett orolig ut, allt sedan fadern kom in i rummet.

»Men pappa — det är ju inte mammas fel», mutrade hon halfhögt.

»Hvad är det du säger — ska jag taga emot tillrättavisningar af mina barn!» inföll fadern.

»Jag kan inte tåla att höra, att du är så orättvis mot mamma!» svarade Lisa, fortfarande med låg stämma och sänkt blick, i det hon drog tråden ut

och in i den trasiga kjolen, utan att se på hvad hon gjorde.

Fadern gjorde en tvär svängning på stolen och vände sig till tant Marie.

»Där hör ni, min goda tant Marie, hur vi uppfostra våra barn», sade han med ett retligt skratt. »Det är min hustrus principer — flickor ska vara självständiga och veta, hvad di vill, säger hon alltid. Ja, Gud sig förbarme, hvilka hustrur det ska bli af den sortens flickor.»

»Jag vill inte bli någon hustru», mumlade Lisa.

Otto slog till ett flatskratt.

»Det fins ingen karl, som kommer att besvära dig häller, det kan du vara lugn för.»

Helt oförmodadt for fadern upp från stolen, tog den i sin kraftiga hand och lyfte den högt, samt satte hårdt ned den igen, i det hans ögon foro oroligt omkring, och hans drag skälfde.

»Kan jag få ha frid i mitt hus!» skrek han med en vrede, som tycktes alldeles oproportionerlig för tillfället. »Jag kan ju inte komma inom dörren, utan att jag hör gräl och käbbel — jag står inte ut -- ni gör mig galen!»

Han gick öfver golfvet med stora steg, öppnade hårdt dörren till sängkammaren och stängde in sig där.

Hustrun och tant Marie sågo på hvarandra. Barnen hade alla blifvit dödstysta.

Denna tystnad hade varat i flere minuter, då den slutligen bröts af fru Hallin, som lade pannan i

händerna och utbrast med en snyftning: »Gud — haf förbarmande med oss!»

Lisa hade rest sig upp och stod bakom modern, med handen på hennes stolsrygg, alldeles färglös i ansigtet och med små ryckningar kring de närsynta, alltid lite trötta ögonen. De andra barnen stodo eller sutto tysta i den stumma ångest, som vanligtvis drifver en familj tillsammans, då ett våldsamt åskväder rasar öfver hufvudena och hotar det gemensamma taket och härden med eldsvåda.

Modern, van vid stor självbeherskning, van att nästan aldrig få gifva fritt lopp åt sina känslor, emedan hon alltid var omgifven af andra, som hon måste taga hänsyn till, lyfte strax upp hufvudet igen och yttrade blott halfhögt till tant Marie: »får han inte platsen, är det slut med oss alla. Han kan inte bära det längre — han står på randen till — —»

Lisa hörde tanten svara: »ja, när det ligger i familjen så» — och i nästa ögonblick låg hon snyftande med armarna kring moderns hals: »Mamma, mamma, Gud ska höra oss. Det kan inte vara möjligt annat — det kan inte. Jag ska be honom — inte bara för mig själf, som jag gjort förut, men för pappas, för din, för allas vår skull — åh jag ska be så att — så att det inte *kan* ske annorlunda. Jag har varit så stygg, så självisk, jag har bara tänkt på mig själf, men nu förstår jag alltsammans, och nu vet jag, *hur* jag ska be.»

Hon lindade hårdt sina armar om moderns hals

och kysste henne flera gånger på pannan, samt störtade därefter in i mörkret i sitt sofrum.

»Du ser, att hon är inte utan hjärta», sade modern, tröstad och rörd öfver detta ovana känsloutbrott hos dottern.

»Ja det är visst och sant, att det gläder mig att se det», sade tant Marie. »Och nu ska vi alla be Gud, att han uppfyller ert hopp, kära Lisbeth, så ska du se, han hör oss nog.»

Därmed tog hon godnatt och gick.

Fadern kom i det samma ut igen. Han var synbart bedröfvad öfver att ha förgått sig och talade vänligt till hustrun och barnen. Men det ängsliga, plågade draget låg hela tiden kvar öfver hans panna, och det var ännu något skälfvande och upprördt i hans väsende, som visade, att det häftiga utbrottet våldsamt upprifvit hans nervsystem.

»Vet du, hur många medsökande jag har», sade han plötsligt till hustrun.

»Nej — har du fått veta det nu?»

»Bara 29», sade han i bitter ton.

Lisa hade hört det. Hon hade kommit ut från sitt rum och stod just i dörren. Hon hade rest sig från bönen, full af den gladaste förvissning. Gud *skulle* höra henne, det var icke möjligt annat. Och nu träffade henne denna upplysning som ett oväntadt slag. 30 sökande. Och bland dessa 30 var det säkert många, som liksom hon hade bedt Gud på sina knän, att han skulle tänka just på dem — som alltså

hade bedt Gud, att han skulle beröfva henne hennes hopp. Långt utöfver landet, rundt omkring i hemmen, sutto hustrur eller döttrar eller mödrar och tänkte, som hon hade tänkt, att Gud *kunde* icke annat än ömma för deras nöd och höra just deras bön. De voro hennes fiender, alla dessa, de frågade icke efter om hon blef olycklig, bara de fingo sin önskan uppfylld.

Och hade icke hon gjort det samma nyss! Hade hon frågat efter de andra?

Liksom hon nyss förut hade kommit att blygas öfver sin egen själfviskhet, då hon blott sett hela frågan ur sin egen personliga synpunkt, utan att tänka på föräldrarna, så begynte hon nu att se den i en större belysning, och hennes hjärta sammanpressades af en känsla af hjälplös oklarhet inför det spörsmålet: »Har man rätt att bedja Gud om något, som är till ens egen fördel, men till andras sorg?»

Och bakom denna fråga skymtade hon i dunkla förvirrade konturer en annan, ännu mer omfattande och förskräckande: »Hur kan någon lycka finnas, som man bara kan nå på bekostnad af andras?»

II.

Hilma Stenberg gick och väntade på sin fästman. Tåget kom klockan 3, hon tyckte att trillan redan borde vara här. Hon sprang från det ena fönstret till det andra för att kunna se så långt som möjligt nedåt allén.

Det var nu hela fjorton dar sedan han varit här sist — två gånger hade han skrifvit återbud. Hilma tyckte att han allt bra ofta hade förhinder nu för tiden, när han skulle komma till henne — det sved henne i hjärtat, men hon var mycket rädd att låta de andra märka något. Och när nu systrarna gyckade med henne för att hon i själfva verket begynte titta efter trillan långt innan det var någon rimlighet att den kunde vara där, förklarade hon, att det gjorde henne detsamma, om han var med eller ej — ville han inte komma, fick han låta bli, inte skulle hon tigga honom inte.

Men i själfva verket hade hon tiggt och bedt så mycket hon bara förmådde, att han skulle komma och vara hos henne just de dagarna, då det skulle afgöras om platsen. Hon lefde i en sådan spänning och oro med anledning däraf, och hon kände sig

behöfva honom vid sin sida just nu mer än någonsin. Ty hon fruktade mer än hon ville säga för följderna, om han nu icke skulle få denna plats. De hade gått som förlofvade i fyra hela år, och hennes far hade begynt bli otålig och tyckt att om det var något bevändt med Fredrik, så måste han väl snart kunna skaffa sig något att försörja hustru med. Hennes far var en gammal f. d. militär, som själf genom arrende af en egendom och hårdt arbete hade sträfvat sig fram till någorlunda välstånd. Han var en välvillig man och öm far i grunden, men han var lite burdus i sättet, och det var ej fritt för att det icke ibland kommit fram till Fredrik på ett sårande sätt, att om en ung karl med två friska armar inte kan slå sig fram, så är det hans eget fel; och som detta var mycket orättvist mot Fredrik, som verkligen var så skicklig och duglig och som led så mycket själf af att ej kunna få en tillräckligt god ställning för att kunna bjuda henne ett hem, så var han alltid mycket ömtålig för dessa slags hänsyftningar. Och så kunde han bli ond på henne, Hilma, som väl inte rådde för att hennes far var ogrannlaga, och kunde framkasta sådana grymma antydningar som att han nog skulle återge henne sin frihet, om hennes familj fordrade det, han ville icke gå där och behandlas som en odåga, därför att tiderna voro dåliga, och gick det inte på annat sätt, så var han inte rädd att resa till Amerika och visa, att han nog vore karl att slå sig fram där blott en möjlighet fans.

Det var hennes fasa detta med Amerika. Ty dels kunde hon alls ej tänka sig att själf resa så långt bort från alla de sina, dels hade hon en dunkel känsla af att detta tal om Amerika var en hotelse mot deras kärlek — att det icke var för att föra henne med sig, utan för att lemna henne, som han ville begifva sig dit. Ty det var bara när han var ond på henne, som han sade det. Aldrig hade han talat med henne om en gemensam framtid därborta.

Men om han nu bara finge den lilla bruksförvaltarplatsen, så skulle allt bli så bra. De små tvistigheter — icke alltid så små tyvärr — som ibland förekommo mellan dem, berodde bara på det otrefliga i att gå så länge förlofvade och på hennes familjs inblandningar i deras förhållande, det var hon öfvertygad om — en gång ensamma med hvarandra i sitt eget hem skulle de aldrig gräla mer. Han skulle inte mer bli så häftig och retlig som nu, när han i allting såg en förebråelse eller en pik för att han ej kunnat skaffa sig en plats — och hon skulle icke häller bli så där ömtålig och sentimental, som hon visste med sig att hon så småningom blifvit under den långa förlofningstiden — så full af inbillningar att han älskade henne mindre än förr, och att han hemligt tänkte på att öfverge henne. Nej, vore hon bara en gång hans hustru, skulle hon bli så lugn och förståndig. Och om han nu blefve förvaltare där på Nyfors, så skulle de ju bli nära grannar till föräldrarna. Tänk hur roligt att få komma till det

gamla hemmet som fru och att få taga emot föräldrarna och syskonen hos sig! Åh, de skulle bli så lyckliga, så lyckliga! Bara han fick platsen!

Emellertid satt fästmannen i trillan, som hämtat honom från svärföräldrarna, och närmade sig gården med samma otrefliga förstämning, som på senare tiden alltid brukade bemäktiga sig honom, när han reste på besök till sin fästmö. Han vantrifdes i hennes hem — svärföräldrarna hade begynt bli mindre och mindre hänsynsfulla mot honom, då de sågo att det aldrig blef något af med den vackra framtid alla för några år sedan hade förespått honom, och i synnerhet nu, då Hilmas yngre syster gjort ett så mycket bättre parti, hade han blifvit undanskjuten till en tämligen förbisedd plats inom familjen. Den nittonåriga Annie hade blifvit förlofvad med en ung häradshöfding, som hade en anlitad advokatbyrå och ett elegant hem redan färdigt, så att han ville taga ut lysning en vecka efter sedan de växlat ringar. Det var med all möda som fru Stenberg lyckats öfvertala honom att vänta åtminstone så länge, att man hunne få Annies utrustning i ordning. Och nu var hela huset uppfyldt af denna utrustning, man såg dukar och möbeltyger på alla stolar, ritningen på våningen studerades oaflåtligt, och man hörde aldrig talas om annat än hur vackert och präktigt de skulle få. Och under allt detta hade Hilma, som fick sitta hela dagarna och sy på systerns linnekläder i stället för att få tänka på utrustning för sig själf, blifvit så nervös,

att man nästan icke kunde tala med henne utan att det blef en scen och tårefloder.

Det gjorde honom ondt om henne, han kände hvarje hennes tår som en förebråelse mot sig — allt, allt i huset kände han som en förebråelse — och dock rådde han ju inte för det, han hade ju ansträngt sig på allt sätt för att skaffa sig någon fast plats utan att lyckas. Där voro ju så många inom hans yrke i samma ställning, gamla män och familjefäder, de allra skickligaste och dugligaste. Men hvad ville man göra, när allting låg nere och ingen ville släppa till pengar. Emellertid mognade allt mer inom honom den plan, han länge närt i hemlighet, att om han nu icke finge platsen inte gå där längre och låta sig förödmjukas, utan — återgifva Hilma sin frihet och själf gifva sig ut till Amerika på vinst och förlust. Hon skulle nog taga sig mycket hårdt af det först, men det var dock bättre äfven för henne än denna eviga väntan — kanske kunde hon finna en annan man, som bättre kunde sörja för henne, hon så väl som Annie.

Med dessa tankar körde han upp i allén, och det var följaktligen med en mörk och sluten min han hälsade sin fästmö, som kom springande mot honom och hoppade upp i trillan bredvid honom.

»Älskade Fred — så jag längtat efter dig! Tänk, att jag nu inte sett dig på hela fjorton dar! Och Annies fästman har varit här tre gånger under tiden, och i morgon kommer han igen.»

»Kommer han i morgon? Nå, då reser jag min väg.»

»Men, Fred, hvad är det du säger! Nu skulle du ju vara här hela veckan för att vänta på afgörandet om platsen.»

»Inte om jag ska gå här med honom. Hvarför kunde du inte ställa om att han inte kom hit just i de dagarna?»

»Men, söta Fred, hur tycker du jag kunde hindra det? Han är ju så förälskad i henne, att han knappt kan vara från henne en dag — ja, vet du, du skulle ha riktig nytta af att ta lite exempel af honom.»

»Seså — det kunde jag tro. Det är just sättet att göra det trefligt för mig här att börja sjunga den visan.

»I dag är du vid dåligt humör, tror jag. Oskar är aldrig så — han snäser aldrig sin lilla fästmö, han.»

»Ja, jag beklagar på det högsta, att du inte fick Oskar i stället.»

»Seså, nu ska inte Freden vaja dum. Han har ju inte en gång riktigt omfamnat sin lilla Missa ännu.»

Hon anslog med förkärlek den jollrande ton, som hade synts äfven honom så ljuf i början af deras förlofning, men som nu nästan plågade honom.

Trillan stannade vid trappan, hon drog honom in i kabinettet i hopp att få vara ensam med honom ett ögonblick, men de omsvärmades strax af syskonen, och kort därefter ringde middagsklockan.

»Nå, hur är det nu, har du många medsökande?» frågade kapten Stenberg vid bordet.

»Ja, vi ä inalles trettio.»

»Det var själfva tusan! Och är det några farliga?»

»Ja, nog är det ett par, som ä mycket meriterade. En äldre man, bland andra, som själf varit bruksegare i många år. Han har stor familj, och många intressera sig för honom, emedan han lär vara mycket behöfvande.»

Hilma såg upp med en nästan bönfallande blick.

»Åh, han behöfver det säkert inte så väl som vi — det kan inte gälla till den grad allt för honom, som det gör för oss.»

»Åh, prata inga dumheter, min flicka!» utbrast kaptenen. »Hvad vill det säga, att det gäller *allt* för dig? Är du så giftassjuk? Du har ju ditt goda hem och det är ingen, som önskar bli af med dig. Tvärtom, när nu Annie gifter sig, behöfs du rasande bra hemma hos mamma. Och har ni gått förlofvade i fyra år, så kan ni gärna fortsätta — det gör ingenting, när man bara blir van.»

Fredrik kände sig genast stucken.

»Det är inte alla, som ä så lyckliga att ha valt den bana, som just är allra fördelaktigast under dåliga tider», sade han.

»Ja, vet du hvad, min gosse, jag tror man talar lite för mycket om de dåliga tiderna. Jag har lefvat så länge nu, att jag gått igenom både goda och

dåliga tider många gånger om, men jag har alltid funnit, att en duglig karl slår sig fram i alla fall.»

Hilma kastade en orolig blick på sin fästman — hon såg redan, hur han blef mörkröd i ansigtet.

»Det har farbror rätt i», sade han. »Och jag fäster därför inte så mycken vikt vid, om jag får den här platsen eller ej. Ty man är ju inte bunden vid Sverge ensamt — världen står en ju öppen, när man är ung och duger till något.»

»Ja, när man är ensam, kan det så vara. Men när man en gång bundit en flicka vid sig, får man allt låta bli att ge sig ut på osäkra äfventyr.»

»Man får väl taga brödet, hvar man kan få det.»

»Är det Amerika, han menar?» frågade modern ängsligt sin dotter.

»Ja, jag är rädd för det», hviskade denna tillbaka. »Men det är för att pappa alltid sårar honom.»

»Så illa är det väl inte ställdt ändå», inföll kaptenen med höjd stämma, »att våra unga och dugliga män nödvändigt behöfva emigrera för att finna en brödkaka. Jag kan inte med det där fega öfvergifvandet af eget land, så fort man råkar i svårigheter. Mången duktig karl i gamla Sverge har föredragit att äta hårdt bröd med bark i sitt fosterland framför att gå och skaffa sig en lätt utkomst bland främmande.»

»Det låter mycket vackert att säga», utbrast Fredrik, mer och mer hetsigt. »Men ibland kunde man nog ha lust att emigrera, till och med utan att

behöfva det. Man kunde ha lust att komma bort från de trånga förhållandena här, och få se något nytt och utbilda sig i sitt yrke, så som man aldrig kan göra det här hemma.»

»Jag tror, min själ och gud, att du inte är angelägen om att få den där platsen, min gosse. Tag då för all del tillbaka din ansökan och gif Hilma igen hennes ring!»

»Pappa då!» utbrast Hilma, blossande röd, och sprang upp från bordet.

»Ja, det är inte mot mig du ska vända dig, min flicka. Jag skulle gärna ge honom platsen, om det berodde af mig — men när han inte vill själf. Det där tycker jag dock du skulle tänkt på, innan du förlofvade dig, min kära Fredrik.»

»Men jag har ju inte sagt, att jag inte vill — jag bara säger, att om det inte finns någon annan utväg —»

Hilma kunde ej förmås att sätta sig ned igen, utan gick gråtande sin väg. Fredrik gjorde ingenting för att hindra henne — han kände sig tryckt af de andras blickar, särskildt af Annies, som halft spefullt, halft triumferande, tycktes säga: »jo, det är just en treflig fästman, stackars Hilma har; tacka vet jag min Oskar».

Återstoden af måltiden intogs under förstämd tystnad.

Fredrik drog sig för att gå in till Hilma, så länge hon ännu låg där inne i sitt rum och grät. Han var

så rädd för den scen, han visste hon skulle göra honom, att han kände en verklig vånda under bröstet; cigarren ville icke smaka honom, kaffet var gement — och se där kom Annie igen dragande med något broderi, som skulle beundras.

Fru Stenberg hade gått och sett till sin dotter och kom nu tillbaka in.

»Du får allt gå in till Hilma», sade hon. »Hon har gråtit så hon har riktiga nervskakningar.»

Han reste sig och klef öfver golfvet med stora steg samt öppnade med ett hårdt grepp dörren till Hilmas rum.

Hennes snyftningar tilltogo hörbart, när han närmade sig.

»Om du gör så där, Hilma, kommer du mig verkligen att önska, att jag inte finge platsen.»

»Fred!» — Hon for upp från sin hopkrupna ställning och återhöll snyftningarna. »Hvad menar du med det?»

»Ditt lynne har ju blifvit rent af omöjligt på sista tiden. Hvad har jag nu gjort för att framkalla ett sådant här utbrott?»

»Du talar ju som om du önskade komma bort från mig», snyftade hon med armarne om hans hals.

»Hvarför ska du också ta allting på det sättet. Du vet ju, att detta med Amerika är en gammal fantasi hos mig. Redan innan jag kände dig tänkte jag på det.»

»Ja, men du afstod från det för min skull. Och

nu, just när vi stå vid målet, som vi så länge längtat efter, nu kommer du med det igen. Är det inte som om du inte älskade mig längre — som om jag inte mer vore din egen lilla Missan, din lilla hjärtunge, din solstråle?»

Hon lade hufvudet tätt intill honom och hviskade honom alla dessa smekord upp i ansigtet.

Han kände med ett styng af smärta hur dessa barnsliga, jollrande ömhetsnamn, som han själf uppfunnit under deras förälskelses första dagar, nu hade förlorat sin genklang i hans hjärta. Och en gång — hur lycklig hade han inte varit att höra henne uttala dem — hur hade inte allt hvad som var vekt och ömt inom honom gifvit gensvar då!

Hvarför var det så olika nu? Var hans natur så trolös, att den utan grund kunde afkylas för det som en gång varit så kärt, eller hade hon icke motsvarat de förväntningar, han då ställde på henne?

Nej, han kunde ej med skäl förebrå henne något. Hon hade älskat honom troget och hängifvet hela tiden, och om han också, naturligt nog, under årens lopp kommit underfund med åtskilliga svagheter och brister hos henne, som han ej vetat om förut, så var dock detta ingen anledning till att kallna för henne. Hvad rätt hade han att begära, att hon just skulle vara ett mönster af fullkomlighet. Hon var en enkel, naturlig, varmhjärtad flicka och hon var helt och hållet hans — hvad kunde han fordra mer?

Men den tjusning, hennes väsende i början utöfvat

öfver honom, den var borta, den hade slitits ut under den långa förlofningstiden. Den bästa lyckan var förlorad för dem, då han ej kunnat få föra henne hem under eget tak och ega henne helt för sig medan ännu deras känsla var ny och ung och full af löften. Nu var redan den första blomningens tid förbi, det var höst utan att någonsin ha varit riktig sommar. Och därför, när han nu *kanske* stod vid målet för så många års sträfvan, hade det icke längre det värde för honom, som det skulle haft, om han nått det tidigare.

Men allt detta kunde han ju icke säga henne, det skulle blott gjort henne ondt utan att kunna förändra något. Nu kunde han ju i alla fall icke önska något bättre än att få platsen, ty eljest — att fortsätta detta slags samlif, det blef dock ohållbart längre.

»Låt oss gå ut lite i luften!» sade han. »Du får inte ge vika så där för dina sinnesrörelser — du bara fördärfvar dig därmed och pinar oss båda.»

»Ja, ja, jag ska göra som du vill. Men säg mig bara först, att Freden håller lika mycket af sin lilla Missan som förr i verlden, och att du ska bli så glad, så glad om du får platsen.»

Han svarade henne med en kyss för att slippa tala och de gingo ut i trädgården. Han försökte att tala om alla möjliga neutrala ämnen, om väder och vind, om hur otrefligt det var, att det aldrig blef snö i år, om sitt arbete på verkstaden, om politik — men det hade nu alltid varit fåfängt att få henne att in-

tressera sig för något annat än deras rent personliga förhållanden, och i dag gick det mindre än någonsin.

»Hör du — kan du inte skaffa mig en ritning på huset där på Nyfors», klippte hon af ett af hans yttranden om skörden i år. »Jag ville så gärna tänka mig lite, hur vi ska få det.»

»Jo, det vore just klokt att sitta och tänka sig in i det, när man inte alls vet hur det går. Jag riktigt ber dig, att inte göra dig så säker. Jag blir helt förtviflad, när jag hör dig.»

»Men du *måste* få den», invände hon och hängde sig tungt vid hans arm. »Du måste, för att annars kan jag inte bära det längre.»

»Hvad menar du med sådant tal. Det som ska bäras, det kan man också bära.»

»Kan man inte också brista — det fins mer än en, som gör det. Jag *kan* inte längre stå ut med det här lifvet, det pinar ihjäl mig.»

Det var en intensitet i hennes ton, som öfverraskade honom, och liksom lät honom ana, att hennes många hysteriska utbrott hade en djupare grund än han trott.

»Detta att evigt vänta och längta», fortfor hon, »alltid behöfva skiljas, alltid ha andra, som stå emellan, aldrig känna sig tillfredsställd, alltid lefva i spänning! Jag känner hur det har tärt på mig. Du mins själf, hur jag var röd och rund, när du först lärde känna mig. Och hur ser jag ut nu, blek och glåmig, så jag skäms för mig själf.»

»Men det är ju inte mitt fel», utbrast han, häftigt. »Jag har ju gjort allt hvad jag kunnat — men om jag inte lyckas ändå —»

»Du ska lyckas», afbröt hon. »Åh, om du visste —», hon rodnade.

»Hvad?»

»Hur jag bedt till Gud för att du skulle få denna platsen. Aldrig har jag tyckt, att jag kunde be såsom nu — att bönen kunde ha en sådan kraft — jag har legat vaken om nätterna och bedt timme efter timme tills jag riktigt känt, hur Gud har svarat mig. Ja, jag försäkrar dig, du får den.»

»Du förstör dig med dessa exalterade inbillningar», sade han, tydligen pinad till det outhärdliga af hennes ord och utan att ha mod att se på henne.

Följande dag kom häradshöfdingen, och han och Annie voro så demonstrativa i sin förälskelse, deras omfamningar och smekord voro så genanta och oroande för andra, att alla gingo ur vägen för dem. På Hilmas lynne hade detta alltid en dålig verkan.

»Du ser hur förälskad *han* är», kunde hon då ej låta bli att säga. »Det är annat det än du — men sådan var du också i början.»

»Men kära barn, det är ju naturligt. Hvem tror du kan hålla ut på det sättet i fyra år.»

»Hvarför inte? Om du älskade mig lika mycket nu som då. Men det gör du inte, det är just det, som är saken. Kan du neka till det?»

»Gör mig inte ständigt sådana frågor. Det är så pinsamt.»

»Hvarför skulle det vara pinsamt, om du sanningsenligt kunde svara, att du älskar mig lika mycket som förr? Tror du det pinar Oskar, när Annie hvarje dag frågar honom: 'älskar du mig lika mycket i dag som i går?' — Tvärtom, han blir så förtjust, och han svarar alltid: 'mer, mer i dag än i går'.»

»Om du fortfar så där, så kommer jag i stället att svara: 'mindre, mindre för hvarje dag som går'.»

Han ångrade det med detsamma han sagt det, ty nu begynte hon gråta igen, och han måste söka trösta henne.

Men luften var så öfverfull med tändämnen i dessa dagar, att en ny tvist ständigt utbröt.

Det var just den dagen, det skulle afgöras om platsen, och Fredrik var så nervös, att man knappt kunde tala vid honom. Oskar och Annie voro också just denna dag så retsamma; det var ett sådant fråssande i deras lycka, deras förälskelse och deras vackra möbler, att Hilma ej kunde motstå frestelsen att begynna undra om igen, hur stor våningen egentligen kunde vara vid Nyfors. Det behöfdes icke mer. Fredrik for upp, som stucken af ett bi.

»Om vi ska tala om det, så går jag», sade han.

»Men Fred, jag förstår dig rakt inte. Det är som om du inte hade det minsta intresse af att tänka på vårt blifvande hem.»

Men Fredrik var redan borta innan hon talat till punkt.

Annie gaf sin fästman en betydelsefull blick, som var full af beklaganden för stackars Hilma, men modern tog saken på annat sätt.

»Du är allt lite ogrannlaga mot honom, min kära flicka», sade hon. »Det kan du väl förstå, att det ska vara obehagligt för honom, då han ännu inte är säker om att få platsen, att ingå på sådana detaljer. Och det just i närvaro af Oskar och Annie, som redan ha allting så klart.»

Ja, det insåg Hilma nu, och hon var genast färdig att gå in och be sin fästman om förlåtelse. Hon letade efter honom genom hela huset utan att finna honom. Han måtte vara utgången. I detta ruskiga väder och så här mot kvällen!

Hon hade ingen ro, hon måste ha fatt på honom. Hon tog på sig galoschkängor och en stor kappa, samt klef i väg med högt uppburna kjolar — det var så vått att det sade plafs om fötterna för hvarje steg. Det oupphörliga regnet under hela denna höst hade gjort alla vägar nästan omöjliga — luften kändes fuktig och klibbig, himlen låg öfver en grå och tung som ett lågt stugutak och det var så skumt, att man hela dagarna hade en underlig känsla af att man bara gick och famlade. Nu var det dessutom i skymningen, strax efter solens nedgång. Ja, solen själf hade man ju icke sett till på veckor, och dess nedgång betecknades därför blott af en förökad känsla af

kuslighet — man kunde ej tänka sig en otrefligare stämning för en öm scen.

Hilma kände sig själf lika grotesk i sin runda kappa och galoscherna, hvilka det fastnade lera vid för hvarje steg, som naturen var oskön och osympatisk i detta ögonblick — och hon hade en beklämd känsla af att hennes närmande till honom under dessa förhållanden blott skulle blifva ett nytt misslyckande. Men hon klef på ändå, tills hon fann honom i allén på en grusad, relativt torr sidoväg, där han gick upp och ned.

Den min, hvarmed han mötte henne, var olycksbådande.

»Är det inte möjligt att få vara ensam?» utbrast han.

»Men Fred — är det för mig, du flyr? Jag trodde bara, att du inte ville vara med de andra — men med mig, som snart ska bli din lilla hustru och vara ensam med dig jämt.»

»Förlåt mig, min stackars Hilma — jag vet, att jag plågar dig, men jag kan inte hjälpa det. Jag är så nervös i dessa dagar — om du bara ville lemna mig lite lugn — inte oroa och uppröra mig beständigt.»

»Visst vill jag det, älskade Freden. Jag gör ju allt hvad jag kan för att du ska vara glad. Tror du det är roligt för mig att se dig så här, jag lider minsann mer än du kan tro.»

Hon stack sin arm under hans och försökte gå

jämna steg med honom, men han rusade i väg så häftigt, att hennes ena galosch blef efter i leran.

»Kan du inte gå lite snällt och beskedligt, som när vi brukade profgå i världen! Ack, Fred, hvad du då var rar! Då snäste du mig inte, då, som du gör nu.»

»Kallar du detta för att lemna mig i lugn?»

»Kan det oroa dig, att jag påminner dig om, hur lyckliga vi varit? Om du nu bara får platsen, så ska du få se, att vi bli det igen.»

»Du har en särskild talang att alltid komma med sådant som för ögonblicket är det allra olämpligaste», utbrast han.

»Seså ja, nu börjar han igen att gräla. Och så begär du, att jag ska vara lugn, när du bara hittar på saker för att kränka mig.»

»Om sanningen kränker dig, så låt bli att tvinga mig att tala.»

»Du behöfver inte alls tala — du kan också moltiga, om du vill. Säg mig bara detta enda: håller du mindre af mig nu än i början?»

»Åh, åh, åh!» formligen jämrade han. »Detta eviga rörande i känslorna — ser du inte att du beter dig som en oskicklig trädgårdsmästare. Tänk om du skulle ta en späd, ömtålig planta, som du satt i kruka, och rifva upp den med roten hvar dag för att se, om den växer.»

»Den liknelsen passar inte alls. Vår kärlek måtte

väl inte längre vara någon späd planta — den har ju haft rot och vuxit i fyra år.»

»Nå, ömtålig då — det kan den vara ändå, fast den inte är så späd — låt oss i stället säga en planta, som håller på att tyna — tar du då och rycker upp den med roten för att se, hvad som felas den? Söker du inte tvärtom att hägna om den väl, akta den för alla stötar — vet du inte att för mycken värme och för mycken vattning då kan förderfva den alldeles — »

»Menar du med det, att din kärlek är en sådan tynande planta? Fred, menar du således verkligen, att du älskar mig mindre än förr?»

»Du nöjer dig minsann inte med att rycka upp plantan — du skär i den med knifvar för att se, om den lefver!» utbrast han, utom sig.

»Nej, Fred — men du måste verkligen tänka efter — det är nödvändigt för mig att veta — älskar du mig det allra minsta grand mindre i dag än samma dag vi förlofvade oss?»

»Kan du inte förstå, att du hellre borde bita dig i tungan än komma fram med en sådan fråga just nu.»

»Hvarför det? Om du bara har rent samvete, så kan du väl alltid svara på den frågan.»

»Och om jag inte — har rent samvete, som du kallar det — om jag just nu inte *kan* besvara din fråga så, som du önskar det?»

Han sade det spändt, forskande, i det han släppte hennes arm och såg på henne.

»Du älskar mig mindre än förr? Du älskar mig inte alls? Åh, Gud!»

Hon slog händerna för ansigtet med ett skrik och sprang allén uppåt mot byggnaden.

Han stod och såg efter henne, hur den stora kappan flaxade klumpigt och oskönt om henne och hur det plafsade och stänkte om galoscherna. Och han tänkte med bitterhet, att detta var den hamn, som hans ungdoms svärmiska kärleksdrömmar antagit — efter fyra års förlofning, och då han kanske stod vid det egna hemmets port med henne, som en gång för honom representerat allt hvad som var vårlikt och fagert och fint och ömt.

Inkommen kastade sig Hilma på sängen inne hos modern och snyftade så att hon skrek. Hela huset hörde det, Oskar och Annie kommo också in, slutligen äfven kaptenen.

»Hvad är det nu igen? Nej, detta måste bli slut. Om Fredrik inte kan göra annat än såra henne, så må hon då i guds namn ge honom korgen och låta honom gå. Hör du, hustru, tala förstånd med henne, du. Vi ska väl inte släppa vår flicka ifrån oss till en man, som bara gör henne olycklig.»

Fredrik stod likblek i dörren och hörde allt.

»Om Hilma önskar att få sin frihet tillbaka, så har hon bara att säga det», sade han, darrande på rösten. »Jag ska då inte oroa henne vidare, utan reser strax min väg — till Amerika.»

»Det är bara det han vill», utbrast hon, afbry-

tande sina snyftningar. »Allt sedan det begynte bli hopp om att han skulle få en plats, så att vi kunde gifta oss, har han inte tänkt på annat än att komma bort. Han älskar mig inte längre.»

»Nåväl — om du tror det, så låt det vara slut med detsamma!»

Han drog sakta ringen af sitt finger och närmade sig henne med den.

Hon reste sig upp, darrande i hela kroppen, samt försökte draga af sig sin, men hennes händer skälfde så, att det ej ville lyckas. Slutligen, med ett häftigt ryck, fick hon af den, och den rullade med ett klirrande ljud framåt gofvet.

Hon kastade sig åter framstupa i sängen och sökte kväfva sina skrik i kuddarna. Han vände henne ryggen och gick upp på sitt rum för att studera tidtabellen och se, med hvilket tåg han kunde resa.

Det var redan för sent i kväll, men följande morgon kl. 7 skulle han begifva sig af. Han stannade hela aftonen på sitt rum, och när man kom och kallade honom till kvällsmaten sade han, att han ingenting ville ha.

Följande morgon bar man in kaffe till honom på sängen. Han tog emot det utan att säga något om, att han skulle resa. Han kände sig icke ha styrka till något afsked och hade bara en enda tanke — att komma i väg så fort som möjligt. Han smög sig som en tjuf genom förstugan med sin kappsäck i handen, rädd att möta någon, lyssnande spändt åt

den sidan, där Hilmas rum låg — han liksom väntade att höra hennes snyftningar ännu, eller att hon skulle komma utspringande och hålla honom kvar — men nej, allt var tyst. Han öppnade den tunga förstuguporten, höll den öppen, dröjde ännu — skulle man verkligen låta honom gå på detta sätt?

Nu stod han utanför, porten föll igen bakom honom, han drog en suck — af lättnad att vara fri? Ja, naturligtvis. Det var ju det bästa.

Men att hon kunnat låta honom gå så här! Hon borde ju anat, att han skulle resa med detta tåg — och så lät hon honom gå, alldeles som om dessa fyra år varit ett intet, som kunde man plåna ut dem ur sitt minne, rycka upp dem med rötterna. Men det var ju inte möjligt, fyra år af gemensamma förhoppningar, lycka och sorger, fyra år under hvilka man burit alla sina innerligaste stämningar och ömmaste känslor till hvarandra, hviskat i hvarandras öron allt det, som man aldrig sade till någon annan — ja, man *kan* komma ifrån sådant, man kan göra sig fri — men nog sätter det ett märke i själen, som icke lätt plånas ut.

Nu gällde det bara att komma bort, långt bort — till Amerika, till den stora Vestern, detta land med omätliga resurser och väldiga krafter, till hvilket hans längtan ju stått, allt sedan han var pojke. Gud ske lof, han var ju ännu ung, lifvet låg framför honom rikt och fullt af möjligheter.

Men när han nu kastade blicken omkring sig,

stannade han häpen. Hvad var detta? Hela naturen var ju förvandlad sedan i går. Det mörka, smutsgråa landskapet var ju skinande hvitt. Det hade frusit, luften var ren och lifvande, och det snöade tätt. Denna samma allé, som i går varit dyster som allt hvad svikna illusioner heter, när Hilma kommit klifvande där i smutsen med sina galoscher och sina uppskörtade kjortlar — hur rent jungfrulig och oberörd den nu stod där! Hur alla spår med ens blifvit bortsopade af det som varit oskönt och sårande!

Det kom någon i allén. Fredriks hjärta stod stilla i andlös väntan. Han hade sagt, att man skulle telegrafera till honom, om han fått platsen — annars inte. Och var icke detta telegrafpojken? Kom han icke svängande med något hvitt i handen?

Han satte från sig nattsäcken, sprang emot pojken och ryckte telegrammet ifrån honom.

Han blef stående med det i handen. Där skulle han nu varit vid målet för fyra års förhoppningar och drömmar. Detta hvita papper med de få orden skulle för honom varit budskapet om hemlif, familjelycka, en växande innerlighet mellan tvänne väsenden, som mer och mer blifva ett med hvarandra, när alla intressen bli gemensamma, och som under det dagliga samlifvet lära att hafva fördrag med hvarandra och forma sig efter hvarandra. Ja, så skulle det ha varit — och i jämförelse med denna bild af en måttlig men tryggad lycka, som nu skulle kunnat vara hans, började den stora Vestern, med sina vida, okända

möjligheter att liksom krympa samman för hans inre syn. Och han tänkte med öm längtan på henne, hvilken han visste hade en ovanlig förmåga att alltid säga det olämpligaste ord i det minst lämpliga ögonblick, hvilken han lemnat midt i en af dessa gråtscener, som han afskydde, och till hvilken han dock nu drogs omotståndligt tillbaka.

Han vände sig om mot byggnaden igen för att se uppåt hennes fönster. Han hade ej märkt att någon närmade sig på den mjuka snömattan, förrän hon stod midt framför honom.

Hon hade sett från fönstret, att han tagit emot telegrammet. Hon hade förstått, hvad det innebar och flugit emot honom, utan besinning, utan att höra på de andras invändningar. Hon kom springande sådan hon var i bara klädningen; hon hade ej haft tid att tänka på att kasta något öfver sig — men de täta, stora snöflingorna hade lagt sig som en mjuk slöja, en fläcklös brudslöja omkring hennes hår och axlar, sinnesrörelsen hade jagat upp en liflig färg på hennes kinder, ögonen voro ännu förgråtna, men de lyste af en mild, öm förväntan, liksom en tvekande, ödmjuk bön. Hon var lika olik sig i detta ögonblick mot i går, när hon kom i de stora galoscherna, som naturen var sig olik nu mot då — och när Fredrik nu slöt henne i sina armar, flög det genom hans hufvud några oklara, poetiska funderingar om, att våren, den första kärlekens vår, liksom kan stå upp igen i vintern; att den första snön kan lägga en

jungfrulighet öfver jorden och gifva den en ny skönhet på samma sätt som kärleken, när den genom äktenskapet och det fulla samlifvet med gemensamma pligter kommer in i ett nytt skede kan uppstå hvit och ljus ur den trista höstmyllan. Men han hade icke hunnit att riktigt reda ut denna känslostämning förrän Hilma återföll i sin gamla kardinalsynd och frågade honom: »älskar du mig precis lika mycket som första dagen vi var förlofvade?»

Han drog en suck och svarade resigneradt: »det som har varit kommer aldrig igen, min stackars älskling. Men framtiden kan ju skänka oss mycken lycka ändå, fast på annat sätt än vi en gång drömt.»

Emellertid hade hela familjen kommit ut på förstubron, dels af förvåning öfver det vackra snövädret, dels för att taga emot de nyförlofvade, som kommo gående med armarna om hvarandra så tätt som någonsin Oskar och Annie, samt viftande telegrammet i luften.

»Gud har hört hennes böner», sade fru Stenberg, rörd. »Stackars flicka, hon har inte gjort annat än bedt natt och dag, att han skulle få platsen.»

»Ja, det vete Gud ändå, om det inte hade varit bättre, om det blifvit slut», sade kaptenen. »Nog är jag glad, att inte jag var vår Herre i detta fall, ty då vete fan, om jag skulle gifvit honom den.»

»Ja, nog är det godt, att vi människor ingenting har att besluta», sade fru Stenberg. »Vi vet ju aldrig, hvad som är till vårt bästa eller ej.»

MOSTER MALVINA.

Fru Isberg kom långsamt upp för trapporna i det stora nybyggda huset i ett af Göteborgs vackraste kvarter, där stadsmäklar Billgrens inrättat sig ett hem både för sig själfva och för sina gifta barn. På nedra botten voro kontorslokaler, en trappa upp bodde den gifta sonen, i mellanvåningen gamla Billgrens och tre trappor upp skulle den äldsta dottern, som det lyste för i dag, få sitt vackra, modärna hem — dock icke hela den stora våningen, ty de andra fyra systrarna, två småflickor och två nyss uppvuxna samt guvernanten hade äfven sina rum däruppe.

Fru Isberg skulle till andra våningen nu på lysningsmiddag. Men fastän trapporna onekligen voro så bekväma som möjligt, måste hon dock stanna emellanåt och hvila sig, ty hon hade ondt i benet allt sedan hon i våras hade den olyckan att falla omkull i halkan vid snösmältningen. Nu på hösten hade det slagit sig reumatism i och var rätt styggt ibland.

Det kom någon efter henne i trappan och hon stannade för att låta denna gå förbi. Det var en jungfru, som hon trodde sig ha sett förut, hvarför

hon tilltalade henne: »Förlåt! är lilla jungfrun inte från herrskapet Hjorts? Jag tycker, jag känner igen — —»

»Nej, inte från herrskapet Hjorts själfva, men jag tjänar hos deras gifta dotter, fru Alin.»

»Å — ja — mycket riktigt. Det står bra till hos herrskapets, hoppas jag. Di är väl här till middag i dag?»

»Nej, jag har just ett bref till fru Billgren med återbud.»

»Å, hvad fru Billgren ska' bli ledsen. Och herr Albert sedan! Att inte få sin syster med på sitt lysningskalas! Är det någon, som är sjuk?»

»Nej, det är det inte.»

Fru Isberg skulle så gärna velat fråga mer, men hon var alltid mycket taktfull och ville visst icke, att det skulle se ut som om hon befattade sig med andras angelägenheter. Dessutom skulle hon väl få veta af sin kusin, fru Billgren, om skälet till detta ledsamma återbud. Hon inskränkte sig därför till att bedja jungfrun helsa sitt herrskap och ringde därefter på tamburdörren hos Billgrens. Hon fick vänta en god stund, innan någon kom och öppnade. Hon kom nämligen, enligt sin vana, minst en halftimme tidigare än hon var bjuden. Under sina många, ensamma år hade hon vant sig vid att tala för sig själf, och hon begynte nu högt öfverlägga med sig själf, om hon ej skulle knacka på köksdörren och gå in den vägen.

»Men jag generar väl bara jungfrurna — di har naturligtvis brådtom i sista stund. Ånej, det är inte värdt», slöt hon alldeles högt, som om hon svarat på en uppmaning från en annan.

Slutligen kom då husjungfrun och öppnade tamburdörren, men sprang sin väg genast efter en knapp hälsning och utan att hjälpa den främmande af med kappan. Men fru Isberg var van vid att jungfrurna på de ställen där hon brukade vara bjuden just aldrig visade henne någon uppmärksamhet och begynte nu själf att plocka af sig en hel rad med små klädesplagg, sjaletter, tröjor, stickade dukar af olika former och storlekar, hvilka hon sedan bundtade ihop och gömde ini kappan. »Här ska de väl inte synas», mumlade hon. »Får flickorna tag i dem blir det alltid ett sådant spektakel.»

I detsamma slogs dörren upp inifrån en salong, där man höll på att tända i kronan, och två flickor, den ena halfvuxen, den andra sexton—sjutton år, visade sig på tröskeln. De hade ljusblå klädningar och hängande flätor, samt kommo ut skrattande och fnissande.

»Å se, moster Malvina! Men hvem är det mer? Hvem talade moster med?»

»Jag talade visst inte. Hvad pratar ni för dumheter, söta barn. Nå, har det kommit mycket vackra presenter?»

»Ja då — sådana massor! Det är något till lifvadt att gifta sig. Kom, ska moster få se!»

De ville draga henne med sig in.

»Vänta, vänta, jag är ju inte färdig än. Gå ni in, småflickor, så länge, och låt mig sköta mig ensam.»

I det samma kom husjungfrun in med en bukett i handen.

»Å så vacker!» ropade flickorna. »Bara kamelior och rosor!»

»Från fästmannen, förmodligen?»

»Jaha, mycket riktigt. Albert Hjort står det på kortet. Hulda bara väntade på den för att vara färdig och komma ut.»

Bägge flickorna ville springa in med buketten, men fru Isberg häjdade dem.

»Hör nu, småflickor, vänta ett ögonblick. Jag hörde, att det kommit återbud från Alberts syster och svåger. Hvad kan di ha för förhinder på en sådan dag.»

»Det vet jag inte. Jag hörde bara mamma säga till att två kuvert skulle tagas bort.»

Fru Isberg blef åter ensam, och hade ännu rätt mycket att syssla med sin toalett, innan hon kunde visa sig. Mössan skulle fram ur en liten viken, rund påse, som hon burit på armen, håret skulle slätas mycket väl, en hvit spetskrage, som icke fick skrynklas under kappan och därför ej kunnat påsättas hemma, skulle nu faststickas med nålar, och den gamla, blanka svarta sidenklädningen skulle rättas på, så att kjolen, som varit upptagen under kappan ända till midjan, fick sitt ordentliga fall.

Innan allt detta ännu riktigt var färdigt ringde det ånyo på tamburdörren, och fru Isberg var starkt upptagen, de minuter det åter dröjde, innan jungfrun kom och öppnade, af att undra hvem det nu kunde vara.

»Det är väl några nya presenter», sade hon. »Ja, herre gud, hvad det ska hagla öfver somliga här i verlden.» Men när dörren öppnades blef hennes ansigte plötsligt ett enda förbindligt leende.

»Å se — självfaste fästmannen. Jag gratulerar, jag gratulerar så hjärtligt, gode Albert.»

Fästmannen, en fulländad ung grosshandlartyp med engelska polisonger, hög stärkkrage, hvilken höll nacken som i ett halsjärn, kort, något pomaderadt hår och fracken skuren efter allra senaste snitten, bugade stelt och högtidligt för sin fästmös mors kusin, hvilken som sådan måste bemötas med all möjlig respekt af en väluppfostrad ung man på en sådan dag som denna.

»Gå före mig in, snälle Albert. Jag är inte riktigt färdig än — och Albert, som flyger på kärlekens vingar» — deklamerade hon, pekande med en förbindlig gest på salongsdörren, hvilken i detsamma gick upp och visade en ung, hvitklädd flicka, som stod på den röda mattan under kronan, där nu alla ljusen voro tända, under det hörnen af rummet ännu voro mörka, hvarför ljusskenet samlade sig starkt kring det blonda, något nedböjda hufvudet. Hon höll den stora buketten med kamelior och rosor i

handen, och då fästmannen nu trädde fram med chapeauclaquen under armen och bugande tog hennes hand och kysste den, bildade dessa två unga där under ljuskronan på den röda mattan en sådan tafla af hvad verlden kallar lycka, att fru Isbergs hjärta smärtsamt sammandrogs, och det undslapp henne en högljudd suck och ett: »herre gud ja — hvad det är underligt här i världen!»

Hon tänkte på sin egen jämnåriga dotter, som vuxit upp tillsammans med Hulda, hur annorlunda det hade gått för henne. Hon hade varit så snäll och präktig och bra på alla sätt, men hon fick komma för tidigt ensam ut i världen, stackars barn. Hon hade tagit telegrafistexamen, och som hon behöfde få inkomster så fort som möjligt, hade hon tagit den första plats som erbjöds henne, som post- och telegrafbiträde långt uppe i Norrland, på ett ställe utan järnvägsförbindelser. Det var svårt för modern att släppa af sitt enda barn ensam så långt bort, hon hade alltid drömt om en plats för henne i Göteborg eller dess närhet, men en sådan stod tyvärr ej att ta på hyllan strax. Och hvad Clara själf beträffar, så tycktes hon snarare glad åt att komma långt bort. Hon var ung förstås, och det som var nytt och obekant lockade henne — och så fann hon väl också lifvet tämligen enformigt hos sin mor och mormor, som voro gamla och sjukliga bägge två. Ty på den tiden lefde ännu fru Isbergs gamla mor, med hvilken hon bott tillsammans allt sedan hon själf blef enka, och bunden

som hon var vid henne hade hon ingen annan råd än släppa dottern ensam ut i världen. Det gick också bra i början och Clara tycktes märkvärdigt nog trifvas riktigt väl däruppe i ödemarken. Aldrig hörde man häller annat än att hon skötte tjänsten ordentligt, och därför var det så obegripligt för fru Isberg, när underrättelsen kom, att hon mistat sin plats. Hon hade talat med Billgrens därom, och de hade undrat med henne.

Men så kom den dag, då hon fick veta allt, och då talade hon aldrig mer med dem, och de frågade häller aldrig mer, förr än fru Isberg en gång kom och berättade att Clara var gift. Med hvem sade hon sig ej riktigt veta, hon trodde att det var en posttjänsteman — men sedan Billgrens fingo reda på, att det helt simpelt var med en ung postiljon, trodde de sig vara grannlaga genom att åter låtsa som om denna dotter ej funnes till. Hur denna grannlagenhet kränkte fru Isberg! Hur ofta hon suttit där bland dem och hört fru Billgren tala om alla sina flickor och pinats af att hon icke också kunde få tala om sin, som hon var så långt skild ifrån och hvars nya förhållanden hon så föga kände, men som dock var allt hvad hon lefde för och intresserade sig för i världen. Hon hade icke råd att resa dit upp, och det var ju nästan omöjligt för en gammal människa att färdas där; och hon skulle kanske icke häller velat det, om hon kunnat. Men ehuru ingen kunde ogilla dotterns uppförande djupare än hon själf,

och ehuru hon var alldeles förkrossad af blygsel däröfver, uppreste sig dock ofta hela hennes själ emot den fullständiga förnekelse af hennes stackars olyckliga barn, som den Billgrenska familjens grannlagenhet innebar. Och när hon nu såg Hulda i glansen af sin lysningsfest, omgifven af alla sina rika bröllopspresenter, då undrade fru Isberg omigen sin gamla undran, hvarför det skulle vara så olika fördeladt här i världen och hvarför den ena skulle ha allt, den andra intet.

Men när hon så tittade in i matsalen för att hälsa på fru Billgren, som kastade en sista blick på dukningen, och såg de två borttagna kuverten, som ännu stodo på ett sidobord, då vaknade igen hennes intresse för kusinens middagsbjudning och hon frågade: »hur i allan dar kommer det till, kära Lydia, att Alins skickat återbud i sista stund?»

»Maria var visst inte riktigt rask», svarade fru Billgren, undvikande.

Det var märkvärdigt, hur de alltid gåfvo henne vilseledande svar, när hon frågade om den oskyldigaste sak. Alldeles som om hon skulle varit en riktig skvaller-ralta, hon som tvärtom alltid var så rädd att tala om andra. När hon nu precis visste, att det icke var någon sjukdom, som var orsaken — hvarför skulle man vilja narra henne?

Hon begynte vända och läsa namnen på alla korten, som voro lagda vid hvarje kuvert, så att fru Billgren blef otålig.

»Snälla Malvina, om du ville gå in till ungdomen lite, så kommer jag strax. Jag är så rädd att något ska bli glömdt, om jag inte får tänka mig för.»

Fru Isberg gick med den obehagliga känslan af, att man egentligen mycket väl kunde undvara henne på alla håll. I kabinettet fann hon de förlofvade vid ett litet bord, på hvilket stod en fotografiställning, innehållande ett dussin porträtter af olika storlekar.

»Kom, ska moster få se min lysningspresent till Albert», ropade Hulda. »Det är något, som han önskat sig — alla porträtter, som fins af mig från olika åldrar. Här är ett, som särskildt skall intressera moster, och som jag alldeles hade glömt att jag hade.»

Fru Isberg fick lof att leta fram glasögonen ur fickan, torka dem väl med näsduken samt hålla fotografiställningen intill ljuset, innan hon kunde se riktigt. Hon följde Huldas pekfinger och upptäckte bilden af två små flickor på åtta, tio år, som stodo och smålogo, med armarna lindade om hvarandra.

»Herre gud, är det inte — jo, nu ser jag, det är ju Clara. Men hvar har du fått det ifrån, jag har ju aldrig sett det en gång?»

»Det var ett profkort, mamma lät oss ta en gång. Men hon var inte nöjd med det, så att det togs inga fler.»

»Ja, nu mins jag ju det.»

Fru Isberg lade stilla af sig glasögonen, gjorde några underliga, krampaktiga rörelser med munnen och reste sig.

»Det kommer visst någon därute», sade hon.

Gästerna begynte nu verkligen komma, och under de följande tio minuterna sorlade rummen af lyckönskningar samt beundrande utrop inför de utställda presenterna. Det var endast ett litet sällskap inbjudna, brudens och brudgummens närmaste släktingar, och alla frågade naturligtvis efter Alins. Fru Billgren upprepade för hvarje gång det stereotypa svaret: »Maria är inte riktigt rask», men herr Billgren, en korpulent, godmodig gammal herre, som var känd för att aldrig kunna bevara en hemlighet, svarade mera uppriktigt: »det vete tusan hvad som farit i dem. Min hustru har haft bref från Maria, men jag har inte fått läsa det».

Paren ordnade sig för att gå till bordet. Det räckte icke till någon herre åt fru Isberg, och till och med Alberts kusin, som var en helt ung fru, fick gå före henne — »emedan hon ju ändå var något närmare slägt», förklarade ursäktande fru Billgren, då fru Isberg kom ensam sist af alla de främmande, medan värdinnan stod där med sin kavaljer och väntade för att se att allt gick riktigt till.

Ja, fru Isberg kände till dessa förevändningar — vanligtvis var det tvärtom, hon »som slägting» eller som »nära vän i huset», fick alltid sitta på tarfligaste platsen, vanligen mellan småflickorna eller bredvid guvernanten, och fick nästan aldrig någon bordsherre. De bjödo henne alltid när de hade främmande, och hon kom alltid, fast hon mycket väl visste att

hon ej var bjuden som andra, för att de hade något nöje af henne, utan endast af ett slags barmhärtighet, och detta medvetande kränkte henne och gjorde alltid hennes gång tung upp för dessa trappor. Och ändå sade hon aldrig nej till en bjudning, ty dels var det allt godt att få sig en ordentlig middag ibland till omväxling med den dåliga, hämtade maten, dels fick man väl lof att se lite folk och höra lite nytt från världen emellanåt, så att man inte blef en riktig enstöring,[1] som inte hade reda på någonting.

Men i dag var hon ovanligt förströdd och konstig under hela middagen. Hon tog desertskeden till soppan, lemnade flera rätter orörda, och när någon sade skål vid hvilken ända af bordet som hälst, for hon upp som om hon fått en stöt, lyfte sitt glas och smålog frågande och förbindligt hela bordet rundt. Och det var en sådan öfverdrifven och ansträngd hjärtlighet i hennes lyckönskningar till de förlofvade, då deras skål dracks, att det lät liksom tonen från ett sprucket instrument.

»I dag var moster Malvina ovanligt härlig», sade flickorna till hvarandra, då de gingo från bordet. »Hon var så förtjust att få vara med på en så här fin middag, så hon visste inte till sig. Och så glad hon är öfver att Hulda gör ett så godt parti — hon tycker visst att det kastar lite glans öfver henne också.»

Fru Hjort, som hade åhört denna anmärkning,

sade: »åja, små flickor, ni ska inte vara så skarpa i era omdömen. Lite fåfänga ä vi ju lite hvar, och den snälla Malvina tror jag verkligen håller af Hulda som en dotter.»

När kaffet bjöds omkring kom fru Isberg och tog Hulda afsides.

»Kom med mig in i sängkammaren ett ögonblick, min snälla flicka», sade hon. »Det är något, jag ville säga till dig ensam.»

Hulda, otålig att blifva tagen från sin fästman och de öfriga gästerna samt väl vetande att moster Malvinas enskilda meddelanden aldrig voro värda att höra, svarade lite motvilligt: »kan inte moster säga det här?»

»Nej, det är alldeles omöjligt — jag vill inte att någon annan ska höra det.»

Och när de kommo dit in: »ser du, det är en stor tjänst, jag ville be dig om. Du ska inte ta det illa upp — men du, som fått så många presenter i dag, vill säkert vara lite gifmild af dig.»

»Hvad är det, säg det bara», skyndade Hulda på.

»Vill du inte ge mig något som skulle göra mig så glad — det där porträttet af Clara?»

»Ack, det skulle jag så gärna, om det vore mitt — men jag har ju redan skänkt det till Albert, vet ju moster.»

»Jaha — ja visst, ja. Då ska jag tala vid den snälle Albert, så ger han mig det nog.»

»Nej, söta moster, gör inte det — det vore allt

synd. Det skulle ju skämma hela den vackra ställningen, som jag låtit göra enkom — och han är just så förtjust öfver att ha mig i alla åldrar.»

»Jaså, jaså, ja — då talar vi inte om det vidare, söta du.»

»Jag är verkligen ledsen att inte kunna uppfylla mosters önskan, men —»

»Ånej, bry dig inte om det — det gör rakt ingenting — det var bara ett infall af mig.»

Hulda skyndade lugnad tillbaka in till de andra. Om hon hade trott att det verkligen låge moster Malvina om hjärtat — men hon var så fjantig alltid, att man aldrig visste om hon brydde sig om någonting riktigt.

Senare på eftermiddagen satt en äldre fru, en syster till fru Hjort, och talade med den unga fru Billgren om sina barnbarn. Hon berättade om en liten flicka på två år, som var så klok, citerade märkliga yttranden af henne och fördjupade sig i alla dessa intima detaljer, som äro så intressanta för alla mormödrar. Fru Isberg lyssnade med en egendomligt glänsande blick, men hon sade ingenting, så länge den lilla fru Billgren satt där. Men när denna gick och talade vid någon af de andra, flyttade hon sig plötsligt helt förtroligt intill den äldre frun, hvilken hon aldrig sett förr än i dag, och sade: »jag ska berätta, att jag har också en liten dotterdotter vid den åldern, och det är allt också ett mycket klokt litet barn. Jag har inte kunnat få se henne

ännu, ty min dotter — hon är gift med en tjänsteman vid posten — bor så långt härifrån, långt upp i Norrland — men af alla beskrifningar jag fått i bref kan jag nog höra, att hon är mycket näpen.»

Och hon började nu i sin ordning berätta några af dessa samma intressanta smådrag om flickans utveckling.

Men då strax därefter lilla fru Billgren kom tillbaka sade hon brådskande till den gamla frun: »var så god och nämn ingenting för Mina om det här. Hon är visst snäll, lilla Mina, men hon har själf inga barn, och hon förstår inte —»

Den gamla damen fann emellertid detta förbud så underligt, att hon tvärtom begagnade första tillfälle att tala om allt för unga fru Mina, ock hon fick då veta hvarför man ej kunde tala om fru Isbergs dotterdotter, som måste gälla för att vara ett helt år yngre än hon verkligen var.

Billgrens hade länge haft en plan att hjälpa fru Isberg till en något sorgfriare existens än hennes nuvarande. Hennes lilla pension var så knapp, att de visste att hon ej kunde draga sig fram utan de största försakelser, hon hade ett kallt och otrefligt rum och hon bodde alldeles ensam utan tjänarinna, så att om hon, gammal och skräpig som hon var, blefve sjuk och behöfde någon hjälp, vore hon ju alldeles redlös. Och nu hade det helt nyligen inrättats i Göteborg ett hem för gamla ensamma fruntimmer, som skulle bereda dem alla önskliga bekvämligheter,

och herr Billgren, som var bland stiftarna, hade enkom fästat det förbehållet vid sin gåfva att han skulle få besätta en af platserna. Han hade vid husets inredning särskildt tänkt på henne och fått ett sådant trefligt rum i ordning åt henne med ringledning till en uppasserska, som hon skulle ha gemensamt med ett par andra, mathållningen skulle blifva mycket god, en stor trädgård hörde till huset — och det hela skulle ej kosta henne mer än hälften af hennes lilla pension, så att hon ändå skulle ha en liten summa öfver till extra utgifter.

Men när hela detta väl förberedda förslag framlades för fru Isberg stötte det på ett så envist och oresonligt motstånd hos henne, att inga öfvertalningar hjälpte. Fru Billgren och hon hade haft flera häftiga förklaringar med hvarandra i anledning häraf. Den ena hade framkastat vinkar om en verkligen upprörande otacksamhet och den andra om ett tyranni, som hon ej ämnade underkasta sig, fattig var hon, men sin frihet ville hon ha i alla fall o. s. v. För öfrigt inga verkliga skäl, bara döförat till för alla argumenter om det obestridligen fördelaktiga i anbudet.

Nu hade det kommit till den punkten, att Billgrens ej vidare vågade röra vid ämnet; men emellertid stod platsen ledig för hennes räkning och just nu på hösten skulle det nya hemmet invigas. Nu hade de rådgjort med sina vänner och beslutat skicka ut hjälptrupper. Fru Hjort skulle alldeles i förbigående tala om hur trefligt det nya hemmet var och de an-

dra skulle understödja henne utan att någon låtsade veta att det var i fråga för fru Isberg.

Då de nu sutto där så förtroligt kring lampan, — bara fruar — herrarne rökte, de unga flickorna sutto i ett särskilt rum och fästfolket i ännu ett annat — begynte fru Hjort mycket oskyldigt: »tänk hvad det ändå görs mycket godt här i Göteborg. Jag må säga, kära Lydia, att det där företaget, som din man intresserar sig så mycket för, det nya hemmet för ensamma fruntimmer, tycks då bli något riktigt präktigt. Jag gick just förbi där här om dagen och var inne och tittade en sväng, och jag må säga, att om olyckan skulle hända mig att bli ensam och medellös, så kunde jag då inte tänka mig något trefligare än att få komma in där.»

Fru Isberg hade spetsat öronen vid första ord, som en flyende, hvilken tror sig höra förföljarnes röster; hennes ansigte fick något skarpt och oåtkomligt, hon knep ihop läpparna, men tycktes helt och hållet upptagen af det album, som hon bläddrade i.

»Hvem är det här, Lydia lilla, honom känner jag inte alls igen.»

Fru Billgren svarade ej, ifrig som hon var att inte låta den upptagna tråden falla.

»Nästan alla platser ä också redan besatta», sade hon. »Den, som vill vara med, får allt lof att bestämma sig strax. Och när det en gång blir fullt, vete Gud när det åter kan bli en ledighet.»

»Ja, det kan jag tro», sade fru Hjorts syster.

»Lyckliga de, som ha någon att rekommendera sig — för annars går det väl inte att komma in.»

»Mina lilla, du kunde just komma och sätta dig bredvid mig och tala om för mig hvilka det allt är i det här albumet. Det har kommit så många nya in.»

»Har fru Isberg inte varit och sett på det?» frågade fru Hjort, som fann det nödvändigt gå mera direkt på saken.

»På hvad, goda fru Hjort?»

»Det nya hemmet för äldre, ensamma fruntimmer?»

»Nej, jag har gudskelof ingenting med det att göra. Jag har mitt lilla hem för mig, som jag är nöjd med.»

Unga fru Billgren, som var lite hastig af sig, och som ej hade något tålamod med moster Malvinas egenheter, lät undfalla sig ett: »Ja, det kan nog vara bra att ha sitt eget hem, när man har råd till det.»

»Ja, så vidt jag vet, har jag inte legat någon till last», kom det med lite skälfvande stämma från fru Isberg.

»Nå, min kära Malvina, hvem i all verlden har sagt något sådant», inföll blidkande fru Billgren senior.

Men fru Mina ville icke låta snäsa af sig så där utan fortfor med tilltagande skärpa: »moster Malvina borde väl ändå inse, att vi alla vill moster väl och att när min svärfar inrättat den där platsen enkom för mo-

ster, så har det inte varit för hans privata nöje utan för mosters eget bästa.»

»Jag ber att själf få bedöma, hvad som är till mitt eget bästa, lilla Mina», inföll fru Isberg och stämman blef mer och mer darrande; »jag är, gudskelof, inte precis någon idiot eller så gammal, att jag går i barndom. Och så länge jag inte bedt någon människa om hjälp, behöfver ingen lägga sig i mina angelägenheter.»

Fru Mina hade på tungan att säga, att »det blir i alla fall förr eller senare vi som får sörja för moster, när hon inte mera kan reda sig själf» — men det tordes hon ändå inte komma fram med. Hon förmildrade därför uttrycket så, att det i stället blef: »jag tycker allt, att det är bra otacksamt af moster att taga pappas och mammas välvilja på det sättet.»

»Otacksamt! Jaså, du tycker, att jag har så mycket att vara tacksam för.» — Nu gick det öfver bräddarna, hon glömde all sin vanliga försigtighet, allt det som varit kufvadt och instängdt hos henne i så många år bröt sig våldsamt ut i afbrutna, orediga ord:

»Jag har gått här och haft matdagar som ett nådehjon — jag skjutsas alltid hit och dit — jag ska låtsa som om jag vore glad, när jag är färdig att brista af sorg — om mitt och mina ska jag aldrig tala — här i huset gör döttrarna naturligtvis de bästa partier — allt ska de ha, som är rikt och präktigt — och jag ska bara beundra, förstås om mig — och

mina frågar ingen — men jag ska ha den äran att säga det, att min flicka är lika god som någon af de andra — och för öfrigt må man tänka om henne hvad man vill, det bryr jag mig inte om, men förr ska di få ta lifvet af mig, än di beröfvar mig min rätt att åtminstone ha ett hem som hon kan komma till, om hon vill — jag behöfver inte låta sätta in mig på en inrättning, jag mer än lilla fru Hjort eller min kära Lydia själf — jag är inte ett ensamt frun-timmer, som ni säger, för jag har barn såväl som ni och jag behöfver inte förneka dem — och jag har väl mänskliga känslor såväl som ni, och vill min Clara komma hem till sin gamla mamma, så ska hon veta, att hon sitter och väntar henne — och väl är det ett tarfligare hem än ert, men ett hem ska jag med Guds hjälp ha för henne i alla fall, så länge jag lefver.»

Det blef dödstyst i rummet, och fruarna vågade knappt se på hvarandra en gång, beherskade af en underlig känsla af blygsel, som om de alla personligen förolämpat denna mor och hennes dotter. Det var som om de alla hade något att göra godt igen, och hade Clara i detta ögonblick trädt in i rummet skulle hon blifvit mottagen med större hedersbetygelser än själfva den unga bruden.

Fru Isberg reste sig midt i denna beklämda tystnad, återvann sin självbeherskning och föll genast in i sin vanliga, kufvade ton, som liksom gick ur vägen för alla: »nej, nu har jag ju stört högtidsdagen —

det var riktigt ledsamt. Men hvarför skulle också min snälla Mina börja tala om mina små obetydliga affärer! — Nu ska jag allt ta afsked, för annars kommer jag för sent till spårvagnen. Godnatt, söta Lydia! Tack för en så oändligt angenäm dag!»

Det var sagdt utan spår af satir, blott med önskan att utplåna det oangenäma intryck hennes häftighet kanske hade gjort, men fru Billgren kände det som en bitter förebråelse och följde henne mycket ångerfull ut i tamburen, samt tillsade sin yngste son, den fjortonårige Arvid, att ledsaga henne till spårvagnen.

Denne, föga road af uppdraget, jäktade på, så att hon fick kläderna på tvären. Hon led däraf, hon var alltid så ordentlig, och dessutom visste hon, att hon nu skulle förkyla sig, då hon inte fick den lilla sidenhalsduken under hatten, som hon brukade.

Utkommen i farstun måste hon emellertid glänta på köksdörren och tacka jungfrurna för deras besvär. När man är ofta bjuden i ett hus, är det nödvändigt att stå väl med jungfrurna, och när man inte kan ge dricks pengar eller presenter får man vara så mycket mer gifmild med vänliga ord och leenden.

Men Arvid kältade och bad henne skynda sig, så att hon höll på att snafva i trappan, hvarvid hon helt förtviflad utbrast: »Herre gud, barn, du ska väl inte jaga lifvet ur mig häller! Gu' hjälpe den, som är gammal och inte har någon omkring sig, som riktigt hör en till.»

Men när de kommit ner på gatan och gått en

stund under tystnad, tog hon plötsligt på sig sitt allra vänligaste leende, klappade Avvid på axeln och sade: »hör nu, min snälla gosse, kan du inte säga mig, hvarför Alins skickade återbud till er i dag?»

GRÅTANDE VENUS.

I.

Det var fram i Juli och alla skandinaver hade lemnat Roma för länge sedan. Uppe i »föreningen» vid Via Condotti satt Rosalia och sof hela dagarna i sällskap med föreningens katt; det var mycket sällan någon, som ringde på tamburdörren nu, och tidningarna samlade sig på hög utan att någon läste dem.

Endast bildhuggar Björk kom, af gammal, inbiten vana, dit upp i bland och lade sig på soffan med en tidning i handen. Men atmosfären var så tryckande därinne, flugorna surrade så tungt att det vanligen ej dröjde lång stund innan äfven han sof, med bladet öfver ansigtet.

»Jag tycker, att signor Birco», det var den form italienarne, hvilkas tunga är så motsträfvig mot det barbariska bruket att låta ett ord sluta med konsonant, gåfvo åt hans namn, »jag tycker verkligen, att nu skulle signor Birco resa bort lite, och få lite annan luft. Ni ser alldeles inte rask ut», sade den välvilliga Rosalia, som nu varit städerska på skandinaviska föreningen i hela tio år och därför blifvit som en gammal vän och förtrogen med stamgästerna, sär-

skildt då med signor Birco, som var den äldste romaren af alla skandinaverna.

Också på trattorian därnere vid Ripettan begynte hans gamla vänner Cesare och dennes hustru Maria, som nu haft mathållningen där i sju år, att sjunga samma visa.

»Signor Birco ser riktigt dålig ut. Ni skulle fara bort lite nu, när det ändå är för varmt för att arbeta.»

Björk ville inte svara dem, som sanningen var, att han inga penningar hade att resa på, ty då visste han, att den beskedliga Maria skulle få den där bekymrade minen igen, att hon skulle hviska något med Cesare och att denne skulle komma och fråga, om han inte kunde stå till tjänst med ett litet handlån. Och det ville han för intet pris, ty han visste nog, hur smått de hade det själfva, just emedan flera af deras dagliga kunder voro sådana fattiga satar som han själf, som måste lefva på krita långa tider hos dem.

Men de hade nog rätt i, att han var dålig och behöfde komma bort. Det hade varit ett ansträngande år, detta sista, och bekymmersamt äfven, ty medan han med hela sin själ och med händerna också för resten var fullt upptagen af sitt stora verk, kunde han omöjligt skaffa sig några biförtjänster för att lefva af under tiden. Och när han sedan verkligen segrade vid konkurrensen och hans skiss blef den utvalda, som monumentet skulle utföras efter, då hade han

visserligen fått en summa penningar på en gång, men dels gick denna åt till gamla skulder, åsamkade under hela det år han varit så godt som uteslutande upptagen af denna skiss, dels måste de sättas åt sidan för att lefva af sedan under arbetets utförande.

Ja, strunt i dessa småaktiga bekymmer i alla fall. Visst var maten sämre än vanligt därnere vid Ripettan nu under sommarhettan, visst voro gatorna stinkande, Monte Pincio dammigt och torrt och kampagnan gul och förbränd — och visst skulle det smakat att få komma bort litet, få annan luft i lungorna och annan mat på bordet — men om det också, materielt taget, var litet knappare för honom nu än det eljest hade varit på sednare tider, så hade han ju å andra sidan i år upplefvat den största glädje han någonsin haft som konstnär, han hade nått det mål, han alltid sträfvat efter allt sedan sina ynglingaår.

Redan som skolpojke, när han först begynte att med pennknifven forma hufvuden i krita, hade han gjort lycka med ett Bellmanshufvud. Medan han gick på akademin var han den förnämste Bellmanssångaren där och han brukade redan då säga, att hans högsta ärelystnad som bildhuggare var, att en gång få modellera en Bellmansstaty för en offentlig plats i hufvudstaden. Och nu, vid ett par och fyrti års ålder, och sedan han haft studio i Roma i femton år, hade han verkligen fått detta af så många eftersträfvade förtroendeuppdrag och många års drömmar

och försöksskisser hade fått sin fastslagna form i det verk, som nu stod färdigt i hans studio.

Färdigt — ja, det vill säga i alla andras ögon var det färdigt, till och med för länge sedan. Men i hans återstod alltid något att göra.

En så samvetsgrann konstnär som Ville Björk fanns öfver hufvud icke. Något stort, vägbrytande snille var han ingalunda, men hans djupa kärlek och pietet för sin konst, hans omsorgsfulla studium af detaljen och hans envisa, outtröttliga arbetsamhet hade ändå gifvit honom en utvald plats bland sitt lands konstnärer. I Italien var han däremot mycket litet känd, det var mest skandinaverna, som besökte hans studio och gjorde beställningar hos honom.

Han följde aldrig några moderiktningar, var ej mycket mottaglig för nya intryck, utan gick sin egen från början för sig utstakade väg konsekvent och troget. Han brydde sig ej om att de nya skolorna stundom behandlade honom som gammalmodig, aldrig hade han gjort ett ögonblicks eftergift åt modet, antiken och Thorwaldsen var och förblef hans ideal och därför stannade han också i Roma under det den stora strömmen af de unga drog sig till Paris.

Han var ej mycket produktiv, emedan han höll på med ett arbete tre gånger så länge som alla andra, men han hade dock under årens lopp skapat en hel rad små konstverk, som aldrig väckt något större uppseende vid sitt första framträdande, men

af hvilka han emellertid haft den glädjen att få hugga dem i marmor, ett par till och med flera gånger. Men det hade dock endast varit till enskilda personer och konstsamlingar, som han hittills fått sälja — utom en gång till nationalmuseum i Stockholm en diskuskastare, som mer var en efterbildning af antiken än ett fullt originelt verk. Det uppdrag han nu fått, fyllde honom med en djup glädje och stolthet, som han aldrig känt förr, men på samma gång med en nästan ängslande ansvarskänsla. När han betänkte, att alla kommande slägten i hufvudstaden skulle från sina första barnaår lära känna sitt lands störste sångares personlighet genom hans verk, blef hans alltid ömtåliga konstnärssamvete ytterligare tyngdt af en känsla af historiskt ansvar, och han erfor en verklig vånda vid tanken på, att han skulle bli tvungen att utlemna detta sitt lifs hufvudverk på en bestämd dag, antingen han då vore fullt nöjd med det eller ej. Medvetandet om att det var ytterst få, kanske ingen, som var så sträng som han själf, och att hans verk kunde bestå inför landets främste konstkritici, förmådde ej i minsta mån lugna hans samvete med afseende på de brister, han själf ännu såg däri.

Ville Björk var en enstöring, som just icke hade många vänner. De andra funno honom okamratlig och svår att umgås med, det vill säga icke om det gällde att verkligen hjälpa någon, han var gärna en rådgifvare och ett stöd för yngre kamrater, och man kunde aldrig säga om honom att han varit afundsjuk

på andras framgångar. Men själf tog han aldrig emot några råd och släppte öfverhufvud taget aldrig in någon på sin studio, medan han arbetade. Han var svartsjuk om sina verk, som en älskare, han tålde ej, att man såg dem i ett ofullkomnadt skick.

Därför var han också den mest otympligt tafatta, ohöfliga värd, när han nödgades mottaga besök. Men äfven i det fallet var han olik sina kamrater, att han mindre förargade sig öfver dessa resande med klen börs, som springa omkring på alla atelierer, emedan det är på modet, men som aldrig ens drömt om att köpa ett konstverk, än öfver mecenaterna, som komma med afsigt att köpa och som därför pläga blifva ytterst väl emottagna öfverallt. Han var naturligtvis också glad att få sälja och behöfde det så väl som någon, men det generade honom i hög grad att stå där bredvid och liksom förevisa sitt arbete och nödgas lyssna till de andras bedömande däraf. Han både älskade det för mycket för att ej lida ofantligt af en oförstående kritik och kände allt för starkt och smärtsamt dess brister för att kunna ha någon glädje af, om de andra ej uppfattade dessa. Och så detta att behöfva visa sig älskvärd mot spekulanten, att stå där bland dessa verk, som voro kött af hans kött och ben af hans ben och själ af hans själ och liksom bjuda ut dem som en annan handelsvara — å, det var honom alltid ett vedervärdigt schavotterande.

Endast mot sina arbetare var han alltid vänlig

och tillgänglig. Han hade den egenheten att ha marmorhuggarne inne hos sig på samma studio, där han själf arbetade. Hans ömhet och konstnärliga ansvarskänsla inför sina verk tillät honom icke att såsom andra lemna bort dem åt marmorhuggarne att på dessas ansvar fullföras. Han måste själf öfvervaka äfven det mekaniska arbetet, och själf kunde han också mången gång lägga hand därvid. Ja, när det icke ville gå riktigt med det nya arbete han för tillfället höll på att forma i lera, kunde han ofta gripa mäjseln och ställa sig att hugga under timtal, tills denna rent kroppsliga ansträngning återskänkt honom sinneslugn. Det var hans sätt att öfvervinna kriserna i sitt konstnärskap i stället för att som de andra gå ut och flanera eller drifva omkring på vinkällrarna. Han var i själfva verket lika skicklig i denna mekaniska sida af sitt yrke som handtverkarne själfva. Hans breda hand och muskulösa arm var en arbetares, och han satte en ära och stolthet i att vara handtverkare på samma gång som konstnär.

Men nu var han trött, både fysiskt och andligt. Han kände sig vara kommen till den punkt, då kritiken endast blir ett ofruktbart själfplågande. Och i sitt hjärta instämde han med sina vänner, Rosalia uppe i föreningen och Cesare med hustru vid Ripettan, att han behöfde komma bort på en tid.

Likvisst icke långt bort. Ty han kände, att han då icke skulle ha någon ro. Ett ofullbordadt verk höll honom alltid liksom i fjättrar, han var som be-

satt af det, och han kunde ej aflägsna sig därifrån utan att känna en oresonlig fruktan att han på något sätt skulle mista det, en längtan efter det, som efter ett lefvande väsende, hvars lif berodde af honom.

Mer än ett par veckor kunde han i alla händelser ej vara borta, så mycket mer som han — han tänkte derpå med ångestsvett — ju måste lemna af arbetet till bronsgjuteriet senast i september.

Medan han gick där och funderade på, hvart han skulle taga vägen och utan att i själfva verket ha någon utsigt till att kunna resa alls, fick han bref från sin halfsyster, den hjärtans beskedliga Lina, som alltid varit nästan som en mamma på samma gång som syster för honom. Hon, som i många år hade önskat att en gång få komma och se hur han hade det i Rom, hade verkligen fullföljt denna plan sista vintern och hade då tillbragt tre månader där med honom. Detta hade också i sin mån bidragit till att sista tiden blifvit så dyr för honom, ty han ville naturligtvis aldrig låtsa om för Lina, att han hade det så knappt, utan bjöd till att vara artig värd så godt han kunde. Inte kunde han alltid gå med henne på den där tarfliga restaurationen vid Ripettan, utan han måste naturligtvis föra henne omkring äfven till de dyrare — och så var det droska, teaterbiljetter och utfärder, naturligtvis. Lina var visst så ängslig för att komma honom på några utgifter, så hon sökte alltid sticka sig fram och betala, när hon bara kunde komma åt — men det kunde han ju inte tillåta.

Men på våren hade hon begifvit sig ned till Napoli med ett par andra svenska damer. Nu hade hon legat länge på Capri och Sorento och hade oupphörligt sökt locka brodern att komma efter dit. Kanske begynte hon misstänka något om den innersta orsaken till hans vägran — emellertill skref hon nu plötsligt, att det begynte bli för varmt därnere, att hon beslutat sig för att draga norrut, att hon skulle infinna sig i Roma i morgon afton, och att hon ämnade försöka öfvertala sin bror att följa sig till Schweiz samt bad på ett mycket grannlaga sätt och under många krumbugter att få bjuda honom på resan.

Han mötte henne vid stationen på kvällen och de gingo till en liten trattoria vid Fontana di Trevi för att dricka ett glas vin och prata en stund innan de gingo upp i sina kvafva rum. Här kunde man åtminstone sitta utanför på gatan.

»Nå, kära Ville, du gör mig väl nu den glädjen att följa mig på en liten tripp till Schweiz. Vet du, du ser verkligen riktigt dålig ut — jag kan omöjligt resa min väg och lemna dig här.»

»Till Schweiz är alldeles omöjligt, mor lilla», han hade alltid kallat henne så, sedan han var barn, trots det att han hade sin egen mor också, »tror du jag törs fara så långt från min Bellman. Men — ja, nu ska du vara riktigt uppriktig. Se mig in i ansigtet med dina ärliga, kära, talgögon och ljug inte:

har du för din egen del en mycket stor längtan just efter Schweiz?»

»Nej, för all del, jag reser hvart du vill.»

»Ja, om det verkligen är så, att det gör dig detsamma, så skulle jag vilja föreslå dig att vi i stället helt enkelt göra en liten utflykt på några veckor i Sabinerbergen. Där finnas ställen så romantiska som någonsin lilla mors flickfantasi kan begära — och för mig vore det just lagom, inte längre bort än att jag genast kunde återvända hit, om oron komme öfver mig.»

»Ofantligt gärna — det skulle verkligen också varit stor skada om jag rest hem utan att ha sett Sabinerbergen på nära håll — efter att i flera månader ha gått och beundrat dem härifrån.»

»Har du lust att fara till Cipriano?» frågade han med ett litet skälmaktigt leende.

»Hvad är det?»

»Jag har aldrig kommit att fara dit, men det är en plats, som är mycket eftersökt af dem, som jaga efter det högromantiska. Det är ett gammalt röfvarnäste, där folket är banditer än i dag och det lär ha det mest pittoreska läge på själfva toppen af ett berg, med stupet omedelbart under sig.»

»Men — är det inte farligt — Kan främlingar våga sig dit?»

»Åja — där fins nämligen ett litet värdshus, som har mycket godt namn om sig — ett patriarkaliskt hus, som skötes endast af egaren själf och

hans familj. Där lär man kunna vistas trygg — man ska bara låta bli att gå ut efter solnedgången.»

»Hu — det är ju riktigt ruskigt.»

»Ja — vill du kanske inte?»

»Jo — det är så pikant ändå.»

»Kunde jag inte tro det», skrattade han. »När man lefvat hela sitt lif i en svensk småstad, så är den instängda romantiken starkare i ens hjärta än till och med fruktan för röfvare.»

II.

Ett par dagar därefter sutto de båda syskonen en morgon på den gamla antedeluvianskt utseende diligensen, som, dragen af fyra hästar, skramlade i väg öfver den förbrända kampagnan. Det var ännu en smula morgonfriskhet i luften och de hade solen bakom suffletten. De sutto nämligen på den höga, breda kuskbocken, där det fans två platser bredvid kusken, och där det var både luftigare och mer utsigt än inne i vagnen. Kusken, en präktig, romersk typ med regelbundna, käcka drag, fet, sinnlig och grym, alla flickors förtjusning och plåga, med stora ringar och kråsnål, hårdt spända benkläder kring runda, ypperligt modellerade ben, en liten pipsnugga i munnen och kastande glada, fräcka blickar omkring sig, i det han klatschade med piskan med en herskaremin, som hade hela den vida kampagnan där framför dem varit hans eget rike, upplyste genast att Cipriano var hans hemtrakt och att ett vackrare ställe fans icke i hela romerska provinsen.

»Men där fins ju så många röfvare», inföll Lina naivt, med sin stapplande parlöritalienska.

»Kan du då inte se, att han själf skulle vara en af de värsta, om han tordes», tillrättavisade brodern.

Kusken Bassano svarade med ett klingande skratt.

»Inte behöfver *ni* vara rädd, signora!» sade han med en blick på gamla Linas fromma, vissna småstadsutseende, som skulle varit en omisskänlig förolämpning, om Lina haft en gnista af personlig fåfänga. Men brodern, som var mer ömtålig om sin systers värdighet än hon själf, hviskade till henne: »akta dig för att göra dumma frågor, annars sätter du mig i en kinkig belägenhet. Jag kan naturligtvis inte sitta tyst bredvid och tåla, att han är fräck mot dig.»

»Nå men, Ville — du måtte väl bara aldrig tänka på att reta den där karlen.»

»Femton år i Roma räcker till att utveckla så pass mycken ridderlighet till och med hos en svensk småstadsbo, ska jag säga dig, att man inte låter någon man vara näsvis mot en dam i ens sällskap. Därför är det egentligen alltid litet obehagligt här i Italien för en herre att vara ute i damsällskap. Ja, du är nu inte så precis i din första ungdom, så att med dig har ingenting förefallit. Men eljest må du tro, att jag många gånger suttit som på nålar, när jag varit ute på restauranter eller teatrar med någon liten landsmaninna, som jag skulle visa Roma, ty de äro alltid så naiva, att de tro, att det går an kasta blickar omkring sig, och då är det naturligtvis någon herre, som känner sig uppmanad att vara närgången — och då gäller det att ge sig i väg tvärt, eljest

har man ingen annan hederlig utväg än en duell — ja, hvad svenskorna många gånger förargat mig med sin dumhet i den vägen.»

Blotta ordet duell hade en så romantisk klang i Linas svenska småstadsöra, att hon genast ifrigt uppmanade brodern att berätta, om han verkligen varit med om sådant.

»Nej, jag har krånglat mig undan hittills», sade han, »jag visste ju, att det för mig, som inte kan föra vapen, skulle vara det samma som låta skjuta ned mig som en hund — och dessutom — hade jag någonsin varit riktigt kär i en flicka, skulle jag nog inte tvekat ändå — men det har aldrig kommit på min lott.»

»Är det möjligt — har du verkligen aldrig varit kär? Och lefvat i Italien så länge bland sådana förtjusande kvinnor.»

»Ja, ser du, förtjusande kvinnor ä i alla fall ingenting för mig. Jag får allt nöja mig med en enklare sort — sådana, som man inte blir kär i. Och dem har jag för resten också ledsnat på för länge sedan. Nu för tiden lefver jag som munk och ser inte åt en kvinna annat än när jag behöfver en modell. Och äfven det har inte förekommit på flera år, ty jag har ju inte modellerat annat än män och barn. Jag finner också männen långt mera plastiskt sköna än kvinnorna.»

»Det var då besynnerligt — det har jag aldrig hört någon säga förr.»

»Och tror du inte att antiken hade samma uppfattning. Kvinnan är ju endast skön som ungmö — du har aldrig sett en medelålders kvinnas kropp modellerad, icke häller en halfutvuxen — för att icke då tala om en gammal. Af männen åter har du hela skalan — från den lille amorinen, till den unge Apollo, den medelålders gladiatorn eller faunen, ända till den gamle Nilen — alla lika sköna. Nej, kära mor lilla, det hjälps inte, kvinnan är en underordnad varelse, som endast är skön ett enda ögonblick i sitt lif — det ögonblick, då hon är fullt utvecklad men ännu inte mognad.»

»Jag är riktigt ledsen öfver att höra dig uttala sådana idéer», sade Lina. »Då blir väl aldrig min högsta önskan uppfylld, kan jag tro.»

»Och hvilken är din högsta önskan? Att få en man, som blir förälskad i dig. Å, det kan du nog få ändå, ty skönheten är inte allt.»

»Tyst med dig! Nej, hvad jag hade hoppats och drömt om, det var, att du skulle förälska dig i någon vacker italienska och föra henne med hem som din hustru, när du kommer till monumentets aftäckning. Jag tycker att festen blir bara half, om du kommer som gammal ungkarl. Men tänk så pikant om du förde med dig en svartögd skönhet med stora, smältande gasellögon — jag tycker för mamma och pappa och hela vår stad hvad det skulle vara intressant.»

»Du är oförbränneligt romantisk du, mor lilla.

Du borde väl tvärtom önska mig till hustru en hederlig, trohjärtad, enkel svensk småstadsflicka — det är i alla fall hvad som skulle passa mig bäst, ty du vet, så konstnär jag än är, är jag ändå därbredvid en riktigt hederlig, solid god svensk kälkborgare. Och vet du, uppriktigt sagdt, så mycken sympati jag än har för italienare, men en italienska till hustru skulle jag då sannerligen inte önska mig.»

»Hvarför inte.»

»Som jag säger dig — för att jag är kälkborgare — och det ligger djupt i kälkborgareblodet att alltid söka sina likar. 'Gid jeg mödte en eneste lille skrubtudse!' sa Andersens groda, då hon var ensam ute i den stora världen. — Ja, ser du, skulle jag gifta mig, ville jag framför allt ha den sidan i mitt väsende tillfredsställd, som fordrar trygghet, hvila i ett förhållande. Jag vill ha en enkel, huslig hustru, som stoppar mina strumpor och sitter vid den husliga härden — är det inte så termen lyder? — som inte tror sig begripa konst och pratar dumheter om sådant, utan som uppfostrar mina barn och ger dem i arf ett godt, sundt, ärligt kälkborgarblod mycket hällre än några konstnärsanlag. Ty, ser du, de goda, hederliga kälkborgarne ä i alla fall samhällets grundpelare — de ä vårt dagliga bröd under det konstnärerna bara ä sötsakerna. Ja, min hustru ska vara godt, tarfligt, hemmabakadt rågbröd — inte tårta och konfekt, som jag tycker att alla italienskorna ä mer eller mindre. Och dessutom, gifter jag mig, så vill

jag flytta hem och bli svensk igen och få svenska barn — och hur tycker du att en italienska skulle passa hos oss.»

Under detta småprat hade de redan kommit långt bort från den eviga stadens murar. Endast en enda, uppstående punkt aftecknade sig ännu mot horisonten — det var S:t Pietro-kupolen, den modärna tidens Babelstorn, som samlade omkring sig all världens folk och under hvars spira böjde sig en så stor del af den kristna mänskligheten. Men rundt omkring dem talade den vida ödemarken, genomkorsad af monumenter af antik prakt, om en annan äldre herskarmakt, för hvilken också en stor del af den civiliserade världen böjde sig, men som dock, då den led mot sitt fall, försummade fädernas odlingsarbete, så att dessa sumpiga träskmarker fingo uppstå, som ännu förgifta omgifningarna.

Ännu såg man dessa bleka, utmagrade, febersjuka ansigten sticka fram här och där ur de usla hyddorna midt ibland lemningarna af världens härligaste monument, ännu ströfvade de halfvilda hjordarna af bufflar och svarta svin fram i stora flockar, följda af sin primitive herde, som med sin obarkade fårhudsbeklädnad såg ut som en luden urmänniska, och som man lätt kunde tänka sig ha utgjort förebilden till antikens satyrer. Och de ståtliga bönderna, som kommo ridande i sina vida kappor samt med den långa bössan öfver axeln, den mörka slokhatten och den solbrända hyn hade en så romantisk prägel, äf-

ven de, att Lina satt med hjärtat i halsgropen för en och hvar af dessa, som de mötte, emedan det skulle förefallit henne helt naturligt, om de stannat och tillropat dem ett *halt!* samt riktat sin långa bössa emot dem.

Och när de nu kommit till en hållstation samt veko af från stora landsvägen in på en biväg, som förde upp bland bergen, var det alldeles i stämningen, när tvänne fullt beväpnade, beridna karabinierer slöto sig till vagnen, och kusken förklarade, att de skulle följa med, emedan den här vägen icke var fullt säker, just i förra veckan hade posten blifvit rånad här.

Lina nästan skrek af förskräckelse och nöje.

»Just här! Den stora poststölden, som det stod i tidningarna om i förra veckan?»

»Ja visst — postiljonen och två af de resande blef skjutna. Det var sex männer med långa bössor, som lågo i bakhåll.»

Bassano berättade det med en nästan triumferande min.

»Och har brottslingarna blifvit gripna?»

»Nej — inte de rätta. Men de har satt in en hel del på falsk angifvelse — också flera från Cipriano.»

»Och om de nu skulle komma och öfverfalla oss — ha vi också post med oss?»

»Ja bevars — det är mycket pengar här», sade han och smälde på väskan, som hängde öfver hans axel.

»Och hvad ska ni ta er till, om vi bli anfallna?»

»Å, nu har vi ju karabinierna — nu försöker de inte.»

»Men sex karlar mot två — det kunde väl lyckas ändå?»

»Det kunde det nog», sade Bassano, och Lina inbillade sig, att han fick en olycksbådande glimtning i blicken.

»Det kan man kalla för vänligt af ödet», skämtade Ville. »När man har ett så genomromantiskt hjärta som lilla mor, så kan man väl inte önska sig något bättre än att få resa öfver kampagnan med hjärtat i halsgropen af fruktan för röfvare. Tänk, hvad du skulle vara glad, om du finge upplefva ett öfverfall.»

Hettan var i tilltagande, solen tittade nu rätt in i suftletten och Linas hufvud begynte dingla af och an med små ryck då och då, när medvetandet vaknade till. Brodern lade det slutligen leende mot sin axel och där blef det lugnt liggande. Inom kort sof äfven han, och snart föll Bassanos' pipsnugga ur munnen och hans käcka hufvud, som förut så vaket hade späjat rundt omkring kampagnan, blef hängande mot bröstet. Inne i vagnen hade det hittills varit ett lifligt och känslofullt samtal mellan en långrockad prest och en matrona med stora, slipade koraller på den bara, plastiskt formade halsen — hon hade talat om världens ondska och om sin unga dotter, som inte ville gifta sig med den man, modern valt

åt henne, och presten hade gifvit goda råd att inte vara släpphändt mot en sådan upprorsanda, samt bedt henne skicka flickan till sig i bikten, så skulle han nog väcka hennes samvete — men nu tystnade äfven de och sutto och sofvo midt emot hvarandra. Till och med hästarna tycktes sofva; de släpade sig fram med sänkta hufvuden, bedöfvade, halft medvetslösa af hettan.

Midt på dagen höllo de vid en osteria för att hvila ett par af de varmaste timmarna. Efter att ha ätit en frukost af mackaroni, ost och frukt samt druckit ett par bägare vin visades Lina och Ville in i ett rum med igenstängda fönster och luckor, där det kändes källarkallt i jämförelse med hettan ute. De kunde nätt och jämt skymta konturerna af en ofantlig säng, som skulle rymt en hel familj, men då Lina ville öppna luckorna för att undersöka sängen, innan hon vågade lägga sig på den, afstyrkte brodern detta på det lifligaste.

»Ju mindre man ser, ju bättre», sade han. »Jag försäkrar dig att romantiken på sådana här ställen inte tål vid dagsljuset.»

Lina var så trött, att hon ej orkade disputera, och hon hade knappt sjunkit ner på bäddens ena hörn, förrän hon sof. I motsatta ändan sof brodern.

Vid tretiden kom man och väckte dem, och nu bar det af igen med friska hästar, Bassano vaken och kryare än någonsin, hvisslande och klatschande med omotståndlig triumfatorsmin samt nickande öfverläg-

set åt ett par flickor, som stodo och sågo efter honom. Vid hvarje haltstation hade han för öfrigt haft några kvinliga beundrare omkring sig och behandlat dem alla med samma nedlåtande välvilja, som tycktes säga: jag kan få en af er för hvarje finger, om jag vill. Nu var han så glad att närma sig sitt kära Cipriano, som om han varit borta på en lång resa.

»Spärra nu upp ögonen!» sade han till Lina. »Hvart ni reser i världen får ni aldrig se något vackrare än här.»

Landskapet fick i själfva verket nu en allt mer och mer pittoresk karaktär, allt efter som de kommo djupare in bland bergen. Öfverallt på bergstopparna lågo riktiga röfvarborgar uppklättrade, men landsvägen var kantad med kastanjer, oliver och fikonträd, och på fälten växte det ypperliga romanska vinet, som hängde i guirlander från träd till träd, hvilket gaf ett intryck som om hela nejden vore prydd till en ofantlig midsommarfest.

Vid femtiden fingo de syn på en bergsspets, som syntes otillgängligare än alla de andra och på hvilken hängde en samling hus ytterst på branten som ett örnnäste. Bassano pekade därpå med den långa piskan och utropade glad: »Ecco Cipriano!»

Också hästarna tycktes ha ropat detsamma till hvarandra, ty de höjde hufvudena och ökade farten, fastän vägen nu begynte bära uppför i zigzag-slingringar, kant i kant med ett bråddjup, som för hvarje svängning blef allt mer svindlande.

»Här var ett öfverfall för ett par år sedan», berättade Bassano, som alltjämt talade om dessa öfverfall i en ton, som om de varit hjältedater.

»Hur var det?» frågade Lina och spejade ängsligt omkring sig, om ej en bösspipa skulle sticka fram någonstans mellan de frodiga snår, som här omgåfvo vägen.

»Det var en engelsman, som egde en fabrik här i trakten. En afton kom han resande ensam med en inspektor och man visste, att han hade mycket pengar med sig, ty han skulle betala aflöningar till allt folket. Just här kom de öfver honom och plundrade honom och sedan störtade de både honom och inspektoren och vagn och häst och allt ner för bråddjupet här, för att myndigheterna skulle tro att det var en olyckshändelse.»

»Hu då!» utbrast Lina och drog sig instinktivt tillbaka i vagnen, så långt som möjligt från den sidan, där branten var.

»Nå, hur blef de uppdagade sedan», frågade Ville.

»Jo, de bar sig dumt åt, förstås — de lät stora sedlar komma i rörelse för tvärt och det väckte misstankar. Men en sådan sak skulle ovilkorligen kunna lyckas med lite klokhet.»

»Jaså, du tänker kanske försöka en annan gång, din bof», sade Ville på svenska.

»Var det också folk från Cipriano?» frågade den uppskrämda Lina.

Bassano nickade med en stolt min.

»Men, Ville, det är ju alldeles vanvettigt att vi beger oss till ett sådant röfvarnäste», utbrast Lina.

»Du ville ju upplefva något romantiskt», skrattade han.

Vagnen stannade vid själfva ingången till byn. Här kunde inga åkdon färdas, ty gatorna bestodo endast af trappor, icke ett enda hus låg på samma nivå som det andra, och de voro allesamman så förfallna, så fästningslika med sina mörka murar och små fönstergluggar, kvinnorna och barnen, som sutto eller lekte på trappstegen, sågo så vilda, sturska och och hotfulla ut, att Lina på deras i pockande ton tillropade: »un soldo, signora!» formligen strödde ut slantar i en känsla af att detta icke var en allmosa utan en skatt som denna befolkning fordrade af främlingen, och som de ej skulle tveka att utkräfva med våld, om den vägrades dem.

Casa Benigno skulle, efter anvisning, ligga högt ofvanför byn, hvarför de måste klättra uppför den långa, krokiga hufvudgatan, där byns hela befolkning tycktes samlad och där de kände sig granskade och vägda af hvarje öga. En gammal, barfota kvinna i trasor, men med en så ståtlig hållning och en så morsk uppsyn, att Lina knappt vågade tala till henne, bar hela deras packning på sitt hufvud. De kommo utanför byn på en gångstig, som mellan stenar och grus steg alltjämt uppåt.

»Är det så långt bort, Casa Benigno?» frågade

Ville, som begynt misstänka, att det var meningen föra dem mot obekanta och ej allt för lockande öden. Det led mot solnedgången och det var just ej en tilltalande tanke att befinna sig ute i denna vilda ödslighet, när mörkret föll på.

»Ja, visst är det långt», svarade kvinnan argt.

Det började skymma starkt, solen var redan för längesedan dold bakom bergen, som glödde i purpur och guld och violett mot aftonhimlen.

Vägen gick under kastanjer och akasior, hvilkas stora hvita blomklasar hängde så långt ned, att man med lätthet kunde gripa dem med handen och hvilkas söta berusande doft uppfylde atmosfären. En frisk kyla drog igenom luften, välgörande och stärkande efter dagens solbadd. Och öfver allt, vid vägens slingringar, öppnade sig hänförande utsigter öfver dalar och höjder med så fantastiska konturer, ett sådant spel af färger och lufttoner, så vildt romantiskt och på samma gång så fängslande och rikt, att det påminde om Claude Lorrains eller Salvator Rosas fantastiska drömlandskap. Det gamla örnnästet syntes redan långt under dem, och så här bakifrån sedt var det rent af häpnadsväckande, hur det kunde hänga kvar på klippspetsen; det såg ut att vara på väg att rasa ned och försvinna i bråddjupet.

»Men kommer vi då aldrig till Casa Benigno?» frågade Ville och försökte antaga en sträng och imponerande min, i det han fixerade sina små, harmlösa blå ögon på den resliga, förnämt nedblickande

kvinnan med ett uttryck, som skulle föreställa varnande.

»Vi kommer dit, när vi har gått den väg, som leder dit», svarade hon med samma orubbliga, föraktfulla likgiltighet.

Solen hade nu gått ned, i öster var horisonten redan utan all belysning och rodnaden i vester bleknade hastigt. Under akasiorna var det alldeles mörkt.

Då sågo de ett ljus skymta mellan träden. Kvinnan gjorde en hastig svängning, sprang upp öfver ett par ojämna stenar, öppnade en port i en mur och gick före dem in i en trädgård, som var uppfyld af rosendoft. De gingo upp för en lång, sandad gång och stodo slutligen framför ett litet hus, som såg ungefär lika fästningsaktigt, förfallet och otillgängligt ut som husen ner i byn, men som hade en terrass ut öfver bråddjupet, från hvilken utsigten åt vester i den döende solreflexen visade sig ännu praktfullare än från någon punkt de hittills sett.

Från terrassen stodo dörrarna öppna till en sal, där det brann ljus i en taklampa och där två resande damer sutto vid ett dukadt bord och drucko af guldskimrande Cipriano-vin. De passades upp af två vackra, blonda flickor och dessa sprungo nu på ett tillrop af kvinnan de nykomna till mötes.

III.

Det var en synnerligen angenäm känsla, efter dagens ansträngningar och själsspänningar samt efter det ruskiga intrycket af Cipriano själft, att slå sig ned i denna hemtrefliga matsal, dricka sig otörstig på det guldgula vinet och serveras af dessa båda intagande flickor, husets döttrar.

Det var, som man redan förut hade berättat Ville, ett äkta patriarkaliskt hus, som sköttes helt och hållet af familjen själf, utan tjänare. De båda döttrarna passade upp inomhus, modern förestod köket, fadern vårdade trädgården samt uträttade ärenden till byn. Lina och Ville fingo strax reda på allt detta genom de båda tyska damerna, hvilka anländt hit dagen förut och hvilka voro alldeles betagna i Casa Benigno, och särskildt i de blonda flickorna.

Huset hade åtta gästrum, men det var nu den döda årstiden, främlingsströmmen var längesedan borta från Italien och nu kunde man egentligen endast vänta besök af några romarfamiljer, som kommo hit ibland på ett par dar, när hettan i staden blef dem allt för outhärdlig. Men vårar och höstar brukade här vara fullt med främlingar jämt. Tyskorna hade blifvit lifligt rekommenderade detta ställe af flera

bland sina bekanta, men hade ej kunnat komma i våras, som de ämnat, emedan en af dem legat sjuk. Nu prisade de sin lycka, att de dock hållit i sig och ej lemnat Italien utan att ha fått se det.

»Och hvilken angenäm känsla, när man rest länge i Italien», sade de, »att komma till ett ställe, där man fullkomligt kan lita på husets folk, icke ens behöfver låsa undan sina saker och räkna de näsdukar, man lägger bort, utan tvärt om kan lemna allting öppet. Jag kan ej säga, hvad vi njutit af att i dag få packa upp våra koffertar ända från grunden och breda ut alla våra tillhörigheter som om vi vore hemma hos oss.»

Men Lina, som var förberedd på alla möjliga märkvärdiga äfventyr, kände sig nästan besviken af denna prosaiska säkerhet.

»Det är visst bra», sade hon, »att man inte behöfver vara rädd för sina näsdukar här. Men inte vill jag påstå, att jag tänker sofva med öppna dörrar för det, ty för sitt lif är man kanske inte så säker.»

»Nej, det ligger allt fasligt ensligt», medgåfvo tyskorna.

»Ja, och familjen Benigno lär ju vara den enda hederliga i hela orten. Därför är man nog säker för fara inifrån — men utifrån, det är en annan sak. Är ni aldrig rädda här?» frågade hon flickorna.

»Åh, visst inte, signora mia», sade den äldsta med en så ansträngd tillförsigt att det lät som enkom

afsedt för att lugna de resande. »Pappa sofver alltid med laddad bössa, så att här kan ni vara lugna som i er moders sköte. Och dessutom är det så få af karlarne här, som har rätt att bära bössa.»

»Skön tröst», sade Ville skrattande till damerna. »Ni vet väl att det endast är de, som ä misstänkta som röfvare, som inte får tillåtelse att bära bössan. Den är annars mycket nödvändig för dem, eftersom de alla ä jägare.»

Till yttermera lugnande tillade den yngre systern: »Du vet nog, att de allra flesta bär bössa ändå, fast de inte har lof. Ciprianeserna är ett dåligt folk, det är då säkert», fortfor hon. »Men inte är det farligt, när här är främlingar i huset. Men ibland, när vi ä alldeles ensamma här, och till och med pappa kan vara borta — ja, då kan man inte tordas sluta ögonen på hela natten.»

Den äldre systern gjorde miner till den yngre, att hon skulle tiga med sådant prat och denna rodnade härvid och tycktes ursäkta sig.

Ville Björk satt och såg på den vackra flickan, medan hon talade, och tog liksom mått af hennes proportioner. Det var en blondin, fast icke i den nordiska genren. Hyn var icke genomskinligt klar med röda rosor som hos den nordiska blondinen, utan sammetslik och liksom mättad af solglöd, ögonen voro blå men icke som förgätmigej utan som violer, håret var icke gult som kornet utan matt gråaktigt som sand samt öfverflödande rikt. Den äldsta

hade det upplagdt öfver hela hufvudet i bubblor samt mycket djup lugg i pannan, hvilket förstörde något af det ljusa och öppna intryck, som plägar utmärka den nordiska blondinen — men den yngsta hade bara en lång fläta neråt ryggen, hennes figur hade något af den nordiska, smärta flickaktigheten, under det de violblå ögonen syntes på en gång nygiriga och svärmiskt ömma. Lina och tyskorna kommo öfverens om, att hon var den mest förtjusande flicka, de någonsin sett, men Björk förklarade på tillfrågan, att han bedömde henne uteslutande ur bildhuggarsynpunkt och han var ej säker på, om ej axlarna voro lite för smala och lifvet något för långt — eljest hade hon något af en ung najad i sina former och sitt uttryck.

»Jag skulle gärna vilja se henne», tillade han, eftertänksamt.

»Se henne — du har ju henne där midt för dina ögon».

»Tror du, att en bildhuggare kallar det för att se. Det är ju bara hennes kläder, jag ser — korsett, turnyr, kjolar. Hon skulle vara klädd bara i sitt uppupplösta hår. Som hon nu är, i den där otäcka halfmoderna drägten, har hon många fel — men det är inte omöjligt, att hon är bra i naturligt tillstånd.»

Gästerna gingo nu ut på terrassen. Natten var härlig, såsom endast söderns sommarnatt kan vara det — ångande varm, uppfylld af vällukter, samt med

stjärnhimlen så hög och så gnistrande, att blicken nästan icke kan bära dess glans.

Sedan flickorna dukat af därinne, kommo äfven de ut och höllo gästerna sällskap. Den äldsta, Costanza, behagade icke Ville riktigt. Hon gjorde les honneurs för huset på ett något öfverdrifvet sätt, hon gjorde just det, som han aldrig kunde på sin studio: framhöll varans förtjänster för köparen.

»Ni har kommit till ett enkelt hus, o signore!» sade hon. »Någon lyx ska ni inte finna här. Men hvad beträffar renlighet, snygghet oeh ordning hoppas jag ni ska vara nöjda. Vi ä inte alls från den här trakten — vi ä milanesare — och ni ska inte i hela romerska provinsen finna en sådan husmor, som min mor.»

Lina kände sig så imponerad af detta tal, att hon inom sig förnekade sina egna ögons vittnesbörd. Hon hade verkligen, då hon nyss förut varit inne i det rum, som blifvit henne anvisadt, och enligt sin vana bredt upp sängen för att undersöka lakanen, tyckt att dessa voro af en tvifvelaktig renhet — men hon sade sig nu, att de säkerligen blott voro illa manglade, hvilket ofta hände på dessa enkla landthärbergen.

Men nu skar en gäll, skarp röst genom mörkret och ropade: »Carmela».

»Si, mamma», svarade den yngsta flickan och sprang blixtsnabbt bort åt kökssidan af huset till.

Dämpade, men häftiga röster hördes, strax därefter något, som lät som en örfil och en snyftning.

Hvad var detta? Alla de främmande lyssnade spändt.

Costanza blef röd i ansigtet och sprang skyndsamt åt samma håll. Rösterna tystnade, snart blef det alldeles stilla, endast hviskningar hördes. Kort därefter skymtade ljus i Linas rum.

»Här kommer du kanske ändå någon roman på spåren», sade Ville. »Man misshandlar den där lilla vackra flickan — du måste ta reda på hvarför, det är naturligtvis något kärleksäfventyr. Det skulle verkligen göra mig ondt att tänka, det hon skulle råka fast för en Ciprianeser. Tänk dig t. ex. den där Bassano — en sådan kunde hon nog vara i stånd att förälska sig i — men då tror jag nästan jag skulle hålla med modern om, att en örfil i rättan tid vore bättre.»

Men då Lina kom in i sitt rum, tyckte hon det såg ut som om lakanen hade blifvit ombytta.

IV.

Följande dag, då de båda tyskorna kommo till frukosten, voro de uppfyllda af förtjusning öfver en upptäckt som de gjort på morgonen. Medan Lina och Ville ännu sofvo, trötta efter gårdagens resa, hade Costanza fört dem till ett ställe, som utgjorde Ciprianos förnämsta dragningskraft och en vallfartsort för alla främlingar som kommo dit. Det var en fullkomligt vild, jungfrulig ekskog, som kallades La Serpentina och hvars yppighet och frodighet tyskorna förklarade vara det mest urskogsaktiga de någonsin sett. Lina blef genast full af ifver för att komma dit, och syskonen beslöto att begifva sig dit mot aftonen, då den starkaste hettan lagt sig. Men hur skulle de finna vägen?

Carmela kastade härvid en egendomligt bönfallande blick på Costanza i det hon med halfhög röst frågade: »Kan inte jag få —?»

Men Costanza afbröt henne med en sträng min och ett, äfven med dämpad röst uttaladt: »det vet du väl inte kan komma i fråga».

Men Carmela fortfor att bönfalla. »När du varit där på morgonen! Hvarför skulle inte också jag —»

Costanza sökte tysta henne, generad för att de

främmande skulle lägga märke till denna underhandling.

»Hvarför kan hon inte få följa med oss?» frågade Lina, som ville hjelpa den unga flickan.

»Om ni vill ha mig med», sade denna och rodnade, »så — vill ni inte säga till mamma, att ni önskar det. Då skulle jag nog få.»

»Jo, gärna», sade Lina, som i sin innerliga välvilja aldrig hade den minsta fruktan för att blanda sig i andras angelägenheter. »Kom med mig, så gå vi strax till er mor!»

»Nej det är bättre, om ni vill gå ensam. — Jag måste ju duka af bordet», tillade hon, förklarande. Men det var tydligt, att hon rent af var rädd att gå till modern.

Den modiga Lina styrde emellertid genast sina steg åt kökssidan till och påträffade där på terrassen utanför en äldre kvinna, som satt på trappan och spann på slända och hvars blonda hår och regelbundna, hårda drag påfallande erinrade om den äldsta dottern. Hon framförde sitt ärende, modern kastade en något förundrad och misstänksam blick på henne, men gaf sitt samtycke.

Vid fyratiden begåfvo de sig alltså i väg, och när de väl kommit ut ur inhägnaden omkring trädgården samt vikit af på den stora vägen, som zigzag slingrade sig uppåt, brast Carmela plötsligt ut i stormande glädtighet. Hon klättrade upp på de mest svårtillgängliga ställen för att plocka blommor, bröt

sig genom törnehäckar och sårade sina fingrar, kastade sig ned vid bäckar och badade ansigte och händer samt pladdrade hela tiden det mest barnsliga, muntra nonsens, som lät lika meningslöst och lifslustigt som fogelkvitter.

»Det är så sällan jag får komma ut», sade hon. »Och jag kan verkligen inte begripa, att jag fick komma med er. Jag brukar aldrig få det — mamma måtte fattat särskildt förtroende till signoran.»

Ville, som hela tiden betraktade henne och följde alla hennes påhitt med samma välbehag som man ser en stenbock klättra eller en hundvalp leka, frågade välvilligt: »Hvarför får ni då så sällan komma ut?»

»För att pappa och mamma ä så stränga mot mig, de tycker att jag har så många fel och de tror, att det blir bättre genom att neka mig allting. Men det gör det inte, jag får bara mer lust för allt, hvad som är förbjudet.»

De voro nu vid ingången till skogen, men Lina, som dunkelt hade föreställt sig denna urskog såsom en park med väl sandade gångar, tvekade något då det gällde att sätta foten i alnshögt gräs.

»Hvarför heter den La Serpentina?» frågade hon. »Fins det då så många ormar här?»

»Ja visst», sade Carmela och hennes ögon lyste. »Här fins allt möjligt: ormar och ödlor och skorpioner och rådjur och stengetter och stora, stora foglar. Och ibland drifver herdegossen de svarta svinen och bufflarne in här, och då rifver de och sliter i de unga

träden, så att det knakar och ryker grenar rundtomkring, och svinen bökar upp jorden, så att man kan tro, att det är en stor begrafningsplats. Och så doftar det där inne så starkt af ginst, timjan och myrten och andra vilda blommor, så att man blir som yr i hufvudet. Och så många bär växer där — o, hvad jag älskar denna skog! Näst det att gå till byn, så är det det bästa, jag vet att få gå hit.»

Hon sprang före dem in i det djupa gräset och Lina iakttog ängsligt att sätta sin fot så vidt möjligt i hennes spår för att undvika att trampa på ormar. Men knappt hade den tysta skogen väckts af deras steg och röster förrän det med ens blef ett prasslande och fladdrande som af flyende. Några glänsande ödlor kilade upp öfver ett stenrös och försvunno i skrefvorna; ett par förskrämda råddjursögon tittade fram bakom ett tätt snår, en stor, tung fogel flaxade upp alldeles i närheten af dem och lyfte vingarna öfver deras hufvuden. Här kommo de till ett stenkors, framför hvilket den unga flickan gjorde korstecknet.

»Ligger någon begrafven här?» frågade Ville.

»Ja — en resande, som blifvit mördad här för några år sedan. De fann hans lik långt efter, när det redan var nästan förruttnadt och så gräfde de ned det här.»

Lina tryckte sig ängsligt intill brodern. Skogens dunkel omslöt dem nu fullständigt, en ljuflig svalka uppfyllde luften, de väldiga, månghundraåriga ekarnas

kronor bildade ett fullständigt hvalf öfver deras hufvuden, och därunder frodades gräset med en yppighet, som endast var möjlig under detta täta hägn mot solens allt förbrännande strålar.

»Här kommer man ovilkorligt att tänka på Dantes selva oscura», sade Ville. Och han deklamerade omotståndligt: »Questa selva selvaggia ed aspra e forte, Che nel pensier rinnuova la paura. — Har ni läst Dante, signorina?»

»Jag? o! Det är det värsta, jag vet, att läsa.»

»Och ni tycker ännu mer om att gå till byn än att gå i skogen?» upptog han åter det afbrutna samtalet.

»Ja visst. För där träffar jag så många att prata med.»

»Gossar?» frågade Ville leende.

»Nej, visst inte, dem vill jag inte byta ord med, de ä så otäcka allesamman, vilda och elaka. Nej, men flickorna är det roligt att prata med, i synnerhet när deras käraste varit i Roma och kommit hem med något nytt smycke eller halsduk till dem. Det är så roligt att få se något.»

De hade lagt sig ned i det höga gräset, sedan Lina låtit öfvertyga sig om, att ormarna och skorpionerna ej hade för vana att springa på folk, som ej gjorde dem något ondt. Äfven Carmela upphörde så småningom att prata. Hon låg med armarna under nacken och stirrade upp i det täta löfhvalfvet. Ville stal sig till att se på henne ibland. Nedsjunken som hon låg i det djupa gräset samt med håret till hälf-

ten upplöst omkring sig, den smidiga kroppen kastad något på sned, så att den bildade en mjuk oregelbunden linie, var hon så plastiskt vacker, att Ville begynte fantisera något om en kvinnostaty, som han fått lust att modellera, och som skulle föreställa Morgonen.

När de gingo hem igen, mot solnedgången, begynte åter Carmelas pratsamhet, som nu nästan förargade Ville. Hon var så söt, när hon teg, men när hon talade röjde hon för mycket hvilken liten fogelnatur, hon var, utan tankar, utan stämning.

»Jag ville så gärna gå till byn i kväll», sade hon. »Det är en flicka af mina vänner, som ska gifta sig, och hon får en så vacker utstyrsel. Jag har bedt mamma många gånger att få gå och se på den, men hon säger alltid nej. Om ni ville vara riktigt snälla, så lät ni mig gå och sade sedan till mamma, att ni skickat mig något ärende till byn.»

»Nej, min älskvärda lilla signorina, det kan vi verkligen inte inlåta oss på», sade Ville skrattande. »Er mamma skulle med rätta tycka, att det vore alldeles oförlåtligt af oss att släppa af er ensam så här på aftonen, då ni kommit ut under vårt beskydd.»

Carmela tycktes genast ge vika.

»Ja, det är sant», sade hon. »Men jag ville så gärna — jag har också något att visa — något, som jag fått af en resande —»

»Herre?» frågade Ville.

»Nej, dam.».

Hon gick med hängande hufvud en stund. Men

när de kommo till korsvägen, som tog af till byn, såg hon plötsligt upp, hennes ögon fingo det mest bedjande, omotståndligt inställsamma uttryck, hon tryckte sig smekande intill Lina och hviskade: »ni vill nog hjälpa mig — ni är så god», och med ett par språng var hon redan ett godt stycke nere på den mot byn brant sluttande vägen.

»Hvad ska vi nu ta oss till», utbrast Lina förskräckt.

»Ja, inte tänker jag springa efter henne», sade Ville förargad och vek af uppåt Casa Benigno till. En sådan olydig, illa uppfostrad flickunge. Får hon sig nu en örfil, när hon kommer hem igen, så må det bli hennes sak.»

Men han motsatte sig dock icke, då Lina ville smyga sig in på en omväg, så att ej modern skulle märka, att de kommo ensamma.

Vid aftonbordet frågade emellertid Costanza efter henne, och den beskedliga Lina, som aldrig förr hade ljugit i hela sitt lif, framstammade rodnande, att hon bedt henne gå in till byn för att köpa skoband åt henne, hon hade slitit sönder sina mellan snåren i La Serpentina.

Costanza såg misstänksam ut, men yttrade ingenting och strax derefter kom Carmela, så andtruten och så röd, att det var tydligt, att hon sprungit hela vägen.

»Hvar har du varit?» frågade hennes syster, strängt.

Carmela kastade en frågande blick på Ville och Lina, som hade hon i deras ansigten sökt upplysning

om, hvad hon borde säga, men Ville smålog blott litet hånfullt och Lina såg ned i sin tallrik.

»Signoran bad mig uträtta något.»

»Hvad då?»

»Jag skulle bära ett angeläget bref på posten.»

De tyska damerna brusto ut i skratt, men Lina kände sig som en brottsling.

Efter maten märkte de hur Carmela dröjde så länge som möjligt med afdukningen och andra sysslor för att slippa gå ned till modern. Hon gick och strök sig som en strykrädd hund intill systern och hade hviskande samtal med henne i vråarna. Hon ville tydligen förmå henne att ej förråda sig.

Men slutligen kunde hon ej längre hitta på någon förevändning för att dröja uppe, utan följde efter systern med hängande hufvud och en så rädd min, att Villes medlidande väcktes, och han kunde ej besluta sig att gå i säng förr än han öfvertygat sig om att man ej misshandlade flickan. Han gick därför ut för att röka en aftoncigarr på en liten loggia, som låg just ofvanför kökstrappan. Men knappt hade han stått där några minuter, förr än han hörde häftiga röster och förskrämda skrik och strax därefter kom Carmela flyende ut ifrån köket, störtade upp för trappan och förbi honom, utan att se honom i mörkret, samt in i öfre våningen. Han följde efter för att se hvart hon skulle taga vägen och fann att hon, utan att knacka på, störtade in i Linas rum. Som hon lemnade dörren öppen bakom sig, följde han fort-

farande efter och såg nu en tragikomisk syn: Lina i nattmössa, hvit underkjol och kamkofta, som satt på sängkanten för att draga af sig sina skor, en sådan bild af fredlig gammal-jungfru-prosa, som man bara kunde tänka sig, och vid hennes fötter, omfattande hennes knän, den vackra flickan med upplöst hår och strömmande tårar, bönfallande henne att beskydda sig.

V.

Lina, en gång inkastad på osanningarnas väg, utvecklade en förvånande fyndighet och samvetslöshet. Hon tog af nattmössan och satte omsorgsfullt upp håret samt klädde riktigt på sig igen — ty en så ordentlig gammal jungfru egde naturligtvis icke ens ett sådant plagg som en nattrock, — samt gick beslutsamt ned i köket för att säga signoran, att hon var så förskräckligt mörkrädd, att hon hade hört en del besynnerliga ljud och att hon ej skulle få en blund i sina ögon om ej Carmela tillätes att ligga på soffan inne hos henne.

Detta blef sedan en vana. Carmela sof hvarje natt hos Lina och satte nästan aldrig sin fot i köket, och hon visade sin erkänsla genom att egna Lina en smeksam, inställsam dyrkan, som formligen eröfrade dennas moderliga hjärta. Hon kunde slänga sig på golfvet vid hennes fötter med en sådan hängifvenhet, smyga hufvudet in i hennes kjolar som en liten hundvalp, kyssa och stryka hennes händer, krama henne om lifvet så hårdt, att den gamla jungfrun, som egentligen aldrig i hela sitt lif blifvit smekt, moderlös som hon varit allt ifrån sina spädaste år, och med hela sin djupa längtan efter ömhet instängd

och dold under den torra ytan af en ful gammal flicka, som ingen just brytt sig om — nu blef alldeles som yr i hufvudet af detta unga väsendes tillslutning och samlade kring hennes ljusa hufvud alla strålarna från sitt varma hjärta till en stor flammande kärlekslåga.

Ja, Ville påstod att det kunde ej kallas för något mindre än kärlek. Då han var tillsammans med systern fick han aldrig höra talas om något annat än Carmela, alla hennes barnsliga små förtroenden upprepades med den djupaste pietet, och Linas hänförda ifver gick så långt, att hon var nog oblyg att beskrifva för brodern, hur förtjusande vacker hon var, då hon sof. Endast då han, af bildhuggarintresse, ville veta några detaljer om hur hon var växt, fick han ett afvisande svar, ty hur stor Linas beundran än var för den unga flickan, drog hon dock aldrig täcket af henne, lika litet i fysiskt som i andligt afseende. Därför fick Ville häller icke veta andra af hennes förtroenden än dem, som rörde mera likgiltiga saker, men hennes djupare hjärtehemligheter, hennes fantasier om, hur den man skulle vara beskaffad, som hon skulle älska, de voro djupt bevarade i Linas grannlaga gammal-jungfru-hjärta, oaktadt hon på dem byggde de djärfvaste luftslott.

Ty den man, som Carmela skulle älska, han fick först och främst icke vara från Cipriano; ciprianeserna voro allesamman elaka och slogo sina hustrur, och Carmela var så rädd, så rädd för allt, hvad som stötte

på hårdhet. För det andra borde han vara en »signore» och helst en utländing. Och så skulle han icke vara just allt för ung, ty en äldre man, som fick en ung hustru, var alltid mera god mot henne och skämde bort henne. Och Carmela längtade så mycket efter att bli lite bortskämd. Och så skulle han lefva i en stor stad och låta henne gå i bodarna ibland och se på vackra saker, ty hon tyckte så mycket om vackra saker. Och fick hon en sådan man, så skulle hon bli den allra snällaste hustru, som kunde tänkas, hon skulle läsa i hans ögon, hvad han önskade, aldrig skulle hon bli häftig och ställa till scener, som andra hustrur brukade. Och — hvad? — ljuga! — nej, det skulle hon visst aldrig, aldrig göra då, det var bara nu, för att föräldrarna voro så hårda mot henne och hon var så rädd.

Ville hade flera gånger uppmanat Lina att söka taga reda på, hvarför hon var så hårdt behandlad och hvari hennes förbrytelser egentligen bestodo, och det hade denna också försökt. Hon försäkrade brodern, att det ej var något annat än lite slarf med städningen ibland och sådana obetydligheter, men att föräldrarna alltid hade varit så där orättvist hårda mot yngsta flickan, utan att denna själf visste hvarför.

Efter en vecka reste de båda tyskorna och de gåfvo då Ville sin adress med anmodan att han skulle skrifva och meddela dem, i fall han finge reda på något närmare om orsaken till den söta flickans misshandling.

Då nu de båda syskonen Björk blefvo de enda gästerna i huset — några främlingar kommo icke vidare, hettan var nu så stark, att ingen människa tänkte på några resor eller utflykter — blef samlifvet mellan dem och de två systrarna Benigno så förtroligt som hade de utgjort en enda familj. Lina kunde naturligtvis ej finna sig vid att låta passa upp sig af sin skyddsling, hon som i hela sitt lif varit van att hjälpa sig själf, hvarför Carmelas göromål snart inskränktes till att bädda sin egen säng, samt att hjälpa systern med att städa matsalen och duka bordet samt diska porslin och glas. Costanza hade Villes rum på sitt ansvar, och det var också hon, som bar upp maten ifrån köket, där Carmela ängsligt undvek att sätta sin fot. Uppassningen vid bordet sköttes äfven på ett helt patriarkaliskt sätt. Costanza bar in faten, som sedan fingo cirkulera mellan gäster och värdinnor, hvilka åto tillsammans.

»Å, hvilket förtjusande lif vi nu ha!» utbrast ofta Carmela. »Aldrig har jag haft så roligt i all min dar. Jag törs inte tänka på att det ska ta slut en gång — det blir allt för förfärligt. Att tänka sig att begynna på det gamla sättet igen! Jag ber hvar dag till la madonna immaculata att hon ska hitta på någon utväg för att frälsa mig från det.»

Men många dagar varade ej denna lugna idyll. En dag vid frukosten kl. 12, då Costanza gått ned i köket för att hämta några fat och de andra redan sutto till bords, hördes häftiga och vreda utrop där-

nerifrån. Carmela lyssnade ängsligt som ett ungt villebråd, som hör jägarns närmande och skiftade färg. När Costanza kom tillbaka såg hon upphetsad ut och sade i skarp ton till systern: »Mamma vill tala med dig — genast.»

Carmela for upp från stolen som träffad af en pisksnärt. Hon kastade på Lina en så rörande hjälplös blick, som så ångestfullt bad om beskydd, att denna genast reste sig och sade: »jag kommer med dig».

De funno fadern och modern i köket, båda med ytterst uppretadt utseende. Lina hade aldrig förr anat hur obarmhertigt grym denne far med sitt vackra patriarkutseende kunde vara, förr än hon nu mötte uttrycket i detta ansigte och bäfvade samman inför det, som hade det gällt henne själf. Carmela skälfde i hela kroppen och var dödsblek.

Men då föräldrarna sågo, att hon ej kom ensam, beherskade de sig, och modern hittade på ett göromål åt henne såsom förevändning för att hon skickat efter henne; hon skulle hjälpa henne med att arbeta en deg, som förbereddes till middagen. Lina kunde ej finna någon ursäkt för att stanna därnere längre utan återvände upp. Och då allt fortfarande förblef lugnt och tyst, öfvertygade hon sig om att intet var på färde och gick in i sitt rum för att taga den vanliga middagsluren.

Vid denna tid på dagen brukade i själfva verket hela huset gå till sängs. Man klädde af sig till bara linnet, stängde väl alla luckor och sof under ett par

timmar sin djupaste sömn på hela dygnet. Icke ens om natten var allt så dödt och tyst som under dessa timmar. Det var alls icke ovanligt att om natten höra sång och skrål från vägarna af ungdom, som då voro ute och njöto af svalkan, och det kunde hända när som hälst att någon af husets innevånare steg upp midt i natten och gick ut på terrassen för att andas in de friska fläktar, som då drogo fram mellan bergen. Men vid denna timme var allt så dödstyst som i sagans förtrollade slott. Hvem skulle väl ha vågat trotsa solljuset på de vid denna tid hvitglödgade vägarna, hvem i huset, som ej vore absolut tvungen därtill, skulle kunnat motstå den tyngande sömnkänsla, som middagshettans olidliga kvalm förde med sig.

Alltså, inom kort sof Lina sin vanliga, djupa middagssömn efter att ha kastat en sista, beklagande tanke på sin älskling för att hon skulle behöfva stå och arbeta vid denna timme.

Icke ett knäpp hördes i hela huset. Costanza hade gjort en sista sväng genom öfre våningen och öfvertygat sig om, att de båda gästerna gått in till sig för att sofva, hvarefter hon gick ned i köket till de andra och stängde dörren med lås bakom sig.

Men den som icke kunde sofva, det var Ville. Han befann sig i en underligt nervös sinnesstämning, Carmelas bedjande ångestfulla ögon, då hon gick ut, förföljde honom, och som han ej hade mycket förtroende till sin systers psykologiska blick, hade hennes

försäkringar om att ingenting alls var på färde ej lugnat honom. Hans sinnen voro skärpta till det yttersta, i middagstimmens stillhet förstärktes alla ljud, och han hade tydligt uppfattat den lilla knäppningen på låset, då Costanza stängde köksdörren inifrån. Hvarför gjorde hon det — det brukade hon ju aldrig.

Men det var nu så tyst en lång stund, att han till slut föll i ett slags halfslummer, dock ej djupare än att sinnena fortfarande voro vakna; och plötsligt for han upp med stark hjärtklappning, som då man blir skrämd af en dröm. Hade han icke hört något som lät som ett kväfdt skrik; eller var det blott en uppjagad inbillning?

Det blef tyst igen. Han ansträngde sig till det yttersta, utan att höra något. Men en föreställning hade nu fått en sådan makt med honom, att han ej mer kunde bli den fri: man begagnade sig af denna timme, då alla plägade sofva, till att misshandla flickan, och för att kväfva hennes skrik hade man lagt henne en kafle i munnen.

Denna tanke var så ohygglig, att det ej vidare kunde bli tal om att sofva. Så godt klä sig genast och gå ut och lyssna.

Han smög som en tjuf ut på loggian ofvanför köket. Ja, där pågick något därnere, han visste ej hvad, ty alla ljud voro så dämpade, men det var som om ett vändande af smärta och ett skälfvande af vrede gått igenom huset. I detta ögonblick slängdes köksdörren vidöppen, fadern visade sig med an-

sigtet vanställdt af vrede och släpade Carmela vid de långa flätorna. Med en spark kastade han henne utför de två trappstegen, midt ut i solen och mumlade mellan de sammanbitna tänderna: ligg där, din skalliga hynda, dina föräldrars skam och vanära.

Ville visste ej hur han kommit ned för trappan, men i samma ögonblick stod han i dörren, midt framför fadern, spökligt blek och med tänderna klapprande mot hvarandra i ett så fruktansvärdt raseri, att han aldrig i sitt lif känt något liknande, och att han sedan efteråt alltid mindes det så som man erinrar sig ett våldsamt och smärtsamt sjukdomsanfall. Hans stämma var kväfd i strupen och han kunde blott hväsa fram: »Banditer! Bofvar! Jag ska anmäla er hos myndigheterna och ni ska komma på tukthus, hela sällskapet.»

Emellertid hade Carmela rest sig upp, vacklande; då hon såg sin beskyddare satte hon händerna för ansigtet och störtade därifrån, flyende nerför trädgårdsgången som om hon varit från sina sinnen. Ville hade ett intryck af att hon sprang på detta sätt för att störta sig utför någon klippa eller i en fors och, utan att betänka sig, sprang han efter henne. Utkommen ur trädgårdens halfskugga sprang hon besinningslöst landsvägen fram midt i det glödande solgasset, barhufvad, allt jämt med händerna kring pannan och det långa, tilltrasslade, blonda håret fladdrande och piskande ryggen och höfterna. Och Ville, gamla, stadiga Ville Björk, hvars första och

sista visdomsregel i Södern alltid varit att aldrig gå ut i middagssolen, och som tillskref sitt stränga vidhållande af denna regel att han undgått alla klimatfebrar, Ville Björk, som med sin begynnande gubbmage fann det vara af yttersta vigt för sig att hvila på maten, han sprang nu som en galning, strax på frukosten och midt i middagshettan samt till på köpet med sitt begynnande månsken blottadt, denna fruktansvärda hvitglödgade väg framåt, andlös, bedöfvad, hvarje stund färdig att tumla omkull som en drucken — men han sprang ändå, sprang efter det ljusa fladdrande håret där framför honom.

Hon hade kommit till utkanten af *La Serpentina*, och här vek hon blixtsnabbt in i den djupa skuggan under ekarna. Ville, med händerna öfver den kala hjässan — det hade han gjort af självbevarelseinstinkt, ty han visste ej af det själf — störtade efter och då han såg henne nerslängd som halfdöd på det frodiga gräset kastade han sig ner bredvid henne, och de blefvo båda liggande så en stund, flämtande, halft medvetslösa af denna fruktansvärda upphetsning.

Carmela återkom först till besinning. Hon satte sig upp, strök det förvirrade håret ur sina ögon och såg på sin ledsagare, som låg där pustande och torkande sig i pannan med näsduken. En tanke föll henne in, hon sprang upp och gick till en källa i närheten samt kom tillbaka med sin näsduk drypande våt och förde nu denna till hans läppar och panna. Detta gjorde honom godt och han reste sig nu äfven.

»Ni har hållit på att ta lifvet af oss båda två», var hans första, halft förtrytsamma ord.

»Hvarför följde ni då efter mig?» frågade hon med ursäktande, bönfallande stämma.

»Jag trodde, att ni ämnade göra er själf något illa.»

»Det skulle jag också ha gjort», sade hon genast med sin inställsamma naturs drift att alltid göra hvad man väntade af henne. »Om jag inte hade känt, att ni var bakom mig, så skulle jag ha störtat mig utför branten. Åh, madonna mia, hvarför låter du mig inte dö!» utbrast hon med en snyftning och kastade sig ned i gräset på nytt, gnidande sina ögon med håret.

Han lade smekande sin hand på hennes nedböjda nacke. Då for hon upp igen, kröp fram till honom, omfattade hans knän och ropade: »hjälp mig! skydda mig, ni som är så god. Tag mig bort härifrån!»

Han satte sig ned bredvid henne och tog hennes händer. Han ville tala lugnande och förståndiga ord vid henne, fråga hvarför hon blef så hårdt behandlad, söka att tillsammans med henne hitta på någon utväg. Men hon ville ej höra på honom, hon kastade sig till hans bröst, smög in i hans famn så där smeksamt mjukt som en liten kattunge och bad lidelsefullt: »lemna mig inte! Tag mig bort härifrån! Ni är den enda riktigt goda man, jag någonsin sett. Låt mig få följa er och vara hos er alltid!»

Han blef alldeles hufvudyr af detta hennes när-

mande. Denna varma, ännu häftigt pulserande unga kropp, som på detta sätt smög intill hans, kom honom att tappa all besinning. Han omslöt henne med sina armar och kysste henne lidelsefullt.

VI.

Då Lina vid tretiden ännu låg i sin djupaste sömn, knackade det på hennes dörr. Hon gned sina ögon och gäspade.

»Ja, Ville lilla», sade hon. »Jag kommer. Är klockan så mycket, du?»

»Kan jag inte få komma in. Jag har något vigtigt att säga dig.»

»Men jag får ju lof att klä mig först.»

»Å nej, det dröjer ju alltid en evighet. Ligg du stilla i sängen och låt mig komma in — det måtte väl ingenting göra.»

Nåja, nattmössan och nattröjan voro som alltid oklanderligt hvita; hon tog emot brodern sittande i sängen.

»Hvad är det, söta Ville! Det är väl inte något spektakel med Carmela.»

»Det är något om mig själf, jag har att meddela dig», sade Ville, som begynte gå upp och ned i det lilla rummet med händerna i byxfickorna och skrufvande lite på nacken, som om stärkkragen tryckte honom. »Du har hållit på och tjagglat med mig oupphörligt om, att jag borde gifta mig. Men jag har, rent ut sagdt, tyckt att jag redan var lite för gammal. Har

aldrig någon flicka förälskat sig i mig i min ungdom, tänkte jag, så är det väl inte sannolikt, att någon skulle göra det numera. Och, uppriktigt sagdt, så mycket idealist är jag, att jag inte ville gifta mig med en flicka, som kanske skulle ta mig bara för att bli fru — utan kunde ingen bli kär i mig, så fick det vara. Men» — han stannade och harskade sig lite — »nu är det så, att — ja, det är verkligen otroligt» — han skrattade förläget — »kan du tänka dig något så narraktigt — hon påstår, att hon är kär i mig, du!» bröt han ut och stannade framför sängen.

»Carmela — å, det visste jag!» ropade Lina, så utom sig af förtjusning, att hon sprang upp ur sängen, insvept i lakanet från midjan till fötterna.

»Det är ju en alldeles ofattlig lycka, du!» Han kramade systern duktigt intill sig, och klappade henne på ryggen nervöst och upprördt, nästan som om han varit färdig att brista i gråt.

»Gå din väg och låt mig klä mig!» ropade Lina. »Hur i all världen har allt detta gått till — nu, den här stunden, jag sofvit.»

Aldrig hade Lina klädt sig så fort förr. Om tio minuter stod hon ute i salen, där hon fann Ville och Carmela sittande i soffan med armarna om hvarandra som ett förlofvadt par.

Carmela sprang upp och omfamnade henne.

»Kan ni tro det, älskade Lina. Jag får bli hans hustru», jublade hon.

Föräldrarna gåfvo med häpnad och belåtenhet sitt samtycke. Ville gick och småhvisslade och gnolade visstumpar samt skrattade för sig själf. Detta var ju som den mest fantastiska roman, han, Ville Björk med begynnande gubbmage och månsken, han, den genuine svenske källkborgaren, älskad, verkligen älskad af denna intagande, sjuttonåriga flicka, som var vacker som hans skönhetslängtan själf, öm och hängifven som han aldrig kunde drömt sig att någon kvinna skulle bli mot honom.

Men var det verkligen sant, älskade hon honom, var det möjligt, att hon älskade honom? Eller — denna tanke kom fram litet emellan och med svidande smärta — ville hon bara ha en man, emedan hon var olycklig i hemmet, och hade hon valt honom, emedan han skulle föra henne långt bort härifrån? Men hans önskan att härvidlag bedraga sig själf understöddes så starkt af hennes naturliga smeksamhet, som kom henne att oupphörligt krypa intill honom, kyssa hans händer, hans hår, hoppa upp på hans knä och slingra sina armar omkring honom, så fort hon var ensam med honom, att hans fruktan hölls nere i latent tillstånd, och blott trängde sig fram till hans medvetande i korta, stickande glimtar.

Och emellertid växte hans egen kärlek till henne för hvarje dag med en nästan fruktansvärd häftighet. Detta, som han redan länge upphört att hoppas på,

men som en gång varit hans hjärtas hemligaste dröm, att se ett ungt, fagert väsende sluta sig till honom i innerlig hängifvenhet, det hade nu kommit öfver honom i elfte timmen så underbart plötsligt och rikt, att hela hans lif öppnade sig för honom i ny belysning. Han hade sedan många år lefvat sig in i den föreställningen, att konsten ensam betydde något för honom, och han hade sagt sig själf, att hans glädje och stolthet öfver Bellmansmonumentet var större än den lycka, som något kärleksförhållande kunde skänka. Och nu, hur trädde det icke i skuggan, hans hufvudverk på studion i Roma, så väl som alla hans andra arbeten, inför detta blonda hufvud, hur skulle han icke varit färdig att med egen hand slå det i stycken, alltsammans, för priset af denna lilla flickas smekningar. Ja, det var ett vanvett, som fått makt med honom, det var den fruktansvärda eftersommarsolen, som brände honom, han visste det nog och han kunde både ömka och skratta åt sig själf, men han blef icke förståndigare för det.

Och dock var det vissa smådrag i hennes karaktär, som stötte honom ibland. Hon var allt för ödmjuk och foglig, till den grad mån om att göra alla nöjda omkring sig, att hon genast var färdig att ljuga sig ifrån den minsta sak, som hon trodde kunde misshaga någon. Det gjorde honom ondt, ty ärlighet var för honom en kardinaldygd, men han sade sig att felet låg i hennes uppfostran, hon hade blifvit skrämd till att ljuga; när man var en sådan vek

liten ömhetsträngtande varelse och blef så brutalt behandlad var det icke underligt, men detta fel skulle säkert försvinna af sig själf, när hon blefve hans hustru.

Ett par dagar efter förlofningen sade han till henne att han ville skrifva till tyskorna för att meddela dem nyheten, då de hade intresserat sig så lifligt för henne. Han förvånades öfver den ifver, hvarmed Carmela förmådde honom att afstå härifrån.

»Gör inte det. De ska bara tycka att du får en allt för obetydlig liten hustru och kanske afråda dig», sade hon.

Han fann hennes invändning mycket barnslig, men gaf naturligtvis vika.

Emellertid, en vecka därefter och då underhandlingarna med fadern om tiden för bröllopet, bosättning o. s. v. redan voro påbegynta, bröllopet utsatt till hösten kort innan Björk skulle resa hem till Sverge med sitt monument, då han ville föra äfven sin unga fru med sig, kom ett bref till honom från Schweiz, som, då han öppnade det och läste underskriften, befans vara från en af tyskorna. Det var ett långt bref på fyra tätt skrifna sidor — hvad i all världen kunde hon ha att säga honom så utförligt? Han begynte att läsa det högt, i Linas närvaro. Men han afbröt sig tvärt, började stamma och ta tillbaka, och plötsligt blef han blek som ett lärft och rusade in till sig samt stängde dörren i lås.

»Nu har jag tyvärr kommit under fund med,

hvarför den blonda Carmela blef så illa behandlad», stod det. »Aldrig har jag blifvit så sviken i all min dar. Ni vet hur förtjust jag var i henne och gjorde upp alla möjliga romantiska förklaringar — att hon var ett bortbytt barn och därför icke var tåld i familjen — eller att hon hade någon förbjuden kärlekshistoria, eller något sådant — och kan ni föreställa er, hvad det var i stället — det mest prosaiska, mest lumpna man bara kan tänka sig. *Hon stjäl.* Ni kan nog förstå att jag ej skulle utkasta en sådan beskyllning, om jag ej vore fullkomligt säker på min sak. Ni vet hur vi sade till er, att vi hade en sådan känsla af trygghet där i huset, att vi läto allting ligga framme. Och när vi sedan packade, föll det oss inte ens in att se efter om något fattades, så säkra voro vi. Men, när vi så kommo hit till Schweiz, dit vi foro direkt utan att ha öppnat våra koffertar, så, kan ni tänka er, saknade vi alla möjliga prydnadssaker, broscher, halsband, skärpspännen, fina näsdukar och spetsar. Vi blefvo ytterst häpna, men det kunde inte falla oss in att misstänka dessa fina, söta flickor, utan vi trodde på någon mystisk järnvägsstöld, ehuru det var svårt att förklara, då koffertarna hade följt oss som passageraregods. Men så inträffar den egendomliga slumpen att en engelska, som också varit i Cipriano i sommar kort före oss, kommer till den pension, där vi bo. Vi samtala om våra resor, Casa Benigno kommer på tal, vi yttra vår förtjusning öfver de vackra blonda flickorna, och då utbrister en-

gelskan: 'men kan ni tänka er, att den lilla är oärlig'. — Omöjligt, utbrista vi. 'Ja, det må man väl säga — och ändå är det så. Det är obegripligt, ty huset har alltid haft ett godt anseende — de ha nu haft det i öfver tjugu år — men nu, när den här flickan vuxit upp och fått vara med om att sköta uppassningen, har det gång på gång händt, att resande blifvit bestulna, icke på pengar, men på toalettartiklar. Det är som en nemesis — tänk er att modern lär ha varit straffad för stöld i sin ungdom, men sedan har hon blifvit en riktigt bra och ärlig människa genom sitt giftermål — och nu dyka hennes anlag upp hos flickan.' — Och hon berättade nu, att hon själf hade mistat en utmärkt vacker chatelaine af silfver, ett gammalt smycke från sextonhundratalet. Ni kan tänka er min bestörtning, då jag på beskrifningen igenkände ett sådant smycke, som jag såg Carmela bära första dagen, och som hon sade sig ha fått i present af en engelska, som varit där. Engelskan lär sedan ha skrifvit till modern och klagat, och det var nog orsaken till det där uppträdet, vi voro vittne till.»

Björk var alldeles som utom sig, då han läst detta bref till slut. Han kunde ej vara stilla, ännu en gång begick han den oförsiktigheten att störta ut i solen. Detta hus brände honom under fötterna nu ännu värre än den hvita landsvägen, han var rädd för att träffa Lina, rädd att bli tilltalad af någon, men allra mest rädd för Carmela. Om han hade

fått veta hvad han ibland till hälften misstänkte, att hon hade haft något kärleksäfventyr, så skulle det icke varit så förkrossande för honom, som detta. Alla hans djupaste instinkter af hederlig borgare uppreste sig med afsky mot detta föraktfulla, låga, simpla! Han kunde ej se henne i ansigtet efter detta; en brännande skamkänsla uppfylde honom och det var som hade han själf blifvit på ett olidligt sätt vanärad. En flicka, som han älskat på detta sätt, som han varit färdig att bära på sina händer och tillbedja såsom ett ideal — hon skyldig till något sådant!

Hans beslut var fattadt; han skulle resa utan alla förklaringar, utan afsked. Ty att säga henne det — att komma och säga midt i ansigtet på den flicka, som man på detta sätt dyrkat och öfverhopat med de ömmaste namn, att hon är en tjuf — det var ju omöjligt.

Hade det icke varit för Linas skull, så skulle han icke vidare ha satt sin fot i huset, han skulle ha öfvergifvit sitt lilla bagage, gått till Cipriano strax och legat där öfver natten för att fara med postvagnen följande morgon. Men han kunde ju icke lemna henne ensam här, hon måste ju resa med honom, och han var alltså tvungen att återvända. Han funderade mycket på hvad han skulle säga henne för att förklara sin hastiga afresa; ty ej häller till henne kunde han uttala den vedervärdiga sanningen.

Då han återkom skyndade han skygg genom trädgården i den största ångest för att råka på Car-

mela. Han kom lyckligt in i sitt rum utan att ha blifvit upptäckt och knackade nu på hos systern samt bad henne i en torr och knapp ton, som ej var lik honom, att packa sin koffert strax, emedan de måste resa följande morgon.

»Hvarför det i all världen?» frågade Lina häpen.

»Jag kan inte förklara dig det nu — det är något, som fordrar min närvaro i Roma strax.»

»Och hur — hvarifrån har du fått underrättelse om det? Du fick ju intet annat bref med posten än det från tyskan.»

»Jag kan inte ge dig några förklaringar, säger jag ju. Vi måste resa, det är nog.»

»Och den stackars Carmela? Du kan väl inte tänka dig att lemna henne ensam här bland dessa förskräckliga människor, som misshandlar henne. Vi måste väl då åtminstone ta henne med oss?»

»Om du ville vara god låta bli att komma fram med några orimliga förslager!» snäste han, ur stånd att beherrska sig. »Jag anhåller att få sköta mina angelägenheter själf.»

»Gu bevars, Ville lille, jag ska visst inte —», framsnyftade Lina, djupt sårad öfver den ton, brodern för första gången tillät sig mot henne.

»Och jag vill be dig att inte ens nämna något för Carmela», fortfor denne. »Jag står inte ut med några afskedsscener. Jag vill inte att hon ska veta något förrän vi redan ä borta. Jag ska skrifva till henne sedan.»

Men nu gick det för långt till och med för Linas eftergifvenhet.

»Är det din mening att rent af ta lifvet af det stackars barnet?» frågade hon med darrande röst.

»Ja, kan du handla så hjärtlöst, så var så god. Men då stannar jag här och tar vård om flickan, och försöker man igen att misshandla henne, så rymmer jag med henne.»

Rymmer! Ett så vildt, romantiskt ord kom öfver gamla Linas läppar som den enklaste sak i världen.

Ville omfamnade sin syster på ett kort, abrupt sätt.

»Hederliga själ!» sade han. »Gör som du vill — låt mig bara resa i fred!»

Det var ännu icke frukostdags. Ville grubblade just öfver, hur han skulle bära sig åt för att undvika Carmela hela dagen, då slumpen lyckligtvis kom honom till hjälp.

Muntra röster afbröto plötsligt den vanliga stillheten utanför huset, och då han gick till fönstret såg han ett helt sällskap resande närma sig

Det var några romerska familjer, som slagit sig samman om en utfärd i Sabinerbergen och som kommit åkande i tvänne vagnar. De ämnade nu tillbringa dagen här och sedan återvända, på natten till Roma. Björk kände en af dem — en förmögen vinhandlare, som ibland brukade skicka honom viner i present, emedan han gifvit några goda råd till hans

unga son, som ville bli konstnär. Han slöt sig därför strax till sällskapet och tillbragte hela dagen med dem, och som båda flickorna fingo fullt upp att göra för att taga mot så många oväntade gäster, föll det af sig själft, att de båda förlofvade ej kunde sysselsätta sig med hvarandra.

Vid aftonmåltiden blefvo de resande länge sittande vid bordet. Carmela försökte hela tiden att tilldraga sig Björks blickar, kännande instinktivt att han var missnöjd med henne. Då hon serverade honom vidrörde hon afsigtligt hans arm; men, ehuru det lopp som en eldström igenom honom vid detta lätta vidrörande, vände han dock bort ögonen och låtsade ej märka något. För hennes smeksamma hundvalpsnatur, som for samman vid minsta aning om ett misshag hos sin herre, samt med hennes alltid oroliga samvete voro dessa små synliga tecken till Björks missnöje nog för att försätta henne i en sådan ångest, att hon skälfde i hela kroppen; hon fubblade med faten, släppte slutligen en hel bricka i golfvet och, gripande denna förevändning för att få ge vika för sin sinnesrörelse, brast hon härvid ut i gråt och måste gå ut ur rummet. Lina, som hela tiden suttit som på brännande kol, kunde nu ej uthärda längre. Hon gick efter henne ut för att trösta henne. Som deserten nu var insatt och ingen uppassning vidare behöfdes, försvann också Costanza.

»Jag kan undra, om det är den lilla?» yttrade vinhandlaren med en något spefull blick till sin

hustru, hvilken nickade jakande. »Ja, det lär allt vara hon. Den stora ska vara en bra flicka.»

Ville blef med ens alldeles mörkröd i ansigtet; han satt redan förut och vred sig oroligt på sin stol, allt sedan Carmelas missöde.

»Har inte er syster saknat något här — har ingenting kommit bort för henne?» frågade vinhandlaren Ville.

»Visst inte — hur kan ni tänka något sådant?»

Det var således allmänt kändt — hans skam — ty han kände det hela tiden som *sin* skam — ropades redan ut på taken.

Då de resande senare på kvällen erbjödo honom plats i en af sina vagnar för att återvända med dem till Roma på natten och sålunda undgå den soliga diligensresan, antog han detta anbud med stor ifver. Lina såg honom gå med de andra, men trodde, att han blott ämnade följa dem till vagnarna. Hon satt med Carmela till långt fram på natten och väntade på, att han skulle återkomma. Hon hade ej förmått dölja för denna, att hon verkligen trodde, att han var missnöjd med henne för något, och att han hade för afsigt att resa utan afsked på morgonen, och Carmela, utom sig af sinnerrörelse, ömsevis kastande sig snyftande till Linas hals, ömsevis knäfallande för madonnabilden under brinnande böner, var besluten att invänta hans återkomst för att falla till hans fötter och anropa hans förbarmande. Hon visste nog inom sig hvad brefvet från tyskan hade innehållit, fast

hon ej sade något till Lina därom. Men hennes sorg och förtviflan voro så uppriktiga, hennes snyftningar genljödo genom huset, och när hon slutligen öfvertygat sig om att han verkligen rest, ref hon sina kläder, slet i sitt långa hår, kastade sig på golfvet och anropade så bevekligt Lina och madonnan att hjälpa sig, att Linas hjärta var färdigt att sprängas af medkänsla och hon kände vakna inom sig en beslutsamhet och en handlingskraft, som vore hon en helt ny människa. Hennes bror skulle icke få taga på sitt samvete bördan af att ha gjort denna flicka olycklig, nej, det skulle icke ske, så sant hon hette Lina Björk och var en kvinna med lite hjärta i bröstet.

VII.

På Björks atelier i Roma hamrade marmorhuggarne och dam och flisor uppfylde luften. Bellmansmonumentet stod där i sitt hölje. Björk hade icke ens velat se på det sedan han kom tillbaka. Han var i stället sysselsatt med en helt liten skizz i lera, »Gråtande Venus» kallade han den. Det var en ung, nätt och jämt utvecklad flickgestalt med kanske något för smala axlar och lite lång i lifvet, men med en tjusande mjukhet i linierna, hvilken låg kastad lite på sned framstupa och gned sig i ögonen med det långa håret. Hela hennes ställning var så full af ungdomens stormande förtviflan inför en första sorg, att figuren tycktes lefva redan när dess första, otydliga konturer framträdde i leran. Marmorhuggarne beundrade den i hög grad — de tyckte, att Signor Birco visserligen alltid arbetade vackert och smakfullt, men här var det för första gången något, som man rent af kunde kalla snillrikt. Och vanligtvis brukade han icke få fram det han ville uttrycka annat än med stor möda och under långsamt sökande; formen brukade i början växa fram helt tveksamt under hans händer, medan den nu liksom sprungit ut af sig själf vid första vidrörandet af leran.

Också arbetade han som i feber; för första gången var han snäsig mot sina arbetare, han tålde ej, att de talade till honom. Och när det knackade på dörren utifrån for han upp som en ursinnig, hans få hårtestar stodo på kant, och han formligen skrek: »ingen släppes in».

Hans vänner, Cesare och Maria vid Ripettan, voro mycket bekymrade för honom. De trodde att han fått något slags hemlighetsfull smygfeber däruppe i Sabinerbergen. Han kom med släpande steg, beställde ingenting, men nickade frånvarande till hvad som hälst, som de föreslogo honom att äta, och när så maten kom fram, lemnade han den nästan orörd.

Äfven hans värdinna, den genomvälvilliga donna Barbara, som han bott hos allt sedan han kom till Roma för femton år sedan, iakttog med oro och sorg hans förändrade väsende. Han hade sitt rum ofvanpå hennes, och hon hade nu i så många år varit van vid att höra honom komma hem regelbundet senast mellan 12—1 på natten, strax gå i säng och sofva lugnt tills han följande morgon steg upp för att gå till sitt arbete, att hon nu fann det ytterst betänkligt, då hon märkte att han ibland ej kom hem förrän på morgonen eller också steg upp midt i natten och gick ut eller ock vandrade af och an i sitt rum hela natten. Och hur skyggt han undvek hennes vänligt frågande blickar, när han kom ner på morgonen! Det var som skulle man stuckit honom med hvassa nålar genom att bara se på honom. Och donna

Barbara hade ändå varit van vid att han talade förtroligt med henne som med en moderlig väninna.

Ja, han var skygg — han var formligen rädd för sina vänner, och hvarje välvillig och bekymrad blick gjorde honom utom sig. Han tyckte, att han nästan hatade och afskydde alla dem, som han visste höllo af honom, och som därför hade ett slags rätt till hans förtroende, han skulle velat vara bland idel likgiltiga, främmande menniskor, velat gömma sig någonstans i en källare, dit icke ens dagsljuset kunde inträngа.

Men mest af alla hatade han sin beskedliga syster Lina. Ty om hon icke hade stannat där uppe, utan följt med honom hit, så skulle kanske historien nu vara slut och han skulle funnit styrka att glömma. Men nu höll hon honom ju i en ständig, outhärdlig spänning, som hotade att göra honom galen. Hvad ville hon, hvad var hennes mening med att dröja där så länge. Ämnade hon kanske medla försoning, söka anknyta förhållandet på nytt?

Men, herre du min Gud och skapare, är det då tillåtet att vara så enfaldig, så stockblind, som hon var. Kunde hon då aldrig få ögonen upp för hvad slags flicka det var, som hon gått och förälskat sig i så mycket, att hon lyckats sätta i äfven honom — ville hon kanske, att han skulle gifta sig med en flicka, som han ej kunde våga lemna ensam i en väns hus af fruktan att hon skulle stjäla hans näsdukar och som skulle ge honom tjufvar till söner!

Men hur mycket han än försökte att på detta sätt smäda henne i sina tankar för att liksom piska ut ur sitt blod den skamliga lidelse, som fått makt med honom, hjälpte det icke ändå. För hans fantasi var hon ändå den unga Venus, det förkroppsligade kvinnoidealet, som han hittills aldrig funnit när han sökt det som konstnär, och som nu stigit ner till honom för att kasta sig till hans fötter, linda sina armar omkring honom, smyga sin mjuka kropp intill hans och snärja honom med sina långa flätor. Honom, den gamle ungkarlen med begynnande gubbmage och månsken, hade detta otroliga händt: att den vackraste flicka han någonsin sett förälskat sig i honom och bönfallit honom att göra henne till sin. Och han hade varit så galen och flytt henne därför att hennes rent barnsliga begär efter grannlåter förledt henne att, som ett outveckladt barn, sträcka ut handen efter det som lyste och glittrade. Allt det där kunde ju hjälpas med lite förståndig ledning, hvad var det egentligen att göra så mycket väsen af? Men modern, som varit tjuf i sin ungdom — arfvet, det fatala arfvet till barnen!

Hvarför skulle också Lina stanna där. Kunde hon inte komma, så att det blef slut på historien, och så att han slapp tänka på den vidare. Han hade ju sitt Bellmansmonument att göra färdigt. Det gällde ju hans lifs hufvudverk, det som skulle bidraga till uppfostran af kommande slägten, göra honom till sin födelsestads mest berömde man och han skulle

ju själf resa hem med det, för första gången komma hem på 10 år till föräldrar och syskon och vänner, komma hem i det ögonblick, han alltid tänkt sig som det skönaste i sitt lif.

Det där måtte väl vara nog att uppfylla en allvarlig, mogen mans tankar, han hade ju nått allt hvad han sträfvat efter i lifvet; hvad var han för en galning, som ändå icke var nöjd, hvad var det för en dårskap vid hans ålder att gå och fantisera om en flickunge, som icke var värd ett lillfinger af hans Bellmansmonument en gång.

Så gick han då ändtligen till sin studio med ett fast, manligt beslut. Han lät en af arbetarne hjälpa sig och begynte plocka af de våta dukarne, som höljde statyn. Men han gjorde det icke mer så försigtigt, så kärleksfullt, som han förr brukat. Det var icke längre den hängifne älskaren, som vördnadsfullt lyfter slöjan från den kvinna han dyrkar och åt hvars skönhet han på nytt vill fröjda sig, utan det var den bittert besvikne mannen, som rycker undan täckelset för att skåda in i den kvinnas ansigte, som bedragit honom.

Ja, konsten hade bedragit honom, då den fått honom att egna henne hela sitt lif. Den hade lofvat honom en lycka, som skulle vara högre och rikare än den, vanliga dödliga eftersträfva, som skulle ställa honom oberoende af lifvets vanliga små missräkningar, som skulle bevara honom evigt ung i eftervärldens minne liksom denne Bellman själf, som han

förevigat. Och i dess ställe stod han där nu med ungdomen bakom sig, så fattig, så utblottad, så plundrad på hvarje glädje i lifvet, att han afundades sin marmorhuggare, Beppino, som aldrig hade gjort några anspråk på att bli konstnär, men hvars lilla hustru, sömmerskan, kom och hämtade honom om eftermiddagen när han slutat sitt arbete för att tillsammans gå hem och äta en portion mackaroni och vagga lillan, som under dagen varit bortlemnad till en grannhustru. Ja, han afundades Beppino!

Och nu först såg han klart, hur medelmåttig hans Bellman var. Detta hade just varit något att sträfva för, att få ett sådant monument upprest i hufvudstaden, att gå till eftervärlden med ett arbete, som trots alla ansträngningar, allt kärleksfullt studium dock aldrig blifvit något uttryck för hvad som djupast bodde inom honom! Hvilken löjlig illusion att tro att man i konsten kunde nedlägga sitt innerligaste, mest personliga själslif. Det blef ju dock, äfven i bästa fall, blott en aflägsen antydan; endast i ett annat hjärta kunde man nedlägga sitt eget hjärtas djupaste känsla, och om lifvet nekade en detta, blef man en stackars fattig och förkrympt varelse, hur stor konstnär man än var.

Det knackade på dörren. Under sysslandet med skynkena hade han glömt sitt vanliga försigtighetsmått att läsa innanför, dörren stod till och med på glänt, den sköts nu upp och in trädde en herre, som Björk genast igenkände såsom en af sitt lands främ-

ste mecenater. Det var en mycket rik man, som hade den största privatsamling af bildhuggarverk i hela norden, och Björk hade länge känt sig en smula kränkt af att denne aldrig gjort en beställning hos honom. Han uppmuntrade företrädesvis den nyare skolan, och Björk visste att han ansåg honom gammalmodig. Det ögonblick denne man första gången satte sin fot i hans studio skulle för honom varit en dag af triumf. Men nu hade han ingen annan känsla än förargelse öfver att han glömt stänga dörren.

Mecenaten hade nätt och jämt hälsat och pligtskyldigast kastat en blick på monumentet, då han fick ögonen på den halffärdiga skizzen till den gråtande Venus.

»Hvem har gjort den?» frågade han med en glimt i ögat, som en samlare då han oväntadt får tag i ett dyrbart fynd.

»En af mina vänner», svarade Björk tvärt.

»Är det en hemlighet hvem?»

»Ja.»

»Det var skada. Det är annars något af det mest genialiska, jag sett på länge. Tror ni inte, att er vän vill sälja den?»

»Neej — inte om ni bjöde honom hela er börs», mumlade Björk mellan tänderna.

Mecenaten vände sig därifrån och begynte att komplimentera de andra arbetena, som funnos på studion. Men det skedde i en helt annan ton och

han återkom oupphörligt till den gråtande Venus, som tycktes ha fängslat honom helt och hållet.

Björk sade sig med en egendomlig, bitter känsla, att han troligtvis på dessa par dagar, omedvetet för sig själf, hade skapat något, som skulle bereda honom ett större namn än allt hans lifs arbete för öfrigt; men hvartill gagnade det honom nu, då han i alla fall ingen glädje kunde ha däraf?

I detta ögonblick sköts dörren utifrån upp på nytt. Björk såg det icke, ty han stod bakom Bellmansmonumentet. Lina och Carmela trädde in. Deras steg hördes icke i det oväsende, som marmorhuggarnes arbete framkallade — mecenaten satt just och förargade sig öfver att Björk icke åtminstone hade den takten att låta det upphöra medan han var där.

Lina var mörkröd i ansigtet af sinnesrörelse och af en lång resa i solen. Den främmandes närvaro gjorde henne mycket brydd och hon frågade hviskande Carmela om de ej gjorde bäst vända om. Men denna var allt för mycket italienska för att vara blyg och för att icke snarare föredra att spela ut sin stora scen inför flera åskådare. Hon stod med ett språng midt för Björk, kastade sig till hans fötter och sträckte sina knäppta händer emot honom.

Mecenaten stod orörlig och stum af häpnad öfver den besynnerliga tafla, han såg framför sig: den lille, undersätsige bildhuggaren, som i sin blå, nerfläckade arbetsblus såg ännu klumpigare och ta-

fattare ut än vanligt, och vid hans fötter den gråtande Venus själf, tiggande hans kärlek.

»Hur i all världen var det möjligt, att denna vackra flicka kunde vara förälskad i honom!» var ett utrop, som ofta kom mecenaten öfver läpparna, då han återkommit hem och berättade om sitt besök på Björks studio.

»Och hur i all världen har en så pass medelmåttig konstnär som han kunnat göra något så snillrikt som den gråtande Venus!» var det nästa.

VIII.

Det var dagen för monumentets aftäckande. Björks gamla föräldrar, som icke hade rört sig från sin lilla landsortsstad på 20 år, hade farit upp till Stockholm för att vara närvarande vid denna högtidlighet. De hade hyrt en liten möblerad våning vid själfva den plats, där monumentet var rest, och de hade beredt sig på att här få mottaga sonen själf och hans unga, italienska fru. De ämnade till och med, fast de aldrig voro ute på bjudningar numera, taga del i den stora fest, som på aftonen var anordnad på Grand Hotel för konstnären. De hade ej sofvit på många nätter af glädje och själsspänning. Ingen ung kokett hade väl speglat sig så många gånger i sin balklädning som den gamla frun i sin enkom för tillfället gjorda svarta sidenklädning — sonen fick ju inte ha skam af sin gamla mor, framförallt måste han ju kunna visa henne med heder för sin unga fru. Ja, det var allt med stor hjärtklappning hon tänkte på att taga mot sin sonhustru, hvilken såsom italienska i hennes fantasi antog dimensionerna af något slags sagoprinsessa.

Lina, som varit kvar i Roma öfver bröllopet, skulle komma hem tillsammans med de unga. Men

så hade det kommit bud i sista stunden, att det ingenting blef af med Villes hemkomst. Lina kom ensam — det var en bitter missräkning för de gamla.

Lina hade mycket svårt att förklara, hvarför de nygifta ej kommo. Och det var så underligt med Lina nu, när man frågade henne om svägerskan. Den stora entusiasm för henne, som hennes bref hade vittnat om, inskränkte sig nu till att hon sade: »ja, hon är mycket vacker».

Ingenting annat! Och det var alldeles tydligt, att det var något som tryckte på Linas sinne.

Carmela hade bott i Roma under Linas vård de par månader, som förflöto innan bröllopet. Och när systern på bröllopsdagen öfverlemnade den unga flickan åt brodern, hade hon endast sagt: »jag tror ändå inte, att det är värdt, att du reser hem till Sverge med henne».

Ville, som förstod hvad detta innebar, blef plötsligt alldeles oresonligt ond på Lina, på sina föräldrar, på hela Sverge.

»Hon skulle också bara få tråkigt där», förklarade han.

Nu var det invigningsdagen och han gick där i Roma och inbillade sig själf att han icke det ringaste frågade efter denna högtidlighet. I det fallet hade han fullkomligt fått sina önskningar uppfyllda, att han fått en hustru, som ej tröttade honom med att tala om konst; hon skulle visst icke brytt sig om, om också alla världens hufvudstäder på denna

dag rest upp monumenter af honom. Men han hade lofvat henne, att hon skulle få gå på teatern i afton, och hon var sysselsatt med tanken på sin toalett.

Han hade gått ut ett slag ensam på eftermiddagen. Det var ej utan, att han gick och väntade på ett telegram — och som han hade bytt bostad när han gifte sig, var han ej säker om, att man skulle bära det till honom ordentligt.

När han kom hem och öppnade dörren till sängkammaren, märkte han att hans hustru, som satt framför sitt toalettbord, plötsligt, i samma ögonblick hon hörde honom, blåste ut det ena ljuset.

»Hvarför gjorde du så?» frågade han förundrad.

»Hvad då?» hon fäste en nål i håret och han såg blott hennes nacke.

»Hvarför blåste du ut ljuset?»

»Inte gjorde jag det. Jag har inte haft mer än ett tändt.»

»Carmela!»

Då hon hörde det missnöjda tonfallet, sprang hon upp och kastade sina armar om honom samt lade hufvudet in mot hans bröst på det där ödmjukt smeksamma sättet, som var så intagande hos henne.

»Vi gjorde alltid så hemma, både Costanza och jag», sade hon. »Mamma blef så ond, om vi brände två ljus.»

»Barn», sade han och log åter beundrande. Han hade kommit till den punkten att finna hennes stryk-rädsla rörande och hennes små osanningar förtjusande.

Då hon såg sig förlåten, lade hon sig på knä på mattan framför honom, böjde hufvudet framåt och bad honom se på ett diadem, som hon hade i håret.

»Är det inte vackert!»

»Hvar har du fått det ifrån?»

»Gissa!»

»Hur ska jag kunna det.»

»Kan du tänka dig en sådan tur — jag har hittat det», ropade hon strålande.

»Hittat det!» Han mörknade redan. »Hvar? Huru?»

»Här i trappan!»

»Men då kan du ju inte behålla det — det tillhör väl någon, som bor här i huset eller som kommit på besök till någon här.»

»Hvad behöfver jag veta om det. När jag har hittat det så —»

Han sade ingenting; han löste det blott sakta ur hennes hår och läste in det i en låda samt stoppade nyckeln på sig.

»Jag ska säga till värdinnan om det i morgon», sade han.

Hon fick tårar i ögonen.

»Nu är du ond på mig igen.»

»Det är tid att gå på teatern nu», sade han kort.

Han lade ifrån sig det öppnade telegrammet, som han hade i handen. Han hade tänkt visa henne det — öfversätta det för henne.

»Samlade i festligt lag sända vänner och beundrare en varm hyllningsgärd till vår store konstnär och till hans älskliga unga maka, beklagande att ej ha fått se dem i vår krets på deras hedersdag.»

Men nu brydde han sig ej om det.

Hon kände instinktivt hans förstämning och ville muntra upp honom.

»Vet du», sade hon, då de gingo ut, »jag har en riktigt treflig öfverraskning för dig i kväll. Du vet, att Alfonzo från Cipriano är vaktmästare där vid teatern. Han har lofvat att hålla undan ett par fåtöljer åt oss, fast vi bara behöfver betala bänkplats.»

Då de kommo i trappan mötte de ett nytt telegrafbud. Björk läste telegrammet vid gaslyktan utanför: »Dina gamla föräldrar sända dig sin välsignelse och bedja Gud för dig och din kära hustru».

Tyst gick han gatan fram med henne vid sin sida. I detta ögonblick var hon dock ganska långt borta från honom.

Han tänkte på sin staty, som nu stod där aftäckt på torget och som för kommande slägten skulle förtälja om hans lifs gärning. Han såg på nytt så klart som hade han själf stått där bland åskådarne alla dess brister, och han visste att för allt det, som djupast bodde inom honom, hade han aldrig funnit uttryck — icke i konsten. Hade han då funnit det i sitt personliga lif?

Blott i ett enda moment!

På en sockel i hans hustrus lilla hvardagsrum stod den halffärdiga skizzen af den gråtande Venus. Den ensam hade något att förtälja om det, som var själfva den ideala grunden i hans väsende — om det han kunnat blifva som konstnär och som människa, om man någonsin blefve det man skulle här i lifvet.

A. CH. EDGREN-LEFFLER.

UR LIFVET.

FJÄRDE BANDET.

EN SOMMARSAGA.

1.

FÖRSTA TUSENDET.

STOCKHOLM
Z. HÆGGSTRÖMS FÖRLAGS-EXPEDITION.
IVAR HÆGGSTRÖMS BOKTRYCKERI
1886.

TILL LÄSAREN.

Vid bläddrande i denna bok torde en språklig egendomlighet genast falla i ögonen — nämligen att dialogen delvis är skrifven på norska.

Då jag skref det första utkastet till denna berättelse föll det sig så naturligt för mig att låta den norske hufvudpersonen uttrycka sig på sitt eget språk, att jag ej närmare eftertänkte, huruvida detta kunde anses berättigadt i en svensk bok. Men då jag sedan vid utarbetningen försökte öfversätta de norska replikerna till svenskan, fann jag snart, att detta i så hög grad skadade det karaktäristiska i norrmannens hela framträdande, att jag ej kunde förmå mig att fortsätta härmed. Detta är min enda ursäkt och enda förklaring. Då norskan ligger vårt språk så nära, att den utan minsta svårighet kan förstås af hvilket

skolbarn som hälst, kan jag ej tro att denna anordning skall vålla någon olägenhet vid bokens läsande.

Till herr professor Brögger, som haft den godheten att hjälpa mig med det norska korrekturet, hembär jag härmed min varma tacksägelse.

A. Ch. E—n.

1.

Middagsklockan hade sammankallat alla badgästerna till societetshusets stora veranda; som det blåste starkt, hade damerna kommit nästan springande med fladdrande kjolar. Det var icke väder att uppehålla sig på verandan i dag. Och ändå — där stannade ju den första och såg utåt sjön — den andra, den tredje gjorde på samma sätt, de stannade allesammans utstötande små häpna rop. Tältduken slog och larmade mot verandans staket; ett par af kyparne kommo ut från salen för att berga och lyckades slutligen att samla hop gardinerna och binda dem fast vid stolparna, som uppburo verandataket. De flesta af damerna hade kommit barhufvade och hårklädselns afsigtliga oordning med den krusade luggen började aflösas af en oafsigtlig oordning med små raka testar, som stodo ut här och där, utan att det var möjligt att begripa hvar de kommo ifrån, då det öfriga håret var så krusigt.

Hvad är det? Hvad står på?

Å — det är den galne norrmannen, som är ute och simmar i de här vågorna.

Å gud, hvad säger ni? utbrast en dam, hvilken såg ut som vore hon färdig att svimma vid denna underrättelse. Herr Falk ute och simmar — i dessa förskräckliga vågor!

Se på »rankan», hviskade en af herrarne. Nu behöfver hon ett stöd igen. Skynda dig, grip tillfället! Kom ihåg *harstek*, väger 100,000.

Det är verkligen orätt, sade en liten kvittrande fogelstämma. Det är oförlåtligt, att så där riskera sitt lif bara på trots.

Säg inte det, det är något storslaget i ett sådant mannamod, tycker jag, inföll »rankan».

Seså, nu ha vi ett gräl igen i full gång mellan »rankan» och »den himmelsblå», sade herrarne skrattande.

»Den himmelsblå» hade fått detta namn af flera orsaker. Dels var hon student i Upsala samt ansågs som författarinna till några anonyma skrifter i kvinnofrågan, hvilka förfäktade de mest radikala idéer, dels var hon gärna klädd i himmelsblått och hade himmelsblå ögon samt uttalade i allmänhet sina hårresande satser icke blott med en stämma, hvilken ljöd som fogelkvitter, utan också med den mildaste min på den sötaste lilla mysande mun. Hon hade en liten späd figur, lätta, ljudlösa rörelser, slätt, glänsande, rödaktigt hår och en hög, polerad, kupig panna, som såg litet kal ut. Alla hennes vänner hade sagt henne, att hon skulle se *så* mycket bättre ut, om hon ville klippa sig en lugg; men hon hade sina bestämda

principer och hon ville icke. En hög och ren panna gaf ett ansigte intelligensens prägel — hon ville icke se ut som en råtthund, då hon var en kvinna med tankeförmåga.

En främling, som hört benämningarna »rankan» och »den himmelsblå», skulle bestämdt ha gissat orätt, om han blifvit uppmanad att angifva de olika föremålen för dessa öknamn, hvari de sysslolösa badgästernas kvickhet utmynnade.

Ty nog såg den lilla himmelsblå ut som en ranka, som behöfde ett stöd, och icke var det lätt att af denna mysande mun och kvittrande stämma sluta sig till den vilda radikalism, som rasade under denna milda yta.

Och nog såg återigen den s. k. rankan ut som en riktig blåstrumpa — en riktigt lysande himmelsblå blåstrumpa. Hon var nära tre alnar hög och hade en viss muskulös senighet i sin kroppsbyggnad, som föga erinrade om de kvinliga formernas vanliga mjukhet; när hon talade, vände man sig alltid om och undrade, om en man obemärkt bytt plats med henne, ty stämman var en så djup alt, att den liknade en bas. Men om man icke fäste sig vid dessa yttre något förvirrande kännetecken, så skulle man snart komma underfund med, att en äkta kvinlig själ bodde under denna kraftiga yta. Hon hatade det modärna emancipationssträfvandet — ja, hon *hatade* så, att hela hennes själ råkade i uppror, då hon blott såg på den lilla himmelsblå och tänkte på, hur

mycket ondt sådana kvinnor anstifta, som vilja göra kvinnan uppstudsig mot sin naturlige herre, lära henne att kriticera den hon borde se upp till, borttaga hela ljufheten och hela poesin af det ljufvaste och mest poetiska i verlden — rankan, som lindar sig kring den kraftiga eken, den veka, svaga kvinnan, som kärleksfullt och ödmjukt, ja, *ödmjukt* sluter sig till mannens starka bröst. När hon sade detta med sin stentorsstämma och blickade upp med ett så vidt omständigheterna medgåfvo svärmiskt uttryck i sina små, ljusgrå talgiga ögon — och så den lilla himmelsblå med sin alltid litet förskrämda min kvittrade något om, att det verkligen var upprörande att höra, att en kvinna ännu i vår tid kunde vara så utan all självkänsla, att om någon borde blicka ödmjukt upp till den andra, borde det vara mannen till kvinnan, som stod så högt öfver honom i sedlig renhet — ja, att hon för sin del fann det rent af obegripligt, att så som ställningen för närvarande var, någon kvinna kunde vilja ingå äktenskap med den henne så djupt underlägsne mannen, och att det enda medlet att få mannen reformerad vore om alla kvinnor ville sammansluta sig i en antiäktenskapsförening och förklara, att de ej gifte sig med annat än *rena* män — då blef det alltid en uppståndelse i badsällskapet, man tog parti för och emot, »rankan» nästan vrålade af sinnesrörelse och »den himmelsblå» grät af ondska.

Men i dag kom man icke så långt, ty »rankan» var alt för intresserad af det i hennes tanke sublima

skådespelet af en man, en kraftig man, som kämpade med elementen, och »den himmelsblå» tyckte, att det verkligen var något så absolut oförnuftigt i att på detta sätt till ingen nytta prisgifva sitt lif, att hon vände sig bort och brydde sig icke ens om att se ut åt sjön, där en människa, begåfvad med förnuft och förmåga af slutledningar, dock lät sig till den grad beherskas af en rent animalisk naturdrift.

Det fans äfven andra i sällskapet, hvilka skarpt ogillade denna yttring af norskt mannamod. En dam, som af de sysslolösa kvickhufvudena döpts till mörten, emedan hon hade ett par röda ögon i ett mycket blekt ansigte, var allvarligt bekymrad öfver det för sedligheten kränkande i att en man på detta sätt visade sig i naturtillståndet straks nedanför badhusets veranda. Visserligen kunde man ingenting annat se än ett hufvud med tätt mellanljust hår, som än dök upp, än försvann mellan de skummande böljorna. Men som ju i alla fall alla visste, att man icke simmar i kläderna, så kände »mörten» för sin del, att hennes blygsamhet led af att stå här bland alla de andra med detta medvetande. Hon var syster till badläkaren, och denne hade en nyss uppvuksen dotter med sig, och hon uttryckte till brodern sitt djupa, ogillande af det lifliga och oförstälda intresse, hvarmed den unga flickan följde det bruna hufvudets gungande på vågorna.

Men det är ju just ett bevis på, hur oskyldig flickan är, invände doktorn. Hon tänker inte als på

det. Du skulle bara demoralisera henne, genom att väcka henne på sådana tankar.

Det har du orätt i, sade »mörten» med en stämma, som hade något af en silfverklockas klara, genomträngande ljud, och såg sin bror in i ögonen med sin forskande, pröfvande blick, hvilken alltid tycktes vilja ransaka sin nästa ända in i njurarna. Man *bör* just tänka på sådana saker. En kristen kan icke vara nog ömtålig i hvad som sårar kyskheten, och det visar inte oskuld utan tvärtom förhärdelse att icke såras häraf.

Men, kära vän, inföll den lille rödlätte doktorn med hög stämma, vi gå dock alla nakna — i kläderna — och jag inser inte hvarför det är värre att i böljorna —

Detta yttrande hördes af alla de kringstående och väckte stor munterhet, ty alla förstodo hvad det var som framkallat det, och den sant blygsamma »mörten» blef föremål för många försmädliga ögonkast. Detta generade dock icke henne det ringaste; hon mötte allas ögon med sin öppna, stora blick, som sökte borra sig in i deras innandömen och som kom de flesta att slå ned eller vända bort sina ögon.

Längst bort i ett hörn af verandan stod en dam af närmare trettio år, som litet emellan var föremål för de andras blickar, men som dock ingen närmade sig eller tilltalade. Man trodde allmänt att hon var förälskad i norrmannen, somliga ansågo, att det till och med var något förhållande mellan dem, och hennes

ställning bland de öfriga badgästerna var något ensam. Damerna tålde henne icke, emedan hon var ytterligt kokett och ytterligt likgiltig för alt kvinligt umgänge. Herrarna hade dragit sig tillbaka, sedan hon begynt att så afgjordt uppmuntra norrmannen.

Hon var gift, men det var ett fransyskt äktenskap, sade man — härmed menades, att man och hustru bodde i hvar sin våning och endast sågo hvarandra vid måltiderna. Mannen låg ute på fiske nästan hela dagarna — det var hans stora passion under de korta ferier hans affär tillät honom att taga sig.

Fru Anna Krabbe stod med armen fasthållande sig vid en af veranda-stolparna, den smala, höftlösa figuren något framåtböjd, de stora, starkt beskuggade, mycket svärmiska men ändå förunderligt hårda, kornblå ögonen intensivt blickande utåt sjön, endast upptagen af hvad som föregick där och absolut likgiltig för omgifningens anmärkningar.

Då tilldrog sig plötsligt något, som drog allas blickar från sjön och kom dem att glömma den intressanta sport, de hittills följt med så mycken spänning.

En ny dam — en spritt ny dam uppträdde på verandan.

Precis som om hon varit presenterad för hela sällskapet och vederbörligen upptagen i deras krets, i stället för att vara en fullkomlig främling till dem alla, gick hon rätt fram till en grupp herrar och frågade: tror ni, att det kan vara någon fara?

Allas blickar följde henne; en af herrarna svarade visst inte — han klarar sig nog — det är den starkaste simmare jag sett.

Månne det kunde vara — jo, det var det bestämdt! Frågor till kyparen! Svaret spred sig som en af stormilarna från sjön. Jo, det var hon — hon! Ändtligen! I ett par veckor hade rummen stått för hennes räkning — två af de vackraste rummen utåt sjön, och hon hade väntats hvar dag — väntats med stor nyfikenhet och otålighet.

Fastän hon sedan flera år var bosatt i Rom, hade dock de flesta hört mycket talas om henne. Alla skandinaver, som besökt Rom, hade alltid så mycket att berätta om henne, då de kommo hem. Och hennes taflor voro ju alltid föremål för den största uppmärksamhet, när de någon gång exponerades i Stockholm.

»Mörten» hade nu för sin del sina tvifvel om hon egentligen vore någon sedligt utvecklad karaktär, ty hon målade alltid nakna figurer, mest barn, men också skogsnymfer och fauner och dylika tvifvelaktiga personligheter.

Och det var alt många andra, som i tysthet hyste samma tvifvel, fast de skämdes att säga det, emedan de ville låtsa förstå konst — och de visste, att konsten anses ha rätt att vara naken.

»Rankan» tyckte, att det var sorgligt att se en konst så blottad på ideelt innehåll, men »den himmelsblå» förfäktade ifrigt den modärna satsen, att det

betyder als ingentingg hvad man målar — alt kommer an på, hur man målar det.

Man hade disputterat om hennes verk nästan hvar dag alt sedan den nyyheten spridt sig, att hon hyrt rum här. Nu stod hoon där själf så plötsligt, att man glömde hennes verk fför hennes person.

Målarinnan, frökeen Ulla Rosenhane, var mycket intresserad af den spoort, hon bevittnat. Hon frågade i högen hvem simmarren var.

Alla damerna såggo ut som om de ej hört frågan, som om den förklingeat i luften utan någon mening, hvilken på något sättt kunde angå dem. Man kunde ju icke inlåta sig i samtal med en dam, som man icke var presenterad för.

Men doktorn kände sin pligt som ett slags värd och svarade henne:

Det är den norske folktalaren, Rolf Falk. Han är föreståndare för ern folkhögskola någonstans inåt landet. Han har kommit seglande hit för en åtta dar sedan. Där nere liggger hans båt.

Den var inte stoor, sade Ulla. Och i den har han seglat ända från Norge?

Ja, han är lika offörvägen seglare som simmare. Han är i det hela em särdeles excentrisk person — som fröken nog snart skall finna. Men kanske jag får taga mig friheten ppresentera mig själf — då ingen annan här kan göra dlet. Doktor Bratt — badläkare. Och här är min systerr, fru Möller, sade han, visande på »mörten», som sloog upp sina stora ögon, såg Ulla

djupt och pröfvande in i ansigtet och tryckte länge och hjärtligt hennes hand. Doktorn fortsatte att göra *les honneurs*.

Det är en stor ära för oss — och för vårt lilla Utskär — att få räkna en sådan celebritet, som fröken Rosenhane, bland våra gäster, sade han. Kanske får jag också presentera fröken Evelina Suhr — han pekade på »rankan» — och fröken Nelly Nerman — det var »den himmelsblå».

Fröken Suhrs hälsning var något förnäm och reserverad, men Nelly Nerman uttryckte genast sin lifliga glädje att se den berömda målarinnan.

Att just lilla Utskär skulle få denna ära, anmärkte hon. Men det är sant, fröken har visst släktingar här. En fru Rosenhane —

Ja, det är min moster och min farbrors enka på samma gång. Jag har just kommit hit för att vara tillsammans med henne och mina kusiner i sommar.

De äter inte här på hotellet, sade Nelly. De lefver visst mycket för sig själfva.

Ja, de har sitt eget lilla hushåll — min moster är sjuklig och min kusin, Eglantine, är döfstum.

Ja, jag har hört det, sade Nelly. Det är för sorgligt. Men när föräldrarna var kusiner —

Jag känner docenten, fortfor hon med en litet generad min. Han är så intressant att tala med.

Åja, sade Ulla med ett leende. Ett original är han, förstås — men — goda kunskaper har han visst, tror jag.

Och ett utmärkt hufvud, ifylde Nelly varmt.

Fru Krabbe hade nu vändt sig från sjön, då ingenting vidare var att iakttaga där. Hennes och Ullas blickar möttes.

Å — du här?

Ja, jag säger detsamma. Det vill säga, jag visste ju naturligtvis, att den celebra Ulla Rosenhane var väntad hit.

Det är tio år sedan vi råkades. Och jag kände dock straks igen dig. Det är förunderligt, hvad du är oförändrad.

Jag — å! Hur kan du tala så.

Hvad den fru Krabbe ändå är märkvärdig, sade de andra damerna sig emellan, då de gingo in i matsalen. Aldrig har hon låtsat om, att hon kände fröken Rosenhane, och det fast det varit så mycket tal om henne. Ja, hon är då inbundenheten själf.

Fru Krabbe och fröken Rosenhane gingo tillsammans in till bordet. Som norrmannen var hennes bordsgranne, skulle fru Krabbe gärna velat hindra, att fröken Rosenhane fått plats bredvid dem, om hon kunnat. Men den uppmärksamme hotelvärden, som lade märke till att hans celebra gäst hade en bekant bland badgästerna, gaf genast order om denna placering, och härvid var nu ingenting att göra.

När soppan var uppäten och fiskfaten kommo in, blef det en rörelse i salen; ett af dessa vågsvall, som plötsligt gå fram öfver en teatersalong vid en

träffande replik. Man kan icke egentligen säga, att någon individ rör sig eller ger något ljud ifrån sig, och dock höres som en susning eller en sakta vindpust — en sådan där ofrivillig känsloyttring som en intelligent skådespelare värderar högre än en applåd.

Det var en verklig vikingagestalt, som nu trädde in i rummet och med snabba steg gick fram genom salen samt intog sin plats vid fru Krabbes sida. En hög, bredakslad och ändå smidig figur, en energisk, äkta norsk ansigtstyp med håret rakt tillbakakastadt från en bred panna, samt något visst utmanande och trotsigt på samma gång som ljust och lefnadsfriskt öfver hela personligheten. Det var badortens hjälte — hjälten icke blott i de manliga idrotterna att segla och simma, utan i den ännu mer manliga att komma kvinliga hjärtan att klappa och kvinliga kinder att rodna eller blekna och kvinliga ögon att blygt slås ner och kvinliga stämmor att skälfva så ljuft — och »rankor» att längtansfullt blicka upp mot den rakstammiga eken.

Ulla Rosenhane, som var en god iakttagare, hade redan under soppan upptäckt hvilken roll den excentriske norrmannen spelade vid badorten. Hennes klara, uppmärksamma blick, hvilken alltid såg ut som om den toge mått på längden och bredden af den person, som stod framför henne, hade redan sett åtskilliga af dessa fenomen, hvilka angifva en mans plats i kvinnohjärtan, föregå rundtomkring sig och midt emot sig vid bordet. Man talade om honom eller man talade

icke — det betydde föga — men när någon tog i dörren, ryckte man till, rodnade, blickade antingen väntande mot dörren eller också i rakt motsatt riktning. Alt det där roade mycket fröken Rosenhane. Romanhjältarna börja bli sällsynta — hvilken tur att råka på en sådan vid denna lilla aflägsna svenska badort!

Fru Krabbe talade icke till honom — hon knappast hälsade på honom och, från det ögonblick han kom in i rummet, åt hon ingenting. Han lade icke märke till det först. Han var glad, pratade tvärs öfver bordet och till höger och vänster, var något bullersam och högljudd och hade ett skratt, som tilltalade Ulla genom sin hjärtliga friskhet, men stötte henne något tillbaka genom sin brist på belefvenhet.

Men de spiser jo ingenting, kjære frue, utbrast han nu plötsligt till fru Krabbe, då hon lät en ny rätt gå sig förbi.

Det är emedan jag pratar så mycket, svarade fru Krabbe med ett litet, insinuant leende.

Pratar! De har da sanderlig ikke sagt et ord, siden jeg kom in i stuen.

Jaså — verkligen — har ni lagt märke till det?

Där ha vi det, tänkte Ulla. Det äkta, nordiska koketteriet. Man stöter tillbaka för att draga till sig, man spelar den förorättade, man koketterar passivt. Å, hvad det är artificielt och osympatiskt.

Men hvorfor er det da de hverken »pratar» eller spiser? frågade nu slutligen norrmannen.

Det intresserar er förmodligen föga. Låt mig bara för all del icke störa hvarken er matlust eller er munterhet.

Falk böjde sig plötsligt intill sin granne, såg henne in i ögonen med något underligt brännande i blicken och sade halfhögt:

Hvis jeg har fornærmet dem, må jeg få at vide hvorledes.

Hans ögon brände sig in i hennes på ett sätt, som gjorde Ulla, hvilken satt på andra sidan om henne, nervös; nej, detta var ett slags kurtis, som hon icke kunde fördraga. Ty det var icke lidelse i denna blick — hade det varit det, skulle hon ingenting haft däremot — det var ett spel, en lek med lidelsen.

Fru Krabbe böjde sig ned öfver sin tallrik, skar sitt bröd i 6 lika stora delar, ordnade dem omsorgsfullt i två rader och hviskade därefter sakta:

Jag är bara så nervös — jag tål inte sinnesrörelser — det är därför jag inte kan äta.

»Sinnesrörelser!» upprepade han. Men hvad i al verden — min daglige svömmetur.

Jag tål det inte, sade hon och slöt ögonen. Jag ser er jämt kastas af och an på de stora vågorna — det gör mig sjuk.

Ulla blef otålig öfver denna uppenbara tillgjordhet.

Tror ni att man skulle kunna lära sig simma vid min ålder, då man aldrig gjort det förr? frågade hon Falk.

Ja, sikkert, svarade han. Vil de lære det, fröken? De er dristig, ikke sant? Det kan jeg se på dem. Og når man bare er lidt dristig, går det let.

Vill ni ge mig ett par lektioner? frågade hon.

Flera hufvuden sågo upp från tallrikarna.

Det vil jeg umådelig gjerne. Jeg har altid önsket att damer og herrer kunde svömme sammen her som i Frankrig.

Ack, det är ju sant, sade Ulla, som nu fick förklaring på de många förnärmade blickarna rundt omkring. Det går icke an i Sverge.

Går ikke an, det er et ord, jeg ikke kan lide, ropade Falk. Hvad, om vi skulde sætte os over den strenge konveniens, fröken? Hvad, om vi skulde stifte et sælskab for fælles svömmeture af herrer og damer?

Det var en förträfflig idé, utbrast Ulla.

Det blef en tystnad vid hela bordet — en häpen, indignerad tystnad. Nå, det var ju egentligen bara hvad man kunde vänta af henne, som målade nakna figurer — men att just komma till denna badort och ställa till en sådan skandal.

Då man rest sig från bordet stannade Falk med Ulla på verandan under lifligt samspråk. Anna Krabbe försvann och om en stund begynte Falk att se sig om efter henne.

Jeg skulde netop sejle med fru Krabbe, sade han. Hun må være gået ned til båden i forvejen. Har de ikke lyst at ta med?

Jo, gärna, sade Ulla. Att segla vid svenska kuster — det var något så nytt, så ovant, så friskt. De gamla, grå klipporna! Hon visste icke om hon älskade dem — icke mycket åtminstone — hon älskade södern, endast södern — men ändå, de grå klipporna, den bleka himlen med sina något kalla toner, så etherlik, så höghvälfd, vikarna och skären och det gröngrå vattnet — det rörde vid strängar, som ej ofta sattes i dallring.

Fædrelandskjærlighed? frågade norrmannen. Nej, hon var icke det ringaste fosterländsk, hon var kosmopolit.

Å, det er skade, sade han med en viss hjärtlig naivetet. Den, hvis hjärte aldrig har klappet varmt for fædrelandet, den forstår ikke noget af det bedste i livet. Den ved jo ikke heller hvad det er at elske familien, hjemmet.

Jag har hvarken familj eller hem, inföll hon. »Vildfogel har hvarken bo eller vif. Vildfogel har dock ett herrligt lif.»

Det var något i dessa ord, som berörde honom osympatiskt. Hon saknade uppenbarligen djupare känslighet. Därför kunde hon lefva så ensam och utan band.

Hans blickar flögo till Anna Krabbe, som satt på bryggan och väntade.

Nu skall det bli roligt att se hur det går, sade »mörten», som gick förbi med en äldre fru. Fru

Krabbe brukar aldrig vilja segla med Falk, när någon annan dam är med.

Det är naturligt, svarade den gamla damen och stannade på något afstånd, där hon hade utsigt öfver bryggan. Min man var en gång med dem i båten, och då satt hon hela tiden bredvid Falk, och så fort båten lutade det minsta tog hon hans hand och kramade den och skrek af rädsla. Hon är så rädd för sjön, men hon seglar bara för att få vara med honom — ingen har någonsin sett henne i mannens båt.

Anna reste sig med en mörk blick då hon såg Ulla och gick emot dem.

Nu er jeg færdig, ropade Falk, og fröken Rosenhane kommer med.

Jag vill inte segla i dag, sade Anna, hvilken emellertid hade en pläd på armen och en vaksdukskappa öfver sig som tydde på att hon beredt sig på en färd. Det blåser för mycket.

Ulla uppfattade genast anledningen till hennes ändrade beslut.

Jag tror också att det inte är värdt i dag, sade hon.

Jag skall inte vara den, som skiljer de älskande, tänkte hon med en liten känsla af förtrytelse.

Hon gick tillbaka upp till societetshuset, under det Falk följde Anna till en klyfta i berget som var hennes favoritplats, och där hon ofta brukade sitta och stirra öfver sjön.

Hon var förstämd i dag och talade icke mycket. Det var med en beklämd och hatfull känsla hon tänkte på sin gamla skolkamrat, Ulla Rosenhane. Hon anade med en behagsjuk kvinnas hela miss tänksamma svartsjuka, att denna konstnärinna med de fria vanorna från ett otvunget umgänge med män, den stora verldsvanan och den lätta samtalstonen, skulle blifva en farlig medtäflerska för henne. Ty hvad hade hon att sätta upp emot alt detta — hon, som icke hade någon konversation, icke någon bildning, icke några intressen. Hon hade ingenting annat än sin kärlek — eller rättare sagdt, hon gjorde sig inga illusioner på sig själf — sitt brinnande, intensiva behof att blifva älskad. Icke älskad blott i mening af att vara afhållen — det var henne alldeles likgiltigt, och hon hade också ingen enda vän — men älskad i den meningen att vara föremål för en mans åtrå, hans brännande blickar, hans hemliga drömmar. Utan detta var hela lifvet ingenting för henne — ett tomt, meningslöst skuggspel, på hvilket hon stirrade med frånvarande, likgiltiga ögon, och som föreföll henne overkligt som en dröm.

Alt sedan hon var barn hade hon lefvat i dylika erotiska stämningar. Hennes drömmande väsende hade gjort att föräldrar och lärare trott henne vara mer än vanligt intelligent, och man hade alltid ansett sig böra fordra mindre flit vid läsning och andra arbeten af detta rikt begåfvade barn, som ej fick pressas in i vanliga former. De själfulla ögonen, den

slutna munnen, det tillbakadragna väsendet gaf henne något gåtfullt, sfinxartadt och alla de män, som varit förälskade i henne, hade alltid varit förtrollade af detta hemlighetsfulla något, som syntes lofva så mycket af en närmare bekantskap.

Också Falk var under denna förtrollning — och dock satt han nu där vid hennes sida och tänkte på den andra. Ingen hade någonsin gjort ett sådant intryck på honom som hon. Han visste ej, om intrycket egentligen var sympatiskt — han visste blott, att han ej kunde låta bli att tänka på henne. Den höga, ranka figuren, hufvudets fria och käcka hållning — och så denna säkerhet i hvarje åtbörd — den födda verldsdamens fria säkerhet — och håret med sina små mjuka lockar öfver hela hufvudet — och ögonen — och leendet.

Nå! sade Anna och såg på honom.

Hvad!

Vill ni segla nu?

Nu! Men det vilde være en uhöflighet mot fröken Rosenhane.

Gå då till henne. Hvarför sitter ni här! sade Anna och rynkade de täta ögonbrynen.

Men det blæser virkelig for stygt, Frue.

Jag är inte rädd, sade hon och reste sig mycket blek.

Jo, de er. Jeg ser det på dem.

Det fins saker, som jag är mer rädd för än att segla omkull med er, sade hon och deras blickar möttes.

De vil altså gå i båden med mig nu? frågade han.

Hon såg ut åt den fräsande sjön, slöt ögonen en sekund med en lätt rysning, men svarade i bestämd ton: ja.

2.

Solen gassade på de nakna, gråhvita klipporna i bukten där badorten låg inkilad. Vattnet var orörligt, ljudlöst och färglöst, luften disig med solrök som låg mjuk öfver uddar och skär.

Det var stilla vid hela badorten. Ingen orkade röra sig i middagshettan. De flesta suto på sina förstukvistar med en bok eller ett arbete i handen. Den lilla segelflottiljen låg i hamn. Nere vid societetshusets veranda pågick väl som vanligt en smula kurtis, men lamt. De enda rörliga grupperna voro de, som gingo till och från badbassängerna.

Midt i dammet och solbaddet på landsvägen hade fröken Rosenhane slagit sig ned under sitt målarparaply. Landsvägen gjorde just här en krök nära intill vattnet, där ett par småpojkar badade mellan två skyddande klippor. Några fiskarbåtar lågo uppdragna i denna lilla naturliga hamn, några sjöttor voro utbredda till torkning, ett litet förfallet båtskjul stod och hängde på klippkanten, en gammal, hvitskäggig gubbe satt och lagade en not — det hela var en fullständig liten tafla, som tillfälligheten an-

ordnat så bra, att målarinnan ifrigt skyndade att få hela scenen upptecknad på duken och ställa färgerna mot hvarandra för att få totalverkan, innan gruppen förändrade sig.

Hon brydde sig icke om den kvalmiga lukten af torkad fisk och rutten tång, lika litet som om den brännande hettan midt i solen, utan gick bara på och målade med stora, duktiga penseldrag och utan att lägga märke till att några badgäster närmade sig och stannade samtalande bakom henne.

Hennes målarstol var djupt nedsjunken i sanden, så att hon måste sträcka ut benen i hela deras längd för att ej sitta alt för illa. Den stora basthatten hade hon skjutit tillbaka från pannan, så att nedre delen af ansigtet badade i solen — paraplyt skyddade endast duken och paletten. Det grågula, mjuka håret föll fram i en sned lock ända på ögonbrynen; ögonen hade blifvit ljusblå och litet smaldragna af solen och hyn litet fräknig och röd öfver näsan. Klädningen, bestående endast af rutiga bomullsnäsdukar, tagna på snedden och på raken, upp och ner och på alla möjliga kanter, var tämligen kort och lät hvita spetskjortlar framskymta. De högvristade fötterna voro insnörda i parisiska gullskinnkängor.

»Den himmelsblå» och »rankan» — d. v. s. fröken Nelly Nerman och fröken Evelina Suhr — granskade med kritiska blickar hela denna något främmande företeelse, om hvilken de ännu ej visste, hvad de skulle tänka. Det var en sådan självsvåldig säker-

het öfver fröken Rosenhanes väsende, att man kände hur föga det tjänade till att göra anmärkningar öfver henne. Hon hade uppenbarligen mod att vara den hon var och frågade så litet efter, hvad andra tänkte om henne och om hon passade i stycke med omgifningen eller ej, att hon nästan — lite grand — imponerade — fast det var på samma gång något retsamt i denna otroliga säkerhet. Och det allra retsammaste var att trots detta självsvåld, som hos alla andra skulle varit brist på belefvenhet, var det dock hos henne något så obestridligt distingeradt, att man verkligen — verkligen —

Detta var lilla Nelly Nermans tysta refleksioner, medan hon stod där och granskade både Ulla Rosenhane själf och hennes målning.

Men Evelina Suhr sade till deras kavaljer, docenten Rosenhane, med låg röst: Det är beklagligt att se, hvad den modärna konsten är renons på hvarje spår af idealitet. Ett sådant ämne nu som detta — det är ju ingen tanke, intet idéinnehåll i det.

Docenten, som alltid kände sig högst obehagligt berörd af alla stränga uttalanden och alltid sökte medla mellan olika lifsåskådningar, skulle gärna velat utförligt bemöta detta yttrande, men som han tyckte, att de stodo för nära målarinnan för att han obemärkt af henne skulle kunna hålla det lilla föredrag han genast var färdig med, inskränkte han sig till ett litet vänligt skratt och ett i tam ton yttradt: det vet jag ändå inte, om man kan säga.

Fröken Rosenhane gjorde en liten rörelse med hufvudet som antydde, att hon visste det någon stannat bakom henne, hvarför hennes tre granskare funno det lämpligt att komma fram och hälsa.

Det är verkligen ett alt för nätt litet motiv, kvittrade Nelly Nerman, som tog för afgjordt att fröken Rosenhane med oro väntade på att få höra något omdöme om sitt påbegynta arbete.

Det är bra vackert väder i dag, svarade Ulla och sträckte litet på sig, höll ut duken på armslängd ifrån sig samt blundade med ena ögat.

Tycker ni inte det? sade hon och kastade en flyktig blick åt sidan, då hon märkte, att man funnit hennes yttrande alt för ointelligent för att förtjäna ett svar.

Om jag bara skulle få tillåta mig en liten anmärkning, sade Nelly med sin förskrämda min — hon kunde ej komma ifrån känslan af ansvar såsom tillfällig konstkritiker — så är det att det hela nästan ser lite arrangeradt ut. Det är för mycket samladt på en fläck — pojkarna, gubben, skjulet, båtarna — det verkar nästan som en komposition, och i vår tid — med vår tids realism — med den naturalism, som alt mer börjar tränga igenom — —

Nelly begynte bli något osäker, då hon fick tala så länge ensam, utan att målarinnan hjälpte henne med det minsta lilla ord.

Men nu kunde docenten, som dock var tämligen främmande och blyg för sin berömda kusin, ej längre

motstå tillfället att hålla ett litet föredrag. Han tog sats och började, som han alltid brukade börja: Jag undrar ändå, om man kan säga det.

Den ena öfverdriften var för hans väl skolade *justemilieu* natur lika motbjudande som den andra. Hvarje skarpt ord berörde hans milda och humana sinne pinsamt och kom honom att rycka till som om han fått en pisksnärt i ansigtet.

Å ena sidan, fortfor han och såg på sina stöflar, är naturligtvis den sträfvan inom konsten fullt berättigad, som framför alt söker natur och sanning. Men dock synes det mig vara att gå nästan väl långt att fordra så stor frånvaro af all komposition, att t. o. m. den, som så att säga ger sig af sig själf, som i här förevarande fall — —

Här afbröts han af fröken Suhr, som med sin djupa basstämma yttrade: det kunde jag verkligen inte vänta, att docenten också skulle säga att det är berättigadt, att konsten fram för alt söker natur och sanning. Hvad är konst, om den inte först och främst skall söka det sköna.

Visserligen, sade docenten, som fick små nervryckningar kring ögonen vid detta obehagligt positiva yttrande. Men att söka det sköna utan det naturliga är en lika orätt väg — åtminstone i min tanke, insköt han förmildrande — som att söka endast det fula eller oväsentliga i naturen.

Fröken Rosenhane hade lagt hufvudet ned mot akseln och kisade på taflan med ena ögat; nu tog

hon en grof pensel och rörde till en obestämd ljus blandning på paletten, samt satte en stor färgklump midt på luften. Därefter sköt hon från sig taflan, reste sig upp och ställde sig att på något afstånd betrakta verkan af denna besynnerliga klatsch.

Det skulle vara bra roligt att höra, upphof nu fröken Suhr sin röst, hvad fröken Rosenhane själf tänker i detta ämne.

I hvilket ämne? frågade Ulla i det hon tog upp en ny tub med hvitt och kramade ut en duktig klick på paletten.

Jo — om det skönas förhållande till det naturliga — d. v. s. om konstens egentliga uppgift.

För ögonblicket är min uppgift att få den där luften att verka tillräckligt kall, sade Ulla, som icke tog blicken från sin studie. Mina ögon är så vana vid söderns himmel att det inte är mig möjligt få upp den där bleka, kalla tonen på paletten. — Men konstens uppgift, sade hon och kastade en blick på sned på docenten, om den bekymrar jag mig inte det minsta. Hvad skulle herrar estetici göra, om konstnärerna själfva skulle begynna att tänka på sådant.

Efter detta kätterska yttrande satte hon sig ned igen och började arbeta i alt det ljus hon klatschat upp här och där på duken.

Fröken Rosenhane har så rätt, så rätt, sade Nelly, förtjust att få tillfälle att visa, att ingen kunde ha mer modärna åsigter än hon själf. En konstnär

skall vara obunden af alla teorier. Att härma naturen, och det den fula lika väl som den sköna — det bör vara hans enda sträfvan. Alt det andra är bara gammal utdöd romantik.

Då Ulla visade sig alldeles omöjlig att vidare få i tal fortsatte damerna sin väg, följda af docenten och ifrigt samtalande.

Den lilla himmelsblås blåa band, hvarmed den blå bomullsklädningen var öfversållad, fladdrade och vippade vid hennes små snabba och trippande rörelser. Från den hvita halmhatten flöt en blå slöja, det rödaktiga, ljusa håret bucklade sig litet kring den höga, blanka pannan och de blå ögonen sågo så milda och madonnaaktiga ut, då hon såg upp på den höga, stadiga fröken Suhr vid sin sida och föraktligt utropade: idealitet! Skönhet! Ack, det är ju bara fraser. Hvem tror på sådant nu för tiden.

Det är verkligen beklagansvärdt, sade fröken Suhr och hennes stämma vibrerade, beklagansvärdt att en sådan förfärlig missriktning —

Mer hörde icke Ulla, ty nu försvunno de samtalande vid en krök af vägen.

Men hon hade icke sutit länge ensam, då ett annat par närmade sig. Det var Falk och fru Krabbe, som gingo tätt tillsammans, han nedböjd öfver henne och talande ifrigt, hon tyst med ögonen nedslagna men insupande hans ord med hela sin varelse.

Den svarta, tätt åtsittande drägten, den matta blekheten på hennes kind gaf en egendomlig relief åt

det lidelsefulla, af brännande åtrå skälfvande i dessa sänkta ögonlock och dessa nervösa, smala läppar.

Ulla såg på dem med intresse.

De stannade af höflighet, men uppenbarligen ogärna, då de fingo se henne. Falk teg och såg bort med en förströdd min. Fru Krabbe yttrade något i sväfvande ton om att arbeta i denna hetta.

Hettan är skön, sade Ulla. Här i norden kan man minsann inte få för mycket af den.

Falk fick nu plötsligt ögonen på hennes målning.

Nej se, den er jo prægtig, utbrast han varmt.

Det var något äkta i detta tonfall, som man ej kunde misstaga sig på. Här var en naiv skönhetskänsla, som var mer värd än all estetisk konstkritik och som med ens gjorde Ulla meddelsam.

Tycker ni inte att jag fått in för varma toner i luften? frågade hon.

Å — jeg ved ikke — det er så skjönt. — Ikke sandt? frågade han fru Krabbe.

Jo — mycket vackert, svarade hon i likgiltig ton.

Ulla såg på henne. Det låg ett skimmer af lycka öfver henne — af en egendomlig, mättad sinlig glöd. Hvad var taflan eller naturen eller de omgifvande människorna för henne mot hennes egna drömmar.

Ulla kände ett styng i hjärtat, då hon såg på henne. Denna idéfattiga, obegåfvade, apatiskt overksamma Anna Krabbe, som aldrig haft något mål i lifvet — hon var lycklig hon i alla fall, lyckligare än hon själf med alla sina framgångar, all den beundran,

som omgaf henne, hela det innehållsrika och omväxlande lif, som var hennes. Lyckligare just därför, att hon var en så mycket mindre komplicerad natur, att hon kunde beherskas helt af en enda känsla — en mycket osammansatt, en rent sensuel känsla.

Ty det var icke förstående, icke sympati, icke gemensamma intressen eller lika naturer, som drog dessa båda till hvarandra. Det var helt enkelt förälskelse — oreflekterad, idélös sensualism, ingenting annat. Det måtte dock vara lyckligt att kunna helt uppgå i en sådan stämning — utan att sönderplocka den bit för bit, analysera den, dissekera den, fråga sig själf hvad den är värd och säga sig själf att det knappt lönar att utsätta sig för de slitningar, den medför — som hon alltid gjort hvar gång hon varit på väg att förälska sig.

Det hade börjat att friska upp litet, och luft och vatten hade med ens förändrat sig så mycket, att Ulla ej vidare kunde fortsätta sin målning. Falk föreslog en segeltur, men Ulla förklarade sig dock ej ha tid — hon hade en annan studie i gång, för hvilken denna belysning just var den rätta.

Skall du då arbeta hela dagen, invände fru Krabbe.

Ja, när jag arbetar, så arbetar jag alltid hela dagen. Skall jag hvila, så vill jag hvila riktigt — inte bara med penseln utan då också med tankarna och fantasin — och det kan jag bara göra, när jag har något annat som upptar mig — —

Är du någonsin upptagen af något annat? frågade Anna. Jag trodde att målningen var din enda passion.

Ånej, sade Ulla och gaf sin gamla skolkamrat en menande blick. Det är inte alla, som är så lyckliga och bara har en passion — jag har många, jag, och jag dras ständigt från den ena till den andra.

Har docenten kanske lyst till att sejle med? frågade Falk, då denne i det samma närmade sig.

Jag tackar, sade docenten, men jag anser det rakt inte rådligt att sätta mig och segla nu då jag nyligen badat.

Men min bäste Ludvig, inföll Ulla. Det må jag då säga — i denna hetta.

Det drar ändå alltid lite på sjön.

Men kjære, utbröt Falk. De er jo et ungt raskt menneske.

Just därför, svarade docenten, att jag har en ovanligt god hälsa, så vore det så mycket mer orätt, i min tanke, att utsätta den för någon fara.

Han skrattade mildt och ursäktande för att utplåna det obehagliga intryck, som möjligen hans bestämda afslag kunde göra på de andra.

För öfrigt är jag mycket tacksam för det vänliga anbudet, tillade han, och hoppas att en annan gång — han gjorde ett par små bugningar i sned riktning, som dock Falk fullständigt förbisåg. Han vände sig till fru Krabbe.

Nå de, fru Krabbe, som hverken er træl af ar-

bejdet eller af deres legeme — de kommer med mig, ikke sandt?

Jo, gärna, sade hon — och till Ulla, dröjande: Jag trodde aldrig att du var en sådan pligtmänniska. Som barn mins jag —

Pligt! utbrast Ulla, eller träl, som herr Falk säger. Nej, jag är inte träl hvarken af pligten eller af något annat. Jag har alldeles inga andra pligter än att följa mina egna hugskott. Och nu har jag fått lust att följa med er.

Hon läste till sitt skrin, stack alla de nyttjade penslarna i en påse, slog ihop fällstolen och stafflit, under det Falk gick ned till bryggan för att göra båten i ordning.

Docenten erbjöd sig med en förlägen min, som när man inlåter sig på något hvars följder man egentligen icke kan beräkna, att hjälpa henne att bära. Hon gaf honom straks skrinet, så stolen, men då hon äfven ville räcka honom det hopfälda, lätta stafflit fick han en så häpen min, att hon af höflighet anmärkte: det blir kanske för mycket för dig? — alt under det hon dock fortfor att lassa på honom den ena efter den andra af sina målningstillbehör.

Men när han då med tydlig lättnad svarade: ja, det blir kanske lite för mycket — ändrade hon sig plötsligt och tog tillbaka altsammans, stafflit och målarparaplyt i ena handen, skrinet, stolen och penselpungen i den andra samt taflan på bröstet, stödd af hakan och armarna.

Men för all del, framstammade docenten helt olycklig. Jag kan mycket väl bära en del.

Falk kom i detsamma tillbaka för att hämta damerna till båten och begynte straks att vilja tillegna sig alla Ullas effekter.

Hvad skal det sige, at de bærer alt dette? utbröt han med en förkrossande blick på docenten.

Det vill säga, att ingen får bära det, som inte bär mig själf också, utbrast Ulla i ett plötsligt anfall af munterhet och släppte alltsammans i backen. Skall jag göra mig omyndig och låta andra hjälpa mig, skall det icke vara för att låta dem bära halfva bördor. Antingen vill jag vara en österländsk sultaninna och inte sätta min fot på den plebejiska jorden — eller också vill jag vara en fri kvinna och hjälpa mig själf i alt.

Hon hade knappt hunnit tala till punkt förr än Falk tagit henne på orden. Det var honom ett rent fysiskt behof att finna användning för sin väldiga muskelstyrka, och det var dessutom hans största stolthet och glädje att göra något, som kunde gifva honom illusionen af att beskydda och stödja den svagare.

Innan Ulla hann att förekomma det hade han därför tagit henne i sina armar och bar henne under hennes skratt och protester den korta biten öfver en liten sluttande gräsbacke ned till båtbryggan.

Fru Krabbe följde efter. Hennes hela utseende hade förvandlats på dessa minuter. Ögonen, som

nyss varit så fulla af sinlig berusning, lågo nu stränga och hårda under de skarpa ögonbrynen.

Just som Falk nådde bryggan med sin börda kommo två herrar gående åt samma håll nere på strandvägen. I nästa sekund stod Ulla åter på marken, och den ytterst förnäma hållning, hvarmed hon besvarade den ene herrns hälsning, tycktes liksom enkom ämnad att inskärpa, att om hon ibland tillät sig och andra ett visst själfsvåld var det endast emedan hon var en tillräckligt fulländad verldsdam för att kunna våga, hvad en som varit det minsta osäker på sig själf och på sin förmåga att draga upp gränserna, aldrig skulle kunnat riskera.

Herr Krabbe, som med stor förvåning sett den föregående scenen och som redan hade ett tvätydigt skämt på läpparna, häjdade också detta straks och bugade sig mycket vördnadsfullt för fröken Rosenhane, under det hans följeslagare gick fram och hälsade på hans fru.

Jag tror hustru min ämnar sig ut och segla, inföll nu herr Krabbe. Men stopp med det, min gumma lilla. Nu kommer du alt hem och ger oss helan — och halfvan med. Vi kommer just direkt från ångbåten och är hungriga af själfva tusan.

Den min, hvarmed Anna hälsade sin mans gäst, gaf just icke denne hederlige småborgare intrycket, att han var synnerligen välkommen. Han anade icke annat, än att hela hennes missnöje gälde honom och

gjorde klumpiga och förtviflade försök att vara älskvärd mot sin gamle affärsväns vackra men stränga och allvarliga fru, i det de tillsammans gingo upp till Krabbes villa.

En riktig nunna, hustru din, sade han sedan i förtroende till sin vän vid kaffet och kognaken. Det är för märkvärdigt, att en så vacker kvinna kan vara så allvarsam och så enkel i sin klädsel. Det skulle min gumma se — hon som spökar ut sig både med turnyr och annat fast hon är stor som en öltunna förut, den hederliga själen — ha ha ha! — ha ha ha! Han slog sig på knäna och skrattade en god stund.

Och det allra märkvärdigaste är ändå, tillade han, sedan han hämtat sig, att hon inte är en smula kokett.

Hvafalls! sade herr Krabbe.

Nej, vid min själ, om hon gjorde så mycket som vände på sina vackra ögon en enda gång åt mitt håll — och annars vet man väl — gubevars, jag är ju gamla gifta karlen, så för den skull — men en karl är ändå en karl, säga hvad man vill. He he he!

Anna hörde med stigande förbittring skrattsalvorna från sin mans rum. Hvilka afskyvärdt simpla vänner han alltid hade, hur hon ständigt måste blygas för dem — liksom för honom själf för öfrigt.

Detta var hennes lifs förnämsta pina — icke blott den förnärmelse hans simpelhet oupphörligt tillfogade hennes smak och finkänslighet, men också

den förödmjukelsen för hennes stolthet att se hur alla de, i hvilkas umgänge hon fann behag, drogo sig för hennes man.

Hon hade blifvit gift med honom som helt ung, och som hon var fattig hade detta ansetts för ett godt parti. Men då hon sedan börjat märka sin makt öfver män i allmänhet hade hon många gånger bittert ångrat detta förhastade steg. Hon kunde gjort ett mycket bättre parti, om hon väntat.

Hon tröstade sig med tillfälliga kärleksförbindelser. Hennes man var ytterst omisstänksam samt så brackaktigt fåfäng, att han oupphörligt inbjöd unge män till sitt hus för att skryta med sin vackra och beundrade hustru.

Men ingen af dessa förbindelser hade tillfredsställt hennes ständigt tärande åtrå efter starka, erotiska sinnesrörelser. De hade blott varit som ett svagt förspel till den verkliga lidelse som gripit henne denna sommar, och som ytterligare eggades däraf, att Falk ännu ej gjort något försök att gifva deras förhållande en annan karaktär än det haft nästan från första dagen. Han gjorde henne tämligen starkt sin kur — men det var alt. Var han verkligen förälskad? Det visste hon icke säkert, men nu ville hon veta det. Hon skulle icke tillåta den där Ulla Rosenhane att komma och taga honom ifrån henne. Hon skulle tvinga honom till en förklaring ännu denna samma kväll.

3.

Herr Krabbe hade skickat bud och inbjudit sina eller rättare sin hustrus vänner vid badorten på supé för att roa sin resande gäst och för att visa, att han hade gentilt umgänge: den berömda målarinnan och den af alla eftersökte norrmannen, den lärde docenten, den rika arftagerskan fröken Suhr och den framstående studentskan fröken Nerman — det stiligaste folket bland hela badsällskapet.

Och allesamman sådana där lärda människor, sade han förnöjdt skrattande till sin vän, min hustru trifs bäst med sådana.

Jo jo, lika barn leka bäst, sade affärsvännen med naiv öfvertygelse om, att Anna var grufligt lärd — en föreställning, som herr Krabbe fullkomligt delade.

Gästerna voro samlade på terrassen utanför villan. Herr Krabbe och hans affärsvän drucko toddy och sökte inhämta så mycken lärdom som möjligt af de andras samtal.

Docenten och Falk hade såsom vanligt råkat i en liflig dispyt. Den hade börjat vid tebordet inne i den lilla matsalen, men Falk behöfde alltid stort

utrymme, i synnerhet då han disputerade. Han var för stor för den lilla villan i korthusstil och han hade så stora åtbörder, då han blef ifrig, att det såg ut som skulle han slå omkull och trampa sönder alla Annas små bräckliga dockmöbler. Han drog sig därför snart ut på verandan för att få större svängrum och docenten följde beskedligt efter, altjämt disputerande. Men snart blef det för trångt äfven här, och de båda herrarna stodo nu midt på sandgången utanför huset.

Docenten med hela öfverkroppen litet framåtlutad, armarna hängande och den bakre delen starkt framskjuten gjorde en komisk figur bredvid den andres kämpagestalt, som syntes färdig att krossa sin spenslige motståndare, då han med den knutna handen utsträckt emot honom utropade: Det er sgu en umandig anskuelse de der forfægter, herr docent. Man skulde ikke vredes overfor en ussel handling!

Jo, man kan väl vredgas öfver själfva handlingen men icke därför hata den som föröfvat den, invände docenten och vek åt sidan, just då norrmannen var i färd med att sänka sin hand på hans axel. Att hata kan aldrig vara rätt.

Jo, det er ved gud ret både at hade og at vredes. Det er en så deilig, befriende følelse rigtig tilgavns at hade det slette.

Nelly Nerman och Evelina Suhr kommo i det samma arm i arm gående framåt sandgången och Nelly blandade sig i samtalet för att hjälpa docenten.

Det visar brist på historiskt sinne att hata och vredgas, sade hon med sin förskrämda min. När man vet, att allting har sina förutsättningar och att en karaktär nödvändigtvis blir sådan, som omständigheterna gjort den, hur kan man då vara så ologisk att vredgas.

Ja, det där vill jag inte riktigt underskrifva, sade docenten och gjorde en liten hastig svängning med hela kroppen, så att han kom att stå midt framför Nelly. Visserligen inverka omständigheterna mycket på danandet af en karaktär, men att säga, att karaktären helt och hållet skapas af dessa omständigheter, det vore att förneka människans självbestämningsrätt, och det är en mycket farlig lära.

Evelina upphof nu sin djupa predikostämma och yttrade patetiskt: Det vore i sanning alt för sorgligt, om en friboren i Guds beläte skapad människa skulle bero af något så underordnadt som de yttre omständigheterna.

Herre gud, är det ännu någon människa, som tror på en fri vilja, hördes nu en skämtsamt matt röst från verandan. Ulla hade sträckt ut sig där i en trädgårdsstol mycket bekvämt med fötterna långt framskjutna, hufvudet tillbakalutadt mot stolsryggen och en brokig parasoll af röd atlas med målade blommor bakom nacken till skydd mot aftonsolen, som just sände in några heta strålar mellan verandastolparna.

De stridande vände sig till henne.

Å, er de der, sade Falk, der har de indrættet dem rigtig deilig bekvemt.

Ja, jag har det bra, sade hon i samma skämtsamt loja ton. Detta är den enda bekväma stol i hela huset. Men är det någon, som tror, att det beror på min fria vilja att afstå den till någon annan, så bedrar han sig. Det är en inre naturnödvändighet som drifver mig att alltid välja de bästa platser, jag ser. Och det är rakt ingen mening i att såsom Anna bara sitta på en trädtrappa och stirra utåt sjön.

Anna ryckte till, där hon satt på verandans nedersta trappsteg med kinden mot handen. Hennes tankar voro ej så långt borta öfver sjön som hennes blickar. Men de voro ej häller närvarande vid det i hennes tanke högst ointressanta samtalet.

Skal de arbejde i morgen også? frågade Falk Ulla.

Hvem vet, svarade hon. Hur kan jag veta, hvad jag gör i morgon? Kan någon människa förutsäga kommande ting? Tror ni, att jag har andens gåfvor och kan profetera?

Å, fröken, de driver nu alt ud i spög. Men jeg tror ikke på, at et menneske, der har udrettet så meget som de, slet ikke skulde have någen tro på viljens magt.

Nej, vet ni, ni är verkligen en riktigt uppfriskande naiv människa. Ni talar om att *hata* och *vredgas* och nu om att *vilja*. Jag arbetar rätt mycket ibland, det är nog sant. Men det är als inte därför, att jag *vill* — lika litet som jag blifvit konstnär till

följd af något viljebeslut. Jag beslöt inte själf, då jag var fyra, fem år gammal och ritade illustrationer till alla sagor, jag kände, att jag skulle göra detta för att bli konstnär. Och inte tror jag häller, att mina föräldrar beslöt, innan jag föddes, att de skulle skaffa till verlden ett barn med konstnärsanlag.

Hvad kan det hjælpe at komme med paradoxer, utbröt Falk och sprang upp på verandan. De får ikke lov således at rakke ned på viljen, fröken. Den er den herligste af alle menneskelige gaver.

Mycket intressant, mycket lärorikt samtal det här, sade herr Krabbe och lutade sig framåt med armbågarna på bordet samt stirrade med sina små grå, trinda ögon försökande att se djupsinnig ut. Ja, se, när man är bland lärdt folk — han slog sin affärsvän på knäet, så att det smälde, och de skrattade båda belåtet och beundrande.

Jag tror också på viljans makt, sade Anna lågt, nästan för sig själf, och pressade ihop läpparna på ett sätt, som tydde på ett beslut.

Herr Krabbe slog till ett våldsamt flatskratt.

Ja, det tror jag det. Hehehe! det tror jag det. Det är en, som kan vilja, skall jag säga, sade han och slog ut med handen. Å, det är en kvinna med energi, min hustru. När hon satt sig något i hufvudet — då kan inte själfva f—n få det ur henne.

Nere på sandgången hade docenten och Nelly råkat i en ny dispyt, framkallad af den förra. Docenten talade om helgden af ett gifvet löfte, och Nelly

påstod, att löften aldrig kunde vara bindande, emedan man icke var herre öfver omständigheter, som man icke kunnat förutse, då löftet gafs.

Till eksempel ett äktenskapslöfte, kvittrade hon. Hur kan någon människa vara så oförnuftig att aflägga ett äktenskapslöfte. Lofva att älska hvarandra hela lifvet — hur kan man det — hur kan man veta, om man kan hålla det?

Anna hade blifvit uppmärksam.

Det tycker jag är mycket sant, hvad Nelly där säger, sade hon. Man borde inte ha lof att aflägga sådana löften.

Vill ni således afskaffa äktenskapet, inföll Evelina, djupt kränkt. Ett samhälle utan äktenskap! Ja, då vill inte jag lefva åtminstone.

Afskaffa äktenskapet — det har jag aldrig sagt, sade Anna, som alltid blef osäker, då samtalet kom in på allmänna frågor. Jag menar bara, att äktenskapet — att löften — man borde ha lof att —

Att bedra hvarann, inföll en godmodig stämma med ett så hjärtligt och långvarigt skratt, att man märkte att herr Krabbes affärsvän, som förut tegat hela aftonen, hade stort nöje af sin lilla replik.

Nei, at skilles, sade Falk, och Anna tyckte att han såg på henne. Lad os bare få så stor frihed, som mueligt, til at skilles, så skal vi bli kvit alle disse usande og uskjönne forhold, hvori så mangen sidder fast og går under.

Men det fins många hustrur, som — jag menar,

det är inte alltid, man kan skiljas, vågade Anna sig på att yttra efter någon tvekan. Det fins de, som till eksempel då inte skulle ha något att lefva af.

Det mener de ikke, frue, utbröt Falk och for emot henne. De kan ikke mene, at en kvinde skulde lade sig forsörge af sin mand, medens hun bedrog ham — eller i alle fald elskede en anden?

Åhå, bror Falk, jag förbehåller mig, utbrast herr Krabbe. Gör inga sådana insinuationer till min hustru. Hva! Hva! Han slog vänskapligen Falk på akseln, och affärsvännen, som ännu icke öfvervunnit verkan af sin egen kvickhet utan satt och småskrattade i mjugg, stämde nu i med honom i ett ljudeligt skratt.

Hvad skulle hon då göra? frågade Anna med låg röst Falk.

Det skal jeg sige dem, inföll han och satte sig bredvid henne på trappsteget samt böjde sig fram emot henne. En kvinde, som elsker en anden mand, end den hun er gift med — hvis hun er fattig, så skal hun gå og tage sig en plads — som lærerinde, i en butik, som tjenestepige — gjöre hvad arbejde som helst, hvormed hun ærlig kan fortjene sit bröd, skal hun — men lade sin mand forsörge sig, leve af den luksus hans arbejde kan forskaffe hende, medens hun giver en anden sit hjerte — det skal hun aldrig i verden gjöre.

Anna reste sig vid dessa ord. Var detta det afgörande svar, hon väntat på. Var det en vink till

henne, att först sedan hon gjort sig fri och stod ensam — att det var detta, endast detta, som höll honom tillbaka.

Hon gick ned till bryggan och satte sig där på en bänk. Som det icke var ovanligt att hon på detta sätt aflägsnade sig från sällskapet, lemnade man henne oanmärkt i fred. Hennes raka profil med det svarta, tunga, släta håret och den smidiga, ormaktiga figuren i den stränga, svarta drägten aftecknade sig skarpt och litet hårdt mot den ljusa, färglösa aftonhimlen, där hon satt orörlig och drömde sina åtråsfylda drömmar.

Hur kunde han ha sådana orimliga idéer! Förtjäna sitt bröd — gå ut som tjänarinna, hade han sagt. Det var ju en galenskap, man gör icke sådant. Hvem hade man någonsin hört talas om, som gjort något sådant? Men däremot — en hemlig kärleksförbindelse, det hade många haft.

Hon försjönk i drömmar. De älskade hvarandra — han kom om natten, där utanför hennes veranda — hennes man var ute på fiske — på morgonen kom Ulla gående där förbi, hon hälsade på henne, ropade på henne, Ullas kloka, iakttagande ögon — hon hatade dessa ögon — betraktade henne med förundran, de uppfattade det skimmer af lycka, som låg öfver henne.

Och hon, som fått alla möjliga gåfvor och talanger, såg med bitterhet och afund på henne, som ingenting fått mer än bara detta enda, som Ulla nu,

medvetet eller omedvetet — troligen ännu omedvetet, men det gjorde detsamma — som hon i alla fall nu var i färd med att beröfva henne.

Uppe på verandan var samtalet lifligare än någonsin. Man hade kommit att tala om Falks verksamhet som folkhögskolelärare.

Och ni är verkligen tillfredsställd med denna verksamhet, sade Ulla. Ni känner aldrig någon önskan att ha mer intelligenta och utvecklade elever, som kunde taga mot ett högre mått af vetande. Jag tycker, att med era kunskaper borde ni väl snarare vara lärare vid ett universitet.

Tak! utbrast han. For at uddanne embetsmænd! For at læse til examen med disse stakkers fortörkede hjerner, som bare har et mål i livet — at skaffe sig et levebröd! Nej, aldrig i verden. Da er mine bondegutter og piger anderledes friske! De komme tidt på skolen med sådan en trang og higen efter viden, at det er virkelig rörende. Men det ligger altsammen bundet hos dem, og de har vanskeligt ved at få det frem. Og hvad er det ikke da for en fryd for en lærer sådan langsomt at vande og pleje den hårde jordbund, til de förste, friske skud begynder at spire — sådan med kjærlighed og forståelse at pleje og vande — å, de skulde se min mor, hvor rörende lykkelig hun er, når hun först begynder at mærke lidt vågnende åndeligt liv hos en eller anden — hvor hun ved at elske frem alt det bedste —

Är det sant, att er mor alltid går klädd i bonddrägt? frågade fröken Suhr.

Ja, vist gjör hun det, ja, og jeg med. Vi vil ikke vide noget af denne forskjel, ser de, mellem storfolk og bönder. For en norsk mand er det den störste ære at være en bra bonde.

Lefver ni också för öfrigt som bönder? frågade Ulla i litet hånfull ton. Äter dålig mat, har dålig luft i rummen, begagnar grofva ord, har låga tankar, som inte går högre än till bjälkarna i taket.

Det er måske meget morsomt, hvad de der siger, fröken, sade Falk, uppflammande. Men det må jeg få lov til at sige dem, att vor gjærning fortjener lidt andet end hån — ikke for det vi endnu har gjort stort at tale om og ikke fordi det jo naturligvis er meget mer ophöjet at studere og at male og sådant noget —

Ulla afbröt honom. — Nej, jag menade inte så. Jag inser mycket väl, hur vackert det är, att som ni — jag har hört, att ni kunde haft en lysande karriär, om ni velat —

Nej, nu blir det værre og værre, ropade Falk. Må jeg endelig bede mig fri for den slags komplimenter. Det er ikke et gran vakkrere at gjöre, hvad jeg har gjort, end at gjöre hvilken som helst anden gjærning. Det er heller ikke min gjærning, jeg forsvarer, det er bare folkets ret til oplysning og menneskelig udvikling. Og det var bare denne overlegne

tone, hvori de som andre tror at burde tale, når det gjælder bönder, som oprörte mig.

Men jag har all möjlig respekt för bönderna, inföll Ulla och for upp ur sin halfliggande ställning vid hans häftiga utbrott. Jag bara menade — är verkligen den norske bondens lif sådant, att det kan vara skäl i taga honom till mönster —

Men det er slet ikke meningen att tage ham til mönster. Vi lever ikke således, som de norske bönder i almindelighed faktisk lever, men således, som vi synes, at de burde leve, det vil sige, ordentligt, sundt, men tarveligt. Vi vil ikke vide af den luksus og overkultur, de kunstige vilkår, som en liden minoritet i byerne har forskaffet sig, men som aldrig i verden kan bli andet end et fåtals ejendom. Vi synes det er lykkeligere at leve i samme kår som de mange, end som de få. Kan de ikke forstå det? Og vi synes, at man magter så meget mer af åndelige opgaver i livet, om man ikke splitter sin tid på at vedligholde al denne unödvendige luksus i klæder og mat og möbler og sligt noget. Vi tror, at landet behöver vårt arbejde for andre opgaver. De må forstå det, fröken Rosenhane, de må! — han blef alt varmare och stod nu böjd öfver henne och lade sin hand på hennes stolsrygg samt såg henne in i ögonen. De som er så forstandig, så fordomsfri —

Jag förstår det mycket väl, sade Ulla. Tror ni inte att jag många, många gånger blifvit så trött på alt hvad lyks och öfverkultur heter, att jag bara

rymt bort till någon fattig fiskarhydda vid stranden och lefvat där i veckor — å, jag förstår det så utmärkt väl.

Det ligger nog också något mycket berättigadt och riktigt häri, sade docenten. Men man kan likväl, synes det mig, med något skäl sätta i fråga, om den i alla händelser tämligen ytliga bildning, som eleverna kunna hinna inhämta på den korta tid —

Å ja, alt det der kjender jeg så godt, afbröt Falk. Man vil hellere, at folket skal leve som hele dyr, end som halve mennesker. I lærde herrer, i er sådanne frygtelige åndsaristokrater, at i synes, at når ikke enhver bondegut, som kommer på skolen, kan blive filosofisk kandidat i det mindste, så kan det ikke nytte stort, at han lærer noget så simpelt som sit fædrelands historie, de love, efter hvilke han skal leve og dömmes, de rettigheder og pligter, han har som medborger i et samfund — og når han så også lærer at kjænde og ælske sit lands digtere — og Sveriges med — ja, så siger i naturligvis, hvad skal det nytte til? Når han ikke kan blive embetsmand eller videnskabsmand, så lad ham hellere blive helt uvidende som kjörene hans. Hvad skal det til at vække menneskelige intresser hos den, som alligevel ikke kan blive lærd?

Nej, det säger vi visst inte. Men man bara fruktar att folket, genom att så där helt flyktigt få smaka på kunskapens träd, skall få förakt för sitt

dagliga arbete och tro sig för god till att arbeta med sina händer —

Undskyld, herr docent — men fra hvem er det, at man bestendig hörer denne invending — denne dybe respekt for det legemlige arbejde — jo, det er netop fra dem, som aldrig i sit liv har gjort noget legemligt arbejde, og som hverken vilde eller kunde gjöre det. Men jeg kan fortælle dem — jeg, som selv har plantet hver eneste busk i min have og selv har ryddet væk hver eneste sten i den törre bakke, hvor mit hus ligger, og selv fört did madjorden — jeg kan fortælle dem, hvad i bestandig siger, men ikke tror, for trode i det, skulde i pröve det selv, jeg kan fortælle dem, at det er en velsignelse i det legemlige arbejde, der er en bevarende kraft deri for menneskeligheden, som vi kjender alt for godt til at ville rydde den væk, og hvad vi lærer bonden, det er ikke at det legemlige arbejde er for lavt for den, som har fåt en liden smule kundskab, men tvertimod at det står så höjt, at også den, som har fåt megen kundskab og lærdom, vilde have godt af at öve det.

Skulle ni inte ha lust att hålla en föreläsning här vid lilla Utskär, herr Falk? frågade Ulla. Tror ni inte, att vi lättjefulla och öfverkultiverade badgäster här skulle ha nytta af att få höra litet närmare om era folkhögskolor och era idéer i det hela taget. Jag lofvar er, att ni åtminstone skall få en mycket uppmärksam och intresserad åhörare.

Ja, får jeg bare en, så taler jeg heller for denne

ene alene på landevejen, på sjöen, når som helst. Men får jeg for exempel fem, er det straks bekvemmere at holde et foredrag. Og det gjör jeg så inderlig gjerne. Jeg er slem til at holde foredrag, kan de tro. Jeg lader aldrig be' mig to gange.

Det var bra. Altså i societetshuset en af de närmaste aftnarna, eller hur? Vi skall slå upp stora annonser på alla knutar. Det får du ställa om, Ludvig, vände sig Ulla till docenten.

Gästerna togo nu afsked, alla uttryckande sin lifliga belåtenhet med utsigten att få höra Falk tala. Han skulle vara en så utmärkt talare, det visste man ryktesvis, och det var så roligt få en liten omväxling i det enformiga badortslifvet.

Falk dröjde något efter de andra. Han hade icke riktigt lugnt samvete med afseende på Anna. När han såg henne så där försjunken i drömmar, blef han orolig, att hon tagit hans kurtis mer allvarligt än han velat. Han ville icke gå i afton utan att gifva henne tillfälle att säga honom ett ord ensam, om hon ville.

Han satte sig ned midt emot henne på verandan.

Nå? sade hon. Det var hennes vanliga sätt att inleda honom i samtal. Han väntade. Efter en stund kom fortsättningen.

Är ni riktigt förälskad nu? frågade hon med ett litet insinuant leende.

I hvem? sporde han. Mener de Nelly Nerman eller Evelina Suhr?

Eller den, som ni med flit undviker att nämna, inföll hon med samma något ansträngda leende.

Fröken Rosenhane! Jeg tror, det er den sidste jeg vilde falde på at forelske mig i.

Verkligen! — Det gick en liten skiftning öfver Annas stränga ansigte och det kom som ett ljus i de svarta, allvarsamma ögonen. — Det var underligt, tycker jag. Hon, som har alt, alla möjliga egenskaper, gåfvor, talanger — alt, som —

Alt for at vække beundring — intet for at vinde kjærlighed, inföll han.

Det var ju just det hon hade tänkt. Hon blef så segerviss, att hon vågade sig på att säga:

Tänk — och jag, som hade en så säker aning, första ögonblicket jag såg er tillsammans, att ni skulle bli förälskade i hvarandra. Jag tyckte ni skulle passa så bra till ett par.

Det var Annas vanliga taktik, då en man begynte bli förälskad i henne, att bry honom för alla damer, som kommo i hans väg, och låtsa som om hon själf vore utom räkningen. Men denna gång uttalade hon på samma gång en tanke, som verkligen låg henne på hjärtat.

Falk slog till ett skratt.

Nej, ved de hvad, frue, menneskekjender synes de ikke at være. Jeg gad vide, om der er nogen i verden, der mindre vilde passe for mig end netop hende. Jeg skal gjerne tilstå, at der er noget glimrende ved hende — jeg er vis på, at hun har lagt

mangen en mand ved sin fod — men for den, som, ligesom jeg, ikke netop synes, at det skjönneste i et kjærlighedsforhold er, at manden ligger ved kvindens fod og dyrker hende, men at hans kjærlighed giver det, som hendes hjerte trænger — for den kan det aldrig ligge noget tillokkende i at elske en kvinde, der er så selvsikker og overlegen, der synes at have så nok i sig selv, en sådan rigdom i sin egen fantasi, at hun aldrig trænger til at modtage noget af en anden. At give hende sin kjærlighed — det vilde være at give hende en ny luksusgjenstand til de mange, hun allerede ejer, og om hvilke hun siger, at hun iblandt blir så kjed af dem allesammen, at hun bare vilde flygte bort til en fattig hytte og bilde sig ind, at hun ikke ejer mer, end den ringe fiskerpige der.

Anna satt tyst en stund. Därefter sade hon med ett litet leende: Det är underligt i alla fall med sådana där lärda fruntimmer — jag tror aldrig de slår an på herrar.

Hon märkte, att detta yttrande icke gjorde något behagligt intryck på Falk och skyndade att tillfoga: Men de är lyckliga i alla fall, de — jag önskar jag egde Ullas talanger, så vore det lättare för mig att göra det ni sade i afton.

Hvad da? frågade han.

Jo — jag menar — det om att göra sig fri, sade hon med låg röst och reste sig.

Han reste sig också för att taga afsked.

Nej, det var inte för att be er gå, invände hon. Men det begynner bli kyligt — vill ni inte komma in?

Tak, det er sent, sade han dröjande och såg på klockan. De kan trænge til at komme til ro.

Till ro, upprepade hon. Hvad är det för en ro. Jag kan inte sofva. Vill ni inte fördrifva tiden för mig med att hålla mig sällskap?

Hon räckte honom sin smala, heta hand, och han behöll den en minut i sin. Den kärlekstrånad, som berusande utgick från henne, lockade honom denna kväll starkare än förr.

Hon — den andra med all sin stolta öfverlägsenhet — hon hade icke så mycken lidelse i hela sin varelse, som denna i hvarje hårstrå på sitt hufvud.

Det var som om målarinnans kyliga oåtkomlighet drifvit honom till Anna — som ville han hämnas på den förra genom att visa henne, att det icke var sådana kvinnor som hon, man älskade. Han visste, att detta var en löjlig tanke — att det var målarinnan alldeles likgiltigt, hvem han ville förälska sig i — att hon på sin höjd skulle iakttaga honom med ett visst lugnt intresse, om han inför hennes ögon gjorde Anna sin kur — och ändå, han kände det som om Ulla förolämpat honom och som om det sår, hon tillfogat honom, endast kunde helas af den andras fulla hängifvelse.

Men då begick Anna en oförsigtighet. Herr Krabbe och hans affärsvän, som sutit på andra sidan af huset och rökt ut sina cigarrer, kommo upp på

verandan, och Anna hviskade då till Falk: Tag afsked nu, annars blir vi aldrig af med dem — och den där människan pinar ihjäl mig. Men kom igen om en halftimme, så kan vi gå och spatsera lite tillsammans.

Detta förslag framstälde genast för Falk i bjärt belysning det skefva och förödmjukande i det förhållande, han var på väg att inlåta sig i. Han skulle smyga sig till hemliga möten och vara rädd att bli uppdagad af herr Krabbe — och Anna skulle draga honom in i ett nät af lögn och förställning. Hans ärlighet uppreste sig häremot. Nej, det var tid att draga sig tillbaka, innan han gjorde några dumheter.

Han sade ett hastigt godnatt och skyndade bort, men gick länge och dref i närheten af societetshuset, där han bodde. Han hade ej fått tillfälle att säga henne, att han ej ämnade återkomma, och det oroade honom att veta, att hon satt och väntade på honom.

4.

Då han slutligen kommit upp på sitt rum, hvilket låg innanför samma korridor som Ullas, samt begynt att kläda af sig, hörde han plötsligt ett prasslande ljud utanför fönstret. Straks därefter kastades en handfull sand på hans ruta. Han drog upp gardinen, slängde upp fönstret och lutade sig ned. Där nedanför stod en mörk gestalt med en svart spetssjal öfver hufvud och axlar.

Falk kastade på sig rocken och skyndade ut.

Hvad tænker de på, utbrast han hviskande och kom fram till Anna. Hvor kan de være så uforsigtig?

Ofrivilligt såg han upp mot Ullas fönster. Ett, två, tre — det fjärde från hörnet. Det var öppet, men gardinen var nedfäld. Han visste att hon brukade sofva vid öppet fönster. Men rörde sig inte gardinen?

Förlåt mig, sade Anna, som syntes mycket upprörd och nervös, jag är alldeles förtviflad att komma och störa er så här, men jag blef så skrämd, att jag rakt inte visste, hvad jag skulle ta mig till. Jag kunde

inte sofva och ville gå litet — och så kom en full matros och förföljde mig ända hit.

Hvor er han — jeg ser ingen, sade Falk och såg sig förundrad omkring. Icke en lefvande varelse syntes.

Han sprang sin väg i samma ögonblick jag kastade sand på rutan.

Hvorhen? frågade Falk och var redan på språng för att förfölja honom. Men Anna lade sin hand lugnande på hans arm.

Det vill jag inte säga er, sade hon. Jag vill inte att ni skall få ett gräl, kanske ett slagsmål för min skull. Men nu skall jag gå hem igen. Jag kan knappt förlåta mig själf, att jag störde er så. Godnatt!

Men jeg følger dem naturligvis.

Nej, nej, bry er inte om det. Nu händer det nog icke en gång till i afton. — Nåja, efter ni är envis. Jag kan då få begagna tillfället att fråga er till råds om en sak, som jag inte kan få ur tankarna — det är därför jag inte kan sofva. Men förlåt — hon tvärstannade och lade handen på hjärtat. Jag vet inte hvad det kommer åt mig — det var för att jag sprang så häftigt, tror jag — jag får så lätt hjärtklappning.

Hon höll båda händerna knäppta under bröstet och drog en lång darrande suck. Därefter segnade hon sakta ned mot marken och han måste gripa henne om lifvet för att hålla henne uppe. Några sekunder halflåg hon så i hans armar, skenbart medvetslös, med hufvudet starkt tillbakaböjdt.

Han förundrade sig själf öfver att han ej kände någon frestelse att böja sig ned och kyssa dessa läppar, som liksom inbjödo honom därtill, och trodde att det bara var hans afsky för ett osant dubbelförhållande, som gjorde honom så kall i detta ögonblick. Men hans blickar flögo oupphörligt till det öppna fönstret, det fjärde från hörnet. Jo, gardinen rörde sig bestämdt.

Anna märkte att han var förströdd och beslöt att vakna ur sin svimning. Hon anade hvar hans tankar voro. Var således alt förloradt?

Hon började blifva förlägen för hvad hon gjort och rädd att han skulle genomskåda henne.

Det är öfver nu, sade hon. Jag har blifvit så klen på sista tiden — och jag tålde inte vid skrämseln.

Hon begynte gå med snabba steg framåt, i det hon drog den svarta spetssjaln helt öfver ansigtet.

De vilde tale med mig om noget, frue, sade Falk.

Ack — det är inte värdt nu — jag har redan tråkat ut er.

Han protesterade med en åtbörd och hon fortsatte: det var med anledning af hvad ni sade på aftonen — om att en kvinna, som icke älskar sin man, gör orätt, om hon låter honom försörja sig. Jag kan inte glömma de orden — och jag funderar nu allvarsamt på att bli sjuksköterska — hvad tycker ni! Ni har en så fast karaktär och så goda moraliska principer — jag ville så gärna höra er tanke om det.

Hvis de föler kald til det, synes jeg, de gjör meget ret.

Jaså! — Hon drog efter andan.

Det var alt. Hon visste nu, att hon icke blott förlorat honom, men att hon ohjälpligt kompromet-terat sig i hans ögon genom detta misslyckade försök.

Hon var dödsblek, då hon skildes från honom och det var en hård, hotfull blick, som sköt fram ur hennes ögon, då hon med ett ansträngdt leende sade:

Tack för ert råd — jag skall följa det.

Falk kände sig ovanligt glad och lätt om hjärtat, då han gick tillbaka hemåt. Han var nöjd med sig själf och tyckte sig ha vunnit en vacker seger öfver sitt sämre jag, då han nu slutligen frigjort sig från denna osanna och koketta men dock så förföriska kvinnas makt öfver honom. Han sade sig själf, att ej många skulle visat så mycken kallblodighet med en så vacker kvinna i sina armar, och han lyck-önskade sig till att ha blifvit herre öfver sitt starkt erotiska temperament, hvilket ofta frestat honom till sådant, som han själf ogillat. Men då han kom till-baka till hotellet var hans första tanke att se upp till Ullas fönster. Gardinen uppe — nej, räknade han rätt, ett, två, tre, jo, det fjärde från hörnet. Och skymtade icke en gestalt i fönstret? Gardinen plöts-ligt ned igen — alt dödt och tyst. Nej, var det en synvilla, eller hade verkligen gardinen varit upp-dragen?

5.

Följande dag rådde stor uppståndelse bland badgästerna. Fru Krabbe hade blifvit häftigt sjuk och badläkaren hade efterskickats tidigt på morgonen; ett rykte hade spridt sig, man visste ej huru eller hvarifrån, att hon tömt en morfinflaska i afsigt att taga lifvet af sig af förtviflan öfver att Falk förfört henne och sedan förskjutit henne.

Grupper af badgäster spatserade hela förmiddagen utanför den Krabbeska villan för att få se och höra någonting. Ulla Rosenhane hade försökt att få komma in till den sjuka, men det hade nekats. Endast fru Möller, doktorns syster, hade blifvit insläppt eller rättare hade utan tillåtelse trängt sig in, som öfveralt, där hon trodde sig kunna göra någon nytta.

Falk syntes flera gånger i närheten af villan och en gång sammanträffade han och Ulla där. Han kunde icke motstå sin önskan att få veta om hon varit vid fönstret på natten eller om det blott varit hans inbillning.

De vår vist vågen længe i nat, fröken, sade han till henne. Jeg syntes, jeg så dem i det åbne vindu, da jeg kom hjem vid 1-tiden.

Denna fråga generade tydligt Ulla, men hon svarade undvikande, att hon ej visste hvad klockan var, då hon somnat.

Falk misstänkte henne på detta svar för att hon sett alt och förargade sig öfver hennes brist på ärlighet; att stå och iakttaga dem i smyg bakom en gardin och sedan vilja förneka detta.

Doktorn kom nu ut från den sjuka och Falk gick fram till honom och frågade hur tillståndet var.

Som doktorn naturligtvis liksom alla andra visste att det var Falk som var hjälten i sorgespelet, ansåg han sig kunna berätta honom hela förloppet med förgiftningshistorien. Han tog honom vid armen och de aflägsnade sig ett stycke från de andra.

Hon hade lite morfin hemma, berättade han, sedan hon haft ett svårt anfall af nevralgiska smärtor en gång i somras och fått ett par insprutningar. Nu tog hon af detta, men så litet, att hon kunde vara lugn för att det inte skulle ta lifvet af henne. Det är bara konster altihop — hon vill väcka uppseende och ställa till skandal för att få er fast — det är altsammans. Hade det varit allvar skulle hon inte skickat efter mig straks hon begynte kräkas lite — och se'n ropa högt, så att pigan hörde det: jag har tagit gift — men det var för lite — gif mig mer, doktor, gif mig mer. Jag vill dö! — Satans komedispel.

Kan jeg fuldt stole på dette? sporde Falk.

Ja, ni hör ju själfva fakta. Kan ni tro, att en människa, som verkligen vill dö, bär sig åt på det sättet?

Hun er dog en meget lidenskabelig natur.

Ja bevars, men mycket feg. Jag känner henne se'n gammalt. Ett beslutsamt steg har hon aldrig tagit i all·sin dar.

Då herr Krabbe kom hem vid middagstiden från en fisketur var redan all fara öfver och han fick först endast veta, att Anna varit lite illamående och därför ej orkade se honom.

Anna var själf viss på, att det varit hennes fulla allvar att dö, och hon låg och beklagade sig för fru Möller öfver, att man tvungit henne att lefva mot hennes vilja. Men hon hoppades samtidigt på, att underrättelsen om att hon velat taga lifvet af sig för Falks skull icke kunde förfela att göra intryck på honom.

Alt som dagen gick utan att han hördes af begynte dock hennes mod sjunka; och på aftonen lät hon slutligen hälsa sin man, att hon kunde taga emot honom.

Hon räckte honom sin hand med ovanlig vänlighet, lät honom kyssa sig på pannan och sade: du skall inte tro på alla de rykten, du nu får höra om mig. Det har aldrig varit något förhållande mellan Falk och mig — det bedyrar jag vid Gud, om det också vore min dödsstund.

Dagen efter kom Krabbe på eftermiddagen och besökte Falk på hans rum. Han var mycket generad först, dels emedan han alltid var lite blyg för sin norske bror, dels emedan han fann sitt ärende både onödigt och obehagligt.

Äja — dom pratar så mycket dumheter, började han helt tvärt, som om Falk hade sagt något. Men jag frågar inte mycket efter sån't där. Lite kurtis — herre gud — ungt blod — men är det något värre? Det är bara det jag ville veta. Att hon är lite kär — det har jag ju sett länge -- men det går öfver, sade han och slog ifrån sig med handen. Sån't där går alltid öfver. Men jag vill inte veta af några svinaktigheter! röt han plötsligt till. Hustru min ger sig fan på att det inte varit något sådant — men se fruntimmerna är nu aldrig att sätta tro till, fortfor han i godmodigare ton. Han var alltid fullt öfvertygad om, att alla hans hustrus fel voro gemensamma för hela hennes kön, och betraktade dem såsom sådana med stort öfverseende.

Men du, min kära bror Falk, du som är en riktig karl — det är därför fruntimmerna är så galna i dig — rent språk nu, hederspojke!

Det har intet andet forekommet mellem din hustru og mig end en vanlig kurtis, svarade Falk, og det er slut med det også nu.

Skönt, utbrast Krabbe och slog Falk på akseln med en väldig smäll. Låt oss nu gå ned på schweizeriet och ta oss en toddy och låta folk se, att vi är

goda vänner, så blir det väl slut på pratet snart. Det är hustru mins råd. Och hon är en förbaskadt klok kvinna. Hufve på skaft! tillfogade han förnöjd och pekade på sin panna, i det han tog »bror» Falk under armen och drog i väg med honom till restaurationen.

6.

Societetssalen var alldeles full med folk. Ulla satt på den främsta bänken midt för den improviserade talarestolen.

Han uppfattade detta straks, då han gick upp till sin plats, och det gjorde honom nervös. Hon satt bara där för att iakttaga — den halft själfsvåldiga säkerheten i hennes hållning, den i ögonen fallande toaletten af svart atlas med iväfda fjärilar, utskuren i fyrkant vid halsen samt med en fantasifull bröstbukett af lefvande prestkragar och några långa, vajande grässtrån. Håret hade hon ordnat på ett nytt sätt i dag — hon bar det olika för hvar dag — nu låg det fritt i korta, mjuka ringlar som föllo i ett oredigt virrvarr åt alla håll, endast sammanhållna af ett band öfver pannan. En ofantlig guldbrun halmhatt med tillbakaslagna brätten satt på nacken och bildade en bred infattning till det egendomligt uttrycksfulla ansigtet med den breda pannan, den något långa, oregelbundna näsan, den korta, men mjuka hakan, den tämligen stora, men vackert buktade och friska munnen samt de uppmärksamma blå ögonen,

hvilka liksom girigt sögo till sig alt hvad de sägo och iakttogo.

Nej, det var något så distraherande, så störande i att ha henne så nära. Han riktade sina ögon långt fram utöfver salen, för att icke se henne, och ändå såg han henne hela tiden, såg hur hon satt och vred sin hatt, som hon nu tagit af sig och lagt på knäet, höll den vid resåren och svängde den sakta, alt under det de vakna ögonen studerade honom — dessa irriterande vakna ögon. Och vända sig ifrån henne kunde han häller icke, ty bredvid henne satt hennes döfstumma kusin, som endast kunde följa ett föredrag, om hon hela tiden kunde se den talandes mun. Eglantine Rosenhane syntes annars mycket sällan bland badgästerna. Hon och hennes bror egnade sig båda med stor ömhet åt modern, som var mycket nervös och aldrig tålde att vara ensam. Det var en daglig strid mellan de båda syskonen om hvem som skulle bli hemma, men som Eglantine var den envisaste slutade det vanligen med att hon fick brodern att gå ut och själf blef hos modern. I dag hade hon dock låtit öfvertala sig att gå — det skulle också varit ett gränslöst offer för henne att bli hemma i dag. Hon hade varit tillsammans med Falk ett par gånger och hon svärmade nu för honom med hela en nittonårig flickas svärmeri för den förste man, som sysselsätter sig med henne, och med hela den instängda sjuklingens svärmeri för det som är sundt och starkt. Hon hade lärt sig att tala — de döfföddas underliga,

oharmoniska tal — och hon kunde godt göra sig förstådd af den, som var litet van vid henne. Liflig och fantasifull som hon var, var hon mycket ordrik, och Falk lyssnade alltid på henne med en vänlig uppmärksamhet, som smickrade och förtjuste henne. Som hon icke hade någon riktig uppfattning af hvad det var som skilde henne från andra och icke förstod, att den vänlighet man i allmänhet visade henne berodde på medlidande, betydde hans uppmärksamhet för henne det samma, som den skulle betydt för hvilken annan ung flicka som hälst — hon trodde att han var intagen i henne och hon fann ingenting underligt häri.

Publiken var något misstroget stämd mot föreläsaren. Det var blott tre dagar sedan Annas förgiftningsförsök och om också många ansågo, att det var hon som velat förföra honom och icke tvärtom, hade man dock allmänt sina tvifvel på hans moraliska karaktär och förhöll sig derför tveksamt inför den idealistiska verldsåskådning, han i sitt föredrag framlade.

Han begynte med att berätta om, hur han själf kommit att egna sig åt sin nuvarande verksamhet.

Han var filosofie kandidat, estetiker, sångare. Han roade sig, njöt af lifvet på alla möjliga sätt, hade godt om pengar, godt om vänner, var uppburen och firad inom ett kotteri, höll tal i studentföreningen och förespåddes af alla en s. k. vacker framtid.

Då inträffade det för studentlifvet i Kristiania

betydelsefulla, att Björnson blef vald till studenternas ordförande. Han kom med starka och väckande tankar till de unga, och Falk blef en bland de många, som af honom mottogo ett intryck för lifvet.

Flera bland åhörarne fingo en misstrogen min, då de hörde Björnsons namn nämnas. En sådan opraktisk fanatiker, som han — och som bara ville ställa till ondt mellan Sverge och Norge — det måtte just vara en skön väckelse, som utgick från honom.

Björnson, sade talaren, ref själfförgyllningens slöja bort från studentlifvet och visade den ihålighet och tomhet där fans bakom alla deras vackra tal och sånger. Han frågade studenterna hvad det var för mål de sträfvade efter, hvad det var för idéer, de ville föra ut i verlden. De sjöngo ju om, att deras ungdoms gyllene dröm skulle gå i stycken, då de kommo ut i lifvet. Den ungdomsdröm, som ej hade nog lifskraft i sig för att sedermera besjäla mannens lifsgärning, den kunde man lika gärna låta fara straks. Och så länge de allra flesta af studenterna blott tänkte på att taga eksamen för att göra en karrier var det bäst att icke tala och sjunga så högt om att »bære idéens fane høit» — om att »være herrer i åndens rige» och dylikt.

Och så hade då Falk med ens lösryckt sig från sitt glada studentlif, hvars tomhet nu blifvit honom vämjelig. Han hade besökt folkhögskolan på Sagatun och blifvit starkt påverkad af den varma hänförelse, som besjälade arbetet här.

Att bringa upplysning åt folket, som satt och arbetade i svett och möda på att uppodla den gemensamma fosterjorden, af hvars skördar de alla skulle lefva — att komma till dessa aflägsna bygder mellan fjällen med alla tidens nyaste och bästa tankar — det hade nu blifvit hans lifs käraste mål. Och så slog han sig ned i sitt Jökelheim — på sluttningen af fjället. —

Lad mig få lov til at beskrive egnen. Huset ligger ved foden af fjeldet, som stiger meget brat opover — ikke mange alen fra huset ligger sneen til langt indpå sommeren, fordi fjeldet stænger for solen. Fra huset går det siden i bratte skrenter nedover lige ned til elven med fossestupet, som bestandig bruser dernede. Sådan er hele bygden. Der ligger gård ved gård på skrenten — men lidt længer mot öst viger fjeldet mere tilbage og bygden blir videre. Der hvor min gård ligger, er den trangest — men jeg valgte den plads for skolen, fordi det er midt i bygden. De kan tænke dem, at det folk der ikke var vant til at höre stort fra den ydre verden — fra den höie og lyse tankens verden. De gik der i sit madstræv og tænkte på ingen verdens ting mer end at passe sit fjös og höste sit korn.

Han berättade hur misstrogna de i början voro mot hans idéer. »At sætte voxne gutter og piger i skole, hvad kunde det nytte til?»

Men hur han talade och höll föredrag och berättade historier för dem så slutade det därmed att en och annan gaf vika och gick in på, att deras

söner skulle få försöka — och så begynte han skolan med fem elever. Det var för fyra år sedan. Nu hade han 60 — och gossar och flickor tillsammans.

Hans mor hade flyttat med honom och hon som var van vid ett komfortabelt lif i Kristiania, hon fann sig straks tillrätta i detta tarfliga och försakande lif och hade sin glädje af att se, hur mänskliga intressen begynte vakna hos dessa bundna andar.

De kan tro, det var både rörende og komisk at se min mor, da hun om våren skiltes fra vore første fem elever, som havde været hos os hele vinteren. Hvorledes hun tog dem i sine arme og græd, som om de havde været hendes egne — og hvor lykkelige og berigede de gutterne drog hjem til sit igjen. Siden var det to af dem, som sendte sine kjærester til vor skole, fordi de syntes, at den som skulde bli deres hustru, fik ikke lov at bli bagefter, men måtte kunne følge dem i deres interesser og deres læsning.

Ja, de kan tro, der er lykke og velsignelse i den slags arbejde. Og det er derfor, jeg så gjerne taler derom. Fordi jeg vilde at folk skulde vide lidt mere om den glæde, der er i således at være en af civilisationens udposter, at så sæd i ny jord i stedet for bestandig at trampe om i de gamle enemærker — at gjöre nye landvindinger for civilisationens sag. For hver en ny klasse, der således rykker op i de menneskelig interesseredes led, vinder landet en ny, stor rigdom. Eller kan nogen dröm vel være skjön-

nere, end den om et land, hvor hele folket, ikke en liden klasse af embedsmænd, tar del i fremskridtsarbejdet, hvor hele folket ejer og hegner om landets åndelige ejendom, dets bedste tanker, dets höieste bestræbelser, hvor alle föler sig som *et folk*, i stedet for som en samling forskjellige samfundsklasser, der gjensidig bekjemper hinanden. Ja, de siger naturligvis, at dette er en utopi — men det skræmmer mig ikke, det slemme ord, thi det har man altid sagt om hver en fremtidstanke, indtil den blev virkelighed. En utopi, en lykkelig dröm, siger man. Men lad bare alle, som siger det, alle, som synes, at det dog var en lykke, hvis det var muligt, — lad dem bare alle enes om at arbejde for dens virkeliggörelse. Lad os bare gjöre alt for at mindske afstanden mellem klasserne, nærme os hinanden i kjærlighed og forståelse — lad digterne, videnskabsmændene, kunstnerene, alle samfundets store ånder og stærke kræfter være enige om, at det er til hele samfundets og ikke bare til en vis klasses gavn og glæde, at de bör arbejde, lad dem bare en gang allesammen få öjnene op for, at et samfund ikke består af bare embedsmænd, kunstnere, litterater, lærde og præster, men at det fremforalt består af et helt stort producerende folk, på hvis arbejde samfundets hele existens beror, i det mindste lige så meget som på de andres — lad os bare alle en gang få öje for det — og de skal se, det slemme ord utopi skal forandres til det skjönne ord: virkelighed.

Han gjorde ett uppehåll och såg sig om i salen.

Han såg att han vunnit sin publik. De trodde på honom nu och följde honom med sympati. Endast på Ulla vågade han icke se — han var rädd för hennes kalla, iakttagande blick — ty nu ville han just komma fram med det, som låg hans hjärta närmast.

Men hvad, som fremfor alt andet kræves, fortsatte han, det er kjærlighed, megen kjærlighed. Og hvorfra skal vi vel tage den. Hvor skal vi finde denne kjærlighed i en tid, som kaldes egennyttens og materialismens tid fremfor alle. Ja, der kan findes mange veje dertil, det skal jeg ikke negte, men jeg ved bare en, som er sikker — og det er at gå tilbage til al kjærligheds kilde — til kristendommen. Ja, jeg ved, at der er mange bland eder, som vil tage anstöd af mine ord — at gå tilbage til kristendommen er for dem det værste af alle tilbageskridt. Og de havde ikke ventet det af mig, som er fremskridtets og det nyes talsmand, at jeg på samme tid skulde være sådan en bagstræver. Men når jeg siger, jeg vil gå tilbage, så er det også meget, meget langt tilbage, jeg vil gå, thi jeg vil ikke stanse i mit bagstræv, för end jeg kommer til kristendommens aller förste tid på jorden. Og denne gang tilbage tror jeg menneskeligheden aldrig skal voxe fra. Tværtimod, hver gang vi begynder at mærke, at alle jordens brönde törrer ud, og at der intet friskt og sundt vand mer er at få, da vil denne tilbagegang til urkilden blive vår eneste helbredelse. Men jeg kan ikke nok gjöre dem opmærksam på, at når jeg taler om kristendommen, mener jeg ikke nogen

af verdens herskende religioner, ikke nogen ortodoxi, ikke nogen theologisk skole. Jeg mener ingenting andet end Kristi egen lære og Kristi eget liv. Der er al kjærligheds kilde og fra kjærligheden alene er det, al sund og sand udvikling må udgå. Længer vil vi aldrig nå. Og noget höiere og bedre for menneskene at tro på, end kjærligheden, gives der ikke og vil der aldrig gives. Og vi, som tror på denne kjærlighed, vi er de eneste lykkelige mennesker, der gives i verden. Vi har intet at berömme os af fremfor de andre, som ikke tror, men vi har bare meget, meget mere at være glade over. Vi er lykkeligere, fordi vi i livets sorger og lidelser ikke ser andet end en forberedelse — og fordi vi altid öiner et håb bagenom sorgen. Miströstens og fortvivlelsens ånder — pessimismens mörke spögelse findes ikke til for os. Ingen lidelse er ulægelig, ingen sorg uhelbredelig. Ja, i ler måske ad denne tro — i kalder den fantastisk, barnslig. Og i har ret — det lille samfund i Jödeland ansås også for en hob fantaster af sin tids vise — og dog var det netop fra dem, kjærlighedens store religion udgik. Og vi vilde gjerne finde os i at kaldes fantaster — bare de vil tro os, når vi siger, at vi er de eneste lykkelige mennesker, der gives i verden.

Vid dessa ord såg Falk på Ulla och han blef underligt gripen, då han såg tårar i hennes ögon. Hon var ej längre den lugna iakttagaren, som han sökt glömma för att ej afkylas i sin varma hänförelse — hon var med, med i det, som låg hans

hjärta närmast af alt i verlden. Var det möjligt? Icke med i den mening, som skulle hon delat hans tro — det visste han väl, att hon icke gjorde — men med så att hans ord dock rört vid något i hennes eget inre lif.

Han ville gå fram till henne och tacka henne — han visste icke för hvad, men han tyckte att han måste tacka henne.

Men han omringades straks han kom ned från katedern af så många, att han icke genast kunde närma sig henne.

Ulla hade också haft ett varmt tack på sina läppar först; det var en omisskännelig innerlighet i det sätt, hvarpå han framlagt sin trosbekännelse, som gripit henne. Men nu stod hon och retade sig öfver den förbindlighet, hvarmed han mottog tacksägelser af alla dem, som trängde sig fram till honom. Det var ändå något underligt i, att man kunde stå och tala om sin tro för alla dessa ytliga och obetydliga människor och sedan låta komplimentera sig härför.

Då han slutligen närmade sig henne var hennes stämning borta och hon sade något, som hon kände lät osympatiskt, men som hon ej kunde återhålla.

Det var verkligen intressant att höra, anmärkte hon, att det ännu i vår tid kan finnas en för öfrigt modärnt anlagd människa, som tror på en positiv sanning. Jag var så öfvertygad om, att kristendomen var en för länge sedan öfvervunnen ståndpunkt hos alla nutidsmänniskor.

Det hade varit något så strålande och ljust i hans uppsyn, då han först kom fram till henne. Hon såg nu hur hans uttryck förändrades vid hennes ord, och som det var henne obehagligt att stöta honom tillfogade hon i hjärtligare ton: Men ni har rätt i att det är lyckligt att kunna tro som ni — det ger mer styrka och mening åt lifvet — skepticismen är i det hela en svag ståndpunkt. Men det religiösa sinnet är en gåfva, som icke alla fått — det är lika omöjligt för vissa naturer att tro som för en färgblind att bli målare eller för en stendöf att bli musiker. Ni kan icke, om ni än ville det aldrig så gärna, gifva mig er tro — lika litet som jag t. ex. kan gifva er min målartalang.

Jo, jeg kan — utbröt han. Jeg så noget i deres öjne nys, fröken, noget af så fuld og hel forståelse — det skal jeg aldrig glemme.

7.

Falk hade under de följande dagarne mycket ofta sin väg åt det håll, där Ulla satt och målade, och stannade alltid i förbigående och samtalade med henne. Han hade vanligen brådtom, då han först kom, skulle gå ned och se till sin båt litet — han hade upptäckt, att närmaste vägen till båtbryggan var icke som förut strandvägen utan stora landsvägen och sedan ner öfver ängen — och han behöfde mycket ofta se till sin båt. Än var det pålandsvind och han fruktade att den skulle slå sig mot klipporna, ty hamnen var icke särdeles trygg. Än hade det regnat på natten och han skulle spänna ut seglen att torka, än hade han lemnat något kvar om bord som han måste hämta.

Men ofta glömde han sitt ärende och kunde stanna kvar och tala i timtal. Ulla förstod också att uppehålla honom. Hon talade icke mycket själf utan satt långa stunder tyst och målade, men hon tyckte om att veta honom stå där bakom sin rygg och se på. Och när han då rörde på sig för att gå, kastade

hon alltid fram ett eller annat yttrande eller fråga, som höll honom kvar.

Det var en kall och fuktig dag med oupphörliga regnskurar och stormbyar.

Badgästerna hade samlats nere på verandorna och i salongen, man hade tändt en brasa och roade sig med lekar, under det man förundrade sig öfver Falk, som låg ute och seglade i detta väder, och öfver Ulla, som satt och målade i ett öppet vedskjul i närheten af societetshuset. Hon höll på med en tafla, som hon kallade »En bit vestkust i gråväder» och hade hållit ut i stormen och regnet flera timmar.

Nu kom Falk ändtligen från sjön, drypande våt af saltvattnet, och alla damerna förebrådde honom hans oförstånd att vara ute och segla i sådant väder. Han lät öfvertala sig att komma in och torka sig vid brasan.

Vinden hade kastat om, så att Ulla ej längre var skyddad mot regnet i sitt öppna skjul. Hon satt kvar i alla fall i det längsta, tils slutligen regnet slog henne rätt i ögonen, så att det ej var möjligt fortsätta. Då först märkte hon att hon var våt och frös samt skyndade att söka skydd på verandan. Här satt docenten bland andra, och Ulla gjorde sig ett särskildt nöje af att bedja honom vara snäll och springa ut och hämta hennes färglåda och öfriga saker. Hon hade själf haft nog af att rädda sin tafla.

Docentens min vid denna vädjan till hans ridderlighet beredde Ulla stort nöje. Han for upp som om

han fått en pisksnärt i ansigtet, såg ytterst förlägen och rådvill ut, granskade sina ljusa sommarkläder och tunna stöflar samt framstammade slutligen: ja, det skulle jag så gärna göra, men det värsta är, att jag inte har några galosjer.

Falk hade i detsamma kommit ut på verandan och Ulla vände sig nu till honom.

Men ni, herr Falk, ni går säkert efter sakerna åt mig. Ni, som ger er ut och väter ner er för ingenting — ni kan nu få det nöjet att göra det för mig.

Nej tak, svarade han till Ullas öfverraskning. Det gjör jeg ikke.

Hvad! utbrast hon.

De har sådan en måde at fordre tjenester af mænd, fröken. Jeg holder ikke af det. Hvis de straks havde henvendt dem til mig, så havde jeg troet, at det var fordi de vidste, at jeg vilde være lykkelig ved at tjene dem. Men nu vendte de dem först til docenten og siden til mig — akkurat som de skulde gjort med to opvartere, når den ene var forhindret at lyde deres ordre. — Hvis de vil tage mig til deres eneste tjener, fröken, sade han och blottade hufvudet, så skal jeg föle mig stolt og lykkelig. Men hvis de vil have alle mænd til opvartere, så siger jeg tak — så vil jeg ikke være med.

Ulla hade knappt hört honom till slut förr än hon svepte om sig en regnkappa, som en af damerna lagt ifrån sig på en stol, sprang blikstsnabbt ut i regnet och var lika fort tillbaka igen, innan docenten

som nu kände det som sin oundvikliga skyldighet att hjälpa henne, hade hunnit mer än försigtigt blöta sina fötter i den våta sanden samt spänna upp sin paraply.

Då Ulla kom tillbaka stod Falk ute i regnet med bart hufvud. Hon gick förbi honom och upp på verandan, där hon satte sitt skrin i ett hörn och stampade med fötterna för att bli af med den våta sand, som fastnat på hennes skor. Han kom fram och ställde sig nedanför med sydvesten i hand, under det regnet strömmade ned öfver hans bara hufvud samt frågade: Er de vred på mig?

Det var något i hans blick då han såg upp på henne, som gjorde henne osäker. För första gången märkte han något ömt och blygt i hennes min, då hon med halft bortvändt ansigte ropade: Hvad skall det tjäna till att stå så där. Kom upp straks.

Nej, envisades han. Nu vil jeg stå her til jeg blir ordentlig gjennemvåd for således at straffe mig selv, fordi jeg kunde negte at hjælpe dem.

Jaså — ni ångrar er redan?

Nej, jeg angrer det ikke. Jeg vilde gjöre det samme om og om igjen. Men jeg kan alligevel ikke udholde den tanke, at jeg selv skulde have nogen fordel ved at negte dem en tjeneste. Derfor vil jeg i det mindste bli ti gange så våd, som jeg vilde blevet ved at hente deres ting.

Följande en plötslig impuls sprang Ulla ned från verandan och ställde sig framför honom, äfven barhufvad.

Om ni inte går in, så får ni på ert samvete att också jag blir genomvåt och förkyld.

Hon såg leende upp på honom och höll med båda händerna tillbaka håret som fladdrade i blästen.

Han blef så betagen i detta hufvud med det fina, böjliga, orediga håret, som man bara ville sticka händerna i och linda kring fingrarna, att han ej kunde afhålla sig från att utbryta: Om de står her et minut endnu, så tager jeg ved gud og kysser dem.

Hon skrattade och flydde upp för trappan och in på verandan igen. Här kastade hon sig ned på en låg trädgårdsstol, med hufvudet tillbaka, så att man såg ansigtet i stark förkortning, och skrattade så att hela de jämna, friska tandraderna syntes ända till den bakersta okseltanden, där en liten guldplomb lyste fram. Det var något af förlägenhet i detta skratt, men mest var det en yster lefnadsglädje, som plötsligt kommit berusande öfver henne.

8.

Man spelade nu upp en vals därinne. Det skulle bli en ekstra dansafton för det dåliga vädrets skull. Falk skyndade hem för att kläda om sig och Ulla gick och satte sig i ett hörn och såg på.

Jag kan icke tåla den modärna dansen, sade hon till Falk, då han kom tillbaka och bjöd upp henne. Dansen skulle ju vara en skön konst, men ingen tänker på, att den, som alla andra konster, fordrar särskilda förutsättningar för att bli något af. Om alla vore vackra, välbildade, smakfullt klädda och kunde beherska sin kropp — ja, då kunde det så vara — men alla dessa mer eller mindre lytta, modärna människor — dessa illa gjorda, snörda dockor, som hoppa omkring i strutar — nej tack. Jag har verkligen ingen lust att öka antalet.

Eglantine kom i detsamma fram till Ulla med en bedröfvad min. Hon hade ej blifvit uppbjuden och satte sig nu ned bredvid sin kusin med händerna i skötet, i det hon med längtansfull afund följde de dansande.

Kan du dansa? frågade Ulla henne med läpparna.

Jag har aldrig dansat — men jag är säker om att jag kan, svarade hon med sin underliga stämma, som mer liknade något slags oartikuleradt ljud än ett mänskligt tal.

Ulla log. Det var så likt Eglantine. Hennes fantasi hade vuksit sig så stor under hennes ensamma lif. Det fans ingenting, som hon ej trodde sig kunna göra; om man hade frågat henne om hon kunde spela piano skulle hon troligen sagt, att hon var säker om att hon kunde det, om hon bara försökte, ty hon hörde ständigt melodier i sitt inre. Det fans ingen af lifvets rika möjligheter, som ej hennes sjukkammardrömmar hade nått.

Bjud upp henne, sade Ulla bakom solfjädern till Falk. Ni skall göra henne en stor fröjd.

Hur hon störtade upp, då han bugade sig för henne. Han skulle lägga bort hennes hatt, och medan han gick till en bänk med den, stod hon med armarna utsträckta, som vore hon färdig att flyga, de vidöppna ömma ögonen strålande och ett lyckligt, väntansfullt leende på läpparna. Några förbidansande par skrattade åt henne, men det märkte hon ej. Ulla såg på henne med en vänlig blick; denna väntansfulla lycksalighet i hela den späda gestaltens uttryck och hållning hade något rörande.

Falk tog henne om lifvet och nästan bar henne i dansen, hon försvann i hans armar som en liten flämtande fogelunge mellan händerna på en stor skolgosse, som varligt och ömt lyft upp henne från marken, där hon fallit ned från boet under björken.

Den gamla, urblekta grå barègeklädningen stod som en sky omkring henne. Den inneboende längtan efter skönhet, som var så stark hos henne, kom henne att alltid välja kläder, hvilka voro olika alla andras. Det hon såg omkring sig var aldrig vackert nog. Att hon hade små medel att röra sig med betydde ingenting, det var ej af tygets dyrbarhet drägtens estetiska verkan berodde, utan af sammansättningen, snitten, samt framföralt, drägtens öfverensstämmelse med personligheten.

Hur mycket hade hon icke tänkt på den där barègeklädningen innan hon tog det vigtiga beslutet att sy sig den — vigtigt därför, att det kunde gå många år innan hon fick en ny klädning, och vigtigt äfven därför, att det gälde att af det billigaste tyg åstadkomma den mest öfverraskande vackra och poetiska verkan.

Hur hade hon icke tänkt på hur denna grågula färg på det lätta tyget skulle gifva något luftigt åt hennes spensliga gestalt; hur hon skulle se ut som en sky i den, en af dessa lätta skyar, som jaga med vinden, och kasta flyktiga, förbiilande skuggor på jorden.

Och för att klädningen ännu mer skulle gifva denna illusion af ett moln fick den naturligtvis ej ha samma snitt som vanliga klädningar. Den måste vara obestämd i formen, utan garneringar eller draperier, bara vid, luftig, fladdrande med yfviga kjortlar under.

Det tunna, gängliga, långa lifvet sköt upp ur denna massa af kjortlar som en svag stjälk på en upp och nedvänd blåklocka. Hon såg onekligen litet löjlig ut, men ingen som såg de färglösa läpparna och kinderna och de stora ängsligt uppmärksamma ögonen samt visste om hennes lyte hade dock hjärta att skratta åt henne.

Själf var hon mycket nöjd med sitt utseende och öfvertygad om att alla de andra i sina parisiska modeklädningar togo sig mycket ofördelaktigt ut bredvid henne. Ulla hade medfört till henne en vacker färdig klädning från Rom, men den hade hon nekat att taga emot. Färgen passade ej för hennes hy och snitten ej för hela karaktären af hennes utseende. Alla öfvertalningsförsök strandade mot hennes orubbliga envishet.

De dansade flera hvarf öfver golfvet, och Eglantine såg sig själf i fantasin, hur vackert hon sväfvade fram i sin sommarmolnsklädning bredvid den ståtlige norrmannen och var lycklig öfver denna bild. Hon kunde naturligtvis icke dansa, tog små trippande, ojämna steg utan takt, men han svängde henne omkring lika lätt ändå och förde henne strålande tillbaka till Ulla.

Det gick så bra, det var icke den minsta konst, sade hon.

Docenten, som dansat med Nelly, kom nu fram till henne.

Blir du kvar här? frågade han.

Det lyckliga uttrycket vek från hennes ansigte.

Nej, det är ju sant, jag måste gå hem till mamma, sade hon.

Nej, om du vill stanna, så kan ju jag gå, sade docenten och ref sig litet med den ena handen på den andra — hans vanliga åtbörd, då han var förlägen eller tveksam. Det var tydligt att han mycket gärna ville stanna.

Jag skall gå hem till tant och hålla henne sällskap en stund, sade Ulla och reste sig. Hon hade ibland svaga samvetsförebråelser öfver att hon så litet egnade sig åt den sjuka och var nu glad åt sitt vackra beslut. Hon höll af sin mors enda syster på afstånd, men hennes sällskap tröttade och tråkade ut henne. Hon hade ej lätt för att underkasta sig något tvång och hade till följd af sin ensamma och oberoende ställning alt sedan föräldrarnas död för tio år sedan blifvit så van vid full frihet och att endast umgås med dem, som roade henne, att hennes beslut att denna sommar komma hem och vara slägtkär kostade henne en viss självöfvervinnelse.

Hon satt tankspridd och otålig hos den sjuka och hörde henne beskrifva sina nervösa symptom. Hon hade begynt med den bästa vilja att vara deltagande och hade därför uppmuntrat henne att tala om sin sjukdom, men efter en kvart var det slut med hennes tålamod och hon undrade inom sig, om ej någon af kusinerna skulle komma hem snart och aflösa henne.

Aftonen hade blifvit vacker efter den stormiga dagen. Himlen var klar mot vester öfver hafvet. Ulla öppnade fönstret och lutade sig ut.

Men söta Ulla, hvad tänker du på, ropade fru Rosenhane klagande. Tror du jag tål vid att sitta vid öppet fönster, sedan solen gått ned. Vet du inte att luften då är full af mikrober — det behöfs inte mer för att skaffa mig ett recidiv af min frossa.

Ulla drog igen fönstret med en otålig åtbörd — det var så kvalmigt därinne. Hon öppnade en eau de cologne-flaska och slog litet därur på händerna.

För all del, klagade den sjuka häftigt. Sätt proppen i — sätt genast proppen i! Hvar kommer den flaskan ifrån. Att Etty kan vara så tanklös och bära in den hit, när hon vet — nej, det var säkert fru Krabbe, som glömde den här i dag. Nu förstår jag, hvarför jag haft så ondt i hufvudet hela dagen. Det plågade mig straks fru Krabbe kom in, att hon var så parfymerad. — Vill du inte gå in i min sängkammare och tvätta händerna — jag kan inte uthärda — —

Men snälla tant, det är ju bara en inbillning; sådan här eau de cologne förflyktigar genast — det käns inte spår af någon lukt.

Ulla blef förskräckt öfver verkan af dessa ord. Den sjuka hade rest sig upp i stolen. Med en hand, som flög upp och ned af sinnesrörelse, pekade hon på dörren och framstötte: Gå! Gå! Jag tål inte — när

man kommer och säger att det är inbillning — det är för starkt, när man är så sjuk som jag.

Men, kära tant, sade Ulla urskuldande. Jag menade bara —

Gå, gör mig den tjänsten att gå, upprepade den sjuka och sjönk åter tillbaka mot sina kuddar.

Ulla var villrådig och upprörd. Hon vågade hvarken lemna henne ensam i detta tillstånd eller stanna kvar mot hennes vilja. Hon smög sig sakta ut och begynte gå af och an utanför fönstret för att kunna vara till hands, om den sjuka skulle vilja ropa henne tillbaka. En oändlig sorgsenhet kom öfver henne efter den öfversvallande lifslusten nyss. Hvad lifvet kunde vara förfärligt — afskyvärdt! Vid denna sjukbädd hade hon sutit fängslad i seks år, hennes stackars lilla kusin, som redan förut hade en tillräckligt grym lott i lifvet. Och därtill knappa ekonomiska vilkor. Ludvig arbetade, det visste hon, långt mer än hans krafter medgåfvo för att kunna hjälpa mor och syster, som för öfrigt blott hade en liten pension att lefva af. Därför hade han blifvit så underligt tafatt och oduglig för det praktiska lifvet. Han hade naturligtvis aldrig tid att taga sig rörelse i fria luften, därför förde han sin kropp så slappt. Hur mycket hade han icke måst arbeta för att få ihop de pengar, som fordrats för deras sommarvistelse här — den första fritid han tagit sig på fem år. Och hvilken fritid med en sådan sjukling att vårda!

Och hon hade skrattat åt honom, hon som aldrig

vetat hvad det ville säga att försaka ett infall, mycket mindre en allvarlig önskan — hon som icke kunde göra så mycket som underkasta sig att ha tråkigt en halftimme för en annans skull.

Hon kom just förbi fönstret och förskräcktes, då hon såg ett ansigte mot rutan, ett förtvifladt och förbittradt ansigte och en hand, som vinkade henne. Hon skyndade in igen och såg att fru Rosenhane rullat sig fram till fönstret i sin stol. Hon vinkade Ulla närmare intill sig för att ej behöfva anstränga sig med att tala högt och hviskade till henne: vill du inte vara barmhertig och lemna mig helt och hållet. Du hittar alltid på något, som plågar mig. Jag vet nog, att du inte menar illa, men du förstår inte. Du har hållit på att göra mig tokig med att gå så där af och an förbi fönstret.

Ulla gick ut igen och satte sig nu på en bänk utanför andra sidan af huset. Nej, detta var icke att uthärda! Hon hade aldrig varit ensam med mostern förr och när Eglantine eller Ludvig varit närvarande hade de alltid vetat att förekomma sådana scener. Hon hade ej förr än nu anat hurudant deras lif var. Det stod nu för henne med så pinsam skärpa som motsats till det jubel, den ljufva, väntansfulla lycka, som nyss hade genomströmmat henne. Hvad rätt hade hon att vara så lycklig — men kunde hon i alla fall, om hon också velat det, gifva bort sin lycka till någon annan? Kunde hon gifva sina talanger, sina vinnande egenskaper, sitt utseende, sin sundhet

och sina friska sinnen till denna stackars lilla tvinande planta, som aldrig vetat hvad ett sundt ungdomslif ville säga. Hjälpa dem ekonomiskt var det enda hon kunde, och det gjorde hon också. Icke mycket, ty hon var icke rik och hennes eget lif kostade mycket — men skulle hon då beröfva sig själf all lifsglädje för att gifva åt dessa, som ändå aldrig kunde få lära, hvad lifsglädje var. Skulle hon inte ha lof att vara lycklig — nu, just nu, när lifvet lockade henne starkare än någonsin. Nu i sommarens tid, då alt var så härligt och bedårande.

Hon såg ut öfver den friska fjärden, som ännu var i starkt vågsvall efter dagens stormiga väder. Hon såg utåt den ljusa natthimlen med sina oändligt fina färgtoner, där solen gått ned. Hon kände den lena hafsvinden stryka sig öfver ansigtet. Och så tänkte hon på det kvalmiga rummet därinne och den sjukas för en frisk obegripliga nycker — och hennes hjärta fordrade med stormande häftighet att få vara lycklig, att få gripa alt det härliga, som lifvet lockade med — trots det, att andra måste, alltid skulle lida — trots det, trots det!

Falk följde Eglantine hem från dansen, icke just för hennes skull, hvilket hon i sin naiva tillförsigt trodde, men i hopp att få råka Ulla än en gång denna kväll. Ulla såg dem på långt håll och gick dem till mötes.

Eglantine såg så strålande ut, där hon med små ojämna steg hoppade fram vid den store norrmannens

sida, att Ulla fick tårar i ögonen i det hon ömt kysste henne på pannan och frågade, om hon haft roligt.

Outsägligt! svarade den lilla underliga, klagande fogellåten. Alt visade sig så stort och måttlöst för henne, att hon aldrig kunde finna nog starka ord. Men också hennes läppar, hennes ögon, hennes hela gestalt svarade »outsägligt!» — och Ulla såg med vemod från henne på Falk. Stackars lilla Etty, hvart hade nu hennes fantasi fört henne?

De skildes från henne vid dörren och gingo tysta tillbaka, båda hvar på sitt sätt gripna af den strålglans, som hvilat öfver den döfstummas väsende denna kväll.

Man behöfver sannerligen hela er optimism, sade slutligen Ulla, för att icke bli förtviflad, då man tänker på min stackars lilla kusins lott.

Hon berättade honom om mosterns tillstånd, och om hvilket lif af beständig självuppoffring hennes kusiner måste föra.

Men tror de da egentlig, at det er så vanskeligt at leve for andre? inföll han efter en stunds tystnad.

Hon såg upp på honom med en viss förundran.

Tycker ni verkligen inte att det är det? frågade hon. Kanske det är lättare för er, som kristen.

Men också rent menneskelig seet, inföll han. Det kan naturligvis ikke nytte, at jeg siger det till dem, fordi man tror alligevel aldrig på andres erfaringer — men det er virkelig lykke — rent menneskelig

lykke — i at forsage for dem, man holder af. Det vilde de også finde, hvis der var nogen, de kunde have rigtig kjær.

Hans ord sände en varm blodström till hennes hjärta. Ja, om hon kunde hålla någon riktigt kär — om hon kunde, om hon blott kunde det!

9.

De gingo förbi båtbryggan. Alla båtarna vaggade sakta af och an för den friska, nattliga brisen. Det ryckte i de hopbundna seglen som i vingarna på en bunden fogel, som vill bli fri för att flyga åstad. Det låg en förklarad skönhet öfver luft och vatten efter ovädret som öfver en människa, hvilken gråtit sig till frid.

Det er en dejlig aften, utbröt Falk. Nu skulde vi sejle.

Ja, det vore förtjusande — instämde Ulla, men häjdade sig och såg sig ofrivilligt omkring, som fruktade hon att blifva sedd. Jag vet inte, tillade hon. Det är lite sent — straks midnatt.

Hvad så. De er dog ikke sövnig. Og de er dog ikke så konvenientsfuld, at de tænker, at fordi klokken er tolf på natten i stedet for på dagen...

Nej, jag är inte als konventionel, sade hon, men —

Men — men — men? frågade han otåligt.

Men jag skulle verkligen kunna tillämpa hvad ni själf sade i dag på eftermiddagen, om att ni inte

ville tjäna mig, när jag bad flera samtidigt. — Jag tycker det är lite löjligt när jag tänker på — för en vecka sedan ett nattligt möte med Anna — nu med mig — tänk nu, om jag går och tar gift i morgon.

Jeg er så glad, at de bringer dette på tale, utbröt han. Deres taushed på dette punkt har trykket mig så, fordi jeg ikke vidste, hvad de tænkte. Og hör, sig mig en sag — de lyver naturligvis aldrig?

Jo, visst ljög jag, utbrast Ulla muntert. Naturligtvis ljög jag, det kan ni väl begripa. Kunde jag stå där vid fullt dagsljus och säga till er, att jag sett alt — det generade mig, kan ni väl förstå. Eller kunde jag kanske låta bli att se hvad det var för mystiskt som pågick, när jag hörde någon kasta sand på en ruta. Och när jag så fick se Anna stå där så teatralisk, draperad i sin gamla spetssjal — det är så likt henne att taga en spetssjal, då hon går på ett nattligt möte, hon tar alltid efter hvad hon ser på operan — hon är ju frisk nu, så det gör väl ingenting att jag skrattar lite åt henne — tycker ni verkligen, när jag såg alt det där, att jag borde gått och lagt mig igen helt beskedligt?

De så altså det hele? Og de dömer mig ikke?

Jag känner Anna — jag såg den lilla svimningsscenen och er generade min — jag visste inte, om jag skulle skratta åt er eller förarga mig öfver Anna — ty verkligen, å mitt köns vägnar — men emellertid, är ni kurerad för kurtis nu — åtminstone för denna sommar?

För kurtis — ja —

Nå ja, inte kan jag se något, som hindrar mig att fara ut med en allvarlig folkhögskolelärare, sade hon muntert.

Hon var dock litet orolig att bli sedd, då hon stod på bryggan och väntade, medan han gjorde båten i ordning. Historien med Anna hade gifvit en obehaglig färg åt hans förhållande till damer, och de misstydningar, hennes fördomsfrihet kunde gifva anledning till, hade något sårande för hennes kvinliga värdighet, hvilken hon, trots all frihet i sätt, dock höll strängt på.

Vær så god, alt klart, ropade Falk nedifrån båten och räckte henne handen samt hjälpte henne hoppa ned från den höga bryggan.

Seglena flaksade häftigt, Falk grep tag i styret och bad henne hålla i fockskotet och vara redo att låta focken gå, då han gaf order härom. Hon var litet förströdd och bar sig oskickligt åt. Focken gick ej, hon hade trasslat in skotet. Han måste sätta henne vid styret medan han klarade focken, och de begynte båda skratta åt hennes förmåga att på ett par minuter ställa till en sådan oreda. Detta skratt befriade henne från den lilla känsla af tvång, som besvärat henne. Hon beslöt att lemna all konventionalism kvar på land, han var i alla fall en alt för naiv natur för att det skulle löna mödan söka imponera på honom härmed. Nej, det var bättre att gifva sig hän åt sin stämning — den glada, upp-

sluppna och på samma gång litet hjärtnupna stämning, som grep henne denna fagra, nordiska sommarnatt och väckte till lifs alla de barndomsminnen och drömmar, som hon glömt under sin långa vistelse i södern.

Älfvorna dansade åter sin ringdans i den mjuka dimman på kärret, Necken spelade på sin harpa i djupet.

Arme gubbe, hvarför spela,
Kan det smärtorna fördela.
— — — — — — — — — — —

Nattens stjärnor spänna mörka pällen
Öfver skog, öfver berg och dal.
— — — — — — — — — — —

Djupt i hafvet på Demantehällen
Necken hvilar i grönan sal
— — — — — — — — — — —

Ljus var jorden, ljust det höga
Och från himlen, stranden, vågen
Kom min älskling mig i hågen.

»Min flicka» stod det egentligen, det mindes hon nog. Men hon sade ofrivilligt »min älskling» i stället.

Nej, hur alla dessa gamla, länge glömda versstrofer dansade om i hennes hjärna! Nej, hvad det var för en förunderlig stämning öfver nordens natt!

Hur underligt nykter man blef i södern! Där bestod icke hela naturen af lefvande väsenden, där

bodde inga tomtar, där dansade inga älfvor, där sjöng icke vågen, där diktade icke forsen visor, där berättade icke skogen och bergen sagor.

Och skuggorna förskräckta till bergens fötter fly
Och trollena de flykta uppåt norden.
Då bedja alla dalar, då bikta alla berg
Då suckar det så tungt uti skogen.

Nej, hvilken stämning! Nej, hvad det ändå var härligt att vara hemma igen!

Hon flyttade sig oupphörligt i båten, än ner i lä, än upp i lovart, än stod hon upprätt och höll sig fast vid masten, än låg hon nedkrupen på botten af båten.

Hvad den fjorden var vacker med sina ensamma, öde, skogklädda stränder!

Hvad den himlen var underligt ljus och ändå utan färg!

Hvad det vattnet var friskt, käckt, trotsigt, okynnigt, med sina små korta, spetsiga vågor och sitt krusiga skum! Och hvad luften var mjuk och fuktig och len. Hur vinden smekte tinningarna som älskande händer, hur den lekfullt lyfte på håret och stänkte något vått och friskt och salt i nackgropen ibland. — Det var något retande och lockande i detta; vattnet liksom drog henne till sig, hon längtade efter att beröras af dess fuktiga kyla, att doppa händerna var henne icke nog, och så strök hon plötsligt af sig hatten och böjde sig bakåt med nacken helt ned

i vattnet, så att håret löstes upp och simmade på vågen.

Hvad det kändes behagligt! Hvad den friska sältan kittlade i nacken. Hu, nu kom det en dusch — nej, det var för mycket, det rann ned åt ryggen. Som en liten, kall rännil, som silade sig fram.

Hon reste sig med ett ryck och hade blifvit blek.

Men fröken — de kan jo falde i, hade Falk ropat — men det hade hon icke hört.

Nej, jag är ju tokig, sade hon.

Hon såg halft skyggt på honom medan hon lyfte på håret och skakade det. Hon hade nästan blifvit rädd. Hvad var det för makter, som fått fatt i henne!

Falk syntes äfven upprörd.

Det er en vidunderlig nat, sade han. Man kommer på vilde tanker. Man synes, man vilde sejle længere og længere bort — ikke sandt, man synes der måtte findes ensteds et land, hvor forholdene er friere og skjönnere og sundere end i det gamle, kjendte.

Ja, hur säger romansen om det landet, inföll Ulla, »gesucht, geahnt und nie gekannt».

Hon satt i detta ögonblick helt nära honom i aktern af båten. Han tog hennes hand och hon lät honom behålla den. Så sutto de länge stilla, nästan omedvetna om det förtroliga i denna ställning, dragna till hvarandra af en gemensamhet i stämning, som

gjorde detta närmande naturligt och liksom oundvikligt. Ingen talade. De försjönko båda i ett slags drömmande ekstas, och de visste ej hur länge de sutit så, då de slutligen rycktes upp af en våldsam vindstöt, som var nära att vräka omkull båten. Det var byigt mellan skären och styrmannen hade ej varit tillräckligt uppmärksam.

Ulla vaknade liksom upp, strök håret från ögonen och vred upp det ännu fuktigt i nacken samt satte på sig hatten, hvarvid hon kom att vidröra kinden med handen; hon kände då, att denna var brännande het af att så länge ha varit sluten i hans, och att hennes handled var stel af den tvungna ställning hvari han hållit den.

Vid denna iakttagelse var det som om hon först börjat komma till medvetande om verkligheten. Det begynte pricka i kinderna, rodnaden växte i den mån hennes tankar blefvo klarare, och slutligen var hon helt rödflammig och helt förlägen.

Och härmed var stämningen bruten. De suto åter som två främmande midt emot hvarandra. Han var en ung man, hon var en ung dam, hon borde således egentligen intaga ett slags afvärjande hållning gent emot honom. Hvad skulle han väl eljest tänka om hennes förtrolighet nyss?

Denna tanke hade med ens kastat in något oskönt öfver deras förhållande. De voro ej längre i sagans och sångens land, där älskog var lika naturlig som vågens sång och skogens sus. De voro i en kon-

ventionel, tråkig, prosaisk verld, där man icke älskade hvarandra, men där man antingen förförde och blef förförd samt kallades fallen eller friade och lät sig tillfrias och satte bo och kallades aktningsvärd.

Vattnet hade inga melodier mer, luften inga smekningar. Klipporna voro grå och fattiga, skogen tarflig och illa medfaren af vinden, nattluften var kylig, blåsten besvärlig och det drog upp till regn. Det var tid att fara hem, tid att sofva.

De vände om och voro snart hemma för en förlig vind. De väkslade endast några afbrutna, likgiltiga ord om vädret och klockan på hemfärden samt skildes på bryggan med en främmande handtryckning.

Han erbjöd sig att följa henne hem, men hon skulle då nödgas vänta tils han fastgjort båten och bergat seglen, och det ville hon icke, utan skyndade tvärt om upp från bryggan. Ett stycke uppe på vägen såg hon två mörka gestalter komma emot sig. Hon blef rädd först men upptäckte sedan att det icke var badgäster utan en ung fiskargosse, som gick med armarna om akslarna på en flicka. Hon kände igen flickan, det var fru Rosenhanes värds, lotsens dotter. Denna blef förskräckt och närmade sig Ulla i tydlig afsigt att bedja henne ingenting omtala för föräldrarna, men Ulla förekom henne.

Gå ni! sade hon. Svärma och var lyckliga! Inte är det något ondt i det.

De gingo glada vidare och Ulla, som vände sig om efter dem, såg hur flickans hand åter smög in i gossens, hur hans arm åter gled öfver hennes skuldror.

De äro lyckliga de, tänkte hon. De ha ännu omedelbarheten kvar. De älska hvarandra utan förlofning och giftermål. Vi fördärfva alt för oss med reflektion och konvenans och förmå inte taga en enda glädje i lifvet enkel och hel.

10.

Följande dag gick Ulla på förmiddagen för att besöka fru Rosenhane och höra hur hon mådde efter gårdagens uppträde. Till sin förundran såg hon Falk på sandgången utanför huset gå och skjuta rullstolen, medan Etty gick bredvid med lycklig uppsyn.

Nej, nu bränner solen för mycket — nu är det bäst jag går in, hördes från rullstolen i klagande ton.

Så går vi i skyggen da, svarade Falk gladt. De må ikke ind endnu, kjære frue, luften gjör dem bare godt.

Men i skuggan är det för kallt, inföll den sjuka ängsligt i det hon blott flyktigt hälsade på Ulla, fullt upptagen som hon var af att iakttaga på sig själf verkningarna af luften. Hon hade ej varit ute på ett par veckor, och det var Falk som narrat henne till detta vågspel.

Så tar vi lidt mere på da, sade han med outtröttlig tålmodighet, i det han svepte om henne en sjal.

Nej, den tynger mig så — hennes ton var lika ängslig som vanligt, men hon hade dock ett blidt uttryck i sitt ansigte, som Ulla ej sett förr.

Nej, det var då det sista jag hade trott, att ni skulle ge er till sjukvårdare, sade Ulla leende till Falk.

Hvorfor? Det passer langt bedre for mig, som er stærk, end for ex. for deres kusine, som er så liden og spinkel. Det har jo ikke været muligt at få fru Rosenhane ud i luften på længe, fordi rullestolen måtte löftes over tærskelen og hun selv bæres ud i den.

Men det har ju fiskaren, som bor där nere, gjort förut.

Ja, men fru Rosenhane kan ikke tåle hans lugt, hörer jeg, sade Falk. Det har hun ikke villet sige til nogen, men det har været grunden til, at hun ikke har villet ud på så længe.

Hur har då ni fått veta det?

Ja, deres tante fandt rigtig nok först, at jeg var skrækkelig påtrængende, sade han leende, i det han varsamt undvek några stenar på vägen. Men jeg spurgte og spurgte — jeg forstod straks, at der måtte være nogen grund — og så fik jeg det at vide.

Ja, tänk Ulla, hvad herr Falk är snäll! Nu har han lofvat att komma hit hvar dag och bära ut både stolen och mig. — Men skjut inte så fort, för all del, jag får den förskräckligaste järnskakning.

Så skyver vi lidt langsommere da, sade han godmodigt.

Du skulle sett herr Falk, när han bar ut mamma! Du kan inte tänka dig något så sött, utbrast nu Etty, som gick på andra sidan af stolen.

Ja, herr Falk har ett praktiskt sätt att predika kärlekens religion, sade Ulla och lutade sig ned öfver den sjuka samt strök på kuddarna. Man kommer till att skämmas för sig själf.

Å snak, fröken, de kan dog ikke bære den stol, forsikrer jeg dem, skjönt de er nok så stærk.

Men söta Ulla, hvarför skall du nu skjuta kuddarne i oordning, när herr Falk lagt dem så bra.

Ulla drog sina händer tillbaka och lät armarna sjunka längs sidorna med en komiskt förtviflad åtbörd.

Där ser ni, hvad jag duger till, sade hon och hennes ögon fyldes med tårar, fast hon försökte skratta.

Nu är det bäst jag får komma in, sade fru Rosenhane.

Ja, måske er det nok for i dag. Men en anden dag må de bli ude længere, sade Falk och tog henne i sina armar samt bar henne in. Det gick så lätt och gladt, men ändå så varsamt, att den sjuka icke fick någon anledning att klaga utan till och med smålog mot honom. Inom några ögonblick var alt i ordning, stolen på sin plats inne i rummet, nerskrufvad till liggande ställning, och gardinen fördragen för fönstret. Den sjuka skulle hvila en stund.

Etty satte sig att hålla vakt, och Falk och Ulla gingo tillsammans.

Är er mor sjuklig? frågade Ulla, då de gått en stund.

Nej, tværtimod, hun er ganske ualmindelig rask. Hvorfor spörger de om det?

Hur har ni då fått en sådan vana att behandla sjuka? Ni är ju som den erfarnaste sjukvårderska.

Å, langt ifra. Jeg er temmelig praktisk anlagt, det er det hele. Og da falder det så naturlig at give en håndsrækning, hvor man kan. Og jeg syntes, det var så synd på den lille Etty — jeg kunde ikke glemme, hvad de fortalte mig i går.

Det är verkligen karaktäristiskt, sade Ulla. *Ni* kunde inte glömma det — och därför gick ni dit och försökte hjälpa dem — *jag* hade också svårt att glömma det — och därför höll jag mig därifrån så mycket som möjligt.

De fingo nu se Nelly komma ut från en liten stuga i närheten och styra kurs uppåt en backe till höger. Då hon märkte dem ändrade hon plötsligt riktning och kom störtande emot dem mycket ifrigt.

Hur står det till? kvittrade hon med sin skyggaste min. Hade ni en behaglig segeltur i natt? Eller är det kanske inte sant?

Jo, visst är det sant, och vi är inte hemkomna än, sade Ulla skrattande. Vi har seglat ända bort mot norska kusten — vi kommer aldrig igen, säges det.

Jag kunde knappt tro, att det var sant, sade Nelly. Jag försvarade er just — jag sade, att det inte var möjligt.

Försvarade — var det då en förbrytelse?

Ja, jag är nu särskildt så noga, sade Nelly. Jag tycker att vi kvinnor, som går lite andra vägar än de

vanliga — alt sedan jag började studera på allvar har jag alltid tänkt, att man borde vara ännu mer försigtig att inte på något sätt ge hugg på sig — man skadar sin sak, om man i sitt personliga uppträdande stöter konvenansen — eller fördomarna, hvad man nu vill kalla det — för mycket för hufvudet. Då säger människorna bara: sådana blir kvinnorna, om man ger dem större frihet.

Men hvad i all verlden är det då ni vill, om ni inte vill vinna större personlig frihet, inföll Ulla. Gift kvinnas eganderätt, rösträtt och alt det där? Det är visst godt och väl, men hvad skall jag med alt det att göra, om jag ändå måste sätta min personlighet i tvångströja? Nej, hvad jag framföralt vill vinna, det är individuel frihet — rätt att kläda mig, röra mig, tala och handla som jag finner för godt. Och de skrankor jag framföralt vill nedbryta, det är de som hindra ett naturligt, fritt umgämge mellan män och kvinnor — alla de polisförordningar, som vill förbjuda oss att vara goda vänner och kamrater och lefva tillsammans som sådana. Vi skulle vinna mycket mer på om det tillätes oss ett fritt och förtroligt kamratlif med män, än vi vinner på alla lagar om eganderätt och rösträtt och alt sådant. Och jag går inte och väntar på att det skall bli en lag, som i det fallet gör oss likställda med männen, utan jag gör mig helt enkelt själf likställd. Det tycker jag är både bekvämare och mer praktiskt. Jag skall ge er ett råd, fröken Nerman, fortfor hon skämtsamt. Jag tycker ni skulle ta

er en studiekamrat i Upsala. Då skulle ni bestämdt ha både trefligare och mer nytta af era studier.

En manlig studiekamrat, utbrast Nelly.

Ja visst, ni hyr en dublett tillsammans, går tillsammans på föreläsningarna och äter tillsammans ute. Ja, ni tror att jag bara skämtar. Men jag har själf gjort något liknande en gång. Jag bodde ett halft år tillsammans med en ung målare. Och bara det att folk får se, att man kan göra sådant utan att verlden går ur sina gängor ändå — det hjälper oss längre på väg till frihet än alla tal och predikningar.

Har ni verkligen bott ensam tillsammans med en ung målare? frågade Nelly häpen.

Ja visst — han var fattig och jag lät honom begagna min atelier och afstod också ett af mina rum åt honom.

Men — hur kunde ni sedan — hur blef ni mottagen i de familjer, där ni umgicks?

Jag umgicks bara i sådana familjer, där man hade alt för stort förtroende till mig för att göra sig till mästare öfver mina handlingar.

Men trodde man inte — misstog man sig inte om det förhållande, hvari ni stått till hvarandra?

Det är nog möjligt — i synnerhet de som inte sett oss tillsammans utan bara hört talas om vårt lif. Men de tänkte väl, att detta var min privatsak — det var ingen, som ansåg sig särskildt kallad att vaka öfver min moral, ser ni. De kände mig tillräckligt

för att veta att hvad förhållande jag än lefvat i, var det icke något, hvari jag förnedrat mig själf.

Nelly var så slagen af häpnad öfver den oerhörda djärfheten i ett sådant tilltag, att hon alldeles förlorade sin vanliga talförmåga. Ovilja, beundran, afund stridde i hennes hjärta om herraväldet. Ja, ty det var i alla fall afundsvärdt att våga göra något sådant.

Hennes tankar flögo till docenten. Tänk att studera tillsammans med honom — lefva på en studentdublett tillsammans! Icke som hans älskarinna, nej fy! Hon var en ren och kysk natur — kärleken hade ingenting lockande för henne, hon var icke anlagd för erotik — men som hans väninna. Rådgöra med honom om alla sina studier. Gå och äta med honom på Gästis, följa med honom på sammankomster och nationsfester, i stället för att som nu vara inackorderad hos en gammal skolmamsell, gå ensam på sammankomsterna, där knappast någon talade till henne, och så vara tvungen att gå hem när seksan började och man begynte ha trefligt.

Och hon, som alltid gjort det till en riktig samvetssak att i alt detta vara synnerligen sträng, att vara kvinligare än den kvinligaste, att kläda sig efter modet, att undvika alt, som var ovanligt. Hon hade varit så säker på, att detta var det enda rätta — och så kom denna målarinna, som egentligen icke hade några kunskaper eller någon skolad tankeförmåga, som aldrig hört kollegier öfver Boströms etik eller läst

något allvarligt, och kastade omkull hennes teorier och gjorde henne osäker på sig själf. Och hon måste säga sig själf att Ulla, trots sin hänsynslöhet, syntes ha mer tilldragningskraft för männen än — många andra, som voro mer tillbakadragna och mer kvinligt korrekta i sitt väsende.

Men förlåt, fröken Rosenhane, sade hon tveksamt, skulle ni verkligen vara i stånd till — t. eks. här vid Utskär — om den italienske målaren varit här — att så där bo tillsammans med honom?

Här vid Utskär, sade Ulla, leende. Ja, det måste jag medge, att här — kanske det är lite skryt af mig, då jag säger, att jag är alldeles oberoende af min omgifning.

Ja, ser ni det, inföll Nelly uppmuntrad af detta medgifvande. Det är inte så lätt att vara fullkomligt självständig.

I teorin är det mycket lätt, sade Ulla skrattande. Men när det gäller den praktiska tillämpningen — ja, då är vi just icke alltid så konsekventa, eller hur, fröken Nerman? Jag medger att jag har ganska stor respekt för Utskär, och jag är därför så stolt öfver min bragd i natt, att den narrat mig att skryta.

11.

Falk hade tyst åhört hela samtalet, medan han gick vid de båda damernas sida framåt vägen. Nelly skulle gå och bada och skildes nu därför från de andra. Ulla såg, att Falk gick och rufvade öfver något, och ville gärna gifva honom tillfälle att uttala sig, hvarför hon föreslog, att de skulle sätta sig ned på en bänk i närheten af societetshuset medan man väntade på middagsringningen.

Slutligen kom det då fram.

Fröken — sig mig, denne maler, som de boede sammen med — han elskede dem dog, ikke sandt?

Inte först, svarade hon undvikande.

Men siden — og de elskede ikke ham?

Nej.

Men det forstår jeg ikke, utbröt han. Hvor er det vel muligt for to at bo sammen som kammerater et halvt års tid, når den ene elsker — det må da være et lidet helvede.

Ja — det höll verkligen på att bli det till slut — men så skildes vi.

Tilgiv, fröken, at jeg gjör dem så nærgående spörgsmål — men hvorledes faldt de på at vise ham så stor en yndest — optage ham således til dem — når de ikke elskede ham?

Jag skall berätta er altsammans, sade hon och bytte plats, så att hon fick solen bakom sig.

Jag har aldrig talat om den här historien för någon förut — men efter jag nu kommit att vidröra den — jag har sådan lust att ni skall förstå mig.

Han var en helt ung man — yngre än jag — en italienare med en barnslig, naiv, innerlig natur, som hade något mycket tilldragande — det nekar jag inte — mycket tilldragande för mig. Han var också en målare med en glänsande talang. Det var en genialisk käckhet i alt hvad han gjorde, som förtjuste mig. Och han var så omedveten, han visste inte själf hur han bar sig åt för att nå så öfverraskande resultat. Han var en fattig pojke som gått som svinaherde på kampagnan och hade als ingen uppfostran fått, men han hade italienarens naturliga nobless i sitt väsende och snillets medfödda bildningsförmåga.

Hon lade hufvudet tillbaka mot stolsryggen och syntes samla sina minnen.

Det begynte med, att jag och några andra kamrater understödde honom ekonomiskt. Han lät oss underhålla sig helt och hållet, utan att det föll honom in att rätta sig efter oss det minsta eller taga några råd af oss. Han fick aldrig sälja sina taflor,

nedgjordes af kritiken, men gick bara på och målade efter sitt eget hufvud. Några af hans välgörare bland de äldre målarne begynte att förlora tålamodet med honom, då han så bestämdt vägrade att gå kända vägar, som med stor lätthet skulle ledt honom till framgång. De tyckte att det var hans skyldighet att måla taflor, som kunde säljas, i st. f. att fortfara att lefva på deras pengar. Jag ensam försvarade hans rätt att söka sig sin väg själf, och då de andra så småningom öfvergaf honom, erbjöd jag honom att dela min atelier och gaf honom mitt förmak till sängkammare och lät honom begagna mina modeller, när han ville — men vanligen ville han inte, utan lät mig hyra andra åt honom. Det gick altsammans mycket bra, så länge han bara tänkte på sin målning. Men när han — hon bytte återigen om plats — när han så småningom begynte vakna ur det drömlif, han lefvat i och började se upp från arbetet, som han hittils egnat sig åt så lidelsefullt, att jag knappt tror han visste, om han hade något att äta eller inte — om han hade en säng att ligga i eller inte — då var det första lifstecken han gaf att han blef förälskad — och naturligtvis i mig, efter jag var närmast till hands.

Og da blev samlivet med ham dem pinligt?

Icke straks, svarade hon och rodnade. Han var lika omedelbar och stormande, lika naivt själfkär i sin kärlek, som han förut varit i alt annat. Det föll honom lika litet in, att när han älskade han inte

skulle bli älskad tillbaka, som det förut fallit honom in, att han inte kunde måla odödliga mästerverk när han bara ville gripa sig an därmed. Och det var något i denna naiva tillförsigt, som fängslade mig, ni förstår — man tror lätt på det som man ser en annan vara så viss på. Och jag ville gärna — uppriktigt sagdt, jag ville rätt gärna förälska mig. Alla män jag kände hade varit förälskade — mer än en gång — men aldrig jag. Hvarför skulle jag inte också en gång pröfva den lycka, det kunde skänka.

Nej, nu kommer här folk, afbröt hon och reste sig, låt oss gå lite ned åt stranden!

Det är underligt, fortsatte hon efter en stund, då de kommit förbi societetshuset, jag har alltid varit lite rädd för kärleken, på samma gång som jag ändå längtat efter den.

Hon hade tagit af sig hatten och gick och svängde den sakta af och an vid bandet, i det hon gick nedböjd och lät den nästan släpa på marken.

Detta gifvande af sig själf helt och hållet, som kärleken förutsätter — jag menar inte så mycket i yttre mening, sade hon frimodigt och kastade upp hufvudet — det tycker jag är något mer tillfälligt och oväsentligt — men jag menar — hon såg åter ned på hatten, som hon lät hoppa bredvid sig på marken, i det hon ryckte litet i bandet då och då. Jag vet inte hur jag skall säga — det fins hos mig ett så starkt behof af inre ensamhet — jag har aldrig varit lyckligare i någon annans sällskap än ensam

med mig själf. — Förstår ni det? frågade hon och såg halft på honom med en skygg blick.

Men Falk var så uppfyld af det yttrande, som nyss undfallit henne: »jag menar inte så mycket i yttre mening — det är oväsentligt» — att han icke hörde hennes fråga. Han kände sig plötsligt gripen af en ursinnig svartsjuka mot den unge målaren, han tyckte sig gripa honom vid akslarna och ropa till honom: bekänn i hvad förhållande du stått till henne, du ynkliga lille stackare där, som jag kunde krama sönder mellan mina händer om jag ville! Han såg honom så tydligt för sig, en liten smäktande italienare med svarta ögon, naturligtvis, och kvinligt mjuka rörelser.

Og hvorledes skiltes de? frågade han, i st. f. att besvara Ullas fråga.

Döden skilde oss, svarade hon och upphörde att leka med hatten, som hon nu hängde öfver armen, i det hon blef stående och såg utåt vattnet.

Döden? Han ljusnade upp. Jaså, han var död, den lille svarte — det var förbi. Hvad som än hade varit, var det förbi.

Han var en späd och svag stackare, i förtid bruten af ett alt för hårdt lif, fortfor Ulla. Han fick malarian på sommaren. Jag reste med honom till en bergstrakt och vårdade honom i ett par månader. Så dog han med sin hand i min.

Hon skakade litet sand af hatten och satte den på sig.

Falk vågade icke fråga mer. Han kände, att

han icke hade någon rätt öfver detta förflutna — och att intet någonsin skulle kunna gifva honom en sådan rätt. Han tryckte hennes hand och sade: Hvor lykkelig — hvor lykkelig var han ikke! Han döde med sine store drömme om kunst og kjærlighed — det er bedre end at leve og blive skuffet.

Ja, jag tyckte också, att det var något skönt och försonande öfver detta lif och denna död, sade hon och tårarna runno utför hennes kinder utan att hon tycktes märka det.

Middagsklockans ljud nådde dem nu och de vände om och gingo tillbaka till societetshuset.

Fru Möller stod på verandan tillsammans med Evelina Suhr. Hon gick emot Ulla, tog hennes båda händer och kramade dem hjärtligt, såg henne djupt och forskande in i ögonen och sade: får man lyckönska till förlofningen?

Flera af badgästerna stodo i närheten och hörde frågan samt väntade nyfiket på Ullas svar.

Ulla blef mer förtretad än brydd öfver denna påflugenhet.

Är det mig ni vill förlofva bort? frågade hon. Fins det inga andra partier kvar att göra upp vid hela Utskär? Ja, jag vet ju, att det länder en badort till heder, när det blir många förlofningar där. Och fru Möller som doktorns syster är naturligtvis angelägen — det är tråkigt att jag inte kan stå till tjänst — men ni måste verkligen lemna mig utanför räkningen, för jag kommer bestämdt aldrig att förlofva mig.

Falk svarade äfven skarpt afböjande, då man ville bry honom för Ulla.

De fingo nu från alla håll höra antydningar i denna riktning. Det ögonblick var kommet, som alltid inträffar i sällskapslifvet — två människors djupaste hjärtehemligheter, som de ännu ej uttalat för sig själfva, blottas skoningslöst och blifva allmänna samtalsämnet. Ens ömmaste, blygaste känslor oskäras af ord och blickar — man får icke ostörd kämpa sig fram i ensamhet och söka sig till klarhet utan tvingas slutligen att se sina känslor med andras ögon och döma öfver dem med andras mått.

Och här var ett förhållande, som var ännu ömtåligare än de vanliga — ty det var icke helt enkelt en ung man, som sökte sig en passande hustru, eller en ung dam, som ville få en ställning och ett hem. Det var tvärtom två, som kämpade en hård strid mot en väksande böjelse, hvilken, om den fick öfvertaget, hotade att rycka deras lif på sned, att ställa sig hindrande i vägen för de mål, de hvar på sitt håll fullföljde, en böjelse, som skulle leda till slitningar och ej till harmoni, och som de därför båda gingo ur vägen för.

Och därför blef Falk ursinnig, då man begynte egga honom med antydningar, han bet och slog omkring sig med häftiga ord och snäsningar, så att snart ingen vågade sig på honom mer. Men det onda var gjordt, problemet var ställdt, klart och oundgängligt: vill du hafva henne till din hustru, hon

som dock aldrig kan dela din lifsgärning? Och tror du, att hon någonsin skall gå in på att blifva din? Och å hennes sida: skulle du kunna älska så helt, att du kunde bryta med hela ditt förflutna lif och öfverge alla de mål du hittils fullföljt?

12.

Något öfver en vecka hade förflutit sedan den ryktbara natten, då fru Krabbe velat taga lifvet af sig. Sedan dess hade en stor förändring försiggått med henne. Fru Möller var hos henne hela dagarna, och Anna hade icke visat sig ute mer än en enda gång, då hon gick med sin nya väninna på ett bönemöte uppe i Utskärs köping. Hon gick då med sänkta ögon, psalmboken i handen och en lång, svart gasirisslöja för ansigtet.

Fru Möller berättade för alla, att Gud gjort ett stort under med henne. Hennes sinne hade blifvit draget från verlden och hon tänkte nu på intet annat än att vinna förlåtelse för sina synder och gå framåt i helgelse. Hon hade beslutat att utbilda sig till sjuksköterska, som hon hade utmärkta anlag för, och ämnade, så fort hon kom tillbaka till Stockholm, anmäla sig till inträde vid diakonissanstalten.

Falk gick flera gånger förbi Krabbes villa och såg Anna sitta på verandan, stirrande rätt framför sig utan att tyckas se honom.

Den mörka, ormaktiga gestalten med den stränga blicken under de skarpa ögonbrynen — han kunde ej se den utan ett styng i hjärtat. Han gick med en hemlig oro, att hennes kärlek till honom varit verklig, och att han tillfogat henne ett djupt hjärtesår. Han hade hoppats, att hon skulle börja koketttera för någon annan, hvilket ensamt skulle kunnat lugna hans samvete. Men denna tillbakadragenhet, denna grubblande blick oroade och pinade honom och hindrade honom att glömma hela historien, som han hälst skulle velat.

Anna visste detta mycket väl, och det var hennes hämd. Oaktadt hon eljest var föga utrustad å hufvudets vägnar, var hon mycket klok då det gälde att beräkna säkraste sättet att sysselsätta en mans fantasi.

Falk hade ett par gånger försökt att hälsa på henne, men hon låtsade aldrig se honom, ehuru hon märkte hans närmande redan på långt afstånd och hela hennes hållning var beräknad på honom.

Evelina Suhr och Nelly Nerman hade öfvertalat herr Krabbe att segla med dem och docenten samt något passande förkläde till en ö, som låg långt ut i hafsbrynet och var berömd för några vackra och egendomliga klippbildningar med ståtliga bränningar, samt för ett uppseendeväckande skeppsbrott, som egt rum där på våren.

Då Falk hörde, att Ulla hade lust att vara med, föreslog han att de skulle segla i två båtar och bad

att få föra Ulla och Eglantine i sin. Ettys ögon lyste upp vid detta förslag men fördunklades efter ett ögonblicks eftertanke. Ludvig var ju med — båda kunde de icke lemna modern.

De stodo i närheten af Krabbes villa och talade härom. Anna satt på verandan inkrupen i ett hörn, så att de ej sett henne. Hon kom nu fram till Eglantine, lade sin hand på hennes axel och sade något till henne med läpparna, som kom hennes barnsligt rörliga drag att lifvas upp igen. Hon kastade armarna om Annas hals, kysste henne häftigt upprepade gånger och framstötte på sitt entoniga, klagande sätt: Hvad fru Krabbe är söt — hvad hon är söt — hvad hon är söt!

Anna och Ulla hade icke träffats sedan det stora uppträdet. Ulla närmade sig henne med en viss tvekan, medan Falk höll sig på afstånd.

Du vill vara hos min tant medan vi är borta, sade hon. Det är mycket snält af dig — och du förstår dig så bra på henne.

Det är lätt för mig att förstå dem som lida, sade Anna och fäste sina ögon en sekund på Ulla med en hatfull blick.

Fru Rosenhane brukade alltid gärna ha Anna hos sig. Hon var så stilla, rörde sig så lätt och tyst, var mycket uppmärksam och hade ett utmärkt handlag vid alt hvad hon gjorde.

Eglantine fick därför utan svårighet sin mors

tillstånd att följa med på utfärden, då hon nu kom med Anna och föreslog det.

Fru Möller, som hört omtalas, att folket därute på ön var så godt som hedningar, då de nästan aldrig kommo i kyrkan, hvilken låg på fastlandet långt därifrån, och stundom hade sina barn odöpta tils de voro tre, fyra år gamla, beslöt att utdela några skrifter bland dem samt möjligen hålla något litet föredrag, hvarför hon lätt lät öfvertala sig att följa med som förkläde i herr Krabbes båt. Ulla förklarade sig kunna vara förkläde både för sig och sin kusin i Falks.

Man beredde sig på att möjligen bli borta öfver natten, ty ön låg långt ute, och man behöfde synnerligen gynsam vind för att hinna fram och åter på en dag. Man gjorde vidlyftiga tillrustningar med instufvande af en matsäck, som kunde räcka i åtta dagar, samt filtar, handkappsäckar och sjalar i oändlighet. Falk tillbakavisade alla korgar, som af de andra medfördes. Han ville vara värd för Ulla och Eglantine i sin båt och ville visa dem hur bra han kunde laga mat själf i sitt lilla kök ombord. Han var stolt öfver sin båt som en mor öfver sitt barn, och det var hans högsta fröjd att få visa alla dess fullkomligheter. Han gjorde således sin utrustning oberoende af de andra och förklarade att den, oaktadt så mycket mindre till omfånget, bestämdt var fullständigare och mer ändamålsenlig än deras.

Damerna i Krabbes båt hade alla medfört några

matvaror, och de höllo i sista stunden på med sina korgar och erinrade sig än det ena, än det andra, som var glömdt. Falk hade ensam packat alt sitt och stod nu helt självbelåten och smålog åt villervallan i den andra båten.

Der hersker selvstyrets princip, men i min båd er det enevælde, sade han muntert.

Jag trodde inte att ni var vän af enväldet, inföll Ulla.

Ikke ellers — kun i min båd. Det er det eneste rige i verden, hvor jeg vil have enevældets princip helt gjennemfört.

Det hade varit bestämdt, att de skulle fara klockan nio, men i sista stunden hade långa öfverläggningar uppstått, om man verkligen skulle gifva sig af i dag, då vädret syntes tämligen osäkert och byigt med nästan för stark vind för en lusttur. Men å andra sidan var det nästan alltid ostadigt väder denna sommar, och det var så tråkigt att bli hemma, när alt var förberedt. Det var egentligen docenten och fröken Suhr samt fru Möller, som hade sina betänkligheter. Den senare ansåg, att det var att fresta Gud att gifva sig ut på en lusttur i farligt väder, och docenten och Evelina instämde häri. Nelly, som om några dagar skulle lemna Utskär och som därför i denna utfärd såg sitt sista tillfälle att vara riktigt tillsammans med docenten och få draga fördel af det intressanta tankeutbyte, hans sällskap erbjöd henne, yrkade bestämdt på att de skulle fara, och Eglan-

tine, som hade ett oerfaret barns mod, förklarade att hon ingenting högre önskade än ett litet äfventyr. Ulla yrkade också på att fara. Hon var aldrig rädd för sjön, så länge hon stod på land — och som de båda båtförarne, Krabbe och Falk, hvilka gladde sig åt en frisk tur och tillfälle att jämföra sina båtars segelstyrka, obetingadt röstade för färden, blef den dock slutligen af.

Många badgäster voro samlade på båtbryggan vid affärden, och man tillropade de afresande skämtsamma hälsningar till Necken och hans döttrar och bad att de skulle taga noga reda på hur det såg ut djupt i hafvet på demantehällen, så att de kunde beskrifva det sedan, med flera godtköpskvickheter.

Under uppstämmande af: Herr kapten, sätt maskinen i gång! som sjöngs ombord å båda båtarna, gledo slutligen dessa ut ur hamnen under flitigt viftande från bryggan. Seglen fyldes genast, båtarne kastades på sned och ilade bort med en sådan fart, att de mycket snart voro försvunna ur synhåll för de kvarvarande.

Eglantine hade stått upprätt och viftat med sin näsduk, så länge ännu en skymt af bryggan syntes; hon var så jublande glad, skrattade och svingade näsduken så våldsamt, att hon höll på att förlora balansen, så att Ulla måste lägga armen om lifvet på henne för att stödja henne, men kunde ej öfvertalas att sätta sig ned.

Plötsligt kom det öfver henne en underlig blek-

het; hon sjönk häftigt ned på bänken, slöt ögonen och lade hufvudet mot Ullas aksel.

Å Ulla, sade hon med ett uttryck af ångest, det är så underligt. Vi komma inte alla tillbaka.

Hvad säger du? Hvad har du nu för fantasier igen? sade Ulla och smekte henne.

Jag såg det så tydligt — såg oss komma hem igen — men *en* fattades — jag vet inte hvilken det var — jag vet bara, att vi inte var mera än sju när vi kom igen. Hur många är vi nu? frågade hon och slog upp ögonen.

Både Falk och Ulla räknade ofrivilligt antalet i den andra båten.

Krabbe, docenten, fru Möller, fröknarna Nerman och Suhr — fem — och vi är tre — åtta inalles —

Och det kommer bara sju tillbaka, upprepade Eglantine och hennes stämma ljöd nu som ett af dessa sjöfoglars skrin, som man ofta hör före ett oväder.

Hon har sådana där syner och aningar ofta, sade Ulla till Falk, i det hon fortfarande höll Eglantine sluten intill sig och strök henne öfver pannan. Men det betyder ingenting.

Eglantines ögon hade följt Ullas läppar och hon hade uppfattat hennes ord.

Jo, det betyder alltid någonting, sade hon. Det blir inte alltid precis som jag sagt, men något betyder det! Det är så säkert, så säkert, att någonting kommer att hända.

Ulla kunde ej frigöra sig från en viss förstämning efter detta. Hon hade hört märkvärdiga berättelser om den döfstummas syner, och hennes fantasi blef uppjagad af hennes plötsliga blekhet, hennes stirrande, förskrämda blick och hennes oskolade stämmas underligt klagande läte.

Men Falk försökte att skämta bort altsammans, och så småningom blef Eglantine lugnare och förklarade slutligen skrattande, att det kanske icke var någon olycka, som skulle ske, kanske bara ett lustigt litet äfventyr.

De båda båtarne följdes bra åt ända tils de svängde om den udde, som skilde viken vid Utskär från den stora, yttre fjärden. Här fingo de först riktigt känna på vinden, och Krabbe lät öfvertala sig af sina ängsliga damer att taga in ett par ref.

Ulla frågade Falk, om han ej skulle göra detsamma.

Nej, det kan der ikke være tale om, svarade han. Det er jo det dejligste vejr.

Men Falk var allmänt känd i hela skärgården för att vara en ytterst öfverdådig seglare, och de försigtige fiskarena skakade alla på hufvudet åt hans äfventyrliga färder.

Han hade gjort de otroligaste resor i sin lilla båt, men han hade också mer än en gång seglat omkull.

Ulla, som gärna ville synas modig i hans ögon, emedan hon visste, att det knapt fans någon svag-

het, som han mer föraktade än feghet, kunde dock ej afhålla sig från en känsla af obehag, uppskakad som hon var af Eglantines fantasi, då hon såg hur deras båt ilade ifrån den andra, och hur de stora seglen nästan doppades i vattnet emellanåt, då en kastvind nådde dem.

Er de ræd? frågade Falk, som såg henne sitta och pressa händerna hårdt i relingen som för att hålla sig fast, då båten hvälfde öfver åt andra sidan. Det havde jeg ikke ventet af dem, fröken Rosenhane.

Nej, rädd är jag visst inte, svarade hon med hjärtat i halsgropen. Men jag undrar om det inte är oförnuftigt — när herr Krabbe har refvat —

Det vilde han aldrig have gjort af sig selv — hans damer må være meget ængstelige af sig —

Men om era damer är ängsliga, refvar ni inte ändå, sade Ulla leende. Om jag nu bad er att refva — jag gör det inte, men jag bara säger *om* — skulle ni inte göra det då?

Nej, svarade han.

Jo, ni är just en artig kavaljer.

Nej, jeg er slet ikke nogen kavaller. Og jeg vil meget gjerne gjöre, hvad de beder mig om, fröken, kun ikke når det er noget urimeligt.

Om ni såg mig sitta här alldeles dödsblek af rädsla —

Alligevel ikke, sade han. Da vilde jeg pröve på at få dem til at forstå, at deres ængstelse var ufornuftig — men give efter for den — nej. Det

er latterligt at sejle med rev i sligt vejr som i dag.

Ja, det tycker ni. Men är man då inte också skyldig att taga hänsyn till hvad andra önskar! Tänk så undfallande ni var mot min tant och hennes nycker.

Ja, fordi hun var syg. For resten tror jeg nok, at det vilde være den værste pröve for min imödekommenhed, der kunde tænkes, hvis nu deres tante var her ombord, og jeg så, at jeg måtte reve, for ikke at fremkalde et nerveanfald. Kan de da ikke föle hvor dejligt det er at sejle, når det bruser sådan om stevnen. Og kan de ikke se, hvor ynkelig Krabbes båd arbejder sig frem med den lille klud, han har oppe. Det er samme forskjel, som mellem en tung arbejdshest og en fyrig ridehest.

Det kom just nu en ovanligt stark bris, som tog hårdt i de stora seglen och kastade båten på sidan, så att den tog in vatten.

Nej, bästa, snälla herr Falk, jag ber för mitt lif, ropade Ulla skrattande. Jag kan inte simma och jag är inte als ledsen vid lifvet.

Jeg skal rædde dem, hvis vi går rundt, var hans lugnande svar. Jeg kan godt svömme i land med dem.

Eglantine ville veta, hvad de talade om — en del af deras samtal hade undgått henne, då de vändt sig bort från henne.

Vi talade om hur herr Falk skulle kunna simma

i land med oss båda, om han seglar omkull med oss, sade Ulla.

Jag kan rädda mig själf, sade Eglantine med vanlig tillförsigt till sin egen förmåga. Jag kan simma.

Din lilla narr, hur långt tror du att du skulle komma på en fjärd som denna? anmärkte Ulla och kysste henne på kinden.

Å, jag tror säkert att jag skulle kunna nå stranden, vidhöll hon och mätte med naivt självförtroende afståndet med ögonen.

Nej, fröken, de er virkelig morsom, sade Falk skrattande. Alt synes dem så forunderlig simpelt og let. Det må være lykkeligt, at have det öje for perspektivet, som de har.

Jag är stark, fast ingen tror det, inföll hon och såg på sina smala, geléaktiga handleder. Och jag är aldrig rädd för någonting.

Det begynte blåsa tämligen kallt, hvarför Ulla svepte in sig i en stor lamasjal, men hon försökte förgäfves förmå Etty att taga något på sig.

Jag fryser inte — jag fryser aldrig, sade hon.

Hennes enda bättre klädning, den ljusgrå barègen, fick fläckar af saltvattnet. Men det gjorde ingenting, försäkrade hon, det gick så lätt att tvätta bort, tyget var inte als ömtåligt.

Det var med klädningen som med henne själf; den såg ömtålig ut men hade en otrolig seghet. Denna lilla späda varelse, uppvuksen i ett sjukrum, kunde utan svårighet umbära både föda, hvila och

värme, om det behöfdes. Att vaka flera nätter å rad, att sofva på ett golf, att gå ut midt i vintern i bara klädningen var för henne ingenting. Med denna svaga kropp, som aldrig hade en dag af hälsa, blef hon dock aldrig förkyld och visste aldrig hvad trötthet ville säga. Inför hennes spiritualistiska uppfattning var kroppen ingenting annat än själens lydiga tjänare, aldrig dess herre. Hennes själslif var så starkt och intensivt, att det hjälpte henne öfver alla svårigheter. Liksom hon ersatte den förlamade hörselnerven med ögonen, så ersatte hon också de felande fysiska krafterna med ett så mycket starkare känslo- och fantasilif.

Hon betraktade med ett visst kärleksfullt och ömt medlidande alla, hvilka ej nått samma höga utveckling som hon och ej lyckats frigöra sig från det kroppsligas herravälde så som hon. Det föll henne icke in att vara egenkär öfver att hon i detta fall stod högt öfver alla andra, ty det var bara Guds gåfva till henne, ingen egen förtjänst, och alla andra skulle nog komma till samma utveckling en gång, om icke i denna verld så i en kommande.

Efter tre timmars segling för förlig vind och tilltagande blåst nådde Falks båt målet för deras färd, den egendomliga klippön vid slutet af skärgården.

Medan de väntade på den andra båten, som kom ungefär en halftimma senare, gingo de seglande upp och undersökte förhållandena i det lilla fiskeläget, vid

hvilket de landat. Åtta à tio stugor lågo där och syntes klänga sig fast hvar de kunde på klipphällarna, det hela mycket oregelbundet, torftigt och pittoreskt. Några kvinnor och barn kommo ut och togo de resande i betraktande.

Findes der ingen karfolk her? sporde Falk, i det han fick fatt i en pojke, som han svängde upp på sina akslar till dennes förtjusning och de andras afund.

Nej, det är ingen hemma mer än gamle far själf, svarade en tolfårs, linhårig flicka, som med ett bredt grin betraktade sin lille brors gymnastiska öfningar.

Hvar är alla karlarne då? frågade Ulla.

Ute på fiske, vet ja, svarade flickan, förvånad öfver en så dum fråga.

Nå, kan ni ta emot åtta främmande här för natten, om det skulle behöfvas? fortfor Ulla.

Åja, gamle fars, de har så stort och fint, så det går nog för sig.

De ville just gå och taga gamle fars stuga i betraktande, då den andra båten syntes, hvarför de i stället gingo ned till bryggan för att mottaga den.

De andra voro tydligen alla litet förargade på Falk för att han seglat ifrån dem, och han fick många pikar.

Jo, ni är verkligen sällskapliga af er.

Var det trefligt att bli våta? Vi är alldeles torra, vi.

Hvad era damer måtte vara duktiga, herr Falk.

Det var naturligtvis de, som förmådde er att inte följa vårt exempel att refva, o. s. v.

Men alla snärtar återstudsade mot Falks goda lynne.

Vi dansede og de trampede, sade han. Det var den hele forskjel. Men det er meget gratiösere, ved de vel, at svæve frem, end at trampe. Nu skal vi ud og svömme — hvad, Krabbe?

Medan damerna gör maten i ordning, ja. För man blir så djäfla sugen på sjön, sade Krabbe.

Nej, hvorfor skal vi netop overlade alt besvær til damerne, invände Falk. Damerne kan vel også finde et sted, hvor de kan bade — og siden hjælper vi alle til med maden.

Herr Falk är rädd att vi skall bringa oordning i hans matsäck, sade Ulla. Jag föreslår att vi lemnar den orörd så länge. Ni får ha oss till gäster först, sade hon till Krabbes båtsällskap, så skall vi sedan bjuda er i vår tur.

Det var godt, ropade Falk. I aften eller i alle fald i morgen er vi værter. Men da forbeholder jeg mig, at jeg får være kok og kjögemester. Kommer de med? frågade han docenten.

Ja, jag undrar bara, om det inte går för stora vågor därute, sade docenten betänksamt.

Men det er jo det, som er så prægtigt, ropade Falk.

Ja, ja, vi kan ju se efter hur det är, medgaf docenten, och de klättrade alla tre uppöfver den klippudde, som ännu skilde dem från öppna hafvet.

13.

Damerna sökte upp en liten äng i en dalgång och dukade fram den medförda middagen på gräset, gjorde upp en eld af riskvistar och satte på en medförd potatisgryta att koka. Alla voro mycket hungriga och blekkindade efter den långa, tämligen starkt gungande färden — alla utom Etty, som gick och plockade blommor och bär, medan de andra försågo sig med smörgåsar och porter i väntan på att potatisen skulle koka och herrarna komma tillbaka.

Stämningen var i det hela litet matt och sömnig, och de kastade alla otåliga blickar efter herrarna, som de tyckte läto vänta på sig väl länge.

Slutligen syntes dock docenten. Han berättade att det blåste en hel storm därute, och att han därför afstått från att gifva sig ut och simma.

Och de andra? frågade Ulla.

Ja, herr Krabbe tyckte också, att det blåste för mycket därute, så att han gick inåt viken. Men Falk störtade sig naturligtvis i direkte från klippan och simmade rätt ut mot vågorna.

Det förstås, utbrast Nelly med ovilja. Det är

ett öfvermod, som jag inte kan begripa att någon människa kan ha sympati för. Och att segla utan ref i dag sedan! Herr Krabbe sade, att det var mycket oförnuftigt och vågadt — och han är då verkligen ingen pultron — han sade, att om han varit ensam, skulle han också gjort det, men i sällskap med damer ansåg han sig inte ha rätt till det. Också blef vi icke det minsta våta, under det ni fick in sjöarna beständigt. Så mycken hänsyn kan man då verkligen fordra af en herre, då han seglar med damer, att han inte uppoffrar dem bara för att tillfredsställa sin simpla fåfänga att hinna förut och att trotsa faran.

Bad ni honom inte att refva, frågade Evelina Ulla.

Jo — d. v. s. — jag föreslog det.

Och han nekade? En skön ridderlighet, inföll Nelly. Och jag är säker på att om vi alla hade förenat oss om att be honom att inte gifva sig ut och simma i öppna hafvet nu, så hade han gjort det ändå. Tror ni inte det? frågade hon Ulla.

Jo — det tror jag nästan — och likväl är han långt ifrån själfvisk, det har jag sett många prof på.

Men oerhördt trotsig och öfvermodig. Det fins ingen i verlden, som kan rå på honom, när han satt sig något i sinnet, sade Nelly.

Sådan skall en man vara, sade Evelina.

Nej, vet du hvad, denna gammaldags manlighet, den ha vi verkligen vuksit ifrån att beundra, utbröt

Nelly, i det hon fick orden på tvären i strupen af förargelse. Kan man höra något retsammare — en sådan egensinnighet — hänsynslöshet mot andra — och så komma och säga: sådan skall en man vara.

Jag förstår ändå, sade Ulla, att när man älskar sport och i allmänhet dristiga och ansträngande företag, så kan man inte låta sig afhållas af andras ängslighet. Man tror inte på faran och man tycker att de andra är pjunkiga och dumma. Jag skulle för min del lika litet falla på den idén att t. eks. be Falk låta bli att ge sig ut och simma, när han hade lust till det, som jag skulle rätta mig efter honom, om han bad mig låta bli att måla, emedan färgerna är giftiga och jag kan förderfva min hälsa på det. Låt hvar och en följa sin natur — det är det bästa. Jag finner i alla fall något tilltalande i det fysiska modet.

Det bevisar hur lågt vi ännu står i civilisation, inföll Nelly, att vi har så mycken beundran för fysiskt mod. Moraliskt mod, det är något annat det, men det väcker sällan någon beundran. Men detta råa, fysiska mod, som bara beror på starka nerver — inte sant, docenten?

Jo, jag instämmer verkligen med fröken till alla delar, sade docenten i en ton, som röjde hur mycket nöje det gjorde honom att för en gång kunna vara fullkomligt enig med en annan utan att behöfva se den andra sidan. I vår tid synes mig dock, att det förnuftiga och det ändamålsenliga borde värderas mer än detta instinktiva blinda trots, som kallas mod.

Ack förnuft, förnuft! utbröt Ulla, som var i en stridslysten, uppjagadt nervös stämning. Jag bryr mig mer om det som är skönt än det som är förnuftigt. Jag vet egentligen inte någon förnuftsgrund, hvarför jag t. eks. beundrar en skön gestalt. Fröken Nerman skulle säga, att det är ingen moralisk förtjänst att ha en skön gestalt, men det kan inte hindra mig att tycka om den mer än om många s. k. moraliska egenskaper. Och på samma sätt vet jag inte hvarför jag inte skulle kunna beundra fysiskt mod, till och med om det användes på sådana bedrifter, som inte gagna mänskligheten det minsta.

Nelly såg på docenten i hopp att han skulle svara. Hon kände att Ullas yttrande röjde en låg ståndpunkt och en föga utvecklad tankeförmåga, men hon fick ej fatt i de rätta orden att bemöta hennes sofismer. Docenten tog sats och begynte: Det är nog sant att å ena sidan — —

Men längre kom han icke, ty herr Krabbe visade sig nu uppe i backen, och Ulla gick lifligt emot honom.

Hvar är Falk? frågade hon.

Vete tusan, svarade Krabbe. Han är en sådan galgfogel att man kan bli riktigt arg. Jag gick och badade på ett annat ställe än han, och när jag sedan kom tillbaka till klippan, som han störtat sig ifrån, så såg jag inte röken af honom en gång — men kläderna låg kvar. När jag sist såg honom, straks innan jag själf simmade ut, var han långt för f—n i våld ut i öppna hafvet.

Men man måste gifva sig ut och söka honom då, sade Ulla ångestfullt och begynte skakas af en inre darrning.

Å, det är inte värdt — han klarar sig nog. Ingenting biter på så'na där galningar.

Men han kan få kramp.

Ja, det förstås — men då är det gjordt på ett ögonblick.

Men hur kan ni stå här och tala så! utbröt nu Ulla. Sätt då ut en båt — Ludvig! ropade hon till docenten. Skynda dig — kom — ni måste genast ut med en båt — —

Etty hade blikstsnabbt uppfattat hvad det var fråga om. De begynte alla att springa ned till båtbryggan, och i detsamma Krabbe och docenten sköto ut båten, hoppade hon ned i den. Krabbe ville hindra henne och tog henne om lifvet för att lyfta henne upp på bryggan igen, men hon kämpade emot.

Jag kan styra, sade hon. Och ingen skall kunna finna honom så lätt som jag. Jag kan *känna* hvar han är.

Låt henne följa med, sade docenten, hon har verkligen en underbar aningsförmåga. Och ingen har sådana ögon som hon.

De rodde rätt ut i den riktning, dit Krabbe sett honom simma. Vågorna reste sig höga emot dem, och docenten var en klen roddare, hvarför de endast långsamt arbetade sig fram. Etty satt vid styret, fullkomligt lugn och beherskad, men alt lif hos henne syntes koncentreradt i ögonen, som vida och

uppspärrade stirrade ut öfver hela den stora, obegränsade vattenytan, hvilken låg alldeles öppen framför dem utan ett skymmande skär.

Båten begynte drifva mot klippstranden till höger om dem; docentens krafter förslogo ej att bringa den fram mot ström och vågor.

Så ro då, för tusan! skrek Krabbe, som nu var verkligt uppskrämd och bara väntade att få se liket flyta upp. Hvad är ni för en kärring, som inte kan hålla ut.

Vänd! ropade Etty i det samma.

Hvad säger hon? frågade Krabbe, som aldrig förstod hennes tal.

Hon säger att vi skall vända. — Ser du något? frågade docenten henne med läpparna.

Hon sträckte ut armen med en triumferande åtbörd och pekade mot klippstranden, som de drefvo emot, samt upprepade sitt: vänd! Ditåt!

De kvarvarande damerna hade emellertid klättrat upp på klippudden, därifrån Falk störtat sig i, och stodo här i blåsten, hållande sig fast vid hvarandra, spejande ut öfver vattnet. De sågo hela horisonten fri med haf och himmel i gråaktiga, hotfulla färger smältande samman, medan närmare land vattnet bröt sig grönt och klart mot de hvassa klipporna.

Under de andras oupphörliga utrop, beklaganden och tårar satt Ulla kall och stel ett stycke därifrån med hakan i händerna och armbågarna stödda mot knäna. Hon såg icke utåt sjön, hon var försjunken

i tankar. Hon var viss på, att han var död, att Ettys aning, att en skulle fattas, då de kommo tillbaka, på ett förfärligt sätt besannats. Hon såg honom redan i tankarna, uppslungad som lik därnere på den lilla strandremsan. Den vackra, kraftfulla gestalten, hvars harmoniska former så ofta fröjdat hennes öga.

Nej, hvad det var meningslöst, upprörande, planlöst! Hvarför skulle hon träffa en man, som kunde blifvit så oändligt mycket för henne, den förste man, som ingifvit henne icke blott sympati utan verklig beundran, den ende man hon skulle kunnat älska — blott för att mista honom på ett så grymt, så nyckfullt och tillfälligt sätt.

Skulle hon då verkligen kommit att älska honom? Älska honom så mycket, att hon för hans skull velat gifva bort sin frihet, binda hela sin framtid vid en annans, gifva en annan rätt att spörja om hennes hemligaste tankar och dela med en annan hela sitt själslif. Nej, denna inre ofrihet, som kärleken medför, hade hon alltid fruktat.

Och dessutom -- att lemna sitt konstnärslif för att lefva med honom bland de norska bönderna!

Hon hade alltid sagt sig, att alt detta var en omöjlighet.

Men nu gick det upp för henne, att hon kunde göra alla dessa offer, ja, alla, om hon därmed kunde återköpa honom till lifvet. Alt det, hon aktat som sin heligaste egendom, både sin frihet och sin konst, både sin person, sin fantasi, sina tankar och dröm-

mar — alt ville hon gifva i fri och gränslös kärlek utan ett enda förbehåll, ett enda vilkor, gifva det hvilken dag och hvilken stund han ville, utan yttre legalisation, utan garantier, med risk af sitt anseende, sin framtid, alt.

Hon väcktes upp ur sina drömmar af ett utrop från de andra. Hon for upp, begynte skaka i hela kroppen och såg på dem med en underlig, förfärad uppsyn. Hvad är det — hvad är det? framstötte hon, och spände upp ögonen med en ansträngning att se någonting i den besynnerliga dimma, som omgaf henne.

De ser honom visst, ropade flera af de kringstående. Hela den lilla fiskarbyns befolkning hade samlats uppe på klippan och allas blickar ansträngdes till det yttersta för att upptäcka hvad som stod på. De sågo blott att båten höll stilla, och att alla tre lutade sig ned öfver båtkanten som för att upptaga något. Var det hans lik, som flöt upp?

Dimman blef alt tätare för Ullas ögon. Hon kunde ingenting urskilja, andedrägten var hämmad, och hon hade en obestämd känsla af fysisk vånda, tankarne voro formlösa och orediga.

Det var bara en åra de tappat, hörde hon nu de kringstående ropa. Och innan hon hunnit fatta sammanhanget hörde hon dem säga, att en af männen viftade med en näsduk.

Det uppstod en orolig tvekan bland åskådarna. Var det en signal, att en annan båt skulle komma

ut — att de behöfde hjälp? Eller var det ett tecken, att de upptäckt honom i vattnet, men att han ännu lefde och att de ville vinka honom till sig.

Nej, det var en sådan energi, ett sådant jubel i denna viftning. Det var uppenbarligen för att låta dem veta, att han var räddad.

Efter åtskilliga glädjerop och omfamningar vände sig de öfriga damerna till Ulla, som utan att säga ett ord hade satt sig ned igen på klippan. Ett fysiskt illamående hade gripit henne, hon var likblek och kall och hade fått en sådan där plötslig hufvudvärk, som träffar en som ett slag, och kommer det att sjunga i öronen och gnistra för ögonen.

Skall vi inte tacka Gud, att han är räddad? sade fru Möller och tryckte Ullas händer.

Ja, nu skall vi väl vara glada, sade Evelina. Och nu just ser fröken Rosenhane nästan ängsligare ut än någonsin.

Jag kan inte — det var alt för förfärligt, utbrast Ulla med en snyftning. Fru Möller tryckte ömt hennes hufvud mot sitt bröst, och Ulla öfverlemnade sig några minuter åt en häftig gråt.

Så besynnerligt, sade Nelly halfhögt till Evelina. Medan faran stod på tycktes hon vara så lugn — och nu, när alla andra är glada —

Hur kan man bli glad straks efter något sådant? inföll Ulla med stämman bruten af snyftningar. Jag tycker det är som om döden hade kastat sin skugga öfver hela naturen.

Hon försökte dock nu att bemästra sin rörelse, då hon uppfattade de andras torra förundran, strök näsduken öfver ögonen, sköt ned hatten i pannan för att så mycket som möjligt dölja sitt förgråtna ansigte och reste sig.

Det var också den där obehagliga dimman, som lade sig på bröstet, sade hon liksom urskuldande.

Dimman! sade flera förundrade röster.

Jaså, nej, det var ingen dimma, förstås, sade hon, ytterligare förlägen och pinad af tanken att alla dessa främmande människor genomskådat hennes hjärtas dyrbaraste hemlighet. Det var bara min inbillning. Jag har fått så ondt i hufvudet.

Jag är så ond på Falk, sade Nelly, då de kommo tillbaka till den kallnade potatisgrytan och åter begynte göra upp eld. Vi skall riktigt gräla på honom, när han kommer. Tänk så lättsinnigt att gå och riskera sitt lif, när han hade oss alla på sitt ansvar. Om han nu hade drunknat, hur skulle vi allesammans kommit tillbaka i herr Krabbes lilla båt?

Men Evelina hade något annat på sinnet, som hon nu hviskande meddelade fru Möller.

Jag förstår inte hur fröken Eglantine kunde vara så tanklös och följa med i båten, sade hon. Hon har då inga begrepp om det passande, stackars liten. Men jag tycker att hennes kusin inte borde tillåtit det.

Jag tänkte straks på det, sade fru Möller. Och jag kastade därför min stora pläd i båten, just som

de rodde ut. Den får de svepa omkring honom, när de drar upp honom.

Ja, men i alla fall —

Nu syntes Etty på backsluttningen från sjön. Hon kom springande mot Ulla med utsträckta armar.

Ulla skyndade henne till mötes och de omfamnade hvarandra.

Han är räddad — han kommer straks — han håller på och klär sig, kom det i brutna toner från Etty. Tänk, så underbart Det var min aning, som gjorde det. Jag visste hela tiden, att en fara hotade honom, och därför kunde jag straks veta, hvad jag hade att göra. Det är jag som räddat honom.

Kära, kära Etty! Hur var det? Berätta!

Eglantine visade med handen på docenten, som nu närmade sig.

Det var verkligen mycket ruskigt, sade han. Strömmen dref honom ner mot de farligaste bränningarna. Han hade redan slungats ett par gånger mot klipporna och var illa tilltygad då vi — eller, rättare sagdt, då Etty fick syn på honom. Det fans ingen möjlighet att komma upp där, och han hade inte längre krafter att arbeta sig upp mot strömmen.

Och då tog ni honom upp i båten? frågade Evelina, som fortfarande var bekymrad för Eglantines blygsamhet.

Nej, det var inte möjligt få honom till det. Han ropade, att det var ingen fara med honom, och att vi skulle ro vår väg och vara lugna — han skulle nog

ta sig i land. Så fick vi hålla på och parlamentera, tils vi var nära att få vår båt kantrad mot klipporna och sätta till lifvet allihop. Då gick han slutligen in på att hålla sig fast i en lina, som vi kastade ut till honom, och så simmade han efter båten, tils vi kom om udden, där det var lite lä och där hans kläder låg. Då ropade han åt oss att fara hem och värma maten, så skulle han komma snart efter.

Och ni såg honom altså inte i land, när ni lemnade honom? frågade Ulla.

Jo, han kom upp på en liten strandplätta nedanför klippan, sade docenten. Vi såg det på afstånd — vi ville inte längre hålla så nära för Ettys skull. Men det värsta blir för honom att krafla sig upp öfver klippan, för han hade visst gjort sitt ben ganska illa. Men herr Krabbe gick nu ned för att hjälpa honom.

Krabbe syntes i det samma komma ensam tillbaka.

Utan att afvakta några frågor begynte han straks att besvara alla, som kunde göras.

Jag ger honom själfva tusan, sade han förargad. När han inte vill ta emot den hjälp, som man beskedligt bjuder honom, så må han stanna där han är. Ja, visst är han kvar därnere vid stranden. Ja, han håller på och klär sig — jo visst f—n har han gjort sig illa, fast han inte vill erkänna det — men nu vill jag min själ inte låta supen stå och kallna längre, han må komma när han vill.

Det tycker jag med, sade Nelly. Herr Krabbe

och docenten kan verkligen behöfva något efter sina ansträngningar.

Man hade begynt att äta, då slutligen Falk syntes på höjden af klippan, som åt ena sidan stupade mot hafvet, åt den andra mot den dalklyfta, där sällskapet slagit sig ned. Han tycktes gå med en viss svårighet, stannade ofta och tog sig med handen om benet.

Ulla klättrade upp för berget honom till mötes.

Stöd er på mig, sade hon i kort, upprörd ton.

Tak fröken, hvorfor? Jeg kan godt gå selv.

Han rätade upp sig och gick nu några steg nästan utan att halta.

Men hvad skall det tjäna till att så där trotsa på er kraft. Jag ser ju hur blek ni är — ni är er rakt inte lik — ni är sjuk. Ni har varit i lifsfara och ni har —

Om forladelse, fröken Rosenhane, sade han med en viss nervös hetsighet. Behöver jeg nogen hjelp skal jeg nok sige fra. Det fejler mig ingenting og jeg må virkelig bede dem ikke at gjöre så meget opstyr for en sådan bagatel.

Han gick nu med raska steg vidare, och då de kommo till en remna i berget, som man måste hoppa öfver, ville han till och med gifva Ulla handen för att hjälpa henne.

Nej, nu går det nästan för långt, utbrast hon med låtsad skämtsamhet, men verkligt sårad af hans afvisande sätt. Vill ni inte också bära mig för att visa, att det inte felas er något?

Men jeg forsikrer dem, det fejler mig virkelig ikke det mindste, upprepade han.

Då han kom fram till sällskapet möttes han af en ström af förebråelser, blandade med deltagande frågor. Han stod och hörde på en stund med en mycket retlig min och utbrast slutligen: Hvad i al verden er der da skeet? Deres hjerner må være bleven irriteret af at vente så længe på maden, siden i gjör så meget væsen af ingenting. Det gjör mig ondt, at i ikke har spist uden at vente på mig, så vilde i måske nu have taget imod mig i et behageligere humör. Jeg har taget mig en lidt lang svömmetur, det er alt.

Nej, nu gick det då öfver alla gränser! Icke nog med att man för hans skull utstått så mycken själspänning och ångest, nu ville han icke ens unna en den ersättningen att åtminstone veta sig ha upplefvat ett intressant äfventyr, utan ville i sitt olidliga högmod reducera det hela till ett hjärnspöke hos dem.

Och Etty, som så hjältemodigt trotsat fara, ansträngningar, konvenans och alt för att rädda hans lif! Stod hon icke där nu med glänsande blickar och förhoppningsfull väntan i hela sin hållning, längtande att mottaga åtminstone det hjärtliga tack hennes handling förtjänade.

Det är inte rätt af er, herr Falk, upphof nu Nelly sin kvittrande röst, att så där vilja borträsonnera den lifsfara ni varit i. Om inte annat så är det otacksamt mot dem, som med rätt mycket uppoffringar och ansträngningar räddat ert lif.

Reddet mit liv! utbröt han. Nej nu begynder det næsten at blive latterligt. Det er utrolig, hvad en tom mave kan skabe for fantasier. Lad os endelig begynde på at spise straks, ellers blir det rent galt.

Den stackars Etty stod där nästan i samma ställning som hon stått den aftonen, då hon väntade på att han skulle föra henne i dansen — gestalten litet framåtböjd, armarna till hälften upplyftade, uttrycket väntansfullt och lyckligt.

Hon hade ej uppfattat de ord, som utbytts mellan Nelly och Falk, men då hon nu såg honom vända sig bort från henne utan så mycket som en vänlig blick, fick sorgen ett lika rörande uttryck i detta växlande ansigte, som den strålande lycksaligheten nyss. Ögonen miste sin glans och blefvo dimmiga, munnen drog ihop sig med en litet krampaktig rörelse. Man satte sig ned att äta under en mycket tryckt sinnesstämning. Man hade tänkt sig en liten scen som vid den förlorade sonens återkomst; glädjeyttringar öfver räddningen, ömma utgjutelser — visserligen också litet bannor, men mest förlåtande godhet — och den gödda kalfven på bordet. Men då man nu med en viss understruken ifver räckte honom alla fat och uppmanade honom att äta och dricka för att stärka sig, skickade han alt ifrån sig igen och vägrade att förse sig, tils damerna hade tagit förut.

Men är ni då inte alldeles uthungrad? frågade Evelina.

Hvorfor? Ikke mer, end alle andre.

Men du skälfver ju i hela kroppen! Tag då åtminstone en sup, uppmanade honom Krabbe.

Jeg super aldrig.

Är herr Falk absolutist? frågade fru Möller, glad öfver denna glimt af pligtkänsla hos en eljest så sorgligt förvillad karaktär.

Jeg har ikke afgivet noget löfte, fordi jeg synes ikke om löfter — men jeg holder det for rigtigt, at ved mit eksempel vise folk, at man godt kan undvære stærke drikke og være sund og kraftig alligevel.

Det kan vara, när du färdas bland allmogen på landet, sade Krabbe, men här behöfver du väl, för tusan, inte statuera något eksempel.

Om forladelse — det er slet ikke almuen på landet, som er slemmest i den henseende. Også de fine herrer kunde ha godt af lidt större afholdenhed.

Det är då en lögn att jag super för mycket, utbrast Krabbe. Några glas i ett godt lag må väl, för fanken, vara en undt. Drick nu, säger jag, hvar och en kan ju se att du är halfdöd af själsspänning och ansträngning.

Kjære, de må da virkelig tro mig være en pjalt, brusade Falk upp på nytt. Halvdöd af sjelsspænding og anstrengelse — efter en almindelig svömmetur! Jeg er dem meget taknemmelig for deres velvilje at komme ud i båd — men jeg tillader mig endnu en gang at forsikre dem, at det var aldeles unödvendigt, og at jeg modtog den line, de tilböd mig, bare for at

de ikke skulde holde stille længer med båden på det farlige sted.

Ja, det förstås, inföll Nelly. Herr Falk har alltid rätt. Jag har åtminstone aldrig hört herr Falk någonsin erkänna en svaghet. Eller hvad säger Evelina — har jag inte rätt?

Ni har ju skadat ert ben, sade docenten. Herr Krabbe säger att det var nästan krossadt.

En ofrivillig grimas af smärta, som Falk gjorde i detsamma, jämte den ihållande skälfning, som han förgäfves sökte bemästra, samt hans ovanliga blekhet och retlighet, syntes de andra som tydliga bekräftelser på riktigheten af herr Krabbes utsago.

Men Falk svarade häftigt: »Krossadt»! Bah! Et lidet sår, som er læget imorgen.

Men vill ni inte åtminstone lägga på en kompress, föreslog Evelina.

Å, fröken, de rev jo nylig deres lillefinger på en tornebusk. Hvorfor lagde de ikke straks på en kompres? Hvorfor er de ikke lige så öm mod dem selv, som mod andre? — Vil de ikke tjene mig med at nu for en afvexlings skyld tale om noget andet? tillfogade han.

Han hade icke vändt sig en enda gång till Ulla, och hon hade icke yttrat ett ord, sedan han kommit fram till sällskapet. Han kände, att han sårat henne, men kunde ännu ej förmå sig att erkänna för sig själf, att han hade orätt. Van som han var att alltid vara

frisk samt med en sund och kraftfull naturs hela instinktiva förakt för fysisk svaghet, var det honom irriterande och obehagligt att man ville behandla honom som patient.

Man började nu öfverlägga om huruvida man skulle begifva sig på hemväg eller besluta sig för att stanna öfver natten. Man gick ner på bryggan för att se på vädret och rådpläga. Men det blåste nu så starkt, att till och med den mindre vik man kunde se härifrån gick hvit och skummande.

Damerna blefvo litet uppskrämda och ängsliga vid denna syn, och docenten undrade om det var välbetänkt att gifva sig ut i sådant väder — för damernas skull, naturligtvis.

Vore det bara vi karlar, tillade han med en liten svängning på kroppen, så gjorde det ju ingenting. Vi kan ju alltid tåla vid att bli lite våta — men för damerna synes det mig alt för obehagligt.

En gammal lots, den som i fiskeläget gick under namnet gamle far, hade kommit ned på bryggan och hörde rådplägningen.

Ja, inte kommer det att gå fort, när man skall kryssa opp mot vind, sade han. Nog får herrskapet bereda sig på, att det drar ut långt på natten, förrn de kommer hem.

Kan vi då få nattkvarter här allesamman?

Åja, som simpelt folk kan ha det, förstås. Nog blir det väl lite knapt med bäddar att bjuda herrskap på — men tak öfver hufve kan de få och så

kan de få ligga turvis. Det går an att komma med mig, så kan vi ju språka med gumman.

Lotsens stuga var liten och nätt som ett dockhus. Bara två rum, det ena med en säng för honom och gumman samt en fällbänk. Härinne skulle tre af fruntimmerna få ligga, sade gumman, som var full af välvilja och mycket glad att få folk att prata med, gubben kunde ligga uppi loftet och hon skulle bädda åt sig på sofflocket i köket.

Det andra rummet var ett litet förmak med färgplancher och fotografiporträtt på väggarna, samt på bord och hyllor allehanda främmande föremål, som voro medförda från resor i främmande länder på den tiden, då gamle far var en ung matros. Luften var litet tilltäpt och blandad med stark geraniumdoft, men alt var rent och putsadt.

Härinne fans en soffa och en gungstol, som gumman erbjöd till sofplatser åt de återstående två damerna. Man kunde lägga några dynor i gungstolen, så kunde det nog gå an för den lilla fröken — hon menade Nelly — att krypa upp där med en pall under fötterna. Och så fick väl herrarna hålla till godo med friskt hö i ladan.

Krabbe förklarade att de kunde sofva ombord i sina kajutor, men docenten framkastade tvekande, att möjligen i någon af de andra stugorna — han hade hört, att fiskrarne voro borta.

Men, kära hjärtandes, inte kan han väl ta deras plats häller, invände gumman och mätte med ett

humoristiskt ögonkast den lilla figuren. För si, de ligger, med respekt till sägandes, hos sina gummor, när de är hemma.

Docenten gjorde ett litet hopp och en svängning med kroppen.

Ja, det var en annan sak, sade han med ett förläget skratt. Då får jag kanske be herr Falk om husrum i hans kajuta.

Falk hade under rådplägningen sjunkit ned på en stol straks innanför dörren och ett litet snarkande ljud därifrån kom alla att vända ögonen dit. Han sof med hufvudet djupt nedsjunket på bröstet. Alla hans försök att visa sig oberörd af de ansträngningar, han genomgått, hela hans trotsiga vilja hade slutligen besegrats af naturens oafvisliga kraf på hvila.

Ulla blef plötsligt helt vekt stämd, då hon såg honom så. Hon mindes ej nu att han sårat henne och stod en stund glömsk af de andra och betraktade detta nedböjda hufvud med det ännu fuktiga, tunga håret, som låg i en buktig krans kring den hvita strimman i pannan närmast hårfästet — den enda del af ansigtet som bevarat sig hvit, under det han för öfrigt hade en sjömans rödbrända hy. Man kunde dock genom solbrännan se, att han var blek i dag, och några ryckningar i hans ansigte förrådde att han hade smärtor ännu i sömnen.

14.

Sedan nu alt var öfverenskommet och uppgjordt angående nattkvarteret beslöt man att begifva sig ut på klättring för att bestiga det berömda utsigtsberget. Alla gingo tyst för att ej väcka Falk. Ulla dröjde något efter de andra; det kom så underligt starkt och betagande öfver henne en omotståndlig önskan att kyssa detta nedböjda hufvud. Hon kunde icke motstå den. Hon såg sig omkring — hon var ensam. Så smög hon på tåspetsarna fram bakom honom, böjde sig lätt ned och kysste det fuktiga håret. I nästa ögonblick var hon utom dörren, utan att han märkt något.

Hon stod en stund utanför på tröskeln och höll handen mot dörrstolpen samt lyssnade inåt rummet. Fastän hon endast sprungit ett par steg, var hon andfådd som efter en kappspringning och hjärtat klappade högt.

Om han märkt det — ja, så vore han här inom en sekund, han sloge armarna om mitt lif och hölle mig kvar — men det vill jag inte. Jag vill inte binda mig, jag har inte rättighet — jag kan inte — —

Hon sprang uppför backen som vore hon förföljd och nådde de andra, hvilka stannade, då de fingo se henne, i den tro, att hon sprang för att hinna upp dem.

Hon vände sig om och stod än en gång stilla, lyssnande.

Nej, han hade ingenting märkt. Var det icke underligt att han icke äfven i sömnen känt och anat hennes vidrörande. Älskade han henne verkligen? Det hade icke sett ut så i dag.

Det var bäst som det var; deras vägar kunde i alla fall aldrig gå tillsammans. I morgon skulle de segla tillbaka till Utskär för att sedan snart skiljas, hon skulle till Stockholm på ett besök och därefter åter till Rom. Den var slut, deras korta sommarsaga, hennes kyss hade varit ett afsked, det hela hade varit en vacker dröm, ingenting annat.

En vacker dröm! Vackrare än någon annan hon haft. Men bara en dröm i alla fall.

Hon gick alldeles tyst och visste knapt att hon gick i sällskap med de andra. Så småningom aflägsnade hon sig också från dem, vek af på en mindre stig, som ledde genom en skogsdunge, och lade sig här på rygg på ljungen med händerna under hufvudet.

Då de öfriga märkte, att de tappat bort henne, begynte de ropa och hojta. Hon hörde det, men oaktadt hon visste, att det gälde henne, föll det henne icke in att svara. Det var som när man i sömnen

hör sitt namn ropas, man förstår betydelsen af ropet, men man tycker dock att det icke angår en.

Docenten och Nelly vandrade i spetsen. De fingo ofta långt försprång för de andra, som uppehöllo sig med att plocka blommor och bär och se på utsigter, under det de förstnämda bara gingo vidare, talande utan uppehåll, tänkande på ingenting annat än att vara intressanta för hvarandra.

Ibland stannade dock Nelly och såg sig litet oroligt omkring efter de andra, ty väl ville hon gärna samtala med docenten på tu man hand, men hon ville dock ha en skyddande vakt bakom — för att inte någon skulle kunna säga, att en kvinna, som studerar, gör sig skyldig till något, hvilket strider mot god ton.

Docenten talade om sina studier och gaf Nelly goda råd för sina.

Ja, om jag bara kunde träffa fröken emellanåt i Upsala, så skulle det vara mig ett stort nöje att mer i detalj leda frökens studier, sade han.

Ja, det vore bra trefligt. Men det är så dumt, jag kan aldrig ta emot några besök hos mig, därför att tant, som jag bor hos, inte tycker om det. Hon säger alltid, att en ung flicka, som studerar, kan inte vara nog varsam, att man inte får något att säga om henne.

Ja, det är naturligtvis mycket sant, instämde docenten. Men jag vet inte, hur jag skall kunna umbära frökens sällskap, då jag nu blifvit van vid det.

Det har verkligen blifvit mig ett sådant behof att utbyta tankar med fröken —

Ja, mig också, sade Nelly och slog ned ögonen.

Är det verkligen sant? Ja men då — skulle fröken verkligen — är det möjligt, att jag kan hoppas — nej, jag kan inte tro på en sådan lycka —

Att jag vill bli din! ifylde Nelly med sin mest förskrämda min.

Att du är min! upprepade han och kastade en liten blick bakom sig för att öfvertyga sig om, att de andra voro utom synhåll. Som han visste, att det var passande vid ett sådant tillfälle att omfamna hvarandra, lade han blygt armen om hennes lif och kysste henne på örat med en viss högtidlighet, som toge han härmed sin rättmätiga egendom i besittning för alla tider.

Trodde du inte, att jag höll af dig? Såg du inte det? frågade hon.

Jo, sade han med en viss självbelåtenhet, det trodde jag verkligen. I samma stund det var mig klart, att jag älskade dig, visste jag också, att jag skulle vinna dig. En mans kärlek vinner alltid kvinnans — d. v. s. om mannen inte är alldeles för ovärdig, tillade han med ett litet blygsamt leende.

Och ändå tänkte du skiljas från mig utan att säga något.

Ja — jag tyckte inte jag hade rätt att binda dig för en obestämd framtid. Mina inkomster är mycket små och min mor behöfver all den hjälp, jag kan

lemna — och jag vet inte, när jag kan förtjäna så mycket, att jag kan tänka på att gifta mig. Men om du verkligen håller af mig så mycket, att du vill vänta på mig -- som förlofvade kan vi ju ändå alltid få tillfälle att vara mycket tillsammans.

Jag tycker inte om långa förlofningar, sade Nelly, det är alldeles emot mina principer. Men — Ullas framkastade yttrande om en studiekamrat hade icke lemnat Nelly någon ro — men om vi skulle låta viga oss och bo tillsammans på en studentdublett, fast hvar och en försörjde sig själf som förut — allting skulle vara som förut — bara att vi hade rätt att vara tillsammans så mycket vi ville.

Docenten såg mycket häpen ut öfver detta förslag, som han ej var säker på om han uppfattat rätt.

Jag förstår inte riktigt, hur du tänker dig det där, sade han. Om du menar ett äktenskap så att säga bara för syns skull — så vet jag inte, om det vore rätt — det strider mot äktenskapets idé — men det kan du inte förstå, tillade han ömt beskyddande, som om han varit en äldre, mycket erfaren man, som talat till sin lilla barnsliga fästmö — i st. f. att hon var lika gammal som han och mycket mindre naiv, van som hon var att deltaga i federationsmöten och att öppet dryfta de ömtåligaste frågor.

För en ung flicka kan jag nog förstå, att något sådant kan förefalla möjligt, tillade han, men för en man — han rätade på sig och syntes tre tum högre, då han sade detta: för en *man*.

Han hade fört det renaste lif och var till naturen så kysk som någon flicka. Han skulle bättre än någon kunnat genomföra Nellys ideal af ett andligt äktenskap, men som hans hela tanke och känslolif var uppfostradt och prägladt af lagens bokstaf, voro de borgerliga institutionerna för honom uttryck för heliga sanningar. Äktenskapet var till för barnens skull — följaktligen var det omoraliskt att ingå ett äktenskap, där inga barn voro tagna med i beräkningen. Att däremot vara förlofvad några år, det öfverensstämde med en allmänt antagen sedvänja och var därför fullt riktigt.

Nellys blygsamhet förbjöd henne att närmare utveckla sina åsigter i ämnet. Och icke kunde hon öfvertala honom att låta viga sig vid henne förr än han själf ville. Därför gick hon nu i alla fall in på att de, oaktadt det egentligen stridde mot hennes grundsatser, skulle förlofva sig tilsvidare.

De gingo nu mycket lyckliga framåt, i det han höll armen om hennes lif, hvilket gjorde deras gång ojämn på den steniga vägen, i synnerhet som han höll den mycket löst och försigtigt. Emellanåt stannade de för att kyssas — ty nu gjorde det icke längre något om det öfriga sällskapet skulle få se detta, nu längtade de tvärtom efter, att de andra skulle hinna upp dem, för att de skulle få tala om sin nyhet — redan i morgon dag skulle de beställa kort och förlofningsringar, och vid aftonbordet i kväll kunde man gärna få dricka deras skål. Nelly

hade ingen att be om lof — hennes föräldrar voro döda, och hon var myndig. Men docenten var, trots sin öfversvallande lycksalighet, dödligt orolig för hvad hans mor skulle säga om detta. Var det icke att svika sina pligter till henne och systern — hade han icke alltid låtit modern tro, att han skulle förblifva ungkarl, för att kunna lefva och arbeta för henne. Han liksom vred sig invärtes vid tanken på den scen, som skulle möta honom vid hemkomsten.

Modern skulle ej göra honom direkta förebråelser, hon skulle blott jämra sig öfver, att hon måste lefva honom till en börda, och hennes sjukliga misstänksamhet skulle komma henne att hädanefter dagligen och stundligen tro sig i hans väsende märka ett aftagande i ömhet, som hon skulle tolka så, att han önskade hennes död för att bli fri och kunna gifta sig. Det skulle bli nästan outhärdligt, i synnerhet då han kom tillbaka till Upsala och hade fullt upp med arbete hela dagarna — det var så svårt då att tåla vid så många nervskakande uppträden, här gick det väl ändå an, när han var ledig och fick hvila sig.

Men å andra sidan — det var en så ofattligt jublande lycksalighet att veta sig älskad, att få drömma om en framtid, ett eget hem! Trots sin teoretiska öfvertygelse om mannens omotståndlighet, när han älskar, hade han i sitt hjärtas innersta aldrig vågat tro på möjligheten att vinna Nellys kärlek. Han kände så svidande bittert att han var tafatt och att man brukade skratta åt honom; men vissheten att

vara älskad gaf honom nu plötsligt ett självförtroende och en säkerhet, som af alla de känslor, hvilka nu bestormade honom, kanske var den angenämaste och mest upplifvande.

Också Nelly var mycket lycklig. Ingen man hade förklarat henne sin kärlek förr, och hon hade just varit på väg att förfalla i hvad hon nu ansåg som en ensidighet, nämligen att afsky alla karlar, såsom några af hennes mest framstående, ogifta väninnor gjorde. Hon hade nästan begynt att misströsta om, att det fans en man med sedlig renhet, men på docenten var hon så säker i detta afseende, att hon icke ens gjorde honom några frågor om hans förflutna lif, hvilket hon annars ansåg vara hvarje kvinnas skyldighet innan hon gifte sig. Det fans något kvinligt hos honom, som gjorde, att han ej hade denna frånstötande verkan på henne, som de flesta män, i synnerhet de s. k. manliga.

Och äfven i andra afseenden var docenten närmare idealet för en man än alla andra hon kände. Hans moderation, hans rättvisa syntes för henne, som hade en viss tendens för ytterligheter på samma gång som en stor skygghet för att utföra dem i handling, såsom höjden af vishet. Det var en sådan lättnad, då man icke vågade genomföra sina teorier, att höra dem kriticeras från en ståndpunkt, som icke var motpartiets, i hvilket fall man naturligtvis varit tvungen att ytterligare tillspetsa dem, utan som var den upphöjda rättvisans, den lugna objektivitetens. Nelly

kände sig således hafva kommit i en trygg hamn, då hon lagt sin hand i docentens, och då nu herr Krabbe, Evelina Suhr och Eglantine upphunno dem, omtalade både docenten och Nelly genast för dem den lyckliga tilldragelsen.

Eglantine, som alltid blef starkt och djupt berörd af alt, grät och omfamnade och kysste Nelly under lifliga utbrott af ömhet. Hon hade naturligtvis vetat alt för längesedan — icke för att Ludvig sagt något till henne, men för att hon alltid visste alt, som var af någon vigt, på förhand.

Hennes ovanliga förmåga att sätta sig in i andras känslor kom henne nu att se sin brors utvalda med hans ögon, och hon var lika förälskad i Nelly som han i detta ögonblick, och hennes smekningar voro mer hänryckta och öfverflödande än hans. Och samtidigt genomskådade hon dock fullkomligt klart Nellys natur och visste, att det var en torrhet i såväl hennes begåfning som i hennes känslolif, som aldrig kunde bli henne sympatisk.

Men detta var Ettys alldeles egendomliga gåfva, att se människorna liksom med två par ögon. Hon kände sig själf som en dubbelnatur, som på en gång såg och icke såg andras fel. Men felen betraktade hon alltid såsom af underordnad, tillfällig, uteslutande jordisk natur. Det goda däremot var det väsentliga, det eviga, och därför bedömde man, enligt hennes mening, aldrig någon annan människa rättvist än den, man älskade. Hon såg icke människorna sådana de

blifvit här på jorden, nedtryckta som de voro af den jordiska ofullkomligheten, utan hon såg dem sådana som de skulle blifva en gång i den andra verld, där fullkomlighet bor. Därför kunde hon älska alla människor, äfven dem, som för hennes natur voro minst sympatiska. Och därför älskade hon nu Nelly med sin brors kärlek. Det var henne nog att veta, att hon var den, som hädanefter skulle ega hans bästa känslor och till hvilken hans ömmaste tankar gingo, den vid hvars sida han skulle genomkämpa lifvets strid och luttras för evigheten. Om hon också var den maka, som var hans af evighet och för evighet — hon trodde nämligen att människorna voro skapade parvis, fast de endast sällan funno sin rätta hälft här på jorden — om hon var den, som var förutbestämd åt honom, det visste hon ej, ty det vet man ju så sällan här. Men redan det, att hon var hans maka för detta lifvet, var nog för att hon skulle egna henne all den ömhet, hon kunde.

Nelly hade alltid ringaktat Eglantine såsom en outvecklad, romantisk och als icke modärn natur. Men den verkliga hjärtligheten i den döfstummas ömhetsbetygelser hade dock något rörande, som hon ej kunde vara helt och hållet okänslig för, och de båda blifvande svägerskorna gingo nu en stund med armarna lindade om hvarandra helt systerligt, under det docenten berättade för Krabbe om hur hans och Nellys kärlek hade börjat.

Vi disputerade alltid i början sade han. Ja, jag

kan nästan säga, att vi riktigt grälade. Och jag var nära på ond på henne ibland och hon också på mig. Det är eget att se, hur kärleken ofta begynner med sin motsats.

Härvid skrattade han med innerlig förtjusning. Han hade berättat samma historia nyss förut för Eglantine. Det var hans högsta fröjd att tala om alla detaljerna i sin lyckliga kärlekshistoria, och han berättade därför hälst för en i sender för att så mycket oftare få upprepa dem.

15.

Fru Möller hade stannat kvar i fiskeläget för att besöka alla stugor och höra sig för om familjernas religiösa ståndpunkt, samt utdela småskrifter. Nu kommo hon och Falk tillsammans det hemvandrande sällskapet till mötes. De fingo genast del af förlofningen, hvilken nyhet dock af Falk mottogs med ett mycket flyktigt intresse. Han frågade straks efter Ulla.

Ja, hvar var hon, det visste ingen. De hade tappat bort henne redan på bortvägen — hon hade aldrig varit med på utsigtsberget. De beskrefvo hur de hade gått och hvar ungefär de hade förlorat henne ur sigte, och Falk begaf sig på väg att söka henne, medan de andra gingo hem för att anordna en aftonmåltid i stugan.

Han fann henne ännu liggande på ljungen under granarna. Hon visste att det var han, som kom, innan hon ännu sett honom, och reste sig hastigt. Men i stället för att gå honom till mötes begynte hon gå åt motsatt håll och låtsa som om hon ej märkt hans nalkande. Hon visste ej, hvarför hon

gjorde det, det var helt oreflekteradt, men hon gick mycket fort och höll ögonen stelt rätt framför sig.

Han upphann henne dock genast, sprang förbi henne och ställde sig hindrande i hennes väg.

De vil undgå mig — men de får ikke lov at gå længer. Å, fröken Ulla, sade han och böjde halft lekfullt sitt friska knä för henne, under det det andra benet låg stelt utsträckt på gräset. Jeg kommer til dem som en stor synder. Kan de tilgive mig?

För hvad? frågade hon och den gamla frestelsen att böja sig ned och kyssa honom på pannan grep henne, då hon nu såg den där hvita strimman närmast hårfästet, som hon tyckte så mycket om. Hon tordes icke riktigt se på honom, ty hon kände, att hon då skulle göra det.

Det är egentligen skada, fortfor hon skämtsamt, att knäfall just inte brukas nu för tiden. T. o. m. på teatern ha de blifvit omodärna, och det tar sig dock rätt bra ut. Det riktigt klär er att se så där snäll och ödmjuk ut.

Ja, »snäll och ödmjuk» må jeg vel være, om jeg skal få deres tilgivelse. Å, fröken — det har rört mig så dybt dette — dette, som jeg hörer af fru Möller —

Han sprang upp och fattade Ullas båda händer. Dette, at de har fældt tårer for min skyld.

Han drog henne närmare sig och ville se henne in i ögonen, men hon undvek hans blick och blef röd. Hon hade icke tänkt på, att han skulle få veta

detta — låg icke däri liksom hela bekännelsen om hennes hemliga tankar, medan hon satt däruppe på berget?

Og siden jeg havde gjort dem så megen ængstelse, fortfor han, så mödte jeg dem med tværhed og uvenlighed og viste deres deltagelse tilbage. Å, dette kan jeg aldrig tilgive mig selv. Jeg kan slet ikke angre, at jeg har gjort dem ængstelig ved denne dumme svömmetur, da det har givet mig dette dyrebare bevis på, at jeg ikke er dem ligegyldig — men at jeg kunde være så tåbelig at blive vred fordi de vilde hjælpe mig — nej, det var dog alt for galt.

Bry er inte om det — jag tänker inte mer på det, sade Ulla och begynte gå framåt.

Nej, bliv! bad han. Jeg vilde så gjerne få lov til at tale lidt med dem allene — og her er jo et dejligt sted. Skal vi ikke sætte os?

Jo — det kan vi ju göra — en stund, sade Ulla tveksamt, i det hon slog sig ned på en sluttande gräsvall i halfliggande ställning.

Han lade sig litet nedanför henne, stödde sig på ena armbågen, såg upp i hennes ansigte med sin egendomligt innerliga, energiskt tvingande blick och sade: Tager jeg fejl, om jeg tillægger det, fru Möller fortalte mig, stor betydning? En meget stor betydning.

Hon kunde icke motstå makten af denna blick, den verkade som en förtrollning på henne, hon *måste* se upp på honom, och det spred sig ett stort soligt

leende öfver hela hennes ansigte. Han svängde sig upp på gräsvallen vid sidan af henne och grep hennes händer.

Sig det bare, sig det! Sig, at de har mig lidt kjær — nej, ikke lidt egentlig, men meget — så meget, at de vil blive min?

Hon blickade en sekund djupt och fast in i hans ögon, men därefter sjönk hennes hand ur hans, och hon vände bort blicken.

Det är omöjligt, sade hon och drog ett djupt andetag.

Hvorfor umuligt? frågade han med häftighet.

Ack, det inser ni väl — det måste ni ju inse. Som jag redan sagt er — jag är en vildfogel, som inte kan ha hvarken bo eller vif. Jag kan inte vänja mig vid regelbundna vanor — och i samma stund jag visste, att ni enligt lagen vore min herre med rätt att förfoga öfver mig som öfver er andra lagliga egendom, så känner jag, att jag inte skulle älska er längre. Jag kan aldrig se sanning eller skönhet i ett bundet kärleksförhållande — för mig kan kärleken icke eksistera annat än i full frihet — utan pligter och utan rättigheter —

Vent lidt! — der er et ord, de lod falde, som jeg vil holde fast ved, afbröt han. »Då skulle jag icke älska er *längre*». Mere behöver jeg ikke at vide. De elsker mig altså nu, da jeg ikke har noget som helst at fordre. Har jeg spurgt om noget andet? Jeg gjör ikke som docenten, der i stedet for at tale om sin

kjærlighed bare taler om sin forlovelse. Nej, jeg er ikke sligt et fortörket lovmenneske, at det förste, jeg tænker på i et kjærlighedsforhold, er vielsesformularen. Jeg vil bare vide, at de elsker mig — så har jeg ingen bekymringer for fremtiden — så vil alt det andet komme af sig selv.

Men är det rätt att hänge sig åt en kärlek, som man känner icke har någon framtid? Vi kan vara tillsammans ännu ett par veckor, kanske — sedan måste ni återvända till er skola och jag till min målning —

Hör! ropade han och sprang upp. To uger vil de love at elske mig. Er det sikkert?

Nej, nej — det är bättre att vi skiljas nu, sade Ulla, som också hade rest sig och sökte draga undan sina händer, hvilka han höll fast. Det hade kommit ett oroligt, plågadt uttryck öfver hennes drag.

Nej, ikke så, bad han. Sig bare, at de elsker mig i dag — i dag —

Ja, i dag —

Det er alt, hvad jeg spörger om. Du elsker mig, hvad er da hele den övrige verden, hvad er fremtiden for mig? Jeg ejer jo alt, alt i din kjærlighed. Den er for mig fortid og fremtid, den er mig fædreland og forældre og venner og virksomhed og kald, den er mig arbejde og glæde, den er mig bröd og drik — uden den er livet intet for mig, og i den ejer jeg alt, hvad livet kan byde. Har du ikke hört, man siger, at et menneske i dödsminutet kan på nyt gjennem-

leve hele sit fordum liv samlet i et öieblik? Sådan kan også kjærligheden i et öieblik samle hele livet. Föler du det ikke — er det ikke også således for dig?

Jag vet inte — jag är liksom rädd för denna kärlek, sade hon. Jag tycker det är som om jag inte hade plats för den i mitt lif. Låt mig få komma till större klarhet, låt mig få lite tid ännu!

Nej, nej, du får ikke tid — jeg kan ikke vente længer, ropade han. Du har sagt, at du elsker mig — og nu kan ingen magt i verden, ikke du selv en gang, tage dig fra mig.

Han slog armarna om henne och drog henne stormande till sig. Men denna häftighet stötte henne tillbaka — detta, att han liksom ville tvinga sig till, hvad hon ej frivilligt ville gifva. Hon ryckte sig lös och hade blifvit blek med ett strängt drag kring munnen.

Ni fordrar för mycket, sade hon. Ni har själf tvekat länge nog om jag vore värdig att bli er hustru — jo, neka inte till det, tror ni inte jag har sett det. Ni har stridt emot er kärlek, för att ni trodde, att jag aldrig skulle kunna bli alt det ni fordrade af er hustru — ännu för ett par timmar sedan stötte ni mig retligt tillbaka, då jag vänligt närmade mig er — men nu, i samma stund ni själf beslutat er, fordrar ni att jag å min sida skall vara färdig att kasta alla betänkligheter öfver bord — ni vill inte inse, att också jag kan ha anledning att tveka —

Det er sandt, jeg ved, de kan have tusind an-

ledninger — men kjærligheden er alligevel sådan, når den en gang blir sig selv bevidst, at den ikke ved af nogen hindring i sin vei. Og hvis de virkelig elskede mig —

Jag har inte sagt, att jag gör det.

De har ingen ret til det — bröt han ut med våldsamhet, i det han grep ett hårdt tag om hennes handleder och borrade sina blickar in i hennes. De har ingen ret til således at tage deres egne ord tilbage. Endnu för et minut siden sagde de: ja, i dag. De kan ikke — de får ikke lov til at behandle mig således — de gjör mig gal —

Han släppte henne, slog sina händer för ansigtet, och hela hans kropp skakades.

Ulla blef pinsamt berörd af detta våldsamma utbrott. Hon hade redan många gånger lagt märke till, att han var häftig och icke tålde motstånd, då han ville något, och detta var henne i det hela osympatiskt. Men den måttlösa våldsamheten af hans sinnesrörelse nu nästan skrämde henne. Den var som ett slags naturrevolution — oberäknelig, häjdlös.

Hon försökte lugna honom så som man stillar ett barns lidelsefulla gråt. Hon talade till honom i en skämtsamt smekande ton.

Hvarför skall ni förstöra vår behagliga samvaro, sade hon. Om ni vill vara snäll och sansad nu, så skall jag göra alt hvad ni rimligtvis kan begära. — Hon gjorde ett uppehåll — jag skall erkänna, att jag älskar er — —

Han såg upp och grep åter hennes händer. Han var blek, med ögonen rödsprängda.

Sig det en gang til, utropade han med ansigtet tätt intill hennes.

Ja, jag älskar dig, men — jag upprepar än en gång: gif mig lite tid — gif mig tid — —

Han förde hennes händer till sina läppar, kysste dem häftigt, men släppte dem genast igen, som fruktade han, att hon eljest skulle draga dem tillbaka. Han såg, att han måste beherska sig, om han ej skulle förlora alt det, han vunnit. Men han kunde icke straks återvinna sin jämvigt efter den skakning af hela nervsystemet, som hans lidelsefulla utbrott framkallat. Han tryckte sydvesten ned öfver ögonen och klef före henne med stora steg utför den smala, sluttande gångstigen nedåt stranden till.

Då de kommo på jämnare mark, hann Ulla upp honom och lade sin arm i hans. Han tackade henne med en blick, men lät hennes arm ligga löst i sin, utan att göra något vidare försök att draga henne till sig.

De gingo tysta genom den smala dalgången, där de haft sin middagsmåltid, och kommo fram till lotsens stuga, därifrån muntra röster klingade emot dem genom det öppna fönstret, hvilket låg så lågt vid marken, att de redan på afstånd från bergssluttningen, där de stodo, kunde se in genom hela rummet.

Midt i soffan sutto de nyförlofvade och höllo hvarandras händer, under det docenten för tredje

gången berättade historien om sin förlofning, denna gång för fröken Suhr: vi disputerade jämt först — ja, vi riktigt grälade.

Herr Krabbe satt och sof i gungstolen. Eglantine dukade det lilla bordet framför soffan med lotsens äkta ostindiska koppar och lagade téet från den ångande kopparkitteln, som stod på en trefot på stenarna framför kakelugnen.

Falk och Ulla stodo en stund stilla och iakttogo den gemytliga gruppen kring tebordet.

Vil de gå ind? frågade han — och då Ulla tvekade: Kan de virkelig ville gå ind og sidde der blandt disse ligegyldige mennesker — i et øieblik som dette?

Nej, nej, låt oss dröja ute, sade hon och drog honom från fönstret.

De gingo vidare, förbi huset och nedåt hamnen till samt ut på bryggan.

Han sprang i båten. Lad os sejle! bad han. Hvad kunne vi gjöre bedre denne hellige aften end sejle sammen — alene vi to mellem himmel og hav.

Men går det an — i denna blåst, sade hon i det hon dock tog hans framräckta hand och hoppade ned.

Derude på det åbne hav er der ingen fare — det er bare her mellem skjærene.

Båten gungade sakta ut ur hamnen, under det han hissade seglen. Den gled förbi lotsens stuga med tebordet och det förlofvade paret — förbi en

annan, mindre hydda, därifrån en silfverstämma hördes leda några barnröster i en andlig sång. Eljest var alt tyst på land.

Men på hafvet jagade vinden böljorna fram i jublande fart. De gingo alla mot vester — mot vester, där haf och himmel smälte samman i sommarnattens dämpade ljus, och där det fjärran landet låg i framtidens dunkla, hemlighetsfulla dimma.

16.

Det lustfarande sällskapet vid tebordet började slutligen blifva oroligt öfver Falks och Ullas försvinnande. Man gick ut för att möta dem i den tro, att de förirrat sig på vägen tillbaka från utsigtsberget eller att Falks ben blifvit så dåligt, att han ej kunnat fortsätta vägen. Endast Eglantine styrde vägen nedåt bryggan.

Hennes aning besannades. Båten var borta. Hon gaf till ett rop, som tillkallade de andra.

De hade seglat. Trots stormen! Och så sent på kvällen! Och utan att säga det till någon.

Nå — det var då bara hvad man kunde vänta af Falk, sade Nelly. En ny bravad! Att komma hem till Utskär och kunna tala om, att ingen annan än han vågat sig ut. Och fröken Rosenhane är visst alltid gärna med, när det är fråga om att göra något ovanligt och uppseendeväckande.

Nu förstår jag hvarför herr Falk var så angelägen att ha sin egen matsäck, sade Evelina. Han hade nog tänkt på något sådant redan när han for hemifrån.

Ett nytt utrop hördes nu från Eglantine, som böjde sig ned och tog upp något från bryggan.

Det var hennes resväska och pläd, som jämte Ullas varit kvar i båten, och som Falk hade kastat upp på bryggan, när han lossat linan.

Eglantine hade straks förstått, att det ej var till Utskär de rest, men hon låtsade ej om för någon, hvad hon tänkte. Men den natten fick hon ej en blund i sina ögon. Hon satt hela natten i gungstolen i lotsens lilla förmak, som hon nu fick disponera ensam, och gungade upp och ner. Små röda fläckar brunno på hennes kinder och ögonen glänste med feberglans.

Detta var det således som hennes aning hade betydt. Hon skulle mista honom på ett ändå grymmare sätt, än om han blifvit borta vid simningen.

Frampå morgonen tystnade gungstolens oroliga rörelse, som hindrade de andra att sofva i rummet bredvid. De trodde, att Eglantine ändtligen fallit i sömn. Men hon låg i stället på knä vid soffan och bad under strömmande tårar — bad för Falks och Ullas jordiska lycka. Hon hade böjt sig nu och kunde utan bitterhet afstå honom åt Ulla — för detta lifvet! Hon visste ju i alla fall, att hon fått den bästa lotten, hon visste att hon var hans rätta maka, och att de skulle förenas i en annan verld, där ingenting mer kunde skilja dem åt.

17.

Med denne vind kan vi næsten nå den norske kyst på 24 timer, sade Falk till Ulla. Vil de ikke följe med til Jökelheim og besöge min mor? Det vilde glæde hende umådelig, og det vilde vist også interessere dem at se vor skole og hele bygden.

Men hvad skulle er mor tänka om mig, om jag kom så där med er?

Å, hun vilde straks forstå det altsammen. Min mor er ikke nogen filisternatur — jeg skulde kunne fortælle dem mange træk fra hennes unge dage, som vilde vise dem, at hun er et sådant stemningsmenneske, som netop kunde gjöre slige ting.

Men alla grannar — alt folk på trakten — hvad skulle de säga?

De behöver intet andet at vide, end at de kommer gående med mig over fjeldet ned til bygden. Og de vil langt ifra være den förste, der kommer således. Der kommer hver sommer damer vandrende over fjeldet og besöger skolen.

Ulla svarade icke; hon satt på bottnen af båten och stödde sig med armen mot några dynor, som

Falk lagt på bänken bakom hennes rygg. Hon försjönk i tankar.

Hon kände sig ur stånd att fatta ett beslut. Det bästa var att viljelöst öfverlemna sig åt vind och vågor — det var så ljuft att på detta sätt låta sig vaggas hän mot obekanta öden, att känna sig långt borta från verlden och människorna, från det ordnade samhället med sina konvenansbud, sina tusen hänsyn och pligter — ensam mellan himmel och haf med den, som stod hennes hjärta så nära, utan att hon dock gifvit honom någon rätt att råda öfver henne. Denna hvilande flykt, denna sommarnattens obestämda belysning, det ovissa, sväfvande i hela deras ställning till hvarandra, framtidens dunkel — alt syntes så formlöst, så stort, så utan gränser, så flytande i hvartannat som i en halft vaken dröm.

Hvad verlden skulle säga om hennes flykt — hur hennes moster, som hon lofvat följa till Stockholm, skulle taga det, att hon på detta sätt svikit henne — hvad den stackars lilla Etty skulle känna, då hon upptäckte det — alt detta flög igenom hennes hjärna, men som något så aflägset, så skugglikt, som om det tillhört en annan verld än den, hon nu lefde i.

Hon tänkte till och med på sina kläder — på att hennes resväska lyckligtvis var väl försedd med nödvändiga toalettartiklar — ja, hon tänkte äfven på maten, hur bra det var, att Falk fått sin vilja fram och rustat ut deras båt särskildt — men hon tänkte på alt detta så som på något, som icke egentligen

angick henne själf, det var icke som om det varit hennes tankar, utan som om hon hört någon annan tala härom och hon halft frånvarande lyssnat. Den egendomliga gungning, hvari en liten båt försättes, då den seglar för rak medvind, utöfvade sin bedöfvande verkan på hennes nervsystem; hon var icke sjösjuk, men hjärnan kändes liksom tom och alt blef så aflägset.

Också Falk hade råkat i en blid och öm sinnesstämning nu. Han var henne tacksam för att hon följt med honom på denna färd, och han var besluten att icke svika hennes förtroende genom att söka vinna det ringaste ömhetsbevis, som hon ej själfmant gaf. Han sade sig att det i själfva verket var ett ofantligt stort offer han begärde af henne, då han ville, att hon skulle bli hans. Att hon skulle öfvergifva sitt konstnärslif för att lefva med honom i en instängd, fattig fjälibygd uppe i Norge, hon, den firade konstnärinnan från stora verlden. Han frågade sig själf, om det var möjligt att hans dröm någonsin skulle bli verklighet. Var det icke lika orimligt som det skulle varit, om hon fordrat, att han skulle lemna sin verksamhet och lefva med henne bland konstnärerna i Rom.

Var det möjligt, att den dag en gång skulle komma, då hon satt hos honom i hans bjelkhus uppe på fjällsluttningen som värdinna vid det långa bordet med alla bondgossarna och flickorna, att hon gick där i bygdens enkla men vackra vadmalsdrägt och såg på flickornas väfnader och trampade i de djupa drif-

vorna om vintern upp till visthuset eller satt vid den stora spiseln i spærreloftssalen och läste högt på sitt sjungande svenska mål för hela skolan.

Efter ett par timmar blef sömnen Ulla öfvermäktig. Hon hade länge kämpat emot den, emedan hon tyckte, att det var så prosaiskt att bli sömnig på en så romantisk färd som denna. Men nu var det ej möjligt längre, och hon gick in i kajutan, där hon aftog klädningen, svepte in sig i sin medförda nattrock och lade sig på den smala, hårda soffan, där hon straks insomnade så djupt och tungt, som man endast sofver på sjön.

Falk satt hela natten vid styret. De två timmars sömn, han fått på eftermiddagen, voro honom alldeles nog för ett helt dygn. Han kunde stundom vaka ett par dygn å rad under sina långa, ensamma sjöfärder, då han icke hade någon att sätta vid styret och icke fann någon lämplig plats för att landa eller kasta ankar. Han gjorde det också mången gång, när det icke var strängt nödvändigt, liksom han ofta under sina sjöfärder lefde på den knappaste kost, emedan det roade honom att pröfva sin uthållighet. Han hade samma slags fröjd häraf, som bergvandrare då de göra en ansträngande och farlig bergstigning blott för farans och ansträngningens skull.

Ulla vaknade vid 8-tiden följande morgon med en oklar föreställning om något mycket roligt, som väntade henne. Hon reste sig med ett ryck från sin hårda bädd, for upp på knä och tittade ut genom

det lilla runda kajutsfönstret bredvid sig. Bara haf och himmel. Midt på Skagerak voro de väl nu — och innan nästa dygn var till ända voro de kanske i Norge.

Hon begynte skratta för sig själf. Hvilket äfventyr hon gifvit sig ut på! En jublande lefnadslust kom åter öfver henne. Nej, hvad lifvet kunde vara stort och rikt och skönt ibland — med en gränslöst vid horisont som Skagerak denna morgon med glittrande solljus på grönklart vatten. — Midt emellan Sverge och Norge gungade de fram, midt emellan det gamla och det nya landet — liksom hennes eget lif, som nu sväfvade på gränsen mellan tvänne verldar.

Hon gjorde sin toalett så skyndsamt som omständigheterna medgåfvo — vaggningen var så stark, att det icke var så lätt gjordt — samt tittade ut till Falk och ropade honom ett gladt godmorgon.

Nu skall ni snart få kaffe, ropade hon. Jag är så hungrig — hvad skall då inte ni vara, ni stackare, som vakat hela natten.

Hon kokade kaffet på en fotogenkokare i det lilla köket, lade socker och grädde i koppen och bar ut den till honom jämte en tallrik med skorpor. Det ville en viss skicklighet till för att lotsa sig fram med den fulla koppen och brickan, och det gick ej utan åtskilliga vinglande rörelser, hvarjämte hälften slogs ut öfver handen.

Det är inte så lätt att vara sjöjungfru, märker jag, sade hon skrattande. Men jag är väl ändå bättre

än ingen. Hur bär ni er åt, då ni seglar alldeles ensam?

Å, jeg har altid lidt kold mad her i ruffet, sade han. Men nu skal de lære at sejle, så skal jeg forsyne dem med middagsmaden. Vi skal vel ikke være så gammeldags, at det er dem, som sörger for kjökkenet. De kan tro, jeg forstår den ting meget godt.

Törs ni låta mig segla i den här blåsten? Det vore verkligen gudomligt roligt att försöka.

Ja vist, det er ikke den mindste fare i dette vejr og i rum sö — det er bare at lense undaf for vinden, det vil de lære på ti minutter.

Han gaf henne styret, och då hennes halmhatt icke ville sitta på i blåsten, lånade han henne sin sydvest. Han tyckte hon såg förtjusande ut i den, fast den sjönk så djupt ned öfver hennes ögon, att hon måste sticka näsan i vädret för att kunna se något, så att egentligen bara den mjuka hakan, den friska, skrattande munnen och det ringlande, ljusa håret syntes.

Dagen gick fort under prat och ätning — Ulla var oupphörligt hungrig samt åt eller drack hvarannan timme — sömn, läsning af poesi, som Ulla medfört, samt lektioner i seglingskonsten. Ulla märkte själf, att det egentligen var hon, som pratade, under det att han blef alt tystare. Men detta ökade blott hennes egen, nästan eksalterade liflighet. Hon talade

om alla möjliga obetydliga och likgiltiga saker bara för att icke ha tid att tänka och för att skingra den allvarliga stämning, hvilken hon kände mer och mer fick makt med honom — och hvilken låg liksom på lur på henne också bakom all hennes munterhet.

18.

Vädret hade börjat blifva ostadigare mot aftonen, och Falk beslöt sig för att gå in mellan skären och kasta ankar öfver natten. Ulla sof i sin hytt, och han lade sig en stund på bottnen af båten med pressenningen öfver sig. Han hade sofvit på det sättet många gånger förr, då han haft gäster ombord.

Men fram på natten vaknade Ulla vid ett prasslande ljud. Hon såg ut och fann att det ösregnade. Och Falk, som låg ute i detta väder! Hon kastade en blick på den tomma soffan midt emot sig. Hon kunde icke låta honom ligga därute, hon måste ju be honom komma in. Hon tvekade dock, sade sig själf, att han var van vid det, lade sig ned igen, men kunde icke somna.

Det var då också ett omåttligt regn!

Hon såg på sin drägt. Det var en lätt och mjuk nattrock, gjord af en persisk sjal, som var uppdraperad på ena akseln och för öfrigt svepte sig mycket smidigt kring hennes långa, böjliga gestalt. Hon tog fram sin lilla handspegel och ordnade sitt hår. Därefter beslöt hon sig för att ropa på honom.

Hon gjorde ett par slingrande rörelser för att komma fram till dörren — det vaggade starkt äfven här mellan skären — for med händerna före sig framstupa mot denna, hvilken flög upp, så att hon kom ut med hufvudet och blef genomvåt på håret i ett ögonblick.

Falk, ropade hon. Ni måste komma in. Jag kan inte tåla, att ni ligger därute i sådant väder.

Han sprang ögonblickligen upp vid ljudet af hennes röst. Hon stod och höll i kajutdörren, med möda hindrande den att smälla igen och blef drypande våt om ena sidan — skuldra, arm och hufvud.

Så kom då! ropade hon. Hur länge skall jag stå här?

Han kom fram till henne, sköt henne före sig in och drog igen dörren om dem.

De er god, sade han med ett litet kort skratt. De har dog et ganske kvindeligt hjerte. De kan ikke se en hund blive våd.

En hund — jo — och en människa med — men inte er, sade hon och räckte honom vänligt sin hand.

Han tog den icke, utan såg generad ut och undvek hennes blick.

Siden de er så god og byder mig husly, så vil jeg sove, sade han och lade sig på soffan med ryggen vänd mot henne. Det bliver i alle fald ikke længe. Så snart tordenbygen er over, sejler vi videre.

Hon satt uppkrupen i ena hörnet af sin soffa och såg på hans nacke med det täta, vågiga håret.

Det retade henne litet, att han på detta sätt vände henne ryggen.

Jag tror ni börjar längta efter att komma fram, sade hon.

Han for upp i sittande ställning, slängde filten, som han lagt öfver sig, ifrån sig på golfvet och vände sig mot henne.

Ja, jeg begynder at længes efter at komme frem, sade han, længes efter at komme blandt andre mennesker. Denne ensomhed med dem er nær ved at kvæle mig.

Det gick som en inre darrning genom Ulla vid detta plötsliga utbrott, som hon dock länge väntat och känt i luften.

För mig har detta varit en lycklig tid, sade hon lågt och lekte med fransarna på en hvit sjal, som hon hade öfver akslarna.

Jeg kan simpelthen ikke holde det ud længer, utbröt han.

Det berörde henne pinsamt, det sammanklämde hennes bröst i ångest. För henne hade detta varit idealet af en tillvaro, det mål om hvilket man och kvinna drömma, men som de aldrig våga gripa, bundna som de äro af de tusen hänsyn och fördomar, som stänga vägen på alla kanter. Detta samlif i full frihet — utan att den ena har några rättigheter öfver den andra, utan det stängda framtidsperspektiv, som ett löfte gifver — denna kärlekens fullhet, som liksom fyller hela atmosfären med blomdoft och solljus, men

som skyr att uttala sig, emedan orden alltid äro mattare än känslorna, detta sorglösa drömlif, detta att njuta ögonblicket utan att se fram eller tillbaka — det var för hennes estetiskt anlagda natur lyckans fullkomlighet.

Jeg ved, de holder af at lege med kjærligheden, fortfor han. Jeg har jo ikke glemt deres fortælling om den unge italiener. Når han begyndte at elske dem for alvor, blev det hele ikke længer nogen fornöielse for dem, og de var glad over, at han döde. Også jeg vilde snart begynde at blive dem besværlig, hvis vi levede længe så ene sammen, som nu. For mig kan ikke kjærligheden være bare leg, som for dem — for mig er den alvor, et frygteligt alvor.

Hon såg på hans bleka, upprörda ansigte, och hon förstod, att drömmens tid snart var förbi. Det var icke konventionella hänsyn eller samhällsregler, som tvingade henne till ett afgörande — det var kärlekens egen natur.

Men hon fruktade altjämt för detta afgörande. Hon kände att hon icke kunde gifva sig halft åt en sådan kärlek som denna. Och hon bäfvade för de fordringar den skulle ställa på henne. Hon ville icke gifva sig ännu, hon ville ännu kämpa en strid för sin frihet.

Också för mig är den allvar, sade hon och höll sig fast med båda händerna i sitsen på soffan, i det hennes öfverkropp böjde sig vid båtens slingringar. Det är därför, jag är så rädd för den.

Så skal jeg ikke plage dem videre, sade han och reste sig med ett beslutsamt språng, i det han spärrade ut benen för att kunna stå, och tryckte med båda händerna sydvesten ned i nacken. Jeg kan måske ikke tjene dem med at få malarian og dö — men jeg skal alligevel ikke herefter gå i vejen for dem.

Med ett enda, bredt steg var han vid dörren, som han stötte upp, böjde hufvudet i den låga dörröppningen och gick ut. Vinden hven in med strömmar af regn det korta ögonblick, innan han fick igen dörren bakom sig.

Ulla stod ensam i kajutan och stödde sig mot väggen, med slutna ögon. En blikst skar i det samma genom fönstret och en åskknall följde snart efter. Vågorna begynte piska mot båten, som nu slungades på sidan med en sådan våldsamhet, att hon for omkull på golfvet, i det filtar och kuddar från soffan hvälfde öfver henne.

Hon blef liggande ett ögonblick liksom bedöfvad, och en tryckande sorgsenhet och lifsleda kom plötsligt öfver henne. Vore det inte i själfva verket bäst, om de omkommo tillsammans denna oyädersnatt. De kunde ju icke lefva tillsammans med så olika kraf på lycka — hon kände att de bittra och häftiga ord han nyss yttrat blott voro början till en lifslång strid, om de blefve förenade — hon skulle aldrig kunna gifva alt det, som han skulle fordra, friden, sammanhanget, harmonin skulle försvinna ur hennes lif om hon förenade sig med en man, som altjämt skulle vilja

draga henne bort från henne själf. Men att lefva utan honom syntes henne nu mera nästan lika omöjligt. Det fans ingen framtid, intet lif mer för henne utan honom.

En oändlig trötthet bemäktigade sig henne. Ja, om det vore slut, om det vore slut! En vindstöt, båten omhvälfd, hans arm stödjande henne under några minuters kamp mot vågorna, som drogo dem nedåt — och så frid, en evig frid!

Men hvad var detta? Hade stormen ryckt loss ankaret? Båten dref ju framåt med stark fart.

Hon reste sig på knäna, kröp fram till dörren och sköt upp den. Först såg hon ingenting för det ösande regnet. Men sedan hennes ögon blifvit vana vid mörkret därute — eller rättare vid sommarnattens töckenhöljda ljus som motsättning till lampskenet i hytten — kunde hon se, att Falk ej lagt sig igen under pressenningen. Höll han på att göra fast ankaret på nytt?

Nej — hon tumlade tillbaka, där hon stod och höll i dörren. Seglena voro ju uppe. Han satt vid styret. Han seglade. Med åskmolnet midt öfver deras hufvuden. Hade han gissat hennes tankar. Ville han segla dem bägge i kvaf?

Ja, hon var i hans händer, han kunde göra med henne hvad han ville. Hon förundrade sig själf öfver motsägelsen i sin natur — hon, som framförallt ville värna om sin frihet, sitt oberoende, hon älskade honom i detta ögonblick, då omständigheterna lade

hennes öde i hans händer så helt och hållet, att hennes lif berodde af honom.

Hon svepte in sig från hufvud till fot i sin brokiga filt och närmade sig honom med svårighet, stödjande sig mot bänkarna, till hälften krypande fram på bottnen af båten.

Han satt i en nedhukad ställning med hufvudet framskjutet och ögonen skarpt fästa på vattnet och luften. Han såg henne ej förr än han plötsligt kände hennes armbågar på sina knän. Hon stödde hakan i händerna, såg honom in i ansigtet och sade leende: Du vildhjärna där. Vill du segla i kvaf med oss?

Han ryckte till, lutade sig ned emot henne och grep med sin lediga hand om hennes hufvud och böjde det tillbaka, samt såg henne genomborrande in i ögonen. Han trodde, att hon kom krypande på detta sätt till hans fötter af dödsångest, att det var för sitt lif hon bad med detta ömma leende och denna smekande åtbörd.

Hvis de er ræd, skal jeg kaste anker igjen, sade han och släppte henne.

Hon lät armarna sjunka, lade i stället sitt hufvud på hans knä och sade: Nej, segla. Jag älskar dig. Jag har mod att dö med dig.

Han var nära att släppa styret och taga henne i sina armar samt låta båten drifva hvart den ville. Men han beherskade sig dock, tryckte med sin lediga hand hennes hufvud fastare intill sig och hviskade: Men ikke til at leve med mig?

Hon svarade ej och han vågade icke upprepa sin fråga. Men det låg i det sätt, hvarpå hon lutade sig mot honom hela denna ovädersnatt något af den hängifvenhet, som han med sådan åtrå längtat efter.

19.

Det var tindrande solljus på de ännu upprörda böljorna, då Falks båt morgonen efter oväders-natten för spända, fläckvis våta segel och med flaggan hissad i topp som hälsning åt hemlandet kom ilande in i hamn vid en liten köpstad djupt inne i en fjord på Norges sydöstra kust. Den kom med susande fart, gjorde en sirlig och elegant svängning om hamn-armen och stod så tvärt stilla i smult vatten. Det var som en eldig, men väl dresserad häst, som från skarpt traf ögonblickligt håller stilla vid den lättaste rörelse af sin herres hand.

Ehuru Ulla ej varit sjösjuk hade dock den stor-miga natten varit mycket ansträngande för henne, hon kände sig som bruten i alla leder af att så många timmar ha kastats omkring i den lilla båten och var lycklig att åter sätta foten på fasta landet. Hon tog ett rum på det lilla hotellet nära hamnen och ordnade sin klädsel, medan Falk gick till posten för att i Ullas namn telegrafera till fru Rosenhane om hennes lyckliga framkomst samt bedja, att hen-

nes koffert skulle skickas efter henne till Jökelheim. Sedan beställde han en stark frukost nere i hotellets matsal och sände bud upp till Ulla när den var färdig.

Ulla hade ansträngt sig för att så vidt möjligt friska upp och försköna sitt något illa medfarna yttre. Lyckligtvis hade hennes sinne för det praktiska förmått henne att redan för den korta utfärd, som var afsedd, då de foro från Utskär, påtaga en af dessa enkla och hållbara drägter, som engelskorna pläga uppträda i på resor — en vid, veckad, marinblå trikådrägt med ett bälte om lifvet och en liten sjömanshatt; — men hon såg nu med en känsla af obehag hur förbränd hennes hy blifvit under sjöfärden. Och dessutom voro ögonen matta och färglösa med blå skuggor under, och håret hade blifvit så uppburradt af blåsten och den fuktiga hafsluften, att hon ej kunde få någon bukt på det.

Hon fann sig själf ful och var vid dåligt lynne, då hon gick ned för trappan och till matsalen.

Medan de voro på sjön hade hon ej tänkt på, hur hon såg ut. Men här på ett hotel med resande främlingar och ett visst anspråk på elegans begynte hon med ens att bedöma både sig själf och den belägenhet, hvari hon befann sig, ur helt andra synpunkter.

Tänk, om hon träffade någon som hon kände! Det kunde lätt hända, hela verlden reste ju i Norge om somrarna. Hvad skulle hon gifva för förklaring

öfver, hur hon färdats hit? Hon var alltid mycket modig och hänsynslös, när fienden var långt borta. Men när den nalkades —

Segla bort i en båt en nattlig timme, då ingen såg en, lefva fritt ute på hafvet och förakta verlden, då verlden var långt borta — det var lätt. Men komma ned här i hotellets matsal och möjligen träffa en af sina bekanta och på frågan: Hvilken väg har ni kommit? Med hvilken ångbåt? — svara: jag kommer ensam i en segelbåt med en norrman, som jag känt i 14 dagar — nej, det var svårt. Sedt i belysning af verldens konvenansregler var det något opassande, anstötligt, ohjälpligt kompromitterande, det hon gjort.

I denna stämning kom hon ned i matsalen. Falk mötte henne vid dörren och förde henne till ett litet bord i ett hörn af salen, där frukosten var dukad för två.

Hon kastade först en snabb blick rundt salen på de öfriga gästerna — så på Falk, hvars korta sjömanskavaj, blå ylleskjorta och läderbälte om lifvet syntes henne alt för litet comme-il-faut.

Han bjöd henne kaffe, ägg, färsk lax, kotletter, nysilad mjölk, färskt smör och bröd — alt det som borde fresta henne efter den något torra matsäcksmaten, och hvaraf han själf åt med frisk aptit. Men ingenting tycktes smaka henne — hon rörde bara litet om i maten, satt tyst och såg förstämd ut.

Han kände det som om plötsligt ett helt haf

låge emellan dem. Och ännu denna natt hade hon varit honom så nära, hade lutat sig med så mycken tillit och hängifvenhet mot honom, gripit ett så varmt tag i hans hand vid båtens krängningar, som om hon blott behöft stödet af denna hand för att känna sig lugn. Och han hade sutit där hela tiden med en känsla af att det var sin brud han nu förde i hamn, från bröllopsgården där de varit omgifna af anförvandter och nyfikna till sitt hem, där han först riktigt skulle få ega henne för sig ensam.

Och nu suto de där midt emot hvarandra som två främlingar. Hon hade fått det där förnämt oåtkomliga i sin hållning, som hon alltid fick, då hon någon gång varit rätt uppsluppen och fruktade, att man skulle misstyda denna hennes munterhet.

Hvad fejler dem, fröken? jeg kan ikke holde ud at se dem sådan, sade Falk plötsligt och lutade sig mot henne, i det hans blick liksom brände henne genom de slutna ögonlocken i sin intensiva innerlighet. Er de vred på mig?

Hon ville icke se upp på honom. Hon visste, att det var något i denna blick, när den bad, som plägade komma hennes ansigte att stråla upp, och hennes ögon att le mot hans. Och hon ville icke — nej, det måste bli slut på detta.

Hon svarade därför i en torr ton, att hon visst icke var ond — hvarför skulle hon vara det — och frågade i nästa minut, om han kunde skaffa henne en kommunikationstabell.

Hvorfor?

Jag ville se efter, när ångbåten går från Kristiania — till Sverge.

Hvad vil de med den? frågade han i hetsig ton.

Jo, jag tror ändå — när jag tänker på saken — att jag icke får tid att följa er till ert Jökelheim. Jag måste ju upp till Stockholm och hälsa på mina släktingar innan jag lemnar Sverge — och jag begynner nu längta efter min stora tafla, som står där halffärdig på min atelier i Rom.

Han reste sig häftigt, i det han sköt sin stol tillbaka så vårdslöst, att den for öfverända. Och då han lyft upp den, gjorde han saken ännu värre genom att sätta ned den med en sådan fart, att den gick sönder.

Hon såg upp på honom med en sträng och varnande blick, i det hennes ansigte öfverfors af en pinsam rodnad. Ville han ställa till ett uppträde midt bland alla dessa främmande människor.

Han uppfattade hennes ängslan och lade band på sig, samt sade i beherskad ton men med en darrning i stämman: Jeg skal sende hid en opvarter med aviser, och klef därefter ut ur salen med så stora och dånande steg, att alla vände sig om och sågo efter denna kämpagestalt med det ungdomliga, nordiska utseendet och det lidelsefullt upprörda ansigtsuttrycket.

Och från honom flögo allas blickar till Ulla, som satt tillbakalutad mot stolsryggen med en beräknadt

förnäm vårdslöshet i sin hållning och en min af oåtkomlighet och kylig liknöjdhet, som var ämnad att dölja den pinsamma förlägenhet, hon erfor öfver att vara föremål för denna banala nyfikenhet. Hon ville så gärna resa sig och gå ut ur matsalen, upp på sitt rum. Men hon kunde ej förmå sig att gå tvärs öfver det stora rummet under korselden af allas blickar och veta, att de alla skulle tänka att hon sprang efter honom för att försona sig med honom.

Hon satt därför kvar och tänkte med förbittring på hur omöjlig han var att handskas med. Man kan icke lefva samman med en människa, som är så våldsam och oresonlig, att man hvart ögonblick kan befara ett uppträde, och så tyranisk, att han ej tål den minsta motsägelse. Det var i sanning tid att rifva sig lös från denna förbindelse, som redan höll på att bli henne en pinsam boja.

Han kom tillbaka in och hon reste sig hastigt och gick emot honom med minen af en herskarinna, som mottager ett bud af en underordnad tjänare. Hennes ängslan för att se ut som en stackars förskrämd hustru, som söker blidka sin despotiske herres och mans dåliga lynne, gjorde hennes hållning rakare och förnämare än någonsin. De gingo ut tillsammans och stannade på en liten veranda på gafveln af huset. Ulla ställde sig vid balustraden och såg utåt sjön. Han stod bakom henne.

Fröken Ulla, sade han slutligen. Hon studsade vid tonfallet i hans röst. Det var vekt, skälfvande.

Det går et skib til Sverige imorgen, fortfor han. Men hvis de vil med det, må de tage herfra med Kristianiadampskibet kl. 11 i dag.

Nu vände hon sig plötsligt om mot honom och blef starkt gripen af uttrycket i hans ansigte. Mot hans häftighet var hon beväpnad med en viss kall oböjlighet — men inför denna stilla, dämpade, djupa sorg, som nu stod att läsa i dessa manligt ungdomliga drag, kände hon sig motståndslös.

Och det uppstod inom henne en bäfvande fråga: har du rätt att bryta nu? Är du icke i själfva verket redan bunden, bunden utan ett enda löfte, utan att ha sagt honom ett enda af de hängifvenhetens eller lidelsens ord, som kunna binda fastare än löften.

Skulle den sluta så all hennes kamp för att bevara sin frihet och självständighet? Nej, hon måste rycka sig loss, nu straks, i dag, ja i dag — sedan kunde det blifva för sent, ty han hade redan fått alt för stor makt öfver henne.

Med en stämma, som hon endast med möda beherskade, mumlade hon något om att hon skulle gå upp på sitt rum och göra sig i ordning, samt gick förbi honom med bortvänd blick och skyndade upp för trappan.

Uppkommen på sitt rum begynte hon gå af och an och fundera. Om en timme skulle ångbåten gå, hon skulle stå där på däcket och se den sista skymten af denna manliga gestalt, som blifvit henne så

kär — hon skulle åter stå ensam i lifvet utan någon annan än sig själf att lefva för.

När hon tänkte på Rom och sitt hem där, sin atelier, sitt umgänge, sina vänner, så syntes det henne, att det var något förfärligt tomt i detta lif af estetisk njutning, detta jagande efter en skön form för att därmed tillfredsställa ett litet antal öfverförfinade människor. Var det icke något långt vackrare, djupare och fullödigare i en sådan mans lif som hans, hvilken sådde och plöjde i hemmets stenbundna jord och fick magra skördar, men hoppades, trodde och älskade.

Och hvilken annan man var han icke än alla dessa konstnärer, som hon kände och umgicks med därnere. Hvilket allvar, hvilken innerlighet, hvilken anspråkslös, enkel självförsakelse i hans undangömda lif — och hos de andra hvilket småsinne, hur mycken afundsjuka, hur mycken fåfänga och tom äflan efter utmärkelse!

Men å andra sidan — att bryta med hela sitt förflutna, slå ett streck öfver alt det, som hittils varit hennes sträfvan, hennes mål, hennes glädje och hennes kall och för framtiden begrafva sig i en aflägsen landsbygd bland norska bönder för att dela denne främmande mans för henne främmande lifsgärning — för att lätta vägen för honom, hålla hans hem i ordning, föda honom barn!

Kunde man på detta sätt klyfva sitt lif i två hälfter med två alldeles skilda sträfvanden? Ja, hon visste ju, att alla kvinnor gjorde detta — att de alltid be-

gynte ett nytt skede i sin tillvaro då de gifte sig, att alt hvad de förut arbetat för då plägade skjutas helt åt sidan.

Men gjorde någon man det? Och om en man, när han gifte sig, skulle öfvergifva hela sin förra verksamhet — om en stor konstnär t. eks. — ja, ty hon var en stor konstnär, en af samtidens största, det visste hon — om en Meissonnier, en Munkacsy plötsligt skulle öfverge sin konst och flytta till en aflägsen landsbygd för att sköta t. eks. sin hustrus landtegendom — skulle då icke hela verlden finna detta beklagligt, skulle man icke klandra den hustru, som på detta sätt dragit honom ifrån hans konst?

Men om en kvinna beginge en sådan otrohet mot sig själf vore det vackert — nej, det vore helt enkelt hennes pligt. Hvad som hos mannen var inkonsekvens och svaghet, det var för henne pligtens första bud. Men hon ville inte, hon kunde inte vara så inkonsekvent. Hon kunde inte kasta bort ena hälften af sitt lif med alt dess arbete, all dess sträfvan, lifvet var för kort för att kunna delas så i två hälfter!

Hur hade icke, alt sedan hon var så stor, att hon kunde hålla i en penna, hennes största glädje i lifvet varit att teckna och måla! Och hur hade hon icke uppfostrats härtill, hur hade icke hennes blick och hennes skönhetssinne tidigt väckts, då hon som litet barn sprungit omkring i den stora ateliern i Düsseldorf, som var faderns, och den lilla därbredvid, som var moderns! Hur hade hon icke ständigt lefvat

i konstnärskretsar, hur hade hon icke vuksit upp med känslan af att det egentligen var kring konst och skönhet, som hela lifvet vände sig. Hur var icke konsten kärnan i alt, skönheten lifvets enda sanna verklighet, alt annat lågt och intresselöst.

Och med ett sådant förflutet, med en sådan utveckling, skulle hon gå och blifva hustru åt en man, hvilken lefde som bonde i en instängd fjällbygd utan kommunikationer, med ändlöst långa vintrar i ett dödt snölandskap!

Det var ju omöjligt, vanvettigt. Hon kunde aldrig bli hans hustru. Men skiljas från honom nu, så plötsligt!

Där kom ångbåten. Det var med den hon skulle fara.

Hon fick hjärtklappning och en sådan vånda under bröstet, att hon hade svårt att andas.

Hvarför skiljas redan nu? Ännu var det sommar med långa dagar och ljusa nätter, ännu kunde hon ju lefva tillsammans med honom några veckor, ensam med honom, undangömd för verlden. Hvarför skulle de ej vara lyckliga så länge de kunde? Hvad stod emellan dem, hvad hindrade dem att tillhöra hvarandra — för en tid!

Det var endast denna fruktan att blifva bunden, som hittils hållit henne tillbaka. Men nu var hon ju bunden i alla fall, hvad hjälpte det henne, att hon kunde säga: jag har ingenting lofvat, ingenting gifvit. Jag kan gå, när jag vill.

Hon kunde ju i alla fall icke gå. Sorgen i detta ungdomsfriska ansigte band henne, känslan af att det dock var dåraktigt att visa lyckan från sig, när den stod vid dörren och klappade på, band henne — längtan att åter se hans ögon lysa upp i kärlek och lycka band henne — tusen starka trådar bundo redan hennes väsende vid hans.

Hon var inte längre fri att lemna honom, när hon ville, ty då skulle hon ju gå i denna stund. Ångpipan hvisslade, folk strömmade ombord. Men hon stod orörlig kvar vid fönstret.

Hon var redan hans, hon saknade redan kraft att slita sig lös. Hvarför då icke stanna — stanna, så länge sommaren varade?

Sedan, när vintern kom, då ville hon fly med flyttfoglarna tillbaka till sitt egentliga hemland i södern. Men icke nu, icke nu! Hvarför handla så grymt både mot sig själf och mot honom?

Skilsmessan kunde ej blifva svårare då än den var nu. Och då skulle de åtminstone ha varit fullt lyckliga en tid och ha ett helt och rikt minne att lefva på.

Nu drogs landgången in, ångbåten satte sig i rörelse. Man viftade ombord och på bryggan.

Falk syntes ej till. Han hade således ämnat låta henne resa utan afsked.

Sedan ångbåten var ur sigte, gick Ulla ned igen och frågade portvakten efter Falk.

Han sejlede ud igjen — lige efter frokosten, svarades det.

Han hade seglat bort för att ej vara där, då hon skulle resa. Han hade verkligen haft hjärta att skiljas från henne så! Han hade haft kraft att rifva sig loss och afstå från henne, men hon hade ej kunnat lemna honom.

Det dröjde ej länge, innan hon såg hans båt komma tillbaka. En blygselrodnad steg upp i hennes ansigte, och hon tänkte förvirradt på att gömma sig för honom tils nästa ångfartyg kom och då försvinna. Var hon mindre stolt än han?

Hon skyndade åter upp på sitt rum och stängde in sig utan att veta, hvartill detta skulle tjäna; om han skulle uppsöka henne och knacka på hennes dörr, skulle hon ju dock ej kunna neka att öppna.

Det dröjde också ej länge, innan det knackade. Hon for upp ur soffan, där hon sjunkit ner, och blef stående obeslutsam midt på golfvet, i det genom hennes hjärna flögo allehanda orediga förslag till nödlögner, såsom att hon mått illa, att hon kommit för sent till ångbåten, att hon beslutat resa en annan väg eller något dylikt.

Knackningen upprepades. Hon öppnade nu, i det hennes ansigte och hållning fingo detta afvisande och kalla uttryck, som alltid, då hennes stolthet blifvit väckt.

Men det var endast en uppassare, som kom och lemnade ett bref.

Hon läste dörren igen och slet upp brefvet. Där stod: Jeg vidste, at de ikke kunde forlade mig uden afsked. Og havde de kunnet det, ja — da vilde jeg have revet min kjærlighed ud af mit hjerte med uskånsom hånd — hvordan livet vilde have seet ud for mig bagefter, det tör jeg ikke tænke på. Men hvis de nu vil följe mig til mit hjem, så lover jeg dem fred — ikke et ord om det, de ikke vil höre. Om en time går et dampskib op over söerne. Vi må tage afsted straks, for at i morgen tidlig begynde vor vandring over fjeldet.

20.

I en något tryckt och tvungen stämning suto de hela dagen tillsammans på ångbåten, som förde dem djupt in i landet och in i en natur, som blef alt mer förunderlig och öfverväldigande. De stora sjöar, de foro öfver, voro som instängda fjordar, hvilka blifvit afskurna från sitt samband med hafvet.

På aftonen framkommo de till en landtlig gästgifvaregård, där de togo in öfver natten, och följande morgon begynte de tidigt sin fjällstigning.

De gingo sakta framåt på den långsamt och i sigsag uppstigande smala gångstigen. Vattnet under dem blef alt mindre och syntes snart endast som en liten inklämd fjällsjö. Solen begynte tidigt nog att gassa hett, det artade sig till att bli en mycket varm dag och efter en timme var Ulla redan trött. Hon var ovan vid fotturer och hade dessutom alt för fina skodon med tunna sulor, så att den steniga vägen plågade hennes fötter.

Men hon ville naturligtvis icke låtsa om, att hon var trött, utan framkastade blott helt lätt, att det skulle vara trefligt sitta ned en stund på den mjuka

gräsmattan och njuta af utsigten öfver sjön, innan denna alldeles försvunne ur synhåll.

Sidde ned — efter knapt en times vandring, utbröt han. Nej, det kan der ikke være tale om. Afstandene i Norge er ikke sådan, at man kan hvile så ofte. Da vilde vi aldrig komme frem. Efter tre timer kan de få lov at sidde — ikke för.

Efter tre timmar! jo, det var just trefliga utsigter, tänkte Ulla och stretade vidare.

Men hur långt skall vi då gå i dag? frågade hon.

Om 8 timer omtrent vil vi være oppe på fjeldet, hvor vi træffer nogle sætre, som vi kan sove natten over i.

Åtta timmar. Är han alldeles tokig? tänkte hon, men hon sade tamt: Är det icke bra mycket på en dag?

Å, langt ifra. De ved jo endda ikke, hvad det er at vandre i fjeld. De skal se, hvor let man går, bare vi kommer lidt höiere op. Luften bærer en.

Luften bär en — jo, jag känner det, tänkte hon.

Och så törstig man blef! Där kommo de lyckligtvis till en isklar bäck.

Ni har ju en bägare, sade hon. Gif mig lite vatten!

Nej, undskyld, de får ikke lov at drikke.

Hvad nu då?

Man skal drikke meget sparsomt på fodture. Det er en almindelig erfaring. Man blir bare mere törst deraf, og man har ikke godt af det. Man skal ikke

drikke oftere, end når man hviler, og da först når man er bleven lidt afkjölet.

Nej, ni är då verkligen en riktigt odräglig moralist, inföll hon. Hvarför skall man pålägga sig sådana onödiga försakelser — neka sig en så stor njutning?

Tænk, og jeg holder rigtig af at pålægge mig lidt forsagelser.

Ja, ni är lite af en stoiker — det vet jag. Men det är inte jag. Jag tycker, att man framför alt skall göra lifvet så angenämt för sig, som man bara kan. Gif mig nu er bägare!

Nej, undskyld!

Då dricker jag med handen.

Ja, det kan jeg naturligvis ikke hindre. Hvis de vil fordærve dem, er det deres ret. Jeg skal bare ikke give dem middel i hænderne.

Han talade muntert och skämtsamt. Han hade blifvit gladare och friare i sitt sätt, sedan de kommit upp i den egentliga fjällbygden. Han kunde aldrig återse sina kära berg efter en tids bortovaro utan att det gjorde honom varm om hjärtat. Hans fysiska välbefinnande ökades af den lätta, stimulerande luften, han blef pratsam, berättade om sina vandringar och äfventyr, om svåra bergsstigningar, snöskred och ripjagter, redogjorde för traktens flora samt omtalade hvad vildt man kunde få vid olika årstider, och hvad fisk som gick i de små klara fjällsjöarna.

Hon brydde sig icke om att svara — hon tyckte det var så dumt altsammans. Ja, riktigt jubelfånigt, sade hon för sig själf och log åt att alla möjliga af hennes svenska artistkamraters självsvåldiga kraftord ville komma henne på läpparna, såsom de enda uttryck som voro starka nog för att gifva luft åt hennes harm öfver att de så onödigtvis slösade bort den korta tid de kunnat vara lyckliga. Hvarför skulle de gå så här ensamma tillsammans en hel lång sommardag med det yppersta tillfälle att tala om sin kärlek, och så hela tiden bara konversera om främmande och likgiltiga ting, under det deras hjärtan dock ömsesidigt längtade mot hvarandra!

Äfven hon började emellertid så småningom att känna luftens lifgifvande verkan, hon hade icke ens alltid lust att rasta, när han föreslog det, hon plockade blommor, sprang ut på alla möjliga öppna platser, där det var en utsigt, och gjorde sålunda vägen mycket längre än nödvändigt.

Men mot aftonen blef hon åter trött, i synnerhet i fötterna, hvilka nu gjorde så ondt, att hvarje steg blef henne en tortyr. Han bad henne taga i kryckan på hans käpp och drog henne på detta sätt upp för de brantaste stigningarna; men då han frågade om hon var trött, svarade hon alltid nej. Men så frågade han också i en ton, som om han als inte trodde på en sådan möjlighet, som att denna vandring, hvilken syntes honom som en ren lek, kunde vara för mycket för henne.

Slutligen framkom hon dock några gånger med förslaget att sitta ned — icke för att hvila, naturligtvis, men för att knyta ett kängband eller fästa en knappnål i klädningen, som fått en refva, eller för att njuta af svalkan under träden. Men när de så suto bredvid hvarandra på en tufva förargade det henne, att de skulle sitta där som två främlingar, då det naturligaste för dem båda hade varit att luta sig mot hvarandra, hufvud mot hufvud, armarna om hvarandra.

Han lade hennes pläd och sin rensel mot en trädstam för att gifva henne ryggstöd; men hvad skulle det tjäna till, när han kunnat stödja henne så mycket bättre med sina armar om hennes lif! Ju tröttare hon blef, ju starkare blef hennes längtan efter honom. Hon längtade efter honom, så som man längtar efter en person, som är långt borta — hvarför kom han inte nu, när hennes hela varelse trånade efter honom.

Han såg nu, att hon verkligen var trött och var full af uppmärksamhet och små omsorger för henne. Men det var sådana omsorger, som han med sin hjälpsamma natur skulle egnat hvilken kvinna som hälst — det var icke detta särskilda, som hon längtade efter, och som skulle vara hennes allena. Och därför tillbakavisade hon hans uppmärksamhet med en viss ovilja, som gjorde honom ondt, och som blott ökade hans hänsynsfulla återhållsamhet. Han hade lofvat henne fred och han skulle hålla ord. Höll hon verkligen af

honom, så var det hon, som nu måste närma sig honom. Han ville ej utsätta sig för att än en gång blifva tillbakastött — han hade redan lidit så mycket af omkastningarne i hennes väsende, och han kände att han blifvit feg som en sårad, hvilken utstått en stor fysisk smärta, och därför råkar i darrning vid minsta ovarsamma vidrörande af hans sår.

Slutligen blefvo plågorna i fötterna henne alldeles olidliga, och då de nu kommit ofvanför trädregionen och gingo på en öppen ängsmark, bad hon honom om hans arm till stöd.

Han tyckte först, att det låg något af ömhet i det sätt, hvarpå hon nu hängde tungt vid hans arm med båda händerna omkring den. Det for som en darrning af lycka igenom honom. Men så tänkte han på natten i båten — hur hängifvet hon då, när det var fara, lutat sig mot honom för att sedan, då hon ej behöfde honom längre, stöta honom bort. Hon var trött nu, det var altsammans.

Då de kommo upp på fjället blef hon litet upplifvad. Det var en vacker syn, som mötte dem, och den gjorde ett gripande högtidsintryck på Ulla, som på alla, hvilka första gången se en af dessa egendomligt ödsliga, tysta fjällsträckningar.

Samma oändligt vida horisont, samma mjuka, buktiga linier som på hafvet. Men intet af hafvets lif och rörlighet. En tystnad sådan, att man tycker att man hör hur tyst det är. Inte en människoboning, icke ett träd som sticker upp mot horisonten. Bara

dvärgbjörken, som kryper i slingriga snår på marken, ljungbeväksta tufvor med blommor i friska färger — friskare, bjärtare än de någonsin synas nere på slättlandet — här och där klara, blå sjöar, så intensivt blå som aldrig annorstädes — och längst bort vid horisonten en krans af blåhvita bergstoppar, som se helt låga ut här uppe från höjden, hvarför det förundrar att se snö på dem nu, då alla blomster stå i sitt flor.

De hade nått högsta punkten för sin vandring och vägen bar nu nedåt en stund.

Nu hördes bjällerklang — de kommo upp på en liten kulle. Under dem låg en säterhydda, belyst af aftonsolen, vid dörren stod en flicka. Var det Björnsons Synnnöve? Så guldhårig, blåögd och rödblommig, en riktig nordisk typ. Kring henne samlades hela hjorden — kor, får, svin, getter. Den där gamla gråskäggiga geten där, som satt och red på gärdsgården, hvad han såg humoristisk ut! På något afstånd gallopperade en tropp ystra ungfålar öfver tufvorna.

Det hela var så stämningsfullt, så måleriskt, att Ulla stannade betagen och sög in hela bilden i sitt inre.

God aften, Margit, ropade Falk till flickan.

Denna vände sig hastigt om och hälsade Falk med ett litet flyktigt leende, i det hennes ögon nyfiket granskade Ulla.

Hvem er det, du har i följe med dig? frågade hon Falk.

Det er en svensk dame der kommer på besög til skolen. Hun er meget træt og vil ikke gå længere iaften. Vi kan vel få blive hos dig natten over?

Ja, vær så god. For to dage siden kom her fire svenske, to herrer og to damer.

Og kunde du tage imod dem alle?

Ja, de fik ligge sammen, to damer i den ene seng og to herrer i den anden.

Og du selv?

Jeg gik over til hende Birgit, jeg.

Kan du gjöre det i kveld med?

Ja det kan jeg vel, svarade hon.

De kan være rolig for, at de får en god seng og rene lagen, sade Falk halfhögt till Ulla. Det er en rig bondedatter, og hun har været et år på skolen hos os, så hun er helt civiliseret.

Och hon vill ändå sköta det tunga arbetet här!

Ja, det er gamle Norges ære och sundhed, at vi bliver bönder, også når vi får lidt kundskab og opdragelse.

Blir det inte enformigt att lefva här uppe så ensam hela sommaren? frågade Ulla Margit.

Nej, jeg synes, det er svært fornöjeligt at være her, svarade hon. En råder sig så selv.

Ja, Margit har altid haft en stærk selvstændighedstrang, sade Falk. Vil du nu give os lidt at spise, vennen min? Flödegröd, du?

Ja, det syntes de svenske svært godt om. Men först må jeg blive færdig med melkningen.

De satte sig på trappan och sågo på henne medan hon mjölkade. Getterna gjorde henne stort besvär med sina okynniga språng, hon måste stå gränsle öfver dem och fasthålla dem med knäna, när hon mjölkade dem, och det var komiskt att se hvilken värdighet hon hela tiden bibehöll i denna osköna ställning. Hon hade ett litet, medvetet leende och ett sätt att suga in ena kinden och bita i den, då hon var förlägen. Men hufvudets hållning var förnäm och öfverlägsen och figuren stark och smidig fast något bred.

Ulla lade halft ofrivilligt märke till alt detta, ehuru hon var så sömnig, att hon knappt kunde hålla upp ögonen.

Då Margit var färdig med mjölkningen gick hon in i stugan för att laga till kvällsvarden. Falk frågade Ulla, om hon ville gå in, eller om hon föredrog att sitta härute i friska luften medan de väntade.

I stället för att svara lutade hon sig emot honom, och hennes hufvud sjönk mot hans aksel. Hennes ögon voro slutna, hon sof.

Han satt och såg på henne en stund med återhållen andedrägt och utan att våga göra den minsta rörelse af fruktan att hon skulle vakna. I alla ögonblick af svaghet eller trötthet var hon alltid färdig att stödja sig mot honom — men också endast då, endast då hon var svag och hjälplös. Det var i alla fall lycka i att sitta där med armen lätt stödjande hennes rygg och känna det tunga hufvudet mot sin skuldra.

Hon öppnade ögonen igen efter några minuter, men blef sittande i samma ställning, hvarför han ej märkte att hon var vaken. En känsla af hvila genomströmmade henne ljuft, och hon hade ingen lust att rifva sig loss. Hon ansträngde sig att beherska sin andning för att han ej skulle märka någon förändring, men andedragen ville ej mer komma så lugna och jämna, som medan hon sof — de hade blifvit korta och snabba, och hon kände som en varm blodström kring hjärtat.

Hon vände ögonen litet åt sidan och såg på hans hand, som böjde sig fram öfver hennes ena skuldra. Hon fick en sådan lust att kyssa den — liksom hon förut omotståndligt dragits till att kyssa hans panna den gången han sof.

Hon försökte se bort, men hon kunde icke. Ögonen liksom hängde fast vid denna hand och hon kände, att hon måste kyssa den. Om det gält hennes lif kunde hon dock icke låta bli. Och så gjorde hon en snabb och oväntad rörelse med hufvudet, böjde det ifrån honom och ned mot sin vänstra skuldra och kysste handen.

Han ryckte till och i nästa ögonblick hade han dragit henne så tätt in i sina armar, att hon ej kunde röra sig mer. Hon försökte det ej häller, hon gled in i hans famn och hennes armar höllo om hans nacke, i det hennes hufvud hängde bakåt öfver hans aksel; han böjde sig öfver henne och deras läppar möttes.

Det varade bara ett ögonblick, ty de hörde Margit komma ut på trappan, och släppte därför hvarandra hastigt, i det Ulla förvirrad satte på sig hatten, som fallit af.

De gjorde ej mycken heder åt Margits förträffliga flödegröd. Ulla förklarade, att den var utmärkt god, men att hon var alt för trött för att äta. Hon satt på bänken och höll tallricken i knäet, men det gick flera minuter mellan hvarje skedblad hon förde till munnen. Kängorna hade hon skjutit af sig, de gjorde så ondt, och Falk hade fått hjälpa henne på med tofflorna, men hon hade hela tiden undvikit att möta hans blick. Han kastade ofta oroliga och spörjande blickar på henne. Han var utom sig af otålighet att få en afgörande förklaring med henne, hvarför han hjälpte Margit med hennes bestyr att släcka elden i spiseln och sätta undan de nyttjade sakerna, så att hon snart var färdig att gå. Han följde henne då till dörren och stod på tröskeln och såg efter henne tils hon försvunnit bakom kullen. Då gick han in och drog igen dörren bakom sig, men besinnade sig och sköt upp den igen. Därefter närmade han sig långsamt och med klappande hjärta Ulla. Skulle hon än en gång stöta honom tillbaka så var det bäst, att han nu tog sin ränsel på ryggen och gick för att aldrig se henne mer.

Hon satt orörlig på bänken med hufvudet i en stel, obekväm ställning tillbakalutadt mot väggen. Hon hade en egendomlig, dämpad, flammig rodnad

på kinderna, ögonen höll hon nedslagna och händerna lågo löst nedhängande vid sidorna.

Han blef stående framför henne och såg på henne. Hans blick hade alltid en viss magnetisk verkan på henne, och hon lyfte ovilkorligt ögonen upp till hans ansigte. Då slog han armarna kring henne, drog henne upp från bänken och frågade henne med ansigtet tätt intill hennes: Tænker du endnu på at forlade mig?

Stelheten i hennes hållning försvann, och hennes mjuka, böjliga gestalt låg vek och liksom smekande i hans armar.

Det hjälper inte, att jag tänker på det, hviskade hon leende. Jag kan ju i alla fall inte.

Aldrig? frågade han.

Aldrig, svarade hon.

21.

Ulla hade sofvit mycket djupt några timmar, denna välgörande, njutningsfulla sömn, som följer på en stark och ovan kroppsrörelse i frisk luft. Hon vaknade plötsligt med en lätt frysning och såg sig omkring i den främmande omgifningen.

Det första hon lade märke till var fårskinnsfällen, som hon kvällen förut ängsligt skjutit undan med en viss respekt för möjliga innevånare, men som hon nu drog upp öfver akslarna, då hon kände fjälluftens morgonfriska kyla, som trängde in genom den lilla dörren, hvilken lemnats öppen alldeles vid hennes fötter.

Hon såg ut genom det låga fönstret med sina små gröna rutor, under hvilket hennes stora, breda säng stod. Därutanför stod Falk, lutad öfver en liten skopa med vatten, som han stält på en bänk, och hvilken han nu använde som tvättfat, i det han duschade ansigtet med det isklara vattnet.

Ulla log åt denna primitiva toalett, liksom hon i det hela taget var färdig att le åt allting denna underliga, klara, kalla morgon med fjälluft i den låga sofkammaren. Hennes kärleksfulla, förälskade blick dröjde vid den manliga gestalten därute, som nu stod upprätt och såg, med handen skuggande för

ögonen, långt bort öfver fjället, uppenbarligen spejande efter något villebråd som hans skarpa ögon uppfångat.

Han vände ryggen åt hennes fönster utan att tänka på att se efter, om hon var vaken. Det nästan gladde henne, detta — ty det kom henne blott att varmare känna fullheten af sin egen kärlek — en kärlek, som ingenting fordrade, utan som egde all verldens rikedom och lycka i sitt eget väsende. Hon kände, att hon aldrig skulle ställa stora anspråk på honom. Det var icke han, som skulle göra henne lycklig — hennes lycka fans hos henne själf allena, och den kunde ingenting beröfva henne.

Lyckan att älska! att ändligen älska så helt och fullt, att ingen återgång var möjlig, att ingen tvekan längre fans. Hur underlig, hur stor, hur rik var icke denna lycka för henne, som så länge slitits af tvifvel!

Och så oberoende den var af alt och alla! Yttre omständigheter, försakelser, uppoffring af alt det, som hittils varit henne kärt — härpå tänkte hon icke längre. Och icke häller på, om han älskade henne lika högt som hon honom, om han skulle varit i stånd att offra för henne hela sin lifsgärning, så som hon nu ville göra det för honom.

Och då hon såg på den spänstiga, ungdomligt käcka gestalten, som aftecknade sig så mörk och kraftfull mot den ljusmättade luften därute i den stora ensamheten på högfjället, och kände hur hon älskade hvarje linie i denna gestalt, så inbillade hon sig, att om han också ej brytt sig om henne det minsta, ja,

t. o. m. om hon nu skulle få se honom gå bort och försvinna därborta på det vågiga fältet för att aldrig återkomma till henne, så skulle hon ändå vara lycklig som aldrig förr blott i medvetandet af, att det fans en människa i verlden, som hon kunde älska så, som hon älskade honom.

Hon ryckte till, då hon nu märkte, att det var någon inne i rummet. Kaffepannan hängde på en järnten öfver den öppna spiseln, och Margit stod och passade på den. Hon såg så nätt och prydlig ut i sin enkla, tätt sittande svarta vadmalsdrägt med den hvita skjortan framstickande vid halsen, och de ljusa flätorna utåt ryggen. Ulla lade åter märke till det litet smålustigt värdiga i hennes hållning och den lilla snörpningen på munnen samt gropen i ena kinden.

Jeg tænker, han Falk er sulten nu, sade Margit, då hon såg, att Ulla var vaken. Han har alt været længe oppe. Skal jeg bede ham komme ind og få lidt kaffe?

Vänta, jag skall stiga upp först, om du stänger dörren.

Å, du kan godt blive liggende og få kaffen din på sengen, sade Margit. Så fryser du ikke sådan, når du skal stå op.

Hon gick ut i dörren och ropade: Du Falk, vil du komme nu? Og du Gunnar med.

Ulla blef helt förskräckt, då hon sålunda hörde en främmande man inbjudas och straks därefter såg en ung bondgosse på 19, 20 år klifva in före Falk.

Det er bare en kjending derhjemmefra, sade Margit. Han er kommen herop på en snartur. Og han er også sulten, ser du.

Gunnar tycktes ej fästa det ringaste afseende vid att finna en främmande dam i sängen, där han ofta sett vandrare härbergerade, och där han själf brukade sofva med Margits bröder, då de voro uppe hos henne med någon förning eller något bud hemifrån.

Ulla öfvervann också straks sin ögonblickliga förlägenhet. Som hon låg i sin nattrock kunde hon mycket väl visa sig sådan hon var, och hon beslöt sig därför att stiga upp. Hon vred upp håret i en knut, från hvilken ett virrvarr af smålockar dock lösgjorde sig och föllo ned i pannan, öfver öronen och nacken.

Falk stod och såg på henne på afstånd, då hon trädde fötterna i sina röda sidentofflor och kastade af sig fällen. Hon hade aldrig varit så vacker som i detta ögonblick, med en rodnad ännu kvar öfver ansigtet efter sömnen och med en besjälad klarhet öfver pannan och ögonen, samt en känslig vekhet kring läpparna.

Hon sprang muntert ned på golfvet och förklarade, att hon skulle gå och hämta sig litet tvättvatten i den skopa, hon sett Falk begagna, och sedan komma in och dricka kaffe med dem. Falk följde efter henne ut. Hans väsende hade undergått en påfallande förändring sedan i går — det var så segervisst, så jublande gladt nu. Han slog armarna om henne, då de kommo ut på trappan, och kysste henne

på håret, på läpparna och kinderna utan att bry sig om hennes motstånd, och då hon skrattande befalde honom att lemna henne i fred och låta henne göra sin morgontoalett, tog han hennes händer och doppade dem i det iskalla källvattnet samt gned dem mot hvarandra i pojkaktig ysterhet. Hon skrek och protesterade och förklarade, att vattnet var så kallt, att hon fick kyla i händerna, och bad honom se hur röda de blifvit, och han tog då upp dem och kysste dem varma, fast hon försökte slå honom för munnen för att komma loss.

Jeg er ikke længer nu den skræmte jagthund, som du lokkede til dig og jagede fra dig efter behag, sade han. Nu jager du mig ikke væk en gang til, vær sikker på det.

Nej, jag ser, att du morskat upp dig betydligt, sade hon skrattande. Men inbilla dig bara inte, att du någonsin får handskas med mig precis som du behagar.

Hennes blick motsade dock hennes ord — den hade icke längre detta lugnt iakttagande, opersonliga uttryck, som plägat verka så afkylande på Falk, och hennes hållning var häller icke längre så förnämt oåtkomlig. Det hade kommit något ömt och kufvadt i hennes ögon och något smekande i hennes rörelser, som kom henne att synas yngre och barnsligare än förut — mindre verldsdam och mera kvinna.

Då de kommo tillbaka in höll Gunnar redan på att dricka kaffe, och Falk fick vänta tils han slutat, ty det fans bara två koppar. Ulla och Margit drucko

turvis ur samma kopp, alt under det Margit stod och såg på Ulla med en nyfiken och ändå litet förbehållsam blick, som ville hon icke visa, hur intresserad hon var af att iakttaga henne.

Det skal vel blive konen din, det her? sade hon plötsligt till Falk.

Der gjætter du ikke så galt, Margit, sade Falk skrattande.

Margit drack sin kopp i botten och gick och slog i mer kaffe.

Hvornår skal i ha' bryllup da? sporde hon.

Så snart vi har fåt alt ordnet med lysning og sligt, tænker jeg, svarade Falk.

Ulla drog Falk med sig ut på trappan igen, under det Margit bäddade upp sängarna och städade rummet.

Jag har inte tänkt på lysningen och det där, sade hon. Jag hatar alla dessa ceremonier.

Nu får du ikke lov at være urimelig, for han ut — men hon häjdade honom.

Ja, jag vet ju, att det måste ske, afbröt hon. Det kan jag naturligtvis begripa, att jag inte kan lefva med dig nere vid folkhögskolan utan att vi är vigda i laga ordning. Och fastän jag protesterar i all evighet mot att vår kärlek behöfver någon sanktionering af lag eller kyrka — för det fins inte en så helig handling, att inte den känsla, som förenar oss är ändå heligare — så inser jag ändå, att vi inte kan lefva i ett ordnadt samhälle utan att underkasta oss dess former.

For mig er det også ikke bare former, invände han. For mig er det noget skjönt og helligt også i dette ydre, lovlige bånd, som gjör vor forbindelse til noget mere, end en blot stemning. Og skjönt jeg ved, at intet löfte kan binde stærkere, end kjærligheden selv, så siger jeg alligevel: det skal blive mig et stort og höitideligt öieblik, når jeg hörer kirkens velsignelse læses over vort forbund.

Hon log åt hvad hon kallade hans barnslighet — men det störde henne icke i hennes nuvarande stämning att känna, hur olika de tänkte i sådana saker. Han kunde i alla fall ingenting säga eller göra, som beröfvade henne den rikedom hon funnit i sin kärlek till honom, och det var henne likgiltigt och oväsentligt i hvilken form deras förbund slöts inför verlden.

Vil du ikke gå nu? frågade han.

Hvart?

Ned til Jökelheim. Hvis vi nu går, kan vi være der i aften.

Men i hvad egenskap skulle jag nu komma med dig dit? inföll hon. Som din fästmö, kanske? Kan du vilja det? Nej, en förlofning är i alla händelser något afskyvärdt dumt — och för oss två — efter en romantisk flykt, som vår, skulle vi sluta som ett vanligt, förlofvadt par — nej, det vore alt för löjligt.

Men hvad skal vi så gjöre? frågade han. Det tager i hvert tilfælde et par uger, til vi kan blive gifte.

Då blir jag här under tiden och inackorderar mig hos Margit. Det är mycket bättre.

Og jeg skulde gå alene did ned. Og skilles fra dig nu!

Det gör ingenting, inföll hon. Du är hos mig ändå om du också är långt borta. Det är så underligt med mig, ser du. Det är som om den yttre verkligheten inte längre funnes för mig. Det gör egentligen ingen skilnad, om du är hos mig eller inte — om jag ser dig, fattar dig med mina yttre sinnen eller inte. Jag ser dig, hör dig, känner din närhet lika fullt och rikt ändå. Jag eger dig på ett sådant sätt, att intet i verlden, inte afstånd, inte årslång skilsmessa, inte missförstånd, inte ens din egen likgiltighet skulle kunna beröfva mig dig. Ser du, jag tror nästan det är mer ett begrepp jag älskar än en form. Jag tror det inte egentligen är dig, jag älskar — det är min kärlek till dig, som jag älskar. Kan du förstå det?

Du er en underlig liden en, sade han och tryckte hennes hufvud intill sig med en häftig rörelse, som för att hålla henne fast.

Men snart gick han med ränseln på ryggen nedåt bygden, under det Ulla stod uppe på sluttningen och vinkade afsked. Hon hade lofvat honom att stå där så länge hon ännu kunde se en skymt af honom. Men nu försvann han bland träden långt därnere, och Ulla lade sig under ett par björkar nere vid forsen att drömma.

Hon var glad att blifva lemnad ensam. Hon trodde själf att det var emedan hon längtade efter att få tänka i lugn öfver den stora omhvälfningen i sitt lif. Men hon tänkte i själfva verket icke als härpå — icke als på det förflutna, som hon lemnat, icke häller på det nya, hon gick till mötes. Hon genomlefde blott åter och återigen i tankarna hela sin kärleks-historia från deras första möte och så hela vägen framåt — hvart ord, hvarje blick, som växlats emellan dem. Alt ända tils hon kom till föregående dags afton — då stannade hon och gick tillbaka till början igen, hela tiden med en stigande spänning alt efter som hon närmade sig den stora vändpunkten. Detta sista stod henne ännu alt för nära, var ännu så nytt, så genomandadt af känslans skäraste innerlighet, att hon tyckte sig liksom vanhelga det genom att upprepa det t. o. m. för sig själf.

Men ensam med sina tankar behöfde hon vara — hon hade ännu liksom icke plats för hans kärlek, blott för sin egen. Då han var hos henne, var det som om hans kärlek skymde hennes — det var som om dessa båda känslor, hans och hennes, stridde om öfvertaget, och som vållade detta en slitning, hvilken plågade henne.

Men nu, när hon var ensam, syntes det henne som om hennes kärlek fylde hela atmosfären omkring henne med en oändlig frid och harmoni. Det blef lika stilla inom henne, som det var tyst omkring henne — högfjällets stora, vida stämningsfulla tystnad.

A. CH. EDGREN-LEFFLER.

UR LIFVET.

FJÄRDE BANDET.

EN SOMMARSAGA.

2.

ANDRA TUSENDET.

STOCKHOLM
Z. HÆGGSTRÖMS FÖRLAGS-EXPEDITION.
IVAR HÆGGSTRÖMS BOKTRYCKERI
1886.

1.

Snön föll tätt och jämt och långsamt i stora, hvita flingor. Inifrån såg det ut som om man hängt en blommig tyllgardin för fönstren.

Klockan var straks 9 på morgonen och eleverna höllo på att samlas uppe i skolsalen. De som bodde ute i bygden kommo klifvande med stor möda uppför backen i de djupa drifvorna. Våta långt upp på benen, röda om kinderna af ansträngningen och frusna om händerna flockade de sig i närheten af järnkaminen, under det de, som bodde i själfva skolan, utgörande ungefär ett trettiotal, kommo springande ned för trappan från vinden.

Skolhuset bestod endast af tre rum — den stora skolsalen på nedre botten samt därofvanpå två långa rum under taksluttningen med 14 à 16 bäddar i hvartdera, ställda mellan bjälkarna, som uppburo taket och hvilka bildade som en liten alkov för hvar säng. Mellan dessa båda rum var en stor förstuga med gymnastikställningar. På ena sidan om denna bodde flickorna, på den andra gossarna.

Det hade ansetts som ett ytterst vågadt experiment af Falk att på detta sätt föra fullvuksna gossar och flickor tillsammans, och han och hans mor hade i början med oro iakttagit de olika könens hållning mot hvarandra. Men det hade snart visat sig, att kamratlifvet i skolan icke als var egnadt att väcka ömmare känslor mellan könen, hvilka tvärtom bekämpade hvarandra. Vid alla tvister och meningsutbyten höllo flickorna ihop emot gossarna, och om någon gosse försökte vara närgången mot en flicka, bestraffades han af hela flickkåren.

Margit var nu andra året i skolan. Men både Falk och hans mor hade lagt märke till, att hon var förändrad sedan i fjol. Hon gick och såg vigtig ut och var ej mer road af de andra flickornas lekar, samt hade blifvit loj och ouppmärksam. Lifvet på sätern hade sina vådor genom den fullständiga frihet, de unga flickorna där åtnjöto och de friarebesök, de där mottogo, och gamla fru Falk hade sin tanke för sig om hvad som tilldragit sig med Margit, men hon ville ej säga något ännu.

Margit var Ullas stora gunstling. De veckor hon tillbragt ensam hos henne uppe på sätern hade framkallat ett slags förtroligt vänskapsförhållande mellan dessa båda, som nog också gjorde sitt till att aflägsna Margit från de andra flickorna. Hon egnade Ulla en svärmisk dyrkan och var endast lycklig och tillfreds, då hon fick vara med henne.

Alla hade intagit sina platser, man hade sjungit

en morgonsalm och man väntade nu endast på Ulla.

Det var hon, som skulle hålla föredrag denna morgon. Hon plägade en gång i veckan tala om konst för dessa oerfarna bondbarn, som aldrig sett ett konstverk. Hon hade icke något flytande föredrag, det märktes att hon var oöfvad, hon berättade afbrutet och utan plan, men när hon beskref en tafla, som anslagit henne själf, gjorde hon det med så slående ord och en så skarp uppfattning af det karaktäristiska, att hennes åhörare hade lika roligt som om hon berättat en historia för dem. Och dessemellan skildrade hon de stora målarnes lif, deras kamp för att nå till utveckling, de försakelser, de oftast måste genomgå, den fattigdom de haft att kämpa mot, de många misslyckade försöken, ihärdigheten och kärleken till deras kall. Det var så lustigt att höra henne tala, tyckte de flesta — och så såg hon så lustig ut, så olik alla andra, fast hon bar samma drägt som alla kvinnor där på trakten.

Men klockan blef en kvart öfver 9, och hon kom ej. Falk kastade en otålig blick öfver gården. Han hade sökt öfvertala henne att välja en annan tid för sitt föredrag än just första morgontimmen, emedan hon aldrig blef färdig så tidigt. Men det ville hon ej. Hon var alltid bäst i stämning om morgnarna, innan hon begynt med någon annan sysselsättning.

Nu syntes hon ändtligen på trappan till boningshuset. Men där blef hon stående en stund och såg

på snön, som föll så vackert, så tätt och så lätt. Hon hade en sjal öfver hufvudet, som hon nu fälde ned och lät det snöa i håret. Så gick hon några steg, stannade igen midt på gården i drifvorna, kramade en stor snöboll och ställde sig att kasta till måls på visthusdörren.

En stallkarl kom gående förbi och hon ropade då till honom: Hör Nils — spänn för lilla spidsläden — jag vill ut och köra.

Falk kom nu ned till henne på gården.

Kjære — eleverne venter. Kommer du ikke?

Inte i dag. Ni får ta något annat. Jag vill ut och köra i det här förtjusande vädret.

Nej, det er magelöst — ud og kjöre! utbrast han.

Hon strök honom på kinden och sade lekfullt: hvad är det där för skolmästarminer? Låt alla eleverna gå ut och kasta snöboll i dag, det är mycket bättre än sitta och höra på föredrag, när det är så vackert ute.

Jo, det vilde nok blive en dejlig orden, hvis du fik lov til at styre i skolen, ropade Falk. Men nu er det heldigvis jeg, som styrer, og du er bare en af mine underordnede lærere. Altså siger jeg: nu kommer du og holder din forelæsning — kjöre kan du gjöre siden.

Han tog henne om lifvet och ville draga henne med sig in, men hon gjorde motstånd.

Nej, jag har lyckligtvis inte tagit någon fast

anställning hos dig som lärare, sade hon muntert. Du har ingen rätt att kommendera mig.

Men du må dog indse at det ikke går an at gjöre således — give eleverne et sådant eksempel på lunefuldhed, tog han i alt häftigare. Jeg vilde skamme mig ved at komme op og sige til dem: min kone kan ikke forelæse i dag; hun har taget ud at kjöre. Det er jo rent vrövl — det kan jo slet ikke gå an — når du ved, at du har hele dagen — ja, hele ugen til at gjöre, hvad du vil — og så ikke at kunne ofre denne eneste time — —

Stallkarlen kom i detsamma med hästen.

Hvad skal det sige? ropade Falk bistert till denne.

Fruen har befalet —

Fruen kan ikke kjöre nu — kom igjen om en time —

Ulla hade redan ångrat sitt infall och förlorat all lust att fara, men vid detta försök att tvinga henne uppreste sig hennes stolthet och hon ville nu af ett slags retsamhet icke gifva vika.

Nej, jag har redan bestämt mig för att köra nu, sade hon kort. Du behöfver icke följa med — tillade hon till stallkarlen. Jag kör själf — håll bara hästen ett ögonblick, medan jag går in och tar på mig.

Hon kom skyndsamt tillbaka ut i sin svarta fårskinnspels samt med en lufva på hufvudet, men Falk hade redan gått tillbaka upp i skolan.

Hela hennes glädje öfver det vackra vädret var förbi och då ett par elever, som blifvit försenade af snön, kommo gående öfver gården, skämdes hon för dem och körde hastigt förbi dem utan att hälsa.

Så var det ständigt nu. Så länge hon lefde ensam och alltid kunde följa hvarje infall, kände hon sig harmonisk och lycklig, men nu var det så ofta slitningar, emedan hennes önskningar oupphörligt råkade i kollision med hennes omgifnings. Hon hade varit så glad, så uppspelt då hon kommit ut på morgonen i det vackra snöfallet och hade velat att alla andra skulle få njuta liksom hon själf. Hon lade aldrig band på någon annan, hon unnade dem alla samma frihet, som hon ville ha för sin egen del, och hade aldrig några fordringar — men de andra hade beständigt fordringar på henne, Falk först och främst men äfven hans mor, de öfriga lärarna, eleverna, själfva tjänarna — man skulle äta på klockslag, sitta på sina bestämda platser vid bordet, tala om vissa bestämda ämnen, som kunde lämpa sig för eleverna, läsa vissa böcker. Alt för andra — intet för sig själf.

Det var så annorlunda mot hvad hon varit van vid. Ibland sitta uppe hela natten och sofva på dagen — gå ut på morgonen och icke als komma hem till någon måltid, låta tjänarna vänta på sig, när man kom sent hem — alt som det föll en in. Här skulle man först och främst taga hänsyn till husfolket, sist till sig själf. Ulla erkände att det var rätt, hon beundrade sin mans själfförsakelse, hvilken gjorde att han

aldrig kunde ha nöje af något som på minsta sätt störde andra — men det var bara så omöjligt för henne att likna honom. Hon hade försökt, men det gick icke. Det gjorde henne endast olycklig och oharmonisk, hon som eljest hade det älskvärdaste, gladaste och jämnaste lynne. Hon kunde icke göra våld på sin natur, rycka sig lös från sig själf, utan att jämvigten i hennes väsende led däraf.

Men hon kunde icke häller underläta att uppfylla de fordringar, som ställdes på henne, utan att lida lika mycket af detta. Hon passade icke till samfundsmedlem, det hade hon alltid sagt, hon var skapad för att lefva ensam och för att måla — alt annat gjorde henne otillfredsställd.

Hon hade icke målat sedan hon kom till sitt nya hem. Falk hade en förmåga att draga alla med i det som intresserade honom, och icke blott vid Jökelheim utan i hela bygden intresserade sig alla människor endast för folkhögskolan, hvar man kom talade man blott om den, om elevernas framsteg, om planer att utvidga den, om dess ställning till politiska och religiösa frågor. Ulla rycktes ovilkorligt också med häraf och tyckte snart, att målning var något så oväsentligt, så onödigt, att det aldrig föll henne in att ens öppna sitt färgskrin.

Hon satt och tänkte på alt detta och höll löst i tömmarna, medan hästen långsamt och med sänkt hufvud stretade fram genom de alt tätare drifvorna. Ingen annan än hon skulle fallit på den idén att fara

ut och köra för sitt nöjes skull i detta snöfall. För det praktiska landtfolkets uppfattning var det ett ytterst ogynsamt före i dag; men Ulla hade icke öga för den sidan af saken, hon betraktade snöfallet uteslutande ur estetisk synpunkt, och som det icke var stort mer än en vecka sedan den första snön kom, hade detta nordiska vinterväder för henne hela nyhetens behag.

Hon hade dock intet nöje af sin färd nu. Inte fins det något nöje, som är värdt, att man gör andra emot, sade hon till sig själf. I synnerhet inte den man håller af. Men så har man ju också förlorat sin frihet lika fullständigt som om man vore ett omyndigt barn. Hvad lönar det då att tala så mycket om självständighet och oberoende inom äktenskapet. Det är ju meningslösa fraser, oberoende är man bara när hjärtat är fritt, när ingen står en tillräckligt nära för att bry sig om hvad man gör eller icke gör.

Men det var dock lyckligt att det fans någon, som brydde sig så mycket om hvad man gjorde. Var det icke i det hela taget bättre än oberoende detta, att hålla så mycket af någon, att man ej i den minsta småsak kunde göra honom emot utan att lida däraf.

Vägen var smal och elfven brusade djupt under. Hästen tog ett skridt för långt åt sidan — och där låg släden på kant och det vara nära, att den rullat ned för sluttningen. Med ett ryck fick Ulla upp den igen, och hon körde nu mer uppmärksamt. Man

kunde icke längre urskilja vägen — ja, man kunde icke urskilja någonting med snön i ögonen.

Hon kom till en gästgifvargård och bonden kom ut och frågade, hvart hon skulle köra i detta väder. Då tyckte hon, att det var alt för dumt att fortsätta, vände och for hemåt igen. Det gick litet fortare nu, hästen hade uppenbarligen ogillat hennes infall lika mycket som alla andra och var glad, att hon kommit på bättre tankar.

Hennes fantasi hade utmålat ett vinterlandskap i snöväder såsom något så vackert; men det var ju inte vackert als, man såg ju ingenting, bergen voro försvunna, dalen därnere med elfven var också försvunnen, inga lufttoner, ingen belysning, allting hvitt och dödt.

Då hon kom tillbaka gick hon upp i skolan för att höra Falks föredrag öfver Norges historia. Hon hörde honom alltid gärna, han hade en stor förmåga att berätta, den gamla, ärofulla, bragdrika tiden stod fram för åhörarnas ögon i lefvande gestalter, det hela blef till ett stort drama med spännande händelser och kraftiga och lidelsefulla karaktärer.

Han förstod alltid att hålla elevernas uppmärksamhet spänd. Märkte han en blick, som ströfvade ut på egen hand i salen eller en hviskning, så visste han straks att inkasta en fråga eller göra en vändning såsom: nu skal I få höre noget rigtig mærkeligt. Men nu må I passe godt på — och så hade han alla med sig igen.

Efter föredraget gick han ut utan att ha talat till Ulla, som stod uppe vid ett fönster i andra ändan af salen. Han var således verkligen stött på henne.

Men en sådan ömtålighet måste man vänja honom af med, tänkte hon. Eljest blir det ju ett odrägligt tyranni.

Hon hade tänkt, att alt skulle vara godt igen, och det hade bara behöfts en vänlig blick af honom för att hon skulle lagt armen om hans hacke och kysst honom och sagt honom, att hon ej haft minsta nöje af att genomdrifva sin vilja. Men när han nu gick och visade sig stött, så ville hon visst inte tigga sig till hans vänlighet — hon kunde väl inte helt och hållet låta sig kujoneras häller.

Det ringde till middagen kl. 1, och alla eleverna samlade sig i den stora matsalen. Den var, liksom hela huset, i gammal norsk stil med stockväggar och bjälkar i taket, med en stor spis med öppen härd, där maten lagades, samt vackra gamla snidade skåp. Två långa bord med bänkar på sidorna löpte från ena ändan af salen till den andra. Vid det ena satt gamla fru Falk i ett skulpteradt högsäte, och midt emot henne en af lärarne — vid det andra intogo Falk och Ulla hvar sin bordsända. Vid spiseln stod ett bord, där maten slogs upp och där flickorna turvis tjänstgjorde. Gäster, som kommo till gården, inbjödos alltid till det gemensamma bordet, antingen det var herrar och damer från Kristiania eller en torpare eller tjänstpiga från en granngård. Samtalet

vid bordet rörde sig kring ämnen af allmänt intresse, såsom politiska och ekonomiska frågor, och de unga uppmuntrades ofta att uttala sina tankar fritt och oförbehållsamt.

Ulla var vanligen tyst och hade mycket liten aptit vid dessa gemensamma måltider. Maten var alltid ordentligt och väl lagad, ty gamla fru Falk var en utmärkt husmor, och hennes hushållsskola för flickorna var ett mönster för hela bygden, men den var tarflig och passade icke för Ullas förfinade smak. Hon steg ofta hungrig upp från bordet, ehuru hon aldrig ville erkänna detta.

Efter middagen gick Falk upp på sitt arbetsrum, som låg ofvanpå matsalen. Det var ett stort rum med spetsigt tak, i samma enkla stil som matsalen.

Detta rum med vackra proportioner och en behaglig färgton på de mörka, fernissade väggarna, med utskurna fönsterposter samt obetsade, skulpterade trämöbler, förfärdigade af bygdens bondsnickare, hade i all sin enkelhet en renhet i stilen, som gjorde ett tilltalande intryck.

Bredvid detta lågo Ullas två rum, ett arbetsrum och ett sofrum. Hon hade låtit komma en del af sina saker från Rom, hade behängt stockväggarna med draperier och lagt mattor på golfvet, hvarjämte några låga kåsöser midt på golfvet, ett par antika afgjutningar på kolonner samt ett staffli med studierna från Utskär gåfvo dessa rum en helt annan karaktär än det öfriga huset.

Härinne tillbragte hon sin lyckligaste tid. Som Falk var mycket upptagen var det endast korta stunder han kunde göra sig ledig och komma in till henne — men dessa stunder voro högtidsstunder för dem båda. I dessa rum satte aldrig någon annan sin fot på hela dagen, det var deras helgedom och antingen Ulla var ensam där eller Falk var hos henne, syntes det henne alltid som vore hon honom närmare här än annorstädes i det stora huset. Alt det öfriga i huset var inrättadt för andra, detta ensamt var för dem allena. Om något missförhållande uppstått mellan dem, hvilket ej så sällan händt, så hade det alltid försvunnit i samma stund han trädt in till henne här.

Och därför väntade hon på honom därinne hela denna långa eftermiddag, medan hon satt i en låg gungstol och stirrade ut på snön, som föll så tätt och utan uppehåll, så jämt och så enformigt, att det slutligen började göra henne nervös. Höga drifvor hopade sig efter hand på den lilla balkongen utanför, så att hon ej kunde få upp dörren ditut, hvilken tillika utgjorde rummets enda fönster. Tjänstflickan hade lagt på så mycket i kaminen, att det blef en plötslig kväfvande hetta i rummet. Hon sprang upp och sköt otåligt på glasdörren, under det blodet rusade henne åt hufvudet; hon måste ha luft, hon kunde ej uthärda att känna sig så instängd.

Hon fick upp dörren, men den ena glasrutan sprang sönder af trycket. Så stod hon en stund och sög in den kalla, råa luften i lungorna, tils hon blef

alldeles utfrusen, så att hon ej längre kunde vara därinne med den trasiga rutan. Hon gick och lyssnade vid Falks dörr. Han satt och skref — han hade alltid så mycket att göra. Han redigerade en tidskrift och ett folkbibliotek, skref dikter och berättelser, höll politiska tal rundt omkring i bygden och hade dessutom dagligen flere timmars undervisning i skolan, förutom hela ledningen — och så skötte han ändå själf sitt jordbruk och lade själf hand vid en del handtverksarbeten, som drefvos vid skolan.

Han hade icke mycken tid att lefva familjelif, eleverna voro hufvudpersonerna i hans hem och för dem var han alltid redo att uppoffra sig. Till och med om aftnarna, efter slutade lektioner, samlades både elever och lärare i dagligstuen, man arbetade, läste, sjöng och pratade tillsammans.

Han hade behöft en hustru hvilken liksom hans mor helt hade uppgått i denna hans lifsgärning. Men en hustru, som framföralt önskade lefva ett personligt samlif med honom — som för att få göra detta själf hade offrat sin egen verksamhet — för henne hade han ingen tid.

Ulla blef ond på sig själf för att hon öfverlemnade sig åt dessa tankar. Gick hon icke där och blef sentimental — det var bara hennes overksamma lif, som gjorde det. Hon måste taga sig något för — men hvad? Måla kunde hon ju icke. Måla i denna halfdager i ett instängdt rum — hon som alltid ville ha fri luft och ljus och sol på sina taflor.

Men var det då icke rent af meningslöst, att hon gick här ensam och förspilde sin tid, nu då hon var på höjden af sin talang, och då hennes stora tafla, den som skulle bli hennes lifs hufvudverk, stod oafslutad i Rom! Gick här utan att uträtta någonting och utan att egentligen behöfvas!

Hade hon icke, när alt kom omkring, gifvit vika och offrat sig själf blott för en konventionel pligtkänsla. Det naturligaste och riktigaste för henne hade varit att tillbringa vintern i Rom och att arbeta där på sitt håll, medan han arbetade på sitt — och så råkas igen till sommaren, då båda kunde vara lediga och lefva för hvarandra. Men i stället för att göra detta, som hon alltid känt varit det riktiga, hade hon gått och blifvit hans hustru och gifvit honom rätt att ställa sådana fordringar på henne, att hon icke längre kunde företaga sig det ringaste utan hans gillande.

Falk hade liksom Ulla tillbragt en god del af eftermiddagen med att grubbla öfver deras inbördes förhållande. Äfven han led af den osunda och ömtåliga ställning, som vanligen uppstår mellan två personer, när den ena gjort och den andra mottagit ett stort offer. Känslan af huru mycket Ulla offrat för honom gjorde honom svartsjukt misstänksam mot henne. Vid minsta ovänliga ord eller tonfall, trodde han, att hon ångrade sitt offer, att hon längtade bort från honom, och i stället för att då söka vinna henne

åter med fördubblad kärlek blef han häftig eller tillbakadragen.

Ulla visste det af gammalt. Då hon stött honom tillbaka tog han aldrig första steget att närma sig henne. Men nu gick det upp för henne hur afskyvärdt det var, att de båda, som dock älskade hvarandra så högt, skulle gå så här en hel dag och vara onda på hvarandra utan någon egentlig anledning. Deras ömsesidiga stolthet och tillbakadragenhet syntes henne nu så meningslöst dum. Hade hon redan offrat så mycket för honom, så var det väl en småsak att också offra sin stolthet, så måste hon väl framföralt söka hålla fast vid hans kärlek, till och med om det skulle ske på bekostnad af hela den rest af oberoende hon ännu kunde ha kvar. När han inte ville ta första steget, så ville hon — hvem af dem som haft orätt, kunde ju vara likgiltigt.

Han spratt till med detsamma hon tog i dörren till hans rum, och innan hon gått halfvägs öfver det stora rummet var han henne till mötes och drog henne in i sina armar och kysste henne.

Du får ikke lov til at være slig mod mig, hviskade han med upprörd röst. Du ved ikke, hvad du gjör mig, du ved ikke, hvor fortvivlet jeg blir. Når jeg ser dette fremmede, fraværende blik i dine öjne og så tænker, at du længes væk fra mig — jeg bliver som gal, jeg ved ikke mere, hvad jeg gjör.

Det var det samma som alltid. Det var förgäfves hon sökte rycka sig loss — hon kunde icke.

Det var icke yttre band eller konventionela hänsyn, som höll henne fast — det var bara det att hon älskade honom mer än sin frihet, mer än sin konst, mer än sig själf. Hon kände, att banden, långt från att lossna, beständigt tilldrogos alt stramare. Hvad hjälpte det att lifvet var fullt af uppgifter och arbete och framgångar för henne, då hemmet i alla fall blott kunde finnas där, hvarest hjärtat fann hvila och fred.

2.

Gamla fru Falk, hvilken var en mycket impulsiv natur och ytterst svag för alt, som var vackert, hade straks blifvit helt förälskad i sin sonhustru. Hon hade i hela sitt lif alltid varit förälskad i någon, och hon förklarade genast hon såg Ulla, att hon var »det södeste i verden». Sedan hade hennes stämning växlat flera gånger, ty så fort hon såg sin son förstämd, blef hon mycket ond på Ulla, men när han blott såg lycklig ut, visste hon icke hur hon nog skulle kunna visa henne sin ömhet. Hon var icke det minsta svartsjuk, liksom hon öfverhufvud taget aldrig tänkte på sig själf. Att se alla lyckliga omkring sig var hennes enda önskan, men om någon var ovänlig mot en annan och sålunda störde samvarons frid, var hon utan förbarmande för den skyldiga. Elever och tjänare höllo alla varmt af henne, men hade på samma gång stor respekt för henne. Också lärarne voro mycket rädda att ådraga sig hennes ogillande — och den lilla rödmosiga, trinda gumman med de tindrande bruna ögonen och de snabba rörelserna, var en i hela bygden högt uppburen och vördad personlighet, som

alla frågade till råds i vigtiga angelägenheter, och hvars alltid bestämda och afgörande omdöme tjänade till rättesnöre för många familjers handlingssätt på flera mils afstånd.

Falk och hon voro ej alltid af samma mening, men de undveko hälst att stöta ihop, emedan båda voro häftiga och envisa. Modern hade dock alltid bevarat ett stort inflytande på honom och var den enda i hela hans omgifning som kriticerade honom, hvarigenom hon bildade en nyttig motvigt till den beundran, som annars omgaf honom i hela bygden.

En gång under hösten inträffade en händelse, som föranledde en allvarlig sammandrabbning mellan Ulla och modern.

Fru Falk, som länge haft ett misstänksamt öga på Ullas favorit, Margit, kallade henne en dag plötsligt in till sig i enrum och hade ett långt samtal med henne. Margit kom storgråtande ut därifrån och då Ulla tog henne med sig upp på sitt rum bekände hon alt för henne. Det var han, Gunnar, som Ulla hade sett första morgonen på sätern — han brukade ofta komma till henne om lördagskvällarne och hon höll så förfärligt mycket af honom och så — och så — hade hon råkat i olycka. Och nu ville gamla fru Falk skicka henne hem till fadern, men förr ville hon dö än hon ville komma till honom, för han hade alltid varit så gräsligt hård mot henne, och han ville hon skulle gifta sig med en rik bonde, som var enk-

ling och som hon icke kunde tåla — och om hon inte finge sin Gunnar, så ville hon dö.

Ulla smekte henne och förklarade, att hon skulle få stanna hos henne och icke behöfva komma hem till fadern — och att Falk nog skulle utverka, att hon blefve gift med Gunnar.

Men som Gunnar Ulfven var en tredje son, hade han inga utsigter att få egen gård och grund här hemma, och Ulla föreslog derför, att han skulle gifva sig af till Amerika och söka sin utkomst där, och då han fått något att lefva af, skulle Margit och barnet komma efter honom dit. Till dess ville Ulla behålla dem hos sig.

Men då fru Falk fick höra detta förslag, satte hon sig energiskt däremot. Hvart skulle det leda om skolebestyreren på detta sätt uppmuntrade en elevs lättsinne. Det vore just ett skönt eksempel för hela skolan.

Men Ulla frågade om det vore ett bättre eksempel att skicka flickan hem till fadern och låta honom tvinga henne till något så omoraliskt som att svika sin kärlek och gifta sig med en annan.

Falk, som annars aldrig plägade vara obeslutsam, tvekade länge mellan Ullas och moderns motsatta yrkanden. Han reste till Margits far och använde hela sitt inflytande för att öfvertyga denne om det orätta i att vilja gifta bort henne med någon annan än den, till hvilken hon redan själf gifvit sig. Men böndernas uppfattning om denna sak var så

grundskiljaktig från hans, att det icke var möjligt att öfvertala gamle Åsen, som var en af de myndigaste gårdsegare i hela trakten. Margit skulle aldrig med hans vilja bli gift med en fattiglapp, som yngste sonen på den i alla fall obetydliga gården Ulfven, och gick hon icke in på att taga den rike bonden på Helgestad, som var nog hederlig att stå vid sitt ord och vilja taga henne, oaktadt hon hade barnet, så fick hon söka sig bort till tjänstpiga eller hvad hon ville, på Åsen skulle hon ej vidare få sätta sin fot.

Efter detta samtal gick Falk helt öfver på Ullas sida. Modern gaf också med sig. Gunnar skickades till Amerika med penningehjälp af Falk och Ulla, och Margit fick stanna. Men fru Falk öfvervakade henne strängt hela tiden och tillät henne icke att vara tillsammans med ungdomen vid skolan. Hon hade fått ett stort misstroende till henne och påstod, att hon var lättsinnig af naturen och att man ej vidare kunde lita på hennes dygd.

Detta var det enda tvistefröet mellan Ulla och fru Falk. Margit var oskiljaktigt förenad med Ullas käraste minnen och öfver hennes bild hvilade som en återglans af sommardagens klarhet och högfjällets högtidsstämning. Hon ville aldrig tro annat än godt om henne, och Margits förbehållsamma och försigtiga väsende syntes henne vittna om en djup natur.

Hon liknar vidden, där jag först såg henne,

plägade Ulla säga. Hon har tystnadens poesi öfver sitt väsende.

Ulla hade också en särskild anledning att hysa deltagande för Margits nuvarande belägenhet, ty hon skulle äfven själf blifva mor. Med sin vanliga förmåga att hålla verkligheten på afstånd från sig, ända tils den tog henne helt fången, hade hon under de första månaderna glömt sitt tillstånd, det spelade ingen roll i hennes drömmar, och då hon tänkte på nästa sommar ertappade hon sig jämt med att tänka sig ströfva fritt omkring med Falk i fjällena eller segla med honom uppåt Vestlandet ini de underliga, djupa fjordarna.

Men i den mån hon blef tyngre och mindre rörlig, fingo hennes fantasier en annan karaktär. Oaktadt hon icke trodde, att hon skulle dö och icke hade någon oro för det som förestod, fantiserade hon dock mycket om döden. Hon såg sig själf ligga kall och liflös där; hon förestälde sig så lefvande sin mans våldsamma sorg och det lilla barnets hjälplösa läge. Hon tänkte äfven på när underrättelsen om hennes död skulle nå konstnärskretsarna i Rom — hvilken bestörtning det skulle framkalla — hvilket allmänt beklagande af att en så berömd konstnärinna blifvit ryckt bort så plötsligt! Och med hvilken pietet man skulle betrakta hennes halffärdiga tafla, den skulle utställas och alla skulle finna det sorgligt, att ett så lofvande konstverk blifvit ofullbordadt.

Hon tänkte också på sin kusin, Eglantine, och

gjorde upp för sig, att Falk skulle gifta sig med henne. Hennes lyte var visserligen ett hinder, men ingen kunde älska honom med större ömhet än hon, och så hade Etty i många fall en viss likhet med henne själf, som skulle göra henne dubbelt kär för honom. Och för hennes lille gosse skulle hon blifva den bästa mor. För barnet skulle det ej möta några svårigheter att förstå den döfstummas underliga tal, som skulle låta lika naturligt för honom som det vanliga, ja ändå naturligare, kanske som det enda riktiga skulle det låta för honom, då det var hans mor, som talade så. Och Etty skulle snart lära sig att på dessa mjuka barnaläppar läsa lika lätt och flytande som i någon bok.

Denna sista föreställning uppehöll hon sig länge vid, den syntes henne så vacker, att hon riktigt förälskade sig i den och började fundera på att måla den. Modern i förgrunden i full belysning, hållande barnets hufvud mellan sina händer, med de stora ögonen i spänd uppmärksamhet fästa på den lilla, uttrycksfullt grimacerande munnen, liksom sugande lifsens ord från dessa läppar — och så i bakgrunden en grupp barn i sällskapsdräkt, alla otåligt väntande på det tillstånd, som den lille håller på att utverka af den döfstumma modern, hvilken ej förstår hvad något annat barn säger än hennes eget. Hon blef så rörd öfver dessa fantasier, att hon begynte gråta. Men då Falk frågade henne, om hon var bedröfvad,

svarade hon snyftande, att hon tvärtom var mycket glad.

Det var hon också. Hennes sorglösa, hoppfulla natur höll henne uppe hela tiden, och hon följde blott med en viss spänd nyfikenhet den mystiska utvecklingsprocess, som försiggick med henne.

Falk betraktade henne som en verklig hjältinna, då han såg hur fjärran all ängslan eller pjunkighet var från hennes sinne.

3.

Första April lemnade eleverna skolan och kort därefter födde Margit en gosse. Ulla fick icke oroas, hvarför hon hölls på afstånd, tils alt var lyckligt öfverståndet. När hon kom in i rummet märktes ej längre några spår af att här föregått en kamp på lif och död, utan hon såg blott den traditionella, vackra tablån — det nyfödda barnet vid den unga moderns bröst, och hon begynte längta efter att hennes dag också snart skulle komma.

Hela hennes intresse samlade sig nu kring den väntade stora tilldragelsen så uteslutande, att hon icke mer kunde begripa hur det var möjligt, att hon ännu för några månader sedan gått och längtat till Rom och till sin målning och tyckt, att hon förspilde sin tid här. Förspilde sin tid, när något så märkvärdigt och underbart skulle försiggå med henne. Falks och hennes samtal rörde sig nu också bara kring detta ämne. Han vågade knapt aflägsna sig på en timme från hemmet af fruktan, att något skulle inträffa medan han var borta, han lade märke till den

minsta förändring i hennes utseende och såg på hennes besvärade, trötta gång med den djupaste rörelse. Då Ulla ibland skämtsamt klagade öfver, att hon plågades af att vara så oskön, bestred han ifrigt detta och förklarade, att han icke visste något i verlden som var skönare än kvinnan i detta tillstånd.

Dette, at hun har al lidelsen for slægtens forögelse, mens vi har bare glæden, det gjör mig så ydmyg overfor enhver kvinde i denne tilstand, at jeg synes, jeg vilde kysse hendes fod, sade han. Jeg har aldrig forstået, at der kan findes mænd, som ser noget uskjönt i dette — for mig er det det skjönneste og helligste udtryk for kvindens væsen.

Ja, du har alt lite anlag för madonna-dyrkan, sade hon leende.

En natt blef Ulla häftigt illamående, och man skickade efter barnmorskan. Det gick öfver igen, men detta anfall hade skrämt henne. Hon hade aldrig varit sjuk, aldrig vetat hvad fysisk smärta ville säga, och denna hennes första bekantskap härmed beröfvade henne med ens modet. Hon ville icke säga till Falk att hon var rädd för smärtan, då han hela tiden förut beundrat hennes mod, men hon framkastade, att det skulle vara så mycket lugnare att vara i Kristiania vid den väntade tilldragelsen, emedan man då kunde ha en skicklig läkare att tillgå — om något skulle hända barnet!

Falk tyckte ej om detta förslag.

Hvorfor skulde det være værre for vort barn,

end for alle de hundrede tusinde andres, der födes på landet, sade han. Du ved, jeg holder ikke af at gjöre denne forskjel — det er netop veien til at gjöre folket misfornöjet med sine kår, hvis man viser dem, at man ikke vil lade sig nöje med det, man synes er godt nok for dem. Vort barn skal ikke blive nogen liden prins, men et ganske almindeligt bondebarn.

Ulla tog illa vid sig öfver detta motstånd. Folket — det var nu hans käpphäst — för det var han färdig att uppoffra både hustru och barn.

Jag tycker, att det helt enkelt är dumt, sade hon och fick tårar i ögonen, att underkasta sig ett lidande, som man inte behöfver. Då man kan få kloroform — hvarför skall man då pinas i onödan.

Var det på det, du tænkte, inföll han. Du talede jo om barnet. Hvis du for din egen del önsker — jeg har ingen ret til at pålægge dig en lidelse, som du ikke vil underkaste dig. Jeg har naturligvis ikke den mindste ret til at forlange, at du skal handle efter mine principer.

Ack om du inte hade så många principer ändå, inföll hon. Jag har inga andra, än att man skall göra lifvet så lyckligt man kan och följaktligen också spara sig alla onödiga lidanden.

Du bagvasker dig selv, ropade han. Du får slet ikke lov til at sige sådant noget om dig selv. Du behöver ikke at kalde det principer, hvis du ikke vil — men du skal ikke påstå, at du bare har selviske motiver for dine handlinger, thi det er ikke sandt.

Og jeg er vis på, at du meget godt forstår, hvorfor jeg er imod denne Kristianiafærd. Jeg er vis på, at du forstår betydningen af at styrke andre med et godt eksempel. Når man vil leve for folket, som jeg, ligger der en stor betydning i at have de samme glæder og de samme lidelser, som det.

Ja, det är lätt att säga för den, det icke gäller, inföll Ulla. Men om det vore du själf, som skulle gå igenom det — —

Men hon ångrade genast hvad hon sagt och afbröt sig, då hon såg hans blick flamma upp af vrede och sorg.

Du skal ikke være usand mod dig selv, utbröt han. Du ved, at det ikke er sandt, hvad du der siger. Du ved, at jeg ikke er sådan en — en — usselryg, som du vil gjöre mig til. Du ved, at jeg tusinde gange hellere vilde lide selv, end se dig lide.

Hon var för tillfället så känslig och ömtålig till lynnet, att hon var färdig att brista i gråt öfver hans häftighet, men hon försökte dock att skämta bort den.

Du är verkligen inte den rätte att retas med, sade hon och lade armen om hans hals, du tar allting så förskräckligt allvarligt. Naturligtvis menade jag inte så illa.

Men du får ikke lov til at tale således — hverken for spög eller for alvor — du ved ikke, hvor grænseslös du krænker mig — det er en så skammelig, så afskyelig tanke, dette, at jeg skulde ofre dig for mine grundsætninger, men spare mig selv.

Du är en sådan skolmästare, fortfor hon att skämta, så man vet inte, hvad man törs säga till slut. Ett halft ord — ett förfluget skämt — och straks brusar du upp och spänner dina ögon i en, så man blir riktigt rädd, och ljungar fram ditt: det er usandt — du får ikke lov til at sige det —

Ja, jeg kan ikke hjælpe for det. Jeg elsker dig så grænseslöst, at et eneste uvenligt ord fra dig blir for mig noget så forfærdelig alvorligt —

Du är en tyrann —

Nej, hör — der siger du atter et af disse ord, som ingenting betyder for dig, men som virker på mig som... Er jeg en tyran? Det er jeg i alle fald ikke med vilje. Jeg vilde för være din slave, end din tyran — nej, din slave vilde jeg da heller ikke være.

Jo, du vore just en liten nätt slaf. En slaf, som dundrar som åskan och flammar som bliksten vid minsta ord af hans herskarinna, som misshagar honom.

Men jeg kan ikke tåle, at du siger, jeg er en tyran. Jeg respekterer din frie selvstændighed så höit — men endda — ja, jeg er vist lidt af en tyran alligevel, thi, jeg ved det, min kjærlighed er grænseslös fordringsfuld. Jeg kan ikke tåle en skygge af mistro eller uvenlighed —

Ja, du är äkta, sade hon med ett beundrande leende.

Men Falk var, som Ulla hade sagt, en så förskräckligt allvarlig natur, när det rörde hans känslo-

lif, att allting fick orimliga proportioner. Och han kunde ej glömma hennes tanklöst framkastade yttrande. Oaktadt han visste med sig själf, att det ej fans något lidande, som han ej hällre skulle påtagit sig än sett henne uthärda det, frågade han sig dock oupphörligt, om han själf skulle skyndat att söka läkarehjälp i Kristiania, om han blifvit sjuk. Han blef därför riktigt glad öfver en olyckshändelse, som träffade honom en dag, då han var ute och åkte i karriol och välte i en brant backe, så att han på nytt skadade sitt ben, hvilket aldrig varit fullt återställdt sedan äfventyret vid simningen.

Ulla blef orolig, då hon såg, att han hade svårt att gå, och som det var uppenbart, att ortens läkare ej kunde upptäcka den egentliga skadan, yrkade hon på, att han straks skulle fara in till Kristiania. Själf hade hon nu uppgifvit denna resa — det var redan för sent för henne att våga sig ut.

Og jeg skulde forlade dig netop nu, utbröt han. Nej, ikke om det så gjaldt at frelse livet.

4.

Det var så tyst i det stora timmerhuset uppe på backsluttningen. Tjänstfolket smög på tå. Kokerskan stod vid spisen, men handskades med grytor och fat så ljudlöst, att det såg ut som om hon vore i det sofvande slottet, där alla hade insomnat midt under sina sysslor och behöllo sina ställningar i tusen år.

Margit satt nere i dagligstuen med sitt barn. Hon fick ej vara i sitt rum på vinden, för att det ej skulle höras in i Ullas sängkammare, om barnet skrek.

Gamla fru Falk smög på tåspetsarna af och an mellan dagligstuen och köket med händerna upplyftade och oupphörligt hyssande åt alla håll, i det hennes ansigte förvreds i de lifligaste grimaser för att riktigt inskärpa hos alla att vara tysta. Vid det minsta ljud, äfven om det var så svagt, att det omöjligt kunde tränga upp i öfre våningen, tilltogo hennes ängsliga och bevekande grimaser och hennes hyssande åtbörder med händerna. Och då plötsligt midt i denna tystnad Margits gosse upphof ett högt

skri, störtade hon emot honom och lade handen på hans mun, så att han var nära att kväfvas, under det hon med en hviskning, som var mer genomträngande än många af de ljud, hon så ifrigt sökt nedtysta, förebrådde den stackars oskyldiga Margit för både otacksamhet och hjärtlöshet emedan hon ej kunde hålla sitt barn tyst, då det gälde Ullas lif.

Men det hade också varit ett så förfärligt dygn, det sista, att det ej var underligt, om alla i huset voro litet nervösa. Ingen hade fått en blund i sina ögon hela den natten.

Ulla hade blifvit sjuk på eftermiddagen och barnmorskan skickats efter. Hela natten hördes korta, afbrutna jämmerop genom hela huset, och på morgonen kom ändå barnmorskan ut och förklarade, att det ej hade gått framåt utan läkaren måste efterskickas.

Falk var förtviflad. Hade de rest till Kristiania kunde hon sparats detta gräsliga lidande. Och att nu öfverlemna både hennes och barnets lif i händerna på denne föga skicklige landsortsläkare, när man kunnat haft de bästa specialister att tillgå. Han gjorde sig de våldsammaste förebråelser, och han kunde ej hålla ut vid Ullas sida hela tiden, medan man väntade på läkaren, utan flydde för hennes ångestskri intill modern, där han kastade sig framstupa på soffan och snyftade, som om han ännu varit det lidelsefullt känsliga barn, hvilket så ofta gråtit vid hennes bröst.

Hvis hun dör, så har jeg intet andet at gjöre end at dö med, sade han till den förskräckta och förtviflade modern.

Läkarens ankomst, operationen, glädjen öfver moderns räddning och fruktan att barnet blifvit klämdt eller lemlästadt — den ena våldsamma sinnesrörelsen hade följt på den andra, tils nu slutligen denna fullständiga tystnad lagt sig hvilande och lugnande öfver hela huset.

Ulla sof i det ena rummet, Falk i det andra. I det tredje var barnmorskan sysselsatt med barnet. Och mellan dem alla tre smög den gamla modern på tåspetsarna, hyssande med händerna, bevekligt grimaserande till alt hvad som ännu var vaket och i rörelse i huset.

5.

Det var sommar med långa, heta dagar och korta, ljumma, ljusa nätter. Ulla hade en hängmatta under granarna, som på ena sidan kantade den lilla gårdsplanen vid Jökelheim. Där låg hon och hörde på bruset af forsen, drömde eller läste, medan Margit gick och sköt de båda små gossarna i en korgvagn på sandgången utanför huset.

Ulla var ännu svag efter sin ovanligt svåra barnsäng, och det låg ett dämpadt vemod öfver hennes väsende, som icke liknade henne. Hon kunde icke öfvervinna en känsla af afsky och fasa, vid tanken på, hvad det var hon gått igenom. Hennes första bekantskap med fysiska plågor, med en svår sjuksängs hela vederstygglighet var henne ett så oskönt och pinande minne, att det altjämt störde henne och blandade sig i hennes glädje öfver sitt friska och välbildade barn. Att moderslyckan, denna den mest poetiska, mest besjungna af alla känslor, skulle vara förenad med något så vedervärdigt som det, hon måst uthärda, syntes henne så afskyvärdt att hennes hela själ uppreste sig häremot, och det föreföll henne

som om detta minne för alltid skulle kasta en skugga öfver hennes lycka.

Hvad som ytterligare förvärrade dessa fantasier var, att det som skulle vara en mors ljufvaste pligt, att gifva sitt barn näring, för henne var förenadt med svåra smärtor. I följd af hennes ytterliga svaghet efter operationen hade man ej kunnat straks lägga den nyfödde till hennes bröst, utan Margit hade fått gifva honom hans första föda. Men när Ulla sedan skulle taga honom till sig uppstod svårigheter, emedan man dröjt för länge, och glädjen att hafva sitt barn hos sig blef därför från början förstörd för henne.

Hon skulle redan ha upphört med amningen och begynt uppföda gossen med komjölk, om hon ej märkt, att Falk väntade och fordrade af henne, att hon skulle hålla ut. Barnet växte och mådde väl, och det föll honom icke ens in att modern skulle kunna tveka att uppoffra sig, då det gälde barnets bästa.

Ulla var för stolt att vilja undandraga sig, hvad han ansåg som hennes pligt. Men det kränkte henne, att han kunde ställa så stora fordringar på henne, och hon väntade af honom, att han själfmant skulle bedja henne afstå.

Falks ben hade blifvit mycket försämradt efter den natten, då han många timmar å rad legat på knä vid Ullas säng. Han haltade nu påfallande, och Ulla bad honom än en gång att resa in till Kristiania och söka läkarehjälp. Men han ville fortfarande icke

höra talas härom. Det var honom alt för motbjudande att tänka, att han skulle söka bot för sitt onda medan han icke ville befria henne från hennes lidande. Ty han visste, att detta endast berodde på honom, at det var för hans skull mer än för barnets som hon höll ut. Men han ville ej säga det lilla ord hon väntade på, han försökte att stålsätta sig mot den vekhet han kände, då han såg hur hon plågades, ty det var hennes pligt att uthärda det, och det skulle gjort honom ondt, om hon undandragit sig.

Han var vid denna tid mycket ute på resor och höll föredrag rundt omkring i landet. Dessa föredrag utgjorde icke blott hans glädje och vederkvickelse efter det mer enformiga arbetet i skolan, de voro också ett af hans förnämsta eksistensmedel. Afgiften vid skolan var ställd så låg för eleverna, att den blott nätt och jämt betäckte hushållskostnaderna. Det ringa anslag, som stat och kommun betalade till skolan, gick åt till att löna de biträdande lärarne, och den lilla förmögenhet han egde hade han redan offrat nästan hel och hållen till att bygga och sätta det hela i gång. Han måste därför taga alt möjligt ekstra arbete för att kunna försörja sig och sin familj.

Han hade just kommit tillbaka från en några dagars resa, och Ulla och han suto tillsammans på verandan, berättande för hvarandra hvad som tilldragit sig, medan de varit skilda, då Margit kom ut med gossen, och sade att nu ville han »komme til mor».

Ulla öfverfölls genast af en frosskakning, trots den glödheta sommareftermiddagen. Falk reste sig häftigt och ville gå sin väg.

Hvarför går du? sade Ulla. Stanna kvar, skall du få se. Det är förskräckligt — men jag begynner nästan att få motvilja för honom. När jag ser det där stora hufvudet och den där glupska munnen, så är det något inom mig, som stöter honom tillbaka — hvarför skall han ha rätt att pina ihjäl mig?

Hon blef röd i ansigtet af smärta och bet ihop tänderna, i det hennes ögon tårades, då hon nu lade barnet till bröstet.

Hennes ord hade upprört Falk så mycket att han, oaktadt det pinade honom att se hennes lidande, dock icke kunde återhålla ett sårande ord.

Min mor har vistnok fortalt dig alt det, hun har gået igjennem for sine börn, sade han. Ja, en mor, som holder slig ud, er en heltinde. Ingen mand, om han så döde på slagfeltet, fortjener at hyldes som helt, så som hun. Tænk, ti börn har min mor födt til verden, og aldrig har hun overladt til nogen anden at opföde dem.

Ulla lösgjorde sig sakta med skälfvande händer från barnets grepp och räckte det åt Margit, som ännu stod kvar på trappan.

Du har flera gånger erbjudit dig, Margit, sade hon, med möda beherskande sin stämma, att försöka uppföda lille Rolf tillsammans med din egen — vill du ta honom nu?

Barnet skrek högt och Margit tog honom genast i sina armar.

Ja, det kan jeg så godt, svarade hon. Jeg tænker jeg har nok for to.

Hon höll barnet ömt i sin famn och kysste det medan hon gick in i huset. Falk följde henne med ögonen. Det var något så äkta moderligt i det sätt, hvarpå hon slöt barnet till sig. Alla kvinnans naturliga, fysiska instinkter voro hos Margit starkt utvecklade, såväl de sensuelt erotiska som de beskyddande och omhuldande.

Ulla hade rest sig upp och vände sig nu mot Falk med återhållna tårar.

Om du fordrar af din hustru, sade hon med sväfvande röst, att hon också skall föda dig tio barn och slita ut sig för dem, så skulle du inte gift dig med mig. Jag är redan så utpinad, så nervös — jag har ju inte varit riktigt sund och normal på snart ett helt år — och alt sedan gossen kom till har jag ju oupphörligt plågats — och det värsta är ändå, att jag rakt inte kunnat tänka på, inte fantisera om annat än mina smärtor. Och då är det nästan för mycket att bara få förebråelser och höra nya fordringar —

Hon gick undan för honom framåt gården, i det hon torkade sina ögon med näsduken och sökte blifva herre öfver sina snyftningar.

Falk ångrade straks sina ord och skyndade efter henne.

Har jeg været hård og uretfærdig mod dig, sade

han ömt och drog henne till sig. Tilgiv mig, elskede. Nej, du får ikke lov at græde sådan. Å, det er let for os mænd at komme og stille fordringer til jer, vi ved jo ikke, hvad i må lide. Du stakkar — og så har jeg forlangt af dig, hvad som var for meget for dine kræfter. Det var stygt af mig — jeg burde have husket på, at ikke alle kan have samme kraft.

Samma moraliska kraft, menar du, sade Ulla. Det var något i denna medlidsamma ömhet, som ytterligare sårade henne. Hon var icke den hjältinna, som hans mor, och som han önskat att hon skulle vara — men då hon nu var så svag och feg, så fick man väl ha misskund med henne. Det var, hvad hans smekningar syntes henne innebära; och därför undandrog hon sig dem och gick ifrån honom.

Lille Rolf trifdes ej hos Margit. Både han och hans två månader äldre dibror begynte magra — och det tog äfven på Margits krafter. Hon var för ung — blott 18 år gammal — för att tåla vid att uppföda bägge barnen.

Som det bestämdt stred mot både Falks och hans mors teorier om det naturliga att uppföda barn med flaska, föreslog Ulla med naiv självviskhet, att Margit skulle lemna bort sitt barn till en bondhustru i grannskapet, som mistat sitt eget, och ensamt blifva lille Rolfs amma.

Men detta motsatte sig Falk på det bestämdaste. Denna sed att taga en amma, som måste lemna sitt eget barn för att uppföda ett främmande, var honom förhatlig och omoralisk.

Tænk, at benytte sig af, at man kanske tilfældigvis har mere penge, end en anden, til at kjöbe den andens modermelk fra hendes eget barn — kan man tænke sig noget afskyeligere, sade han. Nej, da får vi sende lille Rolf til bondegården.

Och så reste Falk och Ulla bort med honom en dag. Det var en förmögen bondgård, hustrun var ung och frisk samt mycket barnkär, så att lille Rolf fick det bra på alla sätt. Men det var dock en ohygglig känsla att komma tillbaka hem utan honom. De vågade ej tala med hvarandra om sin saknad. Han kunde ej afhålla sig från att stundom i sina tankar förebrå henne för att hon ej hållit ut, och detta kände hon. Hon pinades af medvetandet om att både han och modern, hvilken gick och snöt sig i vråarna i all hemlighet, ansågo, att hon svikit sin pligt. Hon kände, att hon förlorat något af sin mans beundran, och hon önskade sig tillbaka sina förra, fysiska plågor hällre än detta. Det dröjde för öfrigt en tid, innan hon blef fullt återställd, hon hade ännu plågor samt var nedsatt till krafterna, nervös och orolig.

Jag visste ju alltid, att äktenskapet icke var för mig, sade hon sig själf gång på gång. Och dock — hon tänkte på deras korta sommarsaga, på färden öfver Skagerak, vandringen öfver fjället, natten i sätern, och midt under sina smärtor upprepade hon för sig själf Gretchens ord:

Doch alles was dazu mich trieb,
Gott, war so gut! ach, war so lieb.

6.

En dag läste Ulla i en tidskrift en ovanligt intressant skrifven artikel om en skandinavisk konstutställning, som denna sommar pågick i Kristiania. Några af nordens främste unge konstnärer, som voro bosatta i utlandet, bland andra ett par af hennes kamrater från Rom, hade utstält konstverk så friska och så originella, att man aldrig sett något sådant förr i Norge.

Detta väckte till lif all hennes gamla längtan efter konst, och hon kunde ej återhålla ett utrop: ack den som kunde få komma in till Kristiania ändå, innan utställningen stänges!

Det kan du naturligvis, svarade Falk genast. Nu, da lille Rolf ikke behöver dig.

Vill du resa med mig då? frågade hon, och hennes ansigte lyste upp.

Jeg ved ikke, om jeg har tid — jeg har endnu flere foredrag at holde.

A, det bryr jag mig inte om — du måste resa med, inföll hon. Kom ihåg ditt ben — det är nödvändigt rådfråga en skicklig kirurg, annars slutar

det med, att du blir ofärdig. Vi reser båda, det är afgjordt.

Hon var så upplifvad af denna tanke, att hon syntes som föryngrad. Kinderna återfingo den varma färg och ögonen den glans, som så länge varit borta. Hon drog Falk med sig vid handen in till modern och ropade: Mor, mor! vi vill resa till Kristiania. Ger du oss lof! Söta lilla mor, får vi lof! Hon lade sig lekfullt på knä och kastade armarna om modren.

När hon var sådan, fann fru Falk henne omotståndlig. Hon var åter »det södeste i verden» och modren gladde sig nu lika mycket som hon själf åt att hon skulle få komma ut och roa sig.

Du stakkar — du har haft det tungt nok nu hele tiden, sade hon.

Ulla började med ifver att rusta sig för resan. Hon drog fram alla sina klädningar och bredde ut dem på soffor och stolar i sitt rum.

Hvad skal du med dette? sade Falk. Det er da vel ikke min hustru, der skal gå sådan udstyret.

Hon svarade honom skämtande, att hennes klädningar visserligen voro gjorda till förra sommaren och därför kanske inte fullt modärna, men att som de voro förfärdigade hos en stor modesömmerska i Rom, så kunde de nog ändå täfla med Kristianiadamernas toaletter.

Jeg kan godt huske de röde strömper og den sorte atlaskjole med indvævede sommerfugle, sade han.

Ja, du var dejlig i den dragt; men min hustru sådan! Det vilde være latterligt.

Men om jag uppträdde som en lefvande eksponent af dina principer, inföll hon, vore det inte ändå löjligare? Kan du verkligen vilja, att jag skall gå i bonddrägt inne i Kristiania?

Du er så söd sådan, sade han och tog henne om lifvet. Så ung, så fin og smidig i den simple uldne kjole.

Ja visst, nu vill du muta mig, sade hon skrattande och ref sig lös. Jag skall tjänstgöra som ett slags skylt för dig. Skall du inte också hålla ett folkeligt föredrag och förevisa mig som åskådningsmateriel och vända mig på alla sidor och säga: Se här! ingen korsett! Och så vända mig helt om och säga: och se här! ingen turnyr. Så skall en folkets man kläda sin hustru. — Nej du, det får du mig ändå inte till. Det skall bli riktigt roligt att få kläda mig elegant en gång igen.

Hon tog upp det svarta atlaslifvet med fjärilarna och profvade det.

Ja, du gjör naturligvis i den sag, som du selv vil, svarade han i litet missnöjd ton.

Naturligtvis! upprepade hon och drog i lifvet, som icke ville gå igen. Inte vill du att jag skall rätta mig efter dina meningar. Ack, du erkedespot, afbröt hon sig och kysste honom. Det är bara konst och förställning, all den där låtsade undfallenheten för mina tycken. Du vill inbilla mig att jag har min

frihet — jo, vackert. När du blir som ett åskmoln straks jag vågar ha en egen vilja.

Det er, fordi der er to naturer i mig, svarade han. Når jeg handler instinktivt, da er jeg despotisk og vil ha min vilje. Men når jeg reflekterer, vil jeg det slet ikke. Det er en sand lykke, at du ikke er sådan en uselvstændig hustru som så mange, jeg vilde da blive en skrækkelig despot, og jeg vilde ovenikjöbet ringeagte dig.

Men är det inte förargligt, att jag lagt ut kring lifvet, insköt Ulla. Se, klädningen går inte igen.

Han smålog och fortfor: ja, det er rigtig godt, at du slås med mig. Det gjorde også altid mor med far — hvad mor?

Nej, undskyld, jeg kan ikke være med på dette, jeg. Jeg synes rigtignok, at hustrun skal have sin vilje ligesåvel som manden, men i sådant, som rörer hans livsgjerning, synes jeg, hun skal stötte ham og ikke arbejde imod ham. Og at af bare forfængligehed gå og gjöre sin mands hele gjerning mistænkelig i modstandernes öjne — nej, det kan jeg ikke billige.

En hustru får göra mycket som är till skada för hennes lifsgärning, inföll Ulla i förändrad ton. Har jag fått fråga efter min lifsgärning, jag, hela detta år jag lefvat här. Min lifsgärning — det var min stora tafla, som jag lemnat oafslutad nere i Rom.

Og nu længes du efter den? frågade Falk med en mörk blick.

Ja, sade hon och blef stående midt på golfvet

med klädningslifvet afdraget från ena akseln. Jag längtar ibland — det skulle blifvit mitt hufvudverk — det bästa jag någonsin gjort —

Ja, det er nok lejt for dig det, kjære, sade modern, som genast greps af den lifligaste medkänsla. Du får vel se til at få det billede hid og male det færdig her, da.

Här är det omöjligt. Jag kan inte måla en sådan tafla utan att hela tiden vara i tillfälle att se konst. Och hvar skulle jag i alla fall få modeller här? Det är ett stycke sydländskt lif, det hela. Svartögda, gulkindade ungar bland blommor och frukter —

Å kjære, fortæl mere derom, inföll modern, hvars fantasi genast sattes i rörelse. Hon makade undan en del klädningar ur soffan, så att hon fick ett hörn fritt, och slog sig ned där. Falk blef stående orolig vid dörren, färdig att gå, men kvarhållen mot sin vilja.

Ulla hade aldrig talat om sin tafla förr, icke ens med sin man. Hon kände, att det var ett kinkigt ämne — det var som att tala med ömhet och längtan om en rival. Men nu kunde hon icke motstå det. Hon kastade af sig klädningslifvet och svepte en tunn sjal kring akslarna, samt satte sig till hälften på kanten af ett bord, som stod framför soffan, spännande emot det med båda händerna för att hindra det att taga öfverbalansen och berättade: Det är en mängd lekande amoriner, det är alt ihop. Men det är så lustigt och friskt det hela. Alla dessa nakna barn-

kroppar med alt färgspelet af solljuset och blommorna — och den odygd och lefnadslustighet, som sprutar ut ur dem. Jag har aldrig målat något, som roat mig så. Och jag hade också fått fatt i några så ypperliga modeller, att alla de andra afundades mig, fast det inte är ondt om vackra barn i Rom. Bara de inte blir för stora nu, tils jag kommer igen, afbröt hon sig och föll i tankar.

Fortæl mere! bad modren.

Ja — så här är taflan komponerad, vidtog hon lifligt. Här — hon fick fatt i en brokig parasoll med långt ebenholtsskaft och ritade med detta på golfvet — i förgrunden står två små förtjusande ungar, som kysses. Den ena har ljust, rödaktigt hår — —

Og den anden svart da, naturligvis, inföll modern.

Nej, fy, det vore gammalt. Nej, hans hår är också rödaktigt — men mörkare, mer som brons — hennes är som solsken, förstår du. Och sådana ögon hon hade — blå ögon, men sådana som bara ett italienskt barn kan ha dem — inte våra bondbarns bleka talgögon, begriper du, utan sådana ögon som Medelhafvet, du vet. Ibland skiftade de litet i violett, när de blef riktigt ömma. Du skulle sett huru de kunde kyssas, de båda! Hur de kunde krama hvarandra och trycka läpparna mot hvarandras en lång stund — det var så genomkomiskt och nästan rörande på samma gång.

Det synes jeg var ikke rigtig — sådan — sade fru Falk, hvars moraliska känsla upprördes af att barn

på detta sätt lekte älskare, på samma gång som hennes fantasi tilltalades af bilden.

Icke riktigt moraliskt, ifylde Ulla skrattande. Ack, hvad vill du, de är sydländningar. Vid 6, 7 år är redan hvarenda pojke och hvarenda flicka förälskad. Här — bakom dem, fortfor hon, återigen ritande på golfvet, kommer en liten okynnig en smygande på tåspetsarna och puffar dem i ryggen — han är blåsvart han — ja, i håret, begriper du, hyn så där olivgrön — ja, och den innerliga förnöjelse, hvarmed han gör det, du! Jag måste skratta ibland så att jag inte kunde måla. Och hvad jag var förtjust i de ungarna — formligen kär i dem. Jag kysste dem, så jag var färdig att äta upp dem — sådana kroppar som de hade. Men jag hade också gått och letat i månader, innan jag fick fatt i sådana praktexemplar.

Jeg tror, du var mere forelsket i disse fremmede börn, end i dit eget, invände nu fru Falk, som begynte blifva betänksam.

Det var på helt annat sätt, genmälte Ulla. Det var på ett alldeles särskildt vis, som jag var förälskad i de barnen. Det var det, att de liksom var mitt verk, personifikationerna af mitt konstverk, mina egna fantasiskapelser, mitt testamente till efterverlden, mitt lifsmonument, så att säga. Jag rörde ihop alt det där — och därför var det, jag älskade dem så, som jag aldrig kan älska någon annan, som bara i personligt afseende står mig nära.

Hon häjdade sig, då hon yttrat detta och kastade en blick på Falk. Han vände sig bort och ville gå, men hon närmade sig honom och tog hans hand med båda sina samt lekte med den, i det hon bredde ut fingrarna på den och höll den upp för sitt ansigte.

Jag vet ändå inte, om det är riktigt sant, hvad jag nu sade, hviskade hon i hans öra på en gång lekfullt och ömt. Det fins en, som bara står i ett personligt förhållande till mig och som alt ändå — —

Og fra hvem du derfor længes væk, inföll han med upprörd röst.

Gamla fru Falk hade tappat sin näsduk och satt nu och petade med parasollen för att få tag i den utan att behöfva böja sig för mycket. Det var ingen, som tänkte på att hjälpa henne. Slutligen fick hon upp den, snöt sig och reste sig samt gick sakta ut ur rummet.

Nej, jag längtar icke bort från dig, sade Ulla till Falk. Efter mitt arbete längtar jag, men resa från dig kan jag ändå inte. Då skulle jag ju lida lika mycket i alla fall af längtan efter dig.

7.

Ensamma i en segelbåt mellan himmel och vatten! Men icke längre i en romantiskt öfverspänd sinnesstämning med hjärtklappning och bortvända blickar, låtsad köld och hemlig längtan. Lugnt, naturligt och innerligt förenade sutto de där, lyckliga öfver den dag, som var, och ingenting saknande af det, som låg bakom dem.

Det hade egentligen varit en ohygglig stämning de varit i förra gången de suttit här i båten tillsammans. Denna kamp mot sig själf, detta försök att mästra och kväfva den bästa känsla de någonsin haft, detta ängsliga fäktande för att bevara sin frihet.

Ulla frågade sig, om det egentligen var sant, att hon uppgifvit sin frihet. Ja, kärleken band henne visserligen på sätt och vis — men kärleken hade också gjort henne fri. Ty det hade dock förut legat liksom en hämsko, ett tvång öfver hennes både andliga och fysiska varelse — något med konst tillbakahållet, något oroligt jäsande. I hennes fantasi hade det arbetat som i en sjudande kittel beständigt, och ibland hade hon blifvit så trött däraf, att hon ej orkat arbeta.

Hvilken ro hade det ej nu kommit öfver henne — jämförelsevis åtminstone. Hon satt och såg på den vida horisonten öfver Skagerak och tänkte på, med hvilka känslor hon hade betraktat den förra gången, den där morgonen då hon vaknat midt på hafvet. Lifvet hade då synts henne lika gränslöst, obestämdt och sväfvande som det vatten, hvilket gungade henne framåt. Hur annorlunda nu — lifvet var begränsadt nu. Hon hade icke längre denna känsla af att hon alltid skulle förblifva ung, att lifvet hade tusen oberäkneliga möjligheter, att verkligheten kunde gifva alt hvad fantasien kunde drömma — nu visste hon ungefär, hvad hon kunde vänta af lifvet, hon visste, att något bättre än det hon nått kunde det aldrig skänka, hon hade egentligen ingenting mer att längta efter. Horisonten var icke längre obegränsad, hon såg landet på andra sidan och hon visste, hur det såg ut, att det hade djupa lundar och soliga vidder, men att det också hade stenbundna backar och hvassa snår.

Och det var hvila i denna känsla. Det var en stämningsfull ro, ett samladt lugn, som gjorde henne godt. Kanske var det båtens enformiga vaggning och hafsluftens egendomligt lugnande inflytelse på nervsystemet, som gjorde det — men hon tyckte, att hon aldrig varit så lugnt lycklig som nu.

8.

De seglade upp för den långa Kristianiafjorden och landade vid Filipstadbugten tidigt på eftermiddagen. Då de gingo genom staden ned till Jernbanetorvet till Hotel Royal, där Falk brukade taga in, kom någon gående efter dem. Han hann upp dem, gick förbi dem, granskade Ulla både framifrån och bakifrån, vände om och mötte dem.

Jo, det är verkligen Ulla Rosenhane. Det var lustigt.

Lewi! ropade Ulla, släppte Falks arm och tog den främmandes båda händer, som hon hjärtligt skakade, i det hon rodnade och skrattade af glädje öfver detta möte. Jag såg i tidningarna, att du var här, när utställningen öppnades — men jag trodde, att du rest för länge sedan. Är också några af de andra kvar?

Ja, Nicke är också här. Nej, hör du, det var verkligen snyggt af dig att komma hit. Men vill du inte vara snäll och presentera mig för din man, annars tror han kanske att jag inte har folkvett.

Det är Lewison — eller Lewi, som han kallas i hvardagslag. Ja, det har du väl redan gissat, Rolf.

Nej det var da morsomt. Min hustru har ofte talt om dem. De var jo hendes særlige ven dernede i Rom.

Aja, ibland — men dessemellan sökte hon mörda mig med kallt blod — steka mig vid sakta eld — ja, det var alt en lättnad för oss lite hvar därnere, när vi hörde att du gift dig, skall jag säga. — Hon ställde till sådan oreda, så, sade han, skakande på sitt stora hufvud och småleende med ett blidt, ömt, litet slappt leende.

Bry dig inte om alla de dumheter han pratar, Rolf, sade Ulla mycket upplifvad till Falk.

Du kan väl vara lite ordentlig nu, Lewi, tillade hon skämtsamt. Kom ihåg, att min man icke är van vid den ton, ni brukar där nere i Rom. Han är »et skikkeligt menneske» han, skall du veta.

Nej, hvad säger du — har du gift dig med »et skikkeligt menneske». Det kunde jag aldrig tro om dig, lilla Ulla. — Ja, vi har ju också hört hur det gick till, fortsatte Lewi, som följt dem upp på hotellet och genast slagit sig ned i den enda bekväma stol, som fans i rummet, och där han nu halflåg, utsträckande sina tjocka, runda ben.

Ulla öppnade sin koffert, som var kommen före henne, och begynte plocka upp sina effekter, samt gaf Falk sina att ordna, medan hon hörde på målarens prat.

Nå, hur gick det till då? Det skall bli lustigt höra, hvad ni hittat på.

Han tog och satte dig i en båt och seglade af med dig midt ut på Atlanten. Och så uppstod en förskräcklig storm, och när ni då var så långt ute, att man inte på vilkor kunde se land på något håll, så sa' han: antingen blir du min, eller också ser du aldrig land mer för dina ögon. Och då naturligtvis — ty feg har lilla Ulla altid varit -- —

Å, du skulle skämmas, sade hon och nöp honom i akseln, i det hon gick förbi honom mellan kofferten och byrålådan.

Han skrek. Aj — hon har inte glömt sina konster — samma kläm som förr i verlden. Nej, ett sådant infernaliskt grepp hon har i de där smala fingertopparna. — Nyps hon ofta? frågade han i blid, undergifven ton Falk.

Sitt då inte i vägen, människa! sade Ulla, som hade svårt att komma förbi honom och försökte skjuta hans stol litet åt sidan, utan att han rörde sig.

Detta retade Falk, som länge förargat sig öfver den andres själfsvåldiga förtrolighet mot hans hustru, och nu var glad få en anledning att brusa ut.

Kunde de ikke måske flytte dem lidt, når de ser at de er i vejen, sade han.

Lewison lyfte sina släpande, milda, bruna sammetsögon upp till hans ansigte med en sorgmodigt blidkande min, reste sig därefter med ett uttryck af komisk resignation och flyttade stolen längst in i ett hörn, där han åter sjönk ned i den.

Man kan inte bli ond på Lewi, sade Ulla till

Falk. Han är lite ouppfostrad, förstås, men sådana är de flesta färgkluddare. Du skall veta, att min man är en ridderlig natur, Lewi. Det vet du visst inte, hvad det är.

Ridderlig, upprepade Lewi med en suck och höjde sina ögon mot himlen. Det måtte vara bra ansträngande.

För resten borde du varit närvarande, när underrättelsen nådde oss därnere i Rom, fortfor han — att han tagit dig på ett så där fiffigt sätt — med storm, som man säger — ja, det är inte för att witza. — Det blef en häpen tystnad bland oss allihop — vi var just samlade på vår klubb — men slutligen upphof lille Nicke sin röst och sa': ja, den som hade hittat på det ändå — i en båt skulle man haft henne — och så smackade han med läpparna och tuggade, som du vet, han alltid brukar göra, hvarför han också fått öknamnet: det idislande djuret.

Jeg synes ikke, at den spög var videre vittig, inföll Falk, hvilken satt och piskade sig på benet med en lineal, som han fått fatt i.

Ikke være filisteragtig, far, sade Ulla med en så väl härmad norsk accent, att Lewi begynte skratta. Hon tog linealen från Falk och kysste honom.

Uf, vändades målaren och gjorde min af att resa sig. Jag trodde smekmånaden var öfver för längesedan.

Det är därför, att du inte begriper dig på kärlek och sådant där, inföll Ulla, som fått en frihet och

friskhet öfver sitt väsende, hvilken syntes Falk ny och främmande. Och det gjorde inte jag häller, när jag var tillsammans med dig sist. Men du må tro, jag har lärt något sedan den tiden.

Ja, jag kan märka det. Du har blifvit tre tum tjockare om lifvet och så bryter du på norska — eljest är du dig tämligen lik till det yttre. — Hvad det är lustigt i alla fall.

Lustigt. Hvad då?

Att du är gift?

Jeg må ud i byen nu, afbröt Falk. Du vil måske blive siddende og snakke med din ven, til jeg kommer igjen, sade han till Ulla.

Ja, har han en gång kommit ner i den där stolen, så lär jag inte få upp honom igen på hela förmiddagen, sade hon.

Jo — vi skall gå på utställningen. Men din man föraktar väl sånt där?

Jeg holder meget af kunst, inföll Falk. Vi mödes vel da på udstillingen, Ulla.

Han var litet sträf i tonen. Ulla räckte honom handen. Gif mig en kyss innan du går, sade hon.

Hon ville icke tillåta, att hennes återknytande af gamla förbindelser skulle störa deras inbördes förhållande, och hon var rädd att Lewison skulle få någon skef uppfattning af deras ställning till hvarandra.

Men Falk kysste henne helt kallt och konventionelt på handen, bugade sig för Lewison och sade: på gjensyn! samt gick.

Hör nu, säg mig en sak uppriktigt, sade målaren, som uppmärksamt följt honom med blicken. Din man är ju en djäfla vacker karl. Något så snyggt, som hållningen på det hufvudet och formen på de skuldrorna har jag inte ofta sett — man skulle kunna använda honom som modell för en vredgad Asathor, när han klämmer till så där med ögonen — det var altså det?

Det? Hvad?

Är det så trögt med fattningsgåfvorna nu — som knep dig, förstås? För lite *blå* har du alltid varit — d. v. s. inte på strumporna, men jag menar — romantikens blå blomst, du vet, sade han och viftade med den afvigvända handen — var det doften af den, som gick dig åt hufvudet?

Ja, jag har alltid tyckt om det som är vackert, det har du rätt i. Jag är inte en sådan där dyrkare af det fula och triviala, som du och de andra. Men det var mycket mer än hans yttre.

Snillrik? hvad? frågade Lewison och flyttade makligt sina ben i en annan ställning, i det han tog upp en cigarr och tände den.

Ulla kastade hufvudet tillbaka mot soffryggen och knäppte händerna om nacken. Det var otäckt, hvad det gungar, sade hon.

Hvad i helvete — gungar det?

Vet du, gamle gosse, det är är nästan uppfriskande att höra alla dina fula ord igen, utbrast hon och böjde sig fram öfver soffkarmen samt gaf Lewi

ett handslag. Kan du inte begripa att det gungar, när man varit flera dygn i en segelbåt.

Har ni kommit seglande? nej, är det sant? Jaså, han fortsätter med den taktiken — att sätta dig i båt, när du blir bångstyrig. — Men hvarför nyper du honom inte? frågade han i sin blidaste ton.

Du frågar, hvad det var, som kom mig att fästa mig vid honom, återtog hon allvarligt och lösgjorde sin hand, i det hon satte sig upprätt. Det skall jag gärna säga dig. Nej, snillrik är han inte. Han är en rik natur, både klar och fantasifull, så att det fattas visst ingenting i det afseendet — tvärtom — som talare är han dessutom verkligt öfverlägsen. Men han har icke någon djupare originalitet — d. v. s. originel är han nog, mycket t. o. m., till sin *natur* men inte egentligen till sin intelligens — men han har något annat, som jag sätter mer värde på än snille. Han är en karaktär.

Lewi drog upp ögonbrynen och sköt från sig med händerna.

En karaktär! Vill det säga en moralisk människa — en med principer — en s. k. ädel man? frågade han med förskräckt min.

Ja, det låter banalt, men jag kan inte hjälpa det — en ädel man, det är just hvad han är. Hör, Lewi, uppriktigt sagdt, du är ju ett verkligt snille — det står åtminstone i alla resensioner — »den snillrike målaren», heter det ju alltid nu för tiden, sedan du hunnit öfver det »lofvande» och det »talangfulla»

stadiet. Men tycker du ändå, oss emellan sagdt, att jag skulle kunnat bli förälskad i dig?

Hm — jag ser inte ut som Asathor, jag.

Men oafsedt det? Du ser för resten inte als illa ut, fast du har lite klumpig figur. Men ditt ansigte är riktigt vackert — i synnerhet ögonen — och nog är det många, som blifvit förälskade i dig. Men jag — jag som är så där lite *blå*, som du säger, om jag skulle kunna bli förälskad en gång på allvar, så måste det just vara i en sådan man som Rolf Falk. Ni artister — ni snillen — hur småaktiga är ni inte i alla fall — uppriktigt sagdt, Lewi — afundsjuka — jo, förskräckligt afundsjuka. Du är inte en bland de värsta, men det är bara därför, att du haft så stor framgång de sista åren. Och så nervösa ni är sedan! Hur en stackars hustru hos er får gå på tå som katten kring het gröt, när ni behagar vara vid dåligt humör, därför att er sista tafla inte blifvit uppskattad efter förtjänst. Och hur är ni inte uppfylda bara af er själfva. Jo visst, har ni kanske några andra intressen? Bryr ni er om politik, sociala frågor? Bryr ni er om, att människor rundt omkring er är olyckliga, vill ni göra något för att förbättra deras ställning? Mänskligheten består för er endast af två kategorier, konstnärer och konstälskare — jo, det är sant, modeller också. — Hvad bryr ni er om alla andra? Å, jag måtte väl veta det, jag, som lefvat i det så många år. Ni är mycket angenäma umgängesvänner — jag har haft ett roligt lif bland er — men att älska en

af er — inte bara förbigående, det kunde väl varit möjligt — men allvarligt, oåterkalleligt —

Lewison pustade och drog med båda händerna i stärkkragen, som om den velat kväfva honom.

Hvad är det då för märkvärdiga egenskaper, som han — Asathor — han slog ut med handen och sjönk åter tillbaka i stolen med en komisk åtbörd af utmattning.

Det är många, sade Ulla utan att låta sig störas. Om det inte vore så gammalt, så skulle jag säga, att han är en man och det är ingen af er. Ja, du behöfver inte anstränga dig och fäkta så där med armarna, för jag vet att det är banalt, men jag skall straks förklara dig hvad jag menar. När jag säger, att han är en man, så menar jag, att han har alla de egenskaper, som man vant sig anse som typiskt manliga, fast det inte fins en enda af de egenskaperna, som jag inte önskar, att kvinnan också skulle ha. Och så har han dessutom några af de egenskaper, som anses typiskt kvinliga.

Hvarför säger du då inte lika gärna, att han är en kvinna? frågade Lewi med sin matta röst och fortfor att vrida på den styfva kragen.

Jag bryr mig inte om alla dina kvickheter, sade Ulla och sprang upp och ställde sig nu framför honom med händerna bakom sig på soffkarmen, till hälften lutad tillbaka däremot. Du skall få i dig det i alla fall. Och du skall säga de andra, att de skall låta bli att skämta öfver hvad de kallar mitt affall eller

afvikande, ty det är allvar. Först och främst är han osjälfvisk — jag börjar med hans kvinliga egenskaper — han kan uppoffra sig helt och hållet inte bara för dem han håller af — för dem är det honom en riktig fröjd att offra sig — utan också för andra. Hvilket lif lefver han inte, undangömd i en vrå, han som när som hälst kunde göra en vacker karrier, om han ville. Du må tro, Norge har inte många sådana män som han, och han har flera gånger haft lysande anbud, om han ville träda in i det politiska lifvet. Men han har sin lifsuppgift, som ingenting kan vända honom från, och som är så obemärkt och litet beaktad som möjligt.

Att plugga förnuft i bondskallar? sade Lewi, frågande.

Ja — jag ville se någon af er, som skulle vara i stånd att egna all sin tid åt ett arbete, som aldrig kunde bringa honom någon ära eller utmärkelse.

Men de betalar honom väl — bondskallarna?

För hans arbete — nej, visst inte. Hela undervisningen är fri. Och den glödande entusiasm, han sätter in på sin sak! Jag tror nästan, det är hvad jag håller mest af hos honom, hans entusiasm — för det är så sällsynt nu för tiden. Han har en själ, som ständigt lågar — antingen det nu är af glädje öfver det han finner skönt och godt eller af indignation öfver det han finner uselt. Jag har inte det där — inte als — men det är i alla fall något uppfriskande

och stärkande i att lefva med en sådan man — han är som en frisk vind från hafvet.

Ja, stormen tycks nu ha blifvit din specialitet.

Och så är han så öm och god — —

Det skulle jag varit med, inkastade Lewi med en smältande blick, reste sig till hälften och tog hennes hand.

Jag menar inte särskildt mot mig — fortfor hon — utan mot alla —

Jaså — på det viset. Men det måtte ända vara otrefligt.

— mot alla, som på något sätt är olyckliga eller i behof af hjälp.

Det knackade på dörren, och in trädde en blond, tvärhuggen liten man, som Ulla hälsade med ett utrop.

Nicke — du också! Hur har du fått reda på mig?

Ryktet går, svarade han tryggt — och tillade med en komiskt förargad blick på Lewi: Kunde jag inte tro det, att den där redan skulle vara installerad här i din bästa stol.

Puh! sade Lewi. Du kan inte tro — hon har till hälften tagit lifvet af mig. Tänk, att jag har måst sitta här i timtal utan att vara människa att få ett förnuftigt ord ur henne. Hon har bara predikat hela tiden.

Predikat? sade den andre, frågande.

Ja, om alla sin mans goda egenskaper. Hon är galen i honom, komplett galen.

Han reste sig långsamt och makligt, drog ned sin väst som krupit upp öfver magen, och sade, att nu skulle de gå på utställningen.

Men hör, afbröt han sig mildt och hans ögon sågo på henne med den goda, smältande blick, som var dem egen. Jag har ännu inte gratulerat dig till ditt giftermål. Det ville jag ändå göra. Får jag kyssa dig?

Var så god, sade hon och räckte honom sin hand.

Nej fy, det är gammalt, sade han och sköt bort den. Det är teater. Nej, jag vill kyssa dig på franska.

Han lade helt lätt sin hand på hennes skuldra och kysste henne broderligt på bägge kinderna.

Det var en riktig knäck för mig, då du försvann, sade han blidt och sorgmodigt. Jag har inte gjort något dugligt sedan.

Inte. Din tafla här på utställningen?

Ja, man tror att den är bra för att man inte begriper sig på den. Men oss emellan är det bara skoj. Ja, du skall själf få se. Nu går vi.

Men jag kan väl inte gå i min båtkostym, invände hon. Vänta på mig därnere, så kommer jag straks.

9.

Hon kom snart ned till dem i en promenadklädning i engelsk smak — enkel, men så stilfull, att alla vände sig om efter henne, då de gingo framåt Carl Johans gade till utställningen. Det var icke något »folkeligt» i denna enkelhet. En veckad kjol och en liten jacka af smårutigt herrtyg, hvit väst, herrhatt af filt, kikare på ett band öfver akseln, samt en långskaftad parasoll, hvilken hon använde som spatserkäpp då de gingo i skuggan på trottoaren.

Det blir verkligen enformigt i längden att gå i nationaldrägt — det är riktigt trefligt att vara en smula chic, sade hon och tittade i förbigående i ett stort bodfönster.

Mins du den gråhvita arabiska burnusen, sade Lewison. Jag tror det var två månader du lefde i den. Då tänkte du inte på att vara chic.

Nej, när jag arbetade tänkte jag aldrig på det, förstås. Den var varm och bekväm den där burnusen, men vacker var den verkligen inte.

Åjo, sade Lewison. Lika vacker som om du

tagit en vanlig säck och gjort ett hål i den och dragit ned den öfver hufvudet och sedan knutit ett snöre om lifvet.

Och så de stora halmtofflorna. Ja, inte kan man just säga att du koketterade för oss, inföll Nicke.

Nej, det kunde verkligen inte falla mig in. Koketttera för er! Och när jag frös om fötterna! Ni koketterade just inte för mig häller — å, Lewi var härlig i turbanen och den persiska siden-nattrocken, som slängde i trasor kring benen på honom.

Ja, vi frös hundfatt den vintern, sade Lewi. Slutligen var du den enda som hade råd att köpa kol, och vi kom till dig och värmde oss.

Hur kom det sig egentligen, att du alltid hade så mycket mer godt om schaber än vi? inföll Nicke.

Å, det är lätt att begripa — för att hennes taflor alltid såldes, sade Lewi. Om du hade målat en hvar dag, så tror jag du hade blifvit af med alla ändå. När man bara målar vackra motiver, så — ja, nu skall du inte komma och säga att jag är afundssjuk, lilla Ulla. För jag menar inte, att det bara var dina motiver, som var vackra. Du har alltid haft det där tusan djäfla i dina ögon, som gjort att du både sett det som var vackert och kunnat få fram det med. Men när man är född på en söndag, som du, så är det verkligen riktigt urfånigt att gå och förälska sig så där dumt — hvad Nicke? Man kunde vilja gråta åt ett sådant slöseri med naturens krafter.

Sådana är alla fruntimmer, sade Nicke med sin torra röst och begynte ifrigt att tugga.

De gingo så lifligt pratande och skrattande framåt gatan, att de ej märkte det uppseende de väckte. Alla kände redan de båda målarna, men den främmande damen med det utländska snittet på sina kläder väckte allmän nyfikenhet.

I det samma kom Falk gående från motsatt håll i sällskap med en folkhögskolelärare från Vestlandet och hans hustru. Hon var en rik Kristianiaflicka, men vägrade att mottaga något understöd af sin far, emedan han icke sympatiserade med det kall, hennes man valt. Hon gick ytterst tarfligt klädd i en tung grå ylleklädning och en rakbrättig, simpel halmhatt. Hennes man hade långrock och stripigt, långt hår. Man skulle ovilkorligen tagit dem för verkliga bönder.

Säg mig en sak, lilla Ulla, sade Lewi straks innan de varseblefvo de mötande. Du sa' att du sett af tidningarna att jag var här. Hvarför skref du inte då och bjöd mig till dig? Det tycker jag var småaktigt af dig.

Jag tänkte verkligen på det — men jag var inte rask — inte glad häller. Du vet kanske inte, att jag har en stor och duktig pojke därhemma. Ja, nu kan du gärna följa med oss, när vi far hem.

I segelbåt! Tackar! Nej, men jag kan möta er. Det vore inte så olifvadt. Är det en bra pojke du förökat verlden med? Hygglig och treflig? Hvad?

Utmärkt hygglig, sade Ulla skrattande. Han

är helt enkelt det sötaste barn i verlden — precis som alla förstfödda. Ja, du skall få se — det är verkligen gry i honom. Han skriker och sparkar, när man inte straks lägger märke till hvad han vill, så att han kan ta ner huset. Det tycker jag om — spak vill jag inte ha honom för aldrig det.

Asathor! sade Lewi och höjde ögonbrynen.

Han skall få en utmärkt uppfostran, må du tro. Han skall alltid få alt hvad han vill. Det är en uppfostringsmetod som jag tror ännu inte blifvit på allvar försökt, men jag är säker om, att det är den enda rätta.

Nej, for en vakker dame som kommer der, utbröt nu den unga folkhögskolefrun, innan ännu Falk hade fått ögonen på de mötande. Det er noget så eget ved hende — hun må være en fremmed.

Falk såg henne nu, och det slog honom hur olik hon var alla andra, han sett på gatorna i Kristiania. Det var något af stora verlden öfver henne, där hon gick förnämt självsäker mellan de båda herrarna. Han fick plötsligt en smärtsam förnimmelse af, att hon egentligen hörde hemma i en helt annan verld än han, och det syntes honom så underligt ofattligt att tänka att detta var hans hustru — att denna öfverlägsna verldsdam lefvat en hel vinter hos honom vid skolan och att hon var mor till hans barn.

Det er min hustru, sade han till sitt sällskap i en ton som om han icke blott förutsett deras förvåning utan också tviflat på sanningen af sina egna ord.

Deres kone — nej Falk, er det muligt?

Falk skyndade nu fram till Ulla och presenterade för henne: En af mine nærmere venner, som du nok ofte har hört mig tale om — Birk og frue.

Ullas blick for omedvetet granskande öfver den unga frun, då hon räckte henne sin hand. Denna rodnade och kände sig så imponerad af Ullas hela väsende, att hon knapt vågade se på henne. Det var den första flägt från stora verlden, som strök öfver hennes väg, och hon kände sig på en gång bedårad och förintad.

De båda målarne stannade på något afstånd. Den unga fru Birk kände dem till utseendet och hon visste att Lewison och Ulla gälde för att vara hela Nordens mest betydande målare bland det yngre slägtet. Hon var uppvuksen med alt det svärmeri för konst och poesi, som fostras och näres i de kretsar, hon tillhörde — de Grundtvigianska, och hon var öfverlycklig öfver detta sammanträffande.

Ulla uppfattade straks något vackert och besjäladt i den blyga blick, som den lilla blonda frun med det eljest obetydliga utseendet kastade på henne. Hon frågade henne därför vänligt, om hon var intresserad af konst och om hon ville göra dem sällskap på utställningen.

Å! sade fru Birk med en min af lycksalighet. At få gå med dem og se kunst!

Ulla värmdes af den naiva glädjen i detta tonfall och presenterade målarne, hvarefter de alla följdes åt.

På utställningen glömde hon henne dock snart för det lefvande intresse, hvarmed hon studerade konstverken. Falk kom oupphörligt och ville draga henne med sig för att beundra en eller annan tafla, som särskildt anslagit honom, och detta irriterade henne, ty han fäste sig vanligen vid taflor, som hon ej als brydde sig om. Hvad som tilltalade honom var förnämligast motivet, grupperingen, samt ansigtenas själsuttryck. Han intresserade sig för historien, hon endast för utförandet. Birks följde efter dem, men sedan de gått igenom hela utställningen en gång, blefvo de trötta och ville gå. Ulla förklarade sig däremot icke ha sett en fjärdedel ännu. Hon hade så länge måst undvara att se konst, att hon nu riktigt frossade i denna ovana njutning och gladde sig åt alt, till och med det obetydligaste, blott det visade begåfning.

Falk följde Birks hem och kom sedan tillbaka för att hämta Ulla, men hon var ännu så upptagen, att hon knapt märkte honom. Han satte sig tålmodigt ned att vänta på henne, medan han sträckte ut sitt skadade knä, som besvärade honom. Han satt och följde henne och de båda målarna med ögonen under en oupphörligt tillväksande förstämning. Hur öfverflödig hade han icke plötsligt blifvit i hennes lif. Hon såg honom icke, han fans icke för henne! Det hade aldrig händt förr. Trots tillfälliga små missstämningar mellan dem hade dock deras kärlek hela tiden bevarat tillräckligt af romantik och svärmeri

för att de aldrig kunnat känna sig likgiltiga för hvarandras närvaro. Hur många gånger hade hon icke sagt honom, att hon aldrig hörde hans steg i trappan, hans tag i dörren till hennes rum, när han kom upp från skolan, utan att för hvarje gång erfara en sakta hjärtklappning, en liten svallning i blodet, en känsla af något rikt och skönt, som lifvet tillförde henne. Och aldrig hade det ännu händt honom, om han varit än så upptagen, om det varit midt under en föreläsning eller midt i ett stort sällskap, att han varit omedveten om hennes närhet, att icke hans blickar sökt hennes, att icke hon varit medelpunkten, kring hvilken hans tankar och hans samtal åtminstone indirekt rört sig!

Och nu var han alldeles utesluten ur det, som upptog hennes hela intresse, uppfylde hela hennes själ.

Han förebrådde sig själf att han kunde känna det så smärtsamt. Hvad var han inte för en ohjälplig romantiker! Ville han att de hela lifvet skulle gå och vara förälskade i hvarandra. Måste icke för dem som för alla andra den stund komma, då den första förälskelsens eksaltation aflöstes af en lugnare känsla. Men nej, nej — hela hans själ uppreste sig häremot. Skulle han kunna vara i samma rum som hon och icke känna hennes närhet, icke söka henne med blicken, vara som om hon icke funnes i hans lif! Han sade sig själf, att detta var otänkbart. Men hon skulle redan vara kommen till denna punkt! Nej, det kunde han icke tåla, han ville taga henne från

dessa målare — i morgon dag, och segla hem med henne och behålla henne för sig allena.

Men ack, det kunde han ju icke! Han hade varit hos den store kirurgen och denne hade sagt honom, att hans ben blifvit betänkligt vanskött och att han måste bereda sig på att stanna i Kristiania under behandling återstoden af ferierna. Ulla visste ännu ingenting härom — hon hade ej frågat honom, om han varit hos doktorn, hon hade ej tid att tänka på honom nu.

Nej hvad han blifvit sentimental och barnslig! Hvarför gick han icke utan vidare fram till henne och sade, att han ville gå. Hvarför var han blyg som en förskjuten älskare — hon var ju dock hans hustru.

Ja, när man känner innerligt och varmt blir man lätt blyg och tafatt, sade han sig själf. Det är inte svårt att vara öfverlägsen och ironisk, när man är en sådan ytlig och lättsinnig fyr som den där Lewi.

Först då klockan ringde till tecken att utställningen skulle stängas för dagen, kastade Ulla en blick efter sin man och såg honom sitta nedsjunken i soffan med hufvudet mellan skuldrorna och ögonen i golfvet.

Han kände straks att hennes ögon fästes på honom, reste sig och gick fram till henne, samt sade i en blid, vemodsfull ton: Nu — har du moret dig rigtig godt nu?

Ja, dejlig, svarade hon. Du kan inte tro hvad det friskat upp mig, detta.

Jeg kan mærke det, sade han och lade hennes arm i sin med en sakta, öm men nästan blyg klappning af hennes hand.

Det behöfdes blott detta lätta vidrörande för att hon genast var hans igen. Hon liksom vaknade upp och det syntes henne att hon varit borta på en lång resa, skild från honom. Hon kände den återhållna, vemodiga ömheten i hans väsende som en förebråelse, det gick en skiftning öfver hennes ansigte som alltid vid den minsta smekning af honom.

Lewi frågade, om de ej skulle gå ut och äta middag tillsammans, men Ulla hviskade till Falk: afböj det! Låt oss hällre gå ensamma!

Han tryckte tacksamt hennes arm och svarade skyndsamt, att hans hustru visst var trött och ville hvila litet, hvarför de skulle låta servera sig middag på sitt rum.

Snygg historia, sade Nicke till Lewi, då de skilts från de andra. Alla fruntimmer är sig lika.

Låt bli att idisla, ditt djur! röt Lewi. De gingo tysta en stund, Nicke hela tiden tuggande och småskrattande för sig själf. Slutligen lyfte Lewi på hufvudet, höjde litet på ögonbrynen och sade med sin mjuka röst: Du har i alla fall rätt i, att det misskläг en vacker kvinna alldeles förbannadt att vara kär — i en annan.

10.

Först då Falk och Ulla gingo upp för trappan i hotellet lade hon märke till, att han förde sitt ben med mer än vanlig svårighet eller försigtighet. Hon frågade hur det var och han berättade nu om sitt besök hos kirurgen, och att han måste flytta till sjukhuset för att troligen genomgå en operation.

En operation! Är det så illa? Blir det smärtsamt? frågade hon, bleknande.

Nu — det er ikke det, jeg sörger over. Men at jeg skal blive nödt til at være skilt fra dig en længere tid.

Hvarför det? Jag stannar naturligtvis hos dig.

I byen hele resten af sommeren?

Hvad gör det. Tror du jag vill lemna dig, när du är sjuk.

Men den lille? Glemmer du ham?

Han är ju i alla fall borta — jag kan ju så litet vara för honom mot hvad jag hoppas jag skulle kunna vara för dig.

Men kunde du da virkelig holde det ud at vide ham ganske forladt for så lang tid? Der kan være tusinde småting at lægge mærke til med et så lidet barn, som konen derborte ikke egentlig forstår — og da skulde vi begge være så langt væk.

Men mor, då!

Mor kan jo ikke komme derhen mer end måske et par gange på den hele tid — så vanskeligt som det er for hende at kjöre på de slemme veje. Nej, jeg havde rigtignok tænkt mig det ganske anderledes. Jeg havde tænkt, at du skulde tage derhen til bondegården og blive der med lille Rolf den tid, jeg var borte.

Så! Är det så du bestämt det. När befaller du då, att jag reser? frågade hon i en ton, som skulle vara skämtsam, men dock lät något spetsig. I morgon? Eller kanske redan i afton?

Hon steg upp ur soffan, där hon satt inkilad mellan honom och soffkanten och ville gå förbi honom, men han fick tag i båda hennes händer bakifrån och höll henne fast.

Befaler! Ulla! sade han, blidt. Fordi jeg önsker, at du ikke skal glemme vort barn. Det er så snildt af dig, at du vil blive hos mig — men det gjör mig så umådelig ondt, når jeg mærker, at du ikke tænker lige så ömt på lille Rolf, som på mig.

Jag har sagt dig det förut, sade hon och lösgjorde sina händer samt satte sig på hans knä. Jag kan inte stycka mitt hjärta så där i bitar. Det är

aldrig mer än en känsla, som uppfyller mig på en gång. Nyss tänkte jag bara på taflorna — nu bara på dig.

Han lade hennes ena hand med insidan mot sin mun och kysste den.

Det är afgjordt nu — jag reser — sade hon. Men tillåter du att jag stannar några dar för att få se utställningen ännu ett par gånger?

Ja, det tillader jeg godhedsfuldt, svarade han gladt. Og jeg skal også tillade mig selv at blive hos dig her på hotellet, så længe du er i byen.

Och sedan skall du till sjukhuset. Uf, hvad det är tråkigt. Du skall väl kloroformeras, om det blir en operation?

Nej, svarade han kort, sköt henne från sig och reste sig.

Hvarför det?

Fordi — fordi jeg ikke vil.

Hon slog armarna om honom.

Rolf — jag förstår, hvarför du inte vill. Men du skall inte göra sådana dumheter — du skall verkligen inte — hvad tjänar det till? Det som redan har skett blir ju inte bättre för det. Och tror du, att du gör mig någon glädje — med att underkasta dig själf — nej, hör du, det där är verkligen en onödig och misslyckad heroism —

Der er ikke tale om nogen heroisme! svarade han otåligt.

Lad os endelig se til at få spise nu, fortfor han

i skämtsam ton. Det er forfærdeligt for en ordentlig landmand dette at spise kl. 5 istedenfor kl. 12, som et skikkeligt menneske skal og bör.

Du får väl ett trefligt rum på sjukhuset? frågade Ulla, då de sutto till bords.

Ja, rigtig nydeligt, sade han, leende. Så stort, at tyve senge får plads der.

Tjugu sängar! Men — hvad vill det säga! Du skall naturligtvis ha enskildt rum.

Nej, det skal jeg naturligvis ikke, fru aristokrat. Hvorfor skulde jeg det.

Men det är ju självklart — du skall naturligtvis vara på första klass.

Hvorfor? I den store sal ligger hederlige landmænd, som er mere formuende, end jeg.

Ack, dina förskräckliga principer igen! Men du har finare vanor — eller åtminstone — nej tyst, jag tar tillbaks det om vanorna, om du vill — men en finare natur, än de. Du skall lida mer af att ligga bland de andra och höra deras jämmer och se alt eländigt och obehagligt och motbjudande, som kan förekomma i en sådan gemensam sjuksal. Nej, Rolf, jag kan rakt inte finna mig i den tanken att veta dig ligga där —

Han afbröt henne med att lägga handen på hennes mun. Nu taler vi ikke mere om det, sade han.

Jag blir nästan rädd för dig, Rolf, när du är så där, inföll Ulla. Det är ett visst hårdt element hos dig ibland, som förskräcker mig. Om det nu vore

jag, som vore sjuk och skulle ligga på sjukhus — skulle du då också fordra af mig —

Jeg vilde ikke fordre det af dig — og jeg vilde lide forfærdelig ved at se dig der — men alligevel, synes om det, vilde jeg, hvis du gjorde det. Du ved, det er mig altid imod at gjöre denne forskjel mellem klasserne — men intet synes mig dog så stygt som, at af to syge mennesker, der lider, den ene skal få bedre pleje og hjælp, end den anden — hvis det da ikke er, fordi han er svagere, end den anden. Det synes mig er den eneste forskjel, der skulde gjöres, hvis der fandtes menneskekjærlighed nok i verden.

Ja, du är bra du, sade Ulla, ömt. Om vi andra kunde vara sådana.

Hys — ikke snak om det, afbröt han. Han kunde icke fördraga, att man berömde hvad han ansåg som en så självfallen pligt, att det ej ens kunde falla honom in att hysa ett ögonblicks tvekan om, hur han borde handla.

På aftonen gingo de ut en stund tillsammans. De gingo in i Tivoli, där det var konsert. Här träffade de åter de båda målarne och Ulla citerade skrattande Björnsons yttrande om, att Kristiania är en så liten stad, att alla människor råkas på samma rakstuga.

Då Lewi fick höra, att Falk skulle stanna i Kristiania och Ulla resa hem ensam, föreslog han genast att då göra henne sällskap.

Du far väl inte i segelbåt ensam, förmodar jag,

sade han. Utan vi kan väl då som andra civiliserade människor resa på ångbåt och sedan rundt omkring i kärra, i stället för att gå öfver fjäll och sånt där trassel.

Skal de også opigjennem landet, sporde Falk.

Ja, er fru har varit så älskvärd och bjudit mig att besöka henne i Jökelheim.

Det gjör mig ondt, men i sommer kan vist ikke Ulla modtage besög, inföll Falk. Vi har vort barn i pleje på en bondegård en mils vei fra vort hjem, og Ulla agter at opholde sig der, mens jeg er borte.

Ja, ett par veckor kunde jag väl vara hemma och ta emot Lewi, invände Ulla och såg tveksamt på Falk.

Nu, således! utbröt han. Jeg forstod det så, som om du hellere var bleven her hos mig, hvis du ikke vilde tage hjem for vort barns skyld. Og her Lewison må undskylde, at jeg ikke agter at afstå fra min hustrus selskab for nogen anden, end for barnet.

Det gjör mig ondt at synes ugjæstvenlig, tillade han i mer beherskad ton, då han såg hur Ulla rodnade till och kastade en varnande blick på honom. Jeg forstår meget vel, at det vilde være en stor glæde for Ulla at se sin ungdomsven i sit hjem. Men vi tör kanske håbe, at et andet år — —

Den hastiga rodnaden i Ullas ansigte började gifva vika, men kvarlemnade en enda, röd fläck på ena kinden och nedåt halsen. Hon hade en nervös

rörelse kring läpparna och en plötslig flamma i ögonen, då hon sade till målaren: Ja, förlåt Lewi, det var oförsigtigt af mig att bjuda dig innan jag bedt min man om lof. Du ser nu, att han beslutat annorlunda, och jag kan därför inte —

Hon afbröt sig, emedan gråten satt henne i halsen. Hon klappade Lewi ett par korta slag på handen och lutade sig därefter tillbaka i stolen och låtsade lyssna uppmärksamt på musiken.

Falk reste sig upp och drog Lewi med sig bortåt de aflägsnare gångarna, där de kunde tala mer ostörda af människor. Ulla såg dem gå där tillsammans länge, hvarefter Lewi kom ensam tillbaka.

Vet du, jag börjar nästan begripa, att du inte kunde säga nej, när han friade till dig, sade han, i det han satte sig bredvid Ulla. Till och med utan tillhjälp af en segelbåt och en storm och sådana där konstlade medel. Så den karlen kan be och öfvertala — det har jag aldrig tänkt mig maken.

Hvad är det då han bedt dig om?

Att jag i alla fall skulle följa med dig hem och bli hos dig några veckor. Han var riktigt rörande bedröfvad öfver att du blifvit arg på honom. Och jag slapp inte med mindre än att lofva komma.

Konserten var slut och Falk, som träffat några bekanta, skilde sig nu från dem och kom för att hämta Ulla.

Lewi har lovet at komme. Er du fornöjet med mig nu? sade han, då de gingo hem.

Det är så likt dig, svarade hon skrattande med tårar i ögonen. Det är nästan förargligt, att det aldrig kan bli något ordentligt gräl mellan oss, bara för att du är så snäll i själ och hjärta, fast du morskar upp dig ibland. Men jag skall verkligen inte få något nöje med Lewi, då jag vet, att du är här och ligger i den stora sjuksalen. Hör, sade hon inträngande och ömt, om du nu också ville ge med dig i den punkten.

Hvis du taler mere om det, bedröver du mig, afklippte han, tvärt. Det gjör mig ondt, at du ikke forstår mine bevæggrunde. Det synes mig dog så simpelt, at jeg ikke kan gjöre anderledes.

Jag tar tillbaks att du är snäll. I vissa fall är du envis som döden.

»Envis och hård», upprepade han. Det er, hvad du beskylder mig for. Ja, man må være begge dele iblandt.

11.

Följande morgon, då Falk och Ulla sutto vid frukostbordet nere i hotellets matsal, kom en kypare in och sade, att en liten fröken önskade tala med frun. Ulla, som ej visste sig ha några bekanta i Kristiania, gick helt förundrad ut i förstugan. Där stod den lilla fru Birk, som hon varit tillsammans med på utställningen föregående dag. Denna såg mycket blyg ut och bad många gånger om ursäkt för att hon störde samt tycktes ha svårt att komma fram med sitt ärende.

Jeg har en söster — jeg skulde hilse så meget fra mor — begynte hon. De må ikke blive vred — men mor vilde så forfærdelig gjerne — min lille söster har tæring — hun lever vist ikke til vinteren — forrige år var far og mor i syden med hende, og da fik mor nogle af deres malerier at se — og nu vilde mor så forfærdelig gjerne — men det er vel umuligt, de har vel ikke tid —

Menar ni kanske, att er mor önskar, att jag skall måla er systers porträtt?

Ja, mor vilde så forfærdelig gjerne, upprepade

den lilla frun, glad att mötas på halfva vägen. Hvis de ikke synes, det er uforskammet — men mor har aldrig set nogen malerier, som hun holder så meget af, som deres.

Ulla hade, sedan hon var på utställningen, gripits af en stark lust att måla. Hon hade fantiserat om färger hela natten, och hon hade vaknat på morgonen med en sådan längtan efter sitt arbete, att hon just funderade på, hur hon skulle få fatt i någon modell för att åtminstone kunna göra någon liten skizz, medan hon nu var i stämning. Hon blef därför mycket glad åt fru Birks förslag och lofvade komma genast.

Som hon hade kort tid på sig beslöt hon taga porträttskizzen i akvarell. Hon hade ofta målat barnhufvuden i akvarell och brukade alltid lyckas väl med det luftiga och lätta, som kännetecknar denna konstart. Sina oljefärger hade hon dessutom ej medtagit till Kristiania, men akvarell-lådan låg alltid i hennes handkappsäck.

Efter en timme var hon på väg till den anvisade bostaden vid Drammens Vejen. Hon gjorde sig ej stora förväntningar på att finna någon synnerligt intressant modell, ty systerns utseende var af en mycket alldaglig typ, men det gjorde detsamma. Hon var i en sådan stämning nu, att hon var färdig att måla hvem som hälst, som bara ville sitta för henne.

De bodde i en af de präktigaste villorna midt inne i en stor trädgård. Alt var så tyst omkring det

ensamma huset, mattor täckte alla trappor — en tung atmosfär af stilla sorg låg öfver det hela.

Det var det fjärde barnet, som lungsoten härjat

Alt hade gjorts för att rädda henne, men förgäfves. Föräldrarna voro rika — de kunde öfverhopa henne med alt detta lifvets goda — blott icke lifvet själft kunde de köpa henne.

Modern kom emot Ulla. Hon bar ännu sorg efter en 17-årig son. Hon var liten, ljus och skygg som fru Birk. Hon förde henne genast in till den sjuka, som tycktes vänta hennes besök med stor otålighet.

Jeg er så glad over, at de vil male mig, sade hon genast. Jeg kjeder mig så frygtelig.

Ulla betraktade henne tyst under några minuter. Hon satt i en hvilstol vid fönstret, som hade en vacker utsigt öfver trädgårdar samt en blå strimma af fjorden och fjällena på andra sidan. Hon satt upprätt med skarpa rosor på kinderna och en otålig, orolig blick i de insjunkna ögonen — munnen hade en litet trutande, misslynt min och det var något på en gång väntansfullt, ifrigt nyfiket och ändå uttråkadt i hela hennes uttryck.

Ni har dock en bra vacker utsigt här, sade Ulla för att säga något, medan hon studerade henne. Den där blå strimman af fjorden —

Uf nej, jeg er så kjed af den fjorden, utbrast hon. Da var det langt morsommere i Nizza, hvor vi bestandig så folk komme og gå — og alle de

dejlige toaletter. Men her er det uafladelig det samme — jeg gider ikke se derud mere.

Trött på lifvet och ändå nyfiken på lifvet — där har jag stämningen, tänkte Ulla. Den missnöjda munnen — de djupa, glänsande, längtansfulla ögonen —

Hon ville straks begynna. Modern frågade hur hon ville hafva placeringen och belysningen.

Det är så bra som det är, att det inte kan vara bättre, sade Ulla.

En mörk gardin, som var dragen för ena halfvan af fönstret, bildade bakgrunden till hufvudet, från andra halfvan föll en stark dager in och tecknade ansigtets konturer med ljus. Träden utanför, hvilka bröto solstrålarna, spelade in en mängd rörliga färger i hennes hudfärg och hår; verkningsfulla glansdagrar och solstrimmor förmildrade det skarpa och osköna i kindernas feberrodnad.

Ulla begynte teckna med brinnande ifver och inom en halftimme kastade hon bort blyertspennan och grep till färgerna. Modern stod först bakom henne och såg på, men detta pinade henne så, att hon slutligen ej kunde återhålla en begäran att blifva lemnad ensam med sin modell.

Efter ett par timmar knackade det på dörren och Ulla anmodades att komma ut och äta frukost, hvilket hon afslog i en kort, nervös ton, i det hon genast drog igen dörren. Hon hade gripits af en verklig konstnärsfeber och målade utan afbrott hela förmiddagen.

Som den unga sjuka i alla händelser tillbragte hela dagarna i sin stol, var det ingen särskild ansträngning för henne att sitta modell, så mycket mer som Ulla uppmanade henne att röra sig alldeles fritt och ej låtsa om att hon höll på att porträtteras. Hennes vana att måla barn hade gifvit henne en snabbhet och säkerhet i uppfattningen som gjorde att hon kunde fästa de rörligaste bilder på duken.

Vid middagstiden kom Falk upp för att hämta henne, men han fick ej ens se henne, hon lät endast svara, att han ej skulle vänta henne hem förrän på aftonen. Hon lät sig af sitt värdfolk motvilligt öfvertalas att äta middag med dem, men var under måltiden tyst och frånvarande samt lät de flesta rätter gå sig förbi.

Förlåt mig — men jag kan inte äta, när jag målar, sade hon. Hon gick från bordet direkte in till den sjuka igen och fortsatte sitt arbete.

På eftermiddagen sökte Falk henne ytterligare utan att få se henne. Man var i Juli månad och dagarna voro långa, så att Ulla kunde fortsätta ända till 7-tiden, då hon noggrant öfvertäckte taflan och förbjöd alla att se på den.

I trappan mötte hon Falk, som nu sökte henne för tredje gången. Hon förblef förunderligt kall och oberörd inför hans ömma otålighet öfver att ej ha fått se henne på hela dagen. Hennes blick var frånvarande och hon talade litet.

Jeg har tusinde ting at fortælle dig, sade han,

då de gingo hem. Jeg synes du har været borte en evighed. Hvordan jeg skal kunne leve i uger uden dig, når du nu rejser hjem, det forstår jeg ikke.

Hon svarade ej utan gick och såg ner i gatan.

Der er kommet brev fra mor, fortfor han. Og hun har været hos lille Rolf.

Så-å! sade hon med en ansträngning att rycka sig lös från sina inre färgsyner. Och hur mår han?

Det spörger du om i en så ligegyldig tone. Og hvis jeg nu fortalte dig, at han var syg —

Å — det är han inte, sade hon lugnt.

Då de kommo hem gick hon straks till sängs. Jag är trött, sade hon. Så trött, att det svindlar för ögonen. Tala inte till mig. Jag orkar inte.

Följande dag målade hon också hela dagen. På aftonen var taflan färdig och dagen därpå fingo Falk, Lewi och Nicke komma dit och se den.

Jag tänkte först på att taga henne i half figur, berättade hon för dem på vägen dit. Jag skulle då tagit den blå strimman af fjorden med, som hon alltid satt och stirrade på, fast hon sade att hon var så trött på den. Men så blef det bara hufvudet. Det ligger altsammans i uttrycket — både fjorden och himlen och hela den verld, som hon på en gång är trött på och längtar efter.

Är hon vacker? frågade Lewi.

Ja, det beror på hur man ser på henne. För en banal uppfattning är hon vanlig. Och för en realistisk uppfattning, som din t. eks., skulle hon troligen

blifvit rent af ful. Du skulle framhållit de insjunkna kinderna och den skarpa pinsamma rodnaden, som alltid håller en i ängslan för en blodstörtning — du skulle gjort en mycket gripande tafla af det, men upprörande och plågsam. En riktig idealist återigen skulle gjort henne till en ängel med en fot på jorden och en i himlen — jag har gjort något midt emellan — hon är vanlig och ändå rörande. Ja — du får se. Uppriktigt sagdt känner jag på mig, att jag gjort något bra. Jag har arbetat med en känsla af att jag på dessa två dar måste ta igen en hel förspild vinter.

Detta yttrande skar Falk i hjärtat. Som förspild räknade hon denna vinter, som varit den lyckligaste och rikaste i hans lif!

De båda konstnärerna stannade vid dörren, gripna af beundran. Hvad hade hon icke där trollat fram på två dar, denna Ulla! Alltid gjorde hon något öfverraskande, alltid något nytt och originelt grepp! Hvilken djärf, självsvåldig, rent öfverdådig färgbehandling! Och hur hon förstått att med bibehållande af hela det alldagliga i denna halffärdiga skolflickas ansigtstyp dock framhålla den idealisering, som sjukbäddens allvar och dödens närhet gifver.

På Falk gjorde taflan ett starkt intryck. Det hade aldrig varit honom så klart som i denna stund, att han ej hade rätt att behålla sin hustru för sig allena. Han vände sig frågande till Lewison för att höra dennes omdöme om porträttet.

Det är en skam — det är brottsligt — hörde han Lewi muttra för sig själf.

Hvilket! frågade han med ett styng i hjärtat, som vore han en anklagad förbrytare.

Lewi vände sig häftigt till honom, och hans vanligen så milda, bruna ögon gnistrade.

Det fins ingen nu lefvande konstnär i hela norden, som kunde göra maken, sade han. Det fins tusen kvinnor, som kunde dugat till hustru åt Herr Skolebestyrer Falk, men bara en, som kan göra något sådant som detta. Jag skulle hällre klösa ut ögonen på mig än hindra en sådan kvinna från att bli det hon är ämnad till.

Föräldrarna voro ytterst belåtna med porträttet. Modern omfamnade Ulla gråtande, och fadern frågade med många, djupa bugningar, hvad han var skyldig. Hon svarade att hon icke tänkt härpå, att hon gjort porträttet för sitt nöjes skull och att målning ej längre var hennes yrke. Han gick då efter ett kuvert, som han stack henne i handen, i det han förlägen mumlade något om, att det nog var litet mot hvad hon var van vid, men här i vårt fattiga Norge o. s. v.

Då de kommo ut bad Lewi henne att öppna kuvertet.

Jag är nyfiken att veta, hvad en rik norsk grosserer anser vara frikostighet, sade han. För det syntes på hans min att han själf tyckte, att han var storartad — den lilla svängningen med handen, när han lemnade kuvertet, var öfverdådig —

Två tusen kronor! ropade Ulla och rodnade till af belåtenhet.

Om några år är taflan värd tio tusen, sade Lewi. Men det var i alla fall inte något knussel, det måste man medge.

Ulla hade als icke tänkt på någon inkomst, medan hon målade. Men nu gåfvo dessa pengar henne plötsligt en sådan känsla af frihet och oberoende, samma slags barnsliga glädje och stolthet, som när man första gången i sitt lif har i sin hand en summa, man förtjänat med eget arbete. Hela detta sista år hade hon ju inga egna inkomster haft, och detta hade flera gånger pinat och förödmjukat henne. Hon hade visserligen några små besparingar i form af värdepapper, men räntorna häraf voro högst obetydliga.

Detta skall bli grundplåten till min resa, sade hon, då hon åter lade in pengarna i kuvertet.

Hvilken rejse? frågade Falk, som rusade framåt gatan med en sådan fart, att de andra hade svårt att följa honom.

Till Rom. Någon gång skall jag väl dit och sluta min tafla.

Ja, du får resa dit i vinter, det kan inte hjälpas, sade Lewi. Det vore ett riktigt fåneri att uppskjuta det längre.

Ulla svarade ingenting, och de gingo alla tysta återstoden af vägen, Falk hela tiden flera steg i förväg. Då de skilts från målarna och kommit ensamma upp på sitt rum utbrast han: Nu har jeg fundet på

en god plan, kan du tro. Denne vinter kan det ikke gå an, mens lille Rolf er så liden, men næste. Jeg skaffer nogen, der kan svare for skolen, vi tar både mor og den lille med og tilbringer hele vinteren i Rom.

Och pengar? frågade hon och hennes ansigte strålade upp. Hvar tar vi dem ifrån?

Ja, du ved — jeg har samlet en liden sum —

Till en slöjdskola för eleverna, ja — det, som varit din älsklingsplan så länge.

Når du får dit store maleri solgt, får vel du bygge slöjdskolen da, sade han.

12.

Docenten Rosenhane hade fått en anställning vid kungl. biblioteket i Stockholm, och Nelly Nerman hade tagit sin filosofie-kandidateksamen och fått plats som lärarinna vid ett af statens elementarläroverk för gossar. Ännu hade de ej vågat gifta sig, men docenten höll på att samla till bosättningen, sparade och försakade samt arbetade till det yttersta. Han hade en liten summa samlad, då på våren läkaren förklarade, att både modern och Eglantine behöfde komma ut och bada på sommaren. Docenten skulle hälst hyrt en liten stuga i närheten af Stockholm i skärgården, men modern hade den fiksa idén att Utskär och endast Utskär kunde rädda hennes lif. Hon förklarade visserligen, att hon just därför icke ville till Utskär. Det vore mycket bättre, om hon stannade i Stockholm och finge dö, så att hon ej längre behöfde vara en börda för sin son. Dessa yttranden kommo naturligtvis docenten att bestämdt påyrka, att de skulle fara till Utskär — och så fick den sparade styfvern springa. Nelly var mycket missnöjd härmed, men följde dock med dem på resan.

Eglantine hade varit mer än vanligt klen i vinter, och Ulla hade, då hon beslöt sig att fara till Kristiania, fått det infallet att inbjuda sin kusin att möta sig där och sedan följa med till Jökelheim för att pröfva om icke den norska luften skulle kunna stärka henne. Det var endast en kort ångbåtsresa mellan Utskär och Kristiania och Eglantine kunde utan svårighet göra den ensam.

Fru Rosenhane ville dock icke gärna låta henne fara. Hon hade aldrig tänkt sig något sådant som att släppa ut sin dotter utan sig — hon betraktade den döfstumma såsom på ett alldeles särskildt sätt till för henne allena; emedan hennes lyte isolerade henne från andra ansåg hon, att det hänvisade henne till att helt och hållet lefva för modern. Men denna gång visade sig docenten ovanligt beslutsam och förklarade, att det var hans och Nellys skyldighet att göra alt för att ersätta henne hos modern, ty hon behöfde verkligen komma ut litet; hvar och en kunde ju se, att hon höll på att tyna bort, hon behöfde förströelse och ombyte. Och så blef resan af, ehuru Nelly ingalunda var angelägen att åtaga sig Eglantines pligter hos modern. Men Ludvig var sådan; mycket snäll och medgörlig i de flesta fall, men när han en gång riktigt satt sig något i hufvudet, kunde icke ens Nelly rå på honom.

Falk och Ulla voro nere vid ångbåten för att mottaga Eglantine. Falk sprang om bord, innan landgången var utlagd, träffade henne på akterdäcket

samt omfamnade och kysste henne helt broderligt. Eglantine blef blossande röd härvid samt så förvirrad, att hon ej visste hvar hon hade sina saker eller hur många effekter hon hade medfört. Slutligen fingo de dock reda på alt, Ulla och Eglantine omfamnade hvarandra länge och hjärtligt nere i hytten, den senare under stormande gråt.

Redan dagen därpå reste Ulla, Lewison och Eglantine med ångbåt hemåt, och Falk flyttade till sjukhuset.

Afskedet mellan de båda makarna hade varit så upprördt och innerligt, som om det varit fråga om en stor skilsmessa. Ulla var så förgråten, att hon ej ville gå upp ur hytten, där Falk lemnat henne, förr än de redan voro långt ute på fjorden.

Under tiden satt Lewison med Eglantine på däck och gjorde fåfänga ansträngningar att förstå hvad hon sade och att göra sig förstådd af henne. Det sistnämda omöjliggjordes af hans mustasjer. De inskränkte sig därför snart till att småle och mysa helt vänligt mot hvarandra, men Lewison kände situationen obehaglig och kastade otåliga blickar efter Ulla.

Slutligen kom hon upp med flor för ansigtet och stel hållning. Lewison försökte förgäfves att inleda henne i samtal — hon förblef tyst och drömmande.

Hon förundrade sig själf öfver, att det kostade på henne så mycket. Men de hade båda känt denna första skilsmessa som en försmak af en kommande, större slitning. Det syntes Ulla nu, som skulle det

aldrig blifva henne möjligt att lemna honom på längre tid, som skulle hon aldrig frivilligt kunna göra det — och ändå hade hon en känsla af att en sådan skilsmessa var förutbestämd och oundgänglig — att den liksom låg på lur på dem och skulle tvinga sig på dem mot deras vilja en gång i framtiden.

Lewison satt och förargade sig öfver hennes tystnad och hennes frånvarande blick.

Trefliga utsigter, tänkte han. Å ena sidan en suckande, sentimental gräsenka — å den andra en ung dam, som man måste sitta och göra miner åt oupphörligt för att försona att man ej begriper hvad hon säger.

Minsann fick icke Ulla tårar i ögonen, medan hon satt där och fånstirrade utåt vattnet. Han iakttog med en viss retlighet denna stillastående tår; skulle den då inte snart, i alla naturlagars namn, falla ned på kinden!

Slutligen kunde han icke uthärda det längre; han tog en ren näsduk ur sin ficka och räckte henne den med en vördnadsfull och deltagande min.

Hvad är meningen? sade Ulla, litet häpen.

Jag försöker sätta mig in i min roll, sade han. Min uppgift på den här resan tycks bli att vara — hur är det nu det heter: enkors tröst och faderlösas värn.

Han grinade till i det samma med en stor, ansträngdt förbindlig grimas, då Eglantine yttrade något.

Ulla kunde ej motstå den komiska verkan af detta slags galanteri och brast ut i skratt.

Nej, Lewi, det är skada, att du inte kan se dig själf i spegeln, sade hon.

Gudskelof, hon skrattar, utbrast han. Om du bara inte gråter mer, så skall jag gärna grimasera hela dagen.

Men det var icke till honom utan till Ulla, Eglantine hade talat; och Ulla svarade nu: nej, det behöfver du inte vara orolig för. Min svärmor skall bli så glad att se dig. Hon har ofta hört mig tala om dig.

Svärmor! upprepade Lewi bestört. Herre gud, Ulla, har du en svärmor också — det har du inte talat om.

Du behöfver inte vara ängslig för henne, sade Ulla, skrattande. Hon är verkligen mycket snäll.

Första stadiet ännu — alt talar för, att hon ännu är i första stadiet, muttrade Lewi.

Hvad vill det säga?

I första stadiet af förälskelsen beundrar man alltid mannens hela familj — men att detta stadium kunnat räcka så länge, det är det, som är det besynnerliga.

Det första, Ulla tänkte på vid sin hemkomst, var att resa och besöka sin son. Lewi hade bedt att få följa med, men det ville hon ej tillåta. Hon hade en känsla af, att hans närvaro skulle profanera detta möte, ty den ömhet för Falk, som skilsmessan från honom låtit henne känna så varmt, kom henne nu

att också liksom idealisera sin egen moderskärlek och öfverdrifva sin längtan efter barnet, så att det var med bultande hjärta och en viss eksalterad spänning hon nalkades gården, där han var inackorderad. Men då bondhustrun kom bärande med honom kände hon ett ögonblicks tvekan, om detta verkligen var hennes barn. Det var med en underligt främmande känsla hon betraktade honom. Han var så tjock och klumpig med utspända kindben och litet missnöjdt trutande mun — hon kunde ej undgå att säga sig själf, att Margits gosse var mycket sötare. Hon tog honom i sin famn och satte sig att smeka och kyssa honom; men han skrek och sträckte armarna mot fostermodern. Hon ville dock icke släppa honom, utan försökte lugna honom genom att gå af och an med honom och gunga honom i sina armar, men det var alt förgäfves, han bara sprattlade och skrek, så att tårarna runno från ögon och näsa.

Ulla var färdig att äfven begynna gråta, och då hon sedan såg sitt barn ligga lugn och nöjd och suga den främmande kvinnans bröst kände hon sig så öfvergifven och ensam, att hon ej längre kunde återhålla sina tårar.

Sedan gossen druckit sig mätt lade fostermodern honom åter i Ullas armar, och han låg nu lugn och leende där på rygg och jollrade litet för sig själf, medan hans små knubbiga händer krafsade henne i ansigtet och i håret. Det var icke någon smekning, han skulle på samma sätt gripit tag i hvad som hälst

som varit inom räckhåll, men Ulla kände sig dock så stolt och lycklig öfver detta närmande, lade sitt ansigte ned mot hans och lät honom klösa sig på näsan och lugga sig, så mycket han orkade, i det hon skrattade åt honom, så att tårarna, som hon nyss tillbakaträngt, runno utför hennes kinder.

Slutligen somnade han på hennes knä och hon satt flera timmar kvar med honom utan att röra sig, i det hennes hjärta svälde af ömhet och af längtan efter att få rå om honom riktigt — och då fostermodern i det samma kom in, såg hon på henne nästan med en liten känsla af motvilja.

Då hon kom tillbaka hem var hon så uppfyld af barnet, att hon hela aftonen bara talade om honom och berättade i Lewis närvaro för modern om alla de för henne så innehållsrika episoderna af hennes besök hos honom — hur han skrek — hvilken märkvärdigt starkt röst han hade — hur han kunde klösas — det var minsann kraft i de små nyporna — hur lustig han såg ut med sina stora kindben — precis som en liten kyrkängel, som af alla krafter blåser i basun, o. s. v.

Lewi gjorde försmädliga understrykningar till hela berättelsen, sade »nej, så märkvärdigt!» och »ack så näpet», om hvartannat, men Ulla tog ej detta lika godmodigt, som hon plägade upptaga hans skämt, utan blef helt förargad på honom och ångrade, att hon bjudit honom till sig. Hade han ej varit där nu, kunde hon fått stanna hos sitt barn.

Efter några dagar föreslog Lewi, att de bägge två skulle måla en studie med Margit som modell. Det var Ullas gamla idé att måla Margit, och hon blef nu ganska upplifvad af detta förslag. Det skulle gifva henne en sysselsättning, som kunde hjälpa henne att öfvervinna den längtan, hvarunder hon trånade, och den oro och inre slitning, som så underligt pinade henne alt sedan Kristianiaresan — alt sedan den dag, då hon suttit i båten på vägen dit och sagt sig själf, att hon nu funnit hamnen, att framtiden låg klar och banad för henne.

13.

Flickornas sofrum uppe i skolhuset, hvilket hade ett stort, fyrkantigt fönster på kortväggen, utsågs till atelier. Med tillhjälp af draperier samt papp, som spikades för nedra delen af fönstret, åstadkommo de här en god belysning.

Margit sattes på kanten af en säng under det sluttande taket med sin pojke på knäet. Hennes ena fläta låg framdragen och uppruggad, och gossen eggades till att rifva i den af hjärtans lust — något, som icke var svårt att få honom till. Ullas berättelse om sitt besök hos lille Rolf hade gifvit Lewi uppslaget till denna anordning. Margit skrattade och blef ond på samma gång, och då slutligen pojken fick tag i ett par hårstrån, som han drog i så häftigt, att det gjorde ondt, blef hon röd i ansigtet och smälde honom på fingrarna, men behöll ändå sin värdiga min så vidt möjligt.

Lewi var förtjust öfver denna lilla scen. Just så ville han ha det — denna halft skämtsamma, halft allvarliga strid mellan den unga modern, ännu nästan ett barn, och den storväkste, ystre pojken. Det var

gudomligt, påstod han, mycket mer gudomligt än alla madonnor i verlden.

Inte sant, Ulla, sade han med sin mjuka, släpande röst, det är mycket mer lifvadt att se en mor slåss med sin unge än kyssa honom. Det är inte så gammalt.

Ulla uppfattade taflan något annorlunda än Lewi. Hos henne blef barnet hufvudsaken — modern syntes bakifrån, gossen stod på hennes knän och vid sidan af hennes nacke syntes det okynniga, trinda lilla barnansigtet rätt en face. Lewi tog bilden från sidan, så att han fick både mor och barn i profil. Han studerade hufvudsakligen moderns ansigtsuttryck, hennes ställning, där hon kastat sig på sned för att värja sig för barnets klösningar, hennes rodnad af förargelse och modersstolthet på samma gång. Man såg af hans tafla, att hon var färdig att smälla till gossen nästa ögonblick med sin breda hand — icke för att gifva honom en moderlig aga utan ett slag i förargelsen af en kamrat, som blir retad under leken.

De voro ytterst intresserade af sitt arbete, som börjat mer som en lek, men som så småningom fängslade hela deras uppmärksamhet.

Eglantine hade, till Ullas öfverraskning, bedt att få vara med och äfven försöka måla. Hon hade visserligen aldrig lärt att måla, men hon hade ofta försökt för sig själf och hon kände på sig, att hon hade mycket goda anlag. Om hon nu finge se på, hur de andra gjorde, skulle hon kunna lära sig mycket

häraf. Hon satt bakom Lewis stol och kopierade honom. Han kände sig så nervös af detta, att hvar gång han hörde hennes röst hoppade han till, men han vände sig alltid vänligt emot henne, nickade eller ruskade på hufvudet och pekade ut felen, som i själfva verket voro ofantliga, men hvilka han alltid kriticerade i den mildaste form, d. v. s. med småleenden och tummar — de sista placerade på målningen midt i den klibbiga färgen, de förstnämda blidt riktade på eleven.

Herre gud, att hon skulle få den olycksaliga manin att tro sig kunna måla! sade han suckande till Ulla.

Eglantine själf var mycket belåten med sitt arbete. Hon frågade Ulla hvar dag, om hon ej tyckte, att hon gjorde framsteg, och om hon ej trodde, att hon hade anlag, och Ulla hade icke hjärta att taga henne ur denna nya illusion, som bidrog att göra hennes så enformiga lif lyckligt.

En afton då de slutat måla för dagen, gick Eglantine länge från den ena taflan till den andra och betraktade dem alla uppmärksamt. Det syntes henne, att hon bäst af dem alla tre lyckats träffa likheten. Detta kunde visserligen för en objektiv betraktning förefalla otroligt, men hon sade sig själf, att det ju kunde bero på att hon, fastän utan studier, hade denna medfödda blick för likheter, som hon ofta hört kunde finnas äfven hos dem, hvilka ej lärt de första greppen af det tekniska. Hon var så lycklig öfver

denna upptäckt, att hon ej kunde underlåta att fråga Ulla, hvilket af utkasten hon tyckte liknade mest.

Jag vet inte, sade Ulla omisstänksamt, hvarken Lewi eller jag har egentligen tänkt på likheten — det är inte precis ett porträtt vi ville göra utan bara en studie.

Det är altså förklaringen, tänkte Eglantine.

Men jag, utbrast hon, med glädjestrålande uppsyn, jag har bara tänkt på likheten. Och tycker du inte, att jag fått rätt bra fram den?

Ulla blef helt bedröfvad öfver denna fråga. Där fans icke spår af annan likhet mellan originalet och porträttet, än att man kunde se att det sistnämda skulle föreställa en människa — möjligen kunde man också gissa, att det skulle vara en kvinna. Den döfstummas stora, utstående ögon häftade sig med en ängsligt frågande blick vid Ullas ansigte — det var ingen möjlighet undgå att svara.

Kära Etty, sade Ulla ömt och tog hennes hufvud mellan sina händer samt talade till henne blott med läpparna för att Lewi ej skulle höra det. Jag vill inte göra dig ledsen, men jag tror inte, att du egentligen har anlag just för porträttlikhet — men därför kan du ju mycket väl ha fallenhet för annat — kanske för komposition —

Ettys rörliga ansigte fördunklades, hon fick tårar i ögonen och vände sig bort för att dölja det. Hela denna afton var hon missmodig och sorgsen. Men då hon följande dag begynte måla igen vaknade åter

hennes aldrig slocknande illusioner. Det var så vanligt, att de närmaste icke trodde på en. Men skulle väl en så stor målare som Lewison gjort sig så mycket besvär, om han ej tyckt, att hon hade anlag.

En middagsstund, då Lewi gått och lagt sig i en backsluttning under några alar för att hvila på maten, medan Ulla och Etty bredvid honom lekte med Margits pojke, fick han se några flickor på ängen sysselsatta att räfsa hö, och Margit bland de andra. Solen gassade hett, man väntade regn och rättaren hade tagit ut alla flickorna vid gården för att hjälpa till att få in höet i en hast. Margit var road af sådana arbeten och förde räfsan med säkerhet och snabbhet på samma gång som med värdigt behag. Hon hade lagt af sig den hvita skjortan och det svarta lifstycket samt gick i bara linnet och en kort, röd underkjol.

Lewi hade blifvit uppmärksam och rest sig på ena armbågen, i det han följde henne med ögonen.

Hvad stirrar du på? frågade Ulla.

Hon är riktigt bra så där, svarade han. Den där runda halsen och de bruna armarna — och så har vi sutit och målat henne i skjorta med långa ärmar! Det skall då inte ske vidare.

Ulla hade tänkt på detta förut, men hon hade haft en liten betänklighet mot att föreslå det. Margit var liksom ett slags adoptivdotter eller yngre syster i huset, och Ulla hade samma blygsamhetskänsla å hennes vägnar, som om det gält henne själf.

Hon sade Lewi detta, men han svarade henne, att han ej hade trott henne om en sådan urfånig konventionalism. Hade icke hon, Ulla själf, många gånger eksponerat hals och armar på baler inför idel obekanta män? Han ämnade icke vara så närgången, som de varit mot henne — d. v. s. icke ta henne om lifvet, öfverhufvud icke als vidröra henne, bara se på henne — på tre alnars afstånd. Han ropade Margit till sig.

Sådan där vill jag ha dig på taflan, sade han. Tag inte på dig den där tjocka skjortan nästa gång, så är du söt. Det är så ointressant att måla hvita skjortor.

Ulla var i själfva verket mycket glad åt att blifva af med skjortan på taflan. Det var så mycket tacksammare att ställa barnets ansigte med sin hvita hy mot moderns kraftigt varma hudfärg.

Ulla lade ej märke till, att Margit så småningom begynte blifva litet berörd af att oupphörligt vara föremål för målarens blickar. Hon tycktes beständigt, hvar hon gick och stod, känna sig observerad, hennes min var så medveten och liksom förnärmadt sedesam, som om hon trodde, att han vore på väg att göra henne en kärleksförklaring, och att hon måste vara på sin vakt. Ehuru han oupphörligt upprepade, att det var det lustiga i moderns strider med sitt barn, som förmått honom att välja henne till modell, gick hon dock med den öfvertygelsen, att han fann henne vacker, och hon speglade sig mycket ofta nu och blef

mer och mer verkligt förargad, när pojkens ostyrighet hotade att bringa henne ur jämvigten.

Falk hade ej skrifvit på flera dar. Ulla visste, att operationen lyckats och att han åter var frisk, men han hade ej ännu sagt dagen för sin hemkomst. En förmiddag, när de voro som bäst i farten med sin målning, trädde han plötsligt in i rummet.

Han hade varit långt borta ur Ullas tankar hela denna sista tid. Hon kom ej längre ens ihåg, hur hon sutit på ångbåten med den känslan, att hon ej skulle kunna ha någon glädje medan han var borta, att medvetandet om att han låg där i den stora sjukhussalen skulle förstöra alt hennes nöje af sommaren och af Lewis vistande hos henne. Hon hade bara lefvat för sin målning de sista veckorna, och hennes besök hos lille Rolf hade blifvit alt flyktigare.

Men i samma stund hon hörde stegen i trappan, och hennes hjärta ännu mer än hennes öra sade henne, att det var hans, flög en skiftning öfver hennes ansigte, hon sänkte paletten och penseln i knäet och det var som ett glädjesprång inom henne. Hon reste sig ej, sprang ej emot honom, men alt annat försvann för henne i detta ögonblick, hon hörde bara honom, såg bara honom, och då han kom fram till henne och kysste henne, var det som en stilla strålglans öfver henne, som liksom förvandlade henne.

Lewi såg och iakttog alt detta, och det började sjuda inom honom af en våldsam lidelse, som förundrade honom själf. Han hade visserligen varit för-

älskad i Ulla sista vintern i Rom, men han trodde sig ha öfvervunnit denna känsla. Han hade ju nu varit lugnt tillsammans med henne dag ut och dag in i flera veckor och funnit sig väl till rätta som en tämligen likgiltig vän och kamrat, hvilken vet, att han aldrig kan blifva något mer. Men då han nu såg henne på detta sätt försjunken i en annan, såg som i en plötslig uppenbarelse hur denna vanligen så reserverade kvinna kunde älska — då greps han af ett slags ursinne, och han skulle velat rusa på Falk och taga honom i strupen. Det var som en yrsel — ett fysiskt illamående. Han hade rest sig upp, men hans knän skälfde.

Det varade blott ett ögonblick. Falk drog sin hustru med sig ut ur rummet utan att hälsa på de andra.

Lewi satte sig igen och for med handen öfver ögonen. Då han såg upp, stod Margit framför honom. Han hörde henne fråga hvad som fattades honom, och utan att ännu veta, om han drömde eller ej, grep han henne plötsligt om lifvet, drog henne ned på sitt knä och kysste henne på halsen.

Det syntes honom som en helande balsam att få trycka sina läppar mot denna varma hud, och hon gjorde intet motstånd. Han såg icke Etty och hade glömt, att hon fans i rummet. Han visste ej, hur länge det räckt, då han plötsligt såg Falk midt på på golfvet framför sig. Falk tog Margit hårdt vid akseln, ryckte henne upp och slängde henne långt

bort i rummet, och därefter gick han löst på Lewi, grep honom i båda skuldrorna och skakade honom, i det han gjorde fåfänga ansträngningar att tala.

Ud! ud af mit hus — öieblikkelig! kom det slutligen brutet fram.

Lewi var blek af raseri, men kunde icke få fram ett ord. Falk formligen kastade honom utanför dörren och stängde den, samt vände sig därefter mot Margit.

Du, som jeg har taget i mit hus og behandlet som en datter, ropade han. Gå, gå, gå! — jeg vil ikke se dig mere.

Margit begynte storgråta med ansigtet i händerna.

Gå! skrek han. Krokodilletårer! Komediespil! Væk!

Margit gick, snyftande högt. Etty hade krupit in mellan takbjälkarna, förlamad af blygsel, då Lewi dragit ned Margit i sitt knä. Hon stod nu där och höll sig krampaktigt kring hjärtat, i det hennes händer flögo och tänderna klapprade mot hvarandra.

Ulla återigen, som följt efter Falk in, hade fått ett kallt, afvisande uttryck i sitt ansigte. Ett sådant utbrott hade hon aldrig sett förr, det skrämde henne ej egentligen, men det stötte henne långt tillbaka från den man, som hon nyss så kärleksfullt omfamnat. Hvad rätt hade han att på detta sätt göra sig till både domare och bestraffare — behöfde Lewi stå

till svars inför honom för sina handlingar. Det var något i denna häjdlösa vrede som förnärmade henne, som hade den varit riktad mot henne själf.

Den starka sinnesrörelsen hade varit för mycket för Ettys svaga fysik; hennes blick blef plötsligt tom och famlande, hon grep fatt i en stol, men drog omkull den och sjönk till golfvet med ett skrik.

Hon hade sådana anfall ibland; Ulla hade sett det förr, men hon var själf i en så upprörd sinnesstämning, att hon förlorade besinningen och sprang blott efter vatten, lemnande henne afsvimnad på golfvet.

Detta uppträde verkade genast afkylande på Falks häftighet. Hans praktiska sinne och hans hjälpsamhet fingo öfverhanden, han skyndade sig att upplyfta Etty på bädden, kastade sig på knä bredvid henne och tilltalade henne med ömma smekord.

Etty min — Etty min — hvordan går det dig — se op — har jeg skræmmet dig, du stakkar — nu skammer jeg mig rigtig over min heftighed — vær bare rolig, Etty — du skal ikke mer have noget sådant at frygte.

Hon öppnade långsamt ögonen och såg hans ansigte nedböjdt tätt öfver hennes, under det han sysslade med att lösa upp hennes korsett, som han trodde satt för hårdt.

Det behöfdes ej nu, anfallet var öfver, men hon låg orörlig och viljelös i hans händer. Färgen kom snabbt tillbaka till hennes kinder, hon andades djupt

och långdraget, läpparna voro halföppna och ögonen fuktiga och skimrande.

I denna stund förvandlades Ettys himmelska kärlek till en rent jordisk — hennes fantasi nöjde sig ej längre med tanken på att tillhöra den hon älskade i ett annat lif, hon drömde sig vara hans redan nu, och hon skälfde af lycka under hans vidrörande.

14.

Dagen hade varit tryckande het med åska i luften. Detta hade kanske bidragit till de nervösa sinnesrörelser, för hvilka litet hvar i dag varit utsatt.

Lewi hade rest utan afsked, Margit satt på sitt rum och stormgrät, Falk hade gått in till sig, och hans mor var hos honom.

Ulla och Etty stodo vid fönstret i dagligstuen.

En tung beklämning hvilade öfver hela huset. Alla fönster stodo öppna, men icke en fläkt rörde sig. Det var så kvaft, att Ulla greps af en stor mattighet, och den ena svettkåren efter den andra gick öfver henne. Hon hade sjunkit ned på en stol, pustande och jämrande sig öfver hettan, medan Etty stod upprätt med glänsande ögon och en spänning i dragen, som väntade hon något högtidligt och stort.

Nu kom det som en sakta susning. Det blef mörkt, det föll ett par glesa droppar. Det var icke något riktigt regn, det var som när man står och häller ett par enstaka droppar ur ett glas — så stora, tunga och koncentrerade kommo de.

Så kom en dammsky farande fram på landsvägen. Den hvirflade ända upp till huset, rök in genom fönstret.

Så blef det lugnt igen. Men Etty hade hela tiden ögonen riktade på det där ljusa, lätta molnet med brokig färgskiftning, som låg djupt nere öfver bygden under dem. Därifrån skulle det komma.

Flaggan på skolhuset ryckte häftigt till och lindade sig därefter som med ett par stora, skrämda vingslag tätt kring stången. En af pigorna kom ut och tog ned den.

Hvad var detta för ett dån som af många hofvar. En hel flock af hästar kom gallopperande ned från fjället för att söka skydd för ovädret. De rusade förbi fönstret och dammet rök om hofvarna.

Ullas beklämning tilltog. Hon drog andan med svårighet, hon kände sig som insnörd och löste upp det tätt sittande klädningslifvet, så att den hvita skjortan pöste fram.

Nu! Ändtligen! Molnet därnere tycktes öppna sig — hvilken skarp, ilande ström af ljus det utsände! En stund därefter ett aflägset, doft rullande!

Ännu intet regn. Också de enstaka, tunga droppparna hade upphört att falla.

Nu åter en blikst, följd af en kort stöt. Och så slag på slag längre och kortare dån och blikst i blikst korsande hvarandra från flera håll. Bygden var försvunnen, fjället likaså, ensamt i ett tjockt mörker, som genomkorsades af flammande eldar, låg timmer-

huset i backsluttningen och tycktes nästan skälfva under ovädret.

Nu hade regnet fått fart — alla slussar öppna. Det piskade rutorna som synålar och inom en minut voro alla de små sluttande gångstigarna förvandlade till flytande bäckar med fors på fors.

Ulla drog ett djupt, lättadt andetag.

Inte sant, det är härligt! utbrast Etty. Hur det rensar, hur det befriar!

Hon stod och höll i fönsterposten och lutade sig ut; Ulla hade stängt de andra fönstren, men hon envisades att hålla sitt öppet. Drypande våt om hufvudet vände hon sig slutligen inåt rummet, drog igen fönstret bakom sig och sade med en rodnad: Det är som vreden — den heliga vreden — vreden öfver det låga. Den går också som ett åskväder fram öfver människorna, när de vill göra något dåligt. Ja, vreden är en härlig uppenbarelse liksom ljungelden.

Du Etty — det säger du, kärlekens apostel!

Vredgades inte Gud på Sinai berg? inföll Etty. Och vredgades inte Jesus själf, då han körde ut tempelskändarne och ropade: I huggormars afföda! Jag är viss på, att han aldrig var skönare än då, och jag skulle varit lycksalig att då få falla ned och tillbedja honom.

15.

Ulla var förstämd och kunde ej öfvervinna känslan af att Falk hade förgått sig mot henne. Det utbrott af ohäjdad, besinningslös vrede, som i Ettys ögon var skönt, var för henne ett störande minne, hvilket liksom lade en skugga långt in i framtiden. Hennes egen starka självbeherskning, och hennes naturliga motvilja för alt som var våldsamt och oharmoniskt, gjorde henne ömtålig för alla häftiga sinnesskakningar, och de verkade mer upprifvande på hennes nervsystem än på andra, eljest nervösare naturer, just emedan de afbröto alt för starkt mot hennes vanliga jämvigtsfulla lugn. Hennes temperament fordrade jämvigt och harmoni.

Hon hade icke blifvit så skakad som t. eks. Etty i första ögonblicket — men det kom, som alltid, efter hos henne. Minnet af hvad som skett pinade henne mer för hvarje dag. Att hennes ungdomsvän, som hon höll så mycket af, och som hon visste, att det ej var något ondt med i botten, blifvit på detta skymfliga sätt jagad ur hennes hus — det var ett minne, som hon ej kunde trösta sig öfver. Och hvad rätt

hade Falk att vara så sträng! Hade han icke själf gjort sig skyldig till ungefär det samma ännu förra året, då han kurtiserat Anna Krabbe? Hur kunde han vara så förmäten och tro sig kallad till domare öfver en annan människa?

Hon gick och bar sin missbelåtenhet inom sig utan att säga något därom till honom, men han såg den tydligt nog i hennes reserverade hållning, hennes afvisande af hvarje närmande från hans sida, hela den högdragna oåtkomlighet, som karaktäriserade henne, då hon var i denna stämning, och som sårade honom alt för mycket för att leda honom till att erkänna, ens för sig själf, att han haft orätt. Han var för stolt för att vilja tigga tillbaka den ömhet, hon undandrog honom, och han gick omkring som ett åskväder under denna tid och ställde till räfst med elever och tjänare för alla möjliga små förseelser, som förut fått oanmärkt passera. Ulla hörde ofta hans röst hög och vredgad; han gick med så stora och hårda steg att hela huset dånade, och alla voro rädda och gingo ur vägen för honom. Detta stormiga sätt bidrog till att underhålla och föröka hennes nervositet. Hon ryckte till och flög upp från stolen bara hon hörde honom taga i en dörr eller springa upp för trappan, och hon undvek honom så mycket som möjligt.

Margit hade blifvit så förskrämd, att hon ej vågade gå ut ur sitt rum, då Falk var hemma. Så fort hon såg Ulla begynte hon gråta och tjuta med händerna för ansigtet, i hopp att härigenom påverka

henne till att stämma Falk till större mildhet mot henne.

Etty var den enda, hvilken tycktes finna sig väl af den ovädersluft, som hvilade öfver huset. Hon gick fortfarande med förnimmelsen af att stå inför något upphöjdt och stort, liknande Guds vrede öfver Israels barn, och den spänning, hvari denna känsla höll henne, verkade på hennes natur som ett stimulerande medel. Hon såg på Falks upprörda ansigte med de hopdragna ögonbrynen med en känsla af skygg vördnad på samma gång som med en sakta hjärtklappning, vid minnet af att denne vredgade gudom hade haft henne i sina armar och smekt henne och talat ömma ord till henne. Hon lefde sig mer och mer in i dessa fantasier, och hennes förra spiritualistiska drömmar om en annan bättre verld gåfvo vika för heta och osunda hjärnfoster, som uteslutande rörde sig om en mycket jordisk kärlekslycka.

Det gjorde henne sjuk, hon gick omkring med tunga lemmar, yrsel i hufvudet och andnöd. Hon kände det som om hon skulle kväfvas, om hon ej finge förtro sig till någon, och en dag, då Margit ytterligare eggat upp hennes fantasier genom att tala med henne om Lewi, hvars kyssar satt äfven hennes blod i svallning och bragt henne i en erotisk stämning, kunde hon ej längre återhålla vissa antydningar om, att också hon hade en kärlekshistoria. Margit blef nyfiken och öfverhopade henne med frå-

gor, och Etty leddes härigenom att säga mer än hon ämnat, på samma gång som hon måste omdikta förhållandena något för att icke den andra skulle kunna gissa hvem föremålet för hennes kärlek var.

På detta sätt blefvo de båda jämnåriga flickorna så småningom mycket förtroliga, de suto i timtal tillsammans och talade lifligt med läpparna, utan att ett ljud hördes; de hade genom detta meddelelsesätt, som Margit mycket fort lärt sig, den stora fördelen att kunna säga hvarandra de djupaste hemligheter utan att behöfva frukta att förråda sig för någon obehörig.

Båda flickorna, trots deras olika naturer och olika förutsättningar, hade råkat in i samma kritiska skede, då det erotiska helt och hållet beherskar en sysslolös och instängd fantasi. Margit hade något upplefvadt att tala om, Etty endast drömmar, men båda voro uppfylda af samma längtan och eggade hvarandra med sina halfva förtroenden.

Ettys historia antog alt större dimensioner. I början var det bara någon, som hon älskade i tysthet, men på hvars genkärlek hon ej var viss — åtminstone ej fullkomligt säker — men vid Margits ytterligare frågor om hvad som tilldragit sig mellan dem, kom det slutligen i svaga antydningar fram, att han en gång — nej, två gånger, hade omfamnat henne, och att han gjort det på ett sådant sätt, att — nej, mer ville hon icke säga.

Men hade han då icke också friat till henne?

Nej, det fans ett hinder, ett stort, oöfvervinneligt hinder.

Hvad det var för ett hinder kunde hon icke tala om, men då Margit gissade, att han förmodligen vore en alldeles för förnäm herre — liksom Lewi — kunde Etty ej finna sig vid denna förutsättning, utan förklarade, att så små hinder skulle nog hans kärlek vetat att öfvervinna, men det var något annat, som med hans ädla och rena karaktär —

Han er kanske gift? sade Margit, som var nästan oroande snabbtänkt, när det var fråga om kärlekshistorier.

Etty rodnade så, att det ej ens lönade sig att förneka riktigheten af Margits gissning.

Det är just det tragiska, sade hon. Han är gift. Men förhållandet till hans hustru är helt och hållet brutet — alt sedan den dagen —

— — da han omfavnede dig, ifylde Margit, hvilken icke var lika skygg för klara ord som Etty.

Då Etty åter blef ensam med sig själf efter denna bekännelse, var hon mycket orolig samt låg hela natten vaken och vred sig i sin bädd. Hon frågade sig, om hon ljugit för Margit, men hon fortfor att drömma, att det altsammans dock var sant, tils hon slutligen själf trodde, att han gick med en hemlig kärlek till henne och att detta var den innersta grunden till missförhållandet med Ulla.

Etty skulle resa hem vid denna tid, men det var henne så förfärligt att skiljas från föremålet för sin

kärlek, att hon bad Gud natt och dag att han skulle låta något komma i vägen för hennes resa. Hon kunde ej uttänka, hvad det skulle vara, ty det ressällskap, hon hittils väntat på, var nu funnet, och moderns sista bref innehöll en bedjande uppfordran till henne att komma utan uppskof, emedan hon var så sjuk, att hon kände sig ej ha långt kvar. Som hon emellertid sagt detta i flera år, trodde Etty ej härpå, och i sin förtviflan öfver den förestående skilsmessan bad hon Gud, att den damen, hon skulle resa med från Kristiania till Stockholm, måtte insjukna eller få något annat hinder. Men det tycktes förgäfves, dagen var utsatt, Falk skulle rida med henne öfver fjället och föra henne ombord å ångbåten, och denna två dagars resa ensam med honom var nu hennes enda tröst. Det skulle blifva den sista lyckliga dagen i hennes lif, allting på andra sidan var bara hopplöst mörker. Hela sista natten låg hon och bad, att hon dock ej skulle behöfva resa, att hon väl skulle få göra färden till ångbåten med Falk, men att där ett telegram skulle möta från den där damen i Kristiania, att hennes resa blifvit uppskjuten, och hon sålunda få fara tillbaka igen. Och när hon vaknade på morgonen och lade ned de sista effekterna i sin kappsäck, var det med en så bestämd känsla af att hennes resa ej skulle blifva af, att hon ej blef det minsta förundrad då Ulla i det samma kom in till henne och sade: du skall icke resa, kära lilla Etty. Du skall

bli hos oss och vi skall söka göra lifvet så lyckligt för dig, som vi bara kan.

Hon sade det med en omfamning och ett upprördt ansigtsuttryck.

Hon har fått sluta, Etty, — men det var ju godt — tänk, hur sorgligt hennes lif var.

Etty drog sig undan Ullas omfamning och hennes armar sjönko mot sidorna. Hon stod några ögonblick stilla med stirrande blick, sedan bröt det fram i en snyftning: O Gud, det var inte så jag menade. — O Gud, det är jag, som dödat henne!

Hon kastade sig framstupa i soffan och då Ulla ville smeka henne sköt hon henne ifrån sig. Låt mig vara — låt mig vara, ropade hon.

Hela dagen låg hon där och grät, afvisade all föda och bad lidelsefullt att bara få vara ensam. Mot aftonen kom Falk in till henne. Hon låg ännu i nedhukad ställning mot soffryggen med händerna för ansigtet och märkte ej, att han kommit in. Han gick fram till henne, tog henne om lifvet och drog henne upp samt kysste henne på pannan. Hon gaf till ett skri vid hans vidrörande, tårarna stannade på tvären i halsen, hon kunde icke andas, hon såg på honom med öppen mun och en flammande blick.

Du skal ikke sörge så voldsomt, sade han ömt. Du skal altid have et hjem her, og Ulla og jeg skal være som bror og söster for dig.

Då lade hon hufvudet mot hans bröst och grät, men det var icke längre af sorg utan af ett slags

lycklig ekstas. Han hade satt sig bredvid henne i soffan och hon kröp alt längre in i hans famn. Han tryckte henne intill sig ömt och smekande som om hon varit ett litet barn och utan den ringaste tanke på, att hon kunde missförstå hans vänlighet, som blott var framkallad af det varmaste medlidande med denna stackars hjälplösa varelse.

Ulla kom nu också in och sade småleende, då hon såg den ömma gruppen: ja, det kunde jag nog tro, att om någon skulle kunna trösta henne, så var det du.

Vid det vänliga tonfallet i hennes röst lyfte Falk upp hufvudet och räckte handen mot henne. Hon gaf honom sin hand och han kysste den, samtidigt med att han ännu höll den andra handen på Ettys nacke, där hon låg framstupa med ansigtet mot hans knä.

Hon lyfte litet på hufvudet, då hon märkte att han rörde sig, och såg som i en dröm, hur han kysste Ullas hand. Hon for upp som stungen af en uddhvass nål och störtade ut ur rummet.

Det är besynnerligt, att hon liksom fått ett slags ovilja mot mig på sista tiden, sade Ulla. Jag tror du får vara lite försigtig med henne, Rolf.

Hvorfor, mener du — —

Jag är rädd hon går och förälskar sig i dig.

Hun! forelske sig! Stakkar! Det har aldrig faldt mig ind. Jeg synes, hun er som et tolv, tretten års barn.

16.

Det skulle blifva ett stort möte på Jökelheim, till hvilket vänner af folkhögskolesaken inbjudits från när och fjärran. Dessa möten voro alltid årets största tilldragelser vid skolan, och hela trakten lefde blott härför under flera veckor. Gamla fru Falk var aldrig lyckligare, än då hon under dessa dagar hade huset fullt med gäster, och då den stora salen, som gränsade intill den vanliga matsalen, äfven fick besättas med långa bord och bänkar. Icke blott de som bodde i huset utan äfven ett stort antal af de andra besökande åto alla tre mötesdagarna på Jökelheim, och ehuru maten var den vanliga, tarfliga, hade man dock slagt och bak vid gården flera veckor i förväg för att kunna mätta så många munnar.

För Margit voro dessa förberedelser en nyttig afväksling i det alt för sysslolösa lif hon fört på sista tiden. Hon var af naturen arbetsam och driftig samt mycket road af hushållsbestyr, och hon hade nu ej längre någon tid att utbyta förtroenden med Etty, utan var vida mer intresserad af att göra korf och

knåda deg än drömma om den försvunne målaren eller om den trogne Gunnar, som arbetade på deras blifvande hem borta i Amerika.

Birk och hans unga blonda fru voro de första, som anlände. De voro bjudna att bo hos Falks, och Ulla, som hade en viss vänskapskänsla för den lilla frun, sysselsatte sig rätt mycket med henne. För öfrigt kände hon sig tämligen främmande för den krets, som nu samlades i hennes hem. De voro alla så förtroliga inbördes, det var en öfversvallande kärleksfullhet i deras stämning mot hvarandra, på samma gång som en viss medlidsam vänlighet i deras sätt mot henne, som berörde henne något kyligt. Hon kände att de alla beklagade, att hon ej var en troende som de, och att de ej skulle försmå något tillfälle att, utan att vara påträngande, söka vinna henne för sin tro.

Falk hade egentligen aldrig gjort några sådana försök, lika litet som hans mor. De voro ytterst optimistiska i sin tro och så fullt öfvertygade om att alla en gång skulle komma till erkännande af sanningen, att de ej hyste någon oro öfver Ullas olika ståndpunkt. De kände dessutom, att hennes oppositionela natur ej skulle vinnas genom några påtryckningar, utan att man måste lemna henne i fred och låta Gud verka sitt verk med henne långsamt och i stillhet. Gamla fru Falk satte särskildt stora förhoppningar på detta möte, ty den hjärtliga broderlighet och den varma religiösa hänförelse hvaraf dessa för-

samlingar alltid voro genomandade, plägade vanligen medföra många väckelser.

Oaktadt ingen sagt det kände Ulla i luften hvad man hoppades af henne vid detta tillfälle, och det gjorde henne än mer förbehållsam och tillbakadragen. Hon kände sig olycklig, ensam och obehöflig under dessa dagar. Den hängifvenhet och beundran, som här omgaf Falk, stämde henne ej vänligt mot honom utan eggade blott hennes kritik och kom henne att än starkare känna det så som om han begått en oförrätt mot henne.

Då han stod på talarestolen i den med flaggor och grönt prydda samt med högtidsklädda människor fylda salen, då alla ögon hängde vid honom med beundran, många tårade, då hans ord ljödo varma och inspirerade, i det han talade om kärlekens makt och om den brödraring, som en gång, när alla människor funnit sanningen, skulle knytas hand vid hand genom all verlden — då fans det blott en i salen, som förblef oberörd och för hvilken dessa ord ljödo ihåliga och tomma — och det var hans hustru. Hur det pinade henne, detta! Hon sade sig själf att hon var orättvis mot honom, att han väl kunde förgå sig en gång, men att hans lif dock i det hela taget stod i full öfverensstämmelse med hans lära, att hon dock icke kände någon mer osjälfvisk och mer hel natur, än hans. Men det hjälpte ej, hon kunde ej värmas af detsamma, som värmde honom vid detta tillfälle, hon kände sig utesluten ur det, som nu fylde hela

hans själ och det låg därför en god del af svartsjuk bitterhet i hennes kritik.

Den tredje dagen på e. m., då endast en mindre krets var kvar, och då den hjärtliga och rörda stämning, som hvilat öfver hela mötet, hade nått sin höjdpunkt, föreslog Birk, att man skulle taga nattvarden tillsammans innan man skildes. Den omständigheten, att en sådan enskild nattvardsgång var lagligen förbjuden, betydde ingenting för denna krets, som framför alt kämpade för andlig frihet och rättigheten att fritt utöfva sin religion när och hur de själfva ansågo vara rätt. Det fans ingen af dem som ryggade tillbaka för den lagliga påföljd det kunde medföra, om de följde sitt hjärtas maning att stärka sig själfva med en handling, hvars helighet aldrig för dem kunde blifva beroende af den yttre form, hvarunder den skedde.

Ulla gick upp på sitt rum, då hon hörde förslaget framställas. Falk frågade Etty, om hon ville vara med, men hon drog sig förskräckt undan.

Jag är inte beredd, sade hon. O nej, jag ville så gärna — men jag vågar inte.

Falk kom in till Ulla och sade med upprörd röst, att det berodde af henne, om han skulle kunna vara med de andra.

Af mig! hon såg upp förundrad. Du menar väl inte, att du vill, att jag skall vara med —

Nej, kjære — det kunde aldrig falde mig ind — skjönt den dag, det skede, vilde være den lykkeligste

i hele mit liv — men derom er der slet ikke tale nu, det er din ærlighed i disse ting, som jeg holder så meget af, og jeg vil tusinde gange heller have dig sådan, end som en og anden af de andre, der er med bare for sine mænds skyld, eller fordi de ikke har noget personligt standpunkt — men det er ikke derom, jeg nu vilde tale, det er om mig selv. Jeg har fornærmet dig og du har ikke endnu tilgivet mig det. Og med den følelse kan jeg ikke være med ved en kjærlighedsfest.

Jag trodde du ansåg dig ha handlat rätt, sade Ulla i en något afböjande, nervös ton. Det var henne pinsamt att vidröra det förflutna.

Ja, jeg syntes, jeg havde ret først. Men da jeg så, hvor dybt jeg havde krænket dig, begyndte jeg at spörge mig selv, om det dog ikke var noget galt — om det vel også var bare forbitrelse over Lewis letsindighed og Margits utroskab, der drev mig til at tage sådan på vej — og så har jeg nu kommet til den selverkjendelse, at der også var en god del skinsyge deri —

Skinsyge?

Ja, for jeg havde hele tiden den følelse, at Lewi var forelsket i dig, og derfor kunde jeg ikke lide ham. Og du ved ikke, hvor jeg led de ugerne på hospitalet ved tanken om dit fortrolige samvær med ham — det var næsten utåleligt —

Han gick till hennes skrifbord och begynte röra i hennes papper.

Hvis du önsker det, skriver jeg nu til Lewi en undskyldning — —

Han satte sig ned och skref utan att vänta på hennes svar, samt räckte henne därefter brefvet, som innehöll ett öppet och hjärtligt beklagande af att han förgått sig, och att hans hustrus vän kommit att lemna huset på ett så obehagligt sätt. Han slutade med att uttrycka den önskan, att Lewi än en gång skulle besöka dem, och att han då skulle få visa honom, hur uppriktigt han ångrade sin öfverilning.

Ulla tackade honom med en blick och räckte honom handen, hvilken han behöll, i det han böjde sig ned öfver hennes aksel och kysste henne på håret.

Og nu er det om din tilgivelse jeg beder, sade han. Du har ikke givet mig den endnu.

Hon svängde sig om i stolen, så att hon kom ansigte mot ansigte med honom, samt kastade armen om hans nacke och gömde sitt ansigte vid hans hals.

Tala inte mer om det, sade hon. Jag tycker inte om det — det pinar mig —

Endnu! sade han. Kan da dette sår aldrig læges?

Det är inte det jag menar — jag menar, att det pinar mig, att du — jag har ingenting att förlåta dig — nej, tyst, jag vill inte höra det ordet, det är som om jag blygdes öfver det, jag vill mycket hällre själf ha orätt mot dig och det har jag också i många fall — låt oss inte tala om att förlåta hvarandra — bara om att hålla af hvarandra.

Tak, sade han. Så kan jeg nu med fuld glæde være med de andre i aften.

Men jag tycker ändå, det är så underligt, sade Ulla. Jag förstår inte riktigt, hur denna nattvardsgång kan ha en så stor betydelse för dig. Du tror dock inte på den på samma sätt som de andra.

Det er ikke for mig en trossag — det er simpelthen en mindefest og et kjærlighedsmåltid — der på en gang erindrer mig om Kristi liv og lære og bringer mig i et nærmere samfund med mine trosfæller. Det er på samme måde, som du for eksempel var lykkelig ved at festligholde julen akkurat som dine forældre plejede, fordi det var dig kjært på den måde at huske på dem.

De afbrötos af en sakta, skygg knackning på dörren. Falk öppnade för fru Birk, som tveksamt frågade, om hon fick stiga in. Falk lemnade henne ensam med Ulla och gick ned till de andra.

Skall ni inte vara med om nattvarden? frågade Ulla henne.

Jo — det er netop derfor, jeg kommer til dem. Jeg vilde bede dem — men måske har deres mand allerede gjort det —

Om hvad?

At de vilde komme ned og være tilstede — jeg mener ikke komme med til alters, naturligvis, men bare være tilstede og höre, når vi synger de dejlige, grundtvigske salmer, og se, hvor lykkelige vi alle føler os.

Nej, det kan jag inte, sade Ulla, det bjuder mig emot. Det skulle vara som att vara närvarande som främling vid en familjehögtid eller se ett älskande pars möte.

Men vil de ikke i det mindste sidde i nærmeste stue og höre på sangen og være med os med deres tanker? Jeg tror vist, at vi alle vil bede for dem i aften.

Det for ett besväradt uttryck öfver Ullas drag.

Kan det fornærme dem? frågade fru Birk, skyggt.

Nej — men jag tillstår, att det är mig obehagligt, svarade hon.

Så må de tilgive, at jeg har talt derom, sade den lilla frun och reste sig med tårar i ögonen. Men jeg har fattet sådan kjærlighed til dem, at jeg slet ikke kan lade være bestandig at huske på dem i mine bönner. Men jeg skal aldrig mere nævne dette, når de ikke synes om det.

Jag är er tacksam för er vänlighet, sade Ulla och höll hennes hand ett ögonblick.

Man hörde nu en salm stämmas upp nere i salen; Ulla reste sig och följde fru Birk ned för trappan samt gick in i dagligstuen, därifrån dörrarna stodo öppna till den stora salen. Hon kunde ej motstå att känna sig rörd öfver denna lilla blyga och obetydliga varelses hängifvenhet.

Etty kom in till henne oeh de suto båda tysta i en liten soffa under sången, Etty med sin hand hårdt gripande fast om Ullas, emedan hon påstod

sig på detta sätt förnimma något af det Ullas öron uppfångade.

Falks djupa baryton och lilla fru Birks klara, höga sopran ljödo tydligt mellan de andra stämmorna i det de sjöngo:

Mindes vi en fuldtro ven
I det fjærne alle dage,
Önskende, han snart igen
Vende må med fryd tilbage;
Frelser, i dit vennelag
Mindet er en hovedsag.

17.

Följande dag, då alla gästerna hade rest utom Birks, hade Falk och Birk en lång öfverläggning, som slutade med att de bådo sina fruar och gamla fru Falk komma in till sig. Det var fråga om ett vigtigt beslut. Falk hade erbjudit Birk att stanna som ledare af skolan och att jämte sin fru hålla hushållet för eleverna, under det att Falk själf ville med sin familj flytta upp i en mindre byggnad längre in under fjället, som förut varit förste lärarens bostad, men som nu, i anseende till dennes bortflyttning, stod tom. Han skulle då endast gifva vissa timmars undervisning i skolan och för öfrigt lemna alt åt Birk.

Det var känslan af att han lätt kunde mista sin hustru, om han ej gjorde något för att kvarhålla henne, som förmått Falk till detta steg. Han kände, att då hon offrat alt för att lefva med honom, måste han också försöka egna henne något mer af sin tid än hittils. Hon hade ju på sista tiden varit nära att glida undan från honom; han måste göra en ansträngning för att hålla henne fast. Och när sedan den

beramade resan till Italien skulle bli af, var det nödvändigt att ha någon att sätta i sitt ställe, och härtill skulle troligen Birk vara mycket lämplig.

Denne, som länge längtat efter en större verksamhet än hans obetydliga ställning i den lilla skolan uppe på Vestlandet kunde gifva honom, var mycket hågad att ingå på förslaget, ehuru det å andra sidan syntes honom som en klandervärd svaghet af Falk att för sin hustrus skull draga sig så mycket tillbaka från skolan, i stället för att uppfostra henne till att hjälpa sig med arbetet där. Hans starkt ensidiga natur kunde ej fatta en kollision mellan pligter, och att mannens lifsgärning också borde blifva hustruns syntes honom så självfallet, att han ej kunde hindra sig från att bemöta Ulla med en viss sträfhet. Han frågade ej sin fru om lof att öfvertaga skolan. Han blott meddelade henne, att han beslutat göra det, och hon beredde sig ödmjukt på att åtaga sig de nya pligter, som sålunda skulle komma att hvila på henne.

Ulla var Falk tacksam för det offer, han sålunda gjort för henne, och deras förhållande återfick nu hela sin första innerlighet. Hon var så lycklig att lefva däruppe ensam med de sina i den lilla, mycket primitiva fjällstugan, som ursprungligen varit en säter, men som låg mycket vackert omedelbart ofvanför stupet med en brusande fors under. Här voro de genom en skogsdunge skilda från skolan och sågo ej als till eleverna, annat än då dessa någon gång inbjödos att i

smärre afdelningar tillbringa aftonen hos dem. Ulla fann en ofantlig lättnad i att ej längre se de långa borden vid måltiderna, att ej höra det regelbundna klampandet af skodonen hvarje timme och ej känna sig i hvarje minut omgifven af främlingar, som hon visste sig böra hysa intresse och välvilja för utan att dock vara i stånd därtill.

Och, det bästa af alt, Falk blef icke nu i hvarje stund afbruten af besökande, han fick vara i fred de timmar han ej var i skolan och fick lefva ostörd med de sina.

De begynte läsa tillsammans om eftermiddagarna. Falk hade till sin häpnad upptäckt ofantliga luckor i Ullas bildning, hvilken var ensidigt estetisk, under det att hans kunskaper voro mångsidiga och omfattande. Hon försökte först att dölja för honom, hur litet hon läst, och förstod att skickligt väja undan för alla närgående frågor, samt låtsade kännedom om åtskilliga arbeten, hvilka han talade om som allmänt bekanta. Hennes intelligens hade mycket af den kvinliga smidighet, som blikstsnabbt tillegnar sig andras tankar, och Falk hade ända hittills lefvat i den tro, att hennes frisinnade och upplysta syn på lifvets alla förhållanden var en frukt af djupgående studier. Men nu märkte han snart på hvilken osäker grund hon i själfva verket stod; hans vana vid undervisning gjorde honom skarpsynt, han kom på henne med motsägelser och med oklara satser, som hon ej kunde närmare definiera — och det slutade med, att hon skrat-

tande förklarade, att hon måste stryka flagg och så godt först som sist erkänna, att hon var glupskt okunnig. Denna upptäckt gjorde honom egentligen ett ofantligt stort nöje. Han var alltid road af att meddela andra hvad han visste, och särskildt gladde det honom, att hon kunde ha något att lära af honom, och att han kunde vara henne nyttig.

Lille Rolf hade kommit hem tidigare än ämnadt var, emedan det brutit ut difteri vid gården, där han varit inackorderad. Hans hemkomst förökade ytterligare den goda och glada stämningen i hemmet.

Föräldrarna hade honom beständigt omkring sig, och Falk låg och kröp med honom på golfvet, så att Ulla påstod, att man snafvade på hans långa ben hvar man gick i det enda gemensamma rummet, en låg, stor stuga med spis och små grönaktiga rutor.

Endast gamla fru Falk hade svårt att finna sig i de nya förhållandena. Hon förtärdes af längtan efter sitt stora hushåll och sina kära gossar och flickor och var så ofta som möjligt nere vid skolan och hjälpte lilla fru Birk, som var nästan förkrossad af sina många, nya pligter, då hon dessutom hade fyra egna små barn att sköta.

Det närmande, som inträdt mellan de båda makarna, gjorde ett oroande intryck på Etty. Hon rubbades åter i den föreställning, hon en tid lefvat sig in i, att förhållandet mellan dem var brutet, emedan en inre röst sagt honom att han begått ett misstag då han förenat sig med den, som hvarken delade

hans tro eller intresserade sig för hans lifsgärning, samt att hans rätta maka var en annan. Hennes förtroenden till Margit, hvilka begynt igen efter mötet, hade nu fått en ny skiftning. Hon talade i hemlighetsfulla ordalag om de frestelser, hvaraf *han* var omgifven, om hennes ångest för att han ej skulle stå stark och ren utan låta sig lockas af en sinlig kärlek — hvilket föranledde Margit att fråga, om hans hustru således var en dålig människa. Denna fråga förvirrade Etty: nej, dålig var hon visst inte, men hon var ett barn af denna verlden, det fattades henne andlig upplysning.

Margit började slutligen finna denna något stillastående kärlekshistoria enformig, och då en dag gamla fru Falk, som med misstänksamma ögon hade följt de båda flickornas långa, förtroliga samtal, frågade henne, hur hon och Etty kunde ha så mycket att säga hvarandra, svarade hon, trots sina heliga löften till Etty att bevara hennes hemlighet: — det er bare om den kjedelige kjærlighedshistorien hendes.

Kjærlighedshistorien! upprepade fru Falk. Etty en kjærlighedshistorie. Det är ikke muligt.

Fru Falk gjorde sig icke samvete af att ytterligare utfråga Margit angående de förtroenden Etty gifvit henne. Van som var hon att rådande och ledande ingripa i sin omgifnings mest enskilda förhållanden, syntes det henne helt enkelt som en pligt att göra ett slut på dessa båda flickors prat och fantasier. Och Margit behöfde ej berätta mycket för

att denna skarpsynta, moderliga natur genast skulle förstå hela sammanhanget och ömma för den stackars lilla vilsekomna Etty, på samma gång som hon var besluten att gripa in med energi för att få ett slut på dessa dumheter, hvilka hon för öfrigt länge anat.

Hon passade på en eftermiddag då Falk och Ulla rest bort till ett möte, där han skulle tala, och gick upp till Etty på hennes rum. Hon begynte tala med henne om hennes framtid, om att hon borde sysselsätta sig med något bestämdt, emedan det overksamma lif hon nu förde icke skulle kunna tillfredsställa henne i längden.

Vill ni bli af med mig här — är jag i vägen? frågade Etty genast.

Nej, det er bare for din egen skyld, kjære — jeg er ræd, du ikke kan leve lykkelig her i længden — hvis du ikke kan finde på nogen bestemt beskjæftigelse.

Har Ulla eller Rolf sagt någonting?

Nej — de ved ikke det mindste om dette. Men jeg tænker, du kan være Ulla til megen hjælp, om du bare vil — især nu, da hun til sommeren — hon gjorde här ett uppehåll och såg pröfvande på Etty.

Till sommaren — hvad? frågade Etty utan den minsta aning om hvad som skulle följa.

Da her til sommeren blir endnu en liden en i huset, tillfogade fru Falk.

Etty reste sig med ett hopp, ögonlocken ryckte nervöst och munnen hade en krampaktig rörelse.

Hennes första ingifvelse var att springa sin väg, långt, långt bort upp öfver fjället och ned i andra bygder, där ingen kände henne, och där hon kunde gömma sig i sin skam och blygsel — sin skam att ha gått och förälskat sig i en man, som var en annans, och att i tankarna ha genomlefvat lidelsefulla kärlekssce-ner med honom, samtidigt med att han i verkligheten, utan en tanke på henne, egnade en annan hela denna ömhet, som hon trånade efter. Hvilken blygsel! Hur kunde hon någonsin mer se honom eller Ulla i an-sigtet! Och Margit, för hvilken hon förrådt denna hemlighet! Nej, hon måste bort, genast härifrån, ännu i denna dag, innan de kommo tillbaka!

Men fru Falk, som förstod alt hvad som försig-gick inom henne, höll henne kvar och omfamnade henne med moderlig ömhet; Etty stred med henne för att komma loss, men hon höll fast, och slutligen gaf Etty vika och kastade sig i hennes armar.

Vil du ikke lade mig være lidt af en mor for dig, stakkar, siden du har mistet din egen, sade fru Falk, ömt.

Ja, mamma, mamma! ropade Etty, som först i denna stund af öfvergifvenhet blef fullt medveten om hvad hon i modern förlorat. Hvarför har jag mistat mamma! Hon var den enda människa i verlden, som behöfde mig — hvarför har jag inte henne nu!

Hon grät flera timmar i fru Falks moderliga famn och hennes tårar häjdades först då hon hörde Falks åkdon stanna utanför.

Ingen förklaring hade yttrats mellan henne och den gamla, men vid den ångestfullt bedjande blick Etty nu kastade på henne, svarade hon straks: vær bare rolig, min söde pige. Ingen af dem skal nogensinde få vide det mindste om dette.

Etty hann icke att rädda sig undan förrän hon i trappan upphanns af Falk.

God aften, Etty. Nu, hvad fejler dig. Er du bedrövet, Etty?

Etty såg upp på honom med sin tårskymda blick. Hon höll ögonen stadigt fästade på honom en lång stund. Det var ett prof hon ålade sig själf. Hädanefter skulle hon blott tänka på honom som på en bror, och hon måste tvinga sitt hjärta att vara tyst då hon såg in i dessa ögon, hvilkas blick alltid förut uppfylt henne med en ljuf förvirring. Det var stärkande och välgörande för henne, detta prof; hon kände sig frigjord, hon lade sin hand i hans och lät honom kyssa sig på kinden till godnatt, utan att något rörde sig inom henne. Det var stelt och dödt nu inom henne, blygseln och förödmjukelsen hade rensat hennes sinne, och då hon denna afton låg på knä vid sin bädd och bad, kände hon att hon åter skulle komma till frid med sig själf och åter hämta tröst och styrka ur samma källa, som alltid förr.

18.

Det hade kostat Ulla någon kamp att finna sig vid tanken att åter blifva mor och således ytterligare bunden vid hemmet. Skulle hon då aldrig blifva fri? Skulle hon offra hela sin återstående ungdomstid till att föda och uppfostra barn och låta sin talang ligga nere för beständigt? Eller skulle hon för framtiden nödgas underkasta sig de motbjudande och osköna försigtighetsmått, om hvilka hon läst och hört talas, men mot hvilka hennes finkänslighet uppreste sig såsom mot något rått och brutalt, hvilket skulle borttaga alt det skimmer, som ännu hvilade öfver deras inbördes förhållande. Hon bäfvade lika mycket tillbaka för båda dessa alternativ. Hon försökte finna en afledare för sin oro genom att begynna måla igen. Hon tog fram det dammiga utkastet till Margits och lille Otars porträtt, som blifvit så hastigt afbrutet, samt började måla det färdigt. Men Margit var mycket mindre hågad att sitta stilla och se vacker ut nu, när hon icke längre kände ett par svarta, smältande, manliga ögon fästa på sig. Hon begynte dessutom snart att få annat att tänka på.

Den äldste sonen på gården Ulfven hade fallit och slagit ihjäl sig på en säterfärd. Andre sonen studerade till prest och nu fans det således ingen, som kunde sköta gården, hvarför enkan kom till Margit och föreslog henne, att man skulle bedja Gunnar komma hem från Amerika och öfvertaga jordbruket, så kunde de gifta sig och skulle få bo i »föderådsgården», som stod tom sedan gamla moderns död. Margit var mycket lycklig öfver denna lösning, ty hon hade alltid tyckt att det var så hemskt att gifva sig af ända bort till Amerika. Margit var en god patriot och var fullt och fast öfvertygad om, att Norge var det bästa land i verlden och att i utlandet allting var tämligen tvifvelaktigt. Hon hade uppgifvit tankarna på Lewi och hängde upp öfver sin säng ett prydligt porträtt af Gunnar, som denne nyligen hemskickat, och där han hade helskägg och kortklippt hår samt såg ut som en af dessa amerikanska gentlemen, hvilka Margit stundom sett på turistfärder i fjällen.

Hos Etty hade åtskilliga oroande symptom begynt framträda detta år. Hon hade alltid haft svaga lungor och plägade gå med hosta en god del af vintern. Men nu sällade sig härtill ett febrilt tillstånd och en stark afmagring och mattighet, som föranledde Ulla att slutligen, oaktadt Etty på det bestämdaste motsatte sig det, skicka efter läkaren för att låta undersöka hennes bröst. Detta befans nu vara allvarsamt angripet, men Etty satte ingen tro härtill

och det var icke möjligt att förmå henne att iaktta de försigtighetsmått, läkaren ålade henne. Hon fortfor att betrakta sig själf såsom så oberoende af det kroppsliga, att ingenting fysiskt kunde skada henne. Hon sprang ut i tunna skor i snöslask och regn, vägrade bestämdt att kläda sig i ylle, såsom hon blifvit ordinerad, och kunde ej förmås att förtära mjölk eller någonting stärkande.

Jag tål vid allting, upprepade hon beständigt, under det den spensliga figuren altjämt förtunnades och de magra, senlösa händerna skälfde i feber. Jag är inte det minsta ömtålig. Men om man börjar pjåska med sig, då kan man slutligen göra mig sjuk.

Den svåra och förödmjukande kris, hon genomgått, då hon måst erkänna för sig själf, att hennes kärlek blifvit neddragen i sinnlighetens verld, hade blott för en tid verkat renande och frigörande på hennes sinne. Hon återföll snart i sina erotiska fantasier, hvilka på en gång eggades af det febrila tillstånd, hennes sjukdom medförde, och ytterligare utvecklade denna. Den beständiga, inre kampen underhöll en nästan oaflåtlig feber, och hennes ögon hade fått ett ängsligt, jagadt uttryck, som kände hon sig förföljd — förföljd af inre röster, hvilka hviskade ett språk, som hon ej ville lyssna till och som hon dock tvingades att höra.

Mången gång kunde hon ännu inbilla sig, att hon besegrat sig själf, och att hennes kärlek icke var för denna verlden, att de en gång skulle tillhöra hvar-

andra, då de båda blifvit befriade från de jordiska sinnenas herravälde. Denna tanke var hennes enda tröst, men den var ej alltid tillräcklig för att dämpa blodets öfverhettade temperatur hos denna stackars svaga varelse, som den otillfredsställda lidelsen långsamt dödade.

Etty stod fadder åt Ullas andre son, som föddes på sommaren. Och vid detta tillfälle gaf hon inom sig Gud ett löfte, att hon skulle vaka öfver båda barnens andliga väl och söka tidigt väcka deras sinnen till gudsfruktan. Detta skulle blifva hennes kall i lifvet, då deras mor ej förstod att göra det. Och dessa barn, som voro en del af *honom*, de tillhörde ju också henne, hon var medansvarig för dem inför Gud.

Men då den ömhet, hon kände för dem, gaf sig uttryck i oupphörliga smekningar, började detta att oroa föräldrarna. De fruktade för smittan, men funno det å andra sidan omöjligt att säga Etty detta. Men då läkaren en gång vid ett besök såg henne kyssa den lille i vaggan straks efter en häftig hostattack, som kvarlemnat något af den sjuka saliven på hennes läppar, uttalade han en skarp varning. Etty lyssnade härtill med ett småleende och fäste ej det ringaste afseende härvid utan fortfor att smeka båda barnen vid alla möjliga tillfällen. Gamla fru Falk sökte hindra det och sade henne rent ut, att hon handlade oförsvarligt, men härpå svarade hon blott leende, att hon ej var sjuk och att hon för öfrigt ej trodde på smitta.

Ulla ammade själf sitt barn och var frisk och glad under hela denna tid. Man förberedde till följande vår en stor utställning i Stockholm af den yngre, emigrerade målareskolans alster och hon ville vara med här, hvarför hon, ett par månader efter gossens födelse, lade upp en ny, stor duk och började ett arbete, som hon hoppades skulle inbringa henne både ära och pengar — de sistnämda väl behöfliga för den italienska resan, som var beramad till året derpå.

Hennes goda lynne och hennes konstnärsifver rubbades ej däraf, att hon oupphörligt blef afbruten af den lille, som skrek i tid och otid och endast kunde lugnas af modren. Hon drack ölost, gungade barnet på sina armar och gaf honom föda samt målade om hvartannat hela dagen. Hon var dock ibland litet orolig för att hennes tafla led på dessa oupphörliga afbrott, men som hon icke hade någonting att jämföra med, syntes det henne att hon i det hela lyckades bra.

Det var en stort anlagd komposition, hon höll på med: »Folkhögskoleungdom på föreläsning». Taflan framställde ett parti af den stora skolsalen med sin fonddekoration af flaggor och byster. Man såg ett stycke af det långa bordet med bänkar på sidorna. På ena sidan gossarna, på den andra flickorna, de flesta i profil, vända mot läraren i katedern — Birk, hvars karaktärsfulla hufvud med det långa håret och den kraftiga norska bondtypen gjorde en god verkan tillsammans med den intelligenta, brinnande blicken.

En flicka rätt en face — ett rundt ansigte med hög färg och linhår samt litet komiskt klumpig figur, men så godmodig och barnslig, så sund och glad — midt emot henne en sjutton års pojke med hårda, slutna drag, en af den sorten, som ej har lång väg mellan handen och knifven. Bredvid honom en svärmisk Arnetyp med drömmande blick, kanske en född diktare.

Typerna voro noggrant studerade, men teckningen var ej Ullas egentliga styrka, och för färgbehandlingen var hon denna gång litet orolig. Hon hade icke här haft någon användning för den koloristiska prakt, som eljest var hennes styrka. Hon rörde sig liksom på främmande mark — den grå halfdagern — snöns och vinterdagens kalla halfdager under takbjälkarna — de klumpiga, tjocka vadmalskläderna — det var så olikt hennes gamla motiver med solvarma barnakroppar ute i det fria bland blommor och träd.

Men hon trodde ändå, att det var något kraftigt och originelt i denna nya komposition, som nog skulle göra verkan, och det roade henne smått att tänka sig den öfverraskning det skulle väcka, då hon sålunda uppträdde inom ett alldeles nytt område.

Falk var glad att se henne så ifrig med sitt arbete. Han hoppades i tysthet att hon kanske skulle kunna gå framåt i sin målning utan att resa — åtminstone ännu på några år. Han hade nämligen fått mycket bekymmer till följd af att han dragit sig

tillbaka från skolan och började inom sig anse den italienska resan för en omöjlighet.

Elevantalet hade betänkligt minskats under Birks ledning. Skolan, det var egentligen Falk — endast Falk. Det var hans personlighet, som hållit den uppe. Som alla eleverna voro fullkomligt fria att komma och gå, när de ville, då hela skolans eksistens hvilade på förutsättningen af deras egen, frivilliga sammanslutning, så kunde man ej hålla någon kvar mot hans vilja och redan vid julferierna första vintern hade några gifvit sig af för att icke återkomma. Under de följande månaderna kommo ett par, tre i hvar månad och förklarade, att de måste resa hem, under olika förevändningar. Men då Falk frågade dem om verkliga skälet fick han af alla höra, att skolan ej längre var den samma som förr, och att det var så otrefligt att vara inackorderad hos Birks — att maten var så dålig där, att Birk själf var så sträf och fordrande och frun så tyst och tråkig.

Birk var i själfva verket en mycket kärf och despotisk man, och det hvilade en tyngd öfver hela hans väsende, som liksom dödade all ungdomlig munterhet omkring honom. Han kunde icke samtala, bara hålla tal, men som talare och föreläsare egde han en djup och originel vältalighet, hvilken utöfvade ett stort inflytande på intelligentare elever, men som låg nästan öfver dessa bondbarns fattningsförmåga. Själf ansåg han sig som ett slags profet, hvars minsta uttalande vägde mer i vågskålen än långa tal af andra.

Det fans ingen, som vågade motsäga honom, och på dem, som en gång kommit under makten af hans personlighet, var hans inflytande ofantligt — men de flesta gledo undan för hans alt för stränga och fordrande natur.

Denna vinter — den andra under Birks ledning — hade endast 20 elever kommit i stället för de föregående årens 60. Detta var ett hårdt slag för Falk. Skolan var hans lifsverk, han hade redan offrat så mycket på den, hade i den nedlagt alla sina käraste framtidsdrömmar. Och att nu se den gå tillbaka just som han arbetat upp den till den betydande ställning den under de sista åren intagit! Han hade börjat den under motstånd och misstroende från nästan alla håll. Och just som han segrat och vunnit allmän aktning och sympati för sitt verk, skulle han nu se det störtas.

Det var därför med stor glädje han samtyckte till att resa med Ulla till utställningen i Stockholm. Här kunde hon hämta nya konstnärliga impulser, som kanske gjorde en längre resa öfverflödig — och nästa vinter skulle de måhända kunna arbeta hemma, hvar på sin lifsgärning, utan att svartsjukt hindra hvarandra.

19.

Det var med en viss behaglig spänning, Ulla satt i kupén, då tåget från Kristiania närmade sig Stockholm. Hon hade ämnat sig dit den sommaren, då hon i stället så oförmodadt kom att följa Falk till Norge, det var nu 14 år sedan hon sist var där som en knapt fullvuksen ung flicka. Modern var född stockholmska och mycket kär i sin hemort, oaktadt hon under många år varit bosatt i utlandet. De brukade resa hem nästan hvar sommar.

Det hörde till Ullas tidigaste och starkaste minnen detta — att sitta i kupén med klappande hjärta och vänta på något, som hon lärt sig anse som det bästa på jorden. Hur många gånger hade hon icke vaknat i morgongryningen i Södermanland, där tåget ilade fram mellan de många sjöarna, och hvar gång kommit ihåg en liten versstump, som modern improviserade för sin lilla dotter första gången hon återsåg sitt land efter sitt giftermål. Hon hade varit flera år i södern och sett alla Europas största naturskönheter, och ändå hade hon blifvit så gripen och rörd, som dottern aldrig sett henne förr, då hon återsåg sjöarna och

skogarna i Sörmland. Ulla mindes lifligt hvilket intryck detta gjort på henne, och hur i detta ögonblick det för första gången hos henne väckts en aning om, hvad hemlandskärlek var.

Där ligger mitt land så stilla,
Så fagert i morgonsken.
Blott lärkorna höras drilla
Sin sång ifrån tak och gren.

Se sjöarnas dunkla vatten
Och skogarnas mörka krans,
Där stiga de fram ur natten
Vid dimmornas älfvedans.

Och känslor så underbara
Då vakna uti min själ.
Mitt land, dem kan du förklara;
Än har jag dig kärt likväl.

Ulla läste den lilla diktbiten högt för Falk. Hon hade ej kommit i håg den på många år. Nu kom den plötsligt och hviskade sina ord och sin rytm i hennes öra, hon visste ej hur eller hvarifrån. Det var som om sjöarna och skogarna gömt på den, sedan hon sist var där.

Hon frågade sig själf, om hon då verkligen hade någon särskild känsla för sina föräldrars land, olik den hon hyste för andra länder, där hon längre tid vistats. Hon trodde sig vara fullständig kosmopolit, och dock kunde hon aldrig, efter lång tids bortovaro, höra det svenska språkets klang eller se ett svenskt landskap utan att det rörde sig något ömt och vekt

inom henne. Var det bara en återklang af moderns hemkärlek, eller var det kanske dock något af hennes eget jag, som innerst var svenskt?

Sista tunneln innan man kommer till Stockholm!

Hur väl hon mindes den! Hur hon brukade vänta med andlös spänning på att komma ut! Mälaren, strömmen, broarna — det gamla huset vid Munkbron, som varit morföräldrarnas och där hon som barn brukat stå så ofta om kvällarna och blicka undrande och nyfiket mot de små ojämna ljusen uppe bland de södra bergen — och där modern, sista gången de voro här, slutit sina ögon för alltid! Hur välbekant det var altsammans!

Huset var såldt nu och i främmande händer. Alla band voro slitna — själf hade hon afskurit sig hvarje medborgarskap i Sverge. Hennes barn, om de en gång kommo hit på besök, skulle komma som främlingar. De skulle icke känna någon sträng vibrera i sitt hjärta utan skulle sitta där med nyfikna, kalla turistögon, då tåget kom ut ur tunneln, och betrakta Mälaren, öarna, de södra bergen, strömmen, broarna!

Ludvig och Nelly voro på perrongen. De voro gifta sedan förra sommaren och hade redan, i trots af Nellys principer, en liten dotter. Nelly var dock till det yttre sig alldeles lik med sin skygga min, sin späda flickgestalt och sina bestämda åsigter.

Hon tog verksam del i det offentliga lifvet, så vidt detta var möjligt för en kvinna, var medlem af styrelsen för »gift kvinnas eganderätt», läsesalongen

och Handarbetets vänner, Federationen och Föreningen för sömmerskor och ännu fler föreningar, hvarom hon alt berättade Ulla på vägen upp till hotellet. Och nu sednast — det var den största triumfen för kvinnosaken — hade hon blifvit medlem af nämden, som skulle ordna den förestående stora konstekspositionen, den s. k. emigranternas utställning.

Ludvig hade blifvit äldre, fått helskägg och större manlig värdighet. Hans gamla blyghet var nästan försvunnen. Hans hustrus kärlek och beundran, känslan af att vara en utmärkt kvinnas man samt familjeförsörjare och far gaf honom den säkerhet, han förut saknat.

Etty skulle varit med på denna resa för att besöka sina syskon. Men hon hade fått en stark lungblödning kort förut och måst ligga till sängs en tid. Hon var nu uppe igen och påstod fortfarande, att hon var fullkomligt frisk, men öfvervakades strängt af gamla fru Falk, som tvang henne att hålla sig mycket i stillhet.

Ulla meddelade Ludvig och Nelly sin plan att nästa vinter taga Etty med till Italien och försöka, hvad söderns luft skulle kunna göra för hennes lungor. Ludvig kastade en bekymrad blick på Nelly och yttrade något om, att de naturligtvis gärna ville göra hvad de kunde — men att resan väl blefve mycket dyrbar.

Ulla svarade gladt, att de ej skulle oroa sig för den saken, ty hon ämnade förtjäna mycket penningar

på sina båda nya taflor. Härvid märkte hon en förlägen blick och en kastning med ögonen hos Nelly, som syntes henne innebära ett tvifvel på förverkligandet af denna förhoppning. Hon frågade, om hennes taflor voro komna, om Nelly sett dem och om de fått en god plats, men fick korta, liksom förbihalkande svar. Hon märkte, att Nelly kände hela utställningen på sina fem fingrar och var fullproppad med artisternas och kritikernas omdömen om alla taflorna. Det var uppenbart att hennes egna icke vunnit gillande inför denna domstol.

Under de följande dagarna träffade hon flera af målarna och förstod alt tydligare af deras undvikande uttalanden, att man kände sig besviken på henne. Hon uppsköt att gå upp på utställningen, ända till den dagen, då den öppnades för allmänheten. Hon bäfvade för att se sina taflor bland de andras och vara tvungen att själf döma dem.

Hon var nästan sjuk af ängslan, då hon gick dit upp första gången. Hon gick icke förr än närmare kl. 4, i hopp att de flesta åskådare då skulle gått därifrån. Men där stodo ännu grupper kvar här och där, och i det bortersta hörnet af salen, där hon af Nellys beskrifning visste, att hennes taflor hängde, stod i synnerhet en mängd folk. Ja, Ulla Rosenhane var ju ett af utställningens mest berömda namn.

Hennes ögon gledo öfver väggarna, medan hon gick framåt, och de drucko sig rusiga på solljus och luft och fria rum — hon fick ett starkt intryck af

hela denna unga skolas ljusstyrka, och innan hon hunnit fram till sina egna taflor visste hon, att de voro dömda i denna omgifning. Hon, som framför alla de andra egde denna förmåga att återgifva luft och ljus, hon representerad här af dessa tunga, färglösa stycken! Den kraftiga, enkla realism, som dessa motiv fordrade, låg ej för henne.

Hon kände det blikstsnabbt — hon var dömd. Konstnärinnan Ulla Rosenhane lefde i södern — endast i södern.

Hur hade hon nyss kunnat sitta där och inbilla sig, att hon var svensk i sitt hjärta! Hon var icke det minsta svensk — sydländning var hon, endast för söderns sol voro hennes ögon inrättade. I nordens grå vinterdager såg hon ingenting, inga skiftningar, intet lif. Luften blef bara till en enformig grå vägg, figurerna stodo platta, fastklenade vid väggen — hur hade hon kunnat vara så blind och icke se detta!

Hon skyndade bort från utställningen med en känsla af blygsel, som hon aldrig förr erfarit i sitt lif. Hon var rädd, att någon skulle känna henne, att man skulle se på henne och rycka på akslarna åt det fiasko, hon gjort. Hon hade tappat bort Falk och tänkte för öfrigt ej på honom nu utan begaf sig direkte hem till hotellet, där hon stängde in sig på sitt rum och gaf order, att ingen besökande finge insläppas. Hon var i ett våldsamt, inre uppror. Hennes konstnärsinstinkter hade vaknat med styrkan af en

verklig lidelse. Liksom hon för några år sedan offrat alt för sin kärlek, så var hon nu färdig att bryta alla stängsel och att med kallt blod gå fram öfver spillrorna af sin personliga lycka för att återvinna hvad hon förlorat som konstnär.

Hon satt i soffan och stirrade rätt framför sig, i det hon tänkte på sitt äktenskap och försökte att i minnet återkalla alt hvad som varit henne så ljuft och kärt under dessa år. Hon tänkte på det kallblodigt, kritiskt. Hade det verkligen varit värdt, att hon därför offrat sin talang? Icke en sträng sattes i dallring i hennes hjärta vid dessa minnen nu. Hon frambesvor dem med ett slags hot och sade till dem: kom och gör ert värsta. Ni har ingen makt öfver mig nu. Alt det där är förbi och kan aldrig vakna mer.

Hon sade sig själf liksom på försök hvad hon så oändligt många gånger sagt sig under dessa år, att det ju i alla fall var det personliga känslolifvet, hjärtats band, som gåfvo lifvet dess egentliga värde, att framgång, utmärkelse, verldens beundran voro falska irrbloss, ej värmande eldar, och att de intet värde egde i och för sig utan endast i den mån de kunde glädja dem, man älskade. Men det tjänade altsammans till intet. Det var i alla fall blott en enda känsla, en enda drift, som beherskade henne nu. Värdelöst eller icke — hon ville vinna en ny konstnärseger. Om också en sådan slitning som denna skulle kosta henne lifvet — om hon också skulle köpa

sig en enda triumf med lifslång sorg — hon ville vinna denna triumf.

Falk kom nu hem och hon sprang då upp från soffan och gick honom till mötes med flammande kinder.

Jag reser till Rom! sade hon. Jag följer med fröken Hartman, som far i nästa vecka. Jag skall inte få en enda lugn och glad dag mer i mitt lif, förrän jag fått måla min stora tafla färdig.

Han blef blek med en liten ryckning kring ögonbrynen. Han drog skyndsamt igen dörren bakom sig och kom fram till henne.

Du rejser — nu! utbrast han. Og hvor længe vil du blive borte?

Ett år — åtminstone.

Og det koster dig ingenting at forlade et så lidet barn som lille Ingjald? Du synes ikke det var bedre at vente, til han blev lidt större, og til vi måske alle kunde være med?

Jag kan inte vänta! utbrast hon. Förstår du inte det — såg du inte hur mina taflor tog sig ut bland de andra? Skall jag gå därborta på landet och förspilla min tid ännu några år för att sedan komma och göra ett nytt, ännu värre fiasko. Skall jag gå där och göra ingenting och känna, hur min talang går till grunden, och låta dem alla ömka sig öfver mig och slutligen glömma, att jag någonsin dugat till något?

Du taler nu, som om det bare var din forfænge-

lighed, der var såret, inföll han. Af så dårlig grund vil du dog vel ikke ofre dine börn.

Så dålig grund! upprepade hon. Det säger du, därför att du inte förstår — därför att ingen kan förstå hur det käns att gå tillbaka i sin konst. Andra kan tycka att det är litet — du skulle kanske tro på mig mer, om jag sade, att det är därför att konsten är mitt kall, som jag känner det vara min pligt att hålla mig uppe eller något sådant — men det vore inte sant, det vore bara ett vackert talesätt — sanningen är den, att jag inte kan uthärda tanken att gå tillbaka, att den gör mig förtviflad — att jag inte bryr mig om någonting i verlden mer än att lyckas, och att jag skall göra det, om det kostade mig aldrig det!

Hon jagade upp sin egen sinnesrörelse med sina ord, så att hon slutligen brast ut i snyftningar.

Falk såg på henne med sorg och ogillande. Hon kunde icke som hans hustru hålla sig uppe som konstnärinna — må så vara. Men om hon måste välja — hur bitter försakelsen än var — hur kunde hon dock tveka nu — var icke valet redan länge sedan gjordt — oåterkalleligt? Var det väl möjligt, att hennes konstnärsnamn, tillfredsställelsen af hennes fåfänga, var mer för henne än hjärtats heligaste band?

Han tog sin hatt och gick ut samt dref på gatorna en timme. Då han kom tillbaka hem var hon borta, och hon återkom först sent på aftonen. Han hade väntat henne hela kvällen under en växsande otålighet och ångest. Hvad betydde det att hon

gick sin väg på detta sätt, utan att med ett ord låta honom veta, hvar hon var? Han hade förgäfves sökt henne hos Ludvig och Nelly samt hade gått omkring på flera hotel och frågat efter målarinnan fröken Hartman, utan att dock lyckas få reda på hvar denna bodde. Då han slutligen för tredje gången kom tillbaka hem fann han Ulla ändtligen där. Oron öfver hennes försvinnande och förtrytelsen öfver, att hon lemnat honom på detta sätt, hade bragt honom i ett upprördt tillstånd och han bröt ut i häftig ton:

Hvor har du været? Hvordan kan du behandle mig således! Jeg kunde dog i det mindste have ret til at fordre at få vide, hvor du går hen, når du bliver borte hele kvelden.

Ulla såg upp på honom med en blick, hvilken tycktes varna honom för att förgå sig.

Jag har varit hos fröken Hartman, sade hon i kall, afvisande ton. Hon reser i nästa vecka och jag anser mig böra begagna tillfället att få ressällskap.

Blodet rusade honom åt hufvudet vid denna kallblodiga förklaring, och hans ögon flammade till, i det han utbrast:

Hvis du tror at burde det, så viser det blot, at du för öieblikket glemmer din pligt. Og da er det mig, det tilkommer at erindre dig om, at hvad du bör og skal, det er at blive hos dine börn, der endnu ikke kan undvære en moders kjærlighed og omhu.

En mors kärlek låter sig inte befalla lika litet

som någon annan kärlek, svarade hon med stadig röst och såg honom in i ögonen.

Hans vrede sjönk inför denna blick och vid detta tonfall.

Nej, det er vist, sade han blott med bruten röst.

De talade ej vidare om hennes resa, men Ulla förberedde den dock i tysthet och vidhöll sin öfverenskommelse med fröken Hartman om att göra henne sällskap. Hon tvingade sig själf att hålla sig uppe i den stämning, som drifvit henne till detta beslut, ehuru hon kände hur modet sjönk inom henne mer och mer för hvarje dag. Men hon visste, att hon aldrig skulle kunna rifva sig lös utan en våldsam slitning. Om hon nu gåfve vika igen och återvände hem skulle det blott vara att rifva upp nya sår sedan, då skilsmessan dock en gång oundvikligen måste komma.

Falks ordknapphet och dystra min pinade henne, men hon vågade ej söka blidka honom med ett vänligt ord, hon liksom fruktade hans ömhet nu, det var lättare att rifva sig loss, då förhållandet mellan dem var så spändt som nu; om han med ömhet och kärlek både henne att afstå från sin plan, skulle hon ej hafva kraft att vidhålla den, det visste hon alt för väl.

Oron och sinnesrörelsen angrepo emellertid starkt hennes nervsystem, så att hon kände sig verkligt sjuk under dessa dagar och höll sig mest inne, liggande på en soffa, utan att hon dock ville gå in på att skicka efter en läkare.

Fröken Hartman besökte henne hvar dag, och så fort hon kom lemnade Falk dem ögonblickligen ensamma. Resan var utsatt till måndagen, och Ulla försäkrade sin tillämnade reskamrat, att hon skulle blifva frisk till dess — i alla händelser så frisk, att hon kunde resa. När hon väl vore på vägen, skulle hon nog känna sig bättre.

På söndagen kom Nelly och satt hos henne hela förmiddagen. Hon fann henne mycket dålig och uppmanade henne att rådgöra med en läkare.

Du är väl bara säker, att det inte är — sade hon. Det kan väl inte vara — på det viset?

En flammande rodnad for öfver Ullas ansigte. Nelly hade uttalat en tanke, som legat och gnagt i hennes inre under dessa dagar, utan att hon vågat att gifva den form ens för sig själf.

Nej, det är omöjligt, utbrast hon med energi.

Ja, det kan jag väl tro, sade Nelly i en helt lugn, hvardaglig ton. Så förståndig måste du väl vara, att du inte skaffar dig fler barn nu. Jag tycker att redan två så tätt efter hvarandra är för mycket. Jag ämnar inte ha mer än ett barn — åtminstone inte ännu på ett par år. Sedan kan det hända, att jag beslutar mig för det en gång till, bara därför att jag inte tycker det är bra att ett barn växer upp alldeles ensamt i hemmet. Men mer än två kan förstås aldrig komma i fråga.

Ulla lyssnade med häpnad till denna tydliga förklaring.

Kan du verkligen förmå dig till — — fy, hvad jag tycker det är motbjudande — att införa en sådan där förståndsmessig beräkning i ett förhållande, hvars hela sedliga skönhet beror på det spontana, det oöfverlagda — nej, det är afskyvärdt!

Hon reste sig upp i soffan och strök tillbaka håret från sitt brännande ansigte.

Nelly såg på henne med en stor, förundrad blick.

Det må jag säga — det kunde jag aldrig tro, att en utvecklad kvinna kunde räsonnera så barnsligt — ja, så rent af omoraliskt, som du. Det måtte väl vara en tänkande människas första pligt att inte skaffa väsenden till verlden, som man inte vet sig kunna sörja för. Hvad oss beträffar skulle vi ju omöjligt ha råd att ha flera barn, så att af oss vore det oförsvarligt — men af dig vore det lika illa, eftersom du har annat att göra och inte kan egna så mycken tid åt barnen.

Jag vill inte höra mer, afbröt Ulla häftigt. Jag säger, att det är afskyvärdt — att om man har spår af finkänslighet — —

Och jag säger, att det är alldeles märkvärdigt, hvad konstnärer i allmänhet är outvecklade, utfor Nelly och begynte, äfven hon, blifva röd i ansigtet af förargelse.

Det är möjligt, svarade Ulla i en retsamt högdragen ton. Men jag vill hällre vara outvecklad än oblyg.

Jag känner den, som är båda delarna, utbrast Nelly med darrande röst och for på dörren.

Ulla lade sig igen på soffan efter detta uppträde, men hon kunde ej ligga stilla länge utan sprang upp litet emellan och gick af och an.

Hade icke Nelly i alla fall rätt i, att det var ovärdigt en tänkande människa att mot sin egen önskan blifva mor! Utvecklingen gick ju mer och mer i riktning åt det reflekterade, det medvetna — bort från det impulsiva, omedelbara. Hvarför var det då förkastligt, om man, när det gälde något så vigtigt som att sätta ett nytt människolif in i verlden, handlade i enlighet med sin öfvertygelse om hvad som var bäst för en själf och för ett annat väsende, som man ej hade rätt att lättsinnigt kasta in i lifvet.

Tänk om det var så nu! Men nej, hon ville icke tänka den tanken till slut!

Det var inte möjligt, det vore alt för förfärligt — just nu, när hon ändtligen var färdig att rycka sig loss! Det var förkylning och sinnesrörelse, som gjorde henne sjuk, blott det afgörande steget var taget, och hon väl satt i kupén utan möjlighet att ändra sitt beslut, skulle hon åter blifva frisk — det var fruktan för afskedet, oron öfver det steg, hon stod i begrepp att taga, som nu uppref hennes nervsystem så fruktansvärdt och framkallade alla möjliga, underliga fysiska sensationer.

På måndags f. m. då Falk gått ut, steg hon upp och packade sin koffert. Men då hon hörde honom

komma tillbaka, slog hon skyndsamt igen locket och kastade undan några lösa effekter, som lågo kringspridda. Hon visste ej, hvarför hon gjorde det, det var ej någon medveten plan hos henne att göra en hemlighet af sin resa, det var blott ett fegt undvikande af att klart och bestämdt uttala sig om sina afsigter och att stå ansigte mot ansigte med skilsmessan.

Vid 5 tiden gick Falk ned i hotellets matsal för att äta middag, under det Ulla lät bära upp till sig en kopp buljong. Tiden närmade sig då hon måste gå till stationen, utan att han kommit tillbaka upp. Hon greps af en stor ångest. Skulle hon gå utan afsked eller skulle hon skicka ned och fråga om han möjligen satt därnere i rökrummet och bedja honom komma upp?

Hon ringde på uppassaren och bad honom se efter, om herr Falk fans därnere. Hon var halft medvetslös de minuter hon väntade, hjärtat stod stilla af ångest och knäna liksom veko sig under henne, så att hon måste sätta sig. Så kom budet tillbaka och sade att herrn hade gått ut.

Hon drog en lättad suck och reste sig. Då ville hon skrifva till honom — det var bättre.

Men hennes hand darrade och ögonen voro tårskymda. Hon såg ej själf, hvad hon skref, och det blef blott några rader:

Farväl! Glöm mig ej! Och döm mig icke hårdt! Jag skall alltid älska dig.

Hon förseglade brefvet och lade det på bordet.

Men så kom fegheten och önskan att uppskjuta öfver henne igen, och hon stack ned det i den öppna bordslådan.

Hon ringde nu på uppassaren för att han skulle låta bära ned hennes koffert, men ångrade sig i detsamma. Falk kunde komma hem när som hälst. Och att då få höra af portiern, att frun hade rest! Nej, den fick hällre skickas efter henne sedan. Hon frågade i stället än en gång om herr Falk ej kommit hem, och fick åter samma besked att han var ute. Så tog hon sin lilla resväska i handen, lade sin regnkappa på armen så att den skylde väskan och gick till stationen, som var straks i närheten af hotellet.

Hon hade tagit miste på tåg, ingen var där ännu. Skulle hon köpa biljett, medan hon väntade? Hjärtat klappade våldsamt och hon hade en underlig, sammansnörpt känsla i strupen, då hon närmade sig biljettluckan.

Fegheten fick åter öfverhanden. Det var bäst att vänta, sade hon sig själf, hon visste ju ej, på hvilken klass fröken Hartman ville resa.

Hon gick in i väntsalen och satte sig. Det var ingen mer än målarinnan, som visste af hennes tillämnade resa, det var således ingen af hennes närmare bekanta nere. Men ett par målare, som hon kände, kommo dock för att taga afsked af fröken Hartman, och hon lät dessa tro, att hon endast var därnere i samma ärende.

Nu kom också målarinnan själf, följd af ett par

andra vänner. Ulla talade lifligt med dem alla — hvarom, på hvad sätt hade hon icke en aning om, hon visste blott, att hon hela tiden kände som häftiga smärtor inom sig — om de voro fysiska eller psykiska, det visste hon ej.

Då Falk på e. m. kom hem till hotellet och erfor att Ulla var utgången just vid denna tid, greps han af en orolig aning och skyndade ned till stationen. Han hade trott att hon uppgifvit resan, då han sett hur sjuk hon var och då hon ej vidare vidrört den, och han kunde ej tänka sig möjligheten af att hon skulle resa utan att ens säga honom farväl, men det föreföll honom dock så underligt att hon, som nu legat inne i flera dagar, hade gått ut vid denna tid på aftonen, att han ej kunde tillbakavisa sina vaknande misstankar, hur orimliga de än syntes honom.

Det ringde just som han kom, och alla strömmade ut på perrongen.

Ulla höll fortfarande sin resväska dold under regnkappan, men i detsamma hon såg Falk, satte hon den med en blikstsnabb, oreflekterad rörelse ifrån sig i ett hörn, kastade regnkappan däröfver och gick tomhändt ut med de andra.

Hvar har du dina saker? frågade henne fröken Hartman, då de kommo till kupén.

Jag kan inte resa i dag, sade Ulla. Jag känner, att det är omöjligt. Jag mår så illa.

Blodet rusade henne häftigt åt hufvudet, och det sjöng för öronen. Hon visste ej hvad som tilldrog

sig under de följande minuterna. Hon förnam dånet af lokomotivet, såg en mängd näsdukar vifta samt hörde slutligen en af målarne fråga henne, om han ej finge gå efter en droska åt henne. Hon märkte nu, att hon, utan att veta af det, gått och satt sig på en bänk.

Nej tack, sade hon. Det behöfs inte. Min man — hon såg sig om, men kunde ej upptäcka honom — han är visst därinne.

Hon reste sig, böjde hufvudet till afsked och gick tillbaka in i väntsalen.

Där stod han med hennes väska i handen och hennes kappa på armen. Hon vågade ej se på honom, och utan att yttra ett ord gingo de tillsammans den korta vägen till hotellet.

Hennes första tanke, då hon kommit upp på sitt rum, var att se efter sitt bref. Nej, det var orördt. Hon grep fegt efter denna räddningsplanka — månne hon icke kunde helt och hållet förneka för honom, att hon tänkt på att resa?

Han stod och såg på henne med en mörk, liksom slocknad blick.

Og dette kunde du været istand til, sade han dämpadt.

Nej du ser ju, att jag inte var i stånd till det, utbrast hon. Det är just det, som gör mig förtviflad.

Illamåendet kom åter öfver henne så häftigt, att det afklippte alla vidare samtal. Hon gick till sängs och Falk skyndade nu, utan hennes medgifvande,

efter en läkare. Han lemnade henne ensam med doktorn och följde sedan denne utför trapporna.

Då han kom tillbaka upp, fann han henne sittande upprätt i bädden med en flammande rodnad öfver ansigtet och ett spändt, plågadt drag kring munnen och ögonen.

Han gick fram till henne med en liflig åtbörd och omfamnade henne, men hon sköt honom häftigt ifrån sig och föll i gråt.

Jag önskar jag vore död — utbrast hon. Det är mitt enda hopp nu — min enda tröst, att jag skall dö den här gången. Det är alt för förtvifladt att lefva för att bara börja detsamma på nytt om och om igen. Om jag på detta sätt skall få barn hvart år, så kan jag ju aldrig mer få lefva något personligt lif, hela min ungdom går bort, min talang går förlorad — och då går jag under som människa också. Nej, det fins ingen annan räddning än att dö — och det skall jag nog, jag har inga krafter mer, jag har aldrig varit så sjuk som nu — och jag skall bli så lycklig, när jag känner, att alt är slut.

Snyftningar afbröto henne och hon kastade sig åter ned i bädden.

Han satte sig på kanten af sängen och tog hennes händer.

Men kan da min kjærlighed ikke være dig nogen erstatning? frågade han med upprörd röst. Det var en tid, da den var dig mere, end alt andet. Hvad skal jeg nu gjöre, for at du atter skal föle det såle-

des? Gid jeg kunde fordoble den, gid mine kjærtegn kunde lade dig føle den ild, der synes at ville forbrænde mit hjerte ved tanken på at miste dig — så tror jeg dog, at der vilde vækkes et gjensvar hos dig, og at du vilde føle, at al den glæde, din kunst kunde skjænke dig, var ringe mod den, at blive elsket således.

Hon lyssnade till hans varma, bedjande ord med en underlig likgiltighet. Hon förvånades själf öfver att hennes känsla för honom kunde vara så död, som den syntes henne i detta ögonblick.

Om du vill vinna min kärlek tillbaka, sade hon, kan det endast ske genom att återgifva mig min frihet.

»Återgifva dig din frihet!» — hvordan — på hvad sæt —?

Jag kan inte mer vara din hustru, sade hon och höll löst i hans hand medan hon såg bort. Vi kan lefva tillsammans som två vänner — men inte som man och hustru mera — vi skall inte hålla mindre af hvarandra för det — men på ett annat sätt — vi måste tvinga vår känsla att förändra natur.

Det er umuligt, afbröt han och reste sig.

Inte för mig, inföll hon och såg honom klart in i ögonen.

Nuvel, sade han med en egendomlig skälfning kring läpparna. Så skal du heller ikke tale om, at du endnu elsker mig — så er alt slut — og så var det bedst, du kunde rejse straks. — Tror du dā virkelig, at det er muligt, når man har elsket således

som jeg, bröt han ut, då hon tycktes vilja svara — at tage tiltakke med de smuler, du nu vil byde mig — at lade sig foreskrive, at så og så meget må du få lov til at elske mig, men ikke så og så meget? Kan man således stykke ud sin fölelse i små stykker, beregne, kontrollere den? Kan du det selv? Nej, ikke når du virkelig elsker. Men du gjör det ikke mere, det er det hele. Og så er alt forbi mellem os.

Han gick några steg mot dörren — häjdade sig och blef stående ett ögonblick obeslutsam — därefter ringde han och tillsade att han önskade ett rum till, och att hans saker skulle flyttas in dit.

20.

Falk och hans mor hade flyttat tillbaka till det stora huset vid Jökelheim och åter tagit eleverna i kost hos sig. Ulla och Etty samt barnen lefde kvar i den lilla byggnaden under fjället uppe vid forsen — emedan skolan tröttade Ulla för mycket i hennes nuvarande tillstånd, sade man.

Hon var också mycket dålig hela vintern och kunde endast obetydligt röra sig. De sista månaderna måste hon ligga till sängs.

Falk, som föresatt sig att rycka upp skolan igen, hade redan nu begynt inrätta den slöjdskola, han så länge drömt om. Nya elever började tillströmma i mängd, han hade så fullt upp att göra, att han endast kunde tillbringa en kort stund hvarje dag hos sin hustru och sina barn. Lille Rolf var dock ständigt nere vid skolan och följde fadern i hack och häl hvar han gick och stod.

Förhållandet mellan Falk och Ulla hade åter blifvit vänligt, men prägladt af ett vemod, som den ömhet, man skänker en döende. Ullas beständiga

plågor gjorde att hon ej hade sinne för stort annat än sitt fysiska tillstånd, och att det inträdt en slöhet i hennes känslolif, hvilken kom henne att med en viss likgiltighet bära den djupa splittring, som inträdt mellan dem. Hon tänkte på ingenting, längtade efter ingenting annat än att blifva fri från sina smärtor.

I slutet af Januari födde hon en liten späd flicka, hvars lifsgnista var så svag, att man i flera veckor fruktade, att hon ej skulle kunna lefva. Först fram i Mars begynte både hon och modern att hämta krafter. Hon hade straks efter födelsen lemnats att uppfödas af Margit, som vid samma tid mistat en liten gosse, och ingenting hindrade nu längre Ulla från att resa.

Man talade ej om hennes resa, men alla visste, att den nu skulle blifva af, och Ulla kände det själf, som om hon icke längre hade någon rätt att stanna i hemmet. Nu hade hon gjort sin pligt och kunde gå, när hon ville. Man skulle icke sakna henne, tvärtom, hennes närvaro under nuvarande förhållanden medförde blott en plågsam förstämning hos alla. Falk såg dyster och utpinad ut med bleka kinder och insjunkna ögon, och hans mor iakttog honom ängsligt och talade oupphörligt om hur han magrade, hur litet han åt, hur oroligt han sof om nätterna.

Ju mer tiden närmade sig för resan, ju mer bäfvade Ulla för den förfärliga ensamhet, hon gick till mötes, när denna dörr skulle sluta sig för henne, inom hvilken hon lemnade alt hvad som var henne

kärt, och ju tommare syntes henne den konstnärsseger, hon nu gick att jaga efter.

Det var den gamla slitningen igen, denna dragning åt två håll, som var hennes lifs olycka. Hvarför skulle lifvet vara så fruktansvärdt kompliceradt för henne! Hvarför skulle det gifva henne alla sina bästa gåfvor blott för att göra henne olycklig. Om hon hade egt mindre, så skulle hon i själfva verket hafva egt oändligt mycket mer. Nu var hon dömd till att evigt älska det hon ej kunde behålla, evigt längta efter det hon icke egde.

Etty iakttog med stigande oro Ullas tillrustningar för resan. Hon ville icke följa med, men hon visste ej, hur hon skulle kunna undgå det. Hon sade sig själf att hon vore oumbärlig i hemmet, ty hennes sista stora illusion var den, att det egentligen var hon, som uppfostrade barnen och som sörjde för både deras andliga och kroppsliga väl. Hon lekte med dem, läste böner med dem, matade dem vid bordet samt hade alltid i arbete något opraktiskt broderi till kragar eller förkläden åt dem, hvilket dock aldrig blef färdigt.

Men härom kunde hon ju icke tala, då Falk och Ulla ansågo, att hon kunde resa. Enligt sin gamla vana afvaktade hon därför passivt, att Gud skulle höra hennes böner och sända något hinder för denna resa, som ej hade den ringaste lockelse för henne. Att blifva ensam med Falk, då Ulla var borta, var en utsigt, som gjorde henne så lycksalig, att alla

hennes drömmar blott rörde sig häromkring, samtidigt med att hon stillatigande lät sig utrustas med resklädning och andra tillbehör.

Ulla märkte dock hur föga intresserad hon var af resplanerna och frågade henne, om hon ej gladde sig åt att få se så mycket vackert, men härpå svarade hon likgiltigt, att hon visste så väl ändå hur alla konstverken sågo ut, hon hade läst så mycket om dem och kunde se dem så bra i fantasin.

Denna likgiltighet gjorde Ulla ondt. För henne var det en glädje att dock hafva någon med från hemmet, och någon, som kunde behöfva henne, för hvilken hon personligen kunde vara något. Omvårdnaden om denna stackars hjälplösa varelse skulle komma henne att känna sig mindre ensam, och nödvändigheten att göra något för hennes sjukdom gaf henne ett slags illusion af att det icke blott var för sin egen skull hon reste. Hon sysselsatte sig därför mycket mer med Ettys utrustning för resan än med sin egen, och om hon någon gång med modern talade om sin resa, var det alltid blott ur synpunkten af Ettys bästa — att man skulle resa långsamt för att ej trötta henne — tala vid den eller den berömde bröstläkaren, draga sig uppåt bergen under högsommaren o. s. v.

En eftermiddag, då Falk satt i sitt arbetsrum nere vid Jökelheim såg han Etty springa och leka hök och dufva med lille Rolf på gården utanför. Hon var förbjuden att röra sig häftigt och han hade just

rest sig för att gå ut och häjda leken, då han såg henne falla omkull. Han skyndade ut helt förskräckt för att hjälpa henne upp, men hon låg stilla och skrattade så hjärtligt, i det lille Rolf kastade sig öfver henne och lekfullt slogs med henne, att han stannade på trappan och lät dem hållas, i det han leende såg på deras lek.

Men plötsligt sköt Etty undan Rolf och reste sig på armbågen. Hon böjde sig framåt och Falk såg en klar blodström spruta fram öfver hennes läppar, i det hon lät höra ett sakta kvidande. Han sprang fram och tog henne i sina armar samt bar henne in i sitt rum, hvarefter han ropade in modern, som kom med ispåsar och morfinflaskan inom ett ögonblick. Bud skickades upp till fjällstugan efter Ulla.

Lille Rolf hade krupit upp i soffan till Etty och såg med förskrämda blickar på hennes blodiga läppar. Hon smålog gladt emot honom, och innan någon hann att förekomma det hade hon sprungit upp på golfvet igen, lyfte gossen i sina armar och kysste honom skrattande och jollrande med honom: du ka inte vaja jädd, de ä inte farligt als, nu är Etty bja och nu ka vi straks ut och springa igen.

Falk förskräcktes, då han såg barnet på detta sätt tryckt emot dessa sjuka läppar med sitt blodiga skum; han skyndade fram och tog gossen ifrån henne.

Får jag inte kyssa ditt barn? frågade hon med en bestört blick på honom.

Nej, kjære — det gjör mig så ondt, men du må dog tænke lidt på barnet — du ved jo, hvor farligt det er.

Hon hade hört det så många gånger förr, men det hade glidit henne förbi och lemnat henne alldeles oberörd, som så ofta det verkliga lifvets företeelser. Men då hon nu för första gången hörde det från honom, träffade det henne som ett svidande slag.

Får jag inte kyssa ditt barn? upprepade hon med sitt underliga, klagande läte. Aldrig mer — aldrig mer kyssa ditt barn?

Hon kastade sig ned igen på soffan och brast i gråt.

O Gud, är min andedrägt så förgiftad? Kan jag bara bringa dem jag älskar sjukdom och död! Låt mig då hällre få dö, min Gud! Jesus, tag mig till dig! Här på jorden vill ingen älska mig mer — jag är en pestsmittad, man skyr mig.

Falk förskräcktes öfver denna häftiga sinnesrörelse, som var lifsfarlig för henne nu, då hennes blod var så starkt i svallning. Han böjde sig ned öfver henne, tog henne om akslarna och vände henne emot sig samt kysste henne.

Hon for upp med en snabb rörelse och kastade armarna om hans hals.

Är *du* inte rädd för att kyssa mig? frågade hon och ögonen glänste med en sådan strålglans, att hennes blick nästan bländade honom. Han svarade med att draga henne än närmare intill sig, i det han satte

sig på soffkanten bredvid henne. Då tryckte hon sina läppar intill hans i en lång, lidelsefull kyss — en kyss hvari hon samlade hela den tärande åtrå efter hans kärlek, som så länge beherskat henne, som hon så ofta kämpat emot, men som dock alltid kommit upp igen med förnyad styrka efter hvarje skenbar seger. Hennes jungfruliga blyghet, hennes öfvertygelse om det syndiga i all sinnlighet hjälpte ej att återhålla henne i detta ögonblick. Hon lade hela sin sista lifskraft i denna kyss, som slutligen blef honom pinsam och motbjudande, fast han ej hade hjärta att draga sig undan för att ej ånyo såra henne.

Slutligen sjönk hennes hufvud åter tillbaka mot soffkuddarna; en ny blodström bröt fram öfver läpparna, men hon hade ej längre kraft att resa sig för att hosta upp, hennes hufvud föll ned på ena sidan, hon drog ett par svaga andetag — och så låg hon där, till hälften nerfallen från soffan, som en liten skjuten fågel i sitt blod, då Ulla kom.

Man vågade ej rubba henne, utan Falk lemnade sitt rum åt henne och hon bäddades ned i hans säng, under det han själf flyttade upp i öfre våningen i Ullas forna rum. Ulla stannade hos Etty och vårdade henne med en ängslig ömhet, som ville hon med all makt hålla henne kvar vid lifvet. Och medan hon satt där vid sjukbädden och såg hur krafterna sjönko dag ifrån dag, kände hon det som om den ensamhet, hvilken väntade henne när äfven detta band var slitet,

oupphörligt vidgade sig och växte, tils den liksom fylde hela rummet omkring henne.

Etty var altjämt glad och talade altjämt om att snart komma upp igen. Hennes tankar sysslade med obetydliga och likgiltiga ämnen, och medan hela hennes omgifning visste att det kunde vara slut hvad stund som hälst, hade hon själf icke den minsta tanke på döden. Hon låg där ännu i det sista med sina måttlösa fantasier, lika oberörd af verkligheten som alltid, troende sig ega alt det hon önskade — hälsa, talanger, skönhet, kärlek. Och så slocknade hon lätt och utan kamp.

Straks sedan de begrafvit henne for Falk bort för att deltaga i ett folkhögskolemöte på Vestlandet. Oaktadt de aldrig talat om, när Ulla skulle resa, visste de båda, att hon skulle göra det medan han var borta. De togo ett upprördt men kort farväl af hvarandra. De vågade ej säga ens till sig själfva, att det kanske var en skilsmessa för lifvet.

Ulla reste veckan därefter. Icke ett ord hade väkslats mellan henne och modern om när hon skulle komma tillbaka eller i det hela taget om framtiden. Fru Falk försökte blott att intressera sig för att hon skulle kläda sig tillräckligt varmt på resan, att hon skulle taga med konjak i en resflaska, emedan det var bra för förkylningar, förvara sina pengar fördelade på flera ställen, i fall hon skulle bli bestulen m. fl. praktiska detaljer.

Ulla hade haft båda barnen inne hos sig om

nätterna sedan Ettys död. De hade därigenom kommit att hålla sig mer uteslutande till henne än förr och hade fått den vanan att krypa upp till henne i hennes säng om morgnarna, en på hvar sida, och ligga där och leka samt smeka henne. Ettys smekningar hade hos den lille, ännu ej tvååriga Ingjald, som hade ett vekt och ömt temperament, framkallat ett behof att kyssas och klappas beständigt. Rolf åter, som var af en mera vild och förflugen natur, och som redan visade lust att vara duktig och karlaktig, hade sitt egentliga nöje af att slåss och knuffas eller bitas — det var hans sätt att visa sin ömhet.

Samma morgon, hon skulle resa, voro de synnerligen lekfulla och ville aldrig gå ifrån henne. Rolf hade hittat på att knuffa henne åt ena sidan i den stora sängen och upphof höga glädjeskri för hvar gång han lyckades öfvervinna hennes låtsade motstånd och få henne en liten bit närmare kanten. Han for upp och ned i sängen, än på knä, än trampande på henne med sina små stadiga fötter, och sköt än hennes akslar, än benen åt sidan tum för tum, altjämt flämtande af ifver och segerstolthet. Lille Ingjald hade krupit intill hennes bröst och låg och kysste hennes arm midt under stridens tumult, tils slutligen Rolf tämligen hänsynslöst knuffade undan honom, så att han begynte gråta.

Ulla hade varit med om leken en stund, i det hon roade sig med att kasta sig fram och tillbaka,

så att när Rolf lyckats flytta fötterna, var öfverkroppen åter tillbaka på det gamla stället och omvändt.

Men slutligen reste hon sig med ett ryck i sängen, sprang upp på golfvet och tog båda barnen, den ene först och den andre sedan och sköt ut dem i rummet bredvid, ropande åt sköterskan att komma och kläda dem. Därefter stängde hon dörren om dem, kastade sig åter ned i sin bädd och brast ut i häftiga snyftningar.

Då hon sedan kom ut till frukostbordet med flammiga kinder och rödgråtna ögon stod redan karriolen, som skulle föra henne den första milen, för dörren. Hon tog ett brådskande och nervöst afsked och körde hastigt bort, utan att se sig om. Lille Rolf hade bedt att få åka med henne en bit, men hon hade nekat honom det i häftig ton. Hon kunde icke uthärda det — att ha honom hos sig i vagnen och så lemna honom midt på landsvägen.

Barnet blef stående stilla på gården och såg efter henne, då hon körde af. Kommen halfvägs i backen, som förde ned till landsvägen, kunde hon ej längre låta bli att se sig om. Då den lille märkte detta, beslöt han att göra ett sista försök att få sin vilja fram och upphof ett högt tjut samt begynte springa gråtande efter henne.

Hur kunde hon skiljas från honom på detta sätt! Hon lät vagnen stanna och inväntade honom samt tog honom upp till sig. Han var nu strålande glad, höll i tömmarna, svängde med piskan och pratade

och jollrade hela tiden. Då de kommo till en krök af vägen, därifrån han många gånger gått ensam hem, steg han frivilligt ur, sedan han mycket lugnt och kallsinnigt besvarat moderns afskedskyssar.

Ulla såg efter honom, då han långsamt traskade i väg hemåt med de små knubbiga, stadiga benen, det långa, ljusa håret i nacken och den röda topplufvan. Denna var det sista, hon såg — den lyste ännu på långt håll som en liten vallmoknopp i ett sädesfält.

21.

Ulla var i ett drömlikt tillstånd under hela den långa resan till Rom. Hon satt timme efter timme, dag efter dag, orörlig vid kupéfönstret och stirrade utan intresse på de förbiilande landskapen, städerna, platformerna med den stora tillströmningen af människor från olika länder — hörde de många främmande språken som ett oredigt surr i sina öron och vaknade stundom upp för att fråga sig, hvad hon ville bland alla dessa människor, hvarför hon jäktade i väg med sådan brådska, då ingen väntade henne och ingen skulle få någon glädje af hennes ankomst. Denna tanke — att resa till ett ställe, där man icke är väntad, och där ingen behöfver en — hur bjärt den nu framstälde sig för henne i all sin ödslighet! Hvilken pinsam motsägelse till den ilande hast hvarmed tåget förde henne framåt från land till land, genom natt och dag!

Ankomsten till Rom upplifvade henne dock. Hon skyndade genast till konstsamlingarna, och under den första veckan gick hon hela dagarna i museerna.

Sedan begynte hon måla på sin stora amorintafla. Men hon kunde ej komma tillbaka i den stämning som förut hade burit denna komposition. Hennes gamla modeller voro nu förvandlade från små förtjusande cheruber till halfvuksna och förvildade gatpojkar, och hon fann inga, som fullt kunde ersätta dem. Och dessutom, det gjorde henne hjärtesjuk nu att se dessa nakna små barnkroppar, att höra dessa barns skratt och se deras lekar. Hon sköt tils vidare denna tafla åt sidan och begynte med en ny, stor duk. Hon ville ej omtala för någon, hvad det var för motiv, hon hade i tankarna, och tillät ingen att se det påbegynta arbetet. Om aftnarna var hon ute med sina gamla kamrater, men de funno henne mycket förändrad, tyst och absorberad af egna tankar.

Några månader gingo på detta sätt, utan att ännu någon visste, hvad Ulla höll på med. Sommarhettan hade drifvit de flesta artisterna bort från Rom, fram i Juli var hon nästan ensam kvar, men hon höll ut ändå, hennes atelier var sval och hon gick aldrig ut förr än sent om kvällarna.

Hennes tafla hade under denna tid undergått åtskilliga förändringar. Först var det en stor komposition, en afskedsscen i en familjegrupp. Fadern, en ung, kraftig sjöman, skulle ut på långresa. Han stod nära dörren med ett oroligt, upprördt ansigtsuttryck, som sökte han värja sig mot sin egen sinnesrörelse. Han höll hustruns hand helt löst i sin och utan att se på henne. Hon såg ej häller på honom utan rättade

på ett af barnens kläder, i det hon böjde sig ned. De andra barnen lekte på golfvet, likgiltiga för föräldrarnes rörelse. Det var den undertryckta känslan i detta skenbart kallsinniga afsked, som var det gripande motivet i taflan.

Under det alt det andra var löst skizzeradt uppehöll sig Ulla förnämligast vid att utarbeta de två hufvudfigurerna, hvilka tycktes liksom springa fram från duken och stå fritt ett långt stycke fram i rummet, medan det öfriga blott verkade som undermålning. Hon målade då och då på det andra, men återkom alltid till hufvudfigurerna och slutligen blef det egentligen dessas ansigtsuttryck, som intresserade henne. Den beherskade smärtan i det manliga ansigtet, den ångestfulla spänningen i det kvinliga — hon fick in mer och mer af intensiv känsla — det var slutligen så, att hvarje nerv inom henne darrade af medkänsla med det hon skildrade.

En dag stod hon nästan hela dagen och såg på sin tafla, försjunken i tankar. Hon hade skickat bort modellerna under förklaring, att hon ej ämnade måla i dag. Slutligen tog hon en knif och skar ut ur den stora duken bröstbilderna af de två hufvudfigurerna, kastade undan det öfriga, spände upp den lilla duken på nytt och begynte nu måla uteslutande på denna.

Det blef nu till en helt ny komposition. Sjömansdrägten försvann, det vågiga håret buktade sig öfver pannan på ett sätt, som föga erinrade om modellen.

Han höll sina händer på hennes skuldror liksom för att tvinga henne att se sig in i ögonen; hans blick var hopdragen under ögonbrynen, det var en egendomlig hvitaktig blekhet kring ögonen och läpparna. *Hon* sänkte det till hälften bortvända hufvudet. Ögonen blickade bort från honom, framåt rummet, ut i det tomma, hon bet sig i läppen och drog munnen på sned med en krampaktig ansträngning att beherska sig.

Mot slutet af Juli var taflan färdig, men ingen hade ännu sett den. Den skulle utställas till hösten, ehuru Ulla icke hade den minsta längtan efter att höra, hvad andra skulle säga om den. Hon visste själf, att det var hennes mest betydande verk, att det ännu århundraden härefter skulle räknas bland perlorna i det museum det komme att tillhöra — att det för kommande slägten skulle berätta om och om igen den gamla, alltid upprepade historien om tvänne hjärtan, som dragas till hvarandra, men som lifvet ändå skiljer.

Det var så underligt att gå där med medvetandet om den stora triumf, som väntade henne, och ändå vara så likgiltig härför, att hon tyckte det gjorde det samma om taflan skulle komma att utställas under hennes lifstid eller ej. Medvetandet att ha skapat ett verk af bestående värde var henne en tillfredsställelse — hon kände det som en upprättelse efter en stor förödmjukelse — men det bifall

och den ära hon skulle skörda härför ingaf henne redan på förhand en känsla af afsmak och tomhet.

Likgiltiga människors bifall — hvad värde kunde det hafva för den, som med sin själs öra blott lyssnade efter det aflägsna ljudet af älskade stämmor.

— — — — — — — — — — — —

23.

Bref från Ulla till Falk.

Kapri d. 30:de Juli 18—

Min innerligt älskade!

Mer än tre månader ha gått, sedan jag lemnade hemmet, och du har ännu icke fått en rad från min hand. Då jag längtade efter underrättelser från mina kära var det till mor, icke till dig, jag skref. Hvarför? Jo, ty jag kunde icke skrifva till dig ett sådant kort, affärsmässigt bref — skulle jag skrifva till dig måste det vara för att lägga hela min själ öppen för dig, för att säga dig hvad jag genomkämpat och hvad jag lidit sedan vi skildes.

Medan jag målade kunde jag icke skrifva, emedan jag ej kunde bli klar på mig själf och min egen ställning till dig. När jag slutat min tafla kände jag först, att jag hade öfveransträngt mig genom att arbeta så häftigt i den starka värmen. Jag var så matt, att jag knapt kunde gå öfver golfvet och skulle säkert ha insjuknat, om jag ej hufvudstupa lemnat Rom och begifvit mig hit. Här lefver jag helt undan-

gömd i en fiskarby vid stranden, och ingen människa vet min vistelseort.

Jag trodde jag skulle finna hvila här. Naturen har alltid förr varit min bästa förtrogna — jag har alltid tänkt, att de sorger väl knappast funnes, som ej kunde söfvas till ro ute i naturens ensamhet. Men för första gången har jag nu funnit, att naturen är en farlig förtrogen. Det är sant att den möter oss med stor sympati, men en sympati som blott ökar vår längtan och vår oro. Att vara ensam i naturen är härligt, när man är ensam i sitt eget hjärta, såsom jag alltid varit det förr. Men att vara ensam i en vacker natur, när man har någon att längta efter, det är outhärdligt. Naturens hänförande skönhet här vållar mig de olidligaste kval. Vore det blott möjligt för värmen skulle jag fly tillbaka till Roms gator och gå där och fördjupa mig i de mörkaste, smutsigaste gränder hällre än ligga här på stranden och se på Medelhafvet, hvars blå färg gör mig hjärtesjuk. Och likvisst vet jag, att det blir icke bättre mellan gatans husrader, icke bättre i hvimlet af människor. Min längtan förföljer mig öfveralt, den ligger beständigt och gnager i mitt inre, och hvar jag går och står bildar den som en stor, tom ring omkring mig — ett tomrum, som intet kan fylla.

Hur förändrad är jag icke sedan de somrar jag förr tillbragt här. Då var jag så helt uppfyld af naturens fägring, att jag tyckte jag ingenting mer behöfde i verlden — låg jag här på denna samma

strand och hörde på vågornas långa slag mot klipporna syntes det mig, att detta var hela lifvet — att något skönare och bättre ej kunde tänkas. Ingen oro, ingen längtan — alt var fullkomlighet.

Och när jag nu lyssnar på samma vågors brus, kan jag ej längre höra de melodier, de fordom sjöngo för mig — jag kan ej höra dem, emedan det hela tiden skriker inom mig af smärta och af längtan, och emedan dessa röster öfverdöfva alla andra.

Hvarför skrifver jag detta till dig? Hvad vill jag, hvad väntar jag af framtiden? Jag vet ej. Jag vet bara, att jag aldrig kan helt rifva mig loss från dig, men häller aldrig helt lefva med dig. Jag är dömd till en evig halfhet.

Om några veckor återvänder jag till Rom och skall då börja måla min amorin-tafla färdig. Kärleken till mitt arbete är oförminskad, jag har ännu samma glädje däraf som förr. Men lifvet kan icke vara bara arbete.

Hvad vill du? Hvad önskar du? Hvad tänker du om vår framtid?

Bref från Falk till Ulla.

Jökelheim d. 8:de Aug. 18—

Min egen elskede!

Jeg tror nok, at du forstår anledningen til, at jeg ikke en eneste gang i hele denne tid har skrevet til dig. Min kjærlighed var bleven dig en lænke, som

du vilde pröve på at ryste af dig. Fra den stund af, at jeg mærkede det, trak jeg mig tilbage, og du var fuldstændig fri. Ikke med et ord vilde jeg overtale dig til at være min hustru mod dit eget önske; kun hjertets frie trang kan give hengivelsens skjönhed i et sådant forhold. Og da du var rejst, vilde jeg lige så lidt bede dig om at vende tilbage, för jeg vidste, om friheden nu også virkelig var bleven dig mere værd, end de kjærlighedens lænker, du havde forladt. Om jeg også tidt följte det så, som om sorgen vilde knuse hvert livshåb indeni mig, og til slutning gjöre mig livet umuligt at leve — hellere vilde jeg bære denne sorg og dette savn, end se dig i min nærhed og vide, at du den hele tid længtes bort fra mig.

Men da jeg nu har fåt dit brev, og al den længsel, der ånder frem deraf, slår mig imöde, som forårets berusende duft, der lover en ny sommer — ja, da kan jeg kun strække mine arme ud mod dig og råbe: kom, min evig elskede, min usigelig savnede — kom!

Men du kan aldrig give mig dig selv hel og holden, siger du. Så giv mig da halvdelen, giv mig da så meget, du kan give — jeg skal ikke forlange mere. Ingen mand, der har fåt begavelse og kræfter til at virke noget i livet, egner alle disse kræfter udelukkende til sin familie. Hvorfor skal da jeg forlange dette af dig?

Jeg har haft uret mod dig, thi jeg har villet gribe ind alt for meget i dit liv, jeg har villet bestemme,

hvorledes du skulde være lykkelig, og selvisk krævet, at du skulde være det netop på den måde, jeg holdt for den bedste. Jeg skal ikke gjöre det mere. Du skal være lykkelig på din egen vis og give mig og börnene så meget, som du kan give, uden at din egen ligevægt lider derunder.

Jeg har haft dobbelt uret mod dig, fordi jeg har krævet offer af dig uden selv at ofre noget. For at vise dig, at det skal blive anderledes for fremtiden, har jeg nu ladet mig stille som kandidat til storthingsmand ved de nye valg. Jeg overlader skolen til Birk, der sikkert vil komme til at blive dygtig på den post, når han blir mere vant til folket og forholdene på disse kanter, og vi flytter ind til Kristiania. Jeg skal nok vide at finde en gjerning, hvori jeg kan gjöre ligeså megen nytte, som her, om også på en anden måde, og du kan i byen arbejde langt bedre, end på landet. Når du önsker at reise, skal du være fri og ubunden.

Du kan se, jeg har lært meget under disse ensomme måneder. Blandt andet har jeg lært mig noget, som rigtignok var det vanskeligste af alt for mig at lære — at gå på akkord med kjærligheden, at hellere tage lidet, end intet. För vilde jeg have betragtet dette som feighed og lumpenhed. Jeg stillede så stolt mine fordringer — jeg har lært at blive nöjsom nu, og jeg har fundet, at den störste kjærlighed er ikke den, der kræver mest, men tværtimod den, der lader sig nöje med det mindste, hellere end at tabe alt.

Så plejer ellers kun kvinder at elske — du kan se, jeg nu er kommet langt frem i udvikling, da jeg har lært dette.

Til næste sommer kommer du hjem, ikke sandt? Jeg henter dig i Kristiania med min båd, vi sidder endnu en gang alene sammen i den og lytter til de bölgeslag, der ikke, som Middelhavets nu, vil bære længselens ve til dit hjerte, men atter og atter vil fortælle for os begge om vor »Sommarsaga» og sige os, at efter enhver vinter med is og snetykke kommer der en ny sommer med lange dage og lyse nætter.

Og med flaget i top styrer vi atter i havn ved hjemmets kyst, hvor elskede stemmer lyder os imöde.

På dette håb og denne dröm er det, jeg nu lever.

RÄTTELSER.

Första delen.

P. 13, l. 9 f. n.	Pratar!	läs:	»Pratar!»
— — — —	sanderlig	—	sandelig
— — l. 8 f. n.	in	—	ind
— 15, l. 2 f. o.	sant	—	sandt
— — l. 7 f. o.	önsket att	—	önsket, at
— — l. 15 f. o.	sælskab	—	selskab
— 16, l. 14 f. o.	hjärte	—	hjerte
— 19, l. 11 f. n.	mot	—	mod
— — l. 7 f. n.	Frue	—	frue
— 30, l. 8 f. o.	att	—	at
— — (nederst)	nå	—	nu
— 37, l. 13 f. n.	herr	—	her
— 39, l. 1 f. o.	indrættet	—	indrettet
— — l. 14 f. n.	i morgen	—	imorgen
— — l. 7 f. n.	någen	—	nogen
— 44, l. 16 f. n.	embetsmænd	—	embedsmænd
— — l. 11 f. n.	komme	—	kommer
— 45, l. 6 f. o.	bra	—	brav
— — l. 16 og 3 f. n.	gjærning	—	gjerning
— — l. 5 f. n.	vakkrere	—	vakrere
— 46, l. 8 f. o.	att	—	at
— — l. 11 f. o.	ordentligt	—	ordentlig
— — l. 12 f. o.	tarveligt	—	tarvelig
— — l. 10 f. n.	mat	—	mad
— — l. 9 f. n.	vårt	—	vort
— 47, l. 10 f. n.	kjænde	—	kjende
— — — —	ælske	—	elske
— — l. 8 f. n.	embetsmand	—	embedsmand
— 48, l. 3 f. o.	herr	—	her

P. 48, l. 4 f. o.	bestendig	läs:	bestandig
— 67, l. 5 f. n.	voxne	—	voksne
— 69, l. 13 f. n.	kunstnerene	—	kunstnerne
— 70, l. 14 f. o.	bland	—	blandt
— — l. 2 f. n.	opmærksam	—	opmærksom
— 88, l. 3 f. n.	till	—	til
— 90, l. 5 f. n.	tolf	—	tolv
— 91, l. 7 f. n.	dömer	—	dömmer
— 100, l. 14 f. n.	rigtig nok	—	rigtignok
— 124, l. 1 f. o.	i dag	—	idag
— 128, l. 9 og 10 f. n.	i aften, i morgen	—	iaften, imorgen
— 143, l. 2 f. o.	utrolig	—	utroligt
— 145, l. 7 f. n.	afvexling	—	afveksling
— 163, (nederst)	i stedet for	—	istedenfor
— 164, l. 11 f. n.	i dag	—	idag
— 167, l. 10 f. o.	i dag	—	idag
— 165, l. 10 f. o.	en gang	—	engang
— 183, l. 6 f. o.	i vejen	—	ivejen

Andra delen.

P. 9, l. 3 og 2 f n.	I.	läs:	i
— 43, l. 11 f. n.	forfængligehed	—	forfængelighed
— 132, l. 8 f. n.	är	—	er

ANNE-CHARLOTTE LEFFLER

Dssa DI CAJANELLO.

UR LIFVET.

FEMTE SAMLINGEN.

KVINNLIGHET OCH EROTIK. II.

STOCKHOLM

Z. HÆGGSTRÖMS FÖRLAGS-EXPEDITION.

IVAR HÆGGSTRÖMS BOKTRYCKERI

1890.

KVINNLIGHET OCH EROTIK.

II.

I.

Rikard och Aagot hade varit gifta i tre år och hade en liten son, som med sin mors klara, himmelsblå ögon såg sig om i världen — som aldrig skrek, aldrig var olydig, sof utmärkt om nätterna och aldrig hade haft den minsta krämpa. De hade ett vackert, bekvämt och elegant hem med moderna fantasimöbler, anordnade oregelbundet och i smågrupper, hvilka syntes liksom tillfälligt kastade hit och dit, men som i själfva verket voro uppställda efter ett visst bestämdt system. Aagot älskade ordning, men som hennes smak och tycken alltid voro dagens och pluralitetens, kunde det ej falla henne in att anordna sitt hem annorlunda än som modet bjöd. Själf gick hon omkring i sina vackra rum i eleganta toaletter, väl afpassade för de olika tiderna på dagen — en morgonrock af mjuk kaschmir med spetsar, en förmiddagsklädning i engelsk herrstil, en middagstoalett efter sista franska modjournalen. Alltid glad, alltid med ett vänligt leende på läpparna, alltid nöjd med sig själf och andra spred hon en viss lugn trefnad omkring sig. Inga tårar tycktes någonsin ha fördunklat den klara blicken i dessa ögon, intet nattvak blekt dessa alltid rosiga kinder.

Rikards första eldiga förälskelse hade, under inflytande af den hvilande trygghet, som hela hennes väsende ingaf, snart öfvergått till en lugn, äktenskaplig likgiltighet. Han var ständigt sysselsatt och höll på att skapa sig ett namn som militär-författare och organisatör. Han kysste förströdd sin hustru på pannan, när han kom hem till middagen, åt med nöje en fin måltid, smakfullt serverad på dyrbart porslin, samt lekte efter middagen en liten stund med den lille, lät honom hoppa, härma läten och göra konster som en hundvalp och gick sedan in i sitt vackra, djupa, med böcker och stora väggkartor prydda arbetsrum och satte sig att skrifva, medan Aagot broderade i sitt kabinett och lekte med sitt barn, till dess det var tid att föra honom i säng, då hon själf afklädde och tvättade honom samt lät honom knäppa ihop sina små händer till aftonbön, medan hon låg på knä bredvid bädden.

Vid denna tid på aftonen tog sig Rikard ett par timmar ledigt och då begynte egentligen hans dag. All hans naturliga meddelsamhet, hans lust att tala om sitt arbete och sina planer samt att känna sig i en atmosfär af sympatiskt förstånd, fann först sin tillfredsställelse, när han stigit upp för två trappor till i sitt hus och ringt på en liten, half tamburdörr till en våning, afdelad från den stora, som motsvarade hans.

Här bodde de två oberäkneliga, som Alie skämtsamt kallade sig själf och gamla fru Rode. Här var

horribelt stillöst, sade Aagot. Möblerna voro från denna period mellan det antika och det moderna, som nu rättvisligen föraktades af alla personer med smak, och de stodo stelt uppradade kring väggarna, hvarjämte sofforna voro täckta med hvita öfverdrag, borden med dubbla dukar, en för prydnad och en för att skydda och dölja denna prydnad, samt golfven med tredubbla mattor, den ena för att akta den andra, och på hvilka man dock ej fick sätta sin fot utan att ha torkat sig väl. Men midt i denna ordentlighet från en svunnen period hade de båda personligheter, som bodde här, den rörliga gamla, som på en gång var aktsam till pedanteri samt oregelbunden, frihetsälskande i sina vanor och den självsvåldiga, fantasifulla unga dock präglat det hela med en viss, personlig ton, som man ej riktigt kunde begripa, hvari den bestod, men som gjorde att man strax kände sig hemma här, under det att man hos Aagot var som i ett första klassens hotell.

I hvardagsrummet fanns en lång, rak soffa, som kallades Rikards soffa, och där han brukade sträcka ut sig på rygg, när han kom upp till dem om kvällarna, trött efter en arbetsam dag. Lampan flyttades bort mot fönstret för att den ej skulle göra honom ondt i ögonen, Alie lade en kudde under hans hufvud och modern ropade: »glöm inte antimakassen, Alie!» under det hon själf lade en annan skyddsduk under hans fötter. Så lagade Alie te på det gamla kopparteköket och så sysslade de båda omkring honom,

modern så innerligt lycklig att få rå om sin gosse, Alie pratande, diskuterande, tvistande, snabbt uppfattande hvarje hans tanke, alltid individuel i bifall som i kritik, ibland huggande i sten och färdig att försvara en paradox in i döden, men å andra sidan så rikt och varmt sympatiserande, när de voro eniga om något, att det för Rikard alltid var som en lifssak att vinna henne på sin sida. Utan hennes bifall och gillande kunde han ej få riktig fart med någonting, och han kunde ibland gå flera dagar och förarga sig, när han ej lyckats få henne att se en fråga med hans ögon. Han beskyllde henne då för att vara ensidig och orimlig, men han blef ej vid riktigt godt lynne igen, förr än han öfvertygat henne eller, ibland, låtit sig öfvertygas.

Och så var det detta oberäkneliga hos dem, som så ofta framkallade små angenäma öfverraskningar. Aagot kunde komma upp till dem kl. 11 på dagen och finna den gamla ännu i underkjolen, Alie i nattrock, sysselsatt med att vattna sina blommor, hvilka hon dragit fram midt på golfvet, böcker och arbeten kastade omkring på stolarna — och en timme efter sedan hon gått därifrån med ogillande min kunde Alie titta inom dörren till henne, klädd för att gå ut och nigande säga: fru Rode anhåller att få se herrskapet på middag i dag kl. 5.

Hvad säger du, i dag? utropade då Aagot. Ni har ju inte ens städat uppe hos er ännu!

Kom kl. 5 och du ska få se, sade Alie och

sprang nedför trapporna och i väg till slaktare och specerihandlare. Och när så Rikard och Aagot kommo, funno de rummet vackert ordnadt med de friska växterna med sina nyspolade, glänsande blad uppställda i en dekorativ grupp, en nyss utslagen kamelia på matbordet, fru Rode belåtet leende i sin söndagsklädning af grå taft med Vadstena-spetsar kring hals och armar, Alie i en enkel, randig blusklädning, som dock, liksom allt hvad hon bar, präglades af hennes originela skönhet, så att det gjorde intryck af utstuderad smak. Hon hade lindat ett garnityr af oslipade koraller kring halsen och i håret, och denna enkla prydnad syntes afsiktligt vald för att förhöja friskheten af hennes varma hy och öka det konstlösa behaget af hennes lätta, mjuka gestalt och självsvåldiga, skiftande väsen. Det var ett sådant spelande lif öfver hela hennes personlighet, att det alltid verkade som elektriserande på omgifningen; trötthet, stelhet, misslynthet försvann ovillkorligen inför denna gnistrande munterhet, som dock icke var glädtighet. Ty såg man in i djupet af dessa dunkla, lite närsynta ögon, upptäckte man en glimt af något skarpt och otillfredsställdt, som gjorde en förundrad och osäker, och lät en ana ett doldt, inre lif, som var af helt annan natur än den skimrande ytan.

Lika energisk och själsstark, lika lifsglad och verksamt intresserad, som Alie i sällskap kunde förefalla, lika liknöjd, håglös och overksam var hon dessemellan. Hon visade ingen uthållighet i något arbete;

läste allt möjligt, som kom i hennes väg, hade ytligt reda på allting, kunde göra hvad som helst, när det behöfdes, men förmådde aldrig samla sitt intresse om något särskildt. Hon sade ofta, att om hon varit man, skulle hon studerat till läkare, men nu hade hennes uppfostran ej gifvit henne hvarken de nödvändiga förkunskaperna eller den nödiga arbetsvanan. Hon längtade efter ett bestämdt och positivt mål för sin verksamhet, men fri att välja, som hon var, då ingen ekonomisk nödvändighet dref henne att taga hvad som helst, och då hon ej hade någon talang i en viss riktning, kunde hon aldrig besluta sig för något. Hon led af detta planlösa lif och af att se sin ungdom förflyta så meningslöst, utan egentlig lifsglädje, utan att hon med sin rika begåfning uträttade någonting och utan att hon ens kunde ha den tillfredsställelsen att känna sig vara allt för en annan. Ty hur afhållen hon än var i den familj, hon genom omständigheterna kommit att tillhöra — nödvändig var hon dock icke för någon af dem. Och önskan att älska och älskas, att lefva sitt lif för och med en annan, för hvilken hon vore den första och enda, växte allt starkare inom henne för hvarje år, som förflöt på detta sätt. Hennes känsla för Rikard, som hon nu bedömde såsom mera ett tomt svärmeri än en verklig kärlek, hade dock uppfyllt hela hennes första ungdom. Hon hade, halft omedvetet, alltid väntat på honom, och detta hade hindrat henne att på allvar välja en lefnadsbana. När denna så

länge närda illusion ramlat, när hon själf kastat bort den lycka, hon hade i sina händer, hade en stor tomhet inkräktat hela hennes lif — en tomhet, ur hvilken så småningom en stark, djup längtan uppväxte. Ja, hon skulle vilja älska — men icke så, som Rikard och Aagot älskade hvarandra.

Gud ske lof att jag inte blef hans hustru, kunde hon nu mången gång säga till modern. Det finns inte mer erotik i honom än i — hon visste ej, hvad liknelse hon skulle få fatt i och högg till med: än i tants grå filtsockor. Hans lilla kärlekslåga var inte så stor, som min lilla spritlampa en gång. Om jag vore i Aagots ställe, så skulle jag klösa ut ögonen på honom. Gu' bevare en från att älska. Man kan ju mista sitt förstånd på sådant.

Skäms du inte för att vara så romantisk, invände den gamla. Hvad kan man önska bättre än en sådan lugn lycka som deras?

Jo, visst skäms jag, kunde Alie svara. Men sedan kunde hon plötsligt springa fram, ta den gamla om halsen och se henne i ögonen, sägande: men skäms inte du, ditt gamla troll, att sitta där med dina 65 år och gömma på en sådan fond af romantik som du ändå innerst gör?

Aagot höll egentligen mycket af Alie och sökte gärna hennes sällskap, ehuru hon inom sig tyckte, att hon just icke dugde till någonting. Hon var underhållande, man hade aldrig tråkigt i hennes sällskap; det var, enligt Aagot, hennes enda förtjänst.

Men när Rikard sade, att hon var så begåfvad, undrade Aagot många gånger, hvari detta bestod. Ty Alie hade ingen af de talanger, hvarmed Aagot var rikligen utrustad.

Aagot var musikalisk samt hade en nätt klar, sopran, hvarför hon också ofta samlade ett litet musik-kotteri i sitt hus. Hon målade med smak och hade dekorerat dörrarna och kakelugnarna i sitt hem med blommor, drufvor och amoriner, hon var händig med alla slags arbeten och uppfyllde våningen med konstbroderier, hon hade en liten dramatisk subrett-talang och hade ett par gånger anordnat sällskaps-spektakel för välgörande ändamål i sitt hem och hon förstod dessutom ypperligt att leda sitt hushåll.

Hon kunde ibland, helt godmodigt, säga till sin svärmor: jag förstår inte, hvad Alie gör om dagarna. Hur man kan vara nöjd med att aldrig göra något nyttigt! Men då flammade fru Rode upp och svarade, ej utan skärpa, att Alie studerade och att det icke fanns någon man, som var mer allmänt bildad och kunskapsrik än hon, och att det måtte väl vara mer värdt än alla de onyttiga små talanger, som andra kvinnor odla.

Det kunde icke falla Aagot in att bli stött; hon var allt för nöjd med sig själf för att ej förlåta andra deras små ömtåligheter. Och hon frågade blott för att få upplysning om, hvad hon verkligen icke förstod: Men hvartill tjänar allt hennes studerande? Hon duger ju inte till den minsta sak, och du förebrår

henne ju ofta själf att hon aldrig har någon uthållighet med något, och att hon slarfvar med allting.

Men dessa Alies brister, som i själfva verket plågade den gamla, blefvo nu, då det gällde att försvara hennes älskling, nästan till en förtjänst, och hon svarade: Ja, det kan väl vara sant, att jag grälar på henne för det ibland, men egentligen tycker jag om det. Jag vill själf ha rätt att vara oordentlig, när jag vill. Och det är viktigare att vara så mångsidig och så allmänt-intresserad som Alie verkligen är, än att ta sina näsdukar i nummerföljd ur byrålådan. Du ser, hur Rikard kan tala med henne om allt, nästan mer än med någon man.

Ja, det säger jag ju också, att hon är mycket treflig, sade Aagot med sitt lugna leende. Men nog är det bra, att hon inte gifter sig, för inte tror jag, att någon man skulle bli lycklig med henne.

Alie kan allt hvad hon vill, svarade den gamla. Hon kunde också bli en utmärkt hustru, om hon ville. Men det bryr hon sig inte om, och det gör hon rätt i.

Ja, när man har så liten kvinnlig känsla som hon, tillfogade Aagot.

Modern hann icke svara, ty i detsamma öppnades dörren med buller och bång, och in tågade ett muntert sällskap. Alie i spetsen, utklädd till trumslagare i benkläder och jacka och trummande af all kraft på Halvards nya julklappstrumma, och efter henne en

skara jublande småbarn, Halvards vänner, som inbjudits att plundra julgranen.

Ja, roa barn, det kan hon alldeles utmärkt, bifogade Aagot.

Och tror du, man kan det utan kvinnlig känsla, inföll fru Rode. Se, hur förtjusta de alla ä i henne.

Hon hade kastat trumman och lagt sig ned på golfvet, och barnen trängdes nu omkring henne, trampade på henne, luggade henne och öfverhöljde henne med kyssar. Hon skrattade, bannade, lekte, knöt ett band på den ena och strök håret ur ögonen på den andra, och det var ett surr, ett lif, ett jubel omkring henne som när en hel bisvärm slår sig ned på en gång i en stor, blommande lind.

Men den fredliga lycka, som omgaf det vackra hemmet vid Strandgatan, skulle ej alltid vara orubbad.

Vintern hade tagit sig för att blifva alldeles oresonligt kall och stormig. Massor af snö föllo, men blefvo ej liggande hårda och packade, utan upprefvos då och då af blåst och töväder — det blef osundt i staden och särskildt kring Nybroviken gick en riktig lungkatarr-epidemi. Goda kakelugnar, vadderade fönster, dubbla mattor — utsökta pälsverk och täcksläda för juluppköpen — ingenting hjälpte. Vintern respekterade ej det väl ordnade hemmets harmoni, den ociviliserade vinden trängde in genom själfva

murarna, Aagot fick snufva, hon gick med snufva hela julen. Hur är det med Aagots snufva? frågade hvarje dag föräldrar och anhöriga. Och svaret var alltjämt lika nedslående. I afton var ena näsborren alldeles igentäppt — i dag hade hon också hufvudvärk, i natt hade hon haft något feber. Rikard hade mätt hennes temperatur med termometern och funnit att den stigit till 6 tiondedelar öfver 37. Då deras husläkare, som var en af hufvudstadens mest ansedda, ej kunde bota Aagots envisa snufva, gick slutligen Rikard i förtviflan till en näs- och hals-specialist. Men äfven denne kunde ingenting göra, och en morgon på nyåret kom Rikard blek upp till sin mor och sade med upprörd röst: Aagot har feber.

Lika likgiltig som Rikard visade sig mot sin hustru under vanliga förhållanden, lika ängslig var han nu, då något fattades henne. Han omgaf henne med alla tänkbara omsorger, var ständigt på färd för att skaffa ett eller annat, som hon kunde önska, steg upp många gånger om natten för att hjälpa henne eller lyssna om hon sof.

Du ser, hur mycket han ändå håller af henne», sade modern till Alie. Och du, som tviflar på det ibland.

Ja, jag ser att han är lycklig att finna ett nytt mål för sin verksamhet, sade Alie.

Fy, Alie, det är styggt af dig att tolka det så.

Hvarför styggt? Jag nekar visst inte, att han håller af henne, jag säger bara att det ligger i hans

karakter att blott älska det, han har att vinna eller är rädd att förlora. Hans kärlek, liksom allt hos honom, är bara aktivitet.

Det blef i själfva verket en långvarig, envis lungkatarr. Men Aagot låg lika leende och nöjd på sjukbädden, som hon annars gick omkring i sitt hem. Ja, hon var egentligen ännu lyckligare än annars, ty hon njöt af att se sig så omhuldad af alla. Och nu sade hon ej heller längre, att Alie ej dugde till någonting, ty denna visste nu att fördubbla sig och räcka till för allt; hon såg efter huset, hon roade både Aagot och den lille, uppmuntrade Rikard, tog emot läkarnes order och öfvervakade deras utförande och hann ändå med att vara hos den gamla, när helst denna behöfde henne.

Då Aagot slutligen kom upp från sängen återstod dock en stor mattighet; hon fick ej igen sina krafter och vädret var också fortfarande så svårt, att hon aldrig kunde komma ut i luften. Läkarne förklarade, vid en noggrann undersökning, att en liten förtätning fanns kvar i ena lungspetsen, och att det vore bättre om hon kunde undvika våren hemma, hvilken nog skulle bli svår, innan de massor af is och snö, som vintern hopat, blifvit bortrensade.

Det blef en uppståndelse. Aagot måste resa till södern, det var afgjordt. En förtätning i lungorna! Ett sjukdomsfrö, som kunde bli lifsfarligt, så mycket mer som anlag för lungsjukdom fanns i familjen. Föräldrarna, hvilka genast efterskickades från Norge,

fru Rode, Rikard, Alie tänkte ej mer på annat än på att Aagot måste bort från norden så fort som möjligt. Rikard ordnade strax sina göromål så, att han skulle kunna vara ledig och följa henne ut, och Aagot tillbragte hela förmiddagarna i rådplägningar med sin sömmerska om en stilfull resdräkt, en table-d'hôtes-dräkt, en frukost-, en promenad-, en strand-toalett o. s. v. Ty hon ville ej riskera att köpa sig kläder ute, hvem vet om en främmande sömmerska kunde tillfredsställa henne. Reskoffertar, kappsäckar, fotpåsar, filtar, reskuddar — allt tänkbart anskaffades, som kunde anses tillhöra en elegant och komfortabel reseutstyrsel.

Men två frågor voro ännu oafgjorda. Hvem skulle följa med för att hålla Aagot sällskap, då Rikard måste återvända hem till mötet, och hvem skulle ha lille Halvard under moderns frånvaro. Mamma Skeen, Aagots mor, kunde ej resa med henne, emedan hon hade sin något despotiska och lite sjukliga man att vårda. Af samma skäl kunde hon också svårligen ta lille Halvard till sig, ty hon var af dessa ängsliga naturer, som slita ut sig af öfverdrifvet nit, och hon var så upptagen af att studera sin mans nycker, att hon ej hade någon tid öfrig. Mamma Rode återigen var något för gammal för att ensam ha den lille om hand. Endast till Alie skulle man lugnt kunnat anförtro honom, men hvem kunde väl å andra sidan vara bättre sällskap för Aagot än just Alie. Man öfverlade härom fram och tillbaka, utan

att någonsin fråga Alie själf, om hon ville det ena eller andra. Det skulle också förundrat henne, om man gjort en sådan fråga, och hon skulle troligen svarat: prata inga dumheter! ty så självfallet var det för henne, att man blott hade att taga henne, när man behöfde henne.

Men egentligen hade hon ej mycken lust att resa. Hon var aldrig företagsam för egen del, sökte aldrig något nöje, och hon föredrog att sitta hemma och läsa om främmande länder framför att uppsöka dem i verkligheten. Hon var så öfvertygad om, att verkligheten alltid skulle bringa henne missräkningar, att hon skyggade tillbaka, när tillfällen erbjödo sig att utföra något af det, som i inbillningen lockade henne. Italien! Det var så vackert att drömma om, alla nordbor råkade ju i förtjusning, när man talade därom. Men det hade naturligtvis sina stora skuggsidor, äfven det, som det var bättre att icke känna.

Dessutom hängde hon ömt fast vid den gamla och den lille, och oaktadt hon i fantasien hade öfvergifvit dem hundra gånger, viss om att de ej behöfde henne och i grunden ej brydde sig mycket om henne, blef hon dock nu helt upprörd och gripen, då Rikard en afton kom upp och sade: Nu ha vi kommit öfverens om, att det blir bäst, att Alie reser med oss och mamma tar gossen.

Också modern förskräcktes vid tanken på detta ansvar, då hon skulle bli ensam utan sitt allt i allom.

Men Rikard hade nu beslutat det så, och det föll ingen af dem in att motsäga honom.

Resan skulle ske om fjorton dagar och Alie sysselsatte sig nu ifrigt med att förbereda den lilles inflyttande i hennes rum samt att göra åtskilliga anordningar för de båda »barnen», som hon skulle lämna.

Du springer inte opp och fjantar om nätterna för att höra om han sofver, sade hon till den gamla. Han är ett änglabarn och gör allt hvad han skall göra, utan att du bekymrar dig för det. Och du pylsar inte på honom för mycket kläder, när han skall gå ut. Och du äter ordentligt hvarje dag och låter inte middagen stå och kallna till sena kvällen. Och så går du ut i luften hvar dag.

Nej, det kan jag verkligen inte lofva dig, kära Alie, afbröt den gamla. Ensam ut, vet du, att jag inte gärna går.

Herre gud, den enfaldiga gumman, nu vill hon sitta inne, tills hon får sig en slagattack, utbrast Alie. Det är riktigt samvetslöst af dig, när du har det oskyldiga barnets vård på ditt ansvar! Men vänta, jag ska nog sörja för den saken.

Och borta var hon som en stormil, utan att den gamla förmådde hindra henne, och när hon kom tillbaka, berättade hon att hon varit och talat vid en af deras väninnor, som skulle komma och hämta fru Rode till promenad hvar dag. Men denna var föga belåten med anordningen och beklagade sig öfver Alies tyranni. Skulle hon släpas ut på klockslag

som en skolflicka och gå och dras med den tråkiga människan — den goda, kära väninnan. Men Alie gaf icke med sig och fick Rikard på sin sida, och då visste fru Rode att det ej var annan råd än att foga sig.

Och så ska du skrifva regelbundet hvarje vecka och tala om allting ordentligt.

Ja, när ni kommer fram till ett ställe, där ni stannar och kan ge mig en säker adress.

Har man hört på maken! Alie tog tak och väggar till vittne på den gamlas oresonlighet. När vi kommer fram! Och under hela tiden vi ä på resa vill hon lämna oss utan underrättelser.

Hon satte sig strax att noggrant studera reserouten, uträknade huru många dagar de kunde antagas komma att uppehålla sig på hvarje ställe, bestämde, med Bædeker i hand, de hotell, de skulle taga in på, samt skref upp alla dessa data och adresser på en lista, som hon fäste upp på väggen bredvid fru Rodes chiffonier.

Under alla dessa omsorger närmade sig dagen för afresan och Aagot frågade förundrad Alie: Men har du tänkt på en resklädning åt dig?

Resklädning? Min gamla marinblå måtte väl duga till det.

Och vid table-d'hôten på hotellen? Du har ju ingenting.

Än min svarta siden, då! Om kvällarna vid ljus ser den inte alls så tokig ut. Och i det där

välsignade södern äter man ju vid ljus midt i sommaren.

Och till promenad — till strandtoalett? Och hattar! och kappa! Du har ju inte tänkt på något. Jag begriper inte, hvad du gjort dessa fjorton dar.

Jag köper färdigt på resan och sliter ut det ute. Tror du jag vill kasta ut pengar på transport af kläder fram och tillbaka.

Men, kära Alie, det bör du inte tänka på. Det är ju Rikard, som bekostar resan.

Och tror du jag vill, att Rikard ska kasta ut sina pengar i onödan?

Så stodo de då en dag resfärdiga, de båda så olika utrustade, Alie i sin något slitna blå klädesklädning samt med en liten mössa af samma tyg på hufvudet, hvilken hon själf förfärdigat åt sig i sista stund och som i hastigheten blifvit något sned, men som satt käckt och klädsamt på det luftiga, lockiga håret — för öfrigt upprörd, röd i ansiktet, skrattande och pratande för att inte gråta; Aagot, distingerad, elegant i sin engelska ulster samt sin mjuka filthatt med lång resslöja, ögonen simmande i milda, lugna tårar — händerna fulla af blombuketter.

Kammarherrinnan Skeen storgrät och omfamnade snyftande fru Rode.

Kära farmor, hvad ett modershjärta måste bära och lida! Tänk, att nödgas skiljas så här från sitt enda, älskade barn!

Fru Rode, som stod med den lille vid handen och som ej kunde tåla sentimentalitet, svarade torrt: Aja, kära mormor, våra barn ä ju inte till bara för vår skull. Och bara di får det bra, får vi väl finna oss.

Albertina Rode är en präktig människa, sade sedan fru Skeen till sin man. Men hon har inte mycket hjärta.

Aagot omfamnade för sista gången sin lille gosse och hoppade upp på tåget. Det drog på perrongen, hon fick inte stå där längre. Hon lutade sig ut genom fönstret och smålog genom tårar åt sin mor och sitt barn. Alla väninnorna, som bildade en tät grupp nedanför dörren, kysste på fingret åt henne och sade sig emellan: Hvad hon är söt!

Alies lilla originela hufvud stack under tiden obemärkt fram bakom Aagot i kupén. Hon hade sysslat med att ordna alla kappsäckarna och göra plats för Aagot i hörnet baklänges, så att det ej skulle dra, nu stod hon och nickade och kysste på fingret åt fru Rode och gossen, och i sista stund, när tåget redan satt sig i gång, ref hon af sig handsken och räckte ut handen till den gamla, och de växlade stilla, utan ord och utan tårar, ett varmt, trofast handslag. Men när sedan en af väninnor ville taga hennes framräckta hand, drog hon den hastigt tillbaka och höll den upp i luften, visande den för den gamla. Denna förstod — hennes handtryckning skulle vara den sista afskedshälsningen.

II.

Resan gällde Rivieran. Man var i början af april och naturen hade ännu ej begynt visa tecken till lif hemma. Stora snömassor voro öfverallt hopade, sjöarna voro ännu isbelagda, i Skåne var marken visserligen delvis bar, men fälten lågo grå och tunga, som kunde de ej komma riktigt till lif igen efter den långa vintersömnen. Först i Tyskland började de se gröna marker och knoppande träd, och Rikard och Aagot begynte tala om, hur härligt det ändå var att komma bort från Norden vid denna tid på året.

Men Alie hade från början satt sig i försvarsställning mot den tjusning, som alltid griper nordbons sinne, när han tidigt på våren reser mot Södern.

Herre gud, det var väl icke så mycket att tala om, om våren kom några veckor förr eller senare. Den var i alla fall aldrig så härlig, som hemma, när den kom — med flyttfåglar och ljusa nätter och blommor under snön — och allt det jubel och alla de förhoppningar, som den alltid förde med sig. Det kunde man ju inte känna i Södern, där det var sig likt hela året om. Hon grät en liten stund hvarje kväll öfver fru Rodes och »parfvelns» porträtter samt

undrade oaflåtligt hur de hade det, om de åto, sofvo, gingo ut och lefde som förnuftiga människor.

Efter ett par veckors uppehåll här och där på vägen ankommo de till Cannes. Detta var således det berömda Medelhafvet! Inte var det så blått som man påstod, inte! Kunde man inte ibland se Östersjön lika rent himmelsblå på vackra sommardagar? Ja, lite ljusare var ju både himlen och vattnet hemma, men hvarför var en mörkblå horisont vackrare än en ljusblå? Hur skarpt och hårdt, nästan grymt var icke detta ljus öfver den hvita dammiga sandstranden — det kändes som om det brände tvärs igenom hjärnan och ut i nacken — som skulle det göra en blind eller tokig. Det var ingen hvila, ingen förtrolighet i denna natur. Och dessa ensamstående palmer, som ej gåfvo svalka, men hvilkas hårda, violetta slagskuggor aftecknade sig som bläckfläckar på den ljusa sanden — hur dekorationsmässigt, oljetrycksaktigt det verkade.

Var detta ett haf? Det var ju bara en stor, kvalmig insjö utan friskhet, utan tånglukt.

Och all denna osmakliga lyx, dessa hotell, konstgjorda trädgårdar, restauranger, toaletter och ekipager. Kunde man komma i stämning i en sådan omgifning!

Till Alies belåtenhet ville också Rikard ej gärna lämna dem midt i detta världsvimmel utan ville söka upp en mer undangömd ort, som bättre lämpade sig för två ensamma, unga damer, när han nu snart

måste återvända hem. I närheten af Genova, i det stilla, mot alla skarpa vindar skyddade Nervi, funno de också en plats, som tillfredsställde dem helt och hållet. Här var endast sjuklingar, som kommit för sin hälsas skull, och ingen af dessa tvifvelaktiga personligheter, som i lysande ekipager och utmanande toaletter gifva sin prägel åt de andra, större kurorterna. Och ehuru Aagot älskade att se all denna lyx och att visa sina egna toaletter på promenaden, var hon dock alltför mycket sin mors väluppfostrade dotter för att ej säga sig, att en hustru, som måste undvara sin mans sällskap, borde lefva i ett värdigt gräsänkestånd och undvika världslifvets förströelser. Dessutom var hon ju sjuk, och det var hennes skyldighet att tänka på att vårda sin hälsa för att så snart som möjligt kunna återtaga sina plikter mot man och barn.

Innan de slogo sig ned i Nervi tillbragte de dock några dagar i Genova. Medan Aagot, som funnit att man utomlands bar den eller den modesaken lite olika mot hemma, och som därför fann sig nödsakad att göra sig ytterligare ett par nya toaletter, uppehöll sig i modemagasinen, gingo Alie och Rikard och besågo de gamla palatsen. Den storstilade, ädla skönhet, som utmärker dessa, väckte för första gången hos Alie smak för rikedom och lyx. Den vanliga, banala salongslyxen hade hon alltid föraktat — Aagots små plyschbord och broderade gardiner väckte nästan hennes afsmak — men dessa gårdar med marmor-

kolonner, dessa höga salar i rena proportioner, gömmande taflor af världens yppersta konstnärer, dessa undangömda, skuggiga trädgårdar med citronträd och palmer och dessa terrasser, på hvilka man plötsligt trädde ut från palatsets dunkel och som badade i solsken och behärskade utsikten öfver hafvet — de tjusade henne omotståndligt och uppenbarade för henne en glimt af den drömda skönhetsvärld, mot hvilken hon varit så misstrogen.

Särskildt var det ett af dessa palats, som fängslade henne genom sin rena skönhet. Det var Palazzo Serra, tillhörigt prins di Palmi. Alie, som under de sista veckorna före afresan flugit igenom två, tre verk öfver Italiens historia, gissade strax, att ägaren härstammade från den berömde amiralen, som på 1300-talet vunnit en viktig batalj mot de upproriska sicilianerna och till belöning erhållit feodalgodset Palmi i Calabria af den dåvarande kungen af Napoli och grefven af Provence, Roberto d'Angiò. De funno också snart bekräftelse på denna förmodan i en inskrift på muren, som berättade att palatset blifvit byggdt på 1500-talet för att för efterkommande i alla tider bevara minnet af den store stamfadern.

Öfver en gård med korintiska pelare kom man in i vestibylen, som var prydd med några statyer från olika tidpunkter, ett par antika, en af Canova, porträttstaty af en af husets herrar. Därifrån ledde en trappa upp till öfra våningen, där de trädde in i en sal med väggar af lapis-lazuli och guld, golf af

mosaik, taket uppburet af svarta sfinxer, samt måladt af en ung konstnär, hvilken varit Rafaels lärjunge, men som dött innan han hunnit lämna efter sig något annat verk än detta, hvilket dock bar ett lysande vittnesbörd om hans snille. Vaktmästaren upprepade traditionen om, huru den dåvarande prins di Palmi upptäckt den unge konstnären, som var färdig att dö af svält, hur han uppfattat hans stora begåfning utan att hafva sett annat prof därpå än några ofullbordade skizzer, och hur han gifvit åt honom ensamt det storartade uppdraget att dekorera hela palatset, medan så många andra, redan kända talanger täflade om denna heder — hur den unge mannen, berusad af denna oväntade lycka och storsinta tillit hade velat öfverträffa sig själf, hade arbetat natt och dag, gjort ständigt nya skizzer, förkastat hvad han gjort och begynt på nytt, tills han slutligen var alldeles utarbetad — och när palatset var färdigt och han hade uppburit en hel förmögenhet i belöning föll han ner på sjukbädden för att ej resa sig mera.

I en af salarna stodo på ett bord af florentinsk mosaik åtskilliga fotografiporträtt, som fängslade Alies uppmärksamhet. En ung dam i venetiansk, medeltids hofdräkt utmärkte sig genom en så äkta, Tiziansk skönhet, att Alie tog det för en fotografi af en tafla. Men vaktmästaren upplyste, att det var prinsessan di Palmi, född romarinna, hvilken burit denna dräkt på en kostymbal under karnavalen. Bredvid henne stod porträttet af en ung man i en motsvarande dräkt

från samma tid, äfven han med ett vackert ansikte, som dock hade ett något oroande, spefullt uttryck kring den fina, med små tunna, krusiga mustascher prydda munnen.

Hennes man? frågade Alie.

Hvad du är nyfiken, sade Rikard skrattande.

Nej, prinsens bror, markis Serra, svarade vaktmästaren.

Tänk en så vacker familj, sade Alie. Riktiga romanmänniskor. Allt har de förenadt: börd, rikedom, bildning, konstsinne, skönhet. Man kan bli afundsjuk.

Ja — och den tjusande prinsessan har väl sina älskare — prinsen roar sig på sitt håll och har skuld upp öfver öronen — och den unge markisen lefver för galanta äfventyr och är på spaning efter en rik flicka för att hjälpa upp sin ställning, inföll Rikard. Det är baksidan af medaljen i de flesta af dessa nobla, italienska familjer.

Tyst med dig! sade Alie. Låt mig få ha mina illusioner i fred. Här är så vackert, att det gör en godt ända in i själen.

Och prinsen själf? frågade hon vaktmästaren. Finns inte hans porträtt?

Nej — prinsen är mycket sjuklig — han låter aldrig porträttera sig.

Han sade det med ett underligt, vördnadsfullt beklagande uttryck.

Och ha de några barn?

Nej. Det lär väl bli markis Serra, som skall ärfva palatset och titeln en gång.

De kommo till ett annat rum med familjeporträtter, och här fästes strax Alies uppmärksamhet af ett hufvud i olja, framställande en ung man med en bred, något kupig panna, ett tätt, krusigt, mörkt hår, drömmande, intelligenta ögon och en fin, känslig mun.

Det där ansiktet tycker jag, att jag sett förut, sade hon till Rikard. Det är ett intressant utseende. En skald eller vetenskapsman, skulle jag säga. Hvem är det? frågade hon vaktmästaren.

Markis Andrea Serra, prinsens yngre bror, svarade denne.

Densamme som på fotografien? — Ja. — Tänk, Rikard, det är verkligen märkvärdigt. Har du någonsin sett en människa så olik sig vid olika tillfällen. Om den här kan du inte säga, att han jagar efter galanta äfventyr. Jag tror, att han håller på att skrifva ett skaldestycke.

Gärna för mig, sade Rikard. Men har du inte fått nog här än? Jag är rädd Aagot blir otålig.

Kära, rara Rikard, låt mig se på fotografien i det andra rummet en gång till! Detta intresserar mig.

Jag tror du är kär i sagoprinsen, inföll Rikard.

Nej, men han intrigerar mig. Hur kan man ha två så olika ansikten.

Följande morgon omtalade Alie, att hon drömt om »sagoprinsen» hela natten.

Minsann är inte Alie kär i honom, sade Rikard till Aagot. Hon tänker på honom både natt och dag.

Ja, sade Alie skrattande. Om jag någon gång skulle bli kär skulle det vara i en person, som jag visste, att jag aldrig finge se i verkligheten.

För resten har jag också tänkt på honom sedan, sade Rikard. Jag hade liksom en aning om, att det där namnet, Andrea Serra, hade jag hört förut. När du sa' att han funderade på ett skaldestycke, inbillade du dig, att du var fysionomist. Men det var helt simpelt en reminiscens. Kommer du inte ihåg att när vi var i Cannes, vi läste i någon italiensk tidning om en ung skald, som nyligen gifvit ut en samling satiriska politiska dikter och angripit hela Italiens s. k. pånyttfödelse — målat ut den som humbug och svindel? Minns du inte — det hade väckt ett ofantligt uppseende och sades vara mycket snillrikt — en ny Giusti allra minst.

Ja, kors! sade Alie. Det var ju Andrea Serra. Och de där italienarne vid table d'hôten talade ju om honom och sade att han tillhörde en af de mest konservativa och katolska familjer. Jag går tvärt och skaffar mig boken. Herre gud, att han är en sådan stockfisk.

I Nervi tog Rikard rum åt dem i ett bekvämt hotell, som ägde dispositionsrätt för sina gäster öfver en storartad, skuggig park, hvilken tillhörde en italiensk markis, som för tillfället var bortrest. De fingo

två rum bredvid hvarandra utåt hafvet, badade af solen från morgon till kväll.

Societeten i hotellet var distingerad, mest engelsmän, man gjorde toalett till dinern kl. 7 och samlades sedan i salongen, där det musicerades och spelades sällskapsspel. Sedan Rikard sett sina damer väl installerade samt fått tillfälle presentera dem för ett par familjer, reste han.

Aagot fann sig mycket väl. Hon saknade visserligen Rikard, som hon aldrig förr varit skild från och längtade efter sin lilla gosse, men då underrättelserna från dem voro täta och goda tog hon skilsmessan ganska lugnt. Hon gjorde strax åtskilliga bekantskaper och blef särskildt förtrolig med en engelsk familj med två unga döttrar, med hvilka hon ständigt var tillsammans.

Alie, som fann dessa konventionela och tråkiga, begagnade tillfället, då Aagot var upptagen af dem, till att njuta sin frihet. Hon var uppe före alla andra om morgnarna, då luften ännu var sval, och gick på upptäcktsresor i omgifningen, så att hon snart kände hela landskapet rundt omkring, under det de andra hela dagen sutto på stranden, pliktskyldigast insupande hafsluften, som skulle återgifva dem deras hälsa. Men Alie kunde ej uthärda i tio minuter solens fruktansvärda, brännande glöd på denna öppna, rätt mot söder blottade strand, där de stackars sjuklingarna sutto och stekte sig, där hesa stämmor, kväfvande hostanfall och urhålkade kinder skärande afstucko mot

naturens prakt, där samtalen öfver handarbetena ljödo lika tomma och andefattiga, som i de instängda salongerna om vintern, och där man mer betraktade hvarandra än hafvet, samt där utropen öfver naturens skönhet regelbundet återkommo som en inlärd läxa i deras samtal och ständigt på nytt framkallade Alies motsägelselust.

Hon led af en alldeles oresonlig längtan efter barrskog, vikar, uddar och skär och påstod, att endast med en sådan omgifning hade hafvet poesi. Den yppiga vegetationen i denna skyddade bukt, där till och med ökenoasens palmer växa och bära mogna dadlar, och där hvarje fläck af jorden är tagen i besittning af kulturen, där landsvägar och fotstigar äro instängda mellan höga murar emedan hvarje träd bär något slags frukt — ja, det var mycket rikt och präktigt, men aldrig i världen kunde denna natur gå henne till hjärtat, som våra gröna ängar med betande kor, de mjuka ljung- och mossbäddarna mellan granitklipporna, skogarna med sin doft af barr och Linnæa, den friska brisen och de lekande små vågorna mellan våra skär. Hon var en långsam natur, när det gällde nya stämningar, och äfven när Söderns egendomliga tjusning begynte att smyga sig öfver henne liksom från ett bakhåll, dag för dag lite mer, försvarade hon sig ännu däremot och gömde kärleksfullt i en vrå af sitt hjärta sin stora ömhet för hemlandets natur och stämningar och barndomsminnenas trollvärld.

En dag, då Alie antagit en inbjudning att fara ut och åka tillsammans med Aagot och de båda engelska misserna, Florence och Harriet, kommo de förbi en liten, skinande hvit med marmor beklädd villa, som låg på en höjd, inramad i citronträdens mörka grönska samt med en terrass på taket, hvilken måste hafva en härlig utsikt öfver hela kustlinien, till Genova och hela den liguriska kusten med hafsalperna i bakgrunden å ena sidan — å den andra kanske ända till Corsica, när vädret var klart.

Ja, det borde vara lyckliga människor, som bor där! sade Florence. Men det tror jag ändå inte det är. Vi såg dem förra våren — de bruka komma hit ibland — det är en mycket förnäm familj, prins någonting — *hon* är alldeles gudomligt vacker, men han — tänk han är krympling och sitter i en rullstol på sin terrass — han lär ha blifvit sådan kort efter sedan de gifte sig. De ä nästan aldrig tillsammans — när han kommer hit reser hon. Ibland kom också hans yngre bror, det är en vacker ung man, de säger, att prinsen inte kan tåla honom, emedan det är han, som ska bli hans arfvinge. Han brukade också kurtisera sin sköna svägerska, så att vi ibland tyckte det var nästan stötande. Hvad hette de, Harriet? De ha också ett af de präktiga palatsen i Genova?

Prinsen af Palmi, kanske? frågade Alie och kände sig till sin stora förtret blifva röd i ansiktet.

Jag vet inte, sade Harriet. Hvem kan minnas deras konstiga, italienska namn. Men den yngre bro-

dern skall ha skrifvit en diktsamling, som väckt stort uppseende.

Det var således de! Det vore dock egendomligt, om hon skulle få tillfälle att göra hans bekantskap. Hans diktsamling hade varit hennes dagliga sällskap och sysselsättning, allt sedan hon kom till Nervi. Hon kunde ej tillräckligt italienska för att uppfatta den fullständigt, men hon hade strax, med intuitivt förstånd, känt att här mötte henne en ande, som var besläktad med hennes egen, men som hade en styrka och originalitet i uttryckssättet, en öfverlägsenhet i satiren, en skärpa i angreppet, som fängslade och bländade henne. Det var ej, som hon trott, en konservativ hjärnas anfall mot det nya, som rörde sig i tiden. Det var en skeptikers förakt för de tomma och braskande fraserna, ibland i form af en idealists harmfulla påpekande af det bristande sammanhanget mellan ord och handling, ibland af en öfverlägsen gycklares skratt öfver mänskligheten evigt samma komedi. Någon gång bröt en underton af lyrik fram genom gycklet — en fosterlandskärlek, som på samma gång den ängsligt undvek de stora orden och det patriotiska skrytet dock hade en ton af innerlighet, som kändes äkta. Detta var något som Alie förstod. Man kritiserar den man håller af, man harmas öfver bristerna — och man älskar ändå.

Men hennes glädje öfver utsikten att möjligen få lära känna honom personligen var dock blandad med hennes vanliga fruktan att blifva sviken i sina för-

väntningar, och om det blott berott af ett ord af henne att få göra hans bekantskap, skulle hon icke uttalat detta ord.

Det hade börjat bli nästan plågsamt varmt i Nervi, och de flesta af de främmande, som kommit för vintersäsongen, hade rest. Det stora, engelska hotellet var i det närmaste tomt, endast Aagots vänner, familjen Grey-Johnston, stannade ännu, emedan modern var sjuk och ej kunde resa.

Aagot och Alie väntade på Rikard, som först i augusti kunde komma och hämta dem till en tur genom hela Italien, innan de återvände hem. De tillbragte nu nästan hela dagarna i rummen, då hettan ej längre medgaf att vistas ute annat än mot aftnarna, då de gingo ned och spelade lawn-tennis i den stora, skuggiga parken. Men ägaren, markis Gropallo, väntades komma snart och då skulle de troligen bli förjagade äfven från denna tillflyktsort.

En eftermiddag, då de kommo dit med sina bollar och nät, sågo de också villan öppen och flera personer ute på den stora loggian, som just vette åt deras lekplats. De ville strax vända om, men en medelålders herre kom artigt emot dem och bad dem ej genera sig, hotellvärden hade omnämnt, att de voro roade af att spela, och han, markis Gropallo, såg med stort nöje, att de kommo och lifvade upp hans ensliga park.

De tre flickorna stodo förlägna och visste ej, om de borde antaga anbudet eller ej. Men Aagot med

sin lugna frusäkerhet svarade förbindligt och värdigt, att de tackade för markisens artighet och ej ville vägra att begagna sig af en så älskvärd gästfrihet.

Alie var missbelåten härmed och tyckte, att de borde ha gått. En flyktig blick på loggian hade visat henne, att ett helt sällskap herrar och damer var samladt här, och hon hade, med den för närsynta egendomliga snabba gissningsförmågan genast uppfattat, att en af dem var — markis Serra. Naturligtvis — om de skulle råkas, skulle det vara under de tänkbarast ogynnsamma villkor! Hon var ingen skicklig spelerska och alls icke road af sådana nöjen — och hon visste att hon vid sådana tillfällen, närsynt och något förströdd, som hon var, icke visade sig till sin fördel. Och äfven hennes dräkt — hon hade ej en enkom engelsk lawn-tennis-kostym som de andra, utan blott en enkel, kort kjol och en randig perkalblus med ett läderbälte om lifvet. Hon hade begagnat sig af den ensamhet, hvari de en tid lefvat, till att följa sin smak för en sval och bekväm dräkt — men nu syntes den henne dock lite för påfallande enkel. Och håret, som aldrig ville sitta uppe under de häftiga rörelser, som leken fordrade! Hon måste stanna oupphörligt för att fästa det.

En sådan enfaldig sysselsättning för fullvuxna människor, detta springande! Också hade spelet aldrig gått så illa som i dag. Hon lyckades ej gripa en enda boll, sprang emot hinder och föll slutligen omkull och vred fotleden. Det smärtade så häftigt, att hon

blef röd i ansiktet och fick tårar i ögonen. Hon såg sig strax omgifven af flera herrar, bland hvilka äfven Serra befann sig. Hon svarade på alla frågor, att hon ej gjort sig det minsta illa, men oaktadt den största viljeansträngning kunde hon ej stöda naturligt på foten, hvarför ställets ägare bjöd henne sin arm och ledde henne tillbaka till hotellet. Den andre, det hade hon sett vid första ögonkastet, var ifrigt upptagen af en af de vackra damerna i sällskapet, en yppig skönhet med ömma gasellögon och glittrande af juveler.

På natten medan hon låg med vattenomslag på foten, hvilken svullnat betydligt, kände hon en underlig förstämning smyga öfver sig. Det harmade henne att hon visat sig så tafatt, och hon tänkte med en viss förargelse på den vackra italienskan, som stått och sett på henne genom en sådan där retsam lorgnett med långt sköldpaddskaft.

Hvad gör det mig för resten, sade hon sig själf. Hvad har jag med det där sällskapet att göra. De tillhör en så helt annan värld än jag, att vi lika litet kan närma oss hvarandra, som om vi lefde på skilda planeter.

Såg du din markis i går? frågade henne Aagot dagen efter. Harriet säger, att han var där bland de andra.

Ja, jag såg honom», sade Alie. Men han liknar inte mycket sina porträtt. De ä allt för idealiserade. Och hans dikter ä betydligt spirituellare än han själf.

Jaså, det har du redan klart för dig, sade Aagot, skrattande. Du är då alltid så hastig i dina omdömen.

Från denna dag läste Alie icke mer i hans dikter, hon hade förlorat allt intresse för honom.

III.

Aagot och Alie hade länge önskat att få börja bada, men det italienska bruket medgaf ej badhytternas utsättande förr än i slutet af juni. Som Nervi icke äger någon badstrand, då kusten är klippig och brant, var här icke något egentligt badlif, inga främlingar, endast några italienska familjer från omgifningarna, som här hade sina sommarvillor. De hade sina badhytter spridda här och där mellan klipporna, men man kunde ej komma dit annat än utför långa, i klippan uthuggna trappor, som voro afstängda för allmänheten. Det engelska hotellet satte nu upp sina badhytter nedanför markis Gropallos trappa, till hvilken det egde nyttjanderätt, och Aagot och Alie samt de engelska flickorna skyndade dit första morgonen, otåliga att få pröfva de mångbesjungna blå böljorna.

Då de kommo ned på den lilla strandplätten, funno de redan flera herrar och damer där, somliga ute i vattnet, andra liggande halfnakna, solande sig på stranden. Också Serra var där.

Han bar en röd och gulrandig badkostym, som väl framhöll gestaltens ungdomliga, gossaktiga

smidighet, denna behagfulla, nästan kvinnliga finhet, som karakteriserar italienaren. Han stod böjd öfver den vackra svartögda damen, i hvars sällskap de förut hade sett honom, hjälpande henne att plocka »frutti del mare» (hafvets frukter), snäckor, sniglar och andra hafsdjur, hvilka sitta undangömda i klippskrefvorna. Hon hade en hvit ylledräkt med röda bårder samt en stor suffletthatt med en röd knut, hals, armar och ben voro bara, figuren, frigjord från korsetten, aftecknade tydligt under blusen sina något öfverdrifvet yppiga former, och hon lutade sig så tätt emot honom, när hon talade, med ett glänsande leende och ömma ögon upp i ansiktet på honom, att Alie rodnade, då hon såg på dem, och skyndade förbi och in i badhytten.

Det var första gången hon såg herrar och damer tillsammans vid badet, och hon fann det stötande. Och när hon nu fick på sig sin egen, i Genova just köpta badkostym, och såg sig själf lika litet klädd som de andra, greps hon af en sådan blyghet, att hon helst skulle afstått från hela badet. Men de engelska flickorna gjorde så mycket väsen af sin förlägenhet, att Alie började finna det löjligt och tillgjordt, hvarför hon hastigt beslöt sig, stötte upp dörren och sprang ut före de andra. Florence och Harriet följde nu, men hopkrupna, med små, trippande steg och åtbörder, som påminde om den allt för medvetet förlägna mediceiska Venus.

Efter dem kom Aagot, säker, naturlig, öfvertygad

om att vara vacker med sin mjölkhvita hud, sin höga, smärta gestalt och raka hållning — omedveten om, att hennes utseende var af det slag, som fordrade modeklädningens relief, för att göra sig gällande, emedan figuren hade en viss torrhet i linierna och brist på harmoni i formerna. Hon steg långsamt, lugnt seende sig omkring, upp på en sten, där vattnet var djupt, samt hoppade i och simmade utåt, omedelbart följd af sina båda engelska väninnor.

Alie däremot kunde icke simma och nödgades därför hålla sig helt nära stranden. Men en gång i vattnet glömde hon hvarje förlägenhet och blickade med förundran och förtjusning ned i det eterklara djupet. Nu först fick hon riktigt ögonen upp för hur underbart, metalliskt blått detta vatten var. Och hur smekande mjukt och ljumt och ändå svalt det smög sig omkring henne!

Alies skönhet var just af motsatt slag mot Aagots, och hon tog sig bäst ut, ju mindre klädd hon var. Det fina, mjuka, luftiga i hennes figur tyngdes ner af en modeklädning; modejournalens fantasier syntes platta och oädla på denna fint mejslade gestalt; och detta lilla, originella hufvud fordrade liksom att få göra sig gällande på sitt eget sätt. Därför var hon i sin smidiga trikådräkt, med den fria, ädelt formade halsen, de späda hand- och fotlederna, det mjuka behaget i hela gestalten, den soliga, varma hudfärgen, så påfallande vacker, att Serras blickar genast fästes vid henne, då hon sprang och hoppade i vattnet,

plaskande med armarna och görande små tafatta försök att simma.

Càspita! utbrast han till markis Gropallo. De där svenskorna — ni talar om den andra, men hon är ingenting mot denna.

Alie, närsynt som hon var samt i detta ögonblick fullkomligt likgiltig för omgifningen, märkte ej den uppmärksamhet, hon var föremål för, utan öfverlämnade sig helt åt nöjet af badet. Hon ställde sig upprätt på en jämn sandbotten, som hon funnit mellan klipporna och där vattnet syntes henne mycket lågt, och kastade sig baklänges med armarna öfver hufvudet för att lägga sig att flyta, men då hon kände vattnet stiga sig öfver pannan blef hon rädd och gaf till ett litet rop. I samma ögonblick kände hon sig fattad om lifvet af en manlig arm och en smekande stämma yttrade på franska: Var inte rädd! Jag håller er.

Men hon var ännu helt förvirrad af sin förskräckelse och höll ögonen slutna samt lutade hufvudet tillbaka mot den arm, som stödde henne.

Se upp! ropade stämman skrattande. Hvad går åt er — här är ju inte så djupt att man kan dränka en kattunge en gång.

Jag sjönk, sade hon på italienska, förlägen och med ett ursäktande leende, i det hon strök tillbaka håret, som lösgjort sig ur badhättan och föll fram i pannan i en stor, fuktig lock. Jag kan inte simma, men jag ville bara försöka att flyta — men jag blef rädd, när jag såg att det var så djupt.

Och hur vill ni kunna flyta utan att vattnet är tillräckligt djupt för att bära er? Låt mig föra er några steg längre ut, så ska ni få se, att det går bättre. — Han räckte henne handen, i det han lät sin blick långsamt och liksom smekande glida utför hela hennes gestalt, följande dess linier ända ned i vattnet.

Hon drog tillbaka sin hand.

Tack, sade hon, men jag tycker bättre om att öfva mig lite för mig själf.

På det sättet skall ni aldrig lära er simma. Om ni vill tillåta mig — först och främst bör jag kanske presentera mig, markis Serra — vill ni inte tillåta mig att gifva er simlektioner, ni skall se hur fort ni då lär konsten och hur mycket mer nöje ni får af baden.

Nej, tack — jag har inte fallenhet för sådant, och jag tror att det redan är för sent — när man inte lärt som barn.

Han upprepade ej sitt anbud, men han visste så småningom att göra sig nyttig för henne vid badet, aldrig erbjudande henne sin tjänst men alltid till hands, när hon behöfde en handräckning, och på detta sätt blef han i själfva verket hennes simlärare, utan att hon någonsin gifvit honom tillstånd därtill. Hennes skygghet att mottaga hans närmande aftog så småningom, då hon såg den förtrolighet mellan de båda könen, som badet alstrade, så allmän omkring sig, så osökt och naturlig, att det nästan blef en tillgjordhet att undandraga sig den. Hon tillät honom då slutligen en dag att föra sig längre ut än

vanligt samt att hålla sin hand under hennes nacke, i det hon intog den rätta ställningen för att ligga på rygg och flyta. Men hon gjorde till villkor att han icke skulle föra henne längre än till en liten klippa, som stack upp ur vattnet rätt framför dem. Hon slöt ögonen och lät sig glida sakta fram. Men när hon så såg upp, märkte hon, att de kommit ett långt stycke förbi klippan. Hon greps af en plötslig skrämsel och kastade armarna om hans hals, så att äfven han höll på att förlora jämvikten. Ond öfver hans förräderi och förlägen öfver att ha förlorat besinningen ville hon sedan icke simma med honom på flera dar.

Under allt detta var det i hans väsende något, som förbryllade henne; något vinnande mjukt, något af detta fina, halft svärmiska, halft sinnliga galanteri, som så ofta utmärker italienarens väsende gent emot kvinnan, och på samma gång en viss gäckande öfverlägsenhet, som skrattade han inom sig åt hennes försök att afvisa honom, viss om att i alla fall vinna henne, om han ville. När hon sagt, att hon icke mer ville simma med honom, kunde han ibland hålla sig tillbaka flera dar, tills hon, med instinktivt, kvinnligt koketteri, begynte se sig om efter honom och söka draga honom till sig igen, och när han då kom, var det alltid med ett leende, som om han velat säga: jag visste nog, att jag bara hade att förhålla mig lugn och vänta.

Hon var ej säker på, om hon tyckte om honom eller icke. Hon trodde snarare att han icke be-

hagade henne, men han sysselsatte dock ständigt hennes fantasi.

Aagot, som för sin hälsas skull ej vågade vara så mycket i badet som de andra, oaktadt hon nu var fullt återställd, låg ofta mellan klipporna under sin stora parasoll och följde med sina klara, uppmärksamma ögon Alies och Serras simöfningar. Hon iakttog i hennes väsende något konstladt och osäkert gent emot honom, något än öfverdrifvet afvisande, än allt för muntert och gycklande, än en stillhet, en blyg orörlighet, som vore hon under en förtrollning. Aagot kände sig egendomligt oroad af den atmosfär af erotik, som omgaf henne. Ty det var knappast någon af de badande damerna, som ej hade sin uppvaktande kavaljer, endast hon själf hade ingen, oaktadt hon visste, att man fann henne vacker. Men hennes hållning var så afgjordt den dygdiga hustruns och hon talade så mycket om sin man, som hon nu snart kunde vänta, att ingen vågade sig på en mer ingående hyllning.

Serra var dock icke så uteslutande Alies kavaljer, att han icke äfven för de andra hade ömma ögonkast och smekande tonfall i sin stämma, och den beundran han visade äfven Aagot förfelade icke att utöfva någon dragning på henne. Hon hade egentligen aldrig varit kurtiserad, emedan hon blifvit gift strax sedan hon kommit ut i världen och sedan aldrig visat sig annat än vid sin mans sida, men hon tyckte sig nu utan fara kunna mottaga denna kurtis, emedan

hon sade sig, att den ej var riktad till henne personligen utan blott var ett sätt, som italienarne hade mot alla damer. Hon trodde sig själf vara mycket klok och kritisk och beklagade Alie, som uppenbarligen var förblindad och tog åt sig mer än hon borde.

Och så var där ju äfven den vackra Beatrice, med hvilken man sade att han skulle gifta sig. Hon var där med sin mor, markisinnan di Rivalta, och sades vara ett mycket rikt parti. Serra egnade äfven henne sin uppmärksamhet, men det tycktes vara mer hon, som var förälskad i honom än tvärtom. Hennes stora, smältande svarta ögon följde honom öfver allt, hennes pärlhvita tänder glimmade emot honom och hon koketterade för honom på ett sätt, som skandaliserade de andra.

Hur en kvinna till den grad kan glömma sin värdighet, sade Alie, det begriper jag inte. Att hon inte ser, att han bara föraktar henne därför.

Ja, ja, akta dig själf du, sade Aagot.

Jag! å, jag vet nog att hålla honom på tillbörligt afstånd, var säker på det.

Efter fjorton dar kunde Alie simma, men hon hade ännu ej tillräcklig säkerhet för att våga sig ut på djupet, utan höll sig gärna nära stranden. Serra hade flera gånger sökt öfvertala henne att hoppa i från klippan, där det var bråddjupt, men kunde ej förmå henne därtill. Han beslöt att ännu en gång använda ett litet bedrägeri för att få henne att öfver-

vinna denna rädsla och öfvertalade henne en dag att simma med sig till en grotta, som han sade vara mycket vacker men endast åtkomlig från sjösidan. Den låg strax bakom en utskjutande klippudde, förbi hvilken hon hittills aldrig vågat sig, men han försäkrade henne att där icke var djupt. Det gick mycket bra, ända tills de kommo förbi udden, men då greps hon plötsligt af medvetandet om att hon ej hade mark under fötterna och fattades af den blinda yrsel, som vid denna förnimmelse ofta öfverfaller oerfarna simmare och störtar dem räddningslöst i djupet; hon gaf till ett förtviflans skri och sjönk. Han fick nätt och jämt tag i hennes dräkt, fick så en arm om hennes lif och förde henne halft medvetslös till grottan. De voro båda mycket bleka, då de stodo där midt emot hvarandra, och hon skakades af en frossbrytning i grottans fuktiga kyla.

Man kan då aldrig lita på er, utbrast hon, upprörd öfver hans bedrägeri.

Tvärtom, man kan lita fullkomligt på mig, sade han skrattande, återvinnande sitt lugn. Kände ni inte, att min arm var säker. Var viss på att jag inte låter er drunkna.

Hur ska vi nu komma härifrån. Ni måste hämta mig en båt. Jag ger mig inte ut med er på djupet en gång till.

En båt. Det finns inte på en timmes afstånd härifrån. Och under tiden skulle ni förkyla er i denna fuktiga håla. Raskt beslut nu! Det finns ingen annan

möjlighet än att kasta oss i igen. Men var inte rädd, jag svarar för att allt ska gå bra.

Han räckte ut armen för att gripa henne om lifvet och springa i med henne, men hon drog sig häftigt tillbaka.

Ni är ju galen — vi kan ju drunkna bägge två. Jag förlorar besinningen och så drar jag också er ner i djupet.

Ja, visst är jag galen — men hvad gör det — med mig är det så — man måste antingen riskera allt med mig eller också — högt spel, lite mod, perdio! Hvad är det annars värdt att lefva!

Han hade kastat armen om henne, oaktadt hennes motstånd och såg henne in i ögonen.

Öfverlämna er bara lugnt åt mig — jag ansvarar för ert lif med mitt, sade han och hans stämma sjönk till en låg, upprörd hviskning.

Det var ett af dessa ögonblick, då en dold, för båda okänd lidelse, plötsligt, omotståndligt som en yrsel kan gripa tvenne varelser, och då det lättaste vidrörande blir en smekning, blicken blir ett besittningstagande och ett motståndslöst gifvande, orden förstummas eller förklinga tomma och meningslösa, hela den yttre världen, det förflutna, framtiden, allt försvinner inför ögonblickets andlösa berusning.

Alie vaknade först till besinning, då hon kände hans läppar mot sin hals, hans bägge armar om sitt lif. I nästa ögonblick hade han upplyft henne och burit henne ut på den yttersta stenen, samt kastat

sig med henne i vattnet. Hon gaf till ett lätt rop, men då hon kom upp med hufvudet igen, simmade hon ensam utåt, rundt klippan och ända fram till stranden med badhytterna på andra sidan — i början med små, snabba, andlösa tag, men då han ropade till henne: långsamt! stora tag! saktade hon så småningom, och när hon blef synlig från stranden sköt hon fram med långa, säkra, jämna rörelser, som en öfvad simmerska.

Nej, Alie, hvilka framsteg du gjort! utbrast Aagot, som väntade henne på stranden.

Men då hon kom upp ur vattnet, var hon mycket blek och skälfde häftigt, samt sprang strax in i badhytten och klädde sig.

Serra väntade på henne utanför.

Nå, sade han, då hon kom. Det var en vågad kur. Men den lyckades — och nu kan ni tacka mig, att jag lärt er simma.

Men jag vill inte lära mig på det sättet, utbrast hon, och hennes röst darrade af sinnesrörelse. Jag är inte ett barn, som man kan med våld — ni har skrämt mig så, att jag aldrig kastar mig i vattnet mer!

Och hon brast i gråt.

Aagot drog henne ömt med sig hemåt. Det är lite öfveransträngning, sade hon moderligt. Kom och hvila dig!

På eftermiddagen kom Serra till hotellet och frågade efter hennes befinnande.

Å, det är alldeles öfver nu, sade Aagot. Hon sitter och läser Dante på lilla terrassen.

Kan jag få gå och tala med henne? frågade han. Jag måste göra henne mina ursäkter.

Ja, det kan ni gärna, svarade Aagot och anvisade platsen, där Alie satt, undangömd på en terrass inåt en inre gård. Markisen förundrade sig något öfver, att Aagot icke följde med utan lämnade dem ensamma, liksom han många gånger hade förundrat sig öfver den frihet, hvarmed Alie gick omkring ensam öfverallt, i motsats till hans landsmaninnor, som alltid voro följda och öfvervakade.

Hon satt med en stor, tjock upplaga af Divina Commedia med förklarande noter i knäet, men hon läste ej utan drömde, med fötterna på en pall och armbågarna på knäna, pannan i händerna.

Hon var ännu i ett nervöst uppror efter scenen i grottan, hela hennes inre skälfde. Hvad betydde detta, som tilldragit sig mellan dem? Hvad var det för en yrsel, som gripit henne? Hon älskade honom icke — nej, detta var åtminstone icke kärleken, sådan hon alltid tänkt sig den. För hennes föreställning hade kärleken framför allt varit själsfrändskap, djup förståelse af hvarandras väsen, beundran för något öfverlägset — den borde vara något så stort, så hela personligheten genomträngande, tillfredsställande både hufvudets, hjärtats och karaktärens kraf, att hon misströstat om att någonsin kunna möta den i en form, som motsvarade hennes fordringar. Och

här hade hon nu plötsligt, oreflekteradt låtit sig på detta sätt berusas af en främling, som hon knappt kände, med hvilken hon aldrig talat annat än i skämt och lek, och om hvilken hon ej ens visste, om han älskade henne, eller om det hela blott varit ett djärft tilltag, emedan han tog henne för ett lättfånget byte. Å, denna tanke gjorde henne utom sig!

Hon sprang upp och begynte gå. Hvad skulle hon göra för att visa honom, hur han misstagit sig på henne. I detsamma hörde hon honom komma — hon igenkände genast den lätta, snabba gången, han brukade alltid närma sig så där hastigt, liksom springande, med en viss segervisshet — och hon vände sig emot honom med en flammande rodnad och en nervös darrning kring läpparna, samt ett varnande, afvisande uttryck i ögonen.

Ni är ond ännu? frågade han, halft spefullt, halft ömt.

Ja.

Men för hvad? det intresserar mig mycket att veta.

Hon stod lutad öfver balustraden och såg utåt hafvet. Han böjde sig lätt öfver henne och frågade i hennes nacke: för det ena eller för det andra?

För bägge delarna, svarade hon fortfarande med bortvändt hufvud, armbågarna på muren och ögonen ner i hafvet. För att ni så där — med våld —

Jaså, jag skulle bedt om lof först. Jag skulle

sagt: tillåter ni, signorina, att jag kysser er? Liksom man någonsin uppnådde något hos kvinnan på det sättet. Ni skulle då naturligtvis svarat nej — det gör kvinnan alltid, instinktivt — men om jag då helt beskedligt gått min väg, skulle ni skrattat åt mig och föraktat mig. Kvinnan vill och fordrar att blifva tagen — det är hennes natur. Eller har ni kanske lyckats ändra det där uppe i Sverge, där ni gjort så mycket för kvinnans emancipation?

Hennes hand lekte nervöst med en kvist, som böjde sig öfver muren och som hon lindade kring fingrarna, brytande af små skott mellan tummen och pekfingret.

Jag tror, att ni missförstår, sade hon, om man också kan gripas af en tillfällig — hon sökte ett annat ord, men fann endast berusning, hvilket hon dock yttrade med mycket låg röst — en tillfällig berusning, så bevisar inte det — en verkligt utvecklad kvinna ger sig inte lätt och inte utan mycken strid — men om hon en gång kommit till klarhet med sig själf, att hon vill — då behöfver hon inte, som ni säger, tagas — då ger hon sig frivilligt, självmant. Och jag tycker, att det vore långt ädlare af en man att vänta på detta — att inte så där —

Nu log han henne upp i ansiktet — men på ett så älskvärdt, ömt och lekfullt sätt, att hon ej kunde bli sårad.

Det är således öfverenskommelsen, sade han. Jag ska vänta på att ni kommer en dag till mig

och säger: tag mig! Jag är din. Och dessförinnan — inte ett närmande, inte en handtryckning — är det så ni vill?

Hon kunde ej låta bli att småle, då hon svarade: ja.

Godt, sade han och vände sig om samt tog upp La Divina Commedia, som fallit på marken.

Förstår ni verkligen italienskan tillräckligt bra för att läsa Dante? frågade han i hvardagston.

Hennes självbehärskning var icke så stor som hans — detta omslag kom för tvärt, och hon kunde ej svara strax, utan blef ännu stående framåtböjd öfver balustraden.

Ska jag läsa ett stycke för er?

Ja, om ni vill.

Hon gick tillbaka till bänken och gjorde våld på sig för att kasta in alla sina tankar på en så främmande riktning.

Jag kan ännu inte riktigt njuta den som poesi, sade hon. Jag läser den som ett studium, med noter.

Nej, ni kan inte läsa den ensam, det är omöjligt. Men ni ska få se, att när jag läser för er, förstår ni på ett helt annat sätt. Jag tar den berömda sången om Francesca da Rimini. Har ni läst den?

Nej, jag har inte hunnit dit än.

Hör då på! Det är Francesca, som talar. Ni känner hennes historia?

Ja, så där tämligen.

Således: Dante ser henne och hennes älskare närma sig i luften bland dessa, som äro dömda att sväfva omkring i en ständig storm.

Hvad är det för brott, som straffas så?

Det frågade också Dante. Och han erfor att till så beskaffad pina

> De äro dömda, hvilka köttsligt synda
> Och som förnuftet kufva under lustan.

Egentligen ha de dock fått det lindrigaste straffet af alla, som äro i helvetet. Dante hade nog sina skäl, hvarför han icke nändes vara så sträng mot dem. Således — Francesca närmar sig på Dantes tillrop och tilltalar honom så:

> O animal grazioso e benigno,
> Che visitando vai per l'aer perso

Förstår ni det?

Inte riktigt.

Alie var i själfva verket så förströdd, att hon ej uppfattat ett ord.

Ni förstår inte, om ni inte följer med i boken, sade han och närmade sig henne. Han begärde tillåtelse med en åtbörd och satte sig bredvid henne på bänken, i det han gaf henne att hålla ena permen af den tunga boken. Hon tvingade sig att vara uppmärksam, då han nu rad för rad förklarade dessa så vidt berömda strofer, hvilka i Italien till den grad äro hvar mans egendom och så ofta citeras i tid och otid, att de nästan blifvit banala, men hvilka på den,

som läser dem första, andra, tredje gången alltid utöfva samma milda, vemodiga tjusning.

En dag för ro skull läste vi tillhopa
Om Lancelot, hur kärlek honom snärjde,
Allena voro vi och utan misstro.

Den läsningen kom våra ögon ofta
Att mötas, våra kinders färg att skifta,
Men *ett* var stället, som på fall oss bragte.*

Han hade kommit närmare henne på bänken, medan han läste, och hans hand hade liksom omedvetet, som en åtbörd som beledsagade läsningen, tagit fast i hennes. Han fortsatte, i det han sänkte rösten något:

När som vi läste hur på munnens löje
En kyss blef tryckt af älskaren så eldig,
Då kysste *han*, som aldrig från mig skiljes

Min egen mun med darrning i hvar fiber.
Galeotto** boken var och den som skref den.

Nu smög hans arm om hennes lif, han gjorde ett uppehåll och såg på henne. Hennes kinder voro flammande röda och han kände hennes hjärta bulta mot sin sida. Han sade de sista orden af Francescas förklaring långsamt, betydelsefullt:

Den dagen sen vi läste icke längre.

Han slog igen boken och med ögonen i hennes frågade han leende: Hvarför läste de icke längre den dagen, tror ni?

* Öfversättningen af Böttiger.
** Galeotto = kärleksmäklare.

Hans stämma dog bort vid de sista orden och deras läppar möttes oemotståndligt.

Ser ni, utbrast han och sprang upp. Stolta kvinna!

Hon kunde ej längre motstå sin önskan att aftvinga honom ett slags förklaring.

Ni älskar mig inte, sade hon.

Han svarade skalkaktigt, men dock med ett smekande tonfall: Lika mycket som ni älskar mig.

Det slog henne. Ja, han hade ju rätt. Icke var detta ännu någon riktig kärlek å någondera sidan. Men hvad var det då? Så måste det ju för allt i världen bli slut. Hur kunde hon vara så föraktligt svag! Men det skulle bli sista gången. För allt i världen, hvad höll hon på att komma in i! — Hon lämnade honom hastigt och upprörd.

Följande dag, då han kom till badet, frågade han henne, om hon ännu en gång ville springa i tillsammans med honom.

Frivilligt, naturligtvis. Jag ska visst inte tvinga er. Men kanske ni hellre vill hoppa i ensam? Det vore också mycket bättre.

Ja, det vill jag hellre. Det är alltid bättre att lita bara på sig själf.

Hon sprang ut på den sten, från hvilken de andra brukade hoppa i, men när hon blickade ner i djupet kom rädslan öfver henne på nytt och hon blef stående

med hjärtat i halsgropen utan att besluta sig. Serra iakttog henne leende, på lite afstånd.

Hon önskade, att han skulle erbjuda sig en gång till och sökte honom omedvetet, med en flyktig blick. Han kom genast.

Ni vill? frågade han.

Hon räckte honom handen, han lade armen om henne, och de hoppade.

Denna lek upprepades nu för hvarje dag och blef alltid en förevändning till ett ögonblicks omfamning. Alie hade hvarje gång en liten känsla af hissnande, och hon simmade aldrig långt, utan vände snart. Men hon underkastade sig detta ögonblicks obehag för nöjet af denna omfamning, i fria luften, i solen, inför allas blickar — en omfamning, som för de andra, hvilka sågo den, och inför hennes egen tveksamma självgranskning, betydde intet, men som dock hade en viss hemlig tjusning.

Men hon var dock alltid på vakt mot sig själf för att ej låta sig hänföras, och hon fortfor alltjämt att studera honom, misstrogen både mot sin egen känsla och mot hans. Och så fort hon blef ensam, genomlefde hon åter och åter i tankarna allt hvad som tilldragit sig mellan dem, upprepade i minnet hvarje hans ord, hvarje tonfall, granskande dem, låtande dem ljuda för sina öron för att höra, om klangen var äkta.

En dag hade han läst för henne och de engelska flickorna några stycken af Leopardi, och hade, som

alltid, i läsningen inlagt så mycket af personlig känsla, att diktarens ord föreföllo som ett omedelbart uttryck af hans egen stämning. Florence, som hade anlag åt det sentimentala, blef gripen af det mjuka, känsliga föredraget, och utan att ha förstått mycket af dikten, utbrast hon: Hvad det är vackert! Och hvad jag har sympati för den stackars olycklige skalden! Jag önskar, att jag känt honom.

Skulle ni då velat trösta honom? frågade han med ett något tvetydigt leende. Ni vet väl, att han var så ful, att ingen kvinna någonsin älskade honom. Detta var honom en stor sorg — han var nog naiv att inte begripa, att det var en verklig lycka för honom.

Hvarför en lycka?

Emedan han fick behålla sina illusioner — dessa, som vi andra mister, innan vi fyllt tjugu år. Han trodde alltjämt, att det var något mystiskt, öfversvindlande lycksaligt i kärleken.

Alie såg på honom uppmärksamt.

Och tror inte ni det? frågade Florence.

Hvad?

Att kärleken är — att det är något mystiskt — stort —

Jo, mystiskt — så länge man inte försökt den.

Hvem kan bli klok på er, utbrast Florence. Ibland talar ni känslofullt, poetiskt, som Leopardi själf — och ibland har ni något så retsamt hånfullt.

Ja, hvad är det för märkvärdigt i det. Har ni

kanske känt någon människa, som haft en hel karakter? Har vi inte allesammans bara stumpar och stycken af karakterer? Och vet ni inte, hvaraf det kommer sig?

Nej, inte egentligen.

Ni tror kanske, att det bara är den gode guden, som skapat människorna efter sin afbild. Vet ni inte att det från begynnelsen fanns två släkten på jorden, guds barn och djäfvulens barn, de hvita och de svarta. Och som dessa sedan oupphörligt gift sig med hvarandra, så har det blifvit en sådan rasblandning, att man numer inte kan träffa på en enda människa, som inte har lite arf från båda hållen, somliga mera svart, andra mera hvitt.

Och hvilket har ni mest af?

Det svarta, naturligtvis. Och det är jag stolt öfver. Den svarta rasen har alltid visat sig ha mer motståndskraft. Ty hvad det gäller här i lifvet för att kunna lefva lycklig, det är bara helt enkelt att vara likgiltig och egoistisk. Har jag inte rätt, signorina Alie?

Nej, det vill jag inte påstå? Jag tänker ungefär raka motsatsen.

Det tänkte jag också, när jag var tjugu år. Älska, hängifva sig med hela sin själ, uppoffra, om det gällde, ända till sitt lif —

Verkligen! sade Alie med en liflig, intresserad blick. Har ni varit sådan en gång. Berätta mig om det!

Ja, om ni vill gå med mig ett slag.

De gingo sakta framåt terrassen, aflägsnande sig tillräckligt från de andra för att ej höras.

Är det om min första kärlek, ni vill veta? Ja — jag var tjugu år och hon ett par och tretti — det var naturligtvis hon, som förförde mig och inte tvärt om — men hur jag dyrkade henne — hon kunde göra med mig, hvad hon ville, hon kunde slagit mig och jag skulle kysst hennes hand — hon kunde satt sin fot på mig och trampat på mig och jag skulle inte ha rest mig — kort sagdt, en sådan där narraktig förälskelse, som bringar en på gränsen till vansinne.

Jag tillstår, att jag skulle bra gärna velat känt er på den tiden. Jag har lite smak för det, som är riktigt vanvettigt.

Ja — för att få det nöjet göra detsamma med mig, som hon gjorde.

Hvad gjorde hon?

Marterade mig, ref mig, stackars oerfarna yngling, som jag var, mellan förtviflan och lycksalighet, stötte mig bort, gjorde mig svartsjuk på en annan — och då hon såg mig rasa, gråta af ursinne och smärta, drog hon mig åter till sig med sådana smekningar, att — kort och godt, hon fick slutligen ett fördelaktigt giftermålsanbud — hon var nämligen änka — och så skref hon en biljett till mig, att jag skulle svära att aldrig förråda, hvad som tilldragit sig mellan oss samt skicka igen alla hennes bref.

Och hur tog ni det?

Som en galning, som jag var, förstås. Först kunde jag inte finna ro vid någon annan tanke, än att jag skulle skjuta henne först och mig sedan. Men så kom jag på en förnuftigare idé. Jag beslöt att hämnas på hennes kön, hvad hon gjort mig. Och sedan reciterade jag för andra kvinnor alla de ömma scener, jag uppfört med henne. Bara med den skillnaden att med henne hade jag verkligen varit genomträngd af hvad jag sa — och misslyckats. Med de andra har jag helt simpelt varit aktör — och alltid lyckats. Ty ju mer likgiltig man själf är, ju mer makt får man öfver kvinnorna.

Men en god spelare låter inte andra se i sina kort, som ni nu gjort, utbrast hon. Det är det, jag grubblat öfver hela tiden, om ni varit aktör eller upprikтig — nu är jag mycket glad, att ha fått veta sammanhanget.

Och hvad har det med vårt förhållande att göra? Ni vet, att jag skulle kunna älska er verkligt — om ni bara ville.

Ja — och till hur många har ni sagt det?

Nej, jag brukar aldrig säga det — tvärt om, jag har alltid sagt, att kärleken för mig bara är en lek.

Då förstår jag inte, att någon velat älska er.

Hvarför det. Tvärt om. Det är så många, som ha smak för en sådan lek — men den verkliga, stora, lifsafgörande kärleken — hur många kan känna den — och hur många kan inge den?

Ni tror således ändå på den?

Ja, det är det enda, jag tror på i världen. Och om jag kunde möta den en gång, så vet jag att det skulle förändra hela lifvet för mig.

Hon såg frågande på honom. Nej, detta var icke gyckel — det var något af äkta innerlighet i hans tonfall och i hans blick. Och det vaknade inom henne en brinnande önskan att vinna honom helt, att göra honom så fullständigt till sin, att hvarje hans hjärtas pulsslag vore för henne. Och då, när det icke mer funnes möjlighet till något tvifvel om, att hon och endast hon kunde gifva honom detta, som för honom var lifvets enda lycka — då skulle hon kanske, äfven hon, kunna våga att gifva sig helt åt en känsla, som hon fruktade och som hon längtade efter.

IV.

En afton hade Aagot och flickorna Johnston vidtalat en fiskare, att de skulle följa med honom ut i hans båt på natten för att se honom fiska vid bloss. Alie förklarade att hon var sömnig och icke ville följa med.

Naturligtvis! utbrast Florence med ett satiriskt leende.

Naturligtvis! Hvad ska det betyda? frågade Alie och blef strax mörkröd i ansiktet, emedan hon mycket väl visste hvad det skulle betyda.

Det vet man väl, att du inte finner någonting roligt numera, som inte »prinsen» är med om.

Kan vi inte föreslå »prinsen» att följa med? framkastade Harriet.

Det tycker jag inte alls vore lämpligt, sade Aagot ifrigt. Vi får verkligen vara lite försiktiga — han bara skrattar åt oss, om vi allt för mycket söker draga honom till oss. Då får åtminstone Alie själf fråga honom — jag vill alldeles inte —

Men jag har ju inte sagt ett ord, inföll Alie. Det är ni, som oupphörligt talar om honom. Jag har ju bara sagt, att jag är sömnig.

Då kan vi ju vänta till en annan afton, om du vill.

Nej, för all del — jag bryr mig inte alls om hela tillställningen —

Men — Aagot såg betydelsefullt och pröfvande på henne, som om hon misstänkt att Alie hade sina skäl att önska att bli lämnad ensam en afton — det är väl då riktigt säkert, att du går och lägger dig strax vi gifvit oss af.

Strax! Nej, jag ska följa er till båten och se er i väg först.

Och gå ensam tillbaka i mörkret?

Än sedan! Hur många hundra gånger har inte jag gått ensam om kvällarna hemma djupt in i svarta skogen?

Ja, hemma i Sverige, ja. Men här anses det opassande.

Och hvem ser mig? Jag går den lilla smala gränden direkt upp till hotellet. Där möter jag inte en katt en gång. Du vet väl, att aldrig någon människa är ute om kvällarna här.

Ja, jag tycker inte om det, sade Aagot. Men jag kan inte hjälpa det. Du får svara för dig själf.

Ja, tack ska du ha — hvem skulle annars svara för mig?

Vid tiotiden begåfvo de sig af. De gingo stora vägen fram, innan de veko af ner till den lilla båthamnen. Som det var en klar månskenskväll, voro verkligen några promenerande ute. Och knappast

hade de gått tio steg, förrän de mötte Serra, som gick i sällskap med Gropallo. De båda herrarne kommo genast fram till dem och frågade, hvart de ämnade sig så sent.

Ett fiskeparti? Och hvilken herre har ni med er? frågade Serra.

Ingen herre alls», skyndade sig Harriet att svara med en liten knyck på nacken. Tror ni att vi, fria, nordiska kvinnor, nödvändigt behöfver en herre att beskydda oss?

Att beskydda er, nej. Men ni har inte roligt utan en kavaljer.

Hör! Så egenkär! ropade Harriet och Florence, fnittrande.

Egenkär eller inte, det hör inte hit. Men är det inte sanning, hvad jag säger? Signorina Alie, kan ni neka till det?

Hur det nu förargade Alie att hon sagt sig ej vilja följa med! Men hvad skulle de andra säga, om hon nu ändrade beslut! Dessa njöto synbarligen af det lilla spratt, ödet spelat henne, och till och med Aagot, den hyggliga, aktningsvärda Aagot var road af tanken, att de skulle ta Serra med sig i båten, medan Alie blefve tvungen att stanna på stranden.

Om markisen ville följa med oss, vore det naturligtvis mycket roligt, sade hon därför, förbindligt.

Med förtjusning, svarade han. Gropallo afskedade sig och de andra fortsatte tillsammans ner mot stranden.

Först då de skulle stiga i båten och Serra räckte Alie handen för att hjälpa henne, fick han veta, att hon ej följde med.

Inte det. Men hur tänker ni då komma hem?

Alie visste, att han skulle erbjuda sig att följa henne, och det ville hon ej. Hon fick en nervös hjärtklappning vid blotta tanken härpå. Ensam med honom i månskenet i den lilla, skarpt sluttande gränden mellan trädgårdsmurarna. Nej, hon var ej hågad göra några galenskaper nu igen.

Bekymra er inte om det, skar hon skarpt af. Tror ni jag är mörkrädd?

Men det är omöjligt — det kan jag inte tillåta — då följer jag er naturligtvis, antingen ni vill det eller ej — ni kan inte förbjuda mig att gå bakom er på tre stegs afstånd åtminstone.

I så fall kommer jag hellre med i båten.

Hon sprang i utan att våga se på de andra, hvilkas satiriska småleenden hon kände i ryggen på sig.

Sedan alla ordnat sig i båten gledo de sakta ut, förda framåt af ljudlösa årtag. Den ena af båtkarlarne stod i fören med blosset i hand samt järnet i beredskap för att hugga till, när någon fisk, yrvaken, lockad af ljuset, kom upp emot vattenytan. Han kastade då och då några droppar olja på vattnet för att öka dess genomskinlighet, och man kunde tydligt se de slumrande invånarna i hafvets stora sofsalar. Alla höllo sig tysta för att ej genom det minsta

buller varna dem och väcka i deras fiskhjärnor någon föreställning om, att det glimmande ljuset, som så vänligt lockade dem, fördes af fiendehand. De fingo upp den ena fisken efter den andra, vackra, mångfärgade, skiftande i rödt, grönt och blått, i silfver och guld, såsom det anstår det romantiska »blå hafvet» att hafva dem.

Jag förstår inte, hvad det ska tjäna till, att de ä så vackra, sade naivt Florence, då fisket var slut och de styrde hemåt, hvilande på årorna och låtande sig sakta glida med strömmen. Man ser dem ju i alla fall nästan aldrig, så att man kan ha någon glädje af deras vackra färger.

Man! inföll Serra skrattande. Tror ni då, att fiskarna ä till för vår skull? De ha sitt eget lif och sin egen glädje och vi ä, från fisksynpunkt sedt, bara till för att fördärfva deras lycka.

Deras lycka. Hvad kan de ha för en lycka?

Samma som vi. Äta, sofva, älska. Tror ni inte, att fiskarna har erotik? Fastän det blott är en släkterotik och icke en individuel, som hos oss, så är den dock förenad med glädje och njutning också hos dem.

Florence rodnade och fnittrade och Harriet svarade utmanande:

Alltid talar italienarne om erotik. Det är som om det inte funnes något annat viktigt i lifvet.

Och hvad annat viktigt finns det väl? Att älska,

att förena sig, att föröka sig — det är hufvudinnehållet af hela lifvet — för de högsta som för de lägsta djuren. Tror ni inte på det, miss Harriet?

Visst inte — det är bara de, som jämt läser romaner — som Florence till exempel, som får sådana inbillningar i hufvudet.

Men fiskarna och fåglarna läser inga romaner — och de tänker ändå alldeles som miss Florence.

Som jag! Jag vet inte, hvad Harriet pratar.

Har ni sett två fjärilars kärleksmöte en vårdag i solen, miss Florence? Är inte det, som den vackraste roman? Och säg mig, när ni drömmer om kärlek, har ni någonsin drömt något skönare än denna kärlek af en dag, bara från solens uppgång till dess nedgång — men så intensiv, så stark, att de båda dö däraf. Och kan ni tänka er något ljufvare än två par vingars smekning — två par vingar af guld och purpur och sammet och siden och allt det som är mjukt och yppigt och vällustigt — har ni sett hur de trassla in sig i hvarandra, de två vingparen, så att de se ut som en enda varelse, och hur de sedan flyga tillsammans upp mot höjden, allt högre och högre — tills de slutligen försvinna för våra blickar — sedan mot aftonen falla de ned i någon lund och ni ser bara ett par liflösa små kroppar, som kännas kalla och tunga, om ni tar dem i handen. Vore det inte bättre, om också vi människor kunde älska så? Eller har ni, i någon af era romaner, läst en vackrare kärlekshistoria?

Inte har jag läst så många kärlekshistorier, inte, sade Florence, mer och mer brydd.

Det är också inte värdt att läsa dem. Det är bättre att lefva dem.

Han såg på Alie och deras blickar möttes; men Florence, som satt med nedslagna ögonlock, kände tydligt hans blick riktad på sig och hon sade sedan till Harriet, då de kommo upp på sitt rum, att hon varit så generad öfver, att Serra i de andras närvaro gjort henne en så tydlig kärleksförklaring.

Ja, så har jag alltid drömt mig kärleken, fortfor Serra, vänd till Alie. Det är så oskönt att spara och ekonomisera med den, som vi människor gör och aldrig våga släppa sig riktigt lös, emedan man måste tänka på framtiden. Hellre en enda dags fullt kärlekslif och sedan slut. Eller hvad säger signorina Alie?

Naturligtvis är det bättre, svarade hon och såg hastigt upp med en glimt i blicken.

Ni skulle verkligen vara i stånd till det? Ni skulle kunna glömma forntid och framtid och allt i ögonblicket?

Ja, jag skulle kunna det — om jag kunde *tro*, svarade hon starkt.

Tro — på hvad? När det inte är fråga om framtid — således inte om trohet —

Nej, jag bryr mig inte om troheten — men sanning — sanning i ögonblicket — ett fullt, absolut hängifvande. Ty jag vet ingenting oskönare, än om den

ena ger sig helt, på lif och död — och den andre bara på lek.

De hade sänkt stämmorna och talade nu så lågt, att de ej kunde höras af de andra, som sutto på den motsatta sidan i båten.

Ger man sig till er, ger man sig icke på lek, hviskade han.

Då de gingo hem upp för den lilla fotstigen mellan trädgårdsmurarna, som låg djup som en hålväg i svart skugga, fann Serra tillfälle att jämte Alie komma bakom de andra. Han lade armen om henne och drog henne in emot muren, så att de ej kunde ses, om någon vände på hufvudet, och hållande henne fast sluten intill sig kysste han henne med dessa snabba, hetsande kyssar, som liksom betogo henne andedräkten.

Vill du vara min? frågade han. Min helt och hållet — utan löften, utan framtid, utan världens inblandning — min hemliga brud?

På muren ofvanför deras hufvuden klängde rosenrankor, hvilka hängde ända ut öfver vägen och blandade sin milda, söta doft med orangeblommans mer berusande och magnolians bedöfvande, nästan kväfvande vällukt. Där i den löfrika, mörka trädgården midt emot var ett stort magnoliaträd, som just var belyst af månen, där det stod ensamt på en gräsmatta, under det citronlunden nedanför låg i djup skugga. Man såg tydligt den enda, jättelika förunderliga hvita blomman, som i sin stela fullkomlighet förefaller så

onaturlig och hvars kvalmiga vällukt är intensiv och oroande som en halfruttnad blomma i ett tillstängdt rum. — Och månen, som belyste den förtrollade lustgården där inne, det var ej nordens bleksiktiga gula måne, som gömmer sig bakom trädtopparna lågt ned vid horisonten, utan en lysande eldkula, hvilken satt midt öfver ens hufvud lik solen och som strålade så starkt, att det kändes som om den värme och glöd, som uppfyllde natten, hade sin källa där.

Alie insöp allt detta i en enda sammanhängande bild. Det var ramen omkring denna kärlek, som hon ännu stred emot och som syntes henne lika främmande, halft overklig som den natur, som omgaf henne — och hvilken ändå berusade henne och gjorde henne mer och mer motståndslös — liksom denna ljumma, saltmängda luft och dessa starka, hetsande vällukter.

Hon lösgjorde sig med möda från hans famntag, satte till rätta hatten som fallit ner i nacken och gick med sakta, släpande steg före honom upp för backen.

Då hon kommit in i sitt rum och hade klädt af sig för att gå i säng, kände hon, att det skulle bli henne omöjligt att sofva. Hon kände ännu som i en hallucination magnolians kvalmiga lukt stiga sig åt hufvudet. Hon gick ut på sin balkong i sin långa, hvita nattdräkt och stod länge och hängde öfver balustraden, stirrande ner i trädgården under sig, upprepande i minnet allt hvad han hade sagt denna kväll och

enligt sin vana liksom lyssnande till klangen af hans stämma för att höra, om där ljudit en enda falsk ton.

Om han blott lekt, *om* han blott spelade komedi, eller *om* — det fruktade hon mest — om hans kärlek blott var ett sinnligt rus, om han ville äga henne blott emedan hon var vacker, emedan han i badet hade blifvit fångslad af hennes kropp — om det var så, så ville hon hellre störta ut i natten och springa, springa, springa — långt bort från honom och från sig själf. — — —

Hon väntade med stark spänning på hans ankomst följande dag. Det föreföll henne som om i går något afgörande tilldragit sig mellan dem, och som om hon, af hans hållning i dag, borde få klarhet i de tvifvel, som plågade henne. Hon trodde att han skulle skynda till henne tidigare än vanligt, men hela morgonen gick utan att han syntes till. Då han ej heller kom till badet begynte hon bli orolig. Hvad kunde väl nu hålla honom borta från henne.

Först fram på eftermiddagen kom han till terrassen, där hon satt, och hon märkte strax en viss förändring i hans utseende och väsende. Det var också liksom en främmande ton i hans stämma, då han hälsade på henne. Han satte sig ned bredvid henne på marmorbänken, utan att inleda något samtal. Hennes hjärta stod stilla i beklämd väntan.

Efter en stund återtog hon sitt arbete, att laga en lång, gul silkesvante, som hon höll uppträdd på handen. Han följde med ögonen de små snabba,

nervösa rörelserna af de mjuka händerna, och slutligen tog han fatt i dem, drog af henne vanten och kysste båda händerna.

Nu först fick hon mod att tala.

Ni kom inte till badet i dag?

Nej, jag var upptagen — min familj har kommit hit på ett litet besök — min bror och svägerska.

Det stack till inom henne — hon kom ihåg hvad Florence hade sagt om hans kurtis af den vackra prinsessan di Palmi.

Ni beundrar väl mycket er svägerska? sade hon.

Hur så? Hur faller ni på det?

Jag såg hennes porträtt i palazzo Serra. Det är den mest förtjusande kvinna jag någonsin sett.»

Det är sant — och det är synd om henne, att hennes äktenskap blifvit så misslyckadt. Jag anser mig därför också skyldig att visa henne all den uppmärksamhet, jag kan — hennes önskningar har alltid varit en lag för mig. Och vet ni hvarför hon nu kommit hit? Egentligen för att öfvertala mig att följa med dem till vårt gods i Calabrien för att vara med om skörden där.

Skörden! Vinskörden! Men det är väl icke förrän i Oktober?

Vi brukar vara där allt från det fikonen begynna och ända tills vinet är inbärgadt. Det är en enda oafbruten skördetid från augusti och nästan till jul.

Alie kastade hufvudet tillbaka med en litet ansträngd åtbörd, smålog tvunget och sade spefullt:

och hvad säger markisinnan Beatrice om det? Hon ska ju bli er hustru, ni måste väl då först be henne om lof.

Det var första gången hon vidrört hans kurtis med Beatrice och de rykten, som angåfvo henne som hans tillämnade hustru. Hon hade ej velat låta honom tro, att hon var svartsjuk, men nu kände hon dock måttet rågadt och nu bröt det oemotståndligt fram med en sådan häftighet, att hennes läppar darrade.

Det också har ni hört. Jag måste beundra er att ni så länge tegat med alla dessa misstankar. Tro för resten inte, att jag ämnar försvara mig — det är alltihop sant. Jag beundrar min svägerska och jag är till hälften förlofvad med Beatrice — det vill säga det är ett konvenansparti, som redan för länge sedan varit uppgjordt mellan våra familjer — det är egentligen bara mitt samtycke, som ännu fattas — men hvarför tar du dig allt detta så när, anima dell' anima mia! fortfor han leende och flyttade sig närmare intill henne. Beundra är ett, välja till hustru är ett annat, men ett tredje är — vet du, hvad det tredje är — det är att älska. Och det är dig, endast dig jag älskar.

Tack! Och emellertid visar ni mig er kärlek så, att ni reser bort med en annan och gifter er med en tredje.

Hon sade det med ett tvunget skratt, samlade ihop sina tillhörigheter och ville gå.

Vänta litet. Jag hvarken reser bort eller gifter mig, om ni inte vill det. Vet ni hvad min svägerska sade — hvarför hon egentligen kom hitresande så där hastigt. Hon hade hört, att jag skulle gå här och göra min kur för en viss, svensk flicka, och hon fruktade, att jag skulle göra en galenskap.

Hvad skulle det vara för en galenskap?

Det skulle vara det slags galenskap, som man kallar: mariage d'amour.

Det var första gången han vidrörde möjligheten af äktenskap mellan dem och det behagade henne icke. Tanken att tränga sig in i denna familj, som naturligtvis ej skulle vilja veta af henne, att genom ett äktenskap till en sådan grad höjas i social ställning, rikedom och yttre glans, upprörde henne, kastade liksom en skugga öfver det förhållande, hvari hon inlåtit sig till honom och sårade hennes stolthet. Om hon skulle älska honom, så ville hon hellre förlora än vinna allt på denna kärlek.

Ni kan lugna er svägerska, sade hon. Ni kan säga henne, att den lilla obetydliga svenska flickan sätter allt för mycket värde på sitt oberoende för att vilja binda sig.

Detta yttrande stötte honom.

Å, är det så, signorina, utbrast han. Och jag som trodde att ni älskade mig.

Ja — det vore kanske också rättare att säga — binda *er*. Jag har den känslan att jag inte för något

pris i världen skulle vilja se er bunden vid mig af yttre band. Och ett italienskt äktenskap är ju också något förskräckligt omoraliskt — det är ju olösligt.

Och det kallar ni omoraliskt.

Han skrattade, han fann henne lustig, antingen otroligt naiv eller otroligt djärf.

Ja, jag tycker alldeles afgjordt att det skulle vara omoraliskt — af mig till exempel, att begagna mig af att ni vore förälskad i mig till att binda er för hela lifvet, när jag vet, att ni inte ens själf tror på en evig kärlek.

Skulle ni således finna det mer moraliskt att tillhöra mig utan någon invigning af vare sig präst eller borgmästare — utan samhällets bekräftelse?

Ja, det skulle jag — om jag bara vore riktigt säker —

På hvad?

På att det för er vore lika mycket allvar som för mig —

Excentriska hufvud! Allvar ska det således vara — fruktansvärdt allvarsamt, hvad — men inga löften —

Han såg på henne med en underlig blick — en blick i hvilken hon läste en viss misstro, ett tvifvel, hvars rätta art hon ej förstod, men som förbryllade henne.

Han kunde i själfva verket ej fatta denna yttring af tanketrots mot samfund och lagar hos en ung flicka. Detta starka häfdande af det individuelas rätt gent

emot samhällets yttre former var ett utslag af modern, nordisk idealism, som för honom, italienaren, positivisten, var så främmande, att han missförstod det.

Van som han var vid den italienska flickans ytterliga tankeskygghet, kunde han ej föreställa sig denna hänsynslöshet förenad med jungfrulig oskuld, och den ledde honom därför blixtsnabbt till en slutsats, hvilken dessutom syntes honom kasta ljus öfver mycket, som förut förefallit honom oförklarligt i denna främmande flickas väsende. Det fullständigt obundna lif hon tycktes ha fört allt sedan sin tidigaste ungdom, den utvecklade självständighetskänslan, den djärfhet, hvarmed hon diskuterade de ömtåligaste frågor, ja, själfva hennes sätt emot honom, detta att hängifva sig till en viss grad, men alltid veta att draga sig tillbaka i rätta ögonblicket — tydde det icke på erfarenhet? Det var en skymt af gäckeri i tonen, då han nu frågade henne: hur många gånger har min emanciperade, svenska flicka redan tillämpat dessa idéer?

Hon förstod icke strax — hon stirrade blott häpen på honom.

Jag menar — hur många gånger har du redan gjort en man olycklig — eller lycklig?

Hon gaf till ett rop, som om man slagit henne.

Är det så ni förstår mig! utbrast hon med darrande stämma.

Han ville taga hennes händer, men hon ref sig lös.

Gå! Gå! Ni, som älskar en, gifter er med en

annan, beundrar en tredje — ni kan inte förstå mig. Ni kan inte förstå, att för mig kan kärleken endast komma som helhet, som något allt uppslukande, allt omfattande och för hela lifvet! Allt det andra, beräkning, klokhet, försiktighet, föraktar jag — å, så djupt — den som inte kan sätta in allt på sin kärlek, förlora allt på den, hellre bli olycklig för hela lifvet på den, än lycklig på något annat sätt — den kan inte älska, och den ska inte komma och tala om kärlek.

Underliga flicka! utbrast han, och hans ögon lyste till. Hur har du funnit just dessa ord, som ä liksom tagna ur mitt eget, innersta väsen. Ja, älska mig så och du ska kunna göra med mig allt hvad du vill! —

Han hade haft för afsikt att begagna den förevändning, som syskonens besök gaf honom, och resa därifrån. Denna kurtis med en ung flicka, som han ej kunde tänka på att gifta sig med, började bli för allvarsam, det var hög tid att afbryta. Men nu var han igen så fängslad, att han ej kunde rifva sig lös. Så fort hon uppenbarade för honom något af kraften och djupet af sitt eget väsende, kände han som en frisk, styrkande bris draga fram öfver sitt kvalmiga lif, och han tyckte, att hans hela tillvaro berodde af, om han kunde äga henne och behålla henne.

För att afleda svägerskans misstankar sade han henne nu, att han skulle komma efter dem till Palmi om ett par veckor, men att han först ville göra ett

besök i det närbelägna Spezia, där markisinnan di Monsoprano hade en villa, dit hon i dessa dagar dragit sig tillbaka med sin dotter. På detta sätt vann han lite tid, och då prinsens rest var han nu åter oaflåtligt vid Alies sida, mer förälskad i henne än någonsin.

V.

Aagot väntade nu Rikard hvarje dag och hon längtade efter honom med en viss nervös oro och otålighet, som icke liknade henne. Detta att dagligen ha två förälskade under sina ögon, att se Serras smekande ömhet och Alies upprörda känslighet hade hos henne väckt en längtan efter kärlek, som hon aldrig känt förr.

Slutligen anlände då Rikard en morgon utan att ha skrifvit förut och öfverraskade dem. De hade just den dagen bestämt sig för en utflykt. Serra hade öfvertalat dem att resa och bese Spezia i sällskap med honom. Han ville ej försumma den utlofvade visiten hos markisinnan di Monsoprano, men resa bort utan Alie på en enda dag kunde han ej heller förmå sig till. Han försäkrade henne, att han skulle begagna detta tillfälle till att låta förstå, att han ej vidare tänkte på giftermålet, och ehuru Alie skulle funnit det naturligare, att han låtit förstå detta genom att ej alls uppsöka dem vidare, gick hon dock in på förslaget utan någon anmärkning.

Då Rikard kom, ville Aagot naturligtvis afstå från utflykten, men denne förklarade sig tvärt om

mycket hågad att följa med, han hade i alla händelser önskat att se hamnen i Spezia. Och så sutto de på tåget, en knapp timme efter sedan han var kommen. Han hade ej hunnit mer än äta frukost och kläda om sig, men Aagot hade begagnat denna stund till att berätta honom, hur bekymrad hon var för Alie, huru denna kompromitterade sig och gjorde sig rent af löjlig genom att visa sig alldeles ursinnigt förälskad i markisen, hvilken dock hade så föga allvarliga afsikter, att han samtidigt kurtiserade henne, Aagot, på ett sätt, som ofta gjorde henne förlägen. Hon höll upp här och väntade, att Rikard skulle göra några närmare frågor om detta. Hon hade så gärna velat se honom lite svartsjuk, men han tycktes helt upptagen af hvad hon berättat om Alie. Var det verkligen möjligt! Alie så förälskad, att hon glömde all värdighet och takt. Alie, den kalla, satiriska, kritiska Alie utsättande sig för sådana anmärkningar. Det ville han dock se med egna ögon förrän han kunde tro det.

Under hela tiden de vandrade omkring i Spezia var han ifrigt upptagen af att iakttaga Alies och markisens hållning, och som han på samma gång ej ville försumma tillfället att se och studera förhållandena på den ort, de besökte, hade han ingen tid öfrig för sin hustru, som gick där ovanligt allvarlig och förstämd vid hans sida. Plötsligen lämnade han dem och gaf sig ut i roddbåt för att närmare bese ett par krigsfartyg, som lågo i hamnen, och Aagot måste

finna sig i att gå ensam med Serra och Alie till en restaurant och begynna frukostera utan Rikard. Alla de små omsorger Serra egnade Alie irriterade i dag Aagot mer än någonsin. Han tänkte inte på att se på krigsfartyg, han.

När ändtligen Rikard kom mot slutet af frukosten, visade sig Aagot nästan för första gången i sitt lif vid dåligt lynne. Hon förklarade sig så trött, att hon ej orkade gå mer och vägrade följa med på en liten utflykt i ångbåt till det egendomliga, antika Porto Venerze, om hvilket man talade såsom något ytterst märkvärdigt. De andra kunde ju fara, om de ville, hon skulle lägga sig och hvila på hotellet under tiden.

Hon hoppades att Rikard skulle afstå från färden och stanna hos henne. Men det var i stället Serra, som föreslog, att de skulle uppge den, då hon ej kunde komma med. Rikard däremot framhöll hur synd det skulle vara att försumma denna intressanta utfärd och han påyrkade, att Aagot skulle söka öfvervinna sin trötthet och följa med. Men hon lät sig icke öfvertalas. Hon var besluten att sätta sin man på detta prof. De hade varit skilda hela sommaren. Och om han nu föredrog att fara och se på några gamla, ramlande hus och en utsikt framför att stanna hos henne, så —

Rikard anade ej det minsta af hvad som försiggick inom hans vanligen så lugna hustrus själ utan gick nu för att höra efter när den lilla ångbåten skulle gå, medan Alie och Serra följde Aagot in i hennes

rum och den sistnämde ordnade soffan åt henne samt drog igen spjäljalusierna. Nu ska ni sofva ett par timmar och vara riktigt rask, när vi kommer igen, sade han med sitt vinnande, mjuka tonfall. — När de hade gått, låg Aagot och grät på soffan.

Rikard var ytterst uppfylld af hvad de hade sett, då de kommo tillbaka och berättade lifligt för Aagot, hur underligt eländigt, fattigt och ramlande detta lilla näste under klippan var, och hur naturens härlighet och prakt kontrasterade med armödet i dessa mörka gränder. Han märkte ej ens den misslynthet och köld, hon visade honom, utan tolkade hennes förstämdhet blott som yttringar af den trötthet, hon talat om.

Serra åt middag hos markisinnan Monsoprano, och Alie gick strax efter table d'hôten på hotellet ut i trädgården, medan Aagot och Rikard dröjde i salongen, drickande kaffe och läsande tidningar liknöjdt och förströdt. Då Serra återkom och ej fann Alie med dem gaf han sig strax ut att söka henne, och som det ännu var något månsken gissade han, att hon gått till trädgården. Han fann henne sittande på en låg mur under pergolans vinlöfstak, hvilket lade hennes ansikte i djup skugga under det ett par skarpa månstrålar, som här och där bröto igenom löfven, kastade bjärta dagrar på hennes klädning och genast visade honom, hvar hon var.

Nå? frågade hon, då han stod framför henne. Hvad sa Beatrice?

Stackars liten! Hon grät och gjorde mig en stor svartsjuksscen. Och modern bad mig säga rent ut om jag öfvergifvit tankarna på giftermålet, emedan hon i så fall ville välja en annan man till sin dotter.»

Och hvad svarade ni?

Å, jag lyckades lugna dem fullkomligt. Men det kostade mig visserligen ett offer.

Hvilket då?

Min stolta, svenska flicka blir väl inte svartsjuk, sade han och satte sig bredvid henne, i det han tog hennes hand i sin och strök den sakta smekande uppåt armen. Jag måste lofva dem att stanna här öfver morgondagen och tillbringa hela dagen hos dem.

Alie gjorde ett litet snabbt ryck för att lösgöra sin arm, men han höll den kvar.

Hvad nu? Du är svartsjuk?

Visst inte!

Naturligtvis inte, skrattade han. Men du tycker i alla fall inte om det — det stöter dig. Men det är ju bara en konvenanssak, för att bevara skenet.

Och hvilket sken är det ni vill bevara? frågade hon med kinderna röda af sinnesrörelse och vrede; att ni tänker på att gifta er med Beatrice, eller hur? Men det enklaste sättet att bevara det skenet vore ju att förlofva er med henne. Hvarför gör ni inte det strax?

Hon hade sprungit upp och ställt sig mot en af de brutna stuckkolonnerna, som uppburo vinlöfstaket, med händerna bakom sig, hufvudet framåtböjdt, men

ansiktet tillbakastadt, så att hennes ställning kom att påminna om dessa martyrers, med armarna bakbundna vid en trädstam och ögonen mot himlen, som man så ofta ser på de gamla mästarnes taflor. Hon böjde den mjuka kroppen med en vaggande rörelse fram och tillbaka och talade lågt, upprördt, med kort, nervös stämma.

Jag ska i alla fall inte längre hindra er. Jag ska be Rikard att vi får resa, helst i morgon dag, och sedan ska ni inte vidare höra talas om den svenska flickan, som — som —

Hon var så vacker i den ställning, hon intagit, att han nästan icke hörde hvad hon sade, utan var helt upptagen af att med ögat följa gestaltens mjuka linier, och hans arm smög nu oemotståndligt om hennes lif. Om du fordrar det, sade han lågt, ömt, så skickar jag strax återbud till Beatrice och följer med er tillbaka i morgon.

Men den kroppsliga tjusning, hon kände sig utöfva öfver honom, syntes henne i denna stund som en kränkning, hon vred sig undan och sade häftigt: ni ger och tar tillbaka löften som ingenting. Men jag ska aldrig fordra, att ni ska vara trolös mot en annan för min skull. Stanna bara hos Beatrice!

Är det ert allvar?

Ja visst. Och nu är det så godt jag säger er farväl med detsamma. När ni kommer tillbaka till Nervi är vi kanske resta.

Flicka! är det så du älskar mig! Han grep

tag i båda hennes axlar och ryckte henne fram emot sig, i det han böjde sitt ansikte tätt emot hennes, med gnistrande ögon och hopbitna läppar. Det var en så häftig öfvergång, att Alie stod som andlös inför den sjudande lidelse hon plötsligt läste i detta vanligtvis så behärskade ansikte.

Släpp mig — ni gör mig ju riktigt illa, kunde hon blott framstamma.

Så mycket bättre — jag vill göra dig illa — jag skulle ha en riktig fröjd af att se dig vrida dig i smärta inför mig och be mig om nåd.

Han kastade henne ifrån sig så att hon till hälften föll ner på muren, där hon nyss suttit, vände sig om och ville gå.

Men hon sprang upp och grep tag om hans arm samt försökte få honom att vända sig emot henne.

Jag förstår dig inte, sade hon.

Han stötte åter undan henne och gick ifrån henne. Ännu en gång sprang hon efter honom, tog fatt i båda hans händer och sade: gå inte!

Det lyste upp i hans ansikte.

Du älskar mig? frågade han.

Ja.

Du älskar mig!

Och i ett anfall af vild, yster glädje lyfte han henne upp på sina armar samt bar henne springande längs hela sandgången under pergolan.

Jag förstår dig inte, upprepade hon, då de åter satt sig ned bredvid hvarandra.

Förstår du inte, att din kärlek har blifvit mig ett lifsvillkor. Jag leker med den, jag sätter den på alla möjliga prof — men om jag tror att den sviker, blir jag utom mig. Jag tviflar på mig själf — men du får inte tvifla, ty då är allt förloradt. Du måste vinna mig tum för tum ifrån mig själf. Du är den starka af oss, ty du är hel och klar — därför ska du ha mod att hålla mig kvar, till och med mot min egen vilja. Hade du låtit mig gå nu, så hade jag aldrig kommit igen till dig — men när du så slutligen sa det lilla förlösande ordet: 'gå inte!' ja, då kände jag, att du eröfrade mig så fullständigt, att jag inte mer skulle kunna göra mig fri, om jag också ville.

Och ändå — jag vet inte, om jag kan tro på dig riktigt, sade hon med ett smeksamt tonfall och lade hufvudet mot hans axel — du är ändå —

Hvad!

Jag vet inte, om jag törs säga det — du är en mycket god aktör. Midt i din våldsamhet nyss visste du ändå mycket väl hvad du gjorde. Du kastade mig med en viss varsamhet, så att jag kom att falla ned helt bekvämt, i sittande ställning.

Naturligtvis, sade han, skrattande. Sådana ä vi italienare. Lidelsefulla och behärskade på samma gång, hetsiga och beräknande. Det är därför jag älskar dig, förstår du, för att hos dig finnes denna helhet i stämning, som jag saknar hos mig själf.

Han drog henne ett ögonblick upp på sitt knä

och tryckte henne tätt intill sig. I det samma kom Rikard gående framåt sandgången. De sprungo båda upp, men det var för sent, han hade sett dem, han vände så häftigt om, som hade han rusat med pannan mot en mur och gjort sig illa.

Alie var brydd att möta honom efter detta och gick upp på sitt rum. Först vid 10-tiden kom hon ner i salongen och fann då Serra där, fördjupad i ett schackparti med Aagot.

Då hon räckte honom sin hand till god natt sade han: vi träffas alltså inte förr än i öfvermorgon. Eller vill ni att jag ska komma ner till tåget i morgon bittida?

Han hade således ändå beslutit sig att bli kvar! Just nu när hon trodde att han var hennes så helt och hållet.

Hon svarade i isig ton: nej, för all del, gör er inte så mycket besvär?

Bravo! Så får jag sofva till kl. 9. — Följande morgon vid affärden var Alie i en stark spänning. Hon hoppades att han dock ej skulle underlåta att komma till stationen. Men när tåget gick utan att han syntes till, ångrade hon häftigt, att hon varit så afvisande föregående kväll. Han hade ju strax förut så varmt bedt henne att vårda deras kärlek och ej tillåta honom att mot sin vilja förstöra deras lycka. Hvarför hade hon ej svarat honom helt uppriktigt och naturligt: jag önskar inte bara att ni ska komma ned till stationen utan också, att ni ska följa med oss tillbaka till Nervi. — Men än en gång hade hon

genom sin ömtåliga stolthet satt allt på spel, hade stött honom tillbaka och lämnat honom att tillbringa dagen med denna Beatrice, som älskade honom så mycket, att *hon* säkert icke skydde något medel för att behålla honom.

Men — å andra sidan — om hans kärlek icke vore mera fast än att hon ständigt måste vara på sin vakt för att bevara den — hvad var den då egentligen värd? Var det då icke bättre att lösrycka sig, att bekämpa en lidelse, som höll på att förnedra henne? En känsla af oändlig beklämd tomhet svarade inom henne på denna självpröfning. Jo, det vore bättre, men — hvad hade hon då sedan att lefva för.

Alie såg på Aagot och Rikard, där de sutto midt emot henne i kupén. Hon hade förstått allt det, som föregick inom Aagot och visste, att hon satt där och längtade efter en liten uppmärksamhet, ett litet ömhetsbevis från sin man med samma smärtsamma saknad, som den, hvilken nu förtärde Alie. Men samma bundenhet låg äfven öfver hennes väsende. Det var den gamla, eviga väntan på det första steget, hvarmed det kvinnliga släktet i alla tider pinat sig själfva och männen.

Rikard kände ett visst instinktivt obehag öfver Aagots köld, men han var allt för upptagen af den förändring han funnit i Alies hela väsende för att lägga mycket märke till något annat.

När får vi gratulera dig till din förlofning? frågade han henne nu helt tvärt.

Alie ryckte till och svarade förvirradt och afvisande, att hon inte visste, hvad han menade.

Jag tror att du gjorde bättre i att förtro dig till oss, fortfor Rikard. Du kompromitterar dig annars inte bara i alla andras utan också i hans egna ögon. Du vet väl, att i Italien inte en ung flicka kan taga emot en mans kurtis i hemlighet, utan att utsätta sig för de mest kränkande tolkningar. Det enda hederliga herr markis Serra kan göra är att utan uppskof komma till mig och begära din hand, och gör han inte det, reser vi strax härifrån.

När har du blifvit nämnd till min förmyndare? svarade Alie uppflammande.

Du har kommit hit under mitt beskydd och jag är ansvarig för dig. — Det är bäst du börjar tänka på att packa dina koffertar, Aagot.

Men han hade valt ett mycket olyckligt ögonblick för att tala med Alie i detta ämne, ty hon var nu så ömtålig för det minsta vidrörande däraf, att hon råkade i uppror vid första ord.

Ni gör naturligtvis som ni vill, men jag stannar, sade hon i utmanande ton.

Stannar. Ensam vid en badort i Italien!

Ja, när ni tror er böra lämna mig ensam, så. När det inte är värre med ansvarskänslan —

Men inser du inte, att jag inte kan låta denna kurtis fortgå.

Hvad angår det dig? Jag har ingen annan än mig själf att svara för.

Du störtar dig.

Och om jag vill störta mig, är det inte min rättighet? Hvad har du att erbjuda mig, efter du vill rycka mig från den enda lycka, som mött mig i lifvet. Tror du inte, att jag fått nog af att alltid vara en slängboll, som kastas hit och dit mellan er alla, som alltid ska stå alla till tjänst, men som vräkes undan i en vrå, när ingen behöfver mig.

Hvad i all världen menar du med det? frågade Aagot och Rikard, lika häpna bägge två.

Har inte du kanske en gång öfvergifvit mig för Aagot? Och äfven din mor — försköt hon inte mig i sitt hjärta, så länge den första förtjusningen för Aagot varade. Sedan, när hon blef ensam, tog hon mig till nåder igen. Och så är det alltid — jag ska alltid vara till reds för alla, när man behöfver mig, men ingen vill vara något för mig, för ingen är jag den första, ingen håller riktigt af mig. Din mor, som jag är en dotter för, älskar hon mig också som en dotter? Visst inte, hon ansåg mig ju inte god nog åt sin son. Och aldrig ett ögonblick skulle hon tveka att uppoffra mig för dig, för dina barn, för Aagot, som ändå är så mycket mindre för henne än jag — men bara därför, att hon är din hustru.

Men för all del, lugna dig då, kära Alie. Hvad hör allt detta hit?

Jo, det hör hit, att jag inte precis är en gammal tant ännu, som kan nöja mig med att lefva bara för andra. Hvarför skulle inte jag också en gång

kunna bli älskad? Hvarför skulle inte jag kunna få någon, som lefde för mig, som jag kände att jag kunde göra lycklig, bara jag och ingen annan i världen.

Detta utbrott upprörde Rikard lifligt, det låg som en uppenbarelse för honom däri. Detta var således förklaringen till det kyliga, knappa i hennes väsende, som en gång stött honom tillbaka. Han hade aldrig förstått henne, aldrig vetat att spela på de rätta strängarna. En aning gick upp för honom om hvad hon kanske skulle kunnat bli för honom, om det varit han, som vetat tända denna glöd, och en smärtsam beklämning, som inför ett förfeladt lif, fick makt med honom. Hvilken maskerad, hela lifvet! Han hade varit blind för den våldsamma känslighet, som dolde sig under den enas kalla mask och hade i stället låtit sig lockas af den andras kvinnliga yttre, hvilket blott dolde ett fullständigt tomt inre! Och Alie! Hon hade försmått det, som kunnat utveckla sig till en så stor och stark och manlig kärlek för att sedan kasta bort sig själf till en ytlig, lättsinnig kurtisör, för hvilken hon blott var en kvinna som många andra, en vacker form. Ty hvad visste, hvad förstod han af hennes djupare väsende. Maskerad! maskerad!

Han anade ej, att det fanns ännu en annan mask med i spelet, att det misslynta, trumpna lilla barnansiktet där bredvid honom dolde en annan sida af lifvets stora maskerad.

VI.

Rikard med sin handlingskraftiga natur var ej i stånd att lida passivt. Han *måste* ingripa på något sätt i händelsernas gång, söka tvinga dem efter sin vilja. Han beslöt, för att ändå företaga något, att uppfordra Serra till en förklaring, och på morgonen af den andra dagen, då han antog att han borde vara återkommen, gick han och sökte upp honom i hans villa.

Han fann honom sakta vandrande utanför på en terrass, ledande en gammal, ståtlig dam, som han antog vara hans mor. Det var något så ovanligt ömt och skyddande i det sätt, hvarpå han stödde henne, att Rikard ej kunde undgå att känna sig tilltalad häraf, och han stannade ett ögonblick på afstånd och betraktade dem. Han märkte nu i den gamla damens rörelser något osäkert och försiktigt. Hon kände sig för, hvar hon satte foten, och höll ena handen utsträckt framför sig samt hade en skärm för ögonen.

Serra fick sikte på Rikard och ropade till honom: Herr Kapten! Stig på! Ursäkta, att jag inte kommer emot er — men kom bara in, jag ber.

Rikard öppnade grinden och trädde in på den rikt blomstersmyckade terrassen utanför villan.

Det är den svenske officeren, om hvilken jag ust talat, tant! sade Serra till den gamla damen. Kapten Rode! Markisinnan Serra! Min tant beredde mig den angenäma öfverraskningen att vara här, då jag kom i morse,» tillade han till Rikard.

Då vill jag inte störa, sade Rikard och ville gå.

Nej — ni stör visst inte. Jag är visserligen min tants varma tillbedjare, men förhållandet mellan oss är nu redan så gammalt, att inte är det precis nödvändigt att vi ständigt ä i tête-à-tête. Eller hur, tant?

Markisinnan log belåtet; men Rikard var ej i stämning för att skämta, utan svarade sträft: Hvad jag önskade tala med herr markisen om är i alla fall af allt för enskild natur för att nu — jag ska be att få komma igen en annan gång.

Om det är så, så lämnar jag herrarne, sade den gamla damen. Följ mig bara in, Andreuccio.

Hon böjde med vänlig förbindlighet på hufvudet åt Rikard och gick därefter långsamt upp för de breda marmortrappstegen upp till villan, stödd af Serra på samma ömma, försiktiga sätt, som Rikard först lagt märke till.

Min tant är nästan blind, sade markisen, då han kom tillbaka till Rikard. Men så liflig och ungdomlig till sinnet, att jag för min del alltid blir

lite förälskad i henne, hvar gång jag råkar henne. — Er fru mår bra? fortfor han i vanlig sällskapston. Hon har öfvervunnit sin trötthet?

Rikard hörde ej ens denna fråga. Han hade af Serra blifvit förd in i en stor sal med gula möbler och nedfällda, gröna persienner. Där var nästan mörkt och han såg knappast den andres ansikte, där denne halflåg i en fåtölj med en cigarett i munnen. Han försökte dock att studera honom, i det han började: »Jag går helst rakt på saken. Ni vet kanske, att den unga dam, som är med min hustru och mig här, är ett slags fosterdotter till min mor, och att jag därför har en brors skyldigheter och rättigheter emot henne. Efter hvad jag såg i förgår afton, anser jag mig därför böra fråga er, hvilka era afsikter äro.

Ej en rörelse hos den andre förrådde, att denna högtidliga fråga gjorde något som helst intryck.

Afsikter! svarade han blott lugnt och med sitt vanliga förbindliga leende. Jag har inga andra afsikter än att som artig värd göra hennes vistelse i mitt land så angenäm som möjligt.

Då tillåter jag mig att säga er, att man inte kompromet terar en ung flicka med en så enträgen kurtis, utbrast häftigt Rikard.

Ni är en mycket öm — bror! inföll Serra och tog cigaretten ur mun samt såg spefullt på honom. Hans gamla misstankar vaknade i en ny form. I hvad förhållande stod hon egentligen till denne unge officer, som ej genom något verkligt familjeband var

förenad med henne? Och var kanske hustrun svartsjuk, så att det nu blifvit nödvändigt att söka placera henne? Åhå, inte så lätt lurad, min vän.

Hvad menar ni? frågade Rikard iskallt.

Jag menar, att jag tror era bekymmer något öfverflödiga. Om någonsin en ung dam varit rustad att svara för sig själf, är det visserligen signorina Alie.

Rikard insåg, att hans manöver var förfelad, och fann ej annan utväg än ett återtåg.

Godt! Jag ber då att få säga er farväl med detsamma, sade han stelt, i det han steg upp. Vi reser i morgon.

Redan! Det gör mig ondt, svarade Serra fullkomligt artigt och fullkomligt kallt. Jag ska då tillåta mig att göra en afskedsvisit hos damerna i eftermiddag.

Då Rikard kom tillbaka yttrade han dock ingenting om sitt beslut att resa. Han vågade ej gå så brådstörtadt till väga, emedan han fruktade att Alie då kunde vara i stånd att fullfölja sin hotelse och stanna ensam kvar. Han började i stället att i allmänna ordalag tala om huru italienarne, i synnerhet af de högre klasserna, vore de mest samvetslösa egoister i kärleksaffärer. Att förföra en flicka, helst af en lägre klass än de själfva, eller underhålla en brottslig förbindelse med en annans hustru, helst sin bäste väns, emedan det är bekvämare och angenämare, det är deras dagliga förströelse, sade han. Men när det

är fråga om giftermål, har kärleken icke det minsta att betyda. Det faller icke en italienare inom den högre societeten in att gifta sig med en flicka, därför att han gjort henne sin kur, kanske är förälskad i henne. Giftermålet är uteslutande en konvenanssak och en spekulation.

Har du lidit af sömnlöshet i natt och roat dig med att läsa någon fransk roman, frågade Alie stridslysten. Det är förklarligt att du, som så sällan läser romaner, trott dig göra en upptäckt. Men du får förlåta, att för mig, som läst så många, är det lite gammalt, allt det där.

Jag talar inte om franska romaner, utan om verkliga, italienska förhållanden.

Och hvad vet du om dem, om jag får fråga? Hämtar vi inte alla vår visdom ur de franska romanerna, när vi vill bedöma de sydländska folken?

Förlåt, men jag är inte någon nykomling i Italien. Du vet, att jag varit här flera gånger och jag har haft många förbindelser äfven med aristokratien genom mina militärvänner. Jag har visserligen inte känt många damer, men jag har hört männen tala och berätta sina kärlekshistorier. Och jag försäkrar dig, att hade du lyssnat till dem en halftimme —

Officerarne ä också öfverallt ett dåligt släkte, inföll Alie hetsigt.

Du tror att det är bara officerarne. Men om jag nu talat just med markis Serra själf och från hans egen mun —

Hvad? frågade Alie och reste sig med flammande kinder. Hvad har du talat med honom om?

Det hade ej varit Rikards mening att omtala sin direkta inblandning i Alies angelägenheter. Han visste väl, att hon skulle upptaga det illa. Men nu hade hennes misstro till allt, hvad han sade, retat honom och han glömde sig.

Jag kommer just nu från honom. Jag har frågat honom rent ut, hvilka hans afsikter med dig voro.

Han hann icke säga mer, då Alie med skälfvande stämma och tårar af vrede afbröt honom.

Du har vågat — du har vågat, utbröt hon. Med hvad rätt blandar du dig i, hvad som inte angår dig — hvad ska nu han tänka om mig! Att jag vill framtvinga ett frieri! Fy, det är så afskyvärdt. Du har förstört allt för mig — hela min lycka — du har förplumpat allt det som var fint och stämningsfullt — nu är allt förbi!

Och hon grät med ansiktet i händerna — grät, så att hela hennes kropp skakades.

Aagot kom fram och sökte smeksamt lugna henne, men hon stötte henne bort.

Hvad har ni med mig att göra? ropade hon förtviflad. Hvad rätt har ni att beröfva mig den enda lycka, jag någonsin ägt i mitt lif. Ni tvingar mig att skiljas från honom, men om det är för att följa er såsom hittills, så misstar ni er. Det må gå med mig hur det vill, men jag sätter aldrig mer min fot inom era dörrar efter detta.

Rikard hade blifvit mycket blek och det ryckte kring hans ögon och läppar. Han kunde icke tala; den smärtsamma beklämningen tillsnörde hans strupe. Han hade förlorat henne. I dubbel, tiodubbel mening förlorat henne. Och han älskade henne.

Midt i detta upprörda ögonblick syntes en skugga i de öppna dörrarna till terrassen. Endast Aagot hade besinning nog att med sitt vanliga småleende gå emot och hälsa på markis Serra, som trädde in.

Alie, sade Rikard lågt. Hvad jag kan göra för att försona — det vill jag göra, allt hvad du begär. Ska jag lämna er ensamma nu?

Alie svarade ett kort, energiskt: ja! och Rikard gaf Aagot en vink att följa sig och gick, efter att ha växlat ett par intetsägande ord med markisen.

Denne uppfattade genast hennes upprörda sinnesstämning, hvarom för öfrigt hennes skälfvande läppar och genom tårarna gnistrande ögon gåfvo ett allt för tydligt vittnesbörd.

Han gjorde ett slag genom rummet och såg att alla dörrar voro tillstängda, därefter satte han sig ned i soffan, drog henne till sig och frågade tvärt: Ska vi gifta oss?

Aldrig! utbrast hon häftigt. Hvilken kränkning att han på detta sätt — han trodde sig således nu tvungen därtill efter Rikards ogrannlaga inblandning.

Hör på mig, Alie — med Beatrice är allting slut. Jag har sagt henne rent ut, att jag älskar dig.

Verkligen! Du har sagt det?

Det ljusnade till öfver Alies förgråtna ansikte.

Och nu vill du lämna mig — resa din väg för att inte mer komma åter hit. Det är ju inte möjligt?

Hvad ska jag då göra? Jag begär ju inte bättre än att få stanna — om jag bara visste någon utväg.

Jag vet en utväg, som kanske inte vore så dålig. Jag har en tant, som bor i nedra våningen af vårt palats — änka efter min farbror, en mycket älskvärd och bildad dam. Hon har just kommit till villan för att hälsa på mig — vi ä särdeles goda vänner. Hon är född amerikanska, mycket språkskicklig och road af läsning, men hon är nästan blind och hon ville därför ha en ung flicka i huset, som kunde läsa högt för henne både franska, tyska och engelska. Och som detta är nästan omöjligt att finna i Italien, blef hon mycket glad, då jag talade om dig, och du blir strax antagen, om du vill.

Du har redan talat vid henne! — Det hade således icke ens varit hans allvar, då han frågat henne, om hon ville bli hans hustru.

Men detta — att vara i en tjänande ställning i din familj, yttrade hon med lite osäker stämma, kunde du vilja det?

Tjänande — hvad säger du — min tant skulle behandla dig som en dotter. Seså, nu är du sårad. Men hvad vill du då, när du inte vill bli min hustru? Du afböjer allt, hvad jag föreslår. Vill du således ändå, att vi ska skiljas?

Spela inte komedi med mig! Jag vill inte bli din hustru — det är fullkomligt sant och jag har alltid sagt dig det — hvarför ska du då kränka mig med att föreslå det, när det inte ens är ditt allvar.

Det är mitt allvar, att om du vill — tro mig, jag älskar dig så mycket nu, att jag till och med vill göra en dårskap för din skull. Allt vill jag göra hellre än att mista dig. Låt oss således göra kort process och gifta oss, det är det enklaste. I Italien kunna vi inte stanna, förstås — jag vet inte annat än att vi får resa till Massaua med andra misslyckade subjekter. Vill du det?

Men hvarför i all världen —

Hvarför? För att få något att lefva af, helt enkelt. Du ser förvånad ut — du tänker på vårt palats. Men först och främst är det inte mitt, utan min brors — och för det andra, äfven om jag skulle öfverlefva min bror och ärfva det, så vore det så mycket sämre att vara utan förmögenhet. Hvad tror du det kostar att äga ett sådant palats? Det slukar en hel förmögenhet för hvarje generation, det och de anspråk det medför. Det kostar så mycket, att äldste sonen — äfven på de tider, då Genovas stora familjer ännu voro rika, aldrig kunde tänka på att gifta sig annat än till en stor hemgift.. Ännu mycket mindre nu, då alla förmögenheter ä så reducerade, tack vare vår stora armé och flotta och vår dyrbara administration, som lägger sådana bördor på

landtbruket, att det vore bättre skänka bort all sin jordegendom än betala skatt för den. — Och till den yngre sonen har det aldrig blifvit någonting öfver. Du ser således, att Beatrices två millioner inte ä mer än nätt och jämt hvad jag behöfde för att kunna uppehålla min ställning som gift.

Och du skulle inte finna något förnedrande i att göra ett sådant giftermål — för att bli försörjd?

För att bli försörjd, det är inte rätta ordet. Jag har hvad jag behöfver som ogift. Men giftermålet för med sig stora fordringar i min ställning, och därför måste det äfven bringa en vissa fördelar. Diamine, hvad skulle eljest hela äktenskapet tjäna till? Och som jag troligtvis ej kan undgå att en dag bli prins di Palmi — min bror är ju så sjuklig och kan inte få några barn — åtminstone min son får således ärfva titeln och palatset — så anses min ställning betinga ett par millioner i äktenskapsmarknaden, så att det är blott fullständigt i sin ordning, att min hustru medför detta i hemgift, och jag kommer inte i någon förbindelse till henne för det.

Alie kände sitt mod sjunka. Det var ett allt för stort svalg mellan dem. Hela uppfattningen var ju så olika. Hon kände sin enkla, borgerliga, mänskliga uppfattning af äktenskapets betydelse och mening falla sakta och ljudlöst till marken som ett litet visset blad, hvilket den blifvande prinsen af Palmi trampade på i förbigående utan att märka det en gång. Hvad förstod han af hennes lifssyn!

Gifter jag mig åter utan förmögenhet, fortfor han, ja, då kommer jag först och främst i den pinsamma belägenheten att inte kunna underhålla palatset, om det blir mitt en gång — eller jag sätter min son i den belägenheten. De dyrbara konstsamlingarna, som mina förfäder satte sin stolthet i, dem finge jag sälja — och nu för tiden finns knappast någon, som köper hela samlingen, den finge styckas bort bit för bit till den högst bjudande — den stolta lapis-lazulisalen med sina svarta sfinxer, där det var min glädje att gå och drömma som yngling om mina förfäders bedrifter — den finge jag väl — ja, hvad vet jag, man finge bryta ut stenarna ur väggarna och sälja dem styckevis — sköfla hela härligheten — kort sagdt, det kan ju vara bara fåfänga kanske, men jag ville dock, att du skulle förstå, att vi, som genom generationer växt upp i ett sådant hem, vänjer oss så vid den tanken att bevara det oförändradt till våra barn i sin ordning, att detta blir oss en tyngande plikt, och att vi knappast anser oss ha rätt att frigöra oss.

Ja, jag förstår det. Men hvad jag inte förstår är, att det just skall vara genom ett giftermål, som ni skaffar er de erforderliga medlen. Kan då inte en man som du bryta sig en bana själf?

Hvad skulle det vara för en bana? Hvilken karrier tror du att jag skulle kunna göra i det moderna Italien? Jo, om jag ej hölle mig för god till att knuffa mig fram bland all den plebs, som nu tränges om plat-

serna — om jag ville krypa för de nuvarande maktinnehafvarne och låta mig beskyddas och muta och göra mannamån — ja, då tror jag nog att prinsen af Palmi in spe skulle bli accepterad och att jag kunde göra en stor politisk karrier samt få tillfälle att roffa åt mig några millioner af folkets medel, som så många andra af de så kallade liberala — och du skulle tas emot med uppräckta händer i Crispis politiska salonger och ingen skulle där fråga efter ditt stamträd. Men därmed skulle jag också afsäga mig mitt skönaste privilegium såsom oberoende adelsman, att få säga de där herrarne sanningen — att få slunga dem i ansiktet deras lögner, då de säger sig vilja folkets bästa på samma gång som de utarmar dem och driver dem att emigrera i tusental för att förgås af elände, medan deras rika vinfält står oskördade, efter som det ej lönar sig att skörda dem — allt under det de styrande och deras skyddslingar, som ofta begynt som fattiga uppkomlingar utan ett öre, hopar allt större rikedomar i sina fickor och köper våra palats, sedan de ruinerat oss.

Ja — och hur har ni själfva fått era förmögenheter en gång — var ni kanske bättre, när ni hade makten?

Nej, det påstår jag inte. Men just därför, att vi nu kommit utanför, ä vi bättre än de andra. Det är alltid minoriteten och oppositionen, som ä de bästa i ett samhälle — de, hvilkas idealer inte ä dagens. Och det skulle kosta på mig att afstå från detta

mitt dyrbara privilegium genom att sluta mig till den flacka majoriteten. Du har läst mina dikter — du vet, hur oberoende min ställning är åt båda hållen. Tror du, jag kunde fortsätta att skrifva så, om jag måste tänka på att göra en karrier?

Han hade rest sig upp och gick af och an i rummet, fortsättande att tala för sig själf med lifliga åtbörder. Plötsligt afbröt han sig, knäppte med fingrarna, som om han funnit något, blef så stående stilla en stund med handen öfver ögonen, hvarefter han begynte räkna på fingrarna.

Det går ihop! utbrast han. Har du papper och penna där? Sätt dig och skrif.

Och han dikterade för henne en sonett, som hade format sig kring tanken om minoritetens privilegierade ställning såsom opposition mot samtidens missriktningar, om den ensamme, som stod utanför alla partier och blott åsåg kappjakten efter ämbeten och utmärkelser, hvilka falbjödos till den högstbjudande.

Då Alie hade slutat skrifva, steg hon upp och gick fram till honom samt lade armarna om hans hals och kysste honom för första gången af egen impuls.

Var säker om, att inte jag ska bli den, som drar dig ifrån denna privilegierade ställning, sade hon. Jag hör lyckligtvis inte till de kvinnor, som älskar på det sättet — som vill draga ned och hänga sig fast vid den, de älskar.

Säg inte så. Om du älskar mig riktigt, ska du tvärtom inte sky något medel att hålla mig fast.

Och förmå dig att handla mot din öfvertygelse?

Ja, än sen? Hvad är en öfvertygelse i grunden? Ingenting är absolut sant eller osant. Och om man väljer den ena eller andra nyansen af denna komposition, så betyder det i det hela inte stort. Jag är oppositionsman af temperament och naturlig smak — men en öfvertygelse — hvilken intelligent man kan ha en öfvertygelse?

Alie kände sig obehagligt berörd af detta omslag i hans ton. Hennes idealistiskt anlagda natur hade genast med värme omfattat den ståndpunkt, han i sin sonett utvecklat, och det hade synts henne lätt och härligt att uppoffra sin personliga lycka för ett sådant mål. Men nu isades hon af hans skepticism, hvilken med ens slog ner den entusiasm, som flammat upp inom henne.

Jag har bara en öfvertygelse, fortfor han leende. Och det är, att ingenting annat i lifvet kan göra mig lycklig än din kärlek. Och om du älskar mig riktigt, så ska du minsann inte tänka på att offra mig för någon öfvertygelse. Jag ville att din kärlek skulle vara så hänsynslöst stor, att den ginge fram äfven öfver detta — att den tvingade mig att offra allt för dig, till och med mitt oberoende. Jag tror egentligen, att vi endast på det sättet skulle kunna bli verkligt lyckliga.

Det ska du aldrig vänta af mig, invände hon.

Det är ingenting jag är så rädd för som att du ska behöfva offra något, det allra minsta för min skull.

På det sättet ska du fördärfva allt för oss. Min lycka skulle vara, att du fordrade mycket — men också gåfve mycket. Du vill inte göra hvarken det ena eller det andra.

Han hade tagit henne i sina armar och höll henne tätt intill sig, så att hon ej kunde se honom in i ögonen. Hon lade därför hufvudet något bakåt för att se på honom och sade: Jo, tvärtom — jag fordrar mycket — och vill också gifva mycket — under vissa förutsättningar. Öfvertyga mig om att du älskar mig helt — och det finns intet, jag inte vill gifva.

Intet? frågade han med sina läppar mot hennes och en stråle i ögat.

Men du hörde villkoret, upprepade hon och vred sig lös, rodnande.

VII.

Följande dag frågade Rikard Alie, om hon ville gå in på att resa nu, eller om hon ännu önskade stanna i Nervi. Hon svarade, att de blott skulle bestämma som de ville, hon skulle följa dem när som helst. Det var nämligen öfverenskommet mellan henne och Serra, att de nu skulle skiljas, emedan det var nödvändigt, och att Alie skulle följa med de andra på den tillämnade rundresan i Italien, men sedan ville Serra sammanträffa med dem på nytt och de skulle då närmare besluta om sin framtid.

Familjen Grey-Johnston gjorde en tebjudning för dem sista aftonen. Alie var i en på en gång upprörd och glad sinnesstämning. Det föreföll henne som om denna skilsmässa aldrig skulle bli af, som skulle i sista stund något oväntadt inträffa, som förändrade allt. Hon klädde sig elegant i sin nya foulardklädning. Den enkla tebjudningen hos den engelska familjen var för hennes uppspelta fantasi en stor fest, en förlofnings- eller bröllopsfest, som öppnade en framtid af okänd, blott dunkelt anad lycka framför henne, och hon hade något af en bruds på en gång

blyga och strålande uttryck, då hon trädde in i salongen. Det grönblå sidenet i klädningen kom hennes hy att framstå ovanligt varm och klar. I håret hade hon instuckit ett par stora, olikfärgade rosor och kring halsen lindat sin collier af pärlor, som var Rikards present till minne af resan. Med långa, svenska handskar, höga guldskinnsskor och en hvit plymsolfjäder i handen såg hon så distingerad ut, att Florence smått försmädligt utbrast: Å, hvad den Alie kan se stilfull ut, när hon vill. I dag är hon ju en riktig prinsessa.

Prinsessan Palmi, inföll Harriet.

Om jag ville, ja, sade Alie och gaf henne en stor blick.

Hör! hviskade Florence till Aagot, hon inbillar sig verkligen — liksom han inte hade gjort lika mycket sin kur till — andra — som till henne.

Ja, han har ju det sättet mot alla, sade Aagot. Ett sätt att se på en — att trycka ens hand och behålla den länge i sin — har han gjort det också med dig?

Florence smålog betydelsefullt och rodnade. Det gick verkligen för långt, tänkte hon inom sig, trodde nu också Agot — å, hvad de voro löjliga! Men hon visste hvad hon visste, hon.

Florence hade klädt sig helt hvit i afton. Hon var en skönhet i engelsk stil, blek, genomskinlig, smal om lifvet och utan former — Harriet var rödhårig med en liten uppnäsa, mycket finhyllt och en

smula fräknig under ögonen — men hon var liflig och munter och ansågs pikant.

Florence väntar, att han ska fria i afton, hviskade hon till Aagot.

Mr Grey-Johnston var en hypokonder, som alltid undvek sällskapslifvet, och hans fru var mycket sjuklig, hvarför flickorna voro till och med ännu mer öfverlämnade åt sig själfva än engelska flickor vanligen äro. De begagnade sin frihet till att hitta på förströelser och kokettera för alla män, som de lyckades draga till sig — d. v. s. kokettera på engelskt vis, blodlöst, kallt, ty af passion hade de icke ett spår, och de funno därför Alie narraktig och skrattade åt henne, då de ofta sågo henne så upprörd och genombäfvad af känsla.

Tebordet var dukadt ute på terrassen med lampor under bar himmel. Florence gick och ordnade kopparna med sina vaxhvita händer, modern satt bredvid i en hvilstol och mr Grey-Johnston kom och gick, åt upp tebrödet och sade icke ett ord.

Rikard stod just och ansträngde sig för att få ett samtal i gång om Crispis tyska politik, då Harriet, följd af Serra, kom rusande upp för de tre trappstegen från trädgården och kastade sig skrattande i armarna på Agot.

Kan du tänka dig hurdan han är! ropade hon. Vi skulle springa i kapp uppför stora gången, och så föll jag omkull — och hvad tror du, han tog sig

för, när han lyfte upp mig. Fy, fy! sade hon och pekade fingret åt honom.

Hvad gjorde ni? frågade Alie leende.

Jag kysste henne på kinden. Och om jag inte gjort det — tror ni inte hon skulle föraktat mig och ansett mig som en narr — när en ung dam faller till ens fötter, så skulle man väl vara en ohjälplig tölp —

Vill ni hålla vad med mig, att jag kan klättra upp på det där taket? ropade Harriet, som icke återkom från sin uppsluppna sinnesstämning. Och hon flög lätt och smidig till muren och lyckades verkligen klänga upp på en öfre terrass ofvanpå ett tak.

Kom, signorina Alie! ropade Serra. Om ni också klättrar upp, så ska vi springa i kapp där uppe.

Å, ni är tokig! Springa i kapp där uppe — det är ju inte något stängsel.

Ja, det gör ingenting. Kom!

Han drog henne med sig med våld och lyfte henne, hvarefter Harriet däruppifrån drog henne upp. Trädgården syntes härifrån djupt under dem och Alie hissnade, då Serra grep henne om lifvet och gjorde en åtbörd som för att slänga henne ut öfver djupet.

Hvad går det åt er i kväll?

Jag vill göra någon galenskap. Hitta på något, miss Harriet. Ju tokigare, ju bättre.

Alie såg förundrad på honom. Det låg en viss vild ysterhet öfver hans väsende denna afton.

Ska vi göra inbrott i ett af rummen här. Hvems är det där fönstret? Den franska damens? Ska vi gå in och stjäla hennes smycken?

Kom och drick te! ropade Florence's stämma därnedanför.

Bra! Men hur ska vi komma ned? Vill ni, att jag kastar er ned, först den ena och så den andra?

Nej, vi stjäl oss igenom ett af rummen här, sade Harriet, och så komma vi ut i stora korridoren.

Och om alla ä inne, invände Alie.

Det gör ingenting — vi kan ju be om lof.

Visst inte, sade Serra. Följ bara mig! Och släpp inte.

Han tog de båda flickorna vid hvar sin hand och de gingo sakta, spejande mot de öppna balkongdörrarna till ett af de rum, som vette ut åt den loggia, där de befunno sig. De sågo en äldre dam gå och syssla i rummet och utan ett ord drog Serra dem med sig och de rusade alla tre som en hvirfvelvind igenom rummet och ut på andra sidan.

Han är alldeles komplett tokig i kväll, sade Harriet till de andra, då de åter kommo ned till tebordet.

Ja, det är sant. »Ho la mente piena di raggi e di follia», deklamerade han, vänd till Alie.

Hvad betyder det? frågade Florence.

Jag har sinnet fullt af strålar och galenskap, öfversatte Aagot trovärdigt.

Serra satte sig med Alie på muren ett stycke ifrån de andra, tog hennes hand, böjde sig emot henne och deklamerade med ögonen i hennes:

Oh! sei bianca, sei pura come perla marina,
E parli il vero, armata della tua castità.
Guarda, la notte è bella; guarda, il cielo è sereno.
Sai tu che sia la fiamma che ti solleva il seno?
Se la tua voce trema, sai tu Berta, perchè?
Questo nuovo sgomento, questo vano terrore,
Il rimprovero stesso di cui ti crucci è amore,
È amore e tu sei bella e tu vivi per me.
Il mio braccio ti serra, il mio cuor ti desia.
Ed ho la mente piena di raggi e di follia,
E voglio che mi passi sul labbro il tuo respir.
Voglio posar la fronte sulla tua fronte bianca,
Voglio sentirti inerte, come persona stanca.
Voglio che inebbriata mi parli di morir.

GIACOSA.

(O, du är hvit och ren som hafvets pärla är,
Och sant du talar, klädd i kyskhets vapenskrud.
Se, natten huru skön, se himlen huru klar!
Vet du den lågas namn, som eldar så ditt bröst?
Din stämma darrar, vet, o Berta, du hvarför?
Din ångest, förr ej känd, din bäfvan utan grund,
Självförebråelsen, allt detta kärlek är!
Det kärlek är, och du är skön och du är min.
Min arm omsluter dig, mitt hjärta dig begär.

Min själ i lågor står och jag är yr och vild.
Din ljufva andedräkt få känna på min mun,
Emot din pannas snö min panna luta få
Jag ville och dig se i vanmakt halft försänkt,
Och höra dig i rus blott tala om att dö.)

Hennes hand blef liggande i hans och hon satt så orörlig som om hon knappt andades. Kanske kände hon något af detta viljelösa hängifvande, hvarom dikten talade, genomströmma sig.

Det var mörkt på den delen af terrassen, där de båda sutto, de syntes knappast, men den mjuka, smidiga, manliga stämman trängde patetiskt och med en egendomligt darrande lidelsefullhet fram till de andra vid tebordet.

Stämningen bröts dock af Florence, som ingenting hade förstått.

Ert te kallnar, sade hon. Kan ni inte deklamera sedan?

Men Aagot, som uppfattat det hufvudsakliga af verserna och som kände sig skandaliserad af vissa uttryck däri och af vissa allt för vältaliga tonfall, gick fram till Alie och vidrörde sakta hennes arm samt hviskade till henne: Kom till tebordet. Sitt inte här borta i mörkret ensam med honom — du glömmer dig ju.

Alie ryckte till och steg upp. Då hon kom fram i ljuset från tebordet, hade hon ett yrvaket, frånvarande uttryck i ögonen.

Serra återföll i sin förra uppsluppna ysterhet. Han satte sig att rida grensle på en stol i galopp öfver hela golfvet, han draperade sig till en arab med teservetterna och bordduken och satte sig på marken med korslagda ben, strax därefter var han en siciliansk bandit med en hårlugg öfver ögat och dolken under kappan, som stod på lur i skuggan af muren och kastade sig öfver Rikard, då denne kom i närheten, med ett så plötsligt, kattlikt språng och fordrade portmonnä och klocka med så hotande stämma och minspel, att flickorna skreko till.

Hvad går det åt er? sade Alie, som skrattade med de andra, men som dunkelt kände, att det låg något bakom denna uppsluppenhet.

Det är, emedan ni reser i morgon.

Så, ni är glad för det?

Nej, det är inte därför jag är glad, men sista akten i en komedi kan aldrig vara nog munter. Nu har jag spelat komedi för er i två hela månader och nu vill jag sluta med ett glansnummer.

Alla flickorna ville veta, hvad han menade med att han spelat komedi.

Har jag inte gjort er min kur allesamman, kanske? frågade han. Och jag slår vad, att ni tagit mig på allvar allihop. Endast signora Aagot icke — hon är den enda, som aldrig velat tro, att jag varit förälskad i henne — —

Ni har för höga tankar om er själf som aktör, utbrast Alie med exalterad munterhet. Hvem tror

ni har tagit er på allvar! Ingen — men somliga af oss har kanske roat sig med att betala er med samma mynt — och hvem vet, om det inte är ni, som blifvit narrad till slut.

Kanske, sade han och såg halft lekande, halft pröfvande på henne. Det ska framtiden utvisa.

Efter detta skämt kom det som en stillhet öfver dem båda två. Serra begynte åter deklamera verser. Han kunde alla Italiens klassiska skalder utantill och när han icke direkt ville uttala sina egna personliga känslor, gaf han gärna sina stämningar luft i en omskrifning, med andra ord, utan att välja, gripande på måfå bland det, som han mest älskade och beundrade.

Hvarför deklamerar ni aldrig något af er själf? frågade honom Florence.

Nej, för jag tycker bara om att deklamera det, som jag verkligen beundrar. Ja, tro nu inte, att det är af blygsamhet, jag säger så, tillade han skyndsamt. Det är en fras, som jag lärt, och som jag tycker låter bra. Hör på detta, sade han till Alie. Jag har ju berättat er, huru jag dyrkade Leopardi, när jag var ung och svärmisk. Hör nu till sist en liten bit af honom och sedan ska det vara nog.

Han ställde sig framför henne och deklamerade:

Sempre caro mi fu quest'ermo colle,
E questa siepe, che da tanta parte
Dell' ultimo orizzonte il guardo esclude.

Ma sedendo e mirando, interminati
Spazi di là da quella, e sovrumani
Silenzi, e profondissima quïete
Io nel pensier mi fingo; ove per poco
Il cor non si spaura. E come il vento
Odo stormir tra queste piante, io quello
Infinito silenzio a questa voce
Vo comparando: e mi sovvien l'eterno,
E le morte stagioni, e la presente
E viva, e il suon di lei. Così tra questa
Immensità s'annega il pensier mio;
E il naufragar m'è dolce in questo mare.

(Städse mig kär var denna ensliga kulle
och denna häck, som till stor del stänger
från blicken den yttersta horisonten.
Då jag sitter och skådar, obestämda
rymder bortom denna och öfvermänsklig
tystnad och en djup, oändlig stillhet
inbillningen frammanar; föga fattas
att hjärtat bäfvar. Och medan jag vinden
hör susa mellan dessa plantor, jämför
jag inom mig denna tystnad med denna
stämma, och jag tänker på evigheten
och de svunna tider och den varande
och lefvande och dess röst. Och i denna
vida oändlighet drunknar min tanke,
och det är mig ljuft förlisa på detta haf.)

De sutto alla tysta, när han slutat. Diktens milda svärmeri och det veka tonfallet hade utöfvat ett visst inflytande äfven på dem, som ej förstodo helt. Den oändliga stillheten, som föresväfvat dikta-

rens fantasi, hade genom ordens och föredragets fulländade konst liksom kommit öfver dem alla och höll dem som i en förtrollning.

Slutligen reste sig dock Aagot med en frågande blick på Rikard.

Klockan är tolf. Ska vi inte ta afsked nu? Vi ska tidigt opp i morgon.

Det blef ett allmänt afskedstagande, hvarvid Serra fick tillfälle att hviska till Alie: Jag kommer och tar afsked af dig i ditt rum senare, när de andra gått till sängs. Vill du?

Alie svarade ej, men det for såsom en darrning igenom henne och hon blef plötsligt helt blek.

Hvem väcker er i morgon bittida? frågade Harriet Aagot.

Å, Rikard vaknar alltid af sig själf.

Jag vaknar också alltid, när någon ska resa, sade Harriet. Jag ska komma och nypa Alie i näsan, medan ni alla sofver. Du sofver ju alltid med dörren öppen, du — gör du inte det?

Serra såg på Alie vid denna fråga. Hon svarade ej.

Då hon kommit in på sitt rum, som genom en korridor sammanhängde med Rikards och Aagots, var hon mycket otålig att bli ensam, men Aagot kom oupphörligt in till henne, än för att söka någon af sina saker inne hos henne, än för att erbjuda henne att få lägga ned i sin koffert någon af hennes

tillhörigheter. Aagot hade alltid en vana, då de skulle resa, att gå och småsyssla sista natten till fram emot morgonen. Alie blef så otålig till slut, att hon svarade henne ovänligt:

Låt det vara nu, jag ber dig — jag dör af trötthet. Har vi glömt något, kan vi ju lägga ned det i morgon.

Tag åtminstone af dig den där klädningen, så att jag får lägga ner den ordentligt i min stora koffert. Du förstör den, om du ska knyckla in den i din.

Alie tvekade. Hvad skulle hon hitta på för att komma från detta. Klockan var redan 1, han kunde komma hvilket ögonblick som helst, och icke gick det an att hon tog emot honom annat än fullt klädd.

Men Aagot gaf icke med sig. Det var som om hon haft någon misstanke, ty det var ej möjligt att bli af med henne i kväll.

Har du tänkt på, att din reskläding är sönderrifven. Inte! Ja, lägg dig bara nu, så ska jag fästa upp draperiet, medan du klär af dig.

Hon blef tvungen att ge henne kjolen och hade nu blott en ljusröd morgonklädning att kasta om sig. Hon satte sig framför spegeln och begynte taga ner sitt hår för att låta Aagot tro, att hon verkligen ämnade gå i säng, men samtidigt lyssnade hon med öron och alla sinnen utåt korridoren, och tyckte sig oupphörligt höra steg. Tänk, om han kom och knackade på medan Aagot satt där! För att hindra

detta begynte hon tala högt, på det han skulle höra, att hon ej ännu var ensam.

Hvad gör Rikard! Stackare, han kan väl inte somna så länge du går och stökar. Låt vara nu, söta Aagot, det är bra som det är! Det är inte alls så noga i järnvägskupén.

Hvad du är otålig! Nå, då tar jag klädningen med mig och slutar inne hos mig. — Det var fasligt hvad du håller på länge med ditt hår i kväll - hvarför lägger du dig inte?

Alie kysste henne brådskande på kinden och nästan sköt henne ut, och så fort hon var gången ordnade hon sin klädsel i jagande hast och med hjärtat bultande i våldsam oro för att han skulle komma och finna henne så där halft afklädd. Hon vred upp håret igen, knäppte omsorgsfullt igen alla knapparna i den långa peignoaren samt knöt ett sidenband fast om midjan för att det ej skulle se så ledigt och vårdslöst ut — hon blygdes så öfver att han skulle finna henne i en annan dräkt än han lämnat henne, att hon nästan önskade, att han icke skulle komma. Och då hon nu verkligen hörde och igenkände hans steg, blef henne denna blyghet så öfvermäktig, att hon blixtsnabbt, utan att besinna sig, rusade till dörren och vred om nyckeln.

Hon hörde honom taga i dörren, hörde en sakta hviskning: öppna, amor mio! — ett ögonblicks väntan, så gick han, kom tillbaka igen, tog ännu en

gång i dörren — och därefter, med ett litet, föraktfullt, förbittradt »pah!» aflägsnade han sig snabbt.

Då hon hörde hans bortdöende steg i korridoren sjönk hjärtat inom henne och det kom öfver henne som en plötslig mattighet ofvanpå den starka spänningen nyss. Hon klädde skyndsamt af sig, lade sig till sängs och blåste ut ljuset.

Ja, nu var allt slut! I morgon bittida skulle hon resa — och hon hade nekat honom det tillfälle att få taga afsked af henne, som han bedt om och hvartill hon dock gifvit ett slags stumt samtycke! Skulle han väl efter detta komma och söka upp henne mer? Af falsk blygsel hade hon åter igen fördärfvat allt — och troligtvis för alltid! Hon vred sig våndfullt i sin bädd och kunde ej tänka på att somna.

Natten var så där tryckande kvaf, som den endast kan vara i södern — utan ett luftdrag, så starkt ångande af vällukter, att man tycker sig kväfvas, och den minsta rörelse, blott att räcka ut handen eller jämka kuddarna, medför ett svettbad.

Hon slutade med att ligga fullständigt orörlig med armen under nacken och stirrande genom de öppna balkongdörrarna utåt stjärhimmeln, som framskymtade gnistrande och flammande mellan loggians hvita kolonner.

Hon låg så, då hon plötsligt såg utsikten skymd af en mörk gestalt, som fyllde dörröppningen. Hennes ögon vidgade sig och stirrade stela och orörliga på denna uppenbarelse, som blott syntes henne som

en fantasibild, framkallad af hennes vakna drömmar. Hon var nästan medvetslös, då ett par armar om hennes lif, ett par läppar mot hennes kom hennes stelhet att liksom smälta i en hängifvenhet utan gräns.

Följande morgon var det den vanliga, jäktande brådskan, som åtföljer alla affärder med järnväg, i synnerhet vid en tidig timme. Alie var mot sin vana icke färdig i tid, så att Aagot måste hjälpa henne att lägga in sina saker, och hon måste gifva sig af utan kaffe. De kommo till stationen i sista stund, Rikard och Aagot sprungo åt hvar sitt håll för att köpa biljett och se efter bagaget, flickorna Johnston kommo med blommor och kyssar. Alie lyckades dock komma undan ett ögonblick och ut på perrongen före de andra, hvarigenom Serra fick tillfälle att närma sig henne.

Om några veckor kommer jag och söker upp dig, hann han blott säga. Tro på mig, vänta på mig och älska mig.

Hon svarade blott med ett kort, energiskt: Ja!

Alla de andra kommo nu ut, tåget var där, dörrarna öppnades, ett ögonblicks allmän förvirring och rusning!

Omotståndligt, utan tanke på omgifningen, kysste han henne på munnen, i det han hjälpte henne upp i kupén. Aagot hann blott att studsa, konduktören slog igen dörren och det bar i väg.

Alie var fullkomligt borta från omgifningen. Hon satt orörlig, som förlamad inkrupen i ena hörnet, med ögonen blickande rakt framför sig, med en fin rodnad öfver kinden och ett visst egendomligt hemlighetsfullt uttryck, som den som lyssnar till dolda röster eller skådar en värld, osynlig för andra.

VIII.

I Firenze fortfor detta drömmande tillstånd. Hon tillbragte sin mesta tid på gallerierna och sökte alltid att få vara ensam så mycket som möjligt. Den skönhetsvärld, som här omgaf henne, spred en viss ro öfver hennes sinne. Hennes medfödda skönhetskänsla satte henne i stånd att tillgodogöra sig hvad hon såg på ett mer förtroligt sätt än som blott konstnjutning. De hade något att säga till henne personligt, de blefvo en del af hennes eget upprörda tanke- och känslolif, dessa taflor, där färgernas och liniernas skönhet sammansmälte med känslans djup och innerlighet, och hon somnade om kvällarna och vaknade om morgnarna med ögat och sinnet så mättadt af dessa intryck, att de spredo som ett skimmer öfver hennes eget lifsöde. Gallerierna berättade henne hela mänsklighetens saga i en förskönande, idealiserande belysning, som väl passade samman med den romantiska vändning, hennes eget lif fått. Och all tvekan angående det berättigade i det förhållande, hvari hon inlåtit sig, försvann inför den större lifssyn, som dessa salar förtäljde om.

Den stolte kavaljeren där, som bar ett af historiens största namn och hvars porträtt var måladt af Salvator Rosa — denna rena italienska typ med de på en gång lidelsefulla och milda svarta ögonen, den elegant smidiga gestalten, det på en gång indolenta och energiska i uttrycket — och denna blonda kvinna, i hvars bild Tizian koncentrerat en främmande races skönhetstyp, de hade naturligtvis varit ett älskande par, men ingen frågade: Voro de gifta? Hvem var hon? Hvad var hennes fars titlar, namn och stamträd? Han stod i katalogen med alla sina titlar uppräknade, hon var namnlös. Men hvad betydde allt detta i en värld, där skönhet, ungdom och kärlek härskade allsmäktigt.

Och alla dessa bilder af »la santa famiglia», där moderslyckan och moderskärleken fått det skönaste uttryck, som någon fantasi kan frammana, hur hon kunde njuta af dem. Hon kunde sitta timtal och drömma framför Peruginos och Botticellis fromma madonnor, som i stum lycksalighet betrakta det nyfödda barnet.

Någon gång bröts dock hennes stämning af andra, mer oroande bilder. Midt i denna värld af idealisk skönhet framträdde också en och annan ton af mer sinnlig art: Rubens djärfva köttslighet afstack bjärt mot italienarnes idealism. Här var det icke längre en ängel, som med vördnadsfull hållning och djupt bugande bragte den skygga, häpna jungfrun budskapet om, att hon skulle bli mor. Här var det

en kraftig, framstormande man, som med brännande lidelsefullhet åtrådde en kvinna, hvilken å sin sida flydde honom blott för att locka och egga. Alie vände sig bort från sådana taflor, full af en obestämd oro. Men när äfven Rubens döpte en tafla »santa famiglia» fann hon detta så djärft, att hon småleende stannade framför den. Det himmelska barnet, som ofta nog ser ut att ha engelska sjukan, emedan målaren, i bemödandet att göra det riktigt själfullt, begåfvat det med ett allt för stort hufvud och allt för bleka kinder, var här förvandladt till en duktig, rosig pojke, som lutar hufvudet tillbaka och skrattar så hjärtligt smittande, under det den några år äldre Johannes ser på honom med leende beundran som en äldre bror, hvilken finner den lille mycket söt och lustig. Modern, rund och fyllig, ser ut som en präktig amma, och Josef är icke mer den ensamme gubben, som håller sig på afstånd och ej har med det hela att göra, utan en ungdomlig, belåtet leende familjefar.

Andrea skref flera gånger och hans bref öfverflödade af ömma uttryck. Alie stängde alltid in sig för att läsa dessa bref, hvilka hos henne väckte en liflig rörelse, kom henne att rodna och få tårar i ögonen eller gjorde henne allvarlig och fundersam. Hon läste dem oupphörligt om igen, hvarje afton på sängen innan hon somnade, många gånger äfven om dagen, när hon hade en stund för sig själf; och ibland kunde hon vakna om natten, grubblande öfver något

uttryck däri, och hon fick då ej ro förrän hon tändt ljus och tagit fram brefpacken, som hon alltid hade under sin hufvudkudde, samt letat reda på det ifrågavarande stället. Hon pröfvade och vägde hvarje ord för att se, om det var verkligt kändt, om det var ett uttryck öfverensstämmande med hans karakter och hans personliga sätt att känna eller en allmän fras; och hon sårades och ängslades djupt, när hon någon gång tyckte sig märka det sistnämnda.

Det var alltid denna samma fruktan, som nu stegrades till verklig ångest — fruktan att ha gifvit vika för en kärlek, som från hans sida varit endast lidelse, ej hela personens fulla hängifvande. Och allt som hon grubblade öfver hvad som tilldragit sig mellan dem och särskildt öfver den sista natten, kom hon att fantisera öfver och omdikta hela deras förhållande så många gånger och på så många sätt, att hon slutade med att icke veta, hvad som händt i verkligheten och hvad endast i inbillningen. Och denna ovisshet med afseende både på sig själf och honom stegrade nu hennes otålighet att återse honom till en förtärande längtan. Hon tyckte att hela hennes lif, hennes själfaktning och sinnesjämvikt skulle blifva beroende af detta nya sammanträffande, och af om ett djupare och varaktigt förhållande skulle visa sig kunna framgå af det fantasiens och sinnenas rus, som under den glödande solen, i det ljumma badet, i de doftande, ångande sommardagarna omotståndligt fört dem tillsammans.

Därför var det henne ett svårt slag när ett bref kom, som meddelade henne att kan ej kunde komma till Firenze, som han tänkt. Det hade uppstått svårigheter där nere på godset, förvaltaren befanns hafva vanskött egendomen, så att nu hela administrationen måste ställas på en annan fot, hans bror var dålig och det var omöjligt att han kunde lämna honom ensam med alla dessa obehag.

Sök att uppehålla dig i Italien så länge som möjligt, skref han, så skall jag väl alltid kunna nå er, vare sig i Roma eller Venezia på uppresan. Men *om* du måste resa utan att vi återsett hvarandra — det stack till inom henne, hur kunde han blott tänka sig en sådan möjlighet — så skall jag söka upp dig en gång i Sverge, när min ställning blir mer oberoende än den är nu. Men skall du väl vänta på mig? Jag vågar knappast hoppas det — jag har alltid vetat, att jag icke var ämnad att blifva lycklig, och det förundrar mig egentligen icke, att ödet tycks vilja skilja oss åt just i det ögonblick, då vi funnit hvarandra.

Hon läste brefvet flera gånger och det lade sig som en isande kyla kring hennes hjärta. Så lätt var han färdig att uppge henne — mer allvar hade det icke varit. Hon satt först som förlamad inför detta slag, men så småningom steg en blodvåg upp i hennes ansikte och hon erfor en brännande, outhärdlig blygsel vid tanken på att hon gifvit sig helt åt en man, som för framtiden skulle blifva en främling för henne och för hvilken hon endast skulle blifva en

ibland många. Var det så de skulle sluta, alla hennes drömmar om en kärlek, som borde vara så mycket större, djupare och mer sammanhängande än allt hvad hon sett hos andra! Blott ett kort rus — och så förbi!

Utom sig af sinnesrörelse, med hela sitt väsende i uppror gaf hon sig ut att gå — hon bara gick och gick, utan att tänka på hvart det bar, hjärtat bultade och det susade för hennes öron som sjudande vatten.

Hon gick upp för den vackra Viale dei Colli, som vindar sig upp för höjden mellan hvita villor och blomstrande trädgårdar, hvilka ligga tysta och svala i skuggan af lager och citronträd, dofta af rosor och orange-blom, prunka med oleandrar och kamelior, hvilkas praktfulla blommor afsticka bjärt mot trädens mörka, blågröna massa. Så kom hon upp till Piazzale Michel Angelos stora ensamhet, där den unge David behärskade horisonten och aftecknade sina kraftiga linier mot den af aftonrodnaden purprade himlen och kullarnas violetta konturer. Hon stannade och såg på den hemlighetsfulla Natten på statyns sockel, hvilken från första stunden hon sett den starkt hade fängslat hennes fantasi. Hvad hade den väldige velat uttrycka med denna outförda gestalt, som ej ännu riktigt trädt fram ur det marmorblock, ur hvilket den var skapad, men som dock var så mystiskt lockande, så innehållsrik, så full af sagor och sägner och drömmar, att man i den kunde läsa snart sagdt hvarje stämning, man själf genomlefvat.

Det var på en gång den sömnlösa natten, då man vrider sig under kvalfull ångest af och an på den heta bädden och lyssnar till den täta klockringningen, som blandar sig med timslagen, så att man förvirras och ej kan bli klok på om det är kväll eller morgon — och den sofvande natten, full af dagens lif och af ljusa drömmar — och den vakande natten, då hjärtat står stilla i bäfvande väntan, då ögonen blicka skrämda och tjusade mot lifvets och kärlekens största mysterium — då hjärtat liksom upphör att klappa, pulsarna tyckas afstanna och ett töcken höljer tankar och känslor — — — — Men det var också den hotfulla, mörka natten, ensamhetens och förtviflans mörka natt, från hvilken ingen utgång finnes.

Alie såg och såg — hur de plastiska figurerna aftecknade sig mot septemberaftonens genomskinliga klarhet — hur blommornas stad låg där nedanför i ett rosenskimmer och hur Arno lindade sig fram genom den som ett silfverband — nu ljöd Angelusringningen från många kyrkor genom aftonens tystnad — känslorna blefvo henne öfvermäktiga, hon brast i gråt, öfverväldigad af denna stämning, som uppenbarelsen af det fullkomligt sköna väcker inom oss genom sin motsägelse med vår inre, sönderslitna värld. Där kommo några resande och stannade på piazzan med Bædeker i hand, och de sågo förundrade på den ensamma, gråtande flickan. Alie skyndade undan och gick in på kyrkogården San Miniato för

att få gråta i fred. Här, mellan de hvita monumenten med dessa sörjande kvinnogestalter på trappsteget eller skinande änglar, som med utbredda vingar bevakade grafvens port, kunde hon få gifva vika för sin sinnesrörelse utan att väcka uppseende; det var blott allt för naturligt att gråta här, och hon blef liggande länge på knä vid en obekant graf, snyftande så våldsamt, så hejdlöst, som det kanske aldrig blifvit gråtit öfver den döde.

Ur denna förtviflan framväxte ett beslut hos henne. Hon skulle icke resa, hon skulle finna på hvad som helst för att kunna uppehålla sig i Italien, tills hon återsett honom. Resa hem med detta dödliga tvifvel i hjärtat, det var omöjligt.

Hvarför hade hon tillbakavisat platsen hos markisinnan Serra? Det var ju blott af högmod, som hon ej velat antaga den. Ja, *då* kunde detta högmod vara på sin plats, men icke mera nu. Nu var det viktigaste af allt för henne att återse honom för att få klarhet i sina tvifvel. Och hon beslöt sig hastigt för att skrifva till honom, att hon ville antaga platsen, om den ännu stode henne öppen. Hon skyndade att afsända detta bref för att lägga en bestämd handling mellan sig och sin egen tvekan, men hon nämnde ännu ingenting därom till Rikard och Aagot, utan gick där tyst emellan dem, oåtkomlig, helt upptagen af sitt grubbel och af den växande ångesten i sitt sinne.

I dessa dagar reste de till Roma och här gick

hon och väntade på hans svar. Ett jublande, tacksamt svar blef det väl — han skulle glädjas öfver detta prof på hennes ömhet, detta bevis att hon kom ihåg hans bön att icke tillåta honom att förstöra deras lycka, och att hon, för hans skull, kunde öfvervinna sin stolthet.

Men — hvad var detta — hon blef alldeles stel och hvit i ansiktet, då hon läste brefvet. Han afböjde det. Hon hade förödmjukat sig ända därhän att erbjuda sig komma till honom — och han afböjde det.

Jag bör icke antaga ditt anbud, skref han. När jag först framställde detta förslag, älskade jag dig icke ännu så djupt, medvetet, som jag nu gör. Jag tänkte då endast på min egen tillfredsställelse. Nu älskar jag dig tillräckligt för att ha styrka att försaka dig hellre än att låta dig uppoffra dig. Hur länge tror du väl att vårt förhållande, om vi hade tillfälle att dagligen se hvarandra, skulle kunna döljas för min tant och för min svägerska. Och hvilken kunde ej sedan din ställning bli, om de upptäckte allt. Tro mig, det är bättre att ej återse hvarandra, att endast bevara minnet af den ljufvaste lycka lifvet kan skänka och som skall kasta sin återglans öfver hela vårt lif. Det är bättre att skiljas så, än att draga ned och slita ut denna kärlek i hvardagslifvets prosa, som fallet skulle bli om vi gifte oss — eller att utsätta oss för de obehag och kränkningar, de missförstånd och slitningar, som skulle följa, om vi lefde i ett hemligt förhållande till hvarandra.

Härpå följde de vanliga ömma uttrycken: »anima dell' anima mia, mio dolcissimo amore» etc., hvilka hon nu sprang öfver nästan med förbittring. Ty hon kunde ej nu tro på deras sanning, en skärande misstanke vaknade inom henne. Hon hade lugnt låtit honom resa utan att oroa sig för den dagliga, landtliga samvaron med svägerskan, och hon hade aldrig, sedan första gången de talat härom, framkastat någon misstanke angående hans beundran för henne. En sådan svartsjuka syntes henne ovärdig, hon ville visa honom full tillit. Men nu! Hvem vet, om det ej var hon ändå, som hållit honom kvar, som ej ville tillåta honom att resa till henne?

Denna misstanke brände henne nu med en känsla af oöfvervinnelig skam — hon som varit så öfvertygad om, att hon aldrig kunde älska någon, som ej först gifvit henne de mest otvetydiga bevis på en kärlek öfver hvarje prof — hon hade slutat med att kasta bort sig själf till en man, som öfvergaf henne efter deras första famntag. Hvad för ett lif återstod henne väl efter detta. Det som han kallade sitt lifs ljufvaste minne, det hade nu för henne blifvit för alltid besudladt, blifvit till en fläck, som aldrig kunde rentvås.

Det fanns blott en lösning — att dö! Ja, döden, endast döden kunde åter upprätta henne, återge henne hennes själfaktning. Efter en sådan kärlek kunde intet följa — allt blef lågt och lumpet efter detta, endast döden hade tillräcklig storhet för att på ett värdigt sätt afsluta ett sådant lifsöde.

Aagot hade beställt varmt bad för dem i dag och ropade nu till Alie att komma. Badet!

En tanke flög igenom hennes upphettade hjärna. Hon såg på sina händer. Där var hufvudpulsådern, ja. Man sade, att det var så lätt. Hon såg sig förvirrad om i rummet efter något hvasst föremål, och fick fatt i den Genovesiska spadettan, som han gifvit henne, silfverpilen, som kvinnorna bära i håret och som de ofta bruka till att sticka ned hvarandra med under sina våldsamma svartsjuksgräl. Hon hann ej eftertänka, om denna värkligen lämpade sig för det ändamål, hon afsåg, stack den blott i håret och sprang efter Aagot utför trapporna och in i droskan, som väntade.

Badhuset var ett gammalt palats med en vacker pelarburen gård med ett citronträd och en fontän i midten, och badrummen voro dekorerade i pompejansk stil, ungefär sådana som de varit redan på romarnes tid. Det var ej första gången, som ett sådant bad såg en olycklig träda öfver tröskeln för att söka ett plågfritt slut på ett lif, som förlorat sitt innehåll och sin mening.

De fingo två rum vid sidan af hvarandra, men utan någon dörr emellan.

Om' signorinan önskar någon hjälp, har hon bara att ringa på den där strängen, sade uppassaren, som gjorde i ordning badet.

Tack, det är bra.

Hon afvisade honom skyndsamt. Skulle hon

lämna dörren öppen? Nej, det var bättre att läsa den, eljest kunde någon komma för fort — man fick bryta upp den sedan.

Det var kallt i det oeldade rummet, och hon hade en frossbrytning, medan hon klädde af sig. Hon tappade på mer varmt vatten, så att det nästan brände henne, när hon sprang i. Hon hade lagt spadettan bredvid sig på badkarets kant och låg nu stilla med slutna ögon, öfverlämnande sig åt de drömmar, som härigenom väcktes — drömmar om dessa bad i det metallblå hafvet, i solglöden, där först den tjusning fått makt med henne, som skulle sluta med att bränna henne med en känsla af outhärdlig blygsel. Ja, ty det var blott hennes kropp, han hade älskat — det var blott ett sinnenas rus, alltsammans, nu visste hon det. Och hon ville ej öfverlefva denna förnedring.

I detta ögonblick gaf hon till ett gällt skrik och for upp i sittande ställning. Det var blott en liten sakta knackning på hennes dörr, men den bröt in i hennes drömmars stora tystnad som ett alldeles förfärande, obegripligt buller.

Aagots röst utanför.

Är du färdig än?

Färdig! Jag ligger ännu i badet.

Men då har du ju legat där nästan en timme — du blir alldeles utmattad på det viset. Stig upp för all del!

Alie kastade en förvirrad blick på spadettan och

såg först nu hur illa den lämpade sig för det ändamål, hon tänkt. Och då hon såg på sina kläder, som lågo på stolen, kom en löjlig, prosaisk tanke och förstörde hela hennes stämning. Hennes linne var gammalt och något slitet — främmande människor skulle komma in och granska hvarje klädesplagg — när hon skulle göra något sådant, ville hon vara klädd som till brud. En känsla af blygsel öfver sitt omogna infall jagade blodet till hennes hufvud och löste den uppdrifna själsspänningen till en torr verklighetskänsla. Å, hon hade öfverskattat sig själf, hon hade trott sig mer hel, än hon var. Hon hade således ändå inte satt in hela sin själ på detta — hon skulle nog finna sig i att lefva ändå, med nedsatta fordringar på lifvet och på sig själf.

Hon klädde sig med en känsla af afsky för sig själf och allt omkring sig.

IX.

Rikard, som under hela vistelsen i Italien lefvat i en feberaktig rastlöshet, stigit upp med solen om morgnarna samt varit på språng hela dagarna för att riktigt grundligt studera alla förhållanden och för att finna en afledare för den djupa misstämning, som gnagde honom, ådrog sig härigenom slutligen en släng af den karakteristiska romerska febern, och läkaren tillstyrkt honom att ofördröjligen lämna Roma. Som febern varit mycket häftig och föranledt denna starka nedsättning af krafterna, som vanligtvis en tillfällig sjukdom medför hos kraftiga individer, kunde de ej strax tänka på hemresan, utan slogo sig ned för en fjorton dar i Frascati, där den torra bergsluften hastigt afbröt sjukdomen. Härifrån skulle de sedan, med blott några dagars uppehåll i Venezia, resa direkt hem.

Under dessa stilla, overksamma dagar i det nu alldeles öfvergifna Frascati, hvilket i sitt landtliga lugn ej erbjöd tillfälle till någon företagsamhet eller några förströelser, lade sig en pinsamt betryckt stämning öfver dem alla tre. De gingo där hvar och en

med sin hemliga sorg, och ingen af dem kunde lätta sitt hjärta för den andra. Hvilken förändring, sedan den gång de reste ut tillsammans, då de voro så nära förenade, att all deras glädje, alla deras bekymmer voro gemensamma. Brefven hemifrån med underrättelserna om de kära där voro då det förnämsta intresset för dem alla tre och slukades med samma begärlighet af dem alla. Samtalet, då de om morgonen träffades vid kaffebordet, var alltid så lifligt, som hade de ej sett hvarandra på länge, det var alltid så mycket, både nya intryck, gamla minnen och framtidsplaner att tala om, och om det så blott gällde att köpa ett draperi eller en bronsprydnad med till hemmet, var det en angelägenhet, i hvilken de alla tre togo lika liflig del. Och nu! Då de träffades vid måltiderna visste de ej mer, hur de skulle kunna hålla ett samtal i gång, ingen hade något att säga, när de gingo ut sökte de ej hvarandras sällskap utan gingo hvar för sig, om kvällarna sutto Alie och Aagot hvar på sitt rum och Rikard gick ut på sin aftonvandring, utan att fråga dem om de ville följa med. Smärtans oundvikliga ensamhet var öfver dem. Det gick dem, som det så ofta går i lifvet: lyckan förenar, men smärtan söndrar. Mången kan glädjas åt en annans lycka, men ingen kan bära en annans börda.

Man var nu i slutet af oktober och de skrefvo hemifrån Sverige, att det redan fallit snö, att gator och vägar voro upplösta af modd och smuts, att man satt med klistrade innanfönster och kakelugns-

brasa, medan höststormen hven i knutarna och det var skymning hela dagen.

Och här på terrassen utanför hotellet blommade violer och rosor i det fria, i trädgården där bakom kamelior, krysantemum, pelargoner och många andra träd och buskar. Mandarin- och citronträden dignade af halfmogna frukter och buro ännu på samma gång blom, hvilka uppfyllde luften med denna ljufva vällukt, som verkar på sinnet som en lycka, en lifsglädje, innan man ännu hunnit göra sig reda för, hvad det är som stämmer en så angenämt. Och nedanför terrassen utbredde sig den oändliga kampagnan i blånande toner, som i synnerhet vid solnedgången gåfvo full illusion af hafvet och påminde Alie om Via della Circonvallazione i Genova, samt kom henne att bryta ut i gråt vid tanken på, att hon nu för alltid skulle lämna detta land, som hon först betraktat med misstro och kritik, sedan med vaknande, omotståndlig turistbeundran, och som hon nu slutligen lärt att älska såsom en del af sitt eget jag.

Det lilla, småborgerliga hemmet 4 trappor upp vid Strandgatan med sina vindskärmar och sin fotogenlampa under de långa vinterkvällarna, hvilket gömde allt hvad som i så många år varit henne kärt i lifvet, på hvilket afstånd det nu kommit från henne! Hur främmande hon själf blifvit för denna värld! Och hvad hade hon där att göra? Fanns det väl någon där, för hvilken hon var den enda eller ens den första? Om hon aldrig kom tillbaka mer, så skulle visst den

gamla mången gång finna aftonen lång i sin ensamhet, Aagot skulle icke ha någon att rådgöra med, när hon ville köpa en ny toalett, och Rikard ingen, som lyssnade så uppmärksamt till honom, när han låg på rygg på soffan och berättade om sina arbeten. Och den lille skulle icke ha någon, som kunde roa honom så bra. Men hvad mer, skulle icke ändå hvar och en af dem, om de kunde, köpa den andres lif med hennes utan tvekan? En främling var hon trots allt ibland dem.

Och nu mer än någonsin förr, när hon skulle sitta där ensam med sitt brännande minne — ensam med sin olidliga blygselkänsla, som hon aldrig kunde förtro till någon.

Strax efter ankomsten till Frascati hade hon gifvit hela sin förtviflan och bitterhet luft i ett bref till Serra. Han älskade henne icke, hade aldrig älskat henne, hvarför hade han då bedragit henne, hvarför stört hennes lugn, hon var, om icke lycklig, så dock sorglös och frisk till sinnet, då hon lärde känna honom, han hade med afskyvärd konst experimenterat med henne, lekt med henne så länge det roade honom för att sedan, när han såg att det blef allvar hos henne, att hon satte in sitt lif därpå, draga sig tillbaka med en fras. Och han vågade ännu komma och bedja henne att bevara som ett ljuft minne det, som nu för henne blifvit till en oöfvervinnelig skymf.

Och — hon kunde ej afhålla sig från att tillägga dessa ord, fastän hon blygdes för dem och vämjdes

vid sig själf för att hon kunde förnedra sig därtill — och, skymfen blef ännu större därigenom, att han skref detta till henne från den kvinnas hem, för hvilkens skull han öfvergaf henne.

Hon väntade med en viss dof likgiltighet på hans svar. Det föreföll henne, som kunde ingenting komma henne att lida mer än hon redan gjort, lika litet som några ord från honom nu kunde göra helt igen hvad som var ohjälpligt brustet.

Då svaret kom satt hon vid frukostbordet med Rikard och Aagot. De voro de enda gästerna på hotellet, och uppassaren, som lämnat brefvet, gick strax ut för att hämta en ny rätt, hvarför de blefvo ensamma en stund. Alie blef en skiftning blekare, då hon tog emot brefvet, men hon reste sig ej från sin plats för att rusa in till sig och läsa det i enrum, som hon gjort vid föregående tillfällen, utan bröt det i de andras närvaro med ett visst kallblodigt lugn, sägande sig själf, att hon hade den fattiges mod: gör med mig, hvad ni vill. Jag har intet att förlora.

Men under det hon läste färgades hennes ansikte så småningom af en djup, diffuse rodnad och tårar strömmade till hennes ögon — men icke tårar af smärta utan af en vek, öm rörelse. Hon vände sig nu med flammande kinder till Rikard och yttrade snabbt och andlöst: Jag reser inte mer hem med er. Jag far till Genova och stannar där.

Rikard for upp från stolen och drog henne med

sig in i salongen, dit han stängde dörren, lämnande Aagot ensam i matsalen.

Får jag tala med dig! Du reser till Genova. Vill det säga, att Serra bedt dig bli sin hustru?

Nej — det är icke det — men jag vill ta plats som föreläserska hos hans tant, markisinnan Serra.

Som föreläserska hos hans tant! Det har han föreslagit dig. Och du inser inte, hvad detta innebär — hvilken förödmjukelse detta är för dig. Han anser dig inte god nog att bli sin hustru, men det behagar honom att leka kärlek med dig; ja, det tror jag nog, det är inte alltid som en så oskyldig, så vacker — en flicka med din öfverlägsenhet till — sådana flickor som du brukar just inte stå en man till buds till en sådan ovärdig lek.

Fy, fy, fy, så styggt du uttolkar det! ropade Alie, som kom i ett nervöst uppror för hvarje gång Rikard med sin allt för ovarsamma hand vidrörde detta ämne. Men du förstår inte kärleken — du kan inte, med din natur, fatta ett sådant stämningsförhållande som vårt. För dig, med din företagsamhetsanda, är kärleken naturligtvis bara frieri och giftermål — och sedan den saken väl är ordnad, slår du dig till ro och börjar syssla med annat. Men sådan är inte han. Han kan inte gå så rakt på ett mål. Men han kan i stället älska så, som du inte har en aning om — med allt det fina och ömma — alla de där smådragen, som gör lifvet ljuft men som du inte förstår — det är därför inte värdt att du talar om

honom eller dömer om vårt förhållande — låt du mig handla, som jag tror är bäst — jag tar ensam ansvaret på mig.

Det kan du inte, ty du är nu alldeles förblindad af din lidelse. Men gudskelof att vi ä i ett land, där det finns medel att ställa en sådan där herre till ansvar för sina handlingar.

Hvad menar du med det?

Jag menar att vi ska duellera — och inte på lek utan på skarpa allvaret — helst så, att antingen han eller jag —

Men Rikard då, är du alldeles från dina sinnen. Du skulle vara i stånd till att göra något så vanvettigt, så orimligt. Du skulle vilja riskera att göra mig eller Aagot olyckliga för hela vårt lif. Duellera! Det *kan* du ju dessutom inte. En svensk officer, som gjorde det, skulle ju vara störtad.

Det bryr jag mig inte om. Jag kan inte längre ta sådana hänsyn — här gäller det hvad som är viktigare. Jag tar vägen öfver Genova, när vi far härifrån om ett par dar. Du reser under tiden med Aagot direkt till Venezia och där väntar ni på mig.

Det gör jag inte.

Alie! Begriper du då inte, att jag måste försöka allt för att rädda dig. Jag kan inte älska, säger du. Jag har inte den där sydländska vällusten — det där sinnligt smekande, som tjusat dig — må vara. Men — om du hade velat förstå mig för fyra år sedan, så skulle du kanske sett, att jag kan älska

långt djupare, långt mer verkligt lidelsefullt än han — med en manlig trofasthet, som dessa veka sydländingar inte har en aning om. Hör nu och se skillnaden! Han har inte mod att för din skull försaka sin ställning som *grand seigneur*, har inte mod att bryta med sin förnäma släkt, inte mod och kraft att arbeta för dig. Jag däremot, vet du hvad jag kunde varit i stånd att göra för dig, om det varit mig, du fäst dig vid? Jag har en hustru, som jag ännu för några veckor sedan älskade —

Men tyst då, för guds skull, hvad tänker du på!

Ja, det kan inte hjälpas, du ska höra allt. Jag har en ställning, en framtid, förmögenhet, mitt barn, min mor — allt hvad som kan binda en man både genom känsla och heder och äregirighet — men allt detta skulle jag kasta på golfvet som den här stolen — han slängde en stol på golfvet och satte en fot på den — och trampa på det, om du ville bli min. Jag skulle lämna den militära banan och fly med dig till Amerika, om du ville, och med två tomma händer skulle jag där timra dig ett hus, där du skulle finna ett säkrare skydd, ett ljusare och lyckligare hem än någonsin i din prins' fäderneärfda palats, som blygs att mottaga dig.

Å, Rikard! ropade Alie, darrande af sinnesrörelse. Hvad ska det tjäna till att säga mig allt detta? Du visar mig bara därigenom hur mycket jag älskar Serra. Ty jag kan ju inte annat än se, att det är något sant i hvad du säger — du är stark

och stödjande — han är svag och tviflande — han älskar mig inte så helt och han kan inte kämpa för att vinna mig — allt det inser jag — och ändå — när jag hör dig tala — så dras hela mitt hjärta till honom. Du är så stark, så stridslysten, så handlingskraftig, att du mycket väl kan stå ensam. Men han är vek, tviflande, han hör till dem, som förr skulle kunna ta lifvet af sig af förtviflan än strida för ett mål — och därför, just därför älskar jag honom dubbelt — därför att jag har mer mod, mer tro än han och därför att jag kan stödja honom — styrka honom — därför att — ja, till och med för hans fel älskar jag honom — ja, om han hade bara fel och brister och du bara stora egenskaper — så skulle jag älska hans fel — tiotusen gånger mer än dina förtjänster — förstår du det? Jag älskar honom och det är alldeles fruktlöst, att du talar illa om honom.

Godt, jag ska inte tala — men jag ska handla i stället. Det är mig icke möjligt att stå med kallt blod och se på, att du sätter dig i en så förnedrande ställning — begriper du då inte, hvad följden måste bli —

Hvad för en följd? — Hon såg honom fast i ansiktet.

Ja, om du vill, att jag ska säga det rent ut — du inbillar dig väl aldrig att en sådan där italienare är mäktig något sådant som en platonisk kärlek — han må ha spelat den komedin hittills, men var säker att det inte räcker länge, förr än du själf kommer

honom så till mötes — och är du då så säker på din egen styrka?

Låt mig svara för mig själf, utbrast hon och rodnaden flammade åter upp på hennes kinder. Du har inte rätt att tala här — om du verkligen vore min bror, det vore en annan sak — men nu — och efter allt hvad du nyss sagt mig. Du säger, att jag är förblindad af lidelse — låt vara — men du själf — är du mindre förblindad? Hur ska jag kunna fästa vikt vid dina varningar, då jag vet, att du talar i egen sak.

I egen sak! Nej, det gör jag inte. Jag vet alltför väl, att det vore fruktlöst. — Om jag vore din bror — skulle du lyssnat till mig då?

Det vet jag inte — men du kan väl förstå, att du då på ett helt annat sätt skulle kunnat vara mig ett stöd.

Låt mig då vara dig en bror — jag går in på allt, bara du vill höra på mig. Jag tar tillbaka allt hvad jag sa — det var galenskap, öfverilning — gör bara en sak, som jag ber dig om: följ oss hem till mamma och vänta där, får du se, om han kommer och söker upp dig. Eller har du inte ens så mycken tro till hans kärlek, att du törs sätta den på det profvet?

Låt oss inte tala om det mer! sade hon otåligt. Du förstår inte hvarken honom eller mig — du kan inte döma.

Därmed lämnade hon honom och satte sig att på nytt läsa Serras bref.

Du talar om förnedring — det är du, som förnedrat hela vårt förhållande genom att framkasta misstankar, som äro ovärdiga dig, skref han. En Beatrice har rätt att plåga den hon älskar med småaktig svartsjuka — du skulle vara för stolt härtill. Men då du nu en gång velat kasta in denna oskönhet mellan oss — detta med anklagelser och försvar, som plägar fördärfva hvarje banal kärleksförbindelse — så vill jag dock säga dig, att mitt förhållande till min svägerska snarare förtjänade din fulla aktning. Jag beundrar henne och jag anser mig skyldig att vara den ömmaste bror för henne — vill hon taga sig en älskare, så skall jag inte fördöma henne därför — men att *jag* aldrig skall intaga denna ställning till henne, det har jag alltid haft klart för mig. Jag tycker inte om stora ord, annars skulle jag säga, att familjebandens helgd är något, som jag djupt respekterar. Min brors hustru kan inte vara något annat för mig än en syster — men en syster, som jag är mycket hängifven, det medger jag, och som jag inte alls kan fördra att såra. Hon har emellertid ingenting med mitt beslut att göra — du har icke förstått mig, då du icke insett, att det blott härleder sig af min tviflande natur, min benägenhet att drifva allting till sin spets och att sätta din kärlek på de ytterligaste prof. Besluta nu, hur du vill. Res, och betrakta mig som en låg usling, som bedrar min sjuka bror under hans eget tak och samtidigt förför en oskyldig flicka för att genast öfverge henne —

om det är så, du önskar att minnas den man, du en gång älskat. Jag beklagar, att du råkat ut för en man, som icke kan tillfredsställa dina kraf — hvarför har du inte hellre älskat din Rikard — en kraftig och energisk karaktär, en god och trofast natur, helt säkert. Han skulle kunnat göra dig lycklig, under det jag bara duger till att skapa disharmoni omkring mig och med mitt eget tvifvel förgifta allt. När jag är i din närhet, när jag ser och hör dig, tror jag ibland att du skulle kunna befria mig och lösa mig ur detta tillstånd och gifva mig den lifskraft, som fattas mig — men när jag är skild från dig, komma tviflen tillbaka med tiodubbel styrka, och jag erfar ett slags ursinnigt begär att rifva sönder, sarga, trampa ned alla de frön, ur hvilka min och din lycka skulle kunnat spira upp. Men du tror mig inte, jag analyserar mig själf, lägger mig blott och bar under dina händer på dissektionsbordet — och du säger: Komedispel. Lögn! Hvad du här visar mig är icke dina verkliga innanmäten. Detta hjärta är icke ditt hjärta, denna hjärna, dessa lungor icke dina. Ditt inre är på helt annat sätt sammansatt — Buona. notte! Som du behagar, då!

Den kväfda smärta och bitterhet och den känsla af egen svaghet, som låg i detta utbrott, var det, som hade gripit Alie så djupt, och som kom nya strängar att röra sig inom henne.

I förening med Rikards anklagelser mot honom, ja, med själfva känslan af Rikards öfverlägsenhet som

karaktär framkallade de hos henne något af det bästa och djupaste i hvarje kvinnas kärlek, något af moderlighet. Och hela hennes varelse genombäfvades af den innerlighets- och ömhetskänsla, som kanske har djupare rötter i kvinnans väsende än den blott erotiska lidelsen.

På aftonen stod hon med Aagot på terrassen utanför hotellet och betraktade kampagnan, som utsträckte sig under deras fötter oändlig och hemlighetsfull i månskenet. Längst bort mot horisonten glimmade en ljuscirkel, som tecknade den eviga stadens konturer.

Aagot hade aldrig synnerligt lifligt uttryckt någon förtjusning öfver Italien, och Alie förvånades därför att nu höra henne utbrista: Å, när jag tänker på, att det är sista månskenet här, och att vi snart ska vara hemma igen blir jag helt förtviflad.

Hvad, Aagot, du längtar inte hem. Är det möjligt?

Längtar du hem? frågade Aagot och såg henne oväntadt i ögonen.

Nej. Jag reser inte hem.

Det gör du rätt i. Jag skulle inte heller resa hem, om jag inte måste.

Du, Aagot. Men du har ju din lille gosse, din man, föräldrar, ditt vackra hem, allt.

Och har inte du alldeles detsamma, kanske? Hvad har jag, som inte du har?

Men jag! Jag har helt simpelt ingenting af allt det.

Du vet mycket väl, att du har det alltsammans.

Det är alltihop mer ditt än mitt — alltihop. Gossen, svärmor, också Rikard — du är mycket mer för dem, än jag. Jag kunde dö och allt skulle gå på samma sätt — du öfverger oss, och vi vet inte mer, hvad vi ska ta oss till, någon af oss.

Alies egna tankar! Var det möjligt, Aagot, den lyckliga hustrun, modern och dottern, hon kände denna samma tomhet och saknad som hon, den ensamma, utan familj och hem! Samma förtviflade känsla af att icke ha någon, som är allt för en, och som man själf kan vara allt för.

Jag förstår inte, Aagot, hur du kommit på sådana tankar.

Nej, du förstår inte, för du är van att betrakta mig som en själlös docka utan känsla — så betraktar ni mig alla. Aagot, hon är nöjd med allting — Aagot, hon är alltid lika glad. Ja, sådan har jag varit. Men jag har lärt och sett åtskilligt på den här resan, som kunde vara bätte att inte ha tänkt på. Svenskarne kan inte älska.

Hvad är det du säger, Aagot. Jag begriper inte, hvad som kommer åt dig i kväll. Månskenet gör dig sentimental.

Vill du kanske påstå, att Rikard kan älska, utbrast Aagot och hennes hvita kinder färgades plötsligt. Har han kanske en enda dag, en enda timme omgifvit mig med en sådan ömhet, ett sådant, obeskrifligt något af — hvad ska jag säga — erotik, passion kanske — jag vet inte hvad — men så, som

Serra varit med dig. Å, tror du inte, att jag sett och känt skillnaden? Rikard och jag ä som två gamla farföräldrar med hvarandra — men jag är inte längre nöjd med det, jag är ung, jag, som du, jag är också vacker, jag vill också ha något af det där, som är lifvets poesi och lycka.

Ovanan vid att uttrycka sig så varmt framkallade en stark sinnesrörelse hos Aagot. Hon till hälften blygdes öfver sina ord, till hälften berusade sig själf med dem, hennes kinder flammade högröda och hennes ögon glänste, såsom Alie aldrig sett förr.

Men, käraste Aagot, jag tror det är ditt eget fel. Så vidt jag vet, har du heller aldrig visat Rikard någon riktig ömhet.

Nej, det är sant. Jag var uppfostrad i de idéerna af mamma, att kvinnan skulle alltid vara reserverad och aldrig visa sig förälskad; hon skulle vara kylig och kysk, på det sättet skulle hon bättre bevara mannens kärlek. Och så var jag så kylig och så kysk, så rent af motvillig mot alla smekningar och allt lidelsefullt, att Rikard ledsnade på mig — och nu, när jag tvärt om — hon fick gråten i halsen och hade svårt att få fram de sista orden — nu kan jag hela dagen brinna af längtan efter en smekning — men han — han vänder mig ryggen och sofver — eller tänker på något annat.

Nu bröt hon ut i gråt med ansiktet mot Alies axel.

Ja, på det sättet kastar vi kvinnor ofta bort vår lycka, sade Alie. Vi törs inte vara ömma och hän-

gifna — vi vill bara ha, men inte ge. Aagot! sade hon och lyfte upp den andras hufvud samt såg henne in i ögonen med uttrycket af ett stärkande beslut. Ska vi komma öfverens om att lägga bort den där s. k. kvinnligheten och vara modiga och sanna, Aagot du.

Hur? frågade Aagot och torkade tårarna samt försökte le, redan full af blygsel öfver sitt utbrott.

Du ska låta Rikard se dig såsom jag sett dig nu — du ska säga honom allt hvad du sagt mig — och jag tror, att du ska återvinna honom. Jag — ja, jag vet nog, hvad jag ska göra.

Du reser till Genova?

Ja.

Och han har inte friat till dig?

Nej. Och det behöfs inte häller. Jag ska ge honom hela min kärlek, hela min hängifvenhet — jag ska vända ut och in på mig för att ge honom hvarje skrymsle af min själ. Men jag ska ingenting begära och inte gå och vara »stolt» och vänta. Gör detsamma, Aagot, jag ber dig, jag ålägger dig. Och gör du det inte, förtjänar du inte att vara lycklig och älskad.

Denna afton hängde sig Aagot med ovanlig ömhet vid sin mans arm, då de gingo in till sig, men han var förströdd och lade knappt märke till henne. Följande morgon var hon mycket otålig att igen få tala med Alie och gick och knackade på hennes dörr strax hon var uppstigen. Hon visste ej, hvad

hon ville säga henne, men hon var så van att rådgöra med henne om allt, att hon, trots den vaknade svartsjukan, ej fann annan utväg än att för henne lätta sitt hjärta i det stora bekymmer, som begynte mer och mer tynga hennes sinne. Då ingen svarade på hennes knackning, öppnade hon dörren och tittade in. Redan utgången! Men hvad — hennes koffert var ju borta! Med detsamma fick hon ögonen på ett bref, adresseradt till Rikard, som låg framme på bordet. Hon tog det, tvekade ett ögonblick, i det alla hennes instinkter af snäll och väluppfostrad flicka och klanderfri hustru uppreste sig mot den handling, hvartill dock svartsjukan omotståndligt dref henne — bröt brefvet med darrande händer och läste: Jag reser till Genova och ber dig att lämna mig i fred. Kom ihåg, att intet ger dig rätt att ingripa i mitt lif, men den minsta finkänslighet borde tvärt om förbjuda dig att blanda dig i mina förhållanden och att döma öfver mig. *Jag* sätter åtminstone blott min egen lycka på spel.

Aagot gick direkt till Rikard och räckte honom brefvet.

Du har läst det? frågade han, sedan han genomögnat det.

Ja.

Och — hvad — hvad är ditt intryck?

Att det är godt att hon rest, sade hon och lade armarna på hans axlar. Nu har du bara mig — men du ska få se, att jag ska bli mycket mer för

dig nu, när hon inte alltid står liksom emellan oss och trycker ner mig med sin öfverlägsenhet. Nu ska jag bli allt, allt för dig.

Det grep honom en känsla af pinande tomhet vid dessa ord. Det vore tusen gånger bättre, om hon vore likgiltig som förr — men att hon nu, i detta ögonblick, kom och liksom begärde ömhet af honom — att det vaknat hos henne en önskan att blifva mer för honom än förut just nu, då han bittert kände, att hon intet kunde vara, och då hans själ var sårad till döds af Alies grymhet, det var för mycket.

Låt oss framför allt inte bli sentimentala, sade han. Du har varit för mig allt hvad jag begärt och önskat.

Och han vände sig bort och lämnade henne.

X.

Tåget närmade sig Genova och den entusiasm, som hittills hållit Alie uppe, började sjunka. Om han dock, när allt kom omkring, icke skulle bli glad att se henne! Kanske skulle hon genom sin ankomst blott sätta honom i svårigheter.

Hon tröstade sig med tanken, att hon endast kom för att hindra duellen. Denna fara en gång afböjd, kunde hon ju strax lämna honom igen.

Hon tog en droska och for till det hotell, där hon förut bott med Aagot och Rikard, och där man kände igen henne. Hon öfverlade med sig själf, om hon genast borde sända bud till Serra och säga, att hon var kommen, men en obestämd oro för att han då ännu en gång skulle kunna motsätta sig hennes plan kom henne att besluta sig för att handla på egen hand. Han skulle öfverraskas med att finna henne redan inflyttad hos hans tant, innan han visste någonting.

Följande morgon vid 11-tiden begaf hon sig alltså till Via Nuova, denna trånga, mörka gata, där hvarje hus är ett museum, hvarje portal ett konstverk, hvarje gård ett arkitektoniskt praktstycke, och där

tvärs igenom gårdarna skymta ständigt blomstrande terrasser med utsikter öfver hafvet. Hon kom till Palazzo Serra och gick in med en beklämd känsla af ett oändligt afstånd mellan invånarna här och den lilla obetydliga flickan i sin grå resklädning, som gick att söka en underordnad plats hos en medlem af familjen.

Betjänten vid dörren ville visa henne bort under förklaring att det ej var förevisning i dag. Hon svarade med skygg röst, att hon sökte markisinnan, gaf sitt visitkort och bad betjänten säga att hon var den dam, som markis Andrea rekommenderat markisinnan i somras i Nervi.

Betjänten kom snart tillbaka och införde henne i en stor kall salong med få möbler, marmormosaikgolf och marmorbord samt stela, obekväma divaner. Här fick hon vänta länge, och som hon redan var frusen, när hon kom, då Genovas gator i dag piskades af en häftig nordanvind, som gjorde att man nästan icke kunde komma fram om gatuhörnen, isade henne nu det gamla palatsets kyla så, att rysningar gång på gång gingo igenom henne, och hon fruktade att hon förkylt sig och skulle insjukna. Hu, att ligga sjuk här, det skulle vara förskräckligt! Modet började svika henne. Dessa palats, hvilka synts henne en så härlig tillflyktsort under sommarvärmen, de voro dock egentligen mycket otrefliga att bo i. De hade plötsligt förlorat hela sitt behag för henne. Proportionernas ädelhet, liniernas renhet gladde ej

mer hennes öga, hon tänkte, att ett visst litet hemtrefligt rum fyra trappor upp vid en viss gata i Stockholm, öfverfylldt af banala möbler och väl ombonadt mot alla vindar, var dock tiotusen gånger angenämare att lefva lifvet i än detta iskalla palats.

Ändtligen blef hon införd till markisinnan, som satt i ett kabinett med ett slags pall med varma kol under fötterna samt i knäet en liten stenurna med het aska för händerna. Bredvid henne satt en annan medelålders dam, som Alie gissade var den amerikanska sällskapsdamen, som varit hos henne sedan hon blef blind. Båda voro insvepta i schalar och markisinnan hade sammetshatt på hufvudet och pelsmuddar.

Men Alie hann blott kasta en flyktig blick på dem, ty det fanns en annan i rummet, som genast ådrog sig hela hennes uppmärksamhet. Prinsessan Palmi satt där i en låg länstol. Alies hjärta klappade starkt af denna känsla af beundran blandad med svartsjuka, som denna undersköna dam ingaf henne. Ja, ty hon var underbart vacker, hon syntes Alie öfverträffa alla de idealbilder af kvinnlig skönhet, hon sett i gallerierna. Hon var klädd i en morgondräkt af brun sammet, garnerad med pälsbräm. Klädningen var uppdraperad öfver axlarna som på de antika statyerna af romerska matronor och lämnade halsen fri — en hals af klassisk form, tvärskuren, kraftfull i linierna och med en yppig rundning. Hela gestalten var för öfrigt den äkta romarinnans, hög och fyllig. Håret,

det egendomligt rödbruna, Tizianska håret, hängde i en pung i nacken, ögonen, aflånga, stora, rödbruna äfven de, släpande och ändå stråliga, riktade sig kritiskt granskande på Alie, som kände sig egendomligt förringad under denna blick. Hennes skönhetssinne var alltid färdigt att beundra det som var vackert, men här var det på samma gång en stolthet i hållning, en fulländning i toalettens minsta detaljer, något af så utpräglad »grande dame» i hela personligheten, att Alie tyckte sig stå inför ett väsen af annan art än hon själf, och kände sig så imponerad, att hon skulle velat kyssa hennes klädningsfåll, och på samma gång så förödmjukad, att hon velat gråta öfver sin egen ringhet jämförd med den kvinna, med hvilken *han* var van att lefva i dagligt förtroligt umgänge.

Det är alltså ni, som min nevö talade om, sade markisinnan. Ni ska vara mycket språkskicklig och skulle ha lust att stanna i Italien — min nevö kände visst egentligen en bror eller kusin till er — jag vet inte om han har sett er själf — men era släktingar hade sagt, att de skulle gå in på att lämna er i Italien, om de kunde finna ett godt hem åt er — var det inte så?

Alie nickade tyst; hon förstod att så borde det låta. Men på samma gång kastade hon en skygg blick på prinsessan, undrande hvad hon tänkte om djärfheten hos den svenska flicka, på hvilken hon varit svartsjuk. Ty att det varit svartsjuka och ej blott fruktan att hennes svåger skulle göra en mesallians,

att denna stolta, furstliga skönhet älskade samma man som hon, det hade Alie genast trott sig uppfatta af den blick, hvarmed hon granskade henne.

Markisinnan bad mrs Howard att gifva Alie en bok.

Vill ni göra mig det nöjet att läsa ett litet stycke för mig, sade hon med ett vänligt småleende. Jag vill gärna höra er röst — och ni har ju inte sagt ett ord ännu.

Hon lät henne pröfva både franska, tyska och engelska.

Det är förvånande, sade hon, ett så godt uttal på alla språk. Det sätter jag särskildt värde på — jag kan inte tåla, att man rådbråkar ett språk. Och en mycket behaglig röst också, inte sant, Lætizia?

Alie visste dock med sig, att hon ej läst med mycket uttryck, och att hon darrat betydligt på rösten.

Nu vill jag också ha den glädjen se er, fortfor den vänliga markisinnan, ty jag är inte alldeles blind, ser ni — jag kan ännu se lite på mycket nära håll, gud vare lof. Vill ni inte komma närmare.

Mrs Howard vinkade åt henne att böja sig fram öfver stolen, och markisinnan klappade henne på kinden.

Carina, eh! sade hon. Men så ung! Bara ni kan trifvas med mitt stilla lif.

Alie kände hela denna granskning och utställning af sin person och sina resurser inför den stumt iakttagande prinsessan som en outhärdlig förödmju-

kelse och var hvarje ögonblick färdig att brista ut i gråt.

Är det således afgjordt? frågade markisinnan. Jag kan bara säga, att jag ska bli mycket glad, om ni vill komma till mig. Vill ni kanske be er kusin — eller svägerska — den damen, som ni är med, att komma hit, så ska jag göra upp allt med henne.

Alie förklarade brydd, att hon skilts från de sina i Roma och kommit ensam till Genova.

Ensam! Och hvar bor ni här?

Jag tog in på samma hotell, där jag varit tillsammans med de mina och där de kände mig. Min — fosterbror var sjuk och därför kunde de inte —

Hon talade ifrigt, kännande instinktivt nödvändigheten att urskulda sig för ett steg, som hon visste här skulle betraktas som mycket opassande.

Ja, kvinnan har ju samma fria ställning i de nordiska länderna som hos oss i Amerika, sade den gamla markisinnan, som också tycktes finna en ursäkt nödvändig inför sin nièce. De ä inte bundna och öfvervakade som här — Andrea berättade mig flera intressanta exempel härpå.

Nu lät prinsessan för första gången höra sin röst — en djup, fyllig, rik alt sådan som Alie genast tänkt att denna ståtliga varelse måste hafva, och sade: ja, det där är ju mycket bra, om de unga flickorna också ä uppfostrade så, att de inte missbrukar en sådan frihet.

Alie kände udden i anmärkningen och rodnade starkt.

Jag måste dock för min del säga, fortfor prinsessan, att jag, som ung flicka, inte skulle velat veta af denna frihet, äfven om den erbjudits mig. Jag tycker man är så lycklig, så länge man har någon, som vakar öfver en och vårdar sig om en — det gör lifvet så torrt och kallt att lefva på eget ansvar.

Ja, det är en så olika uppfattning, inföll markisinnan förmedlande. Men vi förstår hvarandra, signorina mia. Jag hör också till dem, som väckt horrör i Italien genom min självständighet. Emellertid bör ni dock inte längre bo kvar ensam på hotellet utan hellre flytta hit med detsamma, om ni tror er kunna bli nöjd här. Villkoren —

Låt oss inte tala om det. Jag önskar ett hem här, inte en plats, inföll Alie med häftighet.

Godt, godt, som ni vill.

Men det kan väl inte gå an, invände prinsessan. Min tant skulle då alltid genera sig för att besvära er — hon önskade en aflönad föreläserska, som hon betalar 100 l. i månaden — var det inte så, tant?

Alie kände sig öfvertygad om att prinsessan gjorde detta för att gifva henne en underordnad ställning i huset, och hon beslöt att ej låta sig förödmjukas.

Jag har aldrig haft någon aflönad plats och behöfver det inte, sade hon med låg, men fast röst. Men däremot har jag i många år varit hos en äldre

dam, som inte är min släkting — jag har ingen släkt mer, jag har mist alla — och hos henne tror jag nog att jag vetat att göra mig nyttig utan att önska någon annan lön därför än lite vänlighet och välvilja, som man så väl behöfver, när man är ensam.

Tårarna trängde vid dessa ord ända fram i hennes ögon och stämman blef sväfvande.

Och det ska ni få, var säker på det, sade hjärtligt markisinnan. Herre gud — kyss mig, barn, — hon är ju allt för söt. Jag tycker redan jag håller af henne. Och vill du inte ge henne handen, Lætizia, du ska också bli vänlig mot henne, det är jag säker om.

Men den fina, juvelgnistrande hand, som på denna uppmaning räcktes henne, var kall och stel.

Mrs Howard! Vill ni kanske visa signorinan hennes rum. Ni vet — röda kabinettet och det lilla sofrummet innanför. Vi ska låta sätta in ett skrifbord sedan, så att ni får ett trefligt arbetsrum. Men nu får min kammarjungfru strax följa er till hotellet och taga reda på era saker.

Den amerikanska damen förde henne in i ett stort rum med tillslutna persienner. De hade gått genom ett par korridorer och Alie hade ej lagt märke till väderstrecken, men hon hade nu ett litet hopp, att rummet låg åt sol- och hafssidan. Men nej, hennes följeslagerska öppnade persiennerna på glänt och hon såg intet annat än en mur midt emot. Samma

kalla, ödsliga intryck, samma möbeltomhet, som i salongen!

Är ni nöjd? frågade markisinnan, då hon kom tillbaka. Alie böjde stum på hufvudet, under det tårarna stodo henne i halsen.

Jag ska inte öfveransträngа er, fortfor vänligt den gamla. Ni är ung och behöfver naturligtvis lite förströelse. Jag åker ut hvar dag, när det är vackert väder, och då kan ni alltid följa med, när ni vill. Och om ni någon gång har lust att spatsera, så kan ni göra sällskap med mrs Howard, som går i bodar ibland.

Alie försökte att visa sin glädje öfver dessa rikliga tillfällen att komma ut och förströ sig. Hon fick kammarjungfrun med sig och gick till hotellet, och innan hon ännu fått tid att tänka sig in i det, var hela flyttningen gjord, och hon stod i sitt kalla, mörka rum och gned sina händer samt stampade med fötterna, ur stånd att tänka på något annat än att hon frös, frös så som hon aldrig gjort i hela sitt lif. Hon var färdig att brista i gråt, då hon såg på sina händer, sina små, hvita händer, som nu voro svullna och röda. Hon var gridelin i ansiktet och fötterna kändes som blyklumpar. Hon hade sprungit upp och ned i rummet, medan hon sysslade med sin packning, men utan att lyckas värma sig. Sätta sig ned och företaga sig något var ej att tänka på. Och hon föreställde sig hur den vinter skulle bli, som hon nu måste stanna här. Instängd mellan dessa dystra

murar, aldrig frihet att gå ut ensam! Kom det öfver henne denna omotståndliga frihetslust, som ibland där hemma brukade drifva henne ut på ändlösa ströftåg uppåt de södra bergen, bort åt Kungsholmen och Djurgården så att hon ofta ej kom hem förr än i mörket, så hade hon här ingen annan utväg än att gå med mrs Howard i bodar. Hon med sina oregelbundna, självsvåldiga vanor, sitt utvecklade självständighetssinne, hon insnörd i den etikett, som stänger den italienska flickan från lifvet, hon öfvervakad, ledsagad, vaktad, som icke en tioårig skolflicka hemma. Ty hon förstod nog att markisinnan, trots sin amerikanska uppfostran, dock med åren blifvit tillräckligt mycket italienska för att ej mena så mycket med den frihet, hon sade sig vilja uppmuntra.

Och Andrea! Hvad kunde hon väl under dessa förhållanden vara för honom? Kunde de ens någonsin träffas ensamma, skulle hon ens få mottaga honom i sitt rum, få gå ut med honom? Troligtvis aldrig. Så vida hon ej ville se honom i hemlighet, utsätta sig för förödmjukelser, gifva den stolta prinsessan rätt i sina antydningar om en missbrukad frihet. Å, detta var henne det pinsammaste af allt — att denna kvinna, som hon tyckte stod så högt öfver alla, hon sett, och som *han* beundrade och höll af som en syster — att hon skulle se på henne med denna föraktfulla blick, betrakta henne såsom en underordnad person af tvifvelaktig karakter, en simpel löntagerska med anstrykning af äfventyrerska. Hur hon

skulle önskat kunnat säga henne i ansiktet: jag skulle kunnat bli prinsessa Palmi liksom du, om jag velat det. Men jag har försmått att begagna min makt öfver honom till att skaffa mig den ställning, som du skulle respekterat, och visste du allt, skulle du kanske ha lite mer aktning för mig.

Hvilken oerhörd dårskap hon hade gjort! En våldsam hemlängtan grep henne. Å, den som nu sutte i soffhörnet vid skymningsbrasan hos den kära gamla, med téköket på bordet och pratande riktigt af hjärtans lust, medan bjällrorna klingade utanför på gatan och snöstormen yrde utan att göra annan verkan än att öka hemkänslan i det varma rummet.

Vid denna tanke kunde hon ej motstå längre; hon brast ut i stormande gråt. Och när hon en gång börjat därmed ville hon aldrig sluta, det var en vällust att få gråta ut riktigt åtminstone!

Hur ensam hon kände sig. Och hur hopplös var hennes sorg! Ty om hon nu följde sin ingifvelse, om hon gick till markisinnan och sade: jag kan inte stanna, jag har fått bref från de mina, att jag behöfs hemma — det kunde hon ju göra — och så fort till tåget och tillbaka till Frascati — om hon också gjorde detta, så visste hon ju, att ingen frid i alla fall fanns för henne i det gamla hemmet. Hon visste ju, att den lycka och trefnad, hon utmålade sig där, var en förfluten lycka. Ty aldrig mer kunde hon sitta med sinneslugn i sitt gamla soffhörn med fötterna uppkrupna och armbågarna på knäna, pra-

tande så där af hjärtans lust, aldrig mer så där öfverdådigt muntert leka och rasa med parfveln, aldrig mer tala förtroligt och fritt med Rikard, medan han låg på rygg på soffan uppe hos dem — allt det var nu förändradt, Rikard var förälskad i henne och hon hade djupt sårat honom — Aagots svartsjuka var väckt och därmed var det förhållandet brutet — och hon själf, framför allt hon själf var så förändrad att hon ej mer hade fotfäste någonstädes. Det var detsamma hvart hon reste, hvar hon lefde — ingenstädes frid och lugn mer! Ty hennes lif hade fallit ur sitt sammanhang i samma stund som det, som skulle utgjort lifvets högsta lycka och djupaste innehåll hade kommit till henne i en form, som ej tillfredsställde hennes naturs starkaste kraf.

Andrea hade varit ute och kom först hem fram på eftermiddagen. Prinsessan Palmi hade låtit säga att hon önskade få tala med honom, då han kom. Han trädde in till henne med sin vanliga min af älskvärdt galanteri och frågade skämtsamt, hvad hans nådiga svägerska nu hade uppfunnit för en befallning att glädja sin trogne tjänare med.

Men han märkte genast, att hon var starkt upptagen af något, som oroade och misshagade henne.

Jag ville bara fråga dig, om det skett efter öfverenskommelse mellan dig och henne eller om det varit ett infall af henne själf, började hon.

Hvilket? Hvad? Jag begriper inte ett ord.

Ty om det varit en öfverenskommelse mellan er, så vill jag säga, att du inte handlat så lojalt mot mig, som jag är van att vänta af dig. Det är i alla fall i mitt hus hon kommer och jag kan, för min tants skull, inte undgå att ta emot henne hos mig. Jag tycker inte att det hade varit för mycket, om du först hade frågat mig, om jag ville taga emot denna främmande person i familjekretsen.

Hvad i guds namn ska allt detta betyda. Hvem talar du om? utbrast han, häftigt upprörd af den aning, som sade honom hela sammanhanget.

Du vet således verkligen inte af det? Nå, i så fall hade jag rätt i att taga henne för en riktigt intrigant liten äfventyrerska. Så vet då, att din vackra svenska flamma från Nervi nu är installerad hos min tant nästan som dotter i huset.

Andrea visste ej hvad som försiggick inom honom i detta ögonblick. Det var på en gång glädje, triumferande, jublande glädje öfver att hon vågat detta för hans skull och missnöje öfver den obehagliga belägenhet, hvari hon försatt honom. Ty å ena sidan ville han icke kränka sin svägerska och stärka hennes misstankar genom att allt för varmt taga Alies parti, å andra sidan måste han ju dock rättfärdiga henne i prinsessans ögon. Och han förutsåg en hel kedja af svårigheter och förvecklingar, men på samma gång tyckte han, att han ville falla på knä och tacka henne för hvad hon gjort.

Nå — jag tror du är häpen själf öfver en sådan

djärfhet, sade prinsessan, som med sina stora, släpande, guldskimrande ögon betraktade honom, där han gick upp och ned i rummet, talande och gestikulerande för sig själf.

Han tvärstannade och lyfte upp hufvudet med en frågande min, liksom väckt ur en dröm.

Hvad — djärfhet! — Han återkom till full besinning och svarade leende: min bästa Lætizia, hvad din fantasi kan skena i väg. Hvad är det nu för märkvärdigt i allt detta? Jag hade i Nervi föreslagit signorinan platsen hos min tant, hon afslog den, och jag fann därför ingen anledning tala med er därom. Nu har hon förmodligen kommit på andra tankar, och den omständigheten, att hon inte meddelat sig med mig härom, tycker jag inte är något så märkvärdigt. Jag hade ju inte vidare med saken att göra, hon har vändt sig direkt till min tant, det var ju i själfva verket det mest passande.

Strax därefter kom Andrea ned till markisinnan, gratulerade henne till att ha funnit hvad hon önskade och åhörde småleende hennes loford öfver den unga flickan.

Det gläder mig, att du tycker om henne, efter det är jag, som hittat på att föreslå det. Hvar är hon — jag ville gärna göra henne min visit.

Jag ska skicka efter henne.

Nej, förlåt, bästa tant — börja inte med att behandla henne så! Kom i håg, hon är uppfostrad som en amerikanska — låter du henne inte ta emot

visiter i sitt eget rum, ska hon känna sig riktigt förnärmad.

Nå, som du vill. Hon har fått röda kabinettet till sin salong.

Alie låg ännu på soffan och snyftade, då hon hörde en kort, snabb, lite nervös knackning på sin dörr. Hon kände den så väl. Tårarna tvärstannade och hjärtat stod liksom stilla af väntan. Hon kände som om hon ville kväfvas af en blandad känsla af hopp, lycka, ångest och blygsel — ja, blygsel, kvinnlig blygsel öfver, att hon varit mer trofast och mer stark än han — att hon hållit fast, när han velat släppa. Och hon kände, att om han ej visade sig glad öfver, att hon kommit, om han än en gång bad henne resa, så vore hon färdig att springa ut genom fönstret.

Då intet svar kom på hans knackning öppnade han dörren och trädde in. Hon satt till hälften upprätt i soffan och höll ännu näsduken för halfva ansiktet, i det hon dock blickade upp mot dörren.

Han såg i ett ögonblick, att hennes ögon voro svullna af gråt, att hennes hår var i oordning, som då man borrat hufvudet in bland kuddar samt att hon blifvit mager, med något långdraget i ansiktet och halsen, som skadade hennes utseende, men som grep honom djupt och kom liksom en ny lifskälla af ömhet att på ett ögonblick kvälla fram inom honom. Han var med ett språng framme vid soffan,

ryckte upp henne och tryckte henne intill sig i ett tätt, andlöst famntag. Hon slöt ögonen och blef länge liggande orörlig på soffan med armarna fast lindade omkring honom och sin mun mot hans under en känsla af att hon vore färdig att dö i en obeskriflig vånda af lycksalighet.

Solen hade gått ner och det hade blifvit skumt i rummet, då de reste sig upp, ännu med armarna om hvarandra, ännu under intrycket af en berusning, som gjorde dem ur stånd att tänka på något annat, än att de nu egde hvarandra helt, att all längtan, all smärta upplösts i en fullkomlig lycka. Under ett omotståndligt behof af luft och rörelse drog han henne med sig ut genom en korridor ut på det platta taket af en lägre afdelning af byggnaden. Här fann hon nu för första gången sedan hon kommit in i palatset den utsikt öfver hafvet, som hon drömt sig. De stodo på en af dessa härliga, öppna loggier, som utgöra den italienska byggnadsstilens största behag; ett stort fajansgolf, omgifvet af ett järnstaket, kring hvilket kamelior och rosor stodo garnerade i full blom, under dem hela staden med alla sina skinande hvita palatser, hamnen med sina hundratals fartyg, hafvet med sin obegränsade horisont, alltsammans glödande med denna varma, plötsligt uppflammande och strax bortdöende rodnad, som följer solnedgången i södern.

Här kändes det ej längre kallt, emedan muren bakom dem skyddade mot vinden, och den röda be-

lysningen öfver alla föremål gaf tvärt om illusionen af full sommarvärme.

Och här återfann Alie igen sitt älskade Italien, det Italien, som icke längre var för henne blott den evigt blå himlens land, som alla nordbor drömma om, utan ett land, där det äfven kan vara kallt och mörkt, där man äfven kan misströsta och förtvifla, men som, dock först sedan man lidit sig in i det, kan bli en kärt, som vore det ens eget land, förflyttadt under ett lyckligare luftstreck. Och liksom man mera älskar den som skänkt en lyckan, än den som gifvit en lifvet, mera sin make än sin mor, så hade Italien nu blifvit hennes hemland i djupare mening än någonsin Sverge varit det. Hon hade återfunnit sammanhanget i sitt lif.

XI.

Min hustru, hviskade Andrea. Han kallade henne så nu och hon lät honom säga det, det klingade så ljuft i hennes öron. Men inom sig visste hon, att hon nu mindre än någonsin ville blifva det. Det var hon, som hade kommit till honom, hade hon ej gjort det, hade hon kanske aldrig återsett honom, och hon var glad öfver att hon gjort det. Men för intet pris ville hon vinna några yttre fördelar därpå. Gifta sig med honom, binda honom olösligt vid sig för hela lifvet, mottaga de offer detta skulle medföra för honom — det kunde hon endast göra, om han en gång sökte upp henne, om han kom till henne och sade: jag *har* redan brutit med allt för att ega dig.

Men så länge han endast sade: jag är beredd att offra allt, hela min ställning, hela min framtid, om du vill bli min hustru, så länge upprepade hon åter och åter sitt nej.

Men hon begynte emellertid trifvas väl i sitt nya hem. Markisinnan bemötte henne med så mycken vänlighet och förtroende, att hon endast led af att behöfva föra henne bakom ljuset med afseende på

sitt förhållande till Andrea. Men snart beslöt han sig för att till hälften inviga tanten i deras hemlighet, för att de skulle få mer tillfälle att vara ostörda tillsammans. Han sade henne, att de voro sins emellan förlofvade och tänkte på att gifta sig, så fort han kunde skaffa sig någon ställning, som satte honom i stånd därtill. Markisinnan skänkte dem sin fulla sympati. Hon hade inga aristokratiska fördomar, var själf dotter till en self-made man och trodde att det skulle vara en lycka för Andrea, som hon höll hjärtligt af, om han genom omständigheterna blefve tvingad in i någon bestämd verksamhet. Hon gaf de unga all den frihet de skulle haft, om de varit ett amerikanskt förlofvadt par, tillät Andrea att hvarje dag tillbringa flera timmar i Alies rum och var med i hemligheten, då de stämde möte ute för att gå ut och promenera. Som öfre våningen icke fick ana något, införde hon som sed att Alie gick ut ensam, när hon ville, blott hon icke blef ute efter solnedgången.

Herre gud, flickan är ju van vid att röra sig fritt, sade hon på prinsessans invändningar. Inte kan jag tvinga henne att gå skridt för skridt med mrs Howard — det är nödvändigt för hennes hälsa att hon får taga sig motion.

Emellertid öfverlämnade sig de unga fritt åt alla förälskades små glädjeämnen.

Det var en ständigt ny lycka i detta att veta sig tillhöra hvarandra helt och att så småningom mer

och mer taga hvarandra i besittning. Han hade i sin förälskelse så många af dessa små barnsligheter, som utmärka starkt erotiska naturer, och som mildra lidelsen med en lekfull glädtighet. Han dyrkade hvarje tum af hennes personlighet, doften af hennes hud, hennes andedrägt, alla hennes åtbörder, hvarje tonfall af hennes stämma, hårets fall — ja, äfven hennes små brister, såsom en guldplomb i en tand, ett litet märke på kinden, en ovana att sitta hopkrupen, ett litet gungande med höfterna, när hon gick — allt iakttog han och allt var han förälskad i. Han kände hennes doft på hvarje klädesplagg, hon nyttjat, samt röfvade alltid hennes näsdukar, handskar och schaletter. En silkesschal, som hon ofta burit under sommaren, tog han med sig upp på sitt rum och svepte in sig i den om natten. Det var hans glädje att taga ned hennes hår, kamma det och böja det i ringlar kring fingrarna, samt sedan försöka olika sätt att lägga upp det.

Kom det då någon oväntadt och knackade på dörren, hade hon ett sätt att blixtsnabbt vrida upp det igen, så att det såg vackrare ut än någonsin, med små lockar lösgörande sig här och där bakom öronen och vid tinningarna.

Sutto de tillsammans i soffan med armarna om hvarandra och Alie begynte tala, berätta eller fråga något, bad han henne ofta vara tyst, det störde honom att tala, han ville sitta stilla och bara njuta af att känna henne så tätt intill sig, lyssna till hennes

hjärtas slag, insupa hennes andedräkt. Detta var honom sysselsättning nog för flera timmar.

Men Alie kände i allt detta något annat än den personliga kärleken till honom. Det var äfven denna allmänna kult af kvinnan, af allt det som är specifikt kvinnligt, af allt det sexuelt tilldragande hos det motsatta könet. Det var en sinnlig vällust däri, som förskräckte henne och utmattade henne, hon kunde ej hålla ut att lefva i denna ständiga excitation och försökte därför att lösgöra sig, resa sig, företaga sig något, förströ sig, finna på en gemensam sysselsättning. Men då hon föreslog att gå ut eller att läsa något, förebrådde han henne att hon ville förstöra deras lycka.

Läsa, gå ut, det kan du göra med hvem som helst, lefva kan du bara med mig. Och när man älskar hvarandra lefver man blott när man håller hvarandra så tätt sammanslutna, att man liksom andas med samma lungor, att bägges hjärtan klappa med samma pulsslag. Det är för mig kärleken.

Hon gaf vika och satt stilla, men hon var ej i stånd att på detta sätt öfverlämna sig åt ögonblicket, hon kunde ej hindra sin hjärna att arbeta, och hon grubblade oaflåtligt på ett medel att knyta honom fast vid sig på ett mer personligt sätt, att egga hans intressen, drifva honom till att utveckla sina rika anlag och vilja något i lifvet. I samma mån som hon hängaf sig mer helt åt denna kärlek, kände hon ett behof att göra den till medel, icke blott till mål,

medel till att föra dem båda framåt till en rikare, mänsklig utveckling. Hon kände, att endast på så sätt kunde den blifva bestående, att så länge hans kärlek blott var ett vällustigt njutande, hade den ej den lifskraft, som bär en öfver lidelsens period med dess eggelser och retelser in i den verkliga lifsgemenskapens trygga hamn. Hennes oaflåtliga sträfvan var därför att tränga in i hans tankar, att ana och gripa i flykten hvarje stämning, som flög igenom honom, att uppmuntra allt det som bar lifskraft i sig och att sympatisera äfven med det, som ej egentligen var henne sympatiskt. På detta sätt ville hon göra till verklighet hans lekfulla smeknamn: anima dell' anima mia = min själs själ.

Hvad tänker du på? frågade hon honom ofta, då de sutto tysta tillsammans med armarna om hvarandra.

Jag tänker inte, svarade han vanligen. Jag känner dig — det är allt. — Och hvad tänker du på?

Jag tänker mycket, jag, i stället, svarade hon. Jag tänker på, att du ska bli en verkligt stor skald — jag arbetar i tankarna på ditt stora historiska epos. Nu är det länge, som du inte skrifvit på det.

Jag behöfver inte dikta nu mer. Jag lefver. Och när jag inte är med dig, fantiserar jag bara om dig, om oss — i stället för att tänka på att göra vers. Sådant kan vara godt, när man ingen personlig lycka har —

Det tycker inte jag. Jag tycker att lyckan — kärleken — bör stimulera hela lifsverksamheten — utveckla alla gåfvor — jag har tvärt om tiotusen gånger mer verksamhetslust nu, än förut.

Hvad verksamhet vill du då ha?

Jag vet inte — till en början ville jag ha den att sätta dig i gång — att se dig frambringa något.

Och vet du, hvad jag ville? Jag ville vara mycket rik — jag ville t. ex. vinna det stora numret på lotteriet — 6 millioner — så skulle jag göra en hel mängd vackra saker, som vore mer värda än ett helt band dikter.

Och hvad skulle det vara t. ex.?

Jo, först skulle jag utrusta en vetenskaplig expedition, som skulle gå på upptäcktsresor till främmande länder för att taga reda på något i afseende på naturförhållanden riktigt lyckligt lottadt, obebodt land —

Och där ville du stifta ett idealsamhälle?

Visst inte. Tror du jag vill inlåta mig på sådana utopier. Jag vet väl, att människorna alltid måste kifvas och slåss och stifta dumma lagar bara det finns tre på ett ställe. Endast parvis kan man lefva lycklig. Och därför ville jag köpa hela landet för att lefva där ensam med dig. Tänk, att ligga hela dagen på stranden, i solen, utan kläder — när vi ville äta behöfde vi bara sträcka ut handen efter frukter — inga omsorger, ingen som störde oss — bara lefva för att älska hvarandra.

Och hur fort skulle vi då tröttna på hvarandra? sade hon skrattande.

Fort eller långsamt — det gör ingenting. Kärleken har ingen tidräkning. Det viktiga är, att den är hel, allt uppslukande, medan den räcker. Det tilltalar dig inte?

Nej. Jag är en bättre ekonom än du — om du vore vår Herre, så skulle du förslösa all den eld, som finnes på bara blixtar och eruptioner — men jag skulle spara på den så att den brände med en jämn och värmande låga hela året om.

Så sa du inte förr. En gång tyckte du om min idé om fjärilarnas kärleksdag.

Ja, innan jag älskade dig, ja. Det är så lätt att vara slösaktig med det, hvars värde man inte känner. Nu däremot är jag så rädd för den tanken att det kan ta slut en dag — så nu tänker jag bara på att spara för framtiden.

Det ska i alla fall ta slut en dag.

Det stack henne i hjärtat, då han sade det. Hon kunde ej längre tänka sig denna möjlighet.

Och om du vill spara, tar det bara slut så mycket fortare. Jag kan inte med någon halfhet — bara det som uppfyller mig helt har någon betydelse för mig. Och bara så länge du är allt för mig, mitt hela lif, mitt enda, absolut enda intresse — och så länge du inte lefver, inte andas för något annat än mig — bara så länge ska jag älska dig. Försök inte att dra mig öfver på något annat — börjar jag att dikta

igen t. ex., så älskar jag dig inte mer — då är jag helt uppe i det. Låt mig få lefva bara för dig nu så länge jag kan det.

Denna omättlighet i hans lidelse kom henne att bäfva. Hon visste ju, att så kunde det icke alltid fortfara, och att om hon ej skulle lyckas att kringgärda deras kärlek med fastare murar, skulle det hela falla till grunden en dag.

Därför kan också vår kärlek endast lefva hemlig, fortfor han. Därför har du kanske gjort mer klokt än du vet, då du inte velat att vi skulle gifta oss. Jag kan bara älska en älskarinna men inte en hustru. Vet jag en gång, att det är ett förhållande som skall, som måste vara för hela lifvet — ja, då är med detsamma intensiteten borta. Nu kan det ju hända, att det varar ändå, och då är det så mycket bättre. Men vi har då åtminstone inte strax från början förstört vår lycka med att tänka: vi har hela lifvet för oss, vi kan ge oss god ro. Det är som när man kommer till en stad med mycket konstsamlingar; vet man att man kanske måste resa därifrån om ett par veckor, tar man det med en sådan ifver, att man riktigt frossar i konst, firar riktiga orgier i konstnjutning, lär sig alla taflorna utantill, älskar dem, inträngер i konstnärens själ på ett sådant sätt, att man bevarar minnet däraf för hela lifvet; vet man återigen, att man ska lefva där alltid, ja, då kan det hända, att man är lika oberörd af konsten omkring

sig, när man dör, som när man först kom dit. Har jag rätt?

Hon instämde obetingadt, hon var öfvertygad om att hon höll honom fastare bunden vid sig i frihet än i tvång.

Och dock fanns det stunder, då det smärtade henne att stå så utanför hans lifs hvardagliga förhållanden, då det sårade henne att han nödgades förneka henne inför de sina, låtsa som om hon vore honom en alldeles likgiltig person, då de voro tillsammans i familjekretsen, under det han då alltid egnade sin svägerska en vördnadsfull och varm hyllning. Och hon hade ej så lätt att finna sig i den underordnade ställning, hon här intog. Hon hade hemma varit van att vara föremål för sina kvinnliga bekantas beundran, och hon plägade alltid vara en hufvudperson, en medelpunkt, kring hvilken alla samlade sig i deras umgängeskrets där hemma. Hon trodde då, att hon icke satte det minsta värde härpå. Men nu kände hon sig dock ofta skygg och beklämd i medvetandet om hur ringa hon var i denna omgifning.

Och i synnerhet gent emot prinsessan! Hon hade denna slags dyrkan för henne, som en ung flicka ofta kan ha för en något äldre, henne öfverlägsen fru, som hon gör till ett ideal, hvilken hon i allt söker efterlikna. Alie satte ej mer upp sitt hår, valde ej ett band eller en spets till sin dräkt, utan att tänka på hur prinsessan bar det eller det, och hon förde sig

bättre, lärde det italienska sättet att hälsa, att komma in i en salong, genom att studera henne. Det var första gången i sitt lif hon sökt att efterlikna någon. Och hon hade en stor önskan, som växte nästan till en fix idé: hon ville, att prinsessan skulle veta, att hon kunde bli hennes svägerska, om hon behagade.

Trots sin sträfvan att alltid inför Andrea visa sig oblandadt nöjd med sin ställning, trots det att hon lade sig vinn om att ofta upprepa för honom att hon föredrog denna framför att vara hans hustru, kunde hon ej öfvervinna vissa stunder af svaghet, i synnerhet då hon tillbragt aftonen uppe i prinsessans våning och pinats af de förödmjukelser detta alltid medförde. Och hon kunde då ibland brista ut i gråt inför honom utan att vilja förklara hvad som bedröfvade henne.

Jag har ju sagt dig det många gånger, att du inte skulle kunna bära denna ställning i längden, kunde han då säga. Låt oss då hellre välja den vanliga, banala stråkvägen och gifta oss.

Nej, det var inte det. Men — nu kom hon slutligen tveksamt fram med hvad hon hade på hjärtat. Om han bara ville tala med prinsessan om henne; säga att han älskade henne och att han bedt henne bli sin hustru, men att det var hon, som inte ville detta.

Han for upp.

Hvad skulle det tjäna till — det vore ju det orimligaste af allt. Antingen måste ju vårt förhållande vara hemligt eller också måste vi gifta oss —

annars blir din ställning här ohållbar. Till tant var det ju nödvändigt att säga något; men äfven hon, om hon visste att vi ej egentligen ä riktigt beslutna att gifta oss — om hon hade reda på allt — tror du, att ens hon, som håller så mycket af dig, längre skulle vara på vår sida. Och nu vill du ropa ut på taken —

Bara till prinsessan —

Till henne minst af alla, svarade han häftigt.

Men — bara säga att du håller af mig —

Nej, aldrig, säger jag, aldrig! Hvad faller dig in — till *henne*, just till henne skulle jag gå och säga — ah, du förstår ju ingenting af ställningen — du har ingen aning om hvad som är den djupaste konflikten i mitt lif — om *det* ej vore, skulle jag inte vara så obeslutsam, som du funnit mig —

Andrea — du älskar prinsessan?

Förplumpa inte allt genom att uttala sådana ord. Jag älskar dig, du vet det — dig och ingen annan än dig — men — känslolifvet kan vara så underligt sammansatt ibland — kort sagdt, kom aldrig mer med sådant.

Andrea — vill du inte ge mig ditt förtroende?

Men jag tror du är förryckt — jag har inte något förtroende att ge. Hvad inbillar du dig nu? Kan jag bära till dig och lägga i din hand en blommas doft — eller kan jag ta med mig till dig ljudet af en stämma, som jag hört — lika litet kan jag berätta dig om något, hvars ljud och doft inte låter sig

gripas, utan som förflyktigar i luften — förstår du. Men jag älskar dig, dig, endast dig.

Om söndagarna var Alie fri, ty då tillbragte alltid markisinnan dagen hos en syster, som också var gift i Genova. Andrea mötte henne då vid någon spårvagnsstation och de gjorde utflykter tillsammans i omgifningarna.

Ofta besökte de någon af de villor, som voro öppna för allmänheten, och gingo timtal omkring i dessa lundar af orange-, citron- och lagerträd. Eller ströfvade de fram på landsvägarna mellan murarna, som dolde vin- och olivplanteringarna, samt stannade här och där, då de sågo någon trädgårdsarbetare sysselsatt med att plocka frukt och fingo sig en orange eller en fico d'India direkt från trädet att släcka sin törst med. Ibland kommo de till rika kastanjeskogar, och då var det Alies glädje att vika af från stora vägen och att söka upp några vilda småstigar, som väckte minnen om skogsvandringar mellan björkar och tallar. De plockade kastanjerna, som öfversållade marken, samt funno äfven här och där en väldig, nerfallen pinje-kotte. De samlade då ihop kvistar och torra löf samt gjorde en stor eld, på hvilken de rostade kastanierna och pinjens mandelliknande små bönor och förtärde under skratt och lek dessa smakliga rätter, hvarefter de gingo till någon landtlig osteria för att med ett glas vin skölja

ned den något torra måltiden. Kom en skogvaktare och gjorde anmärkning mot deras upptändande af eld i skogen, inbjöds han att dela deras frukost samt att sedan komma med dem till osterian och dricka vin, likvisst sedan de alla hjälpts åt att släcka elden.

Det var intet Alie älskade så högt som dessa ströftåg i det fria. De återknöto henne på sitt sätt till hennes forna lif och hade på samma gång den nya tjusningen af att hon gick vid den mans sida, hon älskade, och i en ny, rikare natur. Och dessutom den underligt bedårande känslan af att det var midt i vintern, man på detta sätt kunde njuta af naturen.

På de ensamma småstigarna mellan murarna gingo de med armarna lindade om hvarandra, hufvud intill hufvud, ofta mun mot mun.

När de åter kommo ut på de stora landsvägarna, släppte de hvarandra och gingo hvar för sig och försjönko då ofta i tysta drömmar, medan de långsamt framskredo under middagssolens glöd.

En af Alies älsklingsdrömmar under dessa vandringar var att föreställa sig dem resa hem en sommar till Sverige — som gifta, naturligtvis, ty då hon drömde sig dem i Sverige, voro de alltid gifta. — Och åter och åter upplefde hon i fantasien återseendets glädje — fröjden af att få visa Andrea sitt land, den natur i hvilken hon vuxit upp och som hon alltjämt älskade med en alldeles särskild ömhet. Rikards och fru Rode brukade om somrarna bo på ett landt-

ställe ute i Stockholms skärgård i samma trakt där äfven hon lefvat som barn. Hon tänkte sig hvad intryck denna natur skulle göra på Andrea, hur egendomlig han skulle finna den! Hon såg sig med honom på båten, som genom trånga sund, förbi uddar och öar, ångar ut åt Dalarösidan, sedan i liten roddbåt tills de landa vid näset med de susande björkarna. De gå upp för backen, en liten barfotad, hvithårig flicka öppnar grinden och niger så svenskt och näpet för slanten, där uppe ligger den röda stugan med stora glasverandor — hur olik Serras marmorvilla i Nervi! — där kommer parfveln springande utför backen, så att han är färdig att stupa på näsan, Aagot i sin trefliga norska bonddrägt med hvita skjortärmar, kjol med röda bårder samt hängande fläta kommer vänlig och söt som alltid, Rikard i hvita linnekläder och halmhatt — och den gamla på verandan med ögonen fuktiga och armarna utsträckta, sliten mellan lusten att gråta och le.

Under tiden gick Andrea och drömde om, hur han hyrde sig en styrbar luftballong och sväfvade fram med Alie där uppe öfver allas hufvuden, blickande ned i de städer, de passerade, som i svarta bås och dessemellan seende blott den vida rymden, likgiltiga för hela världen där nere, för släkt och vänner, för krig och ministerskiften, kolera och dynamitattentat, lefvande dag och natt i ett enda kärleksrus, tills de dogo däraf, utmattade och lycksaliga.

Det var alltid samma skillnad mellan det mått-

lösa i hans drömmar och det praktiska, lätt förverkligade i hennes. Trots hennes starka häfdande af friheten i deras förhållande hade hon dock alla kvinnors instinktiva längtan att ställa sin kärlek och sin lycka under samhällets och de anhörigas skydd samt att ha det dagliga lifvets små fröjder och omsorger gemensamt med den hon älskade. Alla hennes borgerliga svenska instinkter drefvo henne att längta efter det gemensamma hemmets stilla lycka.

Han återigen, ehuru han ej skulle tvekat att offra hela sitt lif för hennes skull, om han kunnat ega henne utanför hela världen, stöttes alltid tillbaka inför tanken att här i sitt eget land, bland sin vanliga omgifning, stiga ned från den privilegierade ställning han var född till, utbyta det sköna palatset mot någon borgerlig bostad i två rum och knuffas med hundra andra om en knapp brödkaka. Med den egendomliga dubbelsyn, som utmärkte hans på en gång sangviniska och skeptiska temperament, kunde han aldrig hindra sig från att liksom se slutet på den lidelse, som nu behärskade honom. Men han ville hellre att detta slut skulle bryta in starkt och våldsamt öfver dem, än komma så småningom under ett prosaiskt hvardagslif.

En krök af vägen eller en mötande åsna med sin last af torra kvistar eller sina gungande korgar med apelsiner och mandariner kom dem att stanna och vakna upp ur sina så olika drömmar. De smålogo åt hvarandra, lyckliga åt hvarandras närhet trots

de stundom störande tankarna, och när åsnedrifvaren vändt dem ryggen, möttes deras läppar i en lång kyss, som hade de varit borta från hvarandra på en resa och nu återfunnit hvarandra.

Vintern hade på detta sätt gått obegripligt fort, d. v. s. för Alies uppfattning hade det aldrig varit någon vinter. Hon liksom gick och väntade på vintern till fram i Februari, då det redan begynte kännas vårligt i luften och alla mandelträden stodo som stora, jättelika brudbuketter på sluttningarna rundt omkring staden och påminde Alie om midsommartiden hemma, då körsbärsträden ändtligen mödosamt brukade skjuta blom efter sin långa kamp med snön och tjälen i jorden.

I April började markisinnan tala om att hon till sommaren ville resa till en tysk brunn, och hon erbjöd Alie att göra sällskap eller att vara ledig och resa hem till de sina i Sverge, om hon hellre ville det.

Om jag får ge er ett råd, så reser ni hem, och Andrea kommer sedan efter dit, då han är färdig att gifta sig. Jag tror inte, uppriktigt sagdt, att ert samlif här kan fortsättas längre på det här sättet.

Den alltid så vänliga markisinnan yttrade detta med en litet torr ton, som kom Alies hjärta att klappa häftigt. Var hon missnöjd med henne, och var det meningen att säga, att det nu var slut, att hon ej mer fick komma tillbaka? Och att resa hem till

Sverge nu, skulle det ej vara att för alltid skiljas från honom.

Jag ska tala med Andrea, sade hon med nedslagna ögon och beklämd ton.

Ja, gör det, min kära flicka. Tro mig, det är på tiden att er ställning blir klar. Alla har inte det förtroende till er, som jag — man får redan höra antydningar, som — kort sagdt, en ung flicka som ni är för god att utsättas för sådant. Jag ska själf säga det till Andrea, om ni vill.

Nej, nej, jag ber — jag ska nog —

Hon fruktade ingenting så mycket som att han genom yttre påverkning skulle anse sig tvungen att gifta sig med henne.

Hon berättade honom blott om markisinnans anbud att antingen följa med henne till Tyskland eller resa hem till Sverge, och väntade med oro på hans svar.

Det är ju förträffligt, utbrast han. Ser du inte hvilket ypperligt tillfälle detta är till att förverkliga det som jag alltid drömt — att få vara alldeles ensamma tillsammans på någon undangömd ort, där vi inte har att aflägga räkenskap för någon.

Hvar? I månen? frågade hon leende, beredd på något nytt, fantastiskt förslag.

Han drog henne ner på sitt knä i soffan och lade hennes hufvud mot sin axel, så att ansiktet låg tätt upp emot hans hals.

Nej, rör dig inte — jag kan inte tala, om jag inte känner dig så!

Men jag kväfs.

Hvarför andas du inte ut. Jag vill just, att du ska andas mot min hals — så där ja. Hör nu på mitt förslag. Du säger till tant, att du vill resa hem, packar din koffert och sätter dig mycket riktigt på tåget norrut. Men när du kommit öfver italienska gränsen far du till någon liten ort i Tyrolen, som vi ska komma närmare öfverens om, och där möter jag dig sedan strax efter, och vi slår oss ned i någon liten pension bland bergen, där vi kan lefva alldeles obemärkta och ostörda, fria från alla hänsyn och slitningar, som nu håller på att fördärfva lifvet för oss. Å, jag tycker, att jag lefver upp på nytt, när jag bara tänker mig detta: att vara alldeles ensam med dig i flera månader, utan någon, som blandar sig i våra förhållanden. Då ska jag älska dig bättre än någonsin.

Alie tvekade något — talade om, att det var att bedraga hans tant, som varit så god mot henne, att om hennes bekanta i Sverge finge reda på det, vore hon störtad, för alltid stämplad som en äfventyrerska o. s. v. Men hoppet om att en gång få vara fullkomligt lycklig, innan den stora, oundvikliga skilsmessan kom, var dock starkare än alla betänkligheter. Hvad gjorde det henne, om hon störtade sig, sade hon sig själf. Hvem var hon skyldig ansvar? Och hvad återstod i alla fall för henne att hoppas af lifvet sedan — intet. Hedrad eller vanhedrad, aktad eller föraktad, hvad betydelse kunde det ha

för henne en gång, när det stora mörkret ohjälpligt skulle omsvepa hela hennes tillvaro.

En tid efter detta samtal voro de en söndag ute tillsammans i en roddbåt på hafvet.

Det var en af dessa underbart, obeskrifbart sköna dagar på Medelhafvet, då vattnet är så metalliskt blått, hårdt och blankt, att man tycker sig kunna gå på det, himlen så safirblå och så sammetsmjuk och på samma gång så ljusdrucken, att man ej kan uthärda att fästa blicken därpå, och de vinröda bergen tyckas liksom gömma en egen ljuskälla. Och Genova, hur skinande hvitt det upptornade sig amfiteatraliskt mellan detta vatten och denna himmel. Endast olivens gråa eller citronträdets blågröna, blanka blad och de gulröda frukterna spelade in färg här och där mellan de hvita palatsen. Alie greps af den känsla af lycka, som denna skönhet omotståndligt väcker. Det är omöjligt att vara sorgsen under denna solglöd; omöjligt att icke blifva genomträngd af en lifslust, så stark, att den är besläktad med vånda. Hon tyckte att hon ville kväfvas, att hon hade behof att rifva upp sina kläder för att riktigt kunna andas med djupa, fulla drag. Och allt hvad hon innerligast hoppades och önskade syntes henne förverkligadt i denna stund.

Hvad tänker du på? frågade hon Andrea, som äfven var försjunken i drömmar. Hon hoppades att af hans svar finna, att deras tankar möttes i detta ögonblick.

Jag tänker på hur vi ska finna något vackert sätt att skiljas, svarade han.

Att skiljas?

Ja, just nu, när vi ä som allra lyckligast, borde det ske, pang, med ett slag — innan det begynner gå utför backen. Men *hur* ska vi göra det, det är frågan — att bara sätta ut en dag, då vi måste säga hvarandra farväl, går inte. Ett sätt vore att du, som du har sagt ibland, bara helt enkelt försvunne ur min väg — jag kommer en morgon, du är borta. Men du har visst inte mod till det, och därför blir det väl jag, som får göra det. Vi reser till Tyrolen, lefver där några veckor af fullkomlig lycka tillsammans — och så en morgon, just när vi omfamnat hvarandra längre än vanligt, när vi riktigt känner, att vår kärlek nått en sådan punkt, att man ej kan komma längre, utan att återgången nu snart måste begynna — då går jag helt stilla ut ur rummet, säger kanske till dig, att jag ska beställa kaffet, medan du klär dig. När du så kommer ned i matsalen, är jag inte där. Du söker mig, du frågar värdinnan hvar jag är, och hon svarar helt förvånad: men det är nu en halftimme sedan han gick till tåget, madame. Nu måste han redan vara på väg.

Alie gaf nästan till ett ångestrop och lade handen på hans mun.

Du dödar mig bara helt enkelt, om du gör så, utbrast hon. Hon hade blifvit blek och tårar sprängde fram i hennes ögon.

Det var honom ett slags omotståndligt behof att på detta sätt pina sig själf och henne, men när han nu såg hvilket intryck det gjort på henne, blef han själf upprörd af sina ord och slöt henne innerligt intill sig.

Det är rätt, släpp mig inte, släpp mig inte, bad han. Jag ska göra allt för att fördärfva vår lycka — jag drifves genom en fatalitet därtill — men hindra mig bara du, håll bara fast.

Ja, om jag bara vore säker på att min lycka också vore din, så kan du vara viss på, att jag skulle hålla fast. Men det är detta tvifvel, som förlamar mig. När du kan sitta här vid min sida, midt i denna outsägliga skönhet som omger oss — denna vårluft, som gör mig tokig af förhoppningar — och komma på sådana tankar — hvad ska jag då tänka annat än att det du talar om — vår skilsmässa — är något oundvikligt, som måste komma en dag.

Du förstår mig ändå inte riktigt. Du förstår inte, att just det, att jag var gripen af samma stämning som du, kom mig att uttala mig så där. Just när jag känner som allra innerligast, hur nära förenade vi ä, kommer det öfver mig en sådan fruktan för att se det urarta i hvardaglighet och banalitet — att se dig begynna bli en nyans likgiltigare — att känna mig själf mindre uteslutande uppfylld af dig.

Var inte rädd — så fort jag märker något sådant hos dig — så ska jag vara den första att gå.

Nej, nej, om du gör det, fördärfvar du allt. Det är just det, vi måste undvika — att skiljas i bitterhet

och misstämning. *Det* kunde jag inte bära. Om du märker — eller tror dig märka något aflägsnande från min sida — då ska du tvärt om fördubbla din ömhet, sätta in hela din själs energi på att återvinna mig — du ska hitta på tusen nya lockelser — jo, tro mig, jag vet, att du ska göra det — din kvinnlighet ska utveckla alla sina förförelsemedel — du ska finna på nya ömhetsbevis, nya smekord — ja, om inte annat hjälper, ska du kasta dig till mina fötter och tigga om min kärlek — pah! hvad betyder den gesten? Att du finner det föraktligt, fegt — det gör ingenting, du ska göra det ändå — det är därför jag älskar dig så, emedan jag vet att du är i stånd till allt, hellre än att släppa mig.

Hon kände en inre bäfvan vid dessa hans ord — en aning, att hon skulle sättas på detta prof och att hon skulle få erfara, att lidelsen hade denna fruktansvärda makt öfver henne.

Alie skulle resa hem till Sverge i början af juni, hette det. Men samtidigt begynte Andrea att tala med sin bror och svägerska om, att han funderade på att göra en liten resa i sommar, han längtade efter lite ombyte af luft och skulle kanske gifva sig ut på en fottur i Alperna. Detta väckte strax prinsessans misstankar och en dag kom hon — till Alies förundran, ty hon brukade aldrig tala med henne annat än de nödvändigaste höflighetsfraser — och

slog sig ned bredvid henne i ett kabinett, där hon satt ensam och läste.

Ni reser till Sverge, signorina? begynte hon.

Ja, signora principessa!

Alie kunde dock ej låta bli att rodna vid denna osanning och bläddrade nervöst i sin bok.

Och kommer ni sedan tillbaka till Italien?

Jag vet inte — jag hoppas —

Jag vet att min tant inte har inbjudit er att komma tillbaka till henne. Men detta är inte ovänlighet från hennes sida, hon håller mycket af er, men hon tror att för ert eget bästa —

Signora principessa!

Alie flammade till och såg upp med blicken af ett jagadt villebråd, som är beslutet att värja sig i dödsångest.

Ja, förlåt att jag rör vid detta. Men jag tycker dock att ni bör veta det. Alla här har så småningom kommit under fund med verkliga förhållandet. Hur skickligt ni än båda spelat komedi, i längden går dock sådant aldrig. Tjänstfolket först och främst — och sedan tusen andra små omständigheter. Jag tycker det är synd att inte säga er det — ni är ju ännu ung, ni är vacker, ni ska kanske ännu kunna göra ett godt parti i ert eget land, om ni återvänder i er familj.

Alie reste sig, darrande af sinnesrörelse.

Förlåt mig, principessa, men jag är van vid att

själf svara för mina handlingar och har ingen annan än mig själf att stå till räkenskap för.

Det är inte sant — ni har också på ert ansvar dens lycka, som ni älskar. Och — låt mig säga er det, eftersom vi nu ändtligen en gång kommit till tals — det är tid för min svåger att tänka på att gifta sig — han har för er skull varit färdig att låta gå sig ur händerna ett fördelaktigt parti, men ännu är inte allt förloradt; hon är mycket fäst vid honom och väntar på honom, viss om att han en gång ska återkomma till henne — om ni verkligen älskar honom, som jag tror, så bör ni inte längre stå i vägen för hans framtid. Det är alldeles nödvändigt för honom att göra ett sådant gifte — hänsynen till hans familjs traditioner fordrar det och han är den förste att själf erkänna detta — men så länge ni inte lämnar honom, kan han ju inte —

Ögonblicket var kommet. Djupare förödmjukad af den kvinna, hon beundrade, kunde Alie icke bli; det var nu tid att resa sig.

Signora principessa, sade hon med skälfvande röst och tårar i ögonen. Det är till er blifvande svägerska, ni säger allt detta.

Prinsessan ryckte till, drog sig två steg tillbaka, och hennes händer slöto sig krampaktigt.

Det är inte möjligt, sade hon med kväfd stämma.

Det beror bara på mig att vilja, fortfor Alie, höjande rösten. Hade jag velat det, så hade jag varit hans hustru, innan jag någonsin satte min fot i

detta hus. Och när jag inte har velat det hittills, så har det varit för att jag älskat honom så mycket, att jag tänkt mer på hans bästa än på mitt. Och jag har inte velat binda honom, så länge jag inte var säker på att vara så oumbärlig för honom att han ej kunde lefva utan mig. Jag har frivilligt valt en förödmjukande ställning — sinnesrörelsen gjorde åter hennes röst osäker, hon hade högröda flammor på kinderna och tårarna dallrade i ögonvinklarna — och ni ska inte tro, att det kostat mig så litet. Jag är inte van att bli missaktad, jag var i mitt hem och min krets alltid den styfvaste nacken, som inte böjde sig för någon — frivilligt gjorde jag mig gärna till andras tjänare, men alla kände ändå att jag härskade på samma gång, och aldrig skulle det fallit någon in att inte visa mig den största aktning — sådan *var* jag, signora principessa, sådan var min karakter och min ställning och jag försäkrar er, att jag mycket lätt skulle vetat att uppbära min plats äfven som härskarinna i ett palats som detta — om *det* hade varit min äregirighet. Men — jag hade nog äregirighet, ja, stor, men den var af annat slag. Den var att göra mig älskad — så älskad att den andre skulle vilja göra alla offer för mig — men inte att ta emot dem, nej, att ge dem alla tillbaka och säga: jag ville bara se, att du *kunde* göra offren, men det är jag, som gör dem, som vill och skall göra dem, emedan det är min lycka.

Härvid bröto tårarna omotståndligt fram, och

hon sprang öfver golfvet med händerna för ansiktet och bitande sig i läpparna för att kväfva gråten, som hon fann dum och meningslös i detta ögonblick, då hon hade velat stå där så stark och klar och imponerande.

Men hon hade icke märkt den sinnesrörelse hon framkallat äfven hos sin åhörarinna, förrän hon hörde denna rika altstämma, hvars klang hon så beundrade, och som nu lät nästan onaturligt djup och dof, framstöta: och tror ni inte, att hvarje kvinna, som älskar, förstår att göra sådana offer! Och hvad är det för svårt för er, som ändå fritt får visa honom er kärlek — det finns kanske andra, som nödgas kväfva och dölja den hela sitt lif för att inte störa hans lugn och kasta honom in i en falsk ställning. En sådan kvinna kan ha rätt att tala om offer — men inte ni, ni, som äger honom — ni, som har allt — åh! Jag vill inte höra er!

Hon hade kastat sig tillbaka i soffan och knäppte händerna öfver hufvudet, i det hon höjde de stora, släpande, nu tårfyllda ögonen mot taket.

Alie såg för första gången, att detta harmoniskt formade ansikte bar spår af lidande och inre kamp, hon hade något af mater dolorosa i sitt uttryck och sin ställning, som gjorde henne så idealiskt skön i detta ögonblick, att Alie, omotståndligt följande sin impuls, kastade sig på knä vid soffan, kysste hennes händer under strömmande tårar och framhviskade: ja, ni har rätt — ni har rätt — och jag tackar er!

Lætizia böjde sig fram, Alie kände de kraftiga armarna om sin hals, det yppiga, skälfvande bröstet mot sitt, en tårad kind mot sin. Och de kysste hvarandra.

I detta ögonblick trädde Andrea in i rummet. Han såg och förstod genast allt.

Lætizia! utbrast han med stämman bruten af sinnesrörelse. Och för första gången omfamnade dessa båda hvarandra i en lång, innerlig omfamning: hans var tacksam rörelse, hennes smärtsam försakelse.

Alie, sade Andrea därefter och tog hennes hand. Vet att den vördnad och tillgifvenhet jag hyser för henne är så stor, att både ditt och mitt öde beror af henne. Jag ska hellre mista det käraste jag eger i världen än göra henne emot.

Du ska göra hvad hon vill, sade Lætizia, pekande på Alie. Jag har förtroende till henne — vi förstår hvarandra. Hvad *hon* beslutar gillar också jag, ty jag är säker på att det är det bästa för dig.

Hon hade fullkomligt återvunnit sin självbehärskning och smålog mot honom med en äldre systers lugna välvilja.

XII.

En dag i slutet af juni ankom ett ungt par till ett litet, anspråkslöst hotell långt upp bland bergen i Tyrolen. Alla de öfriga gästerna på hotellet intresserade sig mycket för dem. De syntes aldrig annat än vid måltiderna, stannade aldrig kvar efter middagen i sällskapsrummet utan gingo strax upp till sig och gjorde ej ens mycket fotturer. Men när de kommo till bordet, vanligen för sent, låg det ett sådant skimmer af lycka öfver dem, de voro så frånvarande och likgiltiga för omgifningen, så synbart försjunkna i en egen, rik, hemlighetsfull sällhetsvärld, att de liksom spredo en fläkt af poesi och erotik omkring sig, blott de visade sig. Alla talade om dem som »de nygifta», och mången ung eller halfgammal mö, mången desillusionerad hustru betraktade nyfiket och med afund denna lyckliga unga brud, som ryckte till, när någon tilltalade henne, som om man väckt henne ur en dröm, glömde att räcka faten till sin granne till höger under det hon alltjämt tänkte på att förse sin granne till vänster samt var fullkomligt omedveten om, att man beundrade hennes skönhet och hviskade om henne vid bordet.

De talade nästan icke med hvarandra under måltiden, men det fanns ingen som ett ögonblick kunde taga detta för likgiltighet, ty man kände instinktivt, att det blott var, emedan de ej kunde tala till hvarandra utan en smekning, ej kunde se på hvarandra utan ett allt för vältaligt leende, ej kunde yttra likgiltiga och hvardagliga ord till hvarandra. Och om han någon gång gjorde henne en obetydlig fråga, t. ex. om hon ville ha mer af den eller den rätten, såg hon upp på honom med en sådan värme i blicken, en sådan glöd på kinden och ett så rörligt uttryck kring läpparna, att en tysk, som satt midt emot henne vid bordet, blef alldeles utom sig af förälskelse och svartsjuka och påstod, att han skulle sluta sitt hittills hederliga lif som mördare, i det han skulle hitta på något tillfälle att peta den där italienaren utför ett bråddjup.

Alla försök att inleda bekantskap med dem afvisades af Alies förströdda svar och ögonblickliga återfall i sina drömmerier och af Andreas iskalla oåtkomlighet. Man lyckades ej ens få reda på, af hvilken nation hon var; man märkte, att hon förstod och talade alla språk, men alla med en något främmande accent.

Sålunda hade de tillbragt flera veckor på samma hotell utan att känna en enda af de öfriga gästerna där.

Men ingen, som såg detta lyckliga par kunde ana det mörker, som midt under detta solljus små-

ningom lade sig mer och mer öfver den enas själ. Ju mer fullkomlig deras lycka var, ju mer växte inom Alie vissheten, att den ej kunde räcka länge. De hade förverkligat Andreas dröm: att under några veckors fullt egande och njutande samla ett helt lifs kärlekslycka. Hon kände mången gång, att detta var för mycket, att detta var ett oförsvarligt slöseri. Men känslan af det stora mörkret, som väntade henne efteråt, kom henne att nedtysta alla betänkligheter och girigt gripa hvarje ögonblicks lycka, som nu skänktes henne.

Och under tiden samlade hon all sin själs energi kring den tanken: att hon *måste* hafva styrka att gifva honom fri den stund, han själf skulle önska det; att hon icke finge, i det afgörande ögonblicket, förneka sin naturs djupaste kraf: att hellre gå under själf än se en annan ofritt fasthållen vid sig.

Och midt under hans tätaste famntag och hetaste kyssar kunde hon för sin inre syn skåda den stora ensamheten, som skulle komma sedan, och grubbla öfver den oundvikliga skilsmässa, som förestod. Hon hade i fantasin genomlefvat alla de olika former denna skilsmässa kunde komma att taga. Hon tänkte sig att någon af hennes bekanta från Stockholm en vacker dag genom en händelse skulle anlända till denna samma plats, skulle upptäcka i hvilka förhållanden hon här befann sig och skrifva därom till fru Rode — och så skulle Rikard säkert anse det för sin plikt att ingripa ännu en gång, han skulle

komma resande dit genom natt och dag och fordra att hon strax följde med honom hem. Och denna gång skulle hon ej sätta sig till motvärn. Hon skulle säga Andrea, att hon följde honom för att resa hem och besöka fru Rode. Så skulle de skiljas utan att säga sig själfva eller hvarandra att det var för alltid. Och en gång i Stockholm ville hon skrifva det till honom — allt det, som hon stilla tänkt under det hon låg i hans armar och kände i hans kyssar en kärlek, som gaf allt i nuet men ej bevarade något för framtiden.

Ofta, när hon gick ner till middagsbordet föreställde hon sig, att hon bland de nykomna gästerna skulle få se den eller den af sina bekanta träda in. Förundrade utrop. Du här! Och ensam! Med hvem är du? Hon beredde sig att försvara sig i det längsta.

Jag är med en italiensk familj — vi bor i närheten — jag har blott kommit hit i dag på en fottur. — Och så bort, fort packa kappsäckarna och i väg till en annan trakt.

Det skulle endast skydda henne för stundens obehag, för förödmjukelsen att se det förhållande, hvari hon lefde, och som för henne var det heligaste af allt heligt, vida höjdt öfver all världens dom, betraktas med missaktning och ovilja, stämplas som något lågt och förnedrande. Men sedan skulle upptäckten och katastrofen komma i alla fall så som den måste komma.

Till fru Rode hade hon skrifvit, att hon var på resa med markisinnan. Och hon hämtade alltid själf sina bref på det lilla postkontoret i närheten. Hon, som aldrig förr ljugit i hela sitt lif, fann det nu lätt och naturligt att bedra alla. Hon var inne i en trollkrets, som drog sig allt tätare omkring henne, och allt det utanförstående blef så overkligt och långt borta.

Andrea öfverlämnade sig under tiden fullkomligt sorglöst åt lyckan att slutligen äga henne på det sätt, han alltid åstundat, ensam, undangömd och uteslutande för sig själf. Alla moln hade vikit från hans sinne och hans lycka var jublande, full af lidelsefulla och ystra utbrott, den var ett oafbrutet, girigt tagande — han tyckte sig aldrig äga henne nog, han var svartsjuk om hvarje stund och kunde ej finna sig vid att hon ett ögonblick var sysselsatt med något annat än med honom.

Då hon någon gång satte sig ned för att skrifva till fru Rode, stod han otåligt öfver henne och klagade alltid, att det blef för långt, ehuru dessa bref blefvo allt kortare och mer sällsynta.

Men en gång kom ett bref från Aagot, som återväckte Alies känsla för dessa, som hon förr kallat de sina, så lifligt, att hon strax satte sig ner att skrifva ett långt svar.

Aagot meddelade henne, att hon väntade en tillökning i sin familj inemot jul och att hon var mycket glad häråt.

»Jag har ofta tänkt på hvad vi talade om den där sista aftonen i Frascati», skref hon. »Och vet du, jag tycker allt, att vi då pratade stora dumheter, bägge två. Jag tror inte, man blir lycklig genom att vara så där öfverspänd, och Rikard förstår sig inte alls på sådant — men vi ä lika belåtna med hvarann för det, och jag önskar ingenting annorlunda än det är.»

Alie skref och uttryckte sin lifliga glädje öfver att allt utvecklat sig så bra och gjorde Aagot en mängd frågor om deras lif, om parfveln, om fru Rode. Tillgifvenheten och intresset för dem hade vaknat på nytt vid Aagots förtroliga meddelande.

Andrea blef otålig, då han såg henne så ifrigt upptagen och frågade, om hon ej kunde fortsätta i morgon, han ville gärna gå ut lite nu.

Hon svarade kort och utan att se upp: nej, nej, låt mig sluta nu!

Han stod en stund ännu och såg på henne, hur pennan raspade mot papperet och hur hon satt framåtlutad med kinderna röda af ifver och helt uppfylld af hvad hon hade för sig.

Kom nu, sade han smekande och ville taga papperet ifrån henne.

Nej, låt vara. Jag vill ha af brefvet i kväll.

Gör som du vill; men då går jag ensam. Hon märkte en liten skiftning af otålighet i hans röst, sprang upp och lade händerna på hans axlar.

Du går ensam! Hvilken idé! Tror du jag tillåter det!

När du sitter hela eftermiddagen och skrifver utan att se upp en gång.

Jag har suttit en halftimme. Men det gör detsamma. Det får vara till i morgon.

Detta var blott ett af många tillfällen, då hon med både glädje och oro såg, hur fordringsfull hans kärlek var. Ett torrt tonfall i hennes stämma, ett ögonblicks förströddhet var nog för att förstöra hans lynne. Och hon kände med bäfvan, att i samma stund hon ej skulle kunna fylla hvarje hans tanke, ständigt förnya sin ömhet och utveckla ända till det otroliga sitt förstående och gensvar på hvarje hans stämning, så skulle han kylas af och hans fantasi skulle söka tillfredsställelse på annat håll. Endast ett förhållande så fullt och rikt, så ständigt nytt och mångsidigt, att det gick öfver mänskliga krafter att bevara det sådant i längden, skulle helt kunna fängsla honom.

Han fortfor också allt jämt att experimentera med henne och sätta hennes ömhet på prof, han hade en viss fröjd af att tyrannisera henne och bryta hennes motstånd på alla punkter, att se henne icke ha någon vilja eller tanke, som icke var hans.

Om *det* är ditt ideal, anmärkte hon ibland skrattande, så begriper jag inte, hvarför du förälskat dig just i mig, då det finns så godt om små dumma flickor, som inte begär bättre än att vara sin älskades trogna hund.

Och begriper du inte, att en sådan liten flicka skulle jag strax ledsna på och förakta. Men att bryta en vilja som din, att se en stolthet som din krypa till korset, att göra dig så förälskad, att du inte längre bryr dig om något annat än bara att hålla mig fast till hvad pris som helst — det är något, som lockar mig.

Det var redan mindre frimodig tillförsikt i Alies ton nu än förr, då hon svarade: det ska ändå aldrig lyckas dig.

De gjorde ej några stora fjällstigningar, emedan en viss indolens, som alltid låg i hans väsen, smittat äfven henne, och äfven emedan de ej ville underkasta sig obehaget att ha en förare, som störde dem med sitt sällskap. Men de gjorde emellanåt mindre ströftåg, letade sig fram själfva på de små skogsstigarna, ofta förirrande sig in i vilda snår, där de då sorglöst lade sig ned att hvila i gräset hela timmar, likgiltiga för om de någonsin mer skulle hitta tillbaka till hotellet.

Som Alie var mer van än han vid att ströfva fram i sådan vildmark och kände sig som hemma hos sig bland dessa tallar och granar, bergsknallar, mossor och brusande bäckar, ville hon alltid leda vägen; men han ville gå efter sitt hufvud och så tvistade de ofta om hvilken af de olika fotstigarna de borde välja. Han afgjorde dock alltid saken kort med att gå den väg, han ville, och Alie följde protesterande.

Hvarför följer du då, sade han, skrattande. Hvarför går du inte din egen väg?

Så vände han sig om mot henne, såg henne komma klättrande efter utan att räcka henne handen till hjälp — men när hon hunnit fram till honom grep han henne om lifvet och lyfte henne upp i sina armar.

Ser du, att du är min, sade han. Det är onödigt, att du protesterar. Du följer mig ändå, hvart jag går. Och om jag nu ville kasta mig ned där i forsen, så följde du också med.

Han sprang med henne ut mot klippkanten, där ett svindlande bråddjup störtade rätt ned i den hvitbrusande gletscherströmmen.

En gång hade de varit ute och strövat omkring hela dagen och gingo först hemåt inemot solnedgången, då de påskyndade sina steg för att ej öfverfallas af mörkret. Alie var mycket trött, men vägrade att stödja sig mot honom, då hon antog, att han måste vara lika trött, fast han ej ville erkänna det. Men så kommo de till ett ställe, där vägen delade sig. Å ena sidan en stor väg, hvilken här gjorde en betydlig krök innan den vek af åt det håll, dit de borde gå. Å andra sidan en liten stig, som förde öfver en något gungande träskmark, men som skar af hela kröken.

Låt oss gå här, sade Alie.

Nej, det är för sent att våga oss ut på okända vägar, invände han.

Men det är ju alldeles tydligt, att denna är mycket kortare.

Var så god — gå den då, om du vill. Jag går stora landsvägen.

> Chi lascia la via vecchia per la via nuova
> Sa ciò che lascia ma non sa ciò che trova
>
> (Den, som lemnar den gamla vägen för den nya vet hvad han lemnar, men ej hvad han finner)

deklamerade han skrattande, i det han fortsatte rakt fram, öfvertygad om, att hon skulle komma efter.

Men denna gång satte hon sig afgjordt på tvären. Det var allt för orimligt att göra en sådan krok, när man var så trött och det fanns en så ypperlig genväg.

Få se, hvem som kommer först, ropade hon gladt till honom och vek in på den lilla stigen samt begynte gå mycket fort, ifrig att vinna stort försprång. Hon såg honom lugnt och långsamt framskrida på stora vägen och triumferade redan vid tanken på, hur långt efter henne han skulle komma. Visserligen var fotstigen lite obehaglig, en mängd törniga buskar refvo i kjortlarna och marken sviktade här och där, så att hon blef våt om fötterna. Men det gjorde ingenting, hon var redan långt före honom. Ett litet stycke ännu, och hon skulle vara framme vid stora vägen på en punkt, dit han ej kunde nå utan ännu tre långa krökar. Och han var ändå nog fräck att gå så där långsamt.

Men hvad var detta? Hon stannade häpen. En ström — fotstigen ledde till en ström, så bred, att det ej var att tänka på att hoppa öfver. Naturligtvis — hur hade hon kunnat glömma det. Stora landsvägen förde ju öfver en bro! Och det var därför han gick så långsamt, han visste, att hon skulle bli tvungen att vända om och gick där och fröjdade sig åt hennes nederlag.

Men hon skulle icke gifva honom den tillfredsställelsen. Stigen fortsatte ju där långs strömmen, det fanns säkert en spång längre fram, det var icke möjligt annat än att det skulle finnas något medel att komma öfver. Och i värsta fall var hon besluten att springa i och vada öfver. Hon gick därför käckt vidare, påskyndande sina steg, så att hon nästan sprang, allt ifrigare ju mer hon märkte, att mörkret föll på och att hon nu redan aflägsnat sig så långt från stora vägen, att hon ej visste hur benen skulle bära henne att återvända ännu en gång hela denna krök. Men ju längre hon kom, ju bredare och djupare blef strömmen, allt efter som den närmade sig sitt utlopp i den lilla sjön, och förgäfves spanade hon mellan de buskar och snår, som bekransade den, om hon ej skulle upptäcka skymten af en bro eller ett grundt ställe. Hon hade så brådtom, att hon nu ej ens hade tid att se sig om efter honom.

Hon hörde på afstånd ljudet af en vagn på andra sidan strömmen, men hon såg ej ens däråt, förrän

hon tvingades därtill af ett tillrop. Nu såg hon upp och fick se Andrea i en liten bondkärra farande raskt förbi och svängande hatten åt henne, skrattande. Inom ett ögonblick var han försvunnen vid kröken af vägen, just där hon beräknat komma fram långt före honom.

Hon stannade häpen. Var det möjligt, att han utan vidare körde ifrån henne? Nej, det var naturligtvis bara ett elakt skämt, han skulle strax komma tillbaka och möta henne. Hon visste nu, att det var hopplöst att gå vidare och begynte återtåget, alltjämt nästan springande, uttröttad, med värkande fötter, sönderrifven klädning och med den känsla af hjälplöshet, som öfverfaller närsynta i mörkret. Och då Andrea fortfarande ej syntes till, började hon blifva allvarsamt förbittrad på honom. Detta var dock att drifva skämtet för långt. Hur kunde han ha hjärta att lämna henne ensam ute i mörkret blott för att få det nöjet att förödmjuka henne!

Hennes trötthet och retlighet ökades för hvarje steg, hur väl hon nu hade behöft hans arm att stödja sig mot! Han visste det och han lämnade henne för ett dåligt skämt.

Nej, så skulle han minsann icke få den triumf, han hoppats. Nu var det hon, som skulle straffa honom i stället.

Strax bakom träsket, på hvilket hon befann sig, på denna sidan af strömmen, fanns en annan liten by med ett främlingshotell. Dit ville hon gå och

taga in där för natten. Och så ville hon se, om icke det skulle bli han denna gång, som måste gå efter henne.

Andrea hade emellertid gjort upp med bonden, som han råkat på vägen, att denne skulle fara tillbaka med honom för att hämta henne vid skiljevägen, men först ville han låta henne tro, att han verkligen öfvergifvit henne för att se, hur hon skulle taga det, och han lade sig därför på utkik bakom en klippa och bespejade henne. Han såg hennes ojämna, nervösa springande och fröjdade sig vid tanken på att få taga henne trött i sina armar och lyfta henne upp i vagnen och fråga henne, om hon nu lärt sig, att det bästa hon hade att göra vore att uppge all egen vilja och blindt följa honom. Men så såg han henne stanna och tveka, då hon kom till vägen, som ledde till den andra byn. Och så, med ett raskt och energiskt beslut, kastade hon sig in på denna väg och försvann snart bakom husen.

Han förstod hennes mening. Å, hon tänkte, att han skulle springa efter henne dit! Hon tänkte att han skulle komma förskräckt och ångerfull och tigga henne om att komma tillbaka med honom!

En stygg tanke kom öfver honom. Han satte sig upp i vagnen och sade till bonden att köra vidare.

Vi ska då inte vända om efter signoran? frågade denne.

Nej, det behöfs icke.

Alie väntade med spänning i sitt lilla rum på hotellet hela kvällen. Naturligtvis skulle han gifva sig ut att söka henne, då han icke såg henne komma. Och då låg det så nära till hands att gissa, att hon tagit sin tillflykt hit, att det ej kunde slå felt, att han ju komme hit och frågade efter henne.

Men det blef natt, och han kom icke. Detta var han således i stånd till! Större var icke hans kärlek, än att han kunde veta henne ensam ute i mörkret utan att ens taga reda på, hvad som blifvit af henne. Men om han trodde, att hon nu skulle vara den, som först kom till honom, så misstog han sig. Hon ville vänta tåligt på honom, en dag, två dagar — och kom han icke då — ja, så måste hon ju tro, att han grep denna anledning för att bli fri — och så hade hon ingenting annat att göra än taga en biljett på postvagnen och försvinna.

Följande dag väntade Andrea på henne hela dagen. Han var säker om, att hon skulle komma, men han kände sig ändå nästan förbittrad på henne för att hon kunnat lämna honom på detta sätt. Han gick hela dagen af och an utanför huset och rökte cigaretter, den ena efter den andra, kastade bort dem halfbrända och rullade nya, i det han spejade utåt vägen. En underlig kyla smög sig mer och mer öfver hans sinne. Å, var det icke mer bevändt med hennes hängifvenhet än så! Svek den för ett så litet prof? Ja, då hade han ju misstagit sig helt och hållet på henne, det var en illusion när han trott sig ha

vunnit henne så helt, att hon ej mer skulle kunna frigöra sig. Ja, hvad tjänade då hela leken till. Å, han borde väl vetat det, att något verkligt kunde det icke bli. När hade han någonsin haft ett helt förhållande i sitt lif. Och han hade ju alltid vetat, att detta måste sluta en dag, lika väl som alla andra. Han hade bara inte trott, att det skulle komma så snart. Men det var bäst, som det var, det var sannerligen hög tid att nu blifva fri, han hade ju varit på väg att haka sig fast vid denna flicka på det mest lumpna, banala sätt. I morgon skulle han taga diligensen och gifva sig af därifrån. Nu visste han då åtminstone, att hon skulle trösta sig, han, som så många gånger fruktat för, att han en dag skulle drifvas till att göra henne en obotlig sorg. Gudskelof, det var då ingen fara.

Han gick ännu och rökte och spejade utåt vägen, när mörkret föll på. Och han hade blifvit så nervös och retlig, att han höll på att piska upp en pojke, som kom springande mot honom, som om han haft något att säga honom, för att sedan blott begära en soldo. Han hejdade flera bönder, som kommo körande, med den meningslösa frågan, om de ej sett en dam på vägen, och när värdinnan på hotellet frågade honom, om ej signoran skulle komma igen i dag heller, bad han henne ursinnigt, att hon icke skulle blanda sig i, hvad som icke angick henne.

Alie hade under tiden med en viss förtviflans kallblodighet öfverlagt, hvad hon hade att göra.

Hur kunde hon resa med blott den lilla kassa, hon hade i fickan och utan några reseffekter? Nej, hon ville vänta ännu en dag och sedan ville hon sända ett bud till honom med en biljett, däri hon bad honom att tillställa henne hennes tillhörigheter. Hon hade skrifvit och kasserat och skrifvit om igen denna biljett många gånger under dagens lopp, hade mildrat dess ursprungliga bitterhet, tills den slutligen blifvit nästan öm.

Vi ha funnit det tillfälle, du sökt för att skiljas, tänkte hon sig till slut skrifva. Låt oss minnas hvarandra utan bitterhet — — — hvad mig beträffar — skall jag alltid välsigna de outsägligt lyckliga dagar, du skänkt mig.

Detta kom under en ström af tårar.

Allt som dagen led blef hon mer och mer vekt stämd. En våldsam, oresonlig längtan började att få makt med henne. Ej återse honom mer! Det var ju icke möjligt. Slut för alltid! Och hon skulle nu anträda den långa, oändliga återresan till Sverge ensam, hon skulle sitta dag och natt i kupén med denna dödande sorg i hjärtat — för att slutligen komma fram — till hvad? Till ett lif af evig saknad, till dagar och nätter och veckor och år, som ej skulle ha annat innehåll för henne än ett ständigt rufvande öfver hvad hon ägt och mistat. Nej, det var att bli tokig åt, och hon skulle bli det, om hon kom åter hem. Hvad var då att göra? Resa härifrån, det måste hon — hon måste låta honom veta, att hon

rest — men sedan? Då hon for i diligensen, om natten, öfver det vilda bergspasset! Hon ville taga platsen på taket, denna förtjusande dubbla fåtölj, i hvilken de båda suttit, när de kommit, och hvarifrån bråddjupen på sidorna syntes så svindlande — och så — om natten — med ett språng! Ja, det var det enda, som återstod henne.

Mot aftonen greps hon af en outhärdlig ångest. Tänk, om han redan förverkligat, hvad hon tänkte på. Om han tagit afton-diligensen och rest! Nej, hvad var klockan? Diligensen gick kl. 9. Det var ännu tid.

Och förtviflad, besinningslös, glömmande allt annat för den enda tanken att hindra honom att resa, började hon att springa vägen fram åt byn.

Han stod ännu utanför hotellet och rökte. Det var redan mörkt, och han väntade henne icke mer. Men han hade vägrat att gå in till bordet, där de andra gästerna samlats till aftonmåltiden. Då värdinnan envisades att han dock skulle äta något, hade han dundrat ett: lämna mig i fred! så energiskt, att ingen mer tordes närma sig honom. Han såg den stora, tunga postvagnen med sex hästar komma långsamt släpande upp emot stationen, och han stod just och funderade på, om han skulle gifva sig af redan i kväll, då han hörde små, ifriga steg och såg en liten, kvinnlig gestalt komma springande emot sig.

Han kastade bort cigaretten, tog ett par steg emot henne, öfvertygade sig om att det var hon

och hans ögon lyste upp i jubel, det brusade för hans öron och surrade i hans tinningar, som vore han färdig att förlora medvetandet, han öppnade sina armar och drog henne, utan ett ord, med sig in i deras rum. Hon föll storgråtande till hans bröst, och de voro båda som från besinningen, gräto och skrattade om hvartannat, samt kväfde hvarandra med sina omfamningar, utan att på länge komma till tals. Och då hon slutligen ville börja tala, tystade han henne.

Låt mig bara känna, att jag har dig igen, sade han och blef sittande med henne tätt sluten intill sig långt inpå natten, utan att tillåta henne att röra sig.

Vet du hvad Runeberg säger, vågade Alie blott en gång sakta hviska:

»I himlen
af deras kärlek föddes
ej ordens skyar mera.»

Efteråt återkom han ofta till detta. Det är inte värdt du talar om att lämna mig, ty nu har du ju sett, att du inte kan det, sade han. Om jag också skulle önska att bli fri från dig, ska det inte lyckas mer — du ska nog hålla mig fast.

Hon försökte bestrida det. Det var för hans skull, hon gjorde det, och inte blott för sin egen. Hon visste, att hon skulle gjort honom olycklig, om hon lämnat honom på detta sätt. Men om hon en gång blefve öfvertygad om, att det vore bättre för honom —

Inte ens då, afbröt han. Du ska hålla mig fast ändå — men hvarför försvarar du dig, som om det vore en anklagelse? Förstår du inte, att detta är min lycka.

Men du själf — du skulle verkligen lämnat mig, om jag inte kommit tillbaka?

Ja, det är säkert.

Hvad du är underlig! Du vill alltid, att jag ska göra allt — och själf vill du inte räcka ut en hand för att hålla mig.

Ja, ser du — det är därför att vi ä af så olika ålder. När man är ung, som du, har man tillräcklig entusiasm för att tro det lönar sig att strida för något. När man däremot är gammal och lifserfaren —

Vi ä ju alldeles jämnåriga.

Personligen, ja, men inte som ras. Du är af ett ungt folk, du. Kom i håg, hvad Giusti säger i dikten till Gino Capponi på tal om barbarerna:

Ma il libro di natura
Ha l'entrata e l'uscita:
Tocca a loro la vita
E a noi la sepoltura.
E poi, se lo domandi,
Assai siamo campati.
Gino, eravamo grandi,
E là non eran nati.

(Men naturens bok
har inkomster och utgifter:
Dem tillkommer lifvet,

oss förgängelsen.
Och om du mig spörjer,
länge nog ha vi lefvat.
Gino, vi voro stora,
då de ej voro födda.)

Ser du, fortfor han i samma lekfulla ton. Vår kärlekshistoria är i smått barbarernas intagande af det gamla Roma. Kan du tänka dig saken omvändt — att romarne skulle tågat ut till barbarerna?

Ja, det gjorde ni väl också mången gång.

Ja, på sin tid naturligtvis. När vi ännu voro tillräckligt unga för att vara ett eröfrarfolk. Men när vi en gång hade nått själfva höjden af världsmakt och kultur — då fanns det ingenting som skulle förmått oss att anstränga oss mer. Vi behöfde det nya blodet, vi läto oss i det hela ganska gärna styras af främmande eröfrare, emedan det var bekvämare — men om någon skulle sagt oss, att i barbarernas land funnes själfva den eviga ungdomens lifskälla, tror du att vi då skulle tågat ut för att finna den? Nej, vi skulle sagt: — förutsatt att vi trott på hela historien — att vara evigt ung kan visst vara bra, men kostar det så mycket ansträngningar, får det hellre vara.

Fy, det är afskyvärdt! Du gör mig helt förtviflad, när du talar så.

Jag däremot finner mig mycket bra i fångenskapen hos min urfriska lilla barbarkvinna. — Hvad tänker du på? Hvilken allvarsam min?

Jag tänker på, att jag så förfärligt gärna ville

sätta dig på prof en gång — ville se, om du verkligen, verkligen inte skulle kunna kämpa en dust för att vinna mig.

Det är en dålig tanke, som du bör afstå ifrån. Allt hvad som heter strid och kamp är så oskönt — jag hatar det så mycket, att jag icke skulle hålla ut många dagar förrän jag frågade mig själf: är nu också verkligen målet priset värdt? Och om jag fullföljde ändå — hvilket jag troligen inte skulle göra — så skulle jag i alla fall inte ha någon glädje af det, ty de obehag, som varit, skulle kasta sin skugga också öfver framtiden.

Tänk, hvad du är olik oss andra — Rikard t. ex. Rikard, ja! Han är ju en äkta, typisk barbar — som tycker om att strida för stridens egen skull.

Alie kunde ej låta bli att önska inom sig, att Andrea ägt något af denna stridslust, som hon förut klandrat hos Rikard. Hon skulle varit tryggare för deras framtid då. Men hon tänkte på hans svaghet i detta fall som en mor tänker på de brister hos sitt barn, som göra det illa rustadt för lifvet, utan en skugga af klander, blott med ett oändligt behof att få stödja och styrka.

XIII.

Sommaren led mot sitt slut, dagarna begynte bli korta och det föll snö och blåste bitande kallt här uppe bland bergen. Hvarje dag hade diligensen med sig ett par extra vagnar, som ändå ej räckte till för den massa resande, hvilka strömmade bort till varmare trakter eller tillbaka till sina hembygder. Men där voro två, som icke visste, hvart de skulle taga vägen, som med oro sågo denna upplösning omkring sig, emedan den för dem betydde slutet på en period af fullkomlig lycka, på hvilken ingen fortsättning tycktes kunna följa. De hade alltjämt uppskjutit att afgöra något om framtiden, och nu stodo de där inför nödvändigheten att fatta ett beslut. Men hvilket? De vågade ej ställa den frågan till hvarandra, de sågo med växande ångest de för hvarje dag bortdragande främlingsskarorna, som om en bit af deras lycka dragit bort med dem.

Se på alla dessa belåtna borgare, som nu återvänder till sina hem, sade Andrea. De har varit ute och förströtт sig, har hållit öppen börs en tid och gjort extravaganser — men nu gäller det att begynna spara och slita igen, nu kommer hvardagslifvets sträf

ofvanpå feriedagarna — skulle du ha lust att byta öde med någon af dem?

Neeej.

Du drar på det. Men hur kan ett hvardagslif följa ofvanpå sådana feriedagar som våra? Det är omöjligt. Om vi skulle göra en alpbestigning — men en riktigt svår och utan förare — vi förirra oss, mörkret och snöstormen öfverfaller oss — vi gör ett falskt steg — det är så lätt — en lina bunden om lifvet för att göra oss oskiljaktiga — och så: buona notte! Det vore en lösning så god som en annan — bättre kanske än någon annan.

Det hade ej på länge kommit någon ny gäst till hotellet, då en afton ett ungt par steg ur diligensen och begärde ett rum för natten. De sade sig ämna fortsätta resan följande dag och medförde intet bagage. De fingo sitt rum vägg i vägg med Alies och med en dörr emellan, hvilken var tillstängd med en tung, gammal soffa, där Alie och Andrea brukade tillbringa sina aftnar tillsammans. De hade med ett visst intresse iakttagit de nykomna vid bordet. Hon var påfallande vacker med stolta, energiska drag, stora, djupblå, lidelsefulla ögon och en yppig, vällustig mun. Han hade ett mycket fint, ädelt formadt hufvud och en smärt, elegant gestalt. Men det var något trött och slappt öfver hela hans personlighet, oaktadt han ännu var helt ung, ögonen voro urgräfda med blåa skuggor, hufvudet nästan kalt, uttrycket prägladt af lifsleda och ett slags dof förtviflan. De

drucko mycket vin vid bordet, och hon talade hela tiden lifligt. Efter middagen drogo de sig strax tillbaka till sitt rum, och Andrea och Alie hörde genom dörren, att de efter ett kort sysslande genast lade sig till sängs. Själfva sutto de däremot ännu uppe och läste, då de, ungefär en timme efter sedan allt blifvit tyst där inne, hörde ett skott smälla af, ett rop och strax därefter ännu två andra skott. Alla människor i hotellet störtade till, man bröt upp dörren, som var läst, och fann dem båda ligga döda i hvarandras armar.

Alie kunde ej hämta sig från detta intryck. Om kvällarna, när de sutto i sin soffa, lyssnade hon ofta inåt det andra rummet, som lämnats tomt med öppna dörrar och fönster, sedan de båda döda burits ut därifrån. Och oupphörligt, natt och dag kommo de tillbaka i hennes tankar, dessa båda unga, som valt att dö tillsammans, hellre än att låta lifvet skilja dem åt, och de utöfvade som en egendomligt dragande makt på hennes fantasi.

På Andrea hade däremot denna händelse haft en motsatt verkan.

Nå, där har de nu stulit min goda idé, sade han med sitt vanliga begär att vända allt i skämt. Två par på samma ställe — det vore ju nästan komiskt, i synnerhet hvad det andra paret beträffar. Därtill ä vi dock för goda, du och jag, att gå och apa efter den första bästa. Vi måste hitta på en originellare lösning.

Alie log med en smärtsam dragning i mungiporna.

För mig vore den tillräckligt originel ändå, min ambition går inte längre, sade hon

De sutto en afton efter måltiden inne i Alies rum, där det var så kallt, att de, för att hålla sig någorlunda varma, krupit upp i soffan, tätt tillsammans med en pläd öfver fötterna. Ett enda ljus stod bredvid dem på bordet och de läste vid dess sken tillsammans, som de alltid brukade, Ariostos Orlando Furioso. Detta stora verk i sex band hade varit hela deras sommarläsning, och de voro nu nära slutet. Aldrig hade en af dem under hela deras samvaro öppnat en bok för att läsa ensam. Endast gemensamt kunde de njuta af hvad det vara måtte; med armarna om hvarandra, med bådas ögon i boken, omväxlande läsande högt — så hade de tillbragt alla aftnarna här uppe, och det lilla bergshotellets bristande komfort, rummets nakenhet och kyla försvann inför den värme och stämning, som genomströmmade dem där de sutto hopkrupna tillsammans, helt uppfyllda af sin läsning och af hvarandras närhet När han läste, lyssnade hon med spänd uppmärksamhet till hvarje tonfall, ifrig icke blott att förstå hvarje ord af innehållet, utan också att låta sina öron så mättas med själfva språkets ljud, så att hon sedan, i sin ordning, skulle kunna läsa väl. Och hon hade på detta sätt förvärfvat sig ett nästan fulländadt uttal af italienskan, så att han med oblandad njutning kunde höra henne föredra sina älsklings-

skalder. Endast någon gång, på de allra vackraste ställena, afbröt han henne och sprang upp samt föredrog ur minnet.

Alie hade med lefvande medkänsla följt Bradamantes och Ruggieros kärlekshistoria med dess så mänskliga, psykologiskt sanna konflikter, och de voro just vid den intressanta punkten, då den stolta amazonen förklarat, att ingen annan man skulle äga henne än den, som visste att öfvervinna henne i tvekampen, då det knackade på dörren. Fördjupade som de voro i sin läsning och öfvertygade om att det ej kunde vara någon annan än uppasserskan, som kom för att göra i ordning bäddarna till natten, ropade de: kom in! utan att ändra ställning och utan att ens se upp från boken. Det hände ju aldrig, att någon besökande kom till dem.

Dörren öppnades och någon kom in, men först efter ett par minuter blefvo de uppmärksamma på, att denne ej rörde sig ur stället. De sågo båda upp på en gång och upptäckte en manlig gestalt, som stod orörlig vid dörren. I ett ögonblick hade Alie kastat undan filten, hvari de suttit insvepta ända upp till hakan, och med ett litet utrop stod hon på golfvet, ansikte mot ansikte med — Rikard.

Det dröjde ännu flera minuter, innan någon talade. Slutligen utbrast Andrea: Hur har ni burit er åt för att få rätt på oss? Det må jag säga var en mästerkupp.

Det var inte så svårt som det kan tyckas, sva-

rade Rikard, talande med ansträngning och i upprörd ton, samt undvikande att möta Alies blick. Andrea inbjöd honom med handen att stiga fram. Han kastade liksom en skygg och förlägen blick kring rummet, som bar alla spår af deras förtroliga samlif, rynkade lite på ögonbrynen samt satte sig slutligen långt ifrån dem.

En af mina bekanta i Stockholm, fortfor han, var nyss här på genomresa. Han såg Alie ute i förbifarten, gjorde efterfrågningar om henne på hotellet och fick reda på allt. Min mor blef alldeles öfvervältigad af sorg och förtviflan — men äfven utan hennes önskan skulle jag inte tvekat ett ögonblick att resa strax och göra allt hvad som kunde stå i min förmåga att rädda Alie från — en så förnedrande ställning.

Alie, som hela tiden stått orörlig framför honom med upplyftadt, trotsigt tillbakakastadt hufvud, men bortvänd blick och två djupa flammor på kinderna, gjorde här en rörelse, som för att afbryta honom, men han hejdade henne.

Jag vet, hvad du vill säga, sade han. Jag vet, att du inte tror mig äga tillräcklig opartiskhet för att blanda mig i denna sak. Jag kände detta också själf förra året och det var det, som förmådde mig att lämna dig som jag gjorde. Tror du, att någon hänsyn skulle kunna förmått mig att annars — tror du, att jag annars skulle lämnat något medel oförsökt att återföra dig till sans och besinning. Men jag var

inte opartisk då, och jag fruktade för att låta min känsla inverka på mitt omdöme. Men nu har jag arbetat ärligt hela detta år på att öfvervinna denna svaga punkt hos mig själf — hela min sträfvan har varit att uppfostra mig själf till att bli för dig det enda jag ännu kunde bli — en god och trofast och fullkomligt osjälfvisk bror. Jag kände att den stund skulle komma, då du allt för väl behöfde en sådan — här är jag nu och du kan lugnt räcka mig handen — du behöfver heller inte vara så rädd att se mig i ögonen — han ansträngde sig för att själf stadigt möta hennes blick, som dock ännu vek undan — du må tro, att den kamp, jag haft, inte varit den lättaste — jag kan väl säga, att jag aldrig i mitt lif förr till den grad behöft all den viljekraft, hvaraf jag är i besittning — men det har lyckats, och det är nog.

Det blef åter en stunds tystnad. Alie kände som en varm blodström kring hjärtat — ja, denna osjälfviska tillgifvenhet var som en utsträckt hand till en drunknande — men hon kunde ej tala ännu.

Hvad är således nu er afsikt? frågade slutligen Andrea torrt, med ett litet satiriskt, sårande leende.

Min afsikt är helt enkelt den, att erbjuda Alie en brors stöd, om hon behöfver det — och om hon inte känner sig behöfva det, att använda allt det inflytande, jag möjligen kan ha — eller rättare — inte jag, ty jag gör inte anspråk på att ha något inflytande öfver henne — men det inflytande, som

förnuftsskäl och en varm tillgifvenhet kan utöfva — för att förmå henne att rycka sig lös, innan det ännu är för sent — från ett förhållande, som *måste* sluta illa. Och om Alie nu vill återvända med mig, så lofvar jag henne, att hon inte bara ska finna ett kärleksfullt hem med den ömmaste mor och syskon och syskonbarn, utan också — hon ska inte bara finna en oförminskad tillgifvenhet hos alla dem, hon med allt skäl kan räkna för de sina — utan hon ska också alltid aktas och äras såsom den, hon alltid varit — inte skuggan af ett klander eller en misstro ska möta henne — mina barn ska uppfostras att i henne se den kvinna, som jag för min del alltid ska sätta högst bland alla jag känt — vid sidan af min mor och — min hustru.

Andrea såg spörjande och pröfvande på Alie, som stod där blek och liflös som en bildstod.

Alie ensam har att afgöra här, sade han. Jag kan inte lofva henne detsamma som ni — en lugn familjelycka. Hvad jag har att bjuda henne är alltid ett kamplif under svåra förhållanden — vare sig hon blir min hustru eller ej — må hon alltså fritt välja!

Nu lyfte Alie för första gången blicken och såg på honom med ett uttryck af så djup smärta, sugande ömhet och förtviflans ångest att han skulle velat falla till hennes fötter och bedja henne förlåta sig att han ej kunde annat än sönderslita henne på detta sätt. Han *kunde* ej annat. Om det hade gällt både hans

och hennes lif kunde han ej i denna stund lagt ett ord i vågskålen för att påverka hennes beslut.

Jag begär naturligtvis inte, att du ska bestämma dig i kväll, afbröt slutligen Rikard den pinsamma tystnaden. Jag är beredd att vänta — så länge du vill — jag har tagit in på det andra hotellet — jag ska inte besvära dig — när du vill kalla mig till dig är jag beredd, det är allt — du kan fullständigt förfoga öfver mig.

Därmed afskedade han sig och Andrea följde honom till dörren, utan att Alie ännu hade växlat en blick med honom eller uttalat ett enda ord under hela tiden han varit inne i rummet.

Då de åter blefvo ensamma och dörren var läst, löste sig hennes krampaktiga stelhet, hon kastade sig på golfvet framför Andrea med hufvudet i hans knä och utbröt med en ström af tårar: Andrea! Andrea! bed mig stanna. Bed mig!

Han sköt henne bort, häftigt, nästan våldsamt, och sprang upp.

Jag kan inte! ropade han.

Hon kröp efter honom på golfvet, hon hängde sig fast vid hans knän och upprepade blott under strömmande tårar: bed mig! bed mig! Säg bara ett ord, att du vill det, säg bara, att utan mig ska du bli olycklig, ska du gå under. Säg, att du, liksom jag, hellre vill bära allt, än skiljas! Bed mig, Andrea!

Jag kan inte — jag kan inte! upprepade han som

utom sig, i det han sprang undan. Han fick fatt i sin hatt, störtade sig på dörren, ryckte upp den och sprang ut i natten.

Då dörren stängdes om honom, kom det som en isande kyla öfver henne. Hon reste sig upp, stirrade i spegeln på sitt uppsvullna ansikte, ordnade sitt hår och begynte därefter att packa sin koffert. Hon skilde på sina och hans saker, hvilka i öm oreda lågo om hvarandra, hon räknade kallsinnigt sina egna näsdukar ifrån hans, läste namnet i de böcker, som voro hans och lade dem åt sidan, alltsammans under ett slags drömlikt tillstånd, som ginge hon i sömnen eller i yrsel. Hon hade ej något klart medvetande om hvad som förestod, blott en känsla af stingande, nästan olidlig smärta, någonstans, hon visste icke hvar, samt en andnöd, så att hon emellanåt tyckte sig skola kväfvas. Hon tog de sex i röda band inbundna volymerna af Ariosto, som han gifvit henne, och ställde sig att läsa den sonett, han skrifvit till henne på första sidan. Hon läste den flera gånger och tyckte, att den var så underligt tom och meningslös.

Därefter satte hon sig att skrifva en biljett till Rikard, däri hon förklarade sitt beslut att afresa med honom följande morgon med den postvagn, som gick kl. 7. Hon ringde och tillsade, att biljetten genast skulle bäras dit, samt att hon ville bli väckt kl. 6 och ha räkningen för sista veckan. Hon hade alltid fordrat att få betala sina egna utgifter.

Sedan allt detta var omställdt, kofferten packad och stängd, handkappsäcken öppen för att hon på morgonen kunde lägga ned de sista effekterna, lade hon sig uttröttad och med en sådan känsla af absolut tomhet i hjärnan, att hon ej ens förmådde reflektera öfver det underliga i att Andrea dröjde så länge ute. Hon somnade genast i en tung, död sömn, med ljuset ännu brinnande på bordet, men vaknade efter ett par timmar och kom strax till fullt medvetande, samt for upp i bädden med stark hjärtklappning. Hon såg sig om i rummet och märkte, att Andrea varit inne och gått igen. Han hade tagit sin ytterrock, som förut låg på en stol, samt sitt cigarrettfodral, som hon ännu under packningen hade lagt framme på toalettbordet. Hon visste, att det var hans vanliga tillflykt, när han var upprörd — att spatsera och röka. Natten var kall, men månljus — hon såg det genom fönstren, som hon försummat att stänga för.

Hon såg på klockan. Ännu blott 1. Först om sex timmar skulle hon kunna resa — detta tycktes henne nu en oändlighet. Hon kände nu samma otåliga längtan efter det, hon så länge fruktat värre än döden, som Dante så djupt träffande skildrar hos de fördömde vid deras första inträde i helvetet, då de skola stiga ned i Karons färja för att låta sig föras mot oerhörda kval:

Chè la divina giustizia gli sprona
Sì che la tema si volge in disio.

(Ty den gudomliga rättvisan sargar dem så, att fruktan förvandlas i åstundan.)

Ja, hon längtade efter morgonen, hon längtade efter att sitta i vagnen och se för sista gången dessa drag, denna gestalt, som hon älskat så våldsamt, så vanvettigt, utan att dock kunna vinna det, på hvilket hon samlat all sin själs energi med en sådan intensitet, att det syntes henne som blödde hon däraf ur tusen sår — att vinna honom helt och för alltid. Han hade ej kunnat gifva henne det sista prof, som hon satt såsom villkor, som hon måste sätta som villkor för att knyta sig varaktigt till honom — han hade ej kunnat uttala det enda lilla ord, som skulle varit nog för att få henne att underkasta sig allt. Hon hade gifvit efter punkt för punkt af sina fordringar, hade vikit steg för steg — men i detta sista kunde hon ej vika. Han måste en gång vilja, klart och bestämdt vilja äga henne för alltid — hon hade förgäfves väntat därpå hela tiden, och när han ej heller nu kunde taga ett sådant beslut, så hade hon intet val.

Han kom och gick ännu ett par gånger under natten; hvilade sig stundtals i soffan, men gick snart ut igen. Hon låg med slutna ögon och bultande pulsar, räknande klockans knäppningar tills hon somnade däraf, alltid för att åter vakna med en ångestfull känsla under bröstet, som skulle hon svimma eller kväfvas.

Han hade sett den stängda kofferten, sina egna saker ordnade i en rad på en stol och förstått allt. Och en dof förbittring jäste inom honom mot henne, så stark, att han ej ens kunde förmå sig att närma sig henne. Å, hur hade hon kunnat bedraga honom så! Han hade trott, ja, han hade slutat med att tro, att han här skulle finna denna lifvets helhet och fullhet, som var hans sinnes djupaste kraf — trott på en kärlek, höjd öfver hvarje prof — och där var hon nu färdig att svika honom så gränslöst. Han gick omkring med sjudande hämndtankar i sitt sinne. Denne Rikard, denne tarflige moralist och kälkborgare med sina äckliga, banala fraser — han skulle velat gå upp på rummet, där han sof, och gifva honom ett knytnäfsslag i ansiktet och sedan slåss med honom på lif och död.

Och hon, som låg där och sof helt lugnt, sedan hon med en sådan ordning och metod räknat hans näsdukar och tagit vara på sina egna — ja, han skulle vilja döda äfven henne. Hvarför inte. Inte göra som det där andra paret — bara helt enkelt döda henne.

Han stannade nu slutligen bredvid hennes säng och såg på henne. Hon slumrade lätt men oroligt samt andades flämtande. Han hade många gånger förr gladt sig åt, hur vacker hon var, när hon sof. Äfven nu lade sömnen ett visst skimmer af rodnad öfver hennes ansikte. Hon låg på sidan, med ena handen under kinden, den andra utbredd på täcket.

Håret bucklade sig mjukt kring tinningarna och utefter ryggen, läpparna voro halföppna och hade ännu i sömnen en sakta skälfning som i smärta — äfven ögonlocken ryckte något — men den profil, som aftecknade sig mot kudden, var så beundransvärdt ren och fin, så själfullt känslig och mjuk, att Andrea öfvervältigades af rörelse och kastade sig öfver henne med en omfamning, som nästan var en kväfning.

Hon for upp och stirrade honom i ansiktet med den yrvaknas förskräckta blick. Han grep med båda händerna hårdt om hennes hals och höll henne så. Hon kom till besinning, läste som ett begynnande vansinne i hans ansikte, kastade sig tillbaka mot kuddarna, slöt ögonen och sade med svag, flämtande stämma, men ett lyckligt leende: Ja, ja! döda mig! Gör det! Jag ber dig — döda mig!

Hans händer sjönko långsamt tillbaka och den onaturliga spänningen i hans drag gaf vika, i det tårar strömmade till hans ögon.

Då kastade hon armarna om hans hals och hängde sig fast vid honom med hufvudet tillbakakastadt, kramade sitt bröst intill hans och bad ifrigt, inträngande, med fullt medvetande: Döda mig! Eller låt oss dö tillsammans — som de andra!

Så mycket älskar du mig? frågade han, och det började sprida sig ett skimmer af lycka öfver hans ansikte. Men hvarför vill du då lämna mig?

Jag vill ju inte lämna dig — jag kan det inte. Därför vill jag dö.

Och hvem tvingar dig att lämna mig?

Du.

Jag! som bara väntat, bara hoppats på denna stund — som kände att hela min tro på lifvet, den enda möjligheten att bli botad från en skepticism, som dödade mig, var om du kunde ge mig detta yttersta prof — nu vet jag det säkert, du ska alltid hålla mig fast. Nu kan vi gärna trotsa allt och gifta oss — du har gifvit mig den kraft, som fattades mig, nu kan jag strida, nu kan jag arbeta för dig. Du ska bara fordra det af mig, så går det.

Hon kramade armarna hårdt omkring honom och snyftade ännu länge mot hans hals. Men det var inte längre tårar af förtviflan, utan af en lycka, som hon kände vara allt för stor för att kunna vara varaktig. Hon visste väl, att hon i denna stund invigde sig till ett lif af oafbruten kamp, och det var ångest och bäfvan i den sällhet, hvarmed hon gick framtiden till mötes. Hon visste, att den fullkomliga lyckan endast existerar i ett moment och att den alltid köpes dyrt.

Efterskrift

till **Kvinnlighet och Erotik.**

Jag har egentligen skrifvit nedanstående som förord till den danska upplagan af min bok, hvilken nu utkommer. Men då det hufvudsakligen innehåller ett bemötande af åtskilliga missförstånd för hvilka den varit utsatt i Sverige och då jag i sammanhang härmed sökt belysa min ståndpunkt till några omtvistade litterära frågor, har jag funnit det lämpligt att låta dessa blad utkomma äfven på svenska, som en efterskrift till mitt i våras utgifna arbete.

Af allt hvad jag skrifvit har knappast något blifvit så angripet som denna bok. Den har haft det öde som jag från början förutsåg, att blifva mycket läst, mycket omtalad, mycket klandrad af nästan hela tidningskritiken och entusiastiskt berömd af några få, som ej hafva säte och stämma i det offentliga ordets riksdag. Men icke nog härmed.

Emedan jag haft den oförsiktigheten att förlägga händelsen till Italien och att låta den manliga hufvudpersonen vara en italienare af en betitlad familj, emedan jag skrifvit denna bok i Italien och under intrycket af den tjusning, som detta land, dess sol, dess

himmel alltid utöfvar på oss nordbor, och emedan det intresserat mig att analysera olikheterna mellan en nordbos och en sydländnings känslolif — tycks man ha kommit till den slutsatsen, att det skulle vara min egen personliga lefnadshistoria som jag på detta ovanligt fördomsfria sätt framlagt för allmänheten. Mer och mindre maskerade antydningar i denna riktning förekomma i många kritiker och enskildt har jag hört, att man allmänt tror att så är förhållandet.

Detta är det, som nu närmast föranledt mig att taga till ordet. Det är ju en vanlig beskyllning mot de nutida författarna, icke blott i våra små länder utan äfven i de stora, att de på ett allt för tydligt sätt begagna lefvande modell, och allmänheten är öfver allt benägen att i hvarje modernt arbete se en »roman à clef». Daudet särskildt har upprepade gånger måst försvara sig mot denna beskyllning. I en bok om hur hans arbeten kommit till, protesterar han t. ex. mot det allmänt spridda påståendet att han skulle velat skildra Gambetta i Numa Roumestan. Daudet var vid denna tid intim vän med Gambetta och hade de högsta tankar om hans stora statsmannaegenskaper. Hur skulle han då kunnat falla på den idén att vilja framställa honom inför hela världen som denna jättehumbug, hvilken han i Numa Roumestan odödliggjort.

Också i mitt fall synes mig orimligheten af att antaga en porträttering falla bjärt i ögonen. Ty äfven om jag skulle varit nog hänsynslös för egen del att

berätta en så pass förödmjukande historia om mig själf — sådant har man ju sett exempel på i åtskilliga författares självbiografier — skulle jag väl gjort det oerhörda att i ett så föga fördelaktigt ljus presentera för mina landsmän den man, som jag väl framför allt skulle velat framställa i den möjligast bästa dager?

Jag tror, att denna antydan skall vara nog för att klargöra att det ingalunda är en autobiografi, det här är fråga om, utan en psykologisk studie, som nog, trots allt hvad kritiken talat om subjektivet, kan försvara sin plats som objektiv skildring lika väl som mina föregående berättelser. Måhända ligger det en varmare färg öfver det hela, än man eljest är van att finna hos mig, men detta borde väl ur litterär synpunkt vara en förtjänst. Men hvad karaktärsskildringarna och själfva berättelsen af förloppet angår, så påstår jag, att hvar och en som läser min bok utan den förutfattade meningens täckmantel för ögonen skall medge, att jag framställt mina figurer med all önsklig opartiskhet och att jag, så långt från att vilja idealisera, som man märkvärdigt nog beskyllt mig för, tvärt om sökt behandla dem mycket kritiskt, framdragit alla deras fel och svagheter med hänsynslös tydlighet och icke försummat att påpeka hos dem särskildt sådana svagheter, som jag mycket väl visste mest skulle skada publikens sympati för dem. En man, som är svag och viljelös, en kvinna, som glömmer sin stolthet och sin värdighet för att haka sig

fast vid denne man, hvilken icke älskar henne tillräckligt för att göra ett enda offer för hennes skull — kan man väl hitta på något mer motsatt den traditionella uppfattningen af ett kärleksförhållande, något mindre egnadt att framkalla allmänhetens sympatier.

Jag kan ej undgå att i sammanhang härmed anföra ett mycket karakteristiskt yttrande af en aktningsvärd ung fru bland mina vänner. Hon sade att min novell väckt anstöt genom sin allt för glödande erotik: där är för mycket smekningar för oss nordbor.

Menar du, att man icke älskar på det sättet i Norden? frågade jag.

Jo, det gör man visst, svarade hon, naivt indignerad å sitt eget lyckliga äktenskaps vägnar. Men man säger det inte.

Nej, det är just saken, man säger det inte. Man tillåter sig inte att tala om sådana saker annat än på det en gång för alla fastställda sättet, man är icke så ogrannlaga att blotta hos sina skildrade personer det slags känslor, som dessa i det verkliga lifvet alltid skulle förneka, emedan det anses skamligt och lågt att vidkännas dem.

Och en sådan skildring skrifven af en författarinna, som redan en gång för länge sedan blifvit uppställd i sitt bestämda fack, där man väntat att hon skulle hålla sig beskedligt stilla till sin död! Sådant tycker ej kritiken om, har en författare en gång fått sin etikett, skall han vara så god och re-

spektera den och icke bereda sina bedömare störande öfverraskningar. Jag stod i facket med påskrift Kvinnosakskvinna. Det var i början en etikett med föga anseende, men så småningom har den kommit att beteckna en kurant vara i marknaden, hvilken har sitt en gång för alla erkända värde, som ingen mer tänker på att bestrida. Den faller icke alla i smaken, men den har sin gifna och säkra publik.

En författare, som fått denna etikett, bör alltid skildra kvinnan såsom stående öfver mannen i sedligt afseende och bör alltid slå sig till riddare för hennes värdighet, dygd, stolthet, självständighet. Brister en kvinna i någon af dessa egenskaper, bör han skildra henne med indignation eller också bör han påvisa att hennes svaghet i detta fall berott på mannens orättvisa behandling eller på det förvridna samhället. Jag ber mina kritici observera, att det icke är emedan jag glömt programmet, som jag underlåtit att följa det denna gång. Jag har varit fullt medveten om att jag begått en stor försyndelse mot det parti, som räknat mig till sina kämpar, då jag först i *Den Kärleken* och sedan i *Kvinnlighet och Erotik* tillåtit mig att utan fördömande, utan indignation, ja, t. o. m. med sympati skildra kvinnor, som varit betänkligt svaga i programmets hufvudpunkter. Man har dock mycket orätt, när man häri velat se ett förnekande af det, som jag hittills sträfvat för, och ett angrepp mot de författare, som ännu kämpa för det samma. En dansk tidning har t. o. m. påstått, att *Den kär-*

leken vore ämnad såsom direkt motskrift mot En handske.

Nej, hvad jag velat bekämpa, det har varit något helt annat. Det har varit just detta uppställande af människorna i fack med påskrifna etiketter, ädel — stolt — egoistisk — sinnlig — låg — och så vidare.

Att förklara människan — det är och har alltid varit den äkta konstens uppgift. Hvad man i allmänhet menar med idealisering, det är icke vägen till förklaring — men sympatien däremot, den ensam är det, som leder en rätt. En författare måste sympatisera med alla sina skildrade figurer — icke bara med några af dem — så vida han ej vill skrifva en satir eller en tendensdikt, i hvilket fall hans syfte är ett annat än det rent konstnärliga och han, i följd af detta syfte, vill och måste se dem ensidigt — men är hans syfte ett konstnärligt, då måste en allsidig förklaring vara hans mål. Och han måste se sina figurer inifrån, förstå och känna med dem med denna sympati som icke är den personliga, hvilken känner sig tilldragen blott af vissa med en själf besläktade naturer, utan den konstnärliga, som säger: intet mänskligt är mig främmande.

Men det är naturligtvis vida lättare att gifva enkla, helgjutna bilder än de brokigt mångfaldiga, skenbart motsägande som framkomma, när man vill så att säga vända ut och in på sina figurer och blotta för läsaren alla deras fördoldaste tankar och hemligaste bevekelsegrunder, som de kanske icke ens

någonsin erkänt för sig själfva, när man skoningslöst framdrager till och med de småaktigheter och den förnedring, hvartill äfven en högsint natur kan förfalla i sitt hemligaste tanke- och känslolif, och detta utan att klandra, utan att fälla någon dom. Ju enklare och helgjutnare man söker hålla en figur, ju lättare blir denna förstådd af läsaren, som då af ett par gifna drag, ett par allmänna vinkar kan fylla i det öfriga. Men ju mångfaldigare man söker gifva bilden, ju mer förvillas intrycket, ju osäkrare blir läsaren, hvars tankar härigenom liksom ryckas fram och tillbaka, som när man till exempel söker ett spår i sanden. Här är det tydligt människofötter, som gått fram, här åter ser det ut som en hästhof, här är det en oskodd djurfot, här vända stegen tillbaka igen, och man vänder om med dem utan att kunna begripa hvad detta skall betyda. Sådant är oroande och störande, i synnerhet om ej det skenbara virrvarret slutligen leder till en fullständig förklaring.

Man kan läsa en bok full af dylika, psykologiska krumsprång med stort intresse, men om man ej slutar med att få bilderna klara, så känner man sig helt naturligt mindre tillfreds med en sådan bok än med en, där man redan från första sidan vetat hvart det skulle bära hän, emedan karaktersteckningen stöpts in i redan kända former.

I synnerhet är det, som jag redan påpekat, vissa sidor af människolifvet, som det är farligt att behandla efter denna metod, emedan publiken här är ovanligt

känslig. Och jag har i min bok just tagit den allra ömtåligaste, den erotiska. Erotiken har i hela den moderna nordiska litteraturen haft sin särskilda plats sig anvisad. Knappast ett enda arbete föreligger, där den blifvit framställd tendenslöst såsom något i och för sig berättigadt till konstnärlig behandling, utan den har nästan alltid kommit fram för att belysa vissa sedlighets- och samhällsspörsmål. Och har den erotiska lidelsen någon gång skildrats utan tendens, såsom hos Jakobsen, hos Drachman, hos Ernst Ahlgren i Den bergtagna, så har den i alla fall mynnat ut i ett tragiskt slut, hvarigenom läsarens moraliska känsla blifvit tillfredsställd.

Detta gäller för öfrigt icke blott norden, nästan öfver allt, i alla länders litteratur finna vi de personer, som gripas af en stark erotisk lidelse, dömda till undergång. Jag vill blott erinra om några af de mest kända, moderna romaner, som behandla detta ämne: Tolstoys Anna Karenina, Turgenieffs Vårböljor, Rök, Flauberts Madame Bovary, Zolas La con quète de Plassans och La faute de l'abbé Mouret, Guy de Maupassants Fort comme la mort, Bourgets Crime d'amour — alla dessa verk må väl betraktas såsom typiska för de största moderna författares sätt att skildra erotiken — och öfverallt kommer det tragiska slutet fram såsom något nödvändigt, af lidelsens egen art betingadt.

Det är ej min mening att förneka att det icke ligger en djup sanning i denna uppfattning. Men den

är ej den enda sanna. Äfven motsatsen är möjlig i detta förunderligt rika, skiftande lif. Och det var detta, som här intresserade mig — som alltid intresserar mig djupast — att söka vinna läsarens sympati och förståelse äfven för det slags känslor och de inre och yttre brytningar, som man vanligtvis ej bedömer såsom sympatiska och att söka nå detta på en annan väg än den vanliga: uppväckande af medlidande genom ett tragiskt slut. Det är så mycket lättare att åstadkomma ett harmoniskt slutintryck, som tillfredsställer alla, om man, såsom i litteraturen allmänt brukas, nöjer sig med att påkalla läsarens sympati för det, som han i det vanliga lifvet alltid sympatiserar med och väcka hans ogillande af det, som han, lemnad åt sig själf, alltid apriori skulle ogilla. Men jag har önskat försöka något annat. Genom att ständigt fortsätta med att förklara blott det, som redan är förklaradt och låta gå under det, som redan är dömdt till undergång, kan man nog åstadkomma nya och gripande konstnärliga verkningar. men man gör inga nya landvinningar ur människolifvet för konsten.

Äfven om jag skulle misslyckas gång på gång i denna min sträfvan att söka upp nya sidor af människolifvet till förklaring och att belysa mina bilder från alla sidor, utifrån och inifrån, med eller mot konvenans och moral och antagen plägsed, så vill jag dock icke uppgifva försöket, hällre skrifva tio arbeten med en allt för brokig karaktäristik än ett enda med en allt för

ensidig. Ty det ena är utveckling, det andra är stillastående, det ena är ett sökande framåt till större rikedom, större allsidighet, det andra blir lätt blott ett upprepande af hvad som varit gjordt hundratals gånger. Det ena är att söka nya stigar, som *kanske* mynna ut i träsk och oländiga marker, men som dock alltid föra fram till nya utsigter, det andra är att gå stora landsvägen, veta säkert hur långt man har att gå och hvar man kommer fram visserligen — men när man så är framme har man blott nått dit, där redan alla platser äro fulla, där man nog kan bli väl mottagen och omringad af beundrare, som man alltid blir då man går i andras spår, men därifrån man dock, om man har något af upptäckareblod i sina ådror, alltid skall längta tillbaka till de okända, gömda stigarna med sina osäkra spår och oröjda marker, sina bedårande dofter och lockande vilda frukter, hvaraf kanske somliga smaka illa, ja, till och med äro giftiga, men som man dock hällre vill känna af egen erfarenhet, än fly på grund af andras varningsrop. Den som vill gå med mig på dessa upptäcktsfärder, som icke fruktar att blöta fötterna i moras, rifva kläderna i snår, tappa spåret här och där, ja, äfven råka på ödemarker, som intet erbjuda för ögat eller sinnet, den tror jag mig kunna lofva att få se en och annan ny utsigt, att smaka på en eller annan frukt, lukta på några blommor, som han aldrig skall finna på den stora, bekväma landsvägen, där han kan åka i fyrspann.

Jag kan också köra i fyrspann på landsvägen om jag vill och jag är säker om att icke stjälpa och icke heller blifva bland de allra sista i kappkörningen. Men jag har icke smak därför. Mycket hällre vill jag sträfva fram under middagshettan mellan snår och törnen, där jag ofta känner krafterna svika mig och mången gång står oviss om vägen samt komma fram uttröttad i sena kvällen utan att hälsas välkommen af någon — om jag bara vet att den väg jag gått skola andra gå efter mig och hvar och en, som går den, skall där göra nya upptäckter. Och sedan skola andra sökare spana upp nya vägar, och så skola människorna så småningom bli förtroligt bekanta med hela det landskap, i hvilket de måste framlefva sitt lif — och det man förtroligt känner, det älskar man vanligen — och att förstå och älska sin omgifning, det är lifvets jämvigt och lycka.
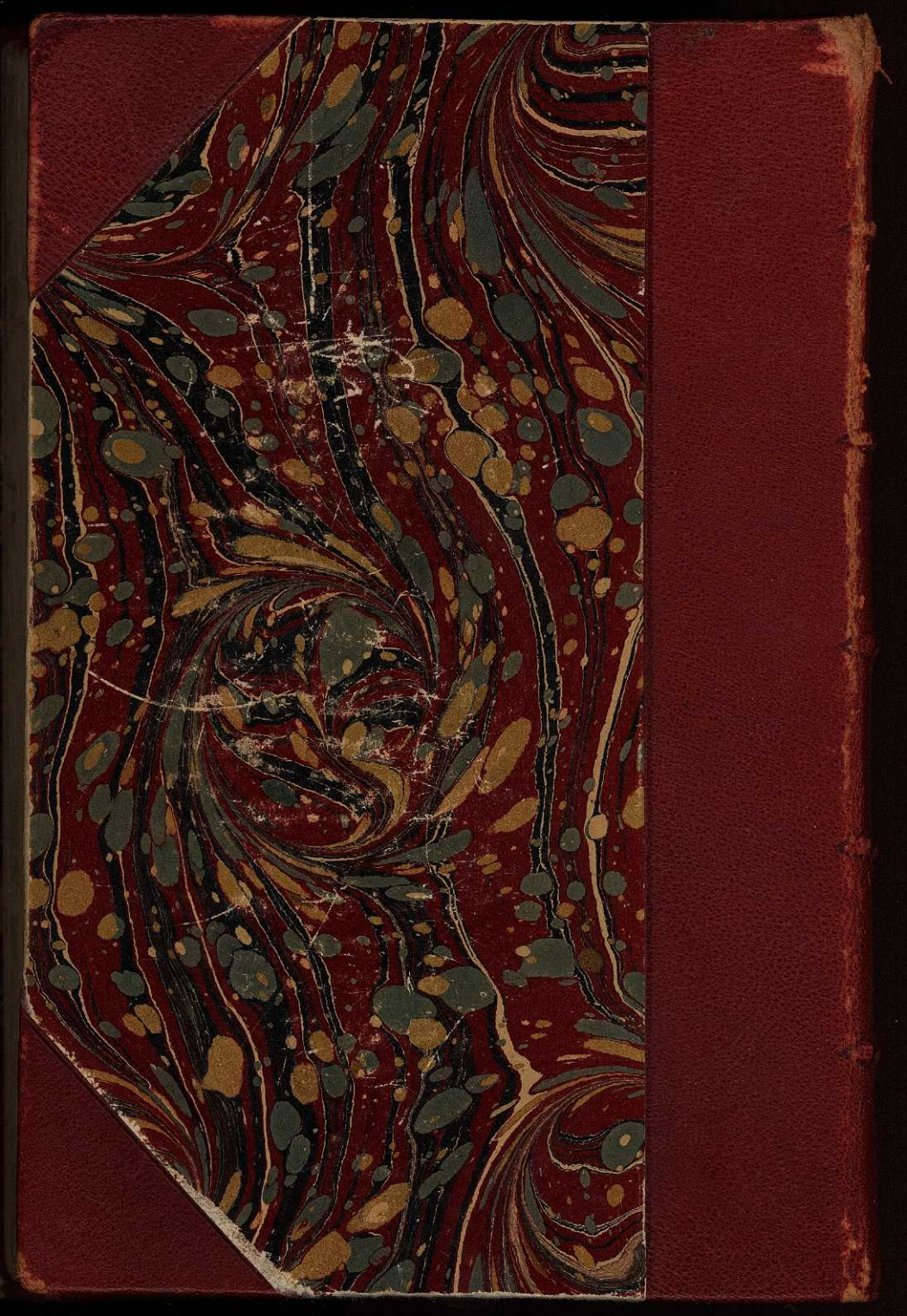
SVEN BERGGREN
BOKBINDERI
GÖTEBORG